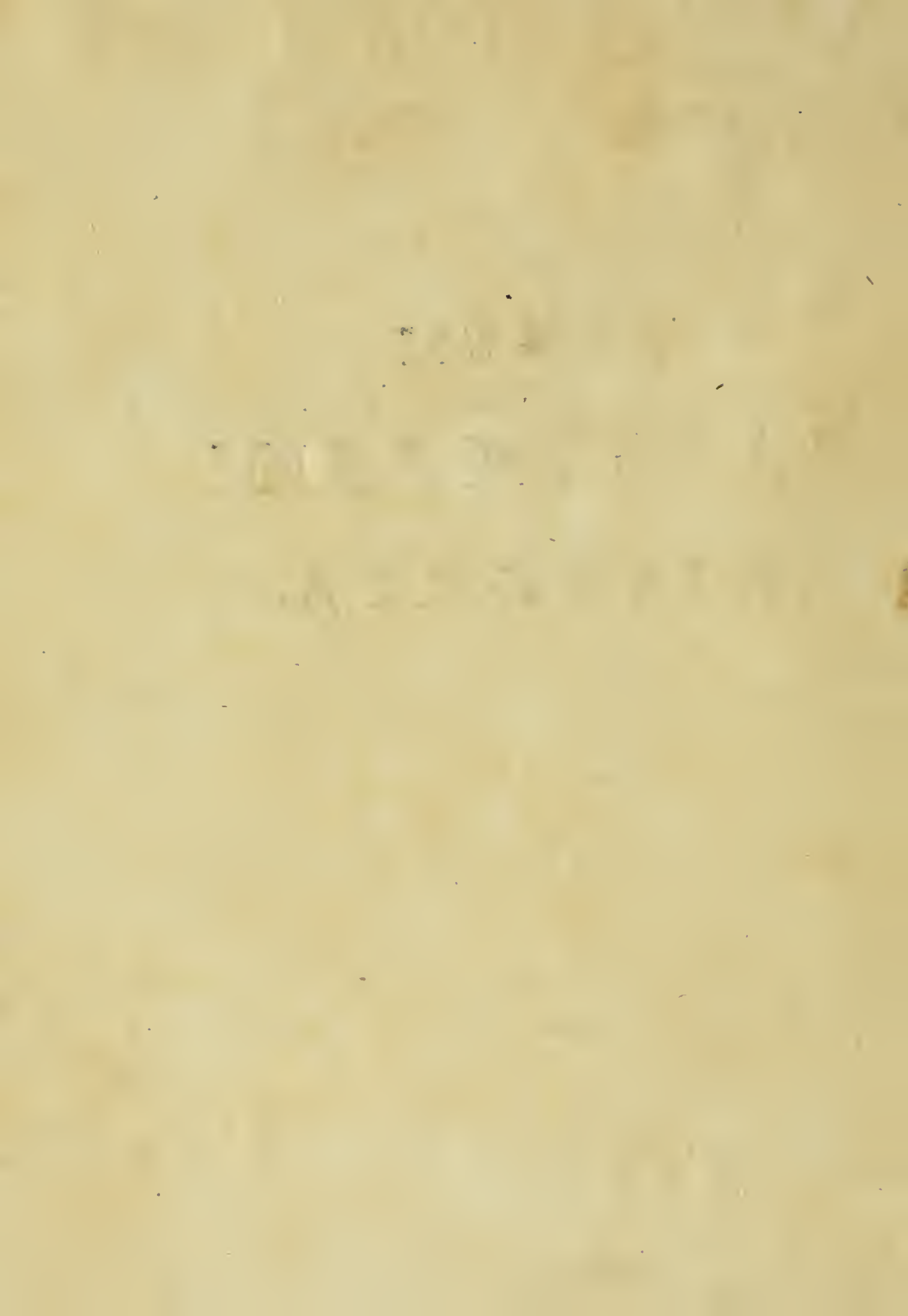

B

REGUM
PARTHORUM
HISTORIA.

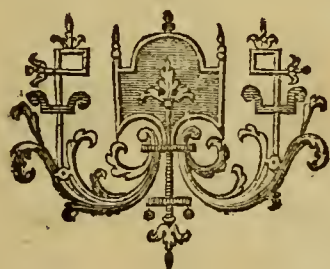

ARSACIDARUM
IMPERIUM,
SIVE
REGUM
PARTHORUM
HISTORIA.

Ad fidem Numismatum accommodata.

Per J. FOY VAILLANT, Bellov. Doctorem Medicum,
& Regis Antiquarium, ac Serenissimi Cenomensium Ducis,
Gazæ Præfectum.

TOMUS PRIMUS.

PARISIIS,

Sumptibus CAROLI MOETTE Bibliopolæ, via vulgò de la Bouclerie,
ad insigne Sancti Alexii, propè Pontem Sancti Michaelis.

M. DCCXXV.

Cum Approbatione & Privilegio Regis,

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

R E G I Æ

INSCRIPTIONUM ATQUE HUMANIORUM LITTERARUM

A C A D E M I Æ

H A N C

ARSACIDARUM ET ACHÆMENIDARUM REGUM

H I S T O R I A M

E X I P S O R U M N U M M I S

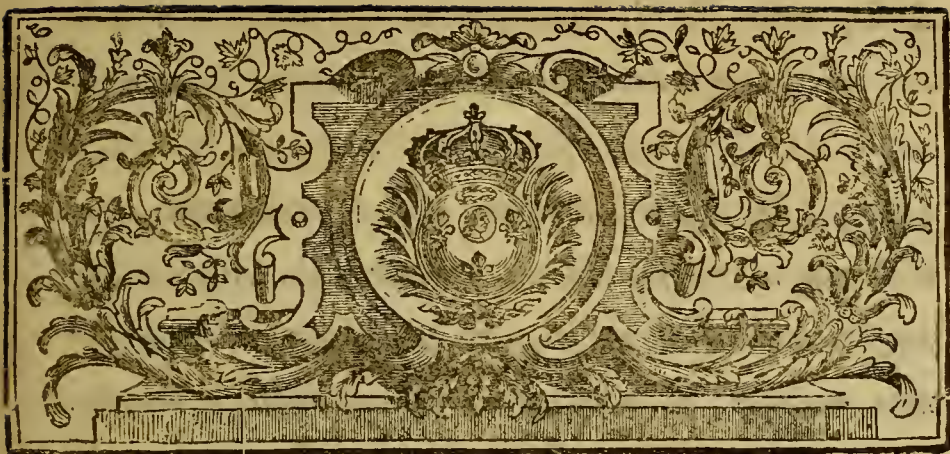
C O N T E X T A M ;

J O H . F O Y - V A I L L A N T , D . M .

O P U S P O S T H U M U M :

O F F E R T , D . D . C .

C A R O L U S M O E T T E ,
Bibliopola Parisiensis.

REGIÆ INSCRIPTIONUM
ATQUE
HUMANIORUM LITTERARUM
ACADEMIÆ
XXXX. VIRIS.

ILLUSTRISSIMI DOCTISSIMIQUE VIRI,

UBI primum hæc ARSACIDARUM atque ACHÆMENI-
DARUM Historias, Clarissimi Viri JOHANNIS VAILLANTII,

Socii quondam Vestri, Opera posthuma, comparare mihi licuit; eas statim AMPLISSIMO NOMINI VESTRO dicare destinaui: utpote in quas, ceu Parentes decet, non maximam modò potestatem, verùm etiam, prisco Romanorum atque Gallorum more, jus habeatis vitæ & necis. Attamen due potissimùm res à meo me proposito deterrebant; mea, mihi benè nota, tenuitas, ac summa, quæ debetur Vobis, reverentia. Cùm autem iis cogitationibus mens huc illuc circumacta diu fluctuasset; nec sat adhuc compertum mihi esset, quid agerem; vicit tandem quod priùs animo proposueram. Pervicit singularis illa atque egregia humanitas, quâ adeuntes ad Vos omnes frangi Viros excipitis, complectimini, conservetis.

Iis fretus exemplis, eâ spe adductus, ILLUSTRISSIMI VIRI, has ambas Doctissimi VAILLANTII Lucubrationes Posthumas audeo Vobis offerre: nec planè dubito, quin audaciam meam æqui bonique consulatis. Neque enim aliò derivandæ mihi visæ sunt tam salubres aquæ; sed, secundùm fas omne, ad suum ipse fontem, undè ortum habuerint, potiùs esse revehendæ. Et certè quos alios mihi Patronos adsciscam, quàm eos, quos omnes Litterati, etiam apud Exteras Gentes, uno ore, tamquam Reipublicæ Litterariæ Patres

Conscriptos suspiciunt ac venerantur? Quibus aliis melius has nuncupem Lucubrationes, quàm iis Viris, quibus veneranda Antiquitas adeò benignè, adeò munificè Penetralia sua reclusit; ut quodammodo iis solis patère voluisse, eos solos Arcanorum suorum Interpretes delègisse videatur?

Jam verò quis inficiari queat docta omnia Opera Vestri esse juris: atque ea præsertim, quæ, ut ita dicam, in medio Vestrûm orta atque educata fuère. Hujus generis sunt ambæ illæ ARSACIDARUM & ACHÆMENIDARUM Historiæ, à Clarissimò Viro JOHANNE VAILLANTIO per Nummos olim contextæ. Quin & ARSACIDARUM quidem Historiam duplici ratione, VIRI ILLUSTRISSIMI, vindicare potestis ut Vestram: quippè quæ à Vestrûm uno CAROLO VALESIO, HADRIANI Filio, ab innumeris repurgata mendis, ac puriori fuerit Latinitate donata. Atque utinam emendandæ ACHÆMENIDARUM Historiæ talem quoque navare operam potuisset! Verùm, cùm id agere per alias occupationes ei non licèret, eam Provinciam uni ex amicis demandavi.

Sed, ut ad VAILLANTII Historias revertar; Hæ, apud Vos natæ, meritò ad Vos, ceu ad legitimos, Patronos dicam, an Patres? confugiunt: Vestra commendatione futuræ in posterum ab invidiæ telis immunes. Ecquæ etenim malignus non car-

pit livor ? Is plerumque vel optimis obstrepat Scriptis. Is vel præstantissimos homines didicisti gaudet elevare.

Quas igitur offero Vobis, Lucubrationes eruditissimas, eoque sanè nomine, Vobis dignas, sereno vultu excipite : dignamini hospitio. Has (Vestræ enim sunt) Paterno gremio fovetote. Has in Vestram se clientelam commendantes defendate. Procul ab his Zoilos, invisum genus, abigitote. Quæ si, uti spero feceritis ; Eæ tanti umbrâ Nominis protectæ, Eruditis omnibus legende simul ac probandæ, ad extremos usque Orbis Terrarum recessus audenter pervolabunt. Quæcumque enim Vestro prius fuerint calculo comprobata, ea certè Doctis universis non placere non possunt.

Nunc verò propensioris animi, benignitatisque, quæis prosequi oblatum Munus haud dedignamini ; partem aliquam & in me quoque redundare jubeatis, enixè Vos oro atque obtestor. Hæc summa est votorum meorum : quippè qui sim, suprâ quàm Mortalium nemo unquam alius ;

ILLUSTRISSIMI SPECTATISSIMIQUE VIRI,

PRÆSTANTISSIMO NOMINI VESTRO
Addictissimus & Devotissimus,
CAROLUS MOETTE.

AD LECTOREM.

N T E duos hosce annos C. M. insignis Bibliopola Parisinus, Vir bonorum Librorum & indagator percuriosus, & optimus æstimator, fortè fortunâ in ARSACIDARUM & ACHÆMENIDARUM Historias incidit; Clarissimi Doctissimique Viri JOHANNIS VAILLANTII, Doctoris Medici, manu exaratas, necnon ab eo per Nummos, quotquot saltem ad nos pervenêre, contextas. Ac statim quidem rectè intellexit, cujusnam pretii essent tales lucubrationes: eamque ob causam, neque curæ, neque impensæ ulli percipit, quò illas sibi compararet, & quàmprimùm prælo summitteret. At, postquàm præventum morte VAILLANTIUM duobus iis Operibus manum extremam imponere non potuissè; atque, in primis, AR-

AD LECTOREM.

SACIDARUM Historiam permultis, iisque foedissimis, mendis scaturire comperit; eam accuratius examinandam atque emendandam mihi demandavit. Quod quidem onus, propter veterem necessitudinem amicissimi Viri, mihiq[ue] communione studiorum conjunctissimi, libenter in me recepi. Atque in eo labore menses non minus octo consumpti: tantà undique adfurgebat difficultatum moles. Attamen intra id temporis spatium haud infeliciter, ut puto, opus ad umbilicum usque perduxì, eiq[ue], ut aiunt, Colophonem imposui. Ac tunc quidem in lucem emittere ARSACIDARUM Historiam Bibliopola potuit. Forsitan & debuit. Sed, quoniam ACHÆMENIDARUM Historia expendenda quoque erat attentius, idque agere mihi per alia negotia non licebat; eam operam Docto cuidam Viro ex amicis commisit. Dum verò hæc aguntur, alter jam annus vertitur. Mera hæc causa dilationis fuit. Certè, si potuisset, DOCTISSIME LECTOR, maturius desiderio tuo satisfactorius fuit. Ignosce igitur culpæ, si qua tamen est culpa. Namque, ut probè nosti, *Sat citò, si sat benè.*

AD LECTOREM.

Quin etiam prudens volebat Bibliopola, ut quas Homini Clarissimi lucubrationes simul comparaverat, eadem unà ambæ prodirent in lucem, tanquam unico editus partu gemellus doctissimi ingenii foetus ultimus. Eâne in re, quæso, peccavit? Minimè. Fecit enim, ut tibi magis placeret: videlicet, ut hæ posthumæ VAILLANTII Lucubrationes & Auctore suo & te ipso factæ digniores, oculis tuis subjici non erubescerent. In quo, non vituperio, sed summâ fanè laude prosequi eum omnes debent, quicumque Litteras amant, & colunt Litteratos.

JAM verò, quantus Vir in Republica Litteraria fuerit JOHANNES VAILLANTIUS, inter Eruditos venerandæ Antiquitatis amantes nullus ignorat. Atque ideò esse heic supersedendum laudibus illius existimavimus, quem in indagandis relegendisque antiquæ Rei Nummariæ Arcanis mira sagacitas atque doctrina, quem denique plurimi libri editi satis superque illustrarunt. Nil igitur aliud, ERUDITE LECTOR, heic à nobis expectes, præter pauca quædam super hæc

A D L E C T O R E M.

ARSACIDARUM Historiâ, per Nummos ab eodem Doctissimo Viro contextâ.

ARSACIDARUM, hoc est, oriundorum ab ARSACE Primo Parthorum Regum Imperium, à parvis quidem initiis ad tantam citò potentiam magnitudinemque pervenit, ut parum abfuerit, quin Romanum nomen omninò deleret ac subverteret. Hujus rei testes sunt Crassiana primùm, ac deindè Antoniana clades: & quæ illas subsecutæ sunt variis temporibus aliæ non paucae. Quibus certè victoriis suis si melius & consultius usi essent Parthi, Imperium Orbis terrarum à Romanis ad se attracturi planè fuêrunt.

NIL igitur, meo quidem judicio, scitu jucundius ac dignius esse potest, quàm potentissimæ & bellicosissimæ Gentis Historia: quam, etsi à plurimis Scriptoribus Antiquis tentatam jampridem, ac memoriæ mandatam, temporum tamen injuria malè consumpsit; &, ne ad nos pervenire posset, effecit.

Quales ergo ac quantæ habendæ sunt JOHANNI VAILLANTIO gratiæ: qui, solis adjutus Fragmentis, iisque non admodum multis, quæ sparsim in variis

AD LECTOREM.

riis Historiæ Romanæ Scriptoribus, cum Latinis, tum Græcis, reperire est; ipse quoque Historiam Parthorum non modò aggredi ausus sit, sed etiam velut è densissimis tenebris atque ruderibus erutam, ab incubulis Populi ad finem usque Monarchiæ feliciter perduxerit, adeò recto ordine concinnatam, ut alter Parthicæ Historiæ Parens dici posse videatur? Quis enim alius, præter eum, reconditiora quæque Parthorum gesta investigare, enucleare, tantæque lucè perfundere unquam potuisset? Quis suum Regi cuique Nummum ausus esset assignare: præsertim, cum omnes Parthorum Reges, si pauculos excipias, solâ fermè ΑΡΣΑΚΟΥ appellatione in Nummis suis insigniantur? Quis unquam alius, præter hunc sagacissimum Virum, ex certis quibusdam notulis, omnes penè fugientibus, Historicam veritatem elicuisset; Regesque Parthos, ea ratione, alios ab aliis tam solerter, tam doctè, tam indubitatè discriminaffet? Hæc tamen omnia, ac multò etiam majora in suâ hâc ARSACIDARUM Historiâ præstitit VAILLANTIUS noster. Nostrum jure dico, quem Regia Inf.

AD LECTOREM.

scriptionum atque Humaniorum Litterarum Academia in fuorum numerum pridem adsciverat : quem de Re Antiquariâ luculenter differentem toties suspexit : quem denique , etsi jam senio rem demortuum , veluti præmaturâ sibi ereptum morte , etiamnum luget , æternumque lugebit.

PARTHICI Imperii Conditor fuit ARSACES, hujus nominis primus , qui Satrapiæ Munere prius apud Bactros functus fuerat. Hic , circa Autumnum anni V. C. 498 , hoc est , anni ante CHRISTUM natum ducentissimi quinquagesimi sexti ; L. Manlio Vulsone & M. Attilio Regulo Consulibus , Parthiam occupavit : tertioque Regni sui & Æræ Arsacidarum anno , è vulnere in acie accepto moriens , Parthicum Regnum fratri suo Tiridati reliquit. Is per septem & triginta annos summâ rerum potitus , supremum diem obiit anno Æræ Arsacidarum quadragesimo , ante CHRISTUM verò ducentesimo decimo septimo.

Viginti & novem Parthi Reges à VAILLANTIO in hâc Arsacidarum Historiâ numerantur : quorum primus ARSACES , Imperii Parthici Conditor ; à quo

A D L E C T O R E M.

omnes deinceps Reges ARSACIDÆ nuncupati : Postremus verò ARTABANUS IV. ; qui , bello laceffitus à Persa quodam , ARTAXERXE nomine , infimæ fortis Viro ; ab eo in prælio occiditur anno V. C. 979. post CHRISTUM natum ducentesimo vigesimo sexto : quarto verò Imperii Severi Alexandri Augusti , Juliæ Mamææ filii. Atque ad hunc modum unà cum ARTABANO IV. Regni Parthici , Regumque ARSACIDARUM finis. Siccine illud erat in fatis Parthorum , ut Imperium eorum , quod à privato quidem , at sanè Nobili Viro , sumpserat exordium ; post annos quingentos , (totidem enim ferè annos ARSACIDARUM stetit Imperium) ab altero quoque privato , at sordidissimo loco nato , funditùs everteretur , atque ad Persas transferretur ? Quod quidem ineluctabili quodam Divinæ Providentiæ consilio factum putem , tam turpi , tam inexpectato occasu nimiam ferocientis Populi superbiam , insanumque fastum contundentis.

Hoc pacto , ultimo ARSACIDARUM ARTABANO IV. devicto simul atque extincto , victor ARTA-

AD LECTOREM.

XERXES Persa , Parthicum occupavit Imperium ; quod , patris sui gratiâ , PERSICUM appellavit , ARSACIS tamen nomine servato : videlicet , ut Parthos facilius demereretur , hujus appellationis studiosissimos , & ARSACIDAS miro amore atque obsequio semper antea prosecutos. Quòd autem Artaxerxes nomen ARSACIS adsumpserit , testantur planè Nummi ; cùm ipsius Artaxerxis , tùm Saporis , filii ejus & successoris ; in quibus uterque ARSACES appellatur. Quod in Appendice de Persarum Regibus , Historiæ ARSACIDARUM subtextâ , videre est.

Eâ autem ratione VAILLANTIUS totum hoc opus digessit. Primas obtinet ARSACIDARUM HISTORIA : quam proximè subsequitur APPENDIX DE PERSARUM REGIBUS , qui , post Imperii Parthici excidium , Parthis imperitavêre. Appendicis verò calci adpositus est , Corollarii vice , ELENCHUS REGUM ARMENIÆ MAJORIS ; eam præsertim ob causam , quòd Armeniorum Historia cum Parthicâ arctissimis vinculis connexa esse videatur.

Non abs re fuerit , si , postquam Imperii Arsacida-

AD LECTOREM.

rum initia, progressus, exitumque leviter, & quasi currente calamo, perstrinximus, pauca nunc de eorundem Nummis dicamus. Novem & viginti numero fuisse Reges Parthorum suprà jam observavimus. Ex iis autem quinque dumtaxat apud Scriptores leguntur, quorum Nummi nondum ad nos pervenerunt: scilicet, PHRIAPATIUS, Rex Parthorum IV^{us}: V^{us}, PHRAHATES I.: VIII^{us}, ARTABANUS II.: XVI^{us}, PHRAHATACES: ac XVII^{us}, ORODES II. Reliquis omnibus sui sunt peculiare Nummi: ut differtissimè probat VAILLANTIUS. Verùm enim verò hi omnes Nummi, sive materiam, sive rudiorum fabricam, ac barbariem undique redolentem spectes; adeò inter se similes sunt; ut, primo intuitu, iidem prorsus esse videantur. Et certè, si paucos exceperis, qui Reges referunt, aut ætate disparili aut dissimillimis planè lineamentis oris; absque Oedipo, vix discernere alium ab alio queas.

Nummi omnes Parthici inventu perquam difficiles; ideòque rari in Cimeliis vel copiosissimis apparent. Hi Græcis litteris inscripti semper occurrunt. Qui

A D L E C T O R E M.

quidem mos apud illam Gentem ita invaluerat, ut etiam post Imperii Parthici excidium permanferit; faltem fub primis Regibus Perfis. Siquidem & *Artaxerxes* Perfa, & ejus filius SAPOR Nummis fuis Infcriptiones Græcas adpofuère: quemadmodum fecerant priores Reges. At, mortuo SAPORE, id in ufu efle defuit: omnesque ab eo deinceps Reges Perfæ, jam non ampliùs characteres Græcos, fed Barbaros, nobifque penitus ignotos, fcilicet, aut Parthicos, aut potiùs Perficos ufurpârunt. Undè factum eft, ut hujufmodi Nummos, utpote nulli ufui, nulli emolumento Doctis futuros, conquirere VAILLANTIUS haud multùm ftuduerit: præterquàmquòd repertu difficiles & ipfi quidem fuiſſent.

SUPEREST ut de duobus haud levis fanè momenti erroribus, in quos VAILLANTIUS incidit imprudens, nunc verba faciamus. Primus error in Vita VOLOGESIS II. occurrit, paginâ 325. Hiftoriæ Arfacidarum, verfu 15°. Ibi Vir doctiffimus, ex Photio, ut ait, de ACHÆMENIDE quodam Rege Armeniorum mentionem facit; eumque quamvis Arfacida-

A D L E C T O R E M.

rum gente oriundum, nihilominus, non à Parthorum Rege Vologese Secundo, propinquo suo; sed ab Antonino Pio recipere diadema voluisse tradit; ac filium esse affirmat Parthamaspatis, paterno Armeniæ Regno redditi ab Imperatore Hadriano Augusto. Hæc partim vera, partim falsa. Constat enim Parthamaspatem ab Hadriano Augusto patrio Armeniæ Regno restitutum fuisse: ejusque filium, imperante Antonino Pio, vixisse; atque ab optimo Imperatore Armeniæ quoque Regem esse renuntiatum. Hoc nempè testatur elegans ejusdem Antonini Nummus æreus; in cujus aversâ parte togatus stat Imperator, Regisque coram se stantis capiti diadema imponit, cum hâc epigraphe: REX ARMENIIS DATUS. S. C.

Quòd autem is ACHÆMENIDES vocatus fuerit, apud priscos Auctores ne verbum quidem. Imò *Achæmenides*, sive *Achæmenida*, proprium Viri nomen nunquam fuit, sed Gentilitium. *Achæmenides*-que similitudine dictus est atque *Arsacides*; qui *Arsacem* gentis suæ auctorem adgnoscebat. Mille alia ejusmodi adduci possunt exempla: sed unum hoc pro multis erit.

A D L E C T O R E M.

Videamus nunc, an, ut putat VAILLANTIUS; vocabulum ACHÆMENIDEM Photius pro proprio Viri nomine usurpârit. Photius, loco citato, refert Iamblichum Babylonium se esse testari, ac floruisse temporibus Soæmi Regis Armeniorum: hoc est, imperante Marco Antonino Philosopho. Heïc adponenda sunt ipsa Photii verba: quò faciliùs, quid in mente habuerit, detegi queat. Αέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλωνίον εἶναι συγγραφεὺς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικὴν. Μαθεῖν δὲ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἀκμάζειν ἐπὶ Σοάμῳ τῷ Ἀχαιμενίδῳ τῷ Ἀρσακίδῳ, ὃς Βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων Βασιλέων. hoc est; „ Me „ moriæ quidem mandavit (Iamblichus) Babylonium „ se esse, ac magicam primùm didicisse: Postea verò „ Græcorum se quoque disciplinas excoluisse; atque „ floruisse sub Soæmo Achæmenidâ simul & Arfacidâ: „ qui quidem Rex Regibus erat oriundus. *Sub Soæmo Achæmenidâ simul & Arfacidâ*: id est, sub Soæmo ab Achæmene Heroë, & ab Arface primo, Imperii Parthici Conditore, oriundo. ARSACES enim ad ACHÆMENEM, Persei filium, priscæ Regum Persarum gentis auctorem, originem referebat. Certè Auctor

Etymologici

A D L E C T O R E M.

Etymologici Magni hæc habet in voce AXAIMENHΣ. ἈΧΑΙΜΕΝΗΣ, ὁ ἥρως, ἀφ' οὗ καὶ οἱ Πέρσαι Ἀχαιμενίδαι. Id est; „ACHÆMENES, Heros, „ à quo & Persarum Reges Achæmenidæ nuncupati.

Ex quibus quis non intelligat, quàm malè, quàm ineptè reddiderint ἐπὶ Σοάμῳ τῷ Ἀχαιμενίδῃ τῷ Ἀρσacidῃ, qui ita verterunt: *Temporibus Soæmi Achæmenidis filii, Arface nepotis?* Cùm enim non caperent *Achæmenidam Arfacidamque*, ambas heïc esse dictiones patronymicas, in unum Soæmum cadentes; propria duorum virorum nomina putaverunt: duplicique errore, & *Achæmenidem* patrem, & avum *Arfacem*, qui numquam exstiterint, Soæmo dederunt; atque in Regum Armeniorum Album suâ auctoritate retulerunt.

Atqui fortassis non pigebit heïc exponere, quæ & qualis fuerit illa Photii versio, quæ vulgò ANDRÆ SCHOTTI nomine circumfertur. Is, Vir alioqui doctissimus, sed tunc temporis adolescentiam vix egressus, in Antuerpiano, nî fallor, Societatis JESU Collegio Rhethoricam publicè docebat. Delectisque ex disc-

A D L E C T O R E M.

cipulis suis quibusdam, qui Linguam Græcam callebant, Photii è Græco in Latinum vertendi Provinciam mandavit. Hi tirones, ut erant, quàm plurimis in locis Auctorem suum malè mulcârunt. Attamen Operi utcumque lucubrato, atque, ut opinor, ne relecto quidem, Andreas Schottus nomen suum præfigi passus est; eâque ratione illud quodammodo adoptavit. Hinc factum est, ut tanti Viri auctoritas VAILLANTIO imponeret, obstaretque, ne verba Græca diligentius expenderet ac ponderaret. Ea planè primi hujus erroris origo exstitit. Dele igitur audacter, meo periculo, vocabulum ACHÆMENIDES; illiûsque loco N. litteram repone. Ejus enim Regis, qui SOÆMUM genuit, nomen penitus ignoratur. Pari ratione in Elencho Regum Armeniæ Majoris, paginâ 402. circa finem, deleta quoque ACHÆMENIDIS nomini litteram N. substitue ante hæc verba PARTHAMASPATIS filius. Item delenda sunt quæ sequuntur: *Hujus Achæmenidis meminit Iamblichus apud Photium pag. 242. Item delenda quoque;*

A D L E C T O R E M.

SOÆMUS, *Achæmenidis filius* : eorumque loco reponenda sunt hæc verba : SOÆMUS, superioris Regis Anonymi filius , Parthamaspatis nepos ; è paterno Armeniæ , &c.

PRIMO VAILLANTII errore , rectè , ut videtur , confutato , ad alterum jam veniendum est , qui in Elencho Regum Armeniæ Majoris , paginæ 404. initio , legentibus occurrit. Oritur is ex loco Sozomeni non satis intellecto. Qui quidem Sozomeni¹ locus exstat in capite octavo libri secundi Historiæ Ecclesiasticæ. Ipsa Historici verba hæc sunt. Εἰφεξῆς δὲ διὰ τῶν ὁμόρων φυλῶν τὸ δόγμα διέβη, καὶ εἰς πλῆτὺς ἐπέδωκεν. Ἀρμενίους δὲ πάλιν πρότερον ἐπυθόμενῃ Χριστιανίσαι. Λέγεται γὰρ Τριδάτην τὸν ἡγούμενον τότε τὰ ἔθνη, ἔκ πινος παραδόξῃ θεοσομείας συμβάσεως περὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἅμα τε Χριστιανὸν γενέθαι, καὶ πάντας τοὺς ἀρχομένους ὑφ' ἐνὶ κηρύγματι ποροσάξαι ὁμοίως θρησκέυειν. Id est : „Postea verò Christiana Religio ad finitimas gentes „progressa, in immensam multitudinem excrevit. Nam „quod Armenios attinet, jamdudum antea eos Christi fidem suscepisse comperi. Aiunt enim Teridatem gen-

A D L E C T O R E M.

„tis illius Regulum, occasione coelestis cujusdam por-
„tenti, quod in domo ipsius acciderat, & ipsum
„Christianum esse factum, & Subditis omnibus palàm
„per præconem mandasse, ut eandem Religionem
„colerent.

Ex his Sozomeni verbis, luce meridianâ clario-
ribus, apparet Christianam Religionem multò ante
Constantini Magni tempora ab Armeniis receptam.
Undè igitur Doctissimus VAILLANTIUS hauserit Ar-
menios à vera Religione descivisse, rursùmque ad
Idolorum cultum deflexisse, non mihi satis liquet. Id
enim nequaquàm dicit Sozomenus. At, postquàm
in capite septimo narravit, quâ ratione Hiberi, Po-
puli supra Armenios ad Septentrionem habitantes,
CHRISTI fidem suscepissent, ac postea Legatos ad
Imperatorem Constantinum misissent, societatem ac
foedus ei oblaturus: initio capitis octavi notat Chris-
tianam deinceps Religionem ad finitimas gentes pro-
gressam, in immensam multitudinem excrevisse. Ac,
ne fortè Armenios ex earum gentium numero fuisse

A D L E C T O R E M.

putes, quæ imperante Constantino Christianam amplexæ sint fidem; subdit statim: Ἀρμενίους δὲ πάλιν ἀποπερὶν ἐπὶ τῶν Χριστιανισμῶν. „Nam quod Armenios attinet, „jamdudum antea eos CHRISTI fidem suscepisse „comperi.

Igitur confitendum est VAILLANTIUM hæc Sozomeni verba infelicitè interpretatum esse: dum, quæ Ecclesiasticus Scriptor narrat de antiquiore Tiridate, Armeniorum Rege, jamdudum antea Christianam Religionem cum subditis sibi Populis amplexo, ea revocat ad hunc Anonymum, qui temporibus Constantini Magni, imperabat Armeniis; quemque ideo nominat TIRIDATEM. Undè, meo quidem judicio, factum est, ut illam Armeniorum Apostasiam comminisci cogeretur, de quâ tamen nulla apud Historicos mentio. Namque ex eo, quod refert Eusebius lib. 9. Historiæ Ecclesiasticæ capite octavo, elicitur Galerium Maximinum Augustum, Armenios, Christianæ Religionis studiosissimos, ad Simulacrorum cultum traducere per vim conatum quidem fuisse, at non

A D L E C T O R E M.

potuisse. Neque enim aliter intelligenda esse verba Historici videntur: cum statim subjungat hâc injuriâ Maximinum eos Populos, pro amicis inimicos, hostes pro fociis effecisse. Ceterum non dubium est, quin & is Eusebii locus, & prior Sozomeni, VAILLANTIUM in errorem induxerint; eique imaginariam illam Armeniorum apostasin suppeditârint: dum, quod imperatum sit, ideò factum autumârît.

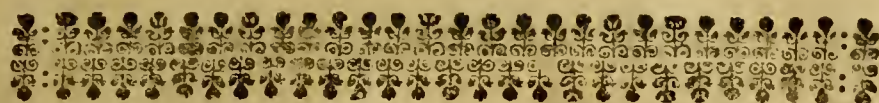
Delenda sunt igitur paginæ 404. initio, quæ sequuntur: *TIRIDATES III. filius superioris Regis Anonymi, patri succedit. Hic, cum Religionem Christianam deferere coacti fuissent Armenii; factusque & ipse esset Idolorum cultor; miraculo quodam percitus, Christi fidem sub Constantino Magno amplectitur. Sozomenus Hist. Eccl. lib. 2. cap. 8. Atque eorum loco reponenda: N.... superioris Regis Anonymi filius, & ipse Anonymus, patri suo in Armeniæ Regnum succedit. De cujus Regno, rebusque gestis altissimum apud veteres Scriptores silentium. Item delenda sunt hæc verba: ARSACES III. Tiridatis III. filius; eorumque loco*

AD LECTOREM.

reponenda quæ sequuntur: ARSACES III. superioris Regis Anonymi filius, patri in Regnum successit sub Constantio Augusto, &c.

Hæc sunt, ERUDITE LECTOR, de quibus præmonendum te esse arbitrati sumus: antequàm ad legendam hanc ARSACIDARUM Historiam accingeris. Labore nostro, qualiscumque est, frui; & si quid inter scribendum exciderit, benignus ignosce: Homines enim sumus, non Dii: mementoque, Humanum esse, peccare; Divinum, condonare. VALE.

CANON CHRONOLOGICUS REGUM PARTHORUM.

ANNI.

A. C. V. C. Sel. Ars. R. Parth.

256	498	57	1	1	ARSACES Parthorum Regnum fundat.
255	499	58	2	2	Bellum contra Antiochi Dei Syriæ Regis Duces sustinet.
254	500	59	3	3	Vulneratus in prælio, postea moritur.
253	501	60	4	1	TIRIDATES, Arsacis frater, huic in regnum succedit.
252	502	61	5	2	
251	503	62	6	3	
250	504	63	7	4	
249	505	64	8	5	
248	506	65	9	6	
247	507	66	10	7	
246	508	67	11	8	Antiocho Deo extincto, Seleucus II. ejus F. regnat.
245	509	68	12	9	
244	510	69	13	10	
243	511	70	14	11	
242	512	71	15	12	Seuleucus contra Parthos proficiscitur, eos que subigit.
241	513	72	16	13	Tiridates, metu Seleuci solutus, in Parthiam redit.
240	514	73	17	14	Intermissis aliquandiu bellicis negotiis, ad firmandum Parthicum regnum se accingit.
239	515	74	18	15	
238	516	75	19	16	
237	517	76	20	17	Hyrcanorum regionem invadit.
236	518	77	21	18	
235	519	78	22	19	Diodotum Bactrianæ Regem formidat.
234	520	79	23	20	Cum ejus filio Diodoto, patre mortuo, pa- cem init.
233	521	80	24	21	Mediam ingreditur.
232	522	81	25	22	Seleucus, iterum in Parthiam profectus, no- vis motibus revocatur.
231	523	82	26	23	

CANON CHRONOLOGICUS.

ANNI.

A. Ch. V. C. Sel. Ars. R. Parth.

230	524	83	27	24	
229	525	84	28	25	Cum Tiridate congreditur, & capitur.
228	526	85	29	26	Regia cum magnificentia detentus habetur.
227	527	86	30	27	A Tiridate dimissus, dum redit in Syriam, moritur.
226	528	87	31	28	Seleucus III. patri in Syriæ regnum succed.
225	529	88	32	29	
224	530	89	33	30	Moritur Seleucus cognomine Ceraunus.
223	531	90	34	31	Antiochus M. ejus frater in Syriæ regnum succedit.
222	532	91	35	32	Molo Mediæ & Alexander Persidis Satrapæ deficiunt.
221	533	92	36	33	
220	534	93	37	34	
219	535	94	38	35	Antiochus III. Satrapas rebelles occidit.
218	536	95	39	36	
217	537	96	40	37	Tiridates placidâ morte obit.
216	538	97	41	1	ARTABANUS Tiridatis F. apud Parthos imperat.
215	539	98	42	2	
214	540	99	43	3	
213	541	100	44	4	
212	542	101	45	5	Mediam, profligato Epigene Satrapâ, ingreditur.
211	543	102	46	6	Antiochus in Artabanum arma movet.
210	544	103	47	7	Artabanus, relicta Mediâ, in Parthiam se recipit.
209	545	104	48	8	Antiochus Hyrcaniam ingreditur.
208	546	105	49	9	
207	547	106	50	10	Post quinque annos pax inter Antiochum & Artabanum.
206	548	107	51	11	Parthus Antiochi socius contra Bactrianæ Regem.
205	549	108	52	12	Pax inter Antiochum & Euthydemum Bactrianæ.
204	550	109	53	13	Antiochus, superato Caucaſo, Indorum fines penetrat.
203	551	110	54	14	In Carmaniam Persidis, ibi hiematurus, redit.
202	552	111	55	15	
201	553	112	56	16	
200	554	113	57	17	

CANON CHRONOLOGICUS.

3

A N N I.

A. C. V. C. Sel. Arf. R. Parth.

199	555	114	58	18	Bactrianæ Rex Euthydemus moritur.
198	556	115	59	19	Menander Euthydemæ frater regnat loco Demetrii F.
197	557	116	60	20	Artabanus tranquillâ pacē fruens moritur.
196	558	117	61	1	PHRIAPATIUS Artabani F. Parthium in regnum succedit.
195	559	118	62	2	
194	560	119	63	3	
193	561	120	64	4	
192	562	121	65	5	
191	563	122	66	6	
190	564	123	67	7	Antiochus M. à Romanis prælio vincitur.
189	565	124	68	8	
188	566	125	69	9	
187	567	126	70	10	Moritur Antiochus M. eique Seleucus F. succedit.
186	568	127	71	11	
185	569	128	72	12	
184	570	129	73	13	
183	571	130	74	14	
182	572	131	75	15	Phriapatius Arsaces obiit.
181	573	132	76	1	PHRAHATES Phriapatii F. Parthorum regnum occupat.
180	574	133	77	2	
179	575	134	78	3	
178	576	135	79	4	
177	577	136	80	5	Moritur Seleucus IV. cognomine Philopator.
176	578	137	81	6	Antiochus Epiphanes ejus frater Syriæ regnum arripit.
175	579	138	82	7	Phraates Mardos ingreditur & domat.
174	580	139	83	8	Moritur Phraates, & testamento filios præterit.
173	581	140	84	1	MITHRIDATES Phraatidis frater Parthicum regnum fuscipit.
172	582	141	85	2	
171	583	142	86	3	
170	584	143	87	4	
169	585	144	88	5	
168	586	145	89	6	
167	587	146	90	7	
166	588	147	91	8	Antiochus Epiphanes in Persidem proficiscitur.

165	589	148	92	9	In Elymaidem Prov. & Babylonem pervenit.
164	590	149	93	10	Moritur Epiphanes; & ei succedit Antiochus F. Eupator.
163	591	150	94	11	Elymæi, Persæ & Medi Reges proprios sibi constituunt.
162	592	151	95	12	Mithridates Medos aggreditur, quos tandem subigit.
161	593	152	96	13	Occiso Ant. Eupatore, Demetrius patris regnum recipit.
160	594	153	97	14	Timarchum Babylonis Præfectum occidit ut rebellem.
159	595	154	98	15	Mithridates in Parthiam revertitur.
158	596	155	99	16	Heraclides Timarchi frater ejus mortem ulcisci meditatur.
157	597	156	100	17	Cum Alexandro Bala in Demetrium conspirat.
156	598	157	101	18	Romam ambo proficiscuntur.
155	599	158	102	19	Bala Rex Syriæ declaratur.
154	600	159	103	20	Alexander bellum Demetrio Soteri infert.
153	601	160	104	21	Mithridates, dum bello detinentur, Babylonem occupat.
152	602	161	105	22	Eucratides Bactrianæ Rex Indos subigit.
151	603	162	106	23	Alexander occidit Demetrium in prælio.
150	604	163	107	24	Bala tandem Syriæ Rex proclamatur.
149	605	164	108	25	
148	606	165	109	26	
147	607	166	110	27	Eucratides filius patrem occidit.
146	608	167	111	28	Mithridates Bactrianos capit. Demetrius patris regnum recuperat.
145	609	168	112	29	Bactriana dividitur in Provincias à Mithridate.
144	610	169	113	30	Ille penetrat in Indias.
143	611	170	114	31	Revertitur in Parthiam.
142	612	171	115	32	Babylonii Demetrium Nicatorum vocant.
141	613	172	116	33	Demetrius, trajecto Euphrate, ingreditur Mesopotamiam.
140	614	173	117	34	Mithridates contra Demetrium duces mittit.
139	215	174	118	35	Demetrius à Parthis captus ad Regem traducitur

CANON CHRONOLOGICUS.

8

ANNI.

A. Ch. V. C. Sel. Arf. R. Parth.

138	616	175	119	36	Rhodogune Mithridatis datur Demetrio in uxorem.
137	617	176	120	37	Mithridates in gloriosa fenestute moritur.
136	618	177	121	1	PHRANATES patri succedit & Demetrium fugientem retrahit.
135	619	178	122	2	
134	620	179	123	3	
133	621	180	124	4	Demetrius iterum fugit & comprehenditur.
132	622	181	125	5	Antiochus Sidetes contra Parthos proficiscitur.
131	623	182	126	6	Indatem Parthorum Ducem profligat ad Lycum.
130	624	183	127	7	Demetrio in regnum remisso ejus frater occiditur.
129	625	184	128	8	Phrahates in Syriam moturus Scytharum motibus revocatur.
128	626	185	129	9	Phrahates in prælio à Scythis occiditur.
127	627	186	130	1	ARTABANUS Phrahatis patruus ei succedit.
126	628	187	131	2	Scythæ Nomades Bactrianæ Græcos interneccione delent.
125	629	188	132	3	Artabanus contra Scythas profectus, ab iis occiditur.
124	630	189	133	1	MITHRIDATES II. Artabani F. ei succedit.
123	631	190	134	2	Zebinna Syriæ usurpator ab Antiocho in acie vincitur.
122	632	191	135	3	Antiochus à matre oblatum venenum bibere cogitur.
121	633	192	136	4	
120	634	193	137	5	
119	635	194	138	6	
118	636	195	139	7	
117	637	196	140	8	
116	638	197	141	9	
115	639	198	142	10	
114	640	199	143	11	Ant. Grypus ab Ant. Cyziceno fratre bello appetitur.
113	641	200	144	12	Cyzicenus prælio superatur.
112	642	201	145	13	Repetita belli congressione Grypus vincitur.

ANNI.

A. Ch. V. C. Sel. Ars. R. Parth.

111	643	202	146	14	
110	644	203	147	15	Cyzicenus se ad crapulas & luxum convertit.
109	645	204	148	16	
108	646	205	149	17	
107	647	206	150	18	
106	648	207	151	19	
105	649	208	152	20	Bellum inter fratres Syriæ Reges redintegratur.
104	650	209	153	21	Zoilus tyrannide Ultratonis turrim occupat.
103	651	210	154	22	Alexander Lannæus Judææ Rex Syriæ urbes invadit.
102	652	211	155	23	
101	653	212	156	24	Arabes Syriam latrociniis infestant.
100	654	213	157	25	
99	655	214	158	26	
98	656	215	159	27	Grypus ab Heracleone Berocæo occiditur.
97	657	216	160	28	Seleucus ejus F. contra Cyzicenum patrum movet.
96	658	217	161	29	Cyzicenus vincitur, & se occidit. Eusebes ejus F. huic succedit.
95	659	218	162	30	Mithridates Arsaces Armeniis bellum infert. Seleucus perit.
94	660	219	163	31	Ant. Philadelphus Seleuco fratri succedit & vincitur ab Eusebe.
93	661	220	164	32	Philippus Grypi filius 3. fratri Philadelpho succedit.
92	662	221	165	33	Orobazus Mithridatis legatus ad Syllam.
91	663	222	166	34	Cyzicenus à Parthis in Syriam reducit.
90	664	223	167	35	Demetrius Eucærus à Mithridate Parthorum Duce capitur.
89	665	224	168	36	Antiochus Grypi filius V. Syriæ partem occupat.
88	666	225	169	37	Mithridates Parthorum Rex moritur.
87	667	226	170	1	MNASKIRES Phrahatis I. filius patrueli Mithridati succedit.
86	668	227	171	2	Civilia bella inter Mnaskirem & Sinatrokem.
85	669	228	172	3	Philippus, mortuis fratribus, cum Eusebe bellum renovat.

ANNI.

A. Ch. V. C. Sel. Ars. R. Parth.

84	670	229	173	4	Tigranes Rex Armeniæ pro Rege accersitur.
83	671	230	174	5	Aretas Arabum Rex Cælesyriæ regnum invadit.
82	672	231	175	6	Plurimæ urbes Syriæ à Tyrannis occupantur.
81	673	232	176	7	
80	674	233	177	8	
79	675	234	178	9	
78	676	235	179	10	
77	677	236	180	11	Mnaskires moritur anno ætatis 96.
76	678	237	181	1	SINATROCKES Mithridatis I. filius Mnaskiri patrueli succedit.
75	679	238	182	2	
74	680	239	183	3	
73	681	240	184	4	
72	682	241	185	5	Sinatrockes Phrahatem III. F. regno & exercitui præfuit.
71	683	242	186	6	Phrahates infaussto successu bellum Armeniis infert.
70	684	243	187	7	Sinatrockes Parthorum Rex obit.
69	685	244	188	1	PHRAHATES III. ei succedit, & Legatos ad Lucillum mittit.
68	686	245	189	2	Lucillus Nisibim Parthis à Tigra ne ademptam capit.
67	687	246	190	3	Belli imperium Lucullo abrogatur.
66	688	247	191	4	Pompeius Lucullo succedit & renovat cum Phrahate societatem.
65	689	248	192	5	Phrahates in Armeniam arma movet.
64	690	249	193	6	Cum Tigra ne seniore bellum gerit.
63	691	250	194	7	Syriæ regnum in Provinciam R. à Pompeio redigitur.
62	692		195	8	Tigranes junior Phrahatis gener in triumphum ducitur.
61	693		196	9	Phrahates moritur, veneno à filiis propinato.
60	694		197	1	MITHRIDATES III. Phrahatis F. bellum Armeniis infert.
59	695		198	2	Orodes ejus frater res novas molitus, fugit in exilium.
58	696		199	3	Mithridates pellitur ob crudelitatem; revocatur Orodes.

ANNI.

A. Ch. V. C. Arf. R. Parth.

- 57 697 200 4 Media exturbatus Mithridates profugit ad Gabinium in Syriam.
- 56 698 201 5 Delusus à Gabinio, per Arabas Babyloniam recuperat.
- 55 699 202 6 Orodes Mithridatem diu obsidet.
- 54 700 203 7 Mithridates se fratri committit; quem Orodes occidi jubet.
- 53 701 204 1 ORODES delet Crassum mense Junio.
- 52 702 205 2 Primo vere Parthi invadunt Syriam; quos repellit Cassius.
- 51 703 206 3 Pacorus Orodis F. cum Osacein Syriam redeunt.
- 50 704 207 4 Parthi in Syriam reversi, Babulum obsident, postea abeunt.
- 49 705 208 5 Pompeius in bello civili ab Orode auxilium adversus Cæsarem postulat.
- 48 706 209 6 Cæsari Orodes invisus quòd non juvisset Pompeium.
- 47 707 210 7 Cæsar victo Pharnace, in Parthos Syriæ minitantes vertere meditatur.
- 46 708 211 8 Parthi à Cæcilio Basso vocati, auxilium mittunt.
- 45 709 212 9 Bellum Parthicum Romæ decretum.
- 44 710 213 10 Cæsar Idid. Martii occiditur, cui bellum illud demandatum erat.
- 43 711 214 11 Cassius in Syriam venit, & auxilium à Parthis recipit.
- 42 712 215 12 Labienus ad Parthos missus, cum iis moratur.
- 41 713 216 13 Orodem ab bellum Romanis inferendum sollicitat.
- 40 714 217 14 Parthus Orodem F. cum Labieno contra eos mittit.
- 39 715 218 15 Ventidius Labienum & Phranaspatem Ducem occidit.
- 38 716 219 16 De Parthis triumphat Ventidius Romæ.
- 37 717 220 17 Orodes ob ingentem dolorem ex interitu Pacori filii perceptum, hydrops factus moritur.
- 36 718 221 1 PHRAHATES IV. Orodi patri succedit, cui Antonius bellum infert.
- 35 719 222 2 Antonius iterum cum Artavafde Medorum Rege concreditur.

Artavafdes

CANON CHRONOLOGICUS.

9

ANNI.

A. Ch. V. C. Anf. R. Parth.

34	720	223	3	Artavafdes Armeniæ Rex dolo capitur ab Antonio.
33	721	224	4	Antonius Alexandro F. Parthorum regnum assignat.
32	722	225	5	Phrahates, Antonio & Augusto bello civili distentis, Armeniam & Mediam invadit.
31	723	226	6	Tiridates contra Phrahatem insurgit, Artavafdes Mediam recipit.
30	724	227	7	Fugatus à Phrahate Tiridates in Syriam se recipit.
29	725	228	8	Phrahates victoriâ insolentior factus, pellitur à Parthis.
28	726	229	9	Tiridates ex Syria revocatur ad solium.
27	727	230	10	Phrahates Scytharum auxilio regnum recuperat.
26	728	231	11	Tiridates in Hispaniam cum Phrahatis F. ad Augustum venit.
25	729	232	12	Augustus ex Hispania cum Tiridate redit.
24	730	233	13	Phrahatis filius ad patrem remissus, ancillante Thermusa.
23	731	234	14	
22	732	235	15	
21	733	236	16	
20	734	237	17	Phrahates Thermusam, suscepto ex ea filio, ducit uxorem.
19	735	238	18	Artaxias Armeniæ Rex à propinquis dolo appetitus.
18	736	239	19	Tigranes Armeniæ Rex ab Augusto præficitur, & Phrahates signa remittit.
17	737	240	20	Augustus templum Martis ad suspendenda signa exstruit.
16	738	241	21	
15	739	242	22	
14	740	243	23	
13	741	244	24	
12	742	245	25	Phrahates Titio Syriæ Præfidi filios obsides tradit.
11	743	246	26	Augustus illos publicè Romanis ostendit.
10	744	247	27	
9	745	248	28	
8	746	249	29	
7	747	250	30	

10 CANON CHRONOLOGICUS.

ANNI.

A. Ch. V. C. Arf. R. Parth.

6	748	251	31	Tigrane mortuo, Armenia à Romanis alienata est.
5	749	252	32	Artavafdes Tigranis frater Armeniæ Rex imponitur ab Augusto.
4	750	253	33	
3	751	254	34	
2	752	255	35	Tigranes Tigranidis F. auxilium à Phrahate petit, Armenii rebellant.
1	753	256	36	Caius Cæsar ad bellum Parthicum in Asiam transmittitur.
Chr. 1	754	257	37	Consulatum Antiochiæ init.
2	755	258	38	Cum Phrahate ad ripas Euphratis colloquitur.
3	756	269	39	Ad Artageras urbem vulneratur.
4	757	260	40	Romam rediens Caius moritur A. D. K. Mart. Limyræ in Licia Phrahates moritur. PHRAHATACES ejus F. ei succedit, & occiditur paulò pòst.
5	758	261	41	ORODES II. Arfacida accitur ad solium, & post aliquot menses interficitur.
6	759	262	1	VONONES Phrahatis IV. filius Romæ obses regnat.
7	760	263	2	Romanis moribus imbutus, aliena à Parthis facit.
8	761	264	3	Lecticâ per urbes pro equo utitur.
9	762	265	4	Pœnitentia vocati Vononis Parthos subit.
10	763	266	5	
11	764	267	6	Artabanus à matre Arfacida Scythiæ Rex accitur ad regnum.
12	765	268	7	Vonones Artabanum prælio superat.
13	766	279	8	Instauratis copiis Artabanus Vononem vincit.
14	767	270	9	Recipitur Vonones ab Armeniis.
15	768	271	1	ARTABANUS victo & expulso Vonone Parthorum regnum suscipit.
16	769	272	2	Orodem filium Regem Armeniæ constituit.
17	770	273	3	Tiberius de Armenia apud patres differit, & eligitur Germanicus.
18	771	274	4	Germanicus Orodem de Armenia deturbat, & Artaxiam ei præficit.
19	772	275	5	Artabanus Legatos ad Germanicum mittit.
20	773	276	6	Vonones fugit è Cilicia, & reprehensus occiditur.

CANON CHRONOLOGICUS.

11

ANNI.

Chr. V. C. Ars. R. Parth.

21	774	277	7	Germanicus moritur & Artabanus, & Megist-
num observat.
2	775	278	8	Provinciæ quædam ab Artabano deficiunt.
23	776	279	9	Babylonis Præfectus contra Judæos arma mo-
vet.
24	777	280	10	
25	778	281	11	
26	779	282	12	Fratres duo Judæi ad Artabanum veniunt.
27	780	283	13	
28	781	284	14	
29	782	285	15	Asinæus alter ex his fratribus veneno extingui-
tur.
30	783	286	16	Anilæus alter Mithridatis Artabani generi vicos
depopulatur.
31	784	287	17	
32	785	288	18	
33	786	289	19	
34	787	290	20	Anilæus tandem noctu deprehensus occiditur.
35	788	291	21	Artabanus, Artaxia Armeniæ Rege mortuo,
Arsacem F. huic regno præficit.
36	889	292	22	Parthi Romam veniunt, & Phrahatem Regem à
Tiberio deposcunt.
37	790	293	23	Tiridates à quibusdam Parthis recipitur. Ab
aliis revocatur Artabanus.
38	791	294	24	Artabanus, Tiberio mortuo, amicitiam Cali-
gulæ petit.
39	792	295	25	Caligula Darium Artabani F. obsidem per
Baianum pontem præfert.
40	793	296	26	
41	794	297	27	Caligula occisus est A. D. 9. Kal. Febr. V. C.
794.
42	795	298	28	Izates Adiabenorum Rex obsides ad Artabanum
mittit.
43	796	299	29	Moritur Artabanus. GOTARZES regnat, & ob
crudelitatem accitur.
44	797	300	1	BARDANES, qui consensu fratris in regno re-
manet.
45	798	301	3	Seleucienfes rebelles post septimum annum re-
ducit.
46	799	302	4	Armeniam tentare non audet, contra Adiabenos
frustra movet.
47	800	303	5	Moritur Bardanes, & iterum regnat Gotarzes.

ANNI.

Chr. V. C. Arf. R. Parth.

48	801	304	2	GOTARZES ad cædes totus vertitur.
49	802	305	3	Legati Parthorum Romam ad petendum Regem Meherdatem veniunt.
50	803	306	4	Victus Meherdates; dein moritur Gotarzes, & Vonones regnat.
51	804	307	1	VONONES moritur; cui succedit filius.
52	805	308	2	VOLOGESSES. Is invadit Armeniam, & in ea Tiridatem fratrem constituere parat.
53	806	309	3	Rhadamistus Armeniam occupat vacuum.
54	807	310	4	Moritur Claudius. Parthi invadunt Armeniam.
55	808	311	5	Armeniorum Legati ad Neronem.
56	809	312	6	Corbulo à Nerone missus in Armeniam.
57	810	313	7	Vologesses dat obsides.
58	811	314	8	Prolatatum inter Parthos & Romanos de Armenia obtinenda bellum.
59	812	315	9	Corbulo Artaxata urbem capit.
60	813	316	10	Tigranes Armeniæ Rex à Romanis constituitur.
61	814	317	11	Vologesses Tigranem fratrem ex Armenia pulsum queritur.
62	815	318	12	Parthorum Rex Romam Legatos mittit.
63	816	319	13	Tiridates in urbem venire constituit.
64	817	320	14	Romam summo apparatu ingreditur.
65	818	321	15	Armeniæ Rex appellatus, in eam se convertit.
66	819	322	16	Vologesses in urbem à Nerone vocatus, venire recusat.
67	820	323	17	Corbulo ex Syria rediens interfectus est. Nero moritur, & Pseudo-Nero Aëtiam atque Asiam exterret.
68	821	324	18	Vologesses ad Vespasianum Legatos mittit Alexandriam.
69	822	325	19	Cæsennius Pætus Syriæ Legatus Romanos certiores facit de Antiochi cum Parthis fœdere.
70	823	326	20	Tiridates Romam venire statuit.
71	824	327	21	Capitur Antiochus, & ejus filii ad Vologessem fugunt.
72	825	328	22	Vologesses ad Vespasianum scribit de filiis Antiochi Regis.
73	826	329	23	Alanorum natio Vologessi timorem incutit.
74	827	330	24	Rex ob Vespasiani responsonem irascitur.
75	828	331	25	

ANNI.

Chr. V. C. Arf. R. Parth.

73	826	329	23	Alanorum natio Vologesi timorem incutit.
74	827	330	24	Rex ob Vespasiani responsionem irascitur.
75	828	331	25	
76	829	332	26	
77	830	333	27	
78	831	334	28	
79	832	335	29	Moritur Vespasianus A. D. VII. Kal. Jul. V. C. 832.
80	833	336	30	Titus ejus filius Imperium suscipit solus.
81	834	337	31	Moritur Titus.
82	835	338	32	Domitianus Titi frater ei in Imperium succedit.
83	836	339	33	
84	837	340	34	
85	838	341	35	
86	839	342	36	
87	840	343	37	
88	841	344	38	
89	842	345	39	
90	843	346	40	Vologeses moritur.
91	844	347	1	PACORUS primogenitus patri Vologesi succedit.
92	845	348	2	Domitiano timorem belli incutit.
93	846	349	3	Callidromus Pistor Romanus Pacoro datus à Decebalo.
94	847	350	4	
95	848	351	5	
96	849	352	6	Domitianus A. D. 14. Kal. Oct. V. C. 49: occiditur.
97	850	353	7	Nerva ad Imperium ei succedit.
98	851	354	8	Mortuo Nerva; Trajanus ab eo adoptatus imperat.
99	852	355	9	
100	853	356	10	
101	854	357	11	
102	855	358	12	
103	856	359	13	
104	857	360	14	
105	858	361	15	
106	859	362	16	
107	860	363	17	Moritur Pacorus, regnante Trajano.
108	861	364	1	CHOSROES ejus frater apud Parthos regnat.

ANNI.

Ch. V. C. Arf. R. Parth.

109	862	365	2	<i>Exedarem</i> Armeniæ Regem pellit.
110	863	366	3	Contra Abaisfarum & Mannum [Regulos bellum gerit.
111	864	367	4	Trajanus Consulatum accipit, ut contra Parthos arma moveat.
112	865	368	5	Mense Januarii Antiochiam ingreditur.
113	866	369	6	Edeffam venit, & primum Abgarum vidit.
114	867	370	7	Nisibin & Batna urbes capit, & Parthicus appellatur.
115	868	371	8	Ctesiphontem capit, confirmato Parthici nomine.
116	869	372	9	Deficiunt Mesopotamii & alii. Trajanus Regem Parthis dat.
117	870	373	10	Hadrianus Trajano succedit, & ejus parta relinquit.
118	871	374	11	Chosroes pace cum Romanis fruitur.
119	872	375	12	
120	873	376	13	
121	874	377	14	
122	875	378	15	
123	876	379	16	
124	877	380	17	
125	878	381	18	
126	879	382	19	
127	880	383	20	
128	881	384	21	
129	882	385	22	Quod inter primos motus, colloquio Hadriani sopitum est.
130	883	386	23	
131	884	387	24	
132	885	388	25	Hadrianus Mesopotamiis tributum remittit.
133	886	389	26	Moritur Chosroes.
134	887	390	1	VOLOGESES II. Chosrois F. patri succedit.
135	888	391	2	Mittit Romam Legatos ut accusarent Iberorum Regem.
136	889	392	3	Hadrianus Imp. apud Baias mortuus est.
137	890	393	4	Vologeses, mortuo Hadriano, ad Antoninum Legatos mittit.
138	891	394	5	Parthemasbate mortuo, succedit Achæmenes in Armeniæ regnum.
139	892	395	6	Vologesi Armeniæ inhianti minas intentat Imperator.

ANNI.

Chr. V. C. Arf. R. Parth.

140	893	396	7	Parthus ab Armeniæ bello desistit.
141	894	397	8	
142	895	398	9	
143	896	399	10	
144	897	400	11	
145	898	401	12	
146	899	402	13	
147	900	403	14	
148	901	404	15	Vota decennialia pro Antonino Pio Romæ soluta.
149	902	405	16	
150	903	406	17	
151	904	407	18	
152	905	408	19	
153	906	409	20	
154	907	410	21	
155	908	411	22	
156	909	412	23	
157	910	413	24	
158	911	414	25	
159	912	415	26	Vota bicenñalia pro Antonino Pio soluta.
160	913	416	27	
161	914	417	28	Vologeses, mortuo Antonino Pio, ad Noni Martii bellum Armeniæ indicat.
162	915	418	29	L. Verus ad bellum Parthicum proficiscitur.
163	916	419	30	Armenia per Priscum Veti Legatum capta.
164	917	420	31	Vologeses Vero in Syriam irrumpit, & à Cassio ex ea summovetur.
165	918	421	32	Cassius Tigrim transgreditur & Ctesiphontem depopulatur.
166	919	422	1	MONNESES Parthorum Rex constituitur,
167	920	423	33	VOLOGESES iterum regnat.
168	921	424	34	
169	922	425	35	Moritur L. Verus extremo anni mense.
170	923	426	36	
171	924	427	37	
172	925	428	38	
173	926	429	39	
174	927	430	40	
175	928	431	41	
176	929	432	42	
177	930	433	43	

16 CANON CHRONOLOGICUS.

ANNI.

Ch. V. C. Anf. R. Parth.

178	931	434	44	
179	932	435	45	
180	933	436	46	Moritur M. Aurelius A. D. Kal. Aprilis.
181	934	437	47	Succedit ei in Imperium Commodus filius.
182	935	438	48	
183	936	439	49	
184	937	440	50	
185	938	441	51	
186	939	442	52	
187	940	443	53	
188	941	444	54	Moritur Vologeses II.
189	942	445	1	VOLOGESSES III. in Parthorum Imperium succedit.
190	943	446	2	Sanatrucci Armeniæ Regi bellum infert.
191	944	447	3	
192	945	448	4	Commodus occiditur post A. D. Kal. Januar.
193	946	449	5	Pescennio Imperatori in Syria electo favet Vologeses.
194	947	450	6	Ad Parthos fugiens Pescennius, occiditur.
195	948	451	7	Expeditio Severi in Osrhoenos, Arabes & Adiabenos.
196	949	452	8	Romam revertit Severus.
197	950	453	9	Parthi Mesopotamiæ urbes capiunt.
198	951	454	10	Severus in Parthos proficiscitur, eosque adorat.
199	952	455	11	Captam Ctesiphontem non retinet, sed diripiendam militibus concedit.
200	953	456	12	Iterum Abra ducit exercitum, hanc urbem obsessurus.
201	954	457	13	Antiochiam reversus, ibi Consulatum accipit.
202	955	458	14	
203	956	459	15	
204	957	460	16	
205	958	461	17	
206	959	462	18	
207	960	463	19	
208	961	464	20	
209	962	465	21	
210	963	466	22	
211	964	467	23	Severus Eboraci in Anglia supremum diem obit prid. Non. Febr.

Regnant

ANNI.

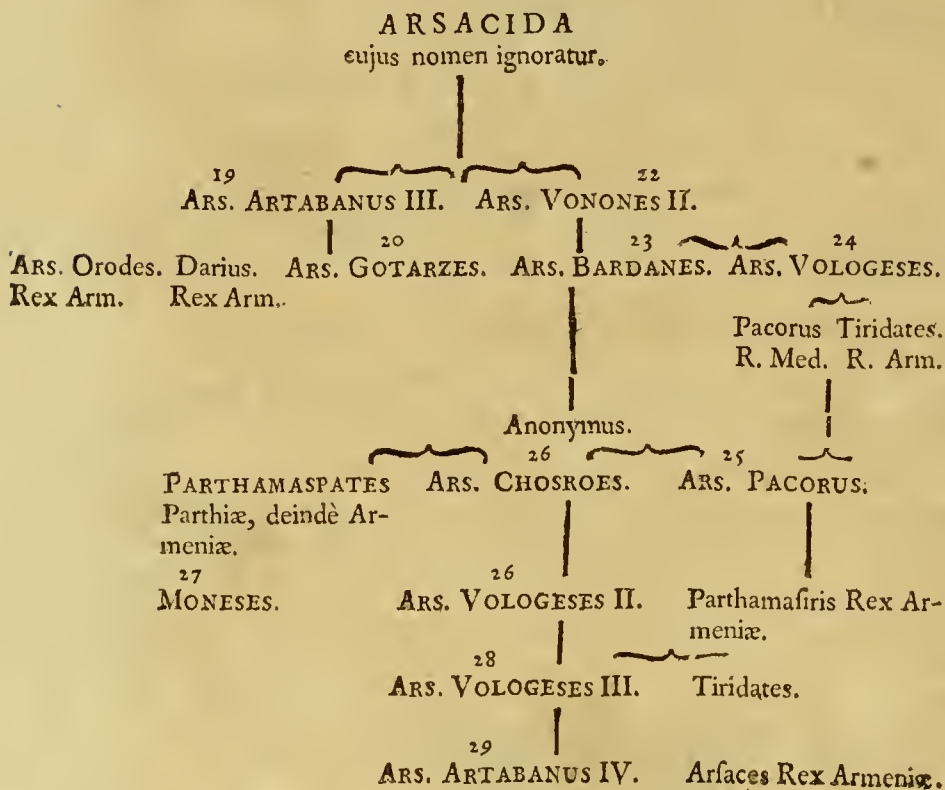
Chr. V. C. Arf. R. Parth.

- 212 965 468 24 Regnavit Caracalla & Geta fratres. Hic occiditur 5. Kal. Martii.
- 213 966 469 25 Moritur Vologeses III.
- 214 967 470 1 ARTABANUS IV. Vologesis filius ei succedit.
- 215 968 471 2 Caracalla in Syriam venit.
- 216 969 472 3 In Ægyptum pergit.
- 217 970 473 4 Contra Artabanum insidiis agit, Parthos plurimos occidit.
- 218 971 474 5 Caracalla ad 6. Idus Aprilis occiditur, contra Macrinum decertat Artabanus.
- 219 972 475 6 Pace inter Parthos & Romanos inita, Macrinus occiditur. Elagabalus regnat.
- 220 973 476 7
- 221 974 477 8
- 222 975 478 9 Moritur Elagabalus 'mense Septembri & imperat Alex. Severus.
- 223 976 479 10 Artabanus Arsacem fratrem Armeniæ Regem constituit.
- 224 977 480 11
- 225 978 481 12 Artaxerxes insurgit contra Artabanum.
- 226 979 482 13 Occiditur Artabanus post Septembrem; atque unà cum eo Regni Parthici Regumque Parthorum finis.

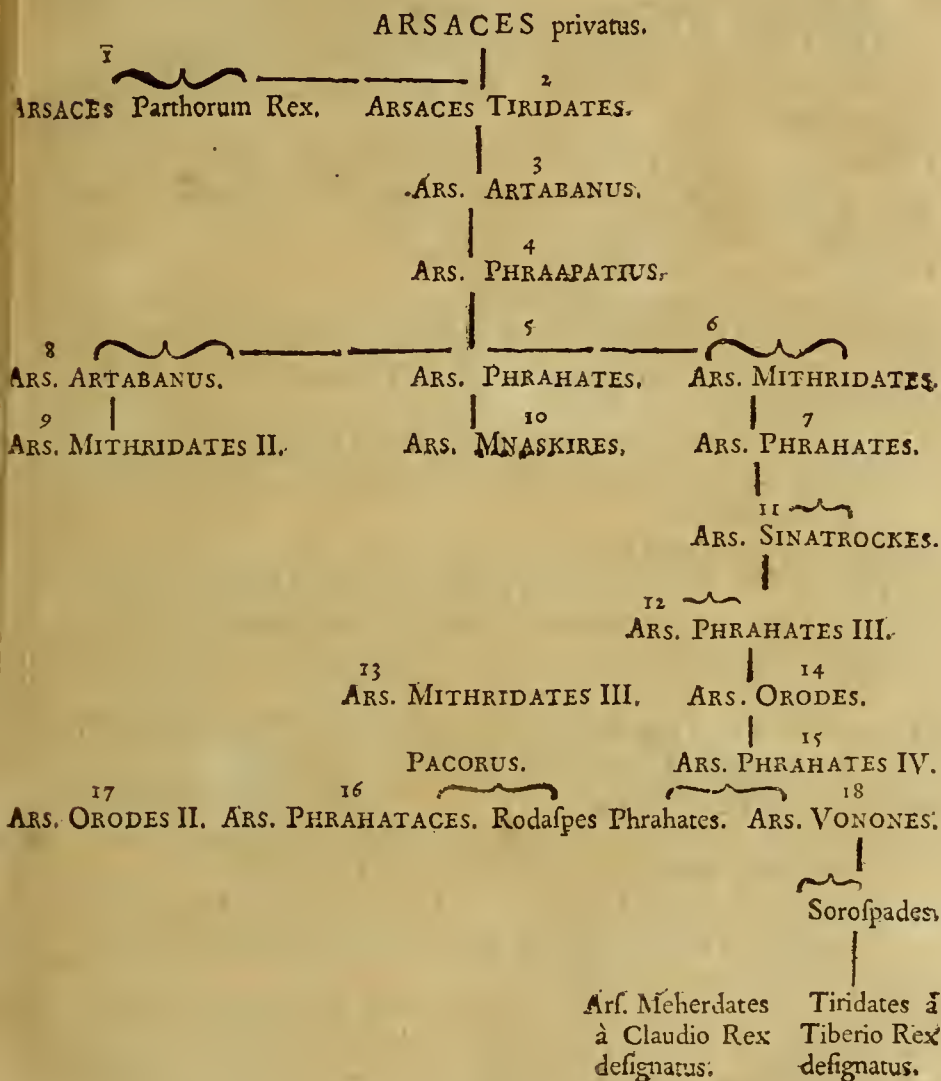
S T E M M A

POSTERIORIS FAMILIÆ ARSACIDARUM.

STEMMA

PRIORIS FAMILIÆ ARSACIDARUM.

INDEX

PARTHORUM REGUM

cum eorum titulis.

1. **A**RSACES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΑΡΣΑ-
ΚΗΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
2. ARSACES TIRIDATES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΑΡΣΑΚΗΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
3. ARSACES ARTABANUS, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΑΡΣΑΚΗΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
4. ARSACES PHRIAPATIUS.
5. ARSACES PHRAHATES.
6. ARSACES MITHRIDATES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΑΡΣΑΚΗΣ ΘΕΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΦΙ-
ΛΕΛΛΗΝ.
7. ARSACES PHRAHATES II. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΑΡΣΑΚΗΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΞΕΙΝΙΟΣ ΘΕΟΠΑΤΩΡ
ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
8. ARSACES ARTABANUS II.
9. ARSACES MITHRIDATES II. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
10. ARSACES MNASKIRES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
11. ARSACES SINATROCKES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΣΑΚΗΣ
ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΘΕΟΠΑΤΩΡ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ.
12. ARSACES PHRAHATES III. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΝ, ΑΡΣΑΚΗΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΠΙ-
ΦΑΝΗΣ ΘΕΟΣ ΕΥΠΑΤΩΡ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
13. ARSACES MITHRIDATES III. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΗΣ, ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΕΥΕΡ-
ΓΕΤΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
14. ARSACES ORODES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΜΕ-
ΓΑΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ ΘΕΟΠΑΤΩΡ ΝΙΚΑΤΩΡ.
15. ARSACES PHRAHATES IV. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΝ, ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
16. ARSACES PHRAHATACES.
17. ARSACES ORODES II.
18. ARSACES VONONES ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΔΙ-
ΚΑΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.

19. ARSACES ARTABANUS, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΑΜΦΙΜΑΚΗΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΑ-
ΛΗΝ.
20. GOTARZES, ΜΕΓΑΛΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑ-
ΝΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
21. ARSACES BARDANES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ;
ΠΑΝΑΡΙΣΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑ-
ΝΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
22. ARSACES VONONES, ΜΕΓΑΛΗΣ ΜΙΤΡΑΝΤΗΣ
ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
23. ARSACES VOLOGESES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΑ-
ΛΗΝ.
24. ARSACES PACORUS, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ.
25. ARSACES CHOSROES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΒΑΙΣΣΑ-
ΡΟΥ, cum Aquila.
26. ARSACES VOLO ESES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,
ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΑ-
ΛΗΝ.
27. ARSACES MONNESES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΣΟΙΗΡΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
28. ARSACES VOLOGESES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΔΙΚΑΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΦΙΛΕΛΑ-
ΛΗΝ.
29. ARSACES ARTABANUS, Rex magnus.
30. ARTAXERXES, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
31. ARSACES SAPOR.

ANNALES ARSACIDARUM.

NN O ante Christum 262. Urbis conditæ 492.
Seleucidarum 50. *vel* 51. mortuo Antiocho So-
tere Rege Syriæ, regnat filius ejus Antiochus,
qui vocabatur O ΘΕΟΣ, id est DEUS.

Iste adversus Ptolemæum Philadelphum, qui
secundus imperabat Ægyptiis, gessit bella
quàmplurima, & totis Babylonis atque Orientis
viribus dimicavit. Hieron. in cap. 11. Daniel ex Chron. Porphi-
rii qui sua à Sutorii Callinici Chronicis habuit.

Interim dum copiis & exercitibus vacui inermesque Orien-
tis Satrapæ remanent, Græci Bactrianam incolentes, Macedo-
num osores rebellant. *Primum* (Græcus) *Euthydemus* Bactrianas
vicinasque regiones, fidei suæ commissas, ad defectionem
pertraxit. Strabo lib. 11. pag. 515. Hic deindè obiit, cùm diade-
ma sumere non fuisset ausus; at ejus successor Theodotus
(seu Diodotus) primus se Regem appellari jussit. Epit. Trog.
lib 4. & in Prologo ejusdem libri. In Bactrianis à Diodoto
Regnum constitutum est.

Arsaces & Tiridates fratres, Satraparum munere fungebantur
apud Bactros (id est partem Bactrorum regebant), Agathocle
Macedone Præfecturam administrante Persicæ (latè sumptæ
pro omnibus Satrapiis seu regionibus Transfigritanis) Ar-
rhianus testis in Parthicis apud Syncellum Chron. pag. 284.
Bactrianum fuisse Arsacem tradunt, & incrementa Diodoti fugit;

(id est cum non superesset ei quomodo resistere posset Diodoto, fugit cum fratre ad Agathoclem.) Strabo lib. 11. pag. 515. & Arrhianus apud Syncellum. *Arsaces* & *Tiridates*, fratres, generis originem in Artaxerxem Persarum quondam Principem referebant.

Artaxerxem, inquam Mnemonem, qui primum appellabatur *Arsaces*. Ctes. in frag. Pers. pag. 652. Quidquid avus Darii Hystaspidis *Arsaces* vocabatur apud Herod. lib. 1. cap. 205. & lib. 8. cap. 2. Indè argumentum non leve assumebant *Arsacidæ* suæ originis deducendæ ex priscis Persarum Regibus: at revera *incertæ originis* erat *Arsaces*. Ep. Trog. lib. 41. Erant tamen duo fratres *Ἀρσάκιδα τῶν υἱῶν Ἀρσάνου τῆς Φριαπάτης ἀπογόνου*, teste Arrhiano in Parthiis apud Phot. Bibl. cod. 58. (sic enim locum corruptum emendandum non dubito) id est *Arsacidæ* filii duo *Arsacis Phriapatii* nepotes. *Phriapates* seu & *Phrapates*, idem ac *Aphra Pates*, seu & *Papatus*; nam apud Persas idem *Aphra* est, ac *Pa* apud Turcas *Scythasque*, scilicet elevatus, supremus, maximus, quæ nominibus propriis ut & Art præponuntur.

Hi *Periclem* (*Agathocles* nominatur apud Syncellum) quod altero fratrum per vim abuti fœdè conatus esset (sed frustra *Ἀνταφύσσας* apud Syncellum) contumeliam non ferentes, necarunt; consciis etiam aliis quinque. Arrh. in Parth. apud Phot. Cum apertè rebellasset *Arsaces* regionem pauperrimam Parthiam, quam parvi fecerant Persæ & Macedones, occupat Autumno ann. ant. C. 256. V. C. 498. Period. Julian. 4458. ineunte anno Seleuc. 57. cum Romæ Consulatum gererent *L. Mantius Vulsus* & *M. Attilius Regulus* (suffectus Cæditio qui in magistratu obierat) teste Trogo Pompeio (apud Justinum lib. 41.) cui optimè convenit cum Arrhiano: his enim Coss. regnabat Antiochus Theos, initium *Arsacidarum* non rectè distulit Usserium ad annum Periodi Julianæ 4464. V. C. 504. quo Coss. Romæ fuit cum *Vulsone II. C. Attilius Regulus*; at teste Trogo, non quidem C. Attilio Regulo & *Vulsone II.* sed *M. Attilio Regulo* & *Vulsone Coss. Parthii.* à Syro-Macedonibus defecere. Ab hoc igitur anno exordium sumit Æra *Arsacidarum*. Parthia (quæ *Arsacem* Regem suscepit) ampla non erat, ut quæ à Persis atque etiam Macedonibus cum Hyrcania fuerit censita. Strabo lib. 11. pag. 514. Ab eodem *Arsace*, ejus successores Ar-

facidæ & Arsacæ dicti. Ille verò Regno in Parthia potitus duobus annis occiditur. Arrhianus apud Syncellum. Arsacem primum ab ejusdem fratre Strabo non distinguit lib. 11. pag. 515. nec distinxit Epitomator Justinus, qui multò in Parthica Historia confundit vel omittit contra mentem Autoris, Trogi scilicet, ut infra demonstrabimus.

Occisus est Arsaces I. anno V. C. 500. ant. Ch. 254. Seleucid. ineunte an. 59. & Arsacid. 3. Regiam constituerat Urbem Hecatompylon, quæ vetus Regia Parthorum fuit, Curtius lib. 6. cap. 2. Urbs erat ea tempestate clara Hecatompylos, condita à Græcis; indè Arsaces, ut novorum subjectorum benevolentiam sibi devinciret, ΦΙΛΕΛΛΗΝ appellari voluit, ut ex nummis patet.

Tiridates, qui Arsacis nomen assumpsit post mortem fratris, eidem successit anno V. C. 254. ineunte anno 59 Seleuc. & Arsac. 3. Ab initio quidem infirmus fuit. Strabo lib. 11. pag. 515.

Anno ant. C. 243. V. C. 511. currente anno Seleuc. 69. Arsac. verò 15. Cùm Ptolemæus Evergetes Rex Ægypti, pacem in annos decem fecisset cum Seleuco Callinico, filio & successore Antiochi Thei; iste expeditionem suscipit contra Parthos, quos subigit. *Arsaces Callinicum fugiens ad Sacas seu Scythas Aspasianos se contulit*; testis Strabo lib. 11. pag. 513. mox novis motibus Seleucus in Asiam cis Euphratem revocatur.

Anno sequenti ant. C. 242. rebus extra Taurum (respectu Syriæ) novatis quòd Syriæ & Mediæ Reges (Seleucus Callinicus & Antiochus Hyeraceius frater dissiderent, quibus istæ regiones parebant; Arsaces Scythæ (origine) Daos quosdam obtinens, quos Parthos vocant Nomadas, qui ad Deum avolebant. Parthiam invasit & occupavit. Strabo lib. 11. pag. 515. Hic solitus latrocinio vivere & rapto, accepta opinione Seleucum à Gallis victum in Asia (qui Galli suppetias Hieraci ferebant) solutus Regis metu cum prædonum manu Parthos ingressus præfectum eorum Andragoram (à Seleuco constitutum) oppressit, sublatoque eo, Imperium gentis iterum supplicis invasit. Epit. Trog. lib. 4.

Revocato Seleuco *novis motibus in Asiam*, bellis nempe civilibus cum Antiocho Hierace dato luxamento, Regnum Par-

thicum firmat Arsaces, militem legit, castella munit, civitates firmat, urbem quoque Daram in monte Zapaortenon (Zaritum in regione Zapuaortene dicta, Plin. lib. 1. cap. 16.) condit. Hæc recitat Justinus ordine præpostero.

Non magno deindè post tempore, Hyrcanorum quoque Regnum occupavit, Epit. Trog. ibid. Cùm diù & per annos multos bellum civile inter duos fratres Seleucidas exarserit, his occupatus & distentus Seleucus, nec de expeditione Parthica cogitare, nec Arsaci metum incutere potuit. ant. C. 235. circumcirca.

Anno circiter 234 ant. C. V. C. 520. Seleuc. 77. Arsac. 23. Arsaces grandem exercitum parat metu Seleuci & Thedoti (seu Diodoti) Bactrianorum Regis, sed citò morte Theodoti (primi scilicet) metu liberatus, cum filio ejus & ipso Theodoto (appellato Diodoro secundo) foedus ac pacem fecit. Epit. Trog. ibid.

Nec multò post anno 233. circumcirca antè Æram Christi, Arsaces cum Seleuco Rege, ad defectores persequendos veniente congressus, victor fuit; quem diem Parthi exindè solemnem, velut initium libertatis, observarunt. Epit. Trog. ibid. Seleucus expeditione in Mediam suscepta cum Arsace bellum gerens, à Barbaro captus, & diu apud illum commoratus, habitus fuit regia prorsùs magnificentia & impensa. Possid. Hist. lib. 16. apud Athen. Dipson. lib. 4. pag. 153. Expedito ideò in Mediam suscepto quòd Arsaces partem Mediæ jam occupasset. Parthia, inquit Strabo lib. 11. pag. 514. aucta fuit; partes ejus sunt Canusene & Chorene, fere etiam quidquid est ad portas Caspias & Aragos & Tapyros, *quæ olim Mediæ fuerant*. Est & Apamia & Heraclea urbes apud Ragas. Et pag. 524. Sunt Græcanicæ urbes in Media, à Macedonibus conditæ, Laodicea & Apamæa, quæ quidem propè Ragas est; & ipsa Raga condita (seu potius instaurata) à Nicatore, quam ipse Europum appellavit, Parthi verò Arsaciam, Arsacis Magni nomine, qui eam sui Juris fecit.

Anno ant. C. 217. V. C. 537. Selenc. 96. ineunte verò Arsac. 39. *vel* 40. Arsaces constituto Regno decedit. Ep. Trog. lib. 41. Regnavit annos 37. Arrhian. in Parthic. apud Syncellum. Arsaci Magno succedit filius Arsaces & ipse nomine: Ep. Trog. proprium tamen nomen ejus Artabanus erat, Prolog. lib. 41. Trog.

Anno ant. C. 212. V. C. 542. Seleuc. 100. v. 101. Arsac. 40. v. 41 juxta Chronologiam Usserianam, Antiochus M. Parthiam & Mediam invadit, expeditionemque suscipit adversus Arfacem (Artabanum nomine) *Iste adversus Antiochum (Magnum) Seleuci filium, centum millibus peditum, & viginti millibus equitum instructum, mira virtute pugnavit; ad postremum in societatem assumptus est.* (Epit. Trog. lib. 41.) in societatem, inquam, adversus Græcos Bactrianæ, quos opprimere cupiebat Antiochus; nam antè aliquot annos Diodotus II. Rex Bactrianorum, vita & regno privatus fuerat ab Euthydemo Magnete; testis Polybius frag. lib. 11. pag. 651. Καὶ γὰρ αὐτός ἦν ὁ Εὐθιδήμος Μάγνης, erat vel aderat ipse Euthydemus πρὸς ὃν ἀπελγίζετο φασκωνταῖος, locus corruptus sic emendandus πρὸς τὸν ἀπελγίζετο φασκωνταῖος, apud istum (Teleam Legatum Antiochi) defendebat se dicens, quòd Antiochus injustè conaretur ipsum è regno deturbare, cùm à Rege nequaquam descivisset; sed cùm alii descivissent (Euthydemus senior & Diodotus I.) eorum posteros (Diodotum II. ejusque liberos aut fratres) sustulisse, & Bactrianorum Imperium hoc pacto obtinuisse (Euthydemus iste posterior, non erat prioris Euthydemii vel Diodoti genere) hæc locutus Euthydemus Zeleam ad Anthiochum misit.... qui pacis conditiones non invitus accepit.... Euthydemus Demetrium filium suum ad faciendum fœdus misit; cujus indole Rex cùm esset delectatus, primo quidem unam è suis filiabus soli desponsurum promisit: deindè ejus patri Regis nominis usurpandi fecit potestatem. Hæc contigere anno ant. C. 211. V. C. 593. Seleuc. 102. circiter.

Post Euthydemum in Bactriana regnavit Menander, non prædecessoris filius, sed frater, aut propinquus.

Arsaces verò Artabanus, vicinorum Principum amicus & fœderatus, Parthis imperavit, tranquilla pace fruens: quot annis regnaverit, aut quo anno obierit, incertum; veteribus Historicis, Possidonio nempè, Apollodoro & Trogø, jam perditis.

Anno ant. C. 35. V. C. 719. Arsac. 22. vel 21. Antonius adversus Parthos fœdus init cum Rege Medorum, cui dissensio cum Partho intercederat, at nullo successu. Plut. in Anton. pag. 940.

Anno ant. C. 34. V. C. 720. Arfac. 22. v. 23. Antonius fraude captum Artavasdem Regem Armeniæ, vinctum duxit Alexandriam, & Armeniam sui juris facit.

Anno ant. C. 31. V. C. 723. Arfac. 25. v. 26. Antonius Alexandriæ filium suum & Cleopatram Alexandrum appellat Regem Regum, cui tribuit Armeniam cum Media & Regno Parthorum, cum subactum esset. Plutarch. in Anton. pag. 941. B

Mediæ Rex Artavasdes initio usus Romanorum auxilio Parthos & Artaxem contra se profectos; deindè cum & Antonius suos milites evocasset (belli civilis ergo) & istius milites non reddidisset, vicissim superatus, in potestatem hostium venit; ad hunc modum Armenia simul & Media amissa est. Ita Dio sub finem lib. 49. Mediam mox Artavasis liberi vel hæredes recuperaverunt, eandemque Atropatidæ regebant initio Imperii Tiberii, ut nos docet Strabo.

Hoc anno bellum civile exoritur inter Antonium & Cæsarem. Interim filius Artavasis Regnum paternum recuperat ope Parthorum; paulò post quidam Tiridates insurgit adversus Phraatem, ambobus auxilium Cæsaris efflagitantibus, primum dum adhuc salvæ essent res Antonii, deindè post navalem pugnam (Achaïam, quâ victus est Antonius die 3. Septembris) nil aliud Cæsar quàm deliberaturum se respondit. Dio lib. 51. pag. 456.

Anno ant. C. 30. V. C. 724. Arfac. 227. sub finem hujusce anni Juliani. Cum Cæsar Ægypto capta, mortuis Antonio & Cleopatra, in Asia hybernaret, negotium cum Parthis composuit; cum enim Tiridates ab hoste victus in Syriam confugisset, Legatos Phraates ad Cæsarem misit, iisque amicè respondit Cæsar; ac Tiridati auxilium quidem nullum promisit, ut tamen in Syria versaretur, concessit. Dio lib. 51. pag. 456.

Phraates victoriâ insolentior redditus, cum multa crudeliter consuleret in exilium à populo suo pellitur. Epit. lib. 42. Trog. Parthi Tiridatem Regem constituunt, quem è Syria advocant.

Itaque cum Phraates, magno tempore, finitimas civitates, ad postremum Scythas, precibus fatigasset, Scytharum maximo auxilio in Regnum restituitur. Tiridates verò cum magna

amicorum manu , ad Cæsarem , in Hispania bellum tunc temporis gerentem, anno ant. C. 24. V. C. 730. profugit ; obsidem Cæsari minimum filium Phraatis offerens , quem negligentius custoditum rapuerat. Ita Trog. Epit. lib. 42. Horatius Carm. lib. 1. Ode 26. meminit hujus Tiridatis , quem *unicè terrebat Gelidæ Orco Rex qui subactò metuebatur* , Scytharum videlicet.

At non satis accuratè scribit Epitomator Justinus, Tiridatem profugisse in Hispaniam tunc temporis gerentem: nam Cæsar, nondum extincto bello civili Parthico , jam bellum Hispanicum confecerat , teste Horatio Carm. lib. 4. Od. 8.

*Medus infestus sibi luctuosus
Dissidet armis :
Servit Hispanæ vetus hostis ore
Cantaber , sera domitus catena.*

Idem Poeta memorat lib. 2. Od.

Redditum Cyri solio Phraaten.

Anno ant. C. 23. V. C. 731. filium Phraatis à Tiridate beneficii loco acceptum , Romam adduxit , & obsidis loco habuit. Quæ tamen referre videtur Dio ad annum 734. Sed istud ordine præpostero relatam à Dione dubium non est. Quo cognito Phraates , Legatos statim mittit ad Cæsarem , servum suum Tiridatem , & filium sibi mitti postulat : Cæsar , & legationis Phraatis audita , & Tiridatis postulatis cognitis , neque Tiridatem daturum se Parthis dixit , neque adversus Parthos Tiridati auxilium daturum. Phraati filium sine pretio remisit , & Tiridati quoad manere apud Romanos vellet , opulentum sumptum præberi jussit. Epit. lib. 42. Trog. Cùm Tiridates ac Legati à Phraate Romam advenirent , Tiridatem Phraati non tradidit , filium tamen Phraatis , quem priùs ab illo acceperat , patri remisit , ut pro eo signa & captivos amissos cladibus Crassi & Antonii recuperet. Dio sub finem lib. 53. at promissis non stetit.

Anno ant. C. 20. V. C. 734. Artaxias Rex Armeniæ , à propinquis dolo occisus est. Tiberius postea Imperator , cum legionibus , Tigranem Artaxiæ fratrem minorem , Regem

Armenis à Cæsare datum, induxit. Tunc Phraates Parthorum Rex, Augusto Asiam lustranti, erepta antè 34. annos signa Romana, captivosque remisit. Ita omnes consentiunt Historici, excepto Velleio, qui in multis peccat, perpetuus ad nauseam usque Tiberii adulator. Pari ostentatione Horatius lib. 1. Ep. 12. Romanorum Principum trophæa celebrat.

*Cantaber Agrippæ Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit, Jus Imperiumque Phraates
Cæsaris accepit genibus minor.*

Armeniam etiam devictam id temporis subactam canit Carm. lib. 2. Od. 9.

*Nova cantemus Augusti trophea
Et rigulum Niphaten, Medumque flumen
Gentibus addictum victis.*

Idem Horatius Ep. 18. lib. 1. asserit Augustum Parthos devicisse, & eorum signa refixisse Romanis; sic enim Lollium alloquitur.

*Cantabrica bella tulisti
Sub Duce qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc si quid abest Italis adjudicat armis.*

Ista quidem referri nequeunt ad bellum imperante Augusto; à Romanis gestum contra Parthos, confectumque anno V. C. 755. jam antè vitâ excesserat Horatius. Attamen non est dubium quin Parthi signa à majoribus suis Romanis erepta, currente anno V. C. 734. restituerint. Vera idcirco, & nequaquam commentitia, canit multoties laudatus Horatius Ode 13. lib. 4.

*tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit uberes:
Et signa nostro restituit Jovi,
Derepta Parthorum superbis
Postibus*

Anno ant. C. circiter 12. V. C. 742. Arsac. 244. vel 45
Phraates (ut narrat Strabo lib. 16. pag. 748.) vocato in collo-
quio-

quo Tirio, qui per idem tempus Syriae praeerat, quatuor ei filios legitimos dedit obsides Serafpadem & Rodasphem (Κερασπαδῆν scribe καὶ Ρωδασπῆν): hujus Arsacidæ mentio fit in marmore apud Gruterum, Phraatem & Vononem, duas eorum uxores & filios quatuor. Docet nos Josephus Antiq. lib. 16. cap. 12. & 13. Tiliū Præsidentem rexisse Syriam, postquam Agrippa ex Oriente Romam reversus est, id est post annum 741. & antequam Saturninus eandem Syriam administraret Legatus Augusti. Falsum est itaque, si gravissimo Scriptori Straboni Cappadoci & Parthis Armenisque vicino, necnon cœvo fidem adhibeamus. Phraates obsides filios Romanis metu Tiberii cum in Armenia Regem deduxit Tigranem, quod tamen asserit adulator Tiberii Velleius, de his obsidibus datis à Phraate omninò legendus Josephus Antiq. lib. 18. cap. 3. Sua etenim adhuc mutuatur à nobilissimo Historico Nicolao Damasceno; ideò omni fide dignus.

Anno ant. Ch. 3. V. C. 751. Arfac. 254. Armenia impulsu Phraatis, defecit à Romanis, exacto Rege Artavafde, cui suffectus à Parthis Tigranes filius Tigranis Regis; Artavafdem verò, non sine Romanorum clade, dejectum scribit Tacit. lib. 2. initio.

Anno ant. Ch. 2. V. C. 752. Arfac. 255. Armeniacum & Parthicum bellum Caio Cæsari committitur & inchoatur. Phraates Legatos anno 1. ant. Ch. ad Augustum mittit: huic Cæsar Regis Regum titulum denegat, Parthus indignatur, Augusto rescribit, ipsum Cæsarem tantum appellans; at paulò post Phraates in gratiam redit cum Romanis, ea conditione ut Armenia cedat. Tigranes verò Armenus ad Cæsarem nullam hinc legationem misit. Dio in excerptis Valesianis, lib. verò Dionis 55. non habetur nisi mancus, mutilus & depravatissimus.

Anno Æræ Chr. 1. V. C. 754. Arfac. 256. v. 57. Caius Cæsar cum Phraate Rege, in Insula Euphratis in colloquium venit, eo tempore Lollii Ducis exercitus Romani perfidiâ; per Parthum divulgatâ, in Lollium iratus, Caius exauctorat eum: paulò post sumpto veneno (si Plinio fides lib. 9. cap. 35.) periit Lollius.

Anno Æræ Ch. 2. V. C. 755. Arfac. 257 Caius Cæsar Regem Armeniae creat Ariobarzanem Medum, cum paulò antè Castellum Artagerarum cepisset ac diruisset, ubi ipse vulne-

ratus fuit, & ex vulnere non multò post decessit.

Anno Æræ Ch. 4. V. C. 757. Phraates Legatos mittit ad Augustum; cui, cum mandata Romæ reddidissent, hos Parthos Tiberium quoque in Germaniam adire iussit: hoc autem anno Provincia Germania Tiberio decreta. Ita Suetonius in Octavio cap. 4. & Tiberio cap. 16.

Anno Æræ Ch. 13. V. C. 766. Phraates Rex Parthorum ab uxore olim meretrice Itala Termusa & ejusdem filio Phraatace interimitur, cum quo stupri consuetudinem habuisse credita est; ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus *Phraataces*, priusquam potens seu magnus evadere posset, Imperio privatus, pulsus populari seditione, periit. Joseph. lib. 18. cap. 3. Itaque brevissimo tempore rerum potitus est. Huic cum primores Parthorum suffecissent *Orodes*, iste invisus multitudini propter nimiam crudelitatem brevi interemptus est.

Anno Æræ Ch. 14. V. C. 767. Arsac. 269. Parthi Legatos ad Cæsarem Augustum (ex Tacito) mittunt, ut unum ex Phraatis filiis obsidibus Augusti expetant; Cæsar ipsis concedit Vononem, qui ab ipsis hoc anno recipitur, ex Joseph. & Tacit. Ann. 2. initio.

Anno Æræ Ch. 15. V. C. 768. Arsac. 270. v. 71. Parthos brevis pœnitentia subiit; dedignabantur enim facere mandata Vononis mancipii, sic vocabant obsidem. Artabanum advocant, ex Josepho. Tacitus verò lib. 2. *mox subit pudor degeneravisse Parthos*. Jam antè Provincias Romanas solum Arsacidarum haberi darique; igitur Artabanus Arsacidarum è sanguine, apud *Dahas* adultus excitur, primoque congressu victus, reparat vires, regnoque potitur; idem ferè narrat Joseph. Addit è Media accitum Artabanum, Vononemque victum in urbem Seleuciam primò confugisse, deindè in Armeniam; Artabanum verò cum victricibus copiis in urbem Ctesiphontem se recepisse: in hoc autem erravit quòd Artabanum Regem Mediæ fuisse asserit: nam hoc temporis Strabone teste, Media suis priscis Atropatidis parebat. *Vononi perfugium Armeniæ fuit vacua tunc*. Tacit. lib. 2. Annal. Ariobarzane enim morte fortuità assumpto, cum stirpem ejus haud toleravissent, tentatoque scæminæ imperio cui nomen Erato, eaque brevi pulsa, profugum Vononem in regnum accipiunt.

Anno Æræ Ch. 16. V. C. 769. Arfac. 271. *vel* 72. Vonones Romam misit Legatos de regno Armeniæ, at à Tiberio repulsam *p. assus est*, minis Artabani territus Armeniam reliquit, & in Syriam secessit hoc anno. Silanus Legatus Augusti eum in Syria excipit, sed custodiam dat, ex Tacito & Josepho.

Tiberio non ingratam accidit turbare res Orientis, ut eâ specie Germanicum novis Provinciis imponeret, interim Orodem filium Artabanus Regem Armeniæ creat Joseph. lib. 18. cap. 3.

Anno Æræ Ch. 18. V. C. 771. Arfac. 273. *vel* 74. Germanicus Cæsar vincit Armenum Regem Orodem, & expellit. Sueton. lib. 4. cap. 1. deinde in urbe Artaxata Regem creat Zenonem filium Polemonis Regis Ponti, eundemque Armeni Artaxiam appellarunt. Tacit. lib. 2. cap. 56 & cap. 58. ab Artabano Legati venerunt de renovando amicitiae fœdere. Ad hujus Regis preces, & in contumeliam Pisonis, Vononem Germanicus Pompeiopolim urbem Ciliciæ amovet. Tacit. lib. 2. Ann. cap. 34.

Anno Æræ Ch. 19. V. C. 772. Arfac. 274. *vel* 75. Vonones effugere conatur, sed capitur & interficitur Tacit. Ann. 2. cap. 68. mortem immaturam Germanici cum audisset Artabanus, exercitatione venandi & convictu Megistanum abstinuit, quod apud Parthos justicii instar erat Sueton. lib. 4. cap. 5.

Anno Æræ Ch. 34. V. C. 787. Arfac. 290. *vel* 91. Artabanus Armeniæ defuncto Rege Artaxia Arfacem liberorum suorum veterrimum imposuit, Legatos misit (an ad Tiberium, an ad Præsides Romanos) qui gazam à Vonone relictam in Syria Ciliciaque reposcerent, simul veteres Persarum ac Macedonum terminos. Tacit. lib. 6. cap. 31. Addit Dio lib. 58. pag. 638. Cappadociam attentavit, & superbius Parthos tractavit.

Anno Æræ 35. V. C. 788. C. Cassio, M. Servilio Coss. nobiles Parthi in urbem venere, ignaro Rege Artabano . . . Parthis mittendi nuncios validissimus autor fuit Simnaces, Phraatem Regis Phraatis filium Roma poscebant (in Regem); mittit eum Tiberius in Syriam, ubi statim morbo absumitur. At Tiberius Tiridatem ejusdem sanguinis Artabano æmulum deligit. Artabanus fugam in Scythiam maturat, ab omnibus derelictus. Parthi Tiridatem Regem salutant. Tacit. lib. 6. cap. 31. 32. & seq. Eodem tempore Armenia data est

Mithridati filio Mithridatis Regis Iberiæ, & fratri Pharasmanis Regis. Dio lib. 58. pag. 638. Orodem filium, quem olim Armeniæ designaverat Artabanus, tum contra Armenos misit, sed victus ab Iberis, ægrè se subripuit.

Anno Æræ Ch. 36. V. C. 789. Arsac. 292. *vel* 93. Artabanus è Scythia redux, Tiridatem exosum Parthis in Syriam fugat. Tacit. lib. 6. cap. 42. & seq. Tiberium Parthus laceravit literis, monens eum ut voluntariâ morte civium odiis *satisfaceret*. Sueton. lib. 4. cap. 66.

Anno Æræ Ch. 37. V. C. 790. Arsac. 293. *vel* 94. Caius Caligula successor Tiberii in adversam valetudinem incidit . . . accessit ad immensum amorem civium, notabilis etiam externorum favor; namque Artabanus Parthorum Rex odium semper contemptumque Tiberii præ se ferens, amicitiam ejus (Caii) ultro petiit, venitque ad colloquium Legati consularis Vitellii nempe, & transgressus Euphratem aquilas & signa Romana Cæsarumque imagines adoravit. Sueton. lib. 4. cap. 14. & Dio lib. 59. pag. 645. c. Joseph. verò qui eo loci Antiqu. lib. 18. cap. 6. longè distat à Suetonio & Dione, in multis errat; ait enim Jndæus Scriptor Tiberium petiisse amicitiam Artabani, & Parthum assensum præbuisse Tiberio, quod falsum est, refelliturque autoritate Taciti, qui Annal. lib. 6. Artabani perpétuum hostem Tiberium exhibet.

Anno Æræ Ch. 39. V. C. 792. Arsac. 294. *vel* 95. C. Caligula per pontem Stractum super sinu Bajano commensans veluti triumphans præ se fert puerum Darium Arsacidam Parthorum obsidem. Sueton. lib. 4. cap. 19. & Dio lib. 59. pag. 653.

Hoc circiter tempore Caius accersitum Mithridatem Iberum in vinculis habuit, & demum in exilium misit, ut testatur Seneca lib. de tranquillitate cap. xi. cui suffragantur. Tacitus Ann. lib. xi. cap. 8. & Dio lib. 60. pag. 670. Parthi Armeniam occupant, Caio non contradicente, ut mox patebit.

Anno Ær. C. 41. V. C. 794. Arsac. 296. *vel* 97. Izates Rex Adiabenes obsides misit ad Claudium Imp. & ad Artabanum Regem Parthorum: postea à Parthis pulsus, fugit ad Izatem, à quo mox in integrum restituitur, Cinnamo qui Rex electus fuerat in ordinem redacto. Artabanus verò urbem Nisibim dono dat Izati. Joseph. Ant. 20. cap. 2.

Artabanus Rex Parthorum obiit, cui successit filius *Vardanes*

Iste statim bellum aggreditur contra Romanos, invitis subditis, qui ipsum expellentes, fratrem ejus Gotarzem creant Regem. *Joseph. ibid.*

Anno Ær. C. 43. V. C. 796. Arsac 298. *vel* 99. discordant Parthi; nam inter Gotarzis, pleraque sæva, qui fratri suo Artabano (juniori filio senioris Artabani) necem præparaverat, accivere Bardanem (anteà regno pulsum à Gotarze) ille Gotarzem proturbat, præfecturas corripit, solis Seleuciensibus dominationem ejus abnuentibus, in quos ut patris quoque sui (Artabani) defectores ira accensus implicatur obsidione urbis validæ. Interim Gotarzes Daharum & Bactrianorum opibus auctus, bellum renovat, coactusque Bardanes omittere Seleuciam, Bactrianos apud campos castra contulit. Tacit. Ann. I. XI. cap. 8.

Tunc distractis Orientis (Parthorum scilicet) viribus, casus Mithridati datus est *occupandi Armeniam*. Tacit. *ibid.* Regnum enim istud Parthi tueri non poterant, dum omnia apud ipsos bellis arderent civilibus. Dio lib. 60. pag. 670. Claudius Mithridatem Iberum domum ad recipiendum regnum Armeniæ remisit.

At Parthi Imperatores, cum pugnam pararent, fœdus repente faciunt, potior Bardanes visus retinendo regno; at Gotarzes, ne quid æmulationis existeret, penitus in Hircaniam abiit, ex Tacito lib. XI. Ann. cap. 9. Deinde Bardani deditur Seleucia septimo post defectionem anno. Tacitus *ibid.*

Anno Ær. C. 44. V. C. 797. Arsac. 299. *vel* 30.

Exin Bardanes validissimas præfecturas invasit, & recuperasset Armeniam, nî Vibio Marso (hoc anno adhuc) Syriæ Legato bellum minitante cohibitus foret. Tacit. lib. XI. cap. 10.

Anno Ær. C. 45. V. C. 798. Arsac. 300. *vel* 301. Apollonius Tyaneus Babylonius (id est Seleuciam ex Plinio lib. 6. cap. 20.) ingreditur, & accedit ad Regem Bardanem; à recepto regno anno tertio mense secundo, vel postquam ablatum sibi regnum (à Gotarze) receperat. Tunc Medus principatum nuper adeptus eum sine timore, non sinebat degere, redditui, ut suspicor, Gotarzis exulis favens. Philostr. lib. I. cap. 15. & 19.

Bardanem Ctesiphontem condidisse scribit Amm. Marcel-

linus lib. 23. sed errat, nec in rebus externis & antiquis fi-
dendum Ammiano.

Anno Ær. C. 46. V. C. 799. Arsac. 301. *vel* 2. Gotarzes
pœnitentiâ concessi regni contrahit copias, & hinc contra
(à Vardane) itum ad annem Eruidam, in cujus transitu mul-
tum certato pervicit Bardanes, prosperisque præliis Medias
nationes subegit ad flumen Gniden, quod Dahas Arcosque
disterninat, nec cuiquam Arsacidarum tributa illis degenti-
bus parva. Tacit. ibid. Opinor tunc Mediam Atropatiam fuisse
à Parthis subactam; natu exin Arsacidis Principibus semper
paruit. Primus Arsacida Rex Mediæ fuit Vonones, postea
Parthorum Rex, mortuo Gotarze, tunc autem Vononemi hoc
anno Regem Mediæ à Vardane victore fuisse constitutum ar-
bitror.

Anno Ær. C. 47. V. C. Arsac. 302. *vel* 3. Bardanes Rex
Parthorum superbiens à suis occiditur, regnum deinde Gotar-
zes occupat. Tacit. Ann. lib. 11. cap. 8.

Potius regiâ per favitiam & luxum anno C. 48 (ut col-
ligo) adegit Parthos mittere ad Principem Romanum occul-
tas preces, quibus permulti Meherdatem (filium Vononis)
ad patrium vastigium orabant. Tacit. Ann. 11. cap. 9.

Anno Ær. C. 49. V. C. 802. Arsac. 304. *vel* 5. Per idem
tempus Legati Parthorum ad expetendum Meherdatem missi,
Senatum ingrediuntur, Claudius Imp. C. Cassio (Longvio)
qui Syriæ præerat, deducere juvenem ad ripam Euphratis
jubet. Gotarzes verò Mithridatem prælio victum captumque
auribus decisis vivere jubet. Tacit. Ann. 11. cap. 10 & seq.

Anno Ær. C. 50. V. C. 803. Arsac. 305. *vel* 6. Gotarzes
morbo obiit; accitusque in regnum est Vonones Medis tunc
imperans, ex Tacit. ibid. Brevi Vonones iste, & inglorio
imperio perfunctus est, resque Parthorum in Vologesem fi-
lium translata.

Anno Ær. C. 51. V. C. 804. Arsac. 306. *vel* 7. Vologeses
fratrem suum Pacorum Regem Mediæ creat, Tiridatem verò
fratrem minorem Regem Armeniæ. Joseph. Ant. lib. 20. cap.
2. Vologeses hunc in regnum deducere tentat, sed frustra.
Tac. Ann. 12. cap. 50. licet turbata tunc esset Armenia. Rha-
damistus enim filius Pharasmanis Iberi patrum suum Mithri-
datem occiderat, & regnum invadere tentaverat, at fugere
cogitur. Tacit. ibid.

Anno Ær. C. 55. V. C. 808. Arsac. 310. *vel* 11. Antiochus Rex Commagenes Romanorum socius bellum gerit contra Parthos, testis Tacitus lib. 13. Parthi Armeniam omittunt, Vologeses ad pacem inclinatur, obsides tradit nobilissimos è familia Arsacidarum rebus prospere gestis à Ducibus Romanis Corbulone & Vimmidio Quadrato Præsidente. Tac. lib. 13. Ann. cap. 6. & seq. narrat ista sub Marcello & Aniola Coss. at hæc ad alios Coss. pertinere monet Historicus. cap. 9.

Anno ant. C. 58. V. C. 811. Arsac. 313. *vel* 4. Inter Romanos & Parthos iterum de obtinenda Armenia bellum geritur, Vologese Rege Fratri Tiridati favente, Corbulo Parthos pellit, Artaxatam capit, ob hæc salutatur Imperator Nero. Tacit. Ann. lib. 13. cap. 34.

Anno Ær. C. 60. V. C. 813. Arsac. 315. *vel* 16. Corbulo Tigranocertam capit, interim Hyrcani cum Parthis dissident, societatemque Romanorum petunt; at Corbulo Armeniæ reliqua subigit, cui Rex imponitur Tigranes, ex Herodiadarum sanguine ortus. Tacit. lib. 14. cap. 23.

Anno Ær. C. 61. V. C. 814. Arsac. 316. *vel* 17. Tigranes Rex Armeniæ fines Parthorum populatur, Vologeses bellum cum Romanis & Armenis redintegrat, diadema Armeniæ fratri Tiridati imponit; interim Tigranes urbem principem Artaxatam occupat, quam frustra tentant Parthi. Corbulo auxiliatur Tigrani, mittitque ad Vologesem qui postularent vim Provinciæ illatam, à pace non abhorret Vologeses, mittit ad Imp. Romanum super petenda Armenia, & firmanda pace. Tacit. Ann. 15.

Anno ant. C. 62. V. C. 815. Arsac. 317. *vel* 18. Cæsennius Pætus Dux tuendæ Armeniæ advenit, Legati Vologesis revertere irriti; Pætus Armeniam intrat, re male gestâ cum Parthis ad turpia pacta venit; Pætus exin fugit in Cappadociam, ibidem hibernat, Corbulo aliud interim foedus cum Vologese pangit; at Romæ trophæa de Parthis sistuntur. Tacit. *ibid.*

Anno ant. C. 63. V. C. Arsac. 318. *vel* 19. Legati Parthorum cum superbis mandatis veniunt ad Neronem, nec dubitatur de bello, cui præficitur Corbulo. Tiridates deinde & Vologeses pacem postulant. Tiridates in castra Romana veniens diadema detrahit, subjicitque imagini Neronis. Volo-

geses ad Corbulonem litteras scribit, ut Tiridates tantus haberetur inter Romanos, quantum Consul.

Anno ant. C. 66. V. C. 819. Arfac. 321. *vel* 22. Tiridates tandem Romam venit, & regnum Armeniæ accepit à Nerone, ut Fastus narrat. Tacit. Ann. 16. cap. 23. & 24. Vologeses autem Parthorum Rex, licet sæpenumero accersitus venire ad Neronem noluit; ac tandem cum ei molestus esset, rescripsit, Tibi quidem longè facilius est tam magnum mare navigare, quàm mihi, &c. At Nero nec in illum trajecit, quamvis succenseret, in Græciam autem trans mare vectus est hoc anno. Dio lib. 63. in Epit.

Anno Ær. C. 69. V. C. 822. Arfac. 324. *vel* 25. missi ad Parthum (Vologesem), Armennumque Tiridatem Legati à Vespasiano electo in Oriente Rom. Imperatore, provisumque ne versis ad bellum civile (contra Vitellium) legionibus terga nudarentur. Tacit. Hist. 2. cap. 82.

Anno 70. V. C. 823. Arfac. 325. *vel* 26. veniunt Alexandriam ad Vespasianum Legati Regis Vologesis quadraginta Parthorum equestrium millia offerentes, gratia Vologesi acta, mandatumque ut Legatos ad Senatum mitteret, & pacem esse (inter Romanos mortuo Vitellio) sciret. Tacit. Hist. 4. c. 51. & Sueton. lib. 8. cap. 6. E Regibus Vologeses promittit 40000. sagittariorum.

Anno 71. V. C. 824. Arfac. 326. *vel* 27. Parthorum Rex, missis ad Senatum Legatis, de instauranda societate, magnopere oravit ut memoria Neronis coleretur. Sueton. sub finem lib. 6.

Anno 73. V. C. 826. Arfac. 328. *vel* 29. Cum Antiochus Commagenes Rex regno pulsus, uno victus (jubente Imp. Vespasiano) fuisset, filiusque ejus Epiphanes fugisset ad Parthos, scribit ad Vespasianum Vologeses litteras Principum Commagenorum gratiâ. Joseph. de bello. lib. 7. cap. 27.

Anno circiter 75. V. C. 828. Arf. 330. *vel* 31. Alani aditu sibi præbito à Rege Hyrcanorum (qui jam à Parthis defecerat) Mediam invadunt per portas ferreas, & diripiunt nullo resistente; Pacorus Rex Mediæ, in difficilia loca refugiens, cæteris quidem bonis cesserat: vix autem à Barbaris uxorem & concubinas suas captas centum talentis redemit. Joseph. de bel. lib. 6. Deinde Alani Armeniam vastant, Tiridatem Regem

gem acie superant, vixque ex eorum manibus subripuit. *Id. ibid.*

Vologesus Parthorum Rex auxilia adversus Alanos, Ducemque alterum ex Vespasiani liberis depoposcit; Domitianus omni spe contendit, ut ipse potissimum mitteretur, & quia discussa res est, alios Orientis Reges (Armenia putat & Media) ut idem postularent donis ac pollicitationibus tentarunt. *Sueton. lib. 12. cap. 2.* Alani autem multis regionibus direptis & vastatis, in patriam reversi sunt.

Quo anno obierit Vologesus, prorsus incertum de eodem Principe hæc tradit Plinius Coævus lib. 6. cap. 26. Nuper Vologesus Rex aliud (præter Ctesiphontem) oppidum Vologesocertam in vicino (Seleucia scilicet) condidit, nempè ad exhauriendam Seleuciam.

Artabanus Vologeso successit, cujus temporibus, cum jam falsi Neronis apparuissent, ut nos docet Tacitus, tandem anno 88. V. C. 841. Arsac. 343. *vel* 44. Homo Asianus nomine Terentius Maximus, Neroni & facie & voce similis, nam ad citharam quoque canebat, is comparata in Asia factione, & ad Euphratem progressus manu longe majore facta, denique ad Regem Artabanum confugit, qui Tito (Domitiano potius) iratus illum receptum Romam reducere instituit. Zonatus Ann. lib. 11. cap. 18. Ea quidem sub Tito refert Annalista, qui Romanas res haurit è libris Dionis; sed si quidem Dio ista ad Titum retulit, erravit: nam orbis Romanus nullis bellorum terroribus concussus est sub Tito, qui cum deliciæ esset generis humani omnibus Regibus amicus fuit & gratus, ista autem ad Domitianum proculdubio pertinent; nam ut ait Suetonius, qui hæc tempora attigit (sub finem lib. 6.) cum post 20. annos à cæde Neronis (id est anno V. C. 841.) quo annus vigesimus à cæde Neronis completus est, extitisset conditionis incertæ, qui se Neronem esse scutaret, tam favorabile nomen ejus apud Parthos fuit, ut vehementer adjutus & vix redditus sit. Tacit. vero lib. 1. Hist. initio, *mota etiam* prope Parthorum arma falsi nominis ludibrio.

Parthicus tumultus falsi Neronis gratiâ, anno ab obitu Neronis 20. non 10. procul dubio illigandus, nec audiendi qui repugnantibus omnibus Suetonii codicibus, ejusdem autoris textum emendare, imò corrumpere conantur. *Ibid. Post decem, non post viginti annos* legere ausi, Suetonio vel indice vincun-

tut, etenim ipse in Domitiano cap. 12. narrant hunc Principem *exhaustum operum* ac munerum impensis, stipendioque quod adjecerat, tentasse ad relevandos castrenses sumptus militum diminuere, sed cū *obnoxium se Barbaris* per hoc animadvertisset nihil pensi habuisse quin prædaretur omnimodo, & inter cæteros *iudæcum fycum acerbissime actum fuisse*, quæ ad ultimos Domitiani annos pertinere constat. Verū tunc adolescentulus erat tranquillus, ipsomet teste; quo pacto igitur ante annos decem & amplius vivente Tito jam erat adolescens Suetonius, id tamen admittere tenebitur ille qui falsi Neronis tempus ad decimum ab interitu veri Neronis annum revocare tentabit: asserit enim tranquillus se adolescente Parthos falsum Neronem vehementer adjuvisse, quæ cū absurda sint, explodenda ducimus.

Anno saltem Dionysiano 89. V. C. 842. falsum Neronem turbas in Oriente exciassē pro comperto habendum; & quidem imperante Domitiano, non Tito, cujus tempora felicia & tranquilla nullo bellorum & hostium metu turbata fuisse, Zonaræ quidem soli errorem istum libenter attribuerent, potius quā Dioni quem lugiter exscribit; nam corruptum in codicem incidere, aut priscum autorem minùs recte interpretari facillimè Græculus Scriptor potuit.

Anno Ch. 90. V. C. 843. Arsac. 345. circiter, mortuo Artabano imperium Parthorum capessivit Pacorus: hunc non alium esse à Pacoro Rege, cujus meminit Josephus in libris de bello Judaico, & quem frater Vologeses I. Mediæ Principem dederat, existimat Jo. Maria Cataneus in notis ad Epistolas Plinianas, sed Regem illum qui Mediam sui juris fecit, quemadmodum superius notavimus anno V. C. 803. Æræ Dionysianæ 50. adhuc floruisse post annos 40. aut 50. circa annum V. C. 850. mihi non fit verisimile. Pacorum qui ultimis Domitiani annis imperitavit Parthis filium fuisse, non patrum prædecessoris sui Artabani satius est opinari.

Pacorus iste non levem injiciebat Domitiano formidinem, ut colligo ex Epigrammate 32. lib. 9. Martialis. Hic Poëta false vellicat quemdam famigeratorem Parasitum celebrem Philomusum nomine, qui rebus novis enarrandis aut fingendis totus incumbens, cunctis radium afferebat.

*Artibus his semper canam Philomuse mereris ,
 Plurima dum flagis , sed quasi vera refers.
 Scis quid in Arsacia Pacorus deliberet aula :
 Rhenanam numeras , Sarmaticamque manum ;
 Verba Ducis Daci , Cattis mandata resignis.
 Victricem manum quam venit ante vides.*

Eundem Pacorum Regem Parthorum amicum Deceballi Dacorum Regis fuisse nos docet Plinius junior lib. 1. Ep. 20. & ibi ad Trajanum quem monet quemdam nomine Callimorphum confugisse ad Principis statuum , perductumque ad Magistratus indicasse , servisse aliquando Laberio Maximo , captumque à Susago in Mœsia , & à *Dacib* lo muneri milium *Pacoro Parthie Regi* , pluribusque armis in ministerio ejus fuisse , deinde fugisse ; secum autem attulerat Callimorphus ille gemmam habentem imaginem Pacori , & quibus insignibus ornatus fuisset , glebulamque ex Parthico metallo. Quo anno interierit Pacorus , incertum prorsus ; sed cum Deceballi amicus fuerit , & postea multis annis vixerit , verissimile non est Regem istum è vivis excessisse ante annum *Æra* C. 100. filium reliquit nomine Par-Tamasirim. Chosroes , seu Hosroes , quem Pacori fratrem fuisse testatur Dio , post eundem Pacorum regnavit , eumque Parthi prætulere fratris filio Par-Tamasiri , cui tamen ut aliquo pacto faceret satis , Regem Armeniæ majoris ipsum designavit , Exedaremque Romanorum socium regno privavit.

Anno Ch. 112. V. C. 865. Abrahami 2128. Arsac. 367. Chosroes Rex Parthorum , ejecto Exedare Rege Armeniæ successore Tiridatis , & Arsacida Regem Armeniæ creat fratris Pacori filium Parthanasirim inconsulto Imp. Trajano , qui vehementer indignatus bellum contra Parthos gerere decernit. Inde belli Parthici initium sumendum ; istud autem Eusebius integrè narrat hoc anno , licet pluribus annis gestum , eò quòd currente Abrahami anno inchoatum fuerit Parthis Armeniam invadentibus , quæ in Principis Romani clientela erat. Legendus Dio lib. 68. Julianus autem Imperator in Cæsaribus , sic loquentem introducit Trajanum. *Parthos* autem priusquam ab his injuriâ affectus essem , armis violandos non existimavi , ut verò injuriam intulerunt (cùm nempe Armeniam invadere ausi sunt (non me ætas ingravescens , etiam

tum legibus mihi militiæ vacationem concedentibus ab iis invadendis revocavit. Egressus est Româ ad bellum Parthicum Trajanus anno Imperii sui 15. (18. apud Malelam, sed lege IE, ut jam in Anglia viri docti videre) mense Hyperberræo, seu Octobri. Ita Malela, qui sua ex Dominino Chronographo mutuatur, id est anno Abrahami ineunte 2129. Arfac. 368.

Anno Ær. Ch. 113. V. C. 866. Arfac. 368. *vel* 69. Trajanus Athenas venit, & non multò post Legati Chosrois eodem eum conveniunt, qui pacem petunt munera offerentes; nam quia de professione Trajani Chosroes acceperat (in remotioribus Orientis partibus) trepidans miserat oratum suppliciter ne bello invaderetur, & Armeniam pro Parthamasis Pacori filio petebat. Trajanus non aliud respondit, nisi se postquam in Syriam venisset facturum omnia quæ fieri par esset. Dio lib. 67. pag. 778. in hac sententia persistens, Asiam Ciliciamque cum finitimis Provinciis peragravit (æstate & autumno hujusce anni) ac Seleuciam adpulit Dio, & Dominus apud Malelam; Seleuciam appulit, id est ad portum Battillum, *μὴν Ἀπριλλέω τῷ καὶ Δεκεμβρίῳ*. Lege *Ἀπριλλίῳ*; mense Apellæo, seu Decembri.

Anno 114. V. C. 867. Arfac. 369. *vel* 70. Trajanus Imperator mensis Audynæi sive Januarii *ἑβδομη ἡμέρα*, die septimo; E (supplendum *ἑβδομη*) feria septima per portam auream sive Daphneticam veniens Antiochiam Syriæ ingressus est, coronam capite gestans ex ramulis oleaginis contextam. Ita Malelas & Dio pag. 779 Antiochiæ cùm esset Imperator, Augarus Osroenus, non ille quidem occurrit, munera tamen & Legatos misit, Trajanum pariter & Parthos metuens. *Dio ibid.*

Parthamasis cen vi cogente primùm Trajano scripsit, tanquam Rex, & quia nihil rescriptum esset, alias litteras misit, omisso nomine regio.

Nihilo Armeniam invadit Trajanus, & eam Provinciam P. Romani facit rejecto Parthamasis. Hoc narrat Dio apud Xiphilinum, & in fragmentis lib. 68. pag. 779. & seq. At Anchialum Trajanus Heniochorum, Machelorumque Regem donis mutuis cohonestavit. *Dio pag. 779.* Trajanus dictus est secundò à Senatu *Optimus*. Armeniacus verò ex militibus.

Anno 115. V. C. 868. Arfac. 370. *vel* 71. Trajanus Edessam

veniens , & Angaro Regi placatus , ibidem aliquandiù subsistit. Cùm in Mesopotamiam venisset , Regibus Mano , Manissaro , & Bebarsapi Adiabenes bellum intulit. Singara capit ope Lusii (Quieti.) *Dio* 781. Trajanus Nisibi Batnisque captis in Mesopotamia Parthicus cognominatus est. *Dio ibid.* Deindè Antiochiam revertitur , ibidem hyemat , & terræ motu ferè opprimitur Dominica die 23. mensis Apellæ seu Decembris anno Antiochiæ 164. ex Malela rite emendato.

Anno 116. V. C. 869. *Dio pag.* 785. ineunte vere Trajanus in hostilem terram ingressus est. Romani navigiis Tigrim transmeant ; Adiabenum & Arbela capiunt , post Babylonem usque veniunt , nullo hoste repugnante ; nam Parthorum vires comminutæ erant bellis civilibus , eratque tunc inter eos seditio (inter Chosroem nempè & Partamaspatem , istum enim Regis Armeniæ filium , & Regis Parthorum hostem exhibet Joannes Malela in Chronographia , qui licet historiam istam ineptis ac anilibus involvat fabulis , attamen velustis libris usus est.) Trajanus mox Ctesiphontem Regiam Parthorum ingreditur , quâ urbe captâ Imperator appellatus est, *confirmato Parthici nomine.* Messenem Tigridis insulam prope ostium fluminis & mare rubrum , seu sinum Persicum , in qua Athanibilus regnabat , nullo labore cepit , atque in iis locis propter vim hyemis & rapidum Tigrim , æstumque maris , in magnum venit periculum , Characem deindè dictam Spasini , primi scilicet Regis Characenorum , quæ erat in ditione Athanibili , (qui Athanibilus successor Spasini erat) de quo Spasino Lucianus in Macrobiis.

Anno 117. V. C. 870. Arsac. 372. *vel* 73. dum Trajanus navigat versùs Oceanum , omnia quæ ceperat , maximo tumultu defecerunt : quâ defectione cognitâ Lusium & Maximum contra rebelles misit , Maximus ab iis prælio superatus est , sed Lusius recuperavit Nisibim , Edessam expugnavit , diripuit & incendit , Seleucia ab Erucio Clero , & Julio Alexandro Legatis capta & incensa est. Trajanus metuens ne Parthi aliquid molirentur , ipsis Regem dare constituit , ut Ctesiphontem venit Parthis Regem Partamaspatem (Arsacidam , sed hostem Chosrois , designat. Indè profectus in Agarenos , eos adoritur infausito successu ; indè proficiscitur , & in morbum cùm incidisset , obiit Selminite in Cilicia mense

Augusto, cui succedit Hadrianus, qui tunc exercitui Syriaco præerat.

Anno Ær. Ch. 118. V. C. 871. Arsac. 373. *vel* 74. Hadrianus Imperator *deficientibus his nationibus quas Trajanus subegerat*; omnia trans Euphratem & *Tigrim* reliquit. Psatamassirim (emenda Partamassapim) quem Trajanus Parthis Regem fecerat, quod eum non magni ponderis apud Parthos videret, *proximis* gentibus Regem dedit. Spart. in vita Hadr. cap. 3. (quibus antem gentibus, disce ex eodem Spartiano cap. 4.) Parthos in amicitia semper habuit, quod indè Regem retraxit, quem Trajanus imposuerat, Armeniis Regem habere permisit, cum sub Trajano Legatum habuissent. Tunc Hadrianus Antiochiæ erat, ut docet nos Spartianus cap. 5. Trajani gloriæ invidens, statim tres provincias reliquit, quas Trajanus addiderat, & de Assyria, Mesopotamia, & Armenia revocavit exercitus, & finem Imperii esse *Euphratem* voluit. Eutropius lib. 8. pag. 114. Parthi Parthamassapæ abnuentes suis motibus Regi parere cœperant, *ἐν τῷ σφετέρῳ πρόπῳ ἤρξαντο βασιλεῖ..* (revocato scilicet eorum legitimo Rege Chosroe.) Dio in Epit. sub finem lib. 68. Parthemaspatem verò quem Trajanus Regem, creavit Parthorum fuisse filium Regis Armeniæ legitur apud Malelam Chronogr. exin argumentum Hadriano fuit Armeniæ Exregi Parthorum restituendæ.

Hoc inquam anno 118 (ex lib. 9. Eutropii) Hadrianus statim, ab adepto Imperio, Provincias omnes reliquit, quas Trajanus addiderat, & de Assyria, Mesopotamia & Armenia revocavit exercitus, ac finem Imperii voluit esse *Euphratem*; non modò Assyriam sed Mesopotamiam Parthis restituit, scilicet partem Mesopotamiæ, quam Arsacidæ priùs obtinuerant, cujus primariæ urbes fuere Amida & Nisibis, at ejusdem regionis pars Osrhœne dicta, quam alluit Euphrates, Abgaro Regulo à Trajano sub tributì onere concessa indigenis Principibus suis parere voluit Hadrianus, non Parthis. Istos autem Mesopotamios Syris vicinos anno saltem Imperii sui 15. prorsus liberos & immunes à tributo esse decrevit, ut infrà demonstrabimus ex nummis.

Anno Ær. C. 130. V. C. 883. Arsac. 385. *vel* 86. Hadrianus Imp. urbes Asiæ usque ad Euphratem lustravit; *tum bellum Parthorum in motu fuit, idque Hadriani colloquio repressum*

est. Spart. cap. 12. Quæ tamen manifestè transposita, & loco suo vero mota videntur: pertinent verò ad cap. 13. ubi hæc leguntur. Hadrianus à *Cappadocibus* servitia castris profutura Toparchas & Reges ad amicitiam invitavit; invitato etiam Cosdroe, seu Hosroe Rege Parthorum, remissâque illi filia quam ceperat Trajanus, ac promissâ sella quæ iidem capta fuerat, cùmque ad eum quidem Reges venissent, ita cum his egit, *ut eos pœniteret*; qui venire noluerunt causâ speciatim *Pharasinanis*, qui ejus invitationem superbè *neglexerit*. Cosdroes ex illis non fuit, qui causâ Pharasmanis ad Hadrianum venire noluerunt. nam Iberi semper fuere, aut plerumque Parthorum hostes præcipuè tempore Pharasinanis, ut mox videbimus. Cosdroes idcirco ad Hadrianum venit, & *colloquio Hadriani bellum* quod tantum in motu erat, repressum, ut legitur cap. 12. ejusdem Spartiani: Hadrianus tamen sellam regiam non remisit, nec promissis sterit, eò quòd, ut opinor, non multò postquam ex Asia egressus est Imperator, Cosdroes obierit

Anno. 133. Arfac. 289. hoc etiam anno, Juliano labente, Hadrianus cùm ex Orientalibus Provinciis recederet, & Italiam repetere cogitaret, ne quid pacem cum Parthis & finitimis Barbaris initam turbare posset, & ut finis Imperii, certusque terminus Euphrates esset, Mesopotamios liberos à tributo pronuntiavit quod Trajanus imposuerat, Spart. cap. 4. Mesopotamios, inquam non Parthis sed Regulis & Phylarcis subditos Resainam oppidum non ignobile Osrhoenes prorsus liberum esse Imperator iste voluit, & exindè epocham suam instituerunt & numerarunt Resainenses, uti demonstrant hi nummi sub Decio Imp. cusi cum hac epigraphe in antica parte ΑΥΓ. ΚΑΙ. ΜΕC. ΚΥ ΤΡΑ. ΔΕΚΙΟC. CCB. in postica CΕΠ. ΠΗCΑΙΝΗCΙΟΝ. ΗΠ. Septimiorum Resainensium 118 velut in alio nummo CΕΠ. ΚΟΛ. ΠΗCΑΙΝΗCΙΟΝ. L. ΗΥΡ. Septimix Colonix Resainensium anno 118. Cujus epochæ initium ex vera Imp. Decii Chronologia ad annum Æræ Ch. 132 vel 133. pròculdubio revocanda. Tunc igitur Hadrianus Mesopotamios, & eorum regulos Osrhoenenses scilicet ab omni tributorum onere exempt. Resaina; quæ hodiè prisco retento nomine *Rasain* dicitur, olim à Theodosio Magno restituta & aucta, Theodosiopolis appellata fuit, ut

docet nos Joan. Malela parte 2. Chronici pag. 40. Εποίησε δὲ ὁκοτὸς Θεοδοσιος, καὶ τὴν Περιομένην παρῶν κάμιν ἐσφαειναν, (lege ερυσαιναί) πόλιν ἥτις μετεκλήθη Θεοδοσιούπολις λαβῆσα ἕκτοτε ἡαντη κάμιν καὶ δικαίον πόλεος ἕως τῆς νῦν ἐπὶ τῆς υπαλείας Μηρβαυδὺς καὶ Σαττερνινς. Fecit etiam ipse Theodosius oppidum quod prius Rafacina dicebatur, civitatem, quæ nomine mutato dicta est Theodosiopolis, accipiens exindè hoc oppidum jus civitatis usque nunc, & quidem sub Consulatu Merobaudis & Saturnini (anno 383.) Rafaina quæ & Theodosiopolis sita fuit ad Aboram sive Chaboram fluvium in Osrohoene, testibus Stephano Geographo, & Procopio lib. 2. de Edit. Justiniani. Attamen Hadrianus Rafaniam liberam omninò esse voluit ne Regibus subditam: idque ex eo colligo, quod, ut docent nos nummi, Sept. Severus Coloniam Romanorum istud oppidum fecit, erat igitur tunc liberum oppidum istud; at regnum Osrohoenes in provinciam primum redactum fuit à Caracalla Sept. Severi filio, ut nos docet Dio.

Anno circiter 134. V. C. 887. Arfac. 389. *vel* 90. succedit Vologeses II. patri Chosrhoi.

An. 135. V. C. 888. Arfac. 390. *vel* 91. confecto Judaico bello (à Ducibus Hadriani,) aliud Alanorum, qui Messagetæ sunt, motum est à Pharasmaue; istud vero Mediam Armeniamque vehementer afflixit, Cappadociamque attigit. Post, Alanis (non Albanis, ut imperitè substituit Leunclavius) partim muneribus à Vologeso persuasis partim metu Flavii Arrhiani Præsidis Cappadociæ adductis, conquieverunt. Dio lib. 69. pag. 794.

Anno 136. V. C. 889. Arfac. 391. *vel* 92. Vologæsus Rex Parthorum Legatos misit ad Hadrianum, ut Pharasmanem accusarent: hos in Senatum introduxit Imperator. Dio ibid. Re infectâ redierunt Parthi; nam Hadrianus Pharasmani Ibero cum uxore Romam profecto, imperium auxit, & in Capitolio sacrificare permisit.

Anno Æræ Ch. 138. V. C. 891. Arfac. 393. *vel* 94. obiit Imperator Hadrianus, cui successit Antoninus Pius.

Anno 139. V. C. 892. Arfac. 394. *vel* 95. moritur Rex Armeniæ Partamasapes Arfacida, relicto filio nomine Achæmenide Jamblychus in Dramatico apud Photium Bibl. cod. 94. Vologæsus jam Armeniæ inhiabat, at Imperator Antoninus Parthorum Regem ab Armeniorum expugnatione solis litte-

ris repulit. Capitol. in Dii vita cap. 9. Hoc autem anno ab Antonino Pio, cùm esset TRIB. POT. COS. II. REX ARMENIS DATUS. S. C. ut testantur nummi ejus antiqui. Sellam regiam Parthorum Regi repetenti, quam Trajanus ceperat (nec Hadrianus reddiderat) pernegavit, ut testatur Capitolinus in vita Ant. Pii. Quandiu vixit ille, tranquillâ pace Oriens quievit.

Anno 161. V. C 914. Arfac. 416. vel 17. mortuo Antonino Pio, ei succedunt adoptivi filii M. Aurelius & L. Venis mense Martio; quod cùm audiisset Vologæsus, statim Armeniam invasit. Demortuo autem Achæmenide Arfacida filio Parthamasapis, regnum Armeniæ devenit ad Sohænum filium Achæmenidis *ex patribus Regibus ortum*. Qui regno deturbatus à Vologæse Romam fugit, ubi simul creatus est Senator & Consul (suffectus scilicet) Jamblychus in Drammatico apud Photium. *Vologæses prior bellum Romanis intulit, totum exercitum Severiano commissum ad Elegiam oppidum Armeniæ undique conclusum, unâ cum ipsis ducibus sagittarum ictibus confecit.* Dio lib. 71 pag. 802. B.

Dux Parthorum præcipuus erat *Hosroes quem Græci Oxyroen nominabant*, ita Callymorphus Scriptor sub M. Aurelio apud Lucianum de modo conscribendæ historiæ pag. 356. *Præterea*, inquit, Lucianus ibid. pag. 357. Hic (Callymorphus) *de morte Severiani scripsit*, quod cæteri quidem omnes decepti & falsi sint, qui putarunt ipsum gladio interfectum fuisse, *quando inedia & cibi abstinentia inerit*: sic verò cùm nugatorem refellit Lucianus, nescit quod totum illud quod ille (Severianus) passus est trium duntaxat dierum fuisse; qui autem inediâ moriuntur, etiam in septimum usque diem plerique sufficiunt: nisi quis hoc credere velit quod Chosroes adstiterit, expectans donec Severianus fame interiret, & ob id ante septimum diem in aciem non eduxerit.

Porro idem Lucianus in vita Alexandri Pseudomantis pag. 486. & 487. Ducem Parthorum Osroem, appellat Othryadem, narratque Severiano redditum fuisse super expeditione in Armeniam suscipienda oraculum ex autophonis, id est, voce ipsius Dei Elyconis, cujus Sacerdos & Propheta erat Alexander, adhortans enim illum ad incursum regionis, sic ait.

*Parthis Armeniisque citato Marte subactis ,
Romam Urbem repetes , & claras Thybridis undas ,
Vertice ferta gerens radiis distincta serenis.*

Deinde vecors ille Gallus persuasus incurfionem feciffet , cæderetur ab Othryade hoc oraculum à Commentariis fustulit , atque aliud in ejus locum fubftituit (Alexander) hujufmodi.

*Agmen in Armenios ne duc : neque enim expedit iftuc.
Ne tibi foemineis vir amictus veftibus , arcu
Exitium immittat , vitæque ac lumine privet.*

Siquidem hoc interim callidiffime fuerat commentus , ut posterioribus fubftitutiisque refponfis ea quæ perperam , maleque eveniffent , farciret ac mederetur. De eadem clade à Romanis perpeffa fcribit Capitolinus in M. Aurelio cap. 8. Fuit eo tempore (fub initio fratrum M. & Lucii etiam Parthicum bellum , quod Vologæfus paratum fub Pio , Marci & Veri tempore indixit fugato Attilio Corneliano , qui Syriam tunc adminiftrabat. Idem in Vero cap. 6. interfecto Legato Severiano , *cafis legionibus* (in Armenia) *Syri defectionem cogitant , Oriens vaftatur.*

Primò in Armenia Romanos cladem paffos , deindè verò victorias continuas ab ipsis reportatas fuiiffe fcribit Lucianus , pag. 347. initio libri, *quomodo hiftoria fcribenda fit.* Hoc anno Imp. Verus in Orientem profectus eft belli Parthici causâ , & hyemavit Laodiceæ. Capit. in Vero cap. 7.

Anno 162. V. C. 915. Arfac. 417. *vel* 18. bellum inchoatum à Romanis , duce Statio *Prifco* , per quem geftæ funt res in Armenia profperè , Artaxatis captis (Capitol. in Marco) fcilicet anno fequenti 163. Nummus probat TRIB. POT. III. IMP. II. Cos in Armenia cum captivo ad trophæum fub finem hujufcè anni 163. V. C. 916. Arfac. 418.

Anno 164. V. C. 917. Arfac. 419. *vel* 20. Cum Verus jam fufcepiffet Tribun. poteft. III. dictus eft ab exercitu *Armeniacus* , & ab eo Rex ARMENIS DATUS , ut ex altero nummo patet. Rex ifte Sohæmus fuit , antequam à Parthis expelleretur geminus regni Armeniæ hæres , & Rex iterum creatur *Armenia majoris* , ut fcribit Jamblycus.

Vologæses victus ultra Euphratem *flumen fugit*. Jamblycus ibid. Dio Ep. lib. 71. pag. 802. Cassius adorientem se Vologæsem subtinuit circa Euphratem.

Anno 165. ineunte vere, *Vologæses victus ultra Tigrim fugatus est*, & Parthorum regio à Romanis subacta fuit, ut narrat Jamblycus Babylonius ocularis testis ad Photium in Bibl. Callymorphus coævus etiam apud Lucian. quomodo confc. hist. pag. 356. multis verbis describebat, qualis fuerit coma Hosrois (ducis Parthorum) natantis per Tigrim (post cladem acceptam) & in quale anthyrum effugerit. Duces Romani confecerunt Parthicum bellum Staius Priscus, Avidius Cassius, & Martius Verus, (qui postea Cappadociæ præfuit, teste Dione lib. 71. pag. 811. A.) per quadriennium; ita ut Babyloniam Provinciam, & Mediam pervenirent; partimque Vero) qui Antiochiæ morabatur, nomen Armenici, Parthici, Medici, quod etiam Marco Romæ agenti delatum est. Egit autem *per quadriennium*. Verus hyemem Laodiceæ, æstatem apud Daphnem, reliquam partem Antiochiæ. Ita Capit. in Vero cap. 7. Dio lib. 71. in Epit. pag. 802.

C. Cassius desertum tandem Vologæsem à sociis terga vertentem insequutus, Seleuciam & Cresiphontem venit, deinde vastata atque incensa regia Vologesi, quæ in urbe Ctesiphonte erat, solo adæquavit. Capit. in Vero cap. 8. Vitio Cassii contra fidem Seleucia, quæ ut amicos milites nostros receperat, *est expugnata* (id est vastata,) quod quidem etiam inter cæteros Quadratus Parthici belli Scriptor, incusatis Seleucensibus, qui fidem primò *ruperant*, *purgat*, apud Capit. in Vero cap. 8. Dio ibid. ut sup. Cùm autem Cassius revertetur magnum numerum militum amisit qui partim fame enecti, partim extincti, rediit ægrè in Syriam cum reliquis militibus. Exin tamen Mesopotamia Rom. Imperio addita fuit, quam Parthi nunquam receperunt, licet eandem Provinciam aliquoties infestarent incursionibus.

Vologæses rebus infelicitè gestis, deinde usque ad obitum quævit. Sohamo autem Armeniæ Rege mortuo, successit (filius, ut colligo,) Sanatrucus nomine, de quo hæc scribit Suidas. *Corpus quidem habebat mediocre, sed animo erat ad omnia magno, præcipuè verò ad res bellicas: justitiæ custos fuit & frugalis, sicut præstantissimi Romanorum & Græcorum*

Quo anno obierit Vologesès , incertum est : hic Vologesès II. succësorem habuit filium Vologesèm III. qui Commiodo imperante jam regnabat , Pescennii Nigrì amicus Præsidis Syriæ , qui in Provincia , interfecto Pertinace , purpuram sumpsit. Nigro enim Pescennio Parthos fuisse scribit Spartianus cap. 9. adde Herodianum lib. 3. cap. 65. Regnabat itaque Vologesès III. ante annum Chr. 193. V. C. 946. Arfac. 448. Hâc Epochâ & notâ Chronologicâ YMH. 448. nummum ejusdem Vologesi . . . ΟΔΟΓΑΣ. consignatum vidi.

Anno 195. V. C. 947 Arfac. 450. *vel* 51. Dum muri Byzantiorum obsidentur , Severus exercitum contra Osroënos , Adiabenos & Arabas duxit , quos vincit Severus. Dio lib. 76. pag. 848. Spart. cap. 9. vitæ Severi. Arabas autem & Parthos oderat Severus , quia æmuli socii sui Nigri fuerant. Herod. lib. 3. cap. 65. & Spart. cap. 9. vitæ Severi.

Anno 196. V. C. 949. Arfac. 451. *vel* 52. Severus bellum inferre tentat Parthis & Adiabenis , Parthicum tamen in aliud tempus rejecit. Herodian. lib. 3. cap. 65. Severus porro dictus est Arabicus , Adiabenicus , Parthicus ; at recusavit Parthicum nomen , ne Parthos lacefferet. Spart. sub finem cap. 9. vitæ Severi : timebat enim Severus Cl. Albinum Cæsarem , qui mox rebellavit , seque Augustum dixit , nequaquam assentiente Severo.

Anno 198. V. C. 951. Arfac. 453. *vel* 54. Parthi , occupato Severo bellis civilibus , *arrepitâ licentiâ* , Mesopotamiam invadunt , magnis copiis conductis Nisibin obsident ; sed ea à Læto duce Romano conservatur. Dio lib. 75 pag. 833.

Anno 199. V. C. 952. Arfac. 454. *vel* 55. Severus Româ proficiscitur ad bellum Parthicum . . . trajecto exercitu à Brundisio continuato itinere venit in Syriam , Parthosque submovit (à finibus Romanorum) Spart. cap. 14. & 15. vitæ Severi , Nisibin venit (sub finem hujusce anni ,) Parthi adventu Severi minime expectato , domum sunt reversi ; frater verò Regis Vologesi cum Severo erat. Dio pag. 854.

Anno 200. V. C. 953. Arfac. 455. *vel* 456. jam Severus in Armeniam facturus impetum , præventus est à Rege Armeniorum mittente obsides ; postea in Syriam , ut se pararet ad bellum Parthis inferendum , revertitur. Herodian. lib. 3. Dio verò in Fragm. lib. 75. pag. 854. *Cum Vologæsus* (*Rex Ar-*

menie) *Sanstruci* (Regis Armeniæ iidem ex Suida) *filius*, aciem opposuisset Severianis, & priusquam cum eis confligeret, inducias postulasset, Legatos Severus ad eum misit, eique partem Armeniæ *pacis causa donavit*; partem itaque abstulit, Sophenem nempe, quæ exinde paruit Satrapis indigenis Rom. vectigalibus usque ad Justinianum Imperatorem.

Anno Chr. 201. V. C. 954. Arsac. 456. *vel* 57. Severus inopinato Parthos aggreditur, Regiam Ctesiphontem trajecto Tigri capit, & militibus diripiendam concedit: illinc fugat magnum Regem Vologesem (quem perperam Artabanum vocat Herodianus lib. 3 cap. 74. Dionii enim Severi Comiti & familiari omnino fidendum, non Herodiano, cujus asserta ex scriptis Dionis invicte repellantur, in multis enim peccat Herodianus, cum bellum istud Parthicum narrat.

Anno 214. V. C. 964. Arsac. 469. *vel* 70. mortuo Vologeso III. dum Antoninus Caracalla in Asiam venit, succedit filius major natus Artabanus, fratribus ejus repugnantibus, qui de regno inter se certant, eoque se multum *jactat Antoninus*. Dio Fragm. lib. 77. Excerpt. Vales pag. 746. & apud Xiphil. eodem lib. 77 pag. 876. Antoninus scripsit ad Senatum de Regibus Parthorum, quod cum fratres essent, & dissiderent inter se, Respublica Parthorum ex eorum dissensione magnum derrimentum caperet

Cum ad Antoninum, tanquam ad amicum fraude pellectus venisset Angarus Rex Osroenorum, comprehensum conjecit in vincula, & Osroenam Rege destitutam cepit, & in Provinciam redegit: verum Osroenem Abgaro illius gentilitio Principi restitutam fuisse à Gordiano Pio patet ex nummis apud Tristandum tom. 3. præsertim ex illo numismate, cujus postica describitur pag. 519. ibi uterque Princeps exhibetur; Imperator capite radiato dextrâ globum terræ tenet, Abgarus Gordianum respiciens, dextrâ diadema tangit, levâ sceptrum demittens se à Principe Romano Regiam potestatem recepisse fatetur.

Anno 215. V. C. 968. Arsac. 470. *vel* 71. Artabanus solus regnat, sed ei bellum intulit Caracalla, eo quod Tiridatem & Antiochum quemdam quos poscebat, non dederat. . . . Postquam autem à Partho metu *perterrito*, utrumque recepit, à bello destitit Parthico.

Anno 226. V. C. 969. Arsac. 471. *vel* 72. Regem Armeniorum (Vologesem) qui cum filiis dissentiebat , velut inter eos pacem facturum per litteras vocavit , ac deinde illos non aliter quàm Angarum tractavit (eos , inquam , in vincula conjecit. Epit. Dion. lib. 77. pag. 875. E. & ex eodem Dione.

Porro Theocritum misit cum exercitu in Armenos , à quibus victus , magnam cladem accepit lib. 77. pag. 878. & 879. Dion. videndus & Spart. cap. 6. in vita Caracallæ. Armeni paulò post Tiridatem Regem eligunt.

Antoninus Caracallus fraudulentam expeditionem in Artabanum suscipit , Parthorum agros & urbes crudelissimè diripit ex Dione lib. 79. Herodian. lib. 4. cap. 101. & 102. At ubique fere hic cespitat testimoniisque Dionis falsi arguitur.

Anno 217. V. C. 970. Arsac. 472. *vel* 73. Cùm Caracalla iterum vellet Parthis bellum inferre , hybèrnat Edessæ , unde discedens occiditur dolo Macrini 8. Idus Aprilis (Spartian cap. 6. & 7.) *Macrinus* imperium adeptus , confligit dubio eventu cum Artabano Rege , qui advenerat tunc cum ingenti exercitu , à quo Romani propudiosam pacem ægrè obtinent. Dio lib. 78. pag. 888. & 889. Quo cum conferendi Herodianus lib. 4. cap. 108. & 109. & Capitol in vita Macrini. Pergit Dio lib. 78. pag. 887. *Fuit hoc quoque bellum compositum* , quod in Armenia gestum erat , cùm Tiridates diadema sibi à Macrino missum accepisset , ac matrem quam Caracallus *undecim mensibus* in carcere detinuerat , (à mense Junio scilicet anni superioris 216. una cum præda quæ capta fuerat ex Armeniis , & iis cum agris quos pater ejus in Cappadocia possederat , impetrasset : pater itaque Tiridatis , & ejusdem fratres in carcere perierant.

Anno 222. V. C. 975. Arsac. 477. *vel* 78. Tiridate mortuo , cùm Alexander Mamææ filius Romæ creatus fuit Imperator , tum Rex Parthorum *Arsacem* fratrem suum , Regem Armeniæ constituit , ut refert Armeniorum historia apud Procopium lib. 3. de Ædificiis Justiniani ; addit Procopius , *neque enim ex Armeniis oriundos quis existimet Arsacidas*. In Armenia majori sedem habebat Armeniorum Rex jam inde antiquitus subditus Romano Imperatori.

Anno 226 V. C. 979. Seleuc 537. *vel* 38. Arsac. 481. *vel* 82. Delctis Parthis Artaxerxes sceleratus & injustissimus Per-

sicum regnum obtinuit, interfecto Domino suo (Artabano)
anno nempe 538. *Alexandri Magni* (id est Epochæ Seleucida-
rum, & anno ineunte: cœpit enim annus Seleuc. 538. autumnno
hujusce anni 226. Agathias lib. 4. pag. 134. Dio Epit. lib. 80.
pag. 918. Artaxerces Persa cùm tribus præliis Parthos supe-
rasset, & Artabanum Regem eorum *interficit*. Herodian. lib.
6. cap. 129. Artaxerces Persarum Rex Parthos devicit, atque
Artabanum qui prius Rex Regum appellabatur, & duplici
utebatur diademate.

ARSACES I.

ARSACES
PARTHORVM. REX. I.

*In museo D. Vaillant. D. M.
ex num. arg. tetradr.*

ARTHI ex Seleucidarum Imperii distractione ampliorem suæ dictionis partem virtute & armis sibi vindicârunt : gens quidem sub Medis & Persis ; imò sub Macedonibus obscura. Seleucus Nicator ex innumeris istis Regionibus ab Alexandro magno , Da-

A

rio devicto, comparatis, imperium ab Hellesponto ad Indum usque fluvium sibi constituerat: quod Antiochus Soter, hujus filius, integrum servavit. Ipso autem mortuo, Antiochus ejus filius, qui vocabatur *ὁ θεός*, id est, DEUS, patri in imperium successit; sed adversus Ptolemæum Philadelphum, qui secundus imperabat Ægyptiis, gessit bella quàmplurima, & totis Babylonis, atque Orientis viribus dimicavit. *Hieron. imp. xi. Danielis ex Chron. Porphyrii*, qui sua à Sutorii Callinici Chronicis excerptis.

Dum autem Antiochus II. contra Ægyptios bellum redintegrat, & diù illo detinetur; exercitibus & præfidiis vacuæ inermesque Orientis Satrapiæ remanent. Quâ re conspectâ, Græci Bactrianam Regionem incolentes, Macedonum odio, rebellant. Primus horum Græculus quidam, nomine *Euthydemus*, Bactrianam, vicinasque regiones fidei suæ commissas, ad defectionem pertraxit. *Strabo lib. xi. pag. 515.* Sed aliquantò post obiit, quum diadema sumere non fuisset ausus. Ejus verò successor Theodotus, seu Diodotus, primus se Regem appellari jussit: ut in *Epit. Trog. lib. 41.* atque in prologo ejusdè libri legitur: In Bactrianis regnum à Diodoto constitutum est.

Arfaces & Tiridates fratres, Satraparum munere fungebantur apud Bactros; id est, partem Bactrorum regebant; Agathocle Macedone Præfecturam administrante Persicæ Provinciæ (latè sumptæ pro omnibus superioribus Satrapiis, seu regionibus Transstigritanis.) Arrianus testis in Parthicis apud Syncellum. *Chron. pag. 284.*

Bactrianum fuisse Arfacem tradunt, & incrementa

Diodoti præsensisse; ideóque ad Agathoclem confugisse; cùm sibi ad resistendum Diodoto non satis virium foret. *Strab. lib. xi. pag. 515.* Arsaces & Tiridates generis originem ad Artaxercem, Persarum quondam Principem, referebant; Artaxerxem, inquam, qui primum Arsaces appellabatur. *Ctesias in fragm. Pers. pag. 652.* Quid quod avus Darii Histaspidis, *Arsaa* vocabatur apud Herodotum, *lib. i. cap. 205. & lib. viii. cap. 2.* Unde originem suam deducere ex priscis Persarum regibus, non leve ac futile autumabant Arsacidæ, licet incertæ originis dicatur Arsaces, ex *Epitome Trogi lib. 41.* Erant duo fratres, Ἀρσακίδα τῷ υἱῷ Ἀρσάκης τῶ Φραπάτης ἀπὸ τοῦ, teste Arriano in *Parth. apud Phot. Biblioth. cod. 581.* (Sic enim locum corruptum emendandum non dubito:) id est, Arsacidæ filii duo Arsacis, Phriapatii nepotes. *Phriapates*, seu & *Phrapates*, idem ac *Aphra* Pater, sive & *Papatus*: nam apud Persas, idem *Aphra* est, ac *Pa* apud Turcas Scythasque; scilicet sublimis, supremus, maximus: quæ nominibus propriis, ut & *Art*, præponuntur.

Hi Phereclem, qui Agathocles nominatur apud Syncellum, quòd alteri fratrum vim inferre conatus esset, (sed frustra διαμάρτησας apud Syncellum) contumeliam non ferentes, enecarunt; consciiis etiam aliis quinque. *Arrianus in Parth. apud Photium.* Ita verò habetur apud Zozimum. *Hist. lib. i. in Gordiano.* Nam post Alexandrum Philippi filium, & hujus successores Macedonum Reges, Antiocho superioribus illis Satrapiis imperante, Arsaces Parthus, propter illatam fratri Tiridati contumeliam, bello adversus Antiochi Satrapiam suscepto, Parthis auctor fuit, ut, ejectis Macedoni-

bus, sibi Regem assumerent.

ARSAC. Quum aperte rebellasset Arsaces, regionem pauperimam Parthiam, quam parvi fecerant Persæ & Macedones, occupat autumnno anni ante Christum 236. ineunte Seleucidarum 57. Urbis Romæ 498. scilicet, Consulibus L. Manlio Vulsone & M. Attilio Regulo, qui suffectus est Cæciditio in Magistratu defuncto; teste Trogo Pompeio *apud Justinum lib. 41.* cui optimè cum Arriano convenit: his enim Coss. regnabat Anthiocus Deus. Initium Arsacidarum non rectè distulit Usserius ad annum Periodi Jul. 4464. & V. C. 504. quo Consul Romæ C. Attilius erat cum L. Vulsone iterum: cùm illud debuerit ad annum revocare, quo M. Attilius Regulus, ejus frater, & L. Manlius Vulsō erant Consules: quo scilicet anno Parthi à Syromacedonibus defecêre. Indè enim exordium sumit Arsacidarum imperium: indè posteriores Parthorum Reges annos computare cœperunt.

Arsaces, Regis nomine assumpto, ab initio quidem paucarum virium fuit; nam Parthia non admodum erat ampla, ut quæ à Persis, atque etiam Macedonibus cum Hyrcania fuerit censita: teste *Strabone lib. xi. pag. 514.* Sed hic autor Arsacem primum ab ejusdem fratre, qui ei successit, non distinguit; ut & Epitomator Justinus, qui multa in Parthica Historia confundit, vel omittit contra mentem Trogi; ut infrà demonstrabimus.

ARSAC. Rex verò toto tempore, quo regio nomine usus est, bellum indefinenter sustinuit adversus illos, quibus Parthiam Provinciam ademerat; & regiam constituit Hecatompylon à Macedonibus constructam. Hæc vetus regia Parthorum fuit, de qua inquit Q. Curtius *lib. 6. cap. 2.* Urbs erat eâ tempestate clara Hecatom-

pylos, condita à Græcis; ibi statum Rex habuit, com-
meatibus undique advectis: quod confirmat Strabo *lib.*
xi. his verbis, ad Hecatompylon autem Parthorum re-
giam, stadia cīo. cclx. Unde Arsaces ut Macedonum
amicitiam sibi conciliaret, se in nummis suis ΦΙΛΕΛ-
ΛΗΝΑ, id est Græcorum amicum, vocitavit.

ARSAC.

Arsaces, bello continuo propter defectionem distur-
batus, tandem inter certandum, latere hastâ trans-
fosso, interiit: ex Suida: cū duos annos & aliquot
menses potitus regno fuisset, ut videre est apud Syn-
cellum *Chron. pag.* 284. Cæterum, propter quæsitum
constitutumque ab illo regnum, licet breve fuerit;
Parthi hunc honorem ejus memoriæ tribuērunt, ut
omnes ab eo deinde Reges suos ARSACES appellarent.
Quin & Parthi ipsi ab eo *Arsacide* aliquoties dicti sunt,
ut videtur apud Lucanum *lib.* I.

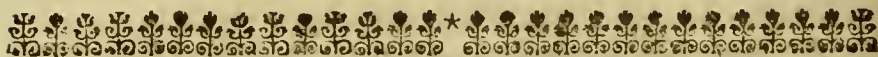
3.

Plus illa vobis acie, quam creditis, actum est.

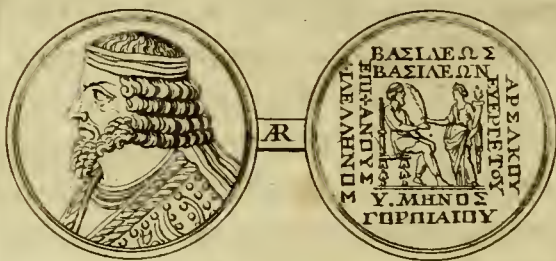
Arsacide.....

Apud Tacitum *Histor. lib.* I. *Arsacidarum solium*,
pro regno Parthorum habetur. Servius ad *Æneid. VI.*
vers. 760. inquit: Albani omnes Reges dicti sunt SYLVII,
ab hujus nomine: sicut hodieque Romani Imperatores,
AUGUSTI vocantur: Ægyptii, PTOLEMÆI: Persæ,
ARSACIDÆ. Notandum Servium *Persas* pro *Parthis*
dixisse, quia retinuit apud quosdam auctores Imperii
nomen, quod invaserant Parthi, ante quos Persæ re-
gnaverant, vel quòd ipse Arsaces à Persis oriundus
esset: quemadmodum post Artabanum regno & vitâ
spoliatum, Artaxerxes Persa, se ipse Arsacidam no-
minavit: & Persarum imperii appellatio rediit, quæ

modó fuerat Parthorum. Undè non mirum est, si Scriptores aliquot Parthos appellent Persas. Horatius *lib. 3, Od. 5*. Augustum graves Persas adjecisse imperio scribit. Aur. Victor de eodem Augusto ait : Huic Persæ obsides obtulerunt.

NUMMUS ARSACIS I.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis sine epigraphe, barbâ prolixâ & capillis crispis, cum diademate & veste regiâ : ex aversâ parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ, id est, REGIS REGUM ARSACIS BENEFICI ILLUSTRIS PHILELLENIS. In imo, Α. ΜΗΝΟΣ ΓΟΡΠΙΑΟΥ. A MENSE GORPNEO. Arsaces ipse sedet, palmæ ramum accipiens à muliere stolata stante, capite turrito, lævaque cornu copiæ gerente.

ARSACIS Parthorum imperii conditoris effigies hand dubiè in hoc nummo exhibetur. Illius materia cum argento mixta, Regem non multum ab initio divitem ostentat ; sed

Gorpiæus mensis, quo regnum auspicatus est, in eò inscriptus, id planè evincit. In illa jam sententia fuit *Tristanus lib. 2 pag. 83.* cui non assentiri videtur *Card. Norisius in Epoch. Syromac. fol. 8.* arbitratus quempiam potius hujus Arsacis successorem indicari, altero titulo ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ, AMICI GRÆCORUM.

A. ΜΗΝΟΣ ΓΟΡΠΙΑΙΟΥ, id est, A MENSE GORPIÆO; verba illa mensem Gorpiæum, quo Arsaces regnum suscepit, haud dubiè indicant: quæ Rex in nummis suis consignari ad æternam rei memoriam voluit. Ipse enim à Parthis ob virtutem Rex salutatus est, ut scribit *Arrianus in Parth. & Gorpiæus mensis prima fuit imperii Parthici Epochæ, ab Arsacis sub Antiocho Deo defectione.*

Arsaces non modo linguâ Græcâ in nummis, ut Græcorum amicitiam sibi conciliaret, usus est; uti & successores ejus fecêre: verùm etiam recepta jam mensium Macedonum nomina retinuit; quod nos edocent eorum monetæ. Mensis autem Gorpiæus in Arsacis primi nummis exaratus, Regem hunc ab eo mense annum inchoare voluisse indicat, quòd regnuni esset hoc ipso mense auspicatus. *Scaliger de emend. temp. pag. 333.* ultimum esse anni Macedonici existimat; cui suffragatur petitus in *Eclogis Chronol. lib. 4. cap. 14.* *Card. Norisius* contendit contrà ex *Zenobio & Suida Hyperberetæum* fuisse; & annum inchoati à mense Dio.

Rex capillis crispatis, & barbâ similiter adornata exhibetur, Persarum more; ut annotat *Suidas in Leonato Duce Macedone*, his verbis, SE REGIO CULTU ORNANS, ET REGIAM MAJESTATEM REFERENS, FLUENTE, PROMISSA DEMISSAVE COMA, ET RELIÆVO APPARATU, QUEM A PERSICO MORE NON MULTA ABHORRENTEM EXCOLUERAT.

Titulos ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, quibus Persæ Principes olim utebantur, hîc etiam usurpat Arsaces, ut se originem ab *Artaxerxe Mnemone Persarum Rege*, ex quo se jactabat oriundum, traxisse persuaderet. Hanc verò appellationem illorum populorum linguâ SAAN SAAN dici apud *Ammianum lib. 19.* jam protulit vir doctissimus *Ezech. Spanhemius*, quam serîò Parthis Regibus tribuit *Suetonius in Caligula cap. 5.* dum ait lugubria induisse Reges post mortem Germanici. REGUM REGEM EXERCITATIONE VENANDI, CONVICTI MEGISTANUM ABSTINUISSE, QUOD APUD PARTHOS

JUSTITII INSTAR EST. Megistanes Græcis erant viri summi; ac procures cujusque regni, quibus honor mensæ Regiæ accumbendi concessus fuit: unde D. Marci Evangelistæ locus, cap. 6. de Herode scribentis: δειπνον ἐπέει τοῖς Μεγιστῶσι. PRANDIUM FECIT MEGISTANIS.

EX MUSEO D. MONJEUX, PARISIIS.

Caput ejusdem Regis: ex aversâ parte eadem epigraphæ; in imo, ΑΠΟ ΜΗΝΟΣ ΓΟΡΠΙΑΙΟΥ, id est, A MENSE GORPIÆO. Arsaces sedet, dextram extendens versûs Palladem, quæ dextra coronam præfert, levâ autem hastam tenet.

Quin ad eundem Arsacem imperii Parthici fundatorem spectet hic nummus Tetradrachmalis, nullus est dubitandi locus. Idem oris habitus, eadem effigies, eademque partis aversæ epigraphæ, illud omnino arguunt.

Pallas à Macedonibus peculiariter culta fuit, ut in Historia Regum Syriæ sæpè diximus; siquidem Alexander Magnus plurima ei templa construxit in Cyrno seu Corsica, atque unum imprimis Ilii, vel Trojæ; quod nulli magnificentiâ cederet. Eam ob causam Arsaces, ut Syromacedonum, quî in ejus regno manebant, & aliorum Græcorum, quos in suas partes pertrahere destinaverat, benevolentiam sibi conciliaret: ejus Deæ cultum retinere voluit; imò & ab illa coronam ob suas victorias recepisse, utpotè, victoriæ semper assistrice, bellorumque

ARSACES I.

bellorumque præside, demonstrare hoc lemmate affectavit.

ΑΠΟ ΜΗΝΟΣ ΓΟΡΠΙΑΙΟΥ, id est, A MENSE GORPIÆO. Hæ voces in nummo Arfacis appositæ, haud dubiè illum ab hoc mense regnum inchoasse, & Arfacidarum Epocham indè emanasse declarant. Utrum autem ab illo annum incipere voluerit, dubium videtur: nam nemo nescit varias Græcorum nationes, eandem ubique mensium formam non observasse, teste Petro Castelano de Festis Græcorum; inter quos populos recenset ille Macedonas? An verò Arsaces Gorpiaum primum anni mensem in regni augurium nuncupavit? Gorpiaus apud Macedonas Septembri respondebat, ex Plutarcho in Theseo; sed ejus initium in anno Romano diei 25 Augusti assignabatur: undè D. Epiphanius illum cum Augusto conjunxit.

Arsaces, ut regnum ad Persas reversum per se denotaret, non modò titulo ambizioso REGIS REGUM, quo illi utebantur, contentus, ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ denominationem sibi assumpsit, ut se BENEFICUM liberalitate continuâ futurum demonstraret. Hæc cognomina Ptolemæus III. Ægypti Rex, ut & Antiochus VII, & Demetrius III, Syriæ Principes, sibi quoque adoptârunt.

Adjecit sibi titulum ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, juxta mentem fortè Appiani in Syriacis, quòd expulsis è patrio regno tyrannis, quasi patrius & domesticus Rex, populis apparuisset, seu quòd illis veluti Deus PRÆSENS adesset, seu potiùs simplici appellatione ILLUSTRIS cognomen accepisset: quod cognomentum Epiphanis Arfacidæ omnes sibi conservârunt.

Observandum venit in Arfacis primi nummis cognomen ΔΙΚΑΙΟΥ, id est JUSTI, non reperiri; quod Arfaci Tiridati ejus fratri tributum primum fuit; quodque successores ejus, ut & alia, Evergetis, Epiphanis & Philellenis, sibi vendicârunt.

Cardinalis Norisius nummos à primo Arsace, quem non à fratre Tiridate distinxit, nequaquam fuisse percussos, sed à quopiam illorum Regum successore suspicatur, sine ullo tamen fundamento. Primus enim, quanquam in Regione minimè tunc opulenta, Hecatompylonà Græcis conditam pro Regia habuit: Tiridates verò per triginta annos Rex imperavit.

ARSACES II.

ARSACES TIRIDATES
REX PARTHORVM. II

*In thesauro LUDOVICI MAGNI.
ex num. arg. tetradr.*

TIRIDATES, fratri Arsaci in acie occiso succedens, regni habenas suscepit; *Arrianus in Parth. apud Syncellum*; seque pariter Arsacem nuncupavit: quæ nominis & regni parilitas historiæ Scriptoribus hunc cum superiore confundendi occasionem dedit. Hujus autem

exemplo successores eandem Arfacis appellationem sibi retinuerunt, Imperatorum Romanorum more, qui se Cæsares, omnes vocârunt; quare in nummis, quod ad epigraphen, difficile alii ab aliis distinguuntur, licet proprium ac peculiare nomen singuli apud Historicos habuerint.

Arfaces hujus nominis secundus, quem *Tiridatem* appellabimus, regnare cœpit anno 3. Arfacidarum, ineunte Seleucidarum 59. ante Christum 254. Urbis conditæ 500. Ut probatæ erat virtutis, apud Justinum *lib. 41.* etsi ab initio infirmus, teste Strabone *lib. 11. pag. 515.* gentem tamen Macedonicam, quæ ejus imperium agnoscere recusabat, longè propulsavit, magnamque inde potentiam consequutus est. *Id. Arrianus in Parth. apud Syncel.* Undè Magni cognomen meruit, quod nihilominus in nummis suis nunquam usurpavit.

Antiochus, cognomine *Deus*, Syriæ Rex, (quo regnante Arfacidarum imperium cœpit,) cum esset bello adversus Ptolemæum Philadelphum, Ægypti Regem, impeditus; pace tandem cum ipso initâ, mortuus est, relictis diobus filiis, Seleuco Callinico, & Antiocho Hierace: quorum natus major Seleucus in Syriæ regnum patri successit. At mortuo paulò post etiam Philadelpho, Evergetes, ejus filius, bellum adversus Seleucum redintegravit, dum Tiridates vicinas Parthiæ gentes imperio suo armis subiciebat.

Dum hæc geruntur, post varios belli casus, Syriæ & Ægypti Reges, induciis tandem in annos decem factis, quieverunt: anno verò Seleucidarum 69. Callinicus, copiis in Orientem traductis contra Parthos qui rebellaverant, arma movet. Intereà Tiridates, qui à

ARSAC.
10.

ARSAC.
15.

Strabone vocatur *Arsaces*, lib. II. pag. 513. Seleucum fugiens, ad Sacas, seu Scythas Aspasias, se contulit. Moxque Seleucus in Asiam Ciseuphratensem, ob Gallos in Provincias Seleucidarum ingressos, revocatus est; cum in Bactriam ducere exercitum parasset, atque Andragorâ Parthiæ Præfecto, Antiochiam reversus est.

ARSAC. 16. Antiochus Hierax, Seleuci frater, Gallos in illius auxilium mercede comparatos, adversus eum duxit; Asiam, quam ei promiserat, extorquere ab ipso conatus: cum quibus dimicans Seleucus, in fugam actus, vix ex acie evasit: undè ingens inter eos bellum postea exarsit. Tiridates, accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia victum & occisum; solutus Regis metu, cum suis in Parthiam regressus, præfectum eorum Andragoram oppressit; sublatoque eo, imperium gentis, (*iterum supple*,) invasit. *Epit. Trog. lib. 41.*

ARSAC. 17. Dum bellum civile inter Seleucidas fratres recrudebat, armorum hostilium intermissione ad stabiliendum Parthicum regnum, Tiridates egregiè ac naviter usus, militem legit, castella munit, civitates firmat, urbem quoque Daram in monte Zapaortenon, quem in regione Zapaortene Daricum appellat Plinius, lib. 1. cap. 16. condit. Hæc omnia narrat Justinus ordine præpostero.

Nec multò post copiis auctus Tiridates, Hyrcanorum regionem Parthiæ proximam ingreditur, & occupat. *Epit. Trog. ibid.* atque istâ ratione duorum regnorum imperio potitur; durante bello civili inter Seleucum & Antiochum fratres, de Syriæ regno contentes.

Diodotus, qui ante Arsacem I. Bactrianam invaserat, nomenque ibi & insignia Regis arripuerat, Tiridatis potentiam in dies augeri animadvertens, copias undique contra eum comparat. Quo audito, Tiridates grandem exercitum contrahit; idque metu etiam Seleuci, quem nuper in Mesopotamia fratrem devicisse acceperat. At vix Diodotus contra Tiridatem bellum susceperat, cum subito mortem obiit. Itaque metu liberatus Tiridates, cum filio ejus Diodoto, aliis *Theodoto II.* foedus ac pacem paciscitur. *Epit. Trog. ibid.*

ARSAC.
22.

Rebus in Syria compositis, Seleucus Rex contra Orientis defectores exercitum rursus ducit; & cum Tiridate congressus, ab eo vincitur. Plurimis enim Bactrianorum copiis, pace cum iis inita, auctus fuerat Tiridates. Tantæ autem victoriæ causâ, Parthi hunc exinde solemnem diem, velut initium suæ libertatis religiosè observârunt. *Id. ibid.*

ARSAC.
23.

ARRAC.
27.

Tiridates, ejusmodi victoriâ inflatus, vicinas Seleucidarum provincias occupare aggressus, Mediam imperio suo subicere conatur. Quo comperto, Seleucus, expeditione quàm citissimè in eam provinciam susceptâ, cum Tiridate congreditur; & ab eo captus, diuque detentus, regiâ prorsus magnificentia & impensa habitus est. *Possidon. Hist. lib. 16. apud Athen. lib. 4. pag. 153.*

ARSAC.
28.

ARSAC.
29.

Parthia, inquit Strabo *lib. xi. pag. 514.* aucta fuit: partes ejus Camisene & Chorene; ferè etiam quicquid est usque ad portas Caspias & Aragos, ac Topiros, quæ olim Mediæ fuerant. Est & Apamea & Heracle, urbes apud Ragas. *Et pag. 524.* Sunt & Græcanicæ urbes in Media, à Macedonibus conditæ. Laodicea, Apa-

mea, quæ quidem propè Ragas est, & ipsa Rageia condita, seu potius restaurata à Seleuco Nicatore, quam ipse *Europum* appellavit; Parthi *Arsaciam*, ab Arface Magno, qui eam sui juris fecit.

ARSAC. Tandem, pace inter Seleucum & Tiridatem com-
30. posita, Seleucus dimittitur, & Tiridates pro Rege habetur. Seleucus verò in Syriam iter faciens, ait Justinus, amisso regno, equo præcipitatus, vitam finit.

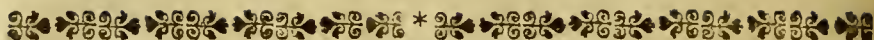
ARSAC. Seleucus Ceraunus, Seleuci Callinici filius, nuntio
31. de patris apud Tiridatem captivitate in Syriam allato, mirâ ipsum ulciscendi cupidine, necnon spe victoriæ provocatus, recentes quidem copias legerat, at non tam citò congregare potuerat exercitum; quem, patris morte acceptâ, contra Attalum Pergami Regem duxit, fratremque Antiochum ad custodiendas adversus Tiridatem provincias misit Babylonem. *Polyb. lib. 4.*

Antiochus, Seleuco fratre mortuo, exercitum ex urbe Babylone revocavit; quibus copiis præerat Epigenes. *Id. lib. 5.* Hoc pacto Tiridates pace fruitur, & constituto regno, diem supremum obit, Arsacidarum anno 40. urbis conditæ 537. Seleucidarum 97. cùm regnavisset annos 37. (*ut tradit Arrian. in Parth. apud Syncel.*) Non minùs memorabilis Parthis, quàm Cyrus Persis; Alexander Macedonibus, Romulus Romanis; necdum maturâ senectute, relicto Artabano filio.

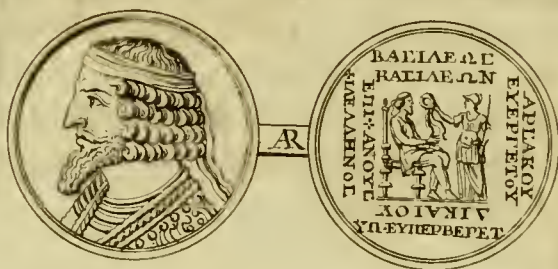
Hunc Arsacem confundit etiam cum superiore Ammianus: de illo enim loquens, in talia erumpit verba:
„ Qui post multa gloriose & fortiter gesta, superato
„ Nicatore Seleuco, ejusdem Alexandri successore, cui
„ victoriarum crebritas hoc indiderat cognomentum,
„ præsidiisque Macedonum pulsus, ipse tranquillius

agens, temperator obedientium fuit, & arbiter lenis. “
Denique post finitima cuncta, vi, vel æquitatis con- “
sideratione, vel metu subacta; civitatum & castro- “
rum, castellorumque munimentis oppletâ Perside, “
adsuefactaque timori esse accolis omnibus, quos an- “
teâ formidabat: medium ipse agens cursum ætatis, “
placidâ morte decessit. Certatimque summatum, & “
vulgi sententiis concinnentibus, astris (ut ipsi existi- “
mant) ritûs sui consecratione permistus est omnium “
primus. „ *Ammianus Marcellinus lib. xxiii. pag. 365. &*
366. Edit. Valesianæ in-folio.

NUMMUS
ARSACIS TIRIDATIS.

EX MUSEO D. FOUCAULT.

Caput Regis barbatum & diademate redimitum cum chlamide regiâ : ex aversâ parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ, id est, REGIS REGUM ARSACIS BENEFICI JUSTI ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM. In imo, ΑΠ. ΕΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟΥ. ΑΒ ΗΥΠΕΡΒΕΡΕΤΗΘΕΟ. Pallas galeata stans dextrâ coronam Regi sedenti porrigit, sinistrâ hastam præfert.

SUPERIOR Arsaces & ejus frater Tiridates vultu multum inter se differunt; licet primo intuitu unus idemque Rex esse videatur. Certè etenim Arsaces naso est simio, Tiridates autem grypo: barba priori minùs densa, posteriori prolixa. Nulla in utriusque Regis nummi parte antica epigraphe; more Regum solito, qui nullâ circa caput inscriptione insigniuntur. Cæterùm, etiamsi effigie nullatenùs distinguerentur

rentur inter se hi fratres ; tamen in priore nummo mensis Gorpiaus inscriptus , & in posteriore Hyperberetæus , diversos omninò Reges esse satis superque indicarent. Vox *Gorpiaus* , hoc Macedonum mense Arsacem Parthorum regnum occupasse testatur : *Hyperberetæus* verò , eo mense victoriam à Tiridate de Seleuco Callinico reportatam fuisse demonstrat. Undè , inquit Justinus , ILLUM DIEM PARTHI EXINDE SOLEMNEM VELUT INITIUM LIBERTATIS OBSERVAVUNT. Arsaces , à Gorpiazo regnum auspicatus , illum in nummis suis exhibuit. Tiridates à victoria mense Hyperberetæo reportata , in suis hunc postremum menseni numismatibus consignavit.

Hic quæri potest , an ideò duæ fuerint Arsacidarum Epochæ , ut existimat vir doctissimus Henricus Valesius in suis ad Ammianum notis , *lib.* 23. ob discrepantes historiæ Scriptorum de rebellionis Parthorum tempore sententias ; cum alii sub Antiocho Deo , alii sub Seleuco ejus filio , istam defectionem contigisse tradant. Attamen , ut probè ego , re attentius perspectâ , comperi , unâ tantùm Epochâ in nummis suis Arsacidæ utuntur , quam Trogus rectè apud Justinum assignavit anno V. C. 498, L. Manlio Vulsone , & M. Atilio Coss. Hæc verò cœpit anno Seleucidarum 57 , regni quidem Antiochi Dei 7 , quo Arsaces Parthorum imperium , auspicatus est mense Gorpiazo , ut ipse Rex in nummis scripsit. Deindè , cum Tiridates de Seleuco Callinico victoriam retulisset , mense , ut videtur , Hyperberetæo ; qui apud Syroniacedonas , in plurimis urbibus , præsertim Antiochiæ , quæ earum est Metropolis , primus habebatur , ut patet ex Evagrio ; quique Octobri respondens , Kalendis ejus mensis inchoabatur. Non sine causa Tiridates menseni Hyperberetæum anni primum esse voluit , cum Gorpiaus esset anni ultimus vel penultimus.

Pallas in Arsacis nummo jam à nobis descripta est , quare non diversos admodum in hac serie Regum typos expectes : crebrò iidem redibunt. Nummus quippè nihil aliud erat quàm moneta populorum usibus accommodata : nihil ergo in ea fratres immutare voluerunt , quam regulam horum successores Arsacidæ sunt subsecuti. Pallas autem peculiaris Macedonum Dea est habita , cujus etiam cultum servârunt Parthorum Reges , & hi præcipuè qui eam pro tutelari numine habuerunt , quasi

ipsius auxilio regnum obtinuissent, cum illis coronam in nummis Dea porrigat.

NUMMUS
ARSACIS TIRIDATIS.

EX THESAURO REGIO.

Caput ejusdem Tiridatis sine epigraphe: ex aversâ parte, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥΣ..... id est, REGIS REGUM ARSACIS BENEFICI JUSTI ILLUSTRIS AMICI GRÆCORUM. In imo reversatus est nummus. Genius urbis stans, dextrâ palmæ ramum porrigit Regi barbato sedenti, lævâ cornucopiæ gestat.

Ad eundem Arsacem Tiridatem, Arsacis Parthorum imperii fundatoris fratrem, pertinere nummum hunc Tetradrachmalem idem oris habitus, & eadem effigies demonstrant. Neque enim ad Parthos Reges inter se distinguendos propria uniuscujusque nomina in Arsacidarum monetis quæras. Cuncti ARSACES in primi memoriam appellantur, sicut Imperatores Romani à Julio Cæsare, qui imperium constituerat, CÆSARES denominati sunt. Certè tamen illi cum Cæsaris appellatione pro-

prium nomen, quòd non ex eodem sanguine orti essent, conjunxerunt. Parthi verò Reges, cùm omnes ab eodem originem traherent, semper se ARSACES nuncupaverunt. Undè eorum successores ex vultu tantùm ab aliorum vultu dissimili, aut ex cognomine quodam singulari possunt inter se distingui.

Cùm igitur nobis deinceps de Regibus Arfacidis erit sermo, ne si eos vocemus semper ARSACES, confundamus Reges; in capite historiæ singulorum, proprio quisque nomine indicabitur. Agmen ducit Tiridates, quem Doctor Ilyde Angelus in hist. Persarum Religionis veteris ait appellatum fuisse à voce TIR, quæ eorum linguâ *Mars* est, & ab altera DAT, *datum* significante; ita ut TIRIDATES idem sonet ac à Marte datum. Nec dubii locus est, quin alia illorum Regum nomina peculiare aliquid significant, quod inscitia linguæ Parthicæ ignoramus.

Tiridates titulis, quos Arsaces frater sibi adaptarat, nomen ΔΙΚΑΙΟΥ, id est, JUSTI, adjecit, sive ut se ab eo distingueret, sive potius ut æquitatem in omnibus rebus se populis servaturum declararet, quod re verâ egregiè præstitit. Nam adèd justitiæ cultor fuit, ut ipsi sponte plurimæ gentes sese dediderint; undè ita increvit ejus imperium, ut Artabanus ejus filius paulò post patris mortem, centum millibus pedum, & viginti millibus equitum instructus, cum Antiocho M. Syriæ Rege decertaverit.

Tristanus noster *lib. 2. pag. 83.* Tiridatis hujus Regis nummum sub Arfacis primi nomine protulit, cum titulo ΔΙΚΑΙΟΥ, & in imo adjicit vocem ΓΟΡΠΙΑΙΩ pro ΓΟΡΠΙΑΙΟΥ. Sed cùm noster nummus in hac parte præcisus & mutilus sit, eam quoque exhibere vocem forsitan potuit, quæ nummum hunc Tetradrachmalem initio imperii Tiridatis, percussum fuisse denotaret. In primis enim nummis Tiridates mensē Gorpiæum inscribere potuit, quo regnum Parthorum frater auspicatus esset: at postquàm Seleucum Callinicum Hyperberetæo mense ipse devicisset, mensis Gorpiæi vice Hyperberetæum semper consignandum in nummis curavit, eò quod tantæ victoriæ diem Parthi exindè solemnem, velut initium libertatis habuerint.

Genius palmæ ramum porrigit Tiridati, nummum in urbe quadam, cujus titolare est numen, cūsum fuisse indicat: sed cūm urbis nomen in eo non sit exaratum, quænam fuerit planè ignoratur. Quidam verò Arfacidarum in istis monetis Tetradrachmalibus initialem urbis litteram, in qua signatæ sunt, exhibuere, ut infra videbimus.

ARSACES III.

ARSACES ARTABANVS
 REX · PARTHORVM III

*In Cim. Ill. Harlej cog. gnalis.
 Ex num. arg. tetradr.*

ARSACI Tiridati successit ejus filius nomine
 Artabanus. Prol. Trog. lib. 4. qui & ipse Ar-
 facis nomen accepit. Omnes enim Reges
 suos Parthi *Arsaces*, sicut Romani *Cesar*-
es Augustosque nominaverunt. Id. cap. 5.

ARSAC.
 40.

Pax diuturna, quâ sub Seleuco Callinico Syriae Re-

ARSAC. ge, & sub Seleuco Cerauno ejus filio, & Antiocho
 47. fratre, Tiridates potitus fuerat, in bellum subito conversa est contra Artabanum ejus filium. Antiochus Magnus, post Molonem Mediæ, & Alexandrum illius fratrem, Perfidis Satrapas rebelles, Græcosque devictos, postque Achæum in Asia minori superatum, tandem expeditionem parat contra Artabanum, qui, ARSAC. cum ipse tunc temporis adversus Achæum bellaret,
 45. Mediam, Diogene ejus Satrapâ expulso, invaserat. Cognito autem Regis consilio, Artabanus ingentem exercitum comparat, Antiochum ratus Ecbatanam Mediæ regiam usque venturum, sed tantis præsertim cum
 ARSAC. 46. copiis, ac maximè propter aquarum inopiam in desertas regiones nunquam penetraturum.

Interea spe elusus Artabanus, ut primum comperit
 ARSAC. Regem per solitudinem iter ingressum, celerrimè puteos
 47. omnes ac rivos obrui & corrumpi jubet. Quod postquam Antiocho est renunciatum, Nicomedem eò cum mille equitibus misit; sed jam Artabanus cum copiis retulerat pedem, cum eò loci Syri equites pervenerunt. Soli aderant Parthi equites nonnulli canalium ora corrumpentes; quos subito Regii milites adorti, primo impetu terga verrere, & conjicere se in fugam coegerunt: quo facto, ipsi mox ad Antiochum revertuntur. Rex solitudinem emensus, ad oppidum venit, Hecatompylon dictum. (In media Parthia urbs illa sita est.) Ibique ad reficiendum ex laboribus itineris militem, paucos dies infumit. *Polyb. lib. 10.*

Eâ ratione recreatis aliquantisper copiis suis, institit reputare secum Antiochus, Arsacem Artabanum,

si idoneas vires haberet, ad prælio secum decernendum: nunquam profectò patriam suam fuisse relicturum, & ejus finibus excessurum, neque ad dimicandum, ullum alium aptiorem suo exercitui locum requisitum eo, qui Hecatompyno circumjacet. Quem ille cum deferat, palam facere rectâ ratione rem putantibus, aliam sibi esse mentem. Proptereâ in Hyrcaniam progredi statuit. *Id. ibid.*

Tagas ut venit, & ab indigenis sciscitando cognovit, quantis difficultatibus viæ essent impeditæ, quas pertransire ipsum prius oportebat, quàm ad Labutæ montis summa illa juga perveniret, quæ in Hyrcaniam vergunt: quanta item Parthorum multitudo, occupatis locis quibusque opportunis, viæ immineret; faciendum censuit, ut expeditorum omnem numerum in varia partiretur agmina; & divisis ipsorum ducibus, quò cuique tendendum esset, significaret. Fecit idem & in operariis, quos oportebat expeditorum manum, quocumque pergerent, comitari, & ut quisque locus ab iis esset occupatus, eum ita concinnare, ut phalanx & jumenta facilè illac transirent. *Id. ibid.*

Id cum Antiochus consilii cæpisset, primum ducere agmen Diogenem jussit, tradiditque ei sagittarios, funditores, & è montanis hominibus eos, qui jaculandi & lapides mittendi peritiam habebant. Hi nequaquam ordines servabant, sed quoties occasio vel locus postularèt, viritim rem gerentes, in angustiis viarum maximo usui erant, & plurimum præstabant. His alterum subjecit agmen, Cretensium Clypeatorum ad duo millia, ductore Polyxenidâ Rhodio. Postremos deindè loricatos & scutatos, quorum ducatum gerebant Nicomedes Coüs, & Nicolaus Ætolus. *Id. ibid.*

ARSAC.
47.

ARSAC.
47.

Progredientibus autem in itinere Antiochi copiis, longè asperior & angustior locorum natura est reperta, quàm Rex putârat. Nam universus montium ascensus stadiorum erat circiter trecentorum; cujus spatii maxima pars conficienda per confragrosam convallem à torrente cavatam in magnam altitudinem. In hanc cum multa suâ sponte saxa è superpendentibus rupibus essent delata, multæ item arbores; difficile & impeditum iter reddebatur. Sed & Parthi, ut difficultates augerent, multam operam posuerant; nam & arboribus cæsis continuas fecerant concœdes. Magnam item lapidum ingentium vim eodem congesserant; & ipsi quoque per totam convallem, opportunis omnibus locis, ubi tutò consistere poterant, occupatis, fines suos custodiebant. *Id. ibid.*

Quod, nisi eos ratio fugisset, Antiochum eo incepto, cui omninò impar fuisset, absistere oportuisset. Nam Parthi, quasi prorsus esset necessum, ut illac Rex transiret, ita se comparaverant, & eo fine loca illa infederant. Nimirum isti illud non viderant; phalangi quidem, & impedimentis exercitûs illac necessario, sicut ipsi animis proposuerant, fore iter faciendum: nam montes hinc indè adjacentes nullâ ratione ab his poterant superari: at quominus leviter armati, & expediti vel per nudas rupes scanderent, id verò naturam non vetare. *Id. ibid.*

Itaque simul ac Diogenes intra convallem adscensum moliens, in primam stationem Parthorum incidit, multum diversa rerum facies apparuit. Nam in primo statim conflictu, velut rebus ipsis monentibus, quid esset opus facto; Diogenes, & qui illum sequebantur,

bantur , ulterius progressi , & transversis itineribus loca illa emensi , supra caput hostium evaserunt : ita ut jaculatione crebrâ , & saxi quæ manibus jaciebant , mirum in modum Parthos infestarent. Sed fundis maximè eos lædebant , saxi eminùs incessentes. *Id. ibid.*

Ubi autem primos illorum per vim regii depulerant , & locum ipsorum occupaverant , operarum tunc partes erant , purgare quidquid erat ante pedes , & omnia complanare , quoad ejus tuto fieri poterat. Quod opus propter ingentem operarum numerum celeritate magnâ conciebat : atque ita cùm funditores , sagittarii & jaculatores modò imminetia hostibus juga vagè persultarent , modò in unum coirent , & opportuna quæque loca invaderent : clypeatorum deinde stationes ibidem subsisterent , qui secundùm ipsam convallem ordinibus servatis , & militari gradu ambulabant , non steterunt Parthi : sed relictis iis locis , ad ipsum montium illorum verticem cuncti se undique receperunt. *Id. ibid.*

Antiochus eo , quem diximus , modo cum copiis , tutò locorum angustias pertransiit , non sanè absque difficultate & multo tempore ; vix namque octavo die in jugum collis evaserunt , quò item Parthi cùm venissent conferti , atque ii sibi persuasissent , ascensu hostem prohibere se posse , atrox prælium est ortum , idque hoc pacto evenit. *Id. ibid.*

Pugnabant illi cuneatim stipati in faciem cum phalangitis miro ardore. Interim milites expediti silentio noctis longo circuitu loca super caput hostium per averfa montis occupant. Quâ re cognitâ , repentè Parthi conjiciunt se in pedes. Antiochus , qui confesto agmine & composito , descendere in Hyrcaniam vo-

lebat , receptui canere jussis tubicinibus , impetum suorum , fugientes longius persequentium , compescuit. *Id. ibid.*

Deinde agmine ita , uti volebat , composito , postquam Tambracem est ventum , quæ urbs muros quidem nullos habet ; ampla tamen est , ut in qua sit regia , eo loci est commoratus. *Id. ibid.*

At , quoniam plerique omnes , sive qui è pugna evaserant , sive qui ex omni circa regione aufugerant , in oppidum se receperant , quod Syringem vocant ; (nam & firmitate , & rerum omnium commoditate præstat is locus , à Tambrace non longè distans ; estque id Hyrcaniæ quasi caput) in illud expugnare cœpit. Copiis igitur iterum acceptis , eò pergit , & positis circà urbem castris , obsidionem instituit. *Id. ibid.*

Cæterùm totius incœpti pars maxima in testudinibus aggestitiis erat posita. Cùm enim tres ductæ essent fossæ , latæ cubitos non minùs triginta , altæ quindécim , cujusque illarum labris vallum duplex fuerat impositum ; & postremò murus bene cuneus. Itaque inter ipsa opera dimicationes continuæ edebantur : neque sufficiebant , qui utrâque ex parte occisos aut vulneratos auferebant , loco purgando ; quòd non solùm supra terram , verùm etiam sub terra intrà cuniculos cominùs certabatur. *Id. ibid.*

Et sic tamen citò perfecit Antiochus quâ multitudine operarum , quâ instantiâ suâ & navitate , ut & fossæ replerentur , & muri per cuniculos subruerentur. Quod ut factum , Parthi de summa re in desperationem adducti , Græcos , qui in urbe erant , obtruncant , suppellectilis. Quod erat pretiosissimum rapiunt , & fugâ

sibi noctu consulunt. Quo Antiochus animadverso, ARSAC.
50.
Hyperbasim cum mercenario milite mittit, in quem Parthi cum incidissent, projectis impedimentis in oppidum denuò sunt reversi. Cetratis deindè per ruinas muri magnâ vi irrumpentibus, omni planè jam spe depulsi, in deditionem venerunt. *In. ibid.*

Cum igitur Artabanus adversus Antiochum centum millibus peditum, & viginti millibus equitum instructus, mirâ virtute pugnavisset, tandem in societatem ejus assumptus est, teste Justino *lib. 41. cap. 5.* Paxque post quinque annos eâ lege fuit inter illos inita, ut Artabanus unâ cum Antiocho bellum gereret in Euthydemum & adversus Græcos Bactrianæ, quos opprimere Antiochus decreverat.

Diodotus II. Rex Bactrianorum ante aliquot annos, vitâ & regno fuerat privatus ab Euthydemo Magnete, tradente Polybio, *lib. hist. xi. pag. 651.* Καὶ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ Εὐθυδήμος Μάγνης, erat autem vel aderat ipse Euthydemus Magnes. Πρὸς δὲ ἀπελοχίζετο φάσκοντι ὥς. Locus corruptus est, & sic corrigendus. πρὸς τὸν ἀπελοχίζετο φάσκων τε ὥς. *Apud istum nempe Teleam Antiochi Legatum defendebat.*

Is autem Euthydemus ab Antiocho, cum quo Artabanus copias jungere debebat, bello appetitus, post multa prælia, in amicitiam, uti Rex Parthus, ob diuturnitatem belli à Rege Syriæ tædio affecto receptus est; ipsique in Demetrii filii gratiam, qui ad sanciendum foedus inter Antiochum & patrem venerat, Regii nominis usurpandi potestas data est. Posteaque, superato Caucaſo, Antiochus Indorum fines ingressus, amicitiam cum Sophagafeno Rege renovavit, &
D ij

ARSAC.
52.

ARSAC. 50. copias in Syriam reducere cœpit. Hunc habuit exitum suscepta ab Antiocho in superiores Provincias expeditio. *Polyb. lib. xi.*

Euthydemus, cum quo pacem inivit Antiochus, non erat prioris Euthydemii, qui sub Antiocho Deo primus rebellaverat, nepos: atque idcirco nec Diodoti filius; cum è contrario hujus aut filios, aut fratres sustulisset. Quod quidem facinus ingenuè fatebatur, prætexens se à Syriæ Rege non descivisse; sed eorum qui desciverant, posteros sustulisse; & Bactrianorum imperium hoc pacto obtinuisse. Has rationes, aliasque iis planè similes apud Telean Antiochi Legatum ad se missum dissertabat Euthydemus Magnes.

Quibus attentè perpensis, Antiochus pacis conditiones non invitus accepit. Demetrius tamen Euthydemii Magnetis filius, patri in Bactrianæ regnum non successit; sed Menander Euthydemii frater, aut saltem propinquus.

Artaxias Armeniæ majoris, & Zariades Armeniæ minoris sub Antiocho magno Præfecti, ab eo, dum bellum Attalo pro Romanis stanti inferret, defecerunt. Ant. Ch. 197. V. C. 557. Seleuc. 116. & Arsacid. 56. Deinde tamen Antiochi permissu, & interpositâ Romanorum auctoritate, quod sibi constituerat, regnum, uterque retinuit. *Strab. lib. 11. pag. 531.* Inde series Armeniæ Regum, à nobis ad calcem hujus operis apposita.

Interea Arsaces Artabanus vicinorum Principum amicus & socius, tranquillâ pace fruens, imperavit Parthis. Cujus gentis administratio, post defectionem Macedonici Imperii, sub Regibus fuit. Proximus ma-

estati Regum, populorum ordo est: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace habentur: Parthi Scytharum exules fuerunt. Hoc etiam ipsorum vocabulo manifestatur: nam Scythico sermone *Parthi* exules dicuntur. Sermo his inter Scythicum Medumque melius, ex utroque mixtus. *Justin. lib. 41.* Sed Arsaces primus, dum regnum constitueret, acta publica, & nonetam à Macedonibus introductam cum eorum linguâ, ut sibi omnium benevolentiam conciliaret, conservare voluit.

Quot autem annos regnaverit Artabanus, aut quo anno obierit, incertum; veteribus Historicis Possidonio, Apollodoro & Trogo, injuriâ temporum amissis.

Scaliger, dum de Parthis loquitur, *Can. Isagoc. lib. 23.* hæc habet: Parthorum verò Regum successionem quandam ut texeret, multa de ingenio divinare cogitur Onufrius Panvinus noster præsidii veteris historiæ defectu, ut confidenter annos singulis Regibus attribuat, tanquam Scriptores vetustissimi extent, undè illos annos & regni intervalla hauserit. Nos ejusmodi exemplum neque laudamus, neque sequimur: qui neque regnum illorum, neque rerum ab illis gestarum memoriam, neque annos per quos regnarunt, tenemus: ut temerarium sit, quos annos imperarunt, asserere, cum ne ipsos quidem Reges satis exploratos habeamus.

Onuphrius imperium Parthorum, expeditis Imperii Romani rebus, exponere aggressus est, *lib. Reip. Rom. Comment. 3.* Sed malè ab anno V. C. 504. eorum à Syriæ Regibus defectionem observat. Primum quippè Arsacem cum Tiridate secundo Rege confundit, & tertium prætermittit Artabanum.

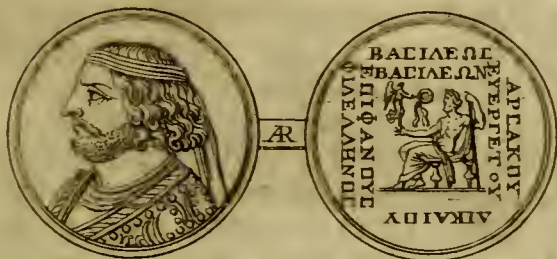
ARSAC. Hieronymus Henninges in *Theat. Geneal.* Onuphrium
56. fuisse sequutus videtur in his primis numerandis ; sed
undè acceperit tertium , quem vice secundi producit ,
ignoramus : nisi fortè ex Parthorum Regum catalogo
excerpserit ; quem postea Cl. Joan. Elichmanus nobis
exhibuit in notis ad Justinum. In eo enim catalogo Ar-
tabanum imperasse viginti annos refert Commentator ,
cujus sententiam potius , quàm nullam admittimus.

NUMMUS

ARSACIS ARTABANI

EX THESAURO REGIO.

Caput juvenile Regis diademate insigniti, & comâ crispatâ ornati, cum barba non oblonga, sine literis, ut solet: ex aversâ parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥΣ, id est, REGIS, &c. ut in superioribus. Jupiter seminudus sedens, dexterâ extensâ Victoriolam gerens ipsi coronam porrigentem; lævâ hastam puram tenet.

QUIS sit ille Rex diademate ornatus, cum barba non admodum longa, indagandum. Arsacis nomen, illum Parthorum Regem esse indicat: nullus autem ab aliis diversus, nummum ad priores Reges non spectare demonstrat; sed similes, qui in superioribus nummis tituli, Arsacem Artabanum circa regni initia suadent. Addè quod primi non adhuc cognominibus distincti, eandem in monetis denominationem usurpasse videntur. Similes quoque quadam, ut in patre, lit-

teræ; nempe *ὄμικρον* quadratum, & insueto more scriptum; in eadem officina nummum esse signatum, & forsan ab eodem artifice denotant. Eadem nummi forma, nempe Tetradrachmalis, eosdem monetarios declarat: Figuræ denique in Patris nummis, eadem, eâdemque positione, ac in Artabani nummis, rem planè confirmant.

Jupiter seminudus sedens cum Victoriola sibi coronam ex lauro porrigente, ab Artabano in nummis suis signatur ad denotandum se in Seleucidarum societatem fuisse receptum; nam hunc typum primus apud Syros usurpavit Seleucus Nicator, sicut & apud Parthos Artabanus.

Jupiter præcipuum erat Regum Syriæ numen, ut videre est in nostra eorum Principum historia. Seleucus autem Jovem apposuerat in Alexandri M. memoriam, quòd ex ejus gente oriundum se jactaret: nam Alexander Jovis filium palam se esse prædicabat. Victoriâ manu gerit, ad indicandum felicem belli eventum, à Jove penitus procedere; undè ipsa coronam Deo porrigit. Adde ad hoc quod Victoriâ Jovi ipsi opem in bello contra Gigantes opem tulerit. Gerit coronam ex lauro, quod hæc victoribus detur. Jupiter sedet, post victorias fiet quiete potiturus Artabanus, post bellum contra Antiochum fortiter gestum. Hastam puram Jupiter tenet, divinitatis nempe symbolum.

ARSACES IV.

ARTABAN osuccessit filius ejus *Phriapatius*, aliis, ARSAC.
60.
Pampatius, si Hieronymum Hemmingem sequamur, anno Arfacidarum 60; nam superior Rex renavit 20. annos. Aphra-Pati & Pa-Pati, *maximum* Pati latinè diceret. Rex iste appellatur absolute *Badi*, seu *Pati*, in Tarich Persico apud Schickardum, pag. 104. Arfacem recentiores Persæ, Aschi, vel Ascham nominant. Mircondus *Chapur*. Et in catalogo Joan. Elichmanni, ita legitur. *Askan filius Darii est primus Asfaniensium*, pro *Askanienfium*, Rex; & totam familiam ab eo denominant.

De illo Justinus, qui ex primo & secundo Arface unicum tantum Arfacem facit, lib. 41. inquit: Tertius Parthis Rex (vetus codex *Pampatius* habet) *Priapatius* fuit, sed & ipse Arfaces dictus; nam, ut suprâ observatum est, omnes suos Reges Parthi hoc nomine, sicuti Romani, suos Imperatores Cæsares Augustosque cognominaverunt. Hic, actis in regno quindecim annis, decessit, relictis tribus filiis, Phrahate, Mithridate & Artabano, qui omnes Parthis imperarunt. ARSAC.
75.
Hæc verò pauca ex Trogæ à Justino exscripta, lucis nihil ejus historiæ afferunt, cum quid ab illo gestum fuerit, prorsus ignoretur.

Porro juxta eam, quam sequimur methodum, in numerandis Arfacidarum annis, Phriapatius regni Parthici habenas suscepit anno Seleucidarum 117, & imperii Antiochi Magni 27, quo tempore hic in Europam, contra Romanos bellum gesturus, transiit; at

ARSAC.

75.

cùm Phriapatius annos quindecim regnârit ex Justino, eum mortuum esse oportet anno 6. imperii Seleuci Philopatoris, qui Antiochi Magni filius fuit.

Quandoquidem verò de Arface Phriapatio tam pauca nobis supersunt; quid Bactriani, illo regnante, gesserint, indagare saltem liceat. Strabo illos Orientis regiones notissimas subegisse narrat, *lib. 11. pag. 516.* Tanta fuit Græcorum, qui Bactrianam à Macedonibus abalienaverunt, potentia; ut & Arianam obtinuerint & Indiam, sicut ait Apollonius Adramystenus: ac plures, quàm Alexander, gentes subegerint; maximè Menander. Siquidem is & Hypanim transivit versùs ortum, & μέχρι τῆ Ἰσσυ, emenda Ἰμας Nam, ut inquit idem Strabo *lib. eod. pag. 519.* dicunt etiam ultimam Tauri partem, quæ *Imaus* vocatur, Indiam attingens, neque magis quàm India, accedere ad ortum, neque magis recedere. Solinus ait *cap. 38.* apud Indos *Imaus*; cui Plinius suffragatur, *lib. 6. cap. 17.* Menander, inquam, usque ad Imaum montem pervenit. Hæc autem partim ipse egit, partim Demetrius, Euthydemus Bactrianorum Regis filius, qui post Menandrum patrum regnavit.

Non modò autem Pattalenam insulam quam efficit Indus fluvius, occupaverunt; sed & reliquam oram maritimam, & quod Tefariosti dicitur, ac quod Sigertidis regnum. Omnino autem, inquit ille Apollodorus, totius Arianæ præcipuam partem esse Bactrianam, καὶ διὰ καὶ μέχρι Σέρων, emenda Σέρων, καὶ φρυγῶν. Quin & usque ad Seras & Phrynos imperium protulerunt. Ad Seras, inquam, non ad Syros & Phœnices, quod falsissimum est. Eo enim loci non de occiden-

talibus Asiæ partibus agitur, sed de remotioribus ver-
sus Orientem; in quas penetrare non valuit Alexan-
der Magnus. Phryni autem gens Scythica Seribus
vicina, ut nos docet Dionysius Alexandrinus *vers.* 752.

ARSAC.

75.

Καὶ Τοχάροι Φρήνοι τε καὶ ἐΐνεα βάρβαρα Σηρών.

Et Tochari, Phryniue & gens barbara Serum.

ARTAC.
75.

ARSACES V.

ARSAC.
76.

PHRAHATES Arsacis Phriapatii filius major, more gentis, administrationem regni suscepit, Arsacidarum anno 76, & Seleucidarum 140.

Hic vir admodum strenuus Mardos validam gentem bello domuit, ut narrat Justinus, *lib. 41. cap. 5.* Ille verò populi intelligendi videntur, de quibus loquitur Q. Curtius, *lib. 5.* Vastatis deindè agris Persidis, vicisque pluribus redactis in potestatem, ventum est in Mardorum gentem, cultum vitæ abhorrentium. Specus in montibus fodiunt, in quos se, conjuges & liberos condunt; pecorum aut ferarum carne vescuntur.

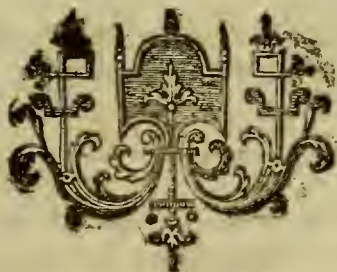
Mardi in Armeniæ & Mediæ confinio collocantur à Ptolomæo, qui etiam à Strabone & Stephano in Hyrcania describuntur; ab Herodoto in Perside; à Plinio in Sarmatiæ Asiæ orâ ad Euxinum mare. Mardos autem à Phrahate in Characem urbem translatus fuisse, auctor est Isidorus Characenus: *εἰς τὴν Χάρακα τῶν αὐτῶν Βασιλεὺς φεράτης τῶν Μάρδους ἦκετε.* Phraatem primum intelligit: de secundo infra dicemus. Ex illa urbe oriundus erat Isidorus Characenus, qui in descriptione Parthiæ citatur ab Athenæo, *lib. 3. cap. 14.* Hujus Scriptoris *Στατμὺς παρθικός* primus in lucem edidit vir clarus David Hoëschelius: citatur pluribus in locis à Plinio.

Non multò post acquisitos Mardos, decessit Phraates, multis filiis relictis: quibus præteritis, fratri potissimum Mithridati, insignis virtutis viro, reliquit Imperium; plus regno regio, quàm patrio, deberi nomi-

nī ratus ; potiusque patriæ , quàm liberis consulendum. ARSAC .
84.
Epit. Trog. lib. 41. cap. 5.

Phrahates regnavit annos 8. apud Hennigem in *Theatro geneal.* quum Syris adhuc imperaret Antiochus Epiphanes ; anno nempè Seleucidarum 146.

Demetrius Euthydemi filius , qui post patrum Menandrum apud Bactrianos imperavit , superstitè adhuc Phrahate , finem imposuit expeditionibus Indicis , de quibus hæc leguntur in prologo *lib. 41. Trogi Pompeii. Indicæ quoque res additæ , gestæ per Apollodorum & Menandrum Reges eorum.* Locus hic depravatissimus est. Apollodorus enim Bactrianorum Rex haud fuit ; sed historicus , patriâ Adramyttenus ; qui , tradente Strabone , Parthorum , Bactrianorum & Indorum gesta scriptis mandaverat. Legendum itaque : *Indicæ res , additæ ex Apollodoro , gestæ per Menandrum & Demetrium Reges eorum.*

ARSACES VI.

ARSACES MITHRIDATES
PARTHORVM REX. VI.

*In museo Equ. Patini D.M.
ex num. arg. drach.*

ARRAC.
84.

MITHRIDATES; Arsacis Phriapatii filius junior, Arsaci Phrahati fratri successit, Imperiique Parthici habenas cepit, anno ante Christ. 170. V. C. 582. Seleucidarum 140. Arsacid. 84. Sextus ab Arsace Imperii fundatore; Paulo Orosio teste, *lib. 5.*

tab. 4. Sextus, inquam; nam *Arsaces senior primus fuit.* ARSAC. 48
Arsaces II. Magnus dictus, cujus nomen verum Tiridates
erat, secundus imperavit. Arsaces seu Artabanus, tertius:
Arsaces seu Phrapatius, quartus: Arsaces, seu Phrabates,
quintus: Arsaces, sive Mithridates, sextus. Undè pater
 distinguendum omninò esse Arfacem Magnum, seu
 juniorem, ab Arface seniore.

Eodem fermè tempore, ut habetur apud Justinum,
lib. 41. sicuti in Parthis Mithridates; ita in Baëtris Eu-
 cratides (qui Demetrio patri, cujus suprà memini-
 mus, successerat) magni uterque viri regna incunt.

Sed Parthorum fortuna felicior, ad summum, Mi-
 tridate duce, Imperii fastigium eos perduxit. Mitri-
 dates autem iste, Arfaces ut alii dictus est: quin &
 Deus cognominatus, ut nos docet Trogus in *Prolog.*
lib. 41. Verùm enim verò à Librariis nomen *Tigranis*
 loco *Mithridatis*, substitutum est, nam inter Partho-
 rum Reges nullus fuit nomine *Tigranes*: totoque hoc
lib. 41. apud Justinum, de Tigraue, sive seniore, sive
 juniore, Regibus Armeniæ, altum silentium.

Intereà Antiochus Epiphanes, ærario exhausto, ad ARSAC. 91.
 susceptum contra Judæos bellum faciliùs ac citiùs per-
 agendum, de profectione in Persidem cogitare cœ-
 pit, ut earum regionum acciperet tributa, & pecu-
 niam multam congregaret. *Machab. 3.*

Armeniam ingressus Antiochus Epiphanes, adver-
 sus Artaxiam, qui regnum Armeniorum sub patre An-
 tiocho occupaverat, expeditionem suscepit, plurimos
 ex ejus exercitu interfecit, ipsumque Artaxiam cepit.
Appian. Syriac. 117.

Eodem tempore, superiores regni sui provincias

ARSAC. 92. obeundo, audivit esse in Perside, hoc est, in Elymaïde, quæ ultima est Persarum ad Orientem regio, urbem, Persépolim nomine, prædivitem; & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam aurea ibi adservari, quondam ab Alexandro Magno relictæ. Hâc igitur famâ permotus Princeps præavidus urbem expugnare, & fanum exspoliare conatus est. At cives, armis correptis, eum non solum à mœnibus fortiter repulerunt; verum etiam recedentem quàm longissimè persecuti sunt. Josephus Antiq. Jud. lib. 12. cap. 13.

ARSAC. 93. Cùm autem venisset circa Ecbatana, novo insuper mœrore affectus propter recentem, quam à Judæis acceperat, cladem; indè, Babylonem versùs, iter fecit: quod tamen intermittere coactus, in Persidis oppido, *Tabis* nomine, sublitit: ubi, lecto adfixus cùm complures hæssisset dies, tabe diffuens, mortuus est.

Post ejus mortem Elymæi, Persæ, Medi, & finitimæ gentes, à Syromacedonibus deficientes. sibi Reges constituerunt; & deinceps sui juris esse cœperunt. Hinc videtur belli occasio à Mithridate arrepta, ad illos populos Imperio suo adjungendos.

Eucratides interea ex Bactriana egressus, Sogdianam conterminam bello appetit. Quâ subactâ, contra Arachatos Arachosia regionis populos progreditur, quos in deditionem recipit. Deindè Draugianam ingreditur India proxima, domitisque Draugitanis, in Indiam ipsam penetrat.

Dum hæc ab Eucratide Bactrianorum Rege magnâ virtute geruntur; Mithridates, Imperii etiam Parthorum limites propagare aggressus, Medis bellum infert.

Quùm

Quum autem varius utriusque populi casus fuisset, ad postremum victoria penes Parthos fuit. *Justin. lib. 41. cap. 6.* Medis igitur eâ ratione subactis, Mithridates Mediæ Bacasim Satrapam præponit. *Id. ibid.* Media regio est majoris Asiæ maxima, habens Hyrcaniam & Parthiam ad ortum; & dicitur Media minor, quam occupavit Arsaces Mithridates. Pars altera, quæ Occidentalis est, Armeniam conterminam habens, major vocatur, & Atropatene, à Satrapa Atropato, cui data est, dicta. Hæc Reges suos deindè habuit.

ARSAC.

94.

Mithridates, his viribus auctus, in Hyrcaniam, expeditionis bellicæ, ut videtur, causâ, proficiscitur. Hyrcaniæ quidem partem, quæ ab austro Parthiam spectat, cujus etiam erat pars, domuerat Arsaces Tiridates, sed non totam, eamque maximè, quæ ad Mediam attingit. Quidam Hyrcanos rebellasse conjiciunt; quibus domitis, Mithridates ad Elymæos subigendos se accingit. Bellum etenim cum Elymæorum Rege gessit; quo victo, hanc quoque gentem regno adjecit. *Justinus ibidem.* Parthus, inquit Strabo *lib. 16. pag. 744.* audiens templa esse apud Elymæos opulenta, ut suprâ de Antiocho Epiphane diximus, videntque haud quaquàm ultrò concessuros; vi magnâ invasit: & Minervæ Templum, ac Dianæ, quod Azara dicitur, cepit, cccccc talentorum gazâ ablatâ. Capta est etiam propè flumen Hedyphontem, Seleucia, magna civitas, quæ priùs *Soloce* vocabatur. Oppidum Elymaïdis Seleucia apud Plinium, *lib. 6. cap. 27.* Flumen verò Hedyphon, propè quod sita erat Seleucia ista, appellatur ab eodem Plinio *Hedypnus. Ibidem.*

Demetrius Soter, Syriæ Rex, post Antiochum Epi-

ARSAC. 95. phanem mortuum, obfes diu Romæ detentus, in regnum avitum successurus, clanculùm Româ excessit; interfectoque Antiocho Eupatore Epiphanis filio, in superiores provincias, quarum partem mox eripuerat Arsaces Mithridates, proficiscitur. At quùm Medi Timarchum sibi præfecissent, cum eo Demetrius bellum habuit, ut refert Trogus *Prolog.* 34. sed Appianus *Syriac.* rem aliter videtur narrare his verbis. Rex in Syria proclamatus, duos fratres, quos ambos Antiochus in deliciis habuerat, perdidit, necnon Heraclida ærario apud Babylonios ejecto, & Timarcho Babylonis Satrapâ, tanquam rebelle interfecto; qui alioquin etiam ejus provinciæ præfecturam male administraverat, à Babyloniiis *Soteris* cognomen obtinuit.

ARSAC. 102. Mithridates in Parthiam regressus videtur; sed quùm postea Demetrius, omisâ regni curâ, in quodam castello, non procul ab Antiochiâ, delicias ageret, à conspectu subditorum remotus: Heraclides Timarchi fratris mortem ulturus, Romam cum Alexandro Bala,

ARSAC. 103. ut regnum à Senatu ei impetraret, profectus est. Quod quùm obtinuisset, bellum Demetrio intulit. Dumque eo bello implicatur Demetrius, hanc occasionem

ARSAC. 104. nactus Arsaces Mithridates, inquit Paulus Orosius, *lib. 5. cap. 5.* occiso Demetrii præfecto, Babyloniam urbem, finesque ejus universos victor invadit.

ARSAC. III. Dum verò Demetrius, Demetrii filius, Alexandrum Balam, Syriæ regni usurpatorem aggreditur, crescuntque in Syria quotidie bella civilia: Mithridates alios Orientales Reges usque ad Mare Rubrum, seu Persicum Sinum subegit; atque inter cæteros, Regem Persidis devicit; quem tamen non spoliavit regno;

sed tantum suam in clientelam recepit: Imperiumque Arsaces Parthorum à monte Caucaſo, permultis populis in III. ditionem redactis, ad flumen Euphratem protulit. Justinus sub finem libri 41.

Cæterum Imperium Parthicum latè ſumptum cum regnis inſervientibus, quibus proprii præerant Reges; Rubro mari, id eſt, Perſico, à meridie; Hyrcano à Septentrione terminabatur: ut ſcribit Plinius, lib. 6. cap. 13.

Atque octodecim tantum erant provinciæ, quæ à Satrapis Regis Parthorum regebantur, ut nos edocet Iſidorus Characenus in *Parthicis Stathmis*. Meſopotamia & Babylonia, Apollonialis, Chaconitis, Cambadene, Media ſuperior, Media Ragiane, Choarne, Comiſene, Hyrcania, Aſtavene, Parthiene, Apavarchiane, Margiane, Aria, Anane, Drangiana, Sacaffene, Arachofia. Juxta Iſidorum inter provincias, quæ ſub Imperio Parthorum fuere, non annumerantur Perſis, Carmania, Suſania & Elymaïs, quum Perſæ ſuum ſemper peculiarem Regem, etiam dominantibus Parthis, haberint, viribus quidem debilem, atque ob id Arſacidis obnoxium; ut refert *Strabo lib. 15. pag. 728.*

Nam etſi adhuc Perſæ proprium Regem habeant, viribus tamen longè ſunt inferiores; & Parthorum Regis dicto ſunt audientes. Regem quoque proprium habebant Elymaï; eodem Strabone teſte, pag. 744. proprium & Characeni: quorum Characenorum Regum nonnulla geſta memorant Lucianus & Macrobius, pag. 715. Characene autem pars erat Elymaïdis, maximè invia, ut ſcribit Plinius, lib. 6. cap. 27.

Multa interim Eucratides bella magna virtute geſſit;

ARSAC. quibus attritus, quàm obsidionem Demetrii Regis Indorum pateretur; cum ccc. militibus, lx. millia hostium assiduis eruptionibus vicit. Quinto itaque mense liberatus, Indiam in potestatem redegit. Undè quùm se reciperet à filio Eucratide II, quem socium regni fecerat, in itinere interficitur: qui non dissimulato paricidio, velut hostem, non patrem interfecisset, & per sanguinem ejus currum egit, & corpus abjici insepultum jussit. *Justin. lib. 41. cap. 6.*

Mithridates, hoc de strenui Regis cæde accepto nuntio, mox, ejusmodi Principem ulturus, Bactrianam ingreditur: ut narrat Justinus *ibid.* & Bactriani bellis fatigati, ab invalidioribus Parthis, velut exsangues oppressi sunt. Græci, inquit Strabo, *lib. 11. pag. 517.* Bactrianâ potiti, in Satrapias eam diviserunt, de quibus Aspioniam & Turinam Parthi Eucratidæ eripuerunt: quem tamen non omninò privatum Regis nomine, tributarium exindè effecerunt.

Ad Indiam quoque cruentum extendit Imperium Parthorum Mithridates, & omnes prætereà gentes, quæ sunt inter Hydaspem fluvium & Indum, subêgit. *Paul. Oros. lib. 5.*

Sogdianos, Arcos, Drangianos & Indos, quos subegerant, Bactri amisêrunt, & Mithridates Imperii sui limites longissime propagavit, ut videre est in *Excerptis viri clarissimi Henrici Valesii ex Diodoro, pag. 319.* Etenim ad usque Indiam, in qua Porus olim regnaverat, progressus, cuncta nullo negotio perdomuit, cumque clementiam atque mansuetudinem coleret, prosperâ admodum ubique fortunâ est usus. *Id. ibid.*

Quùm à Demetrio Nicator in Tryphonis gratiam

plurimæ Syriæ civitates passim deficerent; vocabatur tamen Demetrius per crebras legationes à superiorum Satrapiarum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem, si veniret, atque etiam contra Parthorum Regem Arsacem Mithridatem auxilia. *Joseph. Antiq. lib. 13. cap. 9.* Itaque ad abolendam segnitiae maculam, bellum Parthis inferre statuit; cujus adventum non inviti Orientis populi videre: & propter Arsacidæ Regis crudelitatem, &, quòd veteri Macedonum imperio assueti, novi populi superbiam indignè ferebant. *Justin. lib. 36. cap. 1.*

ARSAC.
115.

Hâc spe accensus Demetrius, animoque recogitans, si res adversus Parthos prosperè cessissent, facile se postea Tryphonem è regno Syriæ exturbaturum: anno Seleucidarum centesimo septuagesimo secundo, congregato exercitu suo, in provincias superiores profectus est; trajectoque Euphrate, pervenit in Mesopotamiam; in animo habens hanc, & Babyloniam simul occupare; ut his potitus, sedem ibi belli constitueret. *Joseph. & Justin. ibid.*

ARSAC.
116.

Cùm verò magnâ alacritate Demetrius ab earum regionum populis fuisset exceptus, crescente in dies exercitu, bellum Arsaci Mithridati intulit. *Ibid. ibid.* At postquam Mithridates jam intravisse Demetrium confines suos, audivit, ex Principibus cum ingenti quoque exercitu, obviam misit, ut vivum eum comprehensum ad se adduceret. *Lib. 1. Machab. cap. 14.* Attamen Demetrius, quùm & Persarum, & Elymaeorum, Bactrianorumque auxiliis juvaretur; quorum omnium Reges inviti, Parthis inserviebant; multis præliis Parthos fudit. *Justin. lib. 36.*

ARSAC.
117.

ARSAC. Secundo tantum prælio cum Parthis commissio;
 115. superatum fuisse Demetrium tradit Brosius, *lib. 5. cap. 4.* E contrario post multa prælia, si Justino credimus, ad postremum Demetrius pacis simulatione deceptus, capitur: duciturque ad Arsacem Mithridatem, qui eum in custodiam ponit, *lib. 1. Machab. cap. 14.* Traductusque per ora civitatum, populis, qui desciverant, in ludibrium favoris, ostenditur. Itaque, qui defecerant, omnes iterum subjugati sunt; exceptis tamen Elymaeis. Ait enim Strabo, *lib. 16. pag. 744.* Elymaei terram variam obtinent; quæ ferax est, incolas rusticos habet; montana verò milites nutrit, majore ex parte sagittarios; & quum multa sit, multum exercitum emittit. Ideo Rex eorum potentiâ magnâ cretus recusat Parthorum Regi obtemperare: quod faciunt alii.

Mithridates Parthorum Rex, magno & regio animo, dimisso in Hyrcaniam Demetrio, non cultum tantum regium præstitit, sed & filiam Hodogunam in matrimonium dedit, regnumque Syriæ, quod per absentiam ejus Tryphon occupaverat, restitutum se promittit. *Justin. lib. 38. cap. 9.*

Cæterum Mithridates in tantam regni amplitudinem evectus, haud quaquam ad luxum ac superbiam, quod plerisque Principibus usu venire solet, se contulit; clementiâ in subditos, adversus hostes fortitudine uti instituit. Quumque plurimas gentes imperio suo subjecisset, ex singulis collecta optima quæque instituta Parthos docuit. *Diodor. Sicul. in excerpt. Henr. Valesii, pag. 360.*

Demum haud multò post Demetrii captivitatem,

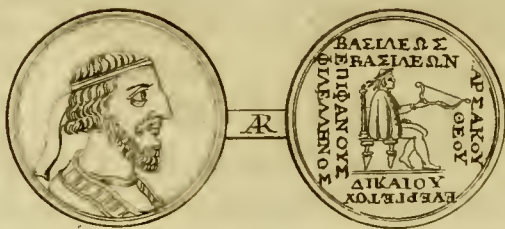
adversâ valetudine correptus Mithridates, non minor Arsace proavo, gloriosâ senectute discessit. *Justin lib.* 41. *cap.* 6. postquàm regnasset annos 37. ut videre est apud Hieronymum Henningem. Quam quidem annorum computationem Seleucidarum historiæ à nobis descriptæ omninò convenientem, ideò hîc lubentiori animo subsequimur.

ARSAC.
120.

NUMMUS
ARSACIS MITHRIDATIS.

EX MUSEO CAR. PATINI. D. M.

Caput Regis barbati & diademate cincti : in aversâ parte figura imberbis sedens in sella, dextrâ arcum tenet, cum hâc epigraphæ, ex duplici litterarum ordine contextâ : ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΘΕΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. REGIS REGUM ARSACIS DEI, JUSTI, BENEFICI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM.

UT ad Arfacem Mithridatem, Phrahatis fratrem, & Phriaapatii filium, hunc drachmalem ex argento nummum adsignemus, auctor est nobis Justinus, qui in *Prol. lib. 40.* huic Regi cognomen Dei tribuit his verbis: SUCCESSORES DEINDE EJUS ARTABANUS ET MITHRIDATES COGNOMINE DEUS. Solus hic Parthorum Rex in tota Arfacidarum serie, hâc appellatione insignitur; haud dubiè igitur nummus ad eum pertinet.

Tunc

Tunc temporis apud Reges Seleucidas, illud DEI cognomen usurpandi, mos planè vesanus inoleverat. Inditum hoc primum fuit à Milesiis Antiocho II. Antiochi Soteris filio; attamen in nummis suis Rex iste tali titulo pertinacissimè semper abstinuit. Antiochus autem IV. in suis hoc sibi cognomen primus arrogavit. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΚΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, quod quidem ab adulatoribus Samaritanis datum ei fuerat: teste Josepho. Post Antiochum IV. vox ista legitur quoque in Demetrii I. Numismatibus. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ, licet huic Mediam, Elymaidem, Persidem & Mesopotamiam Arsaces Mithridates eripuisse.

Nec minùs in arripiendis titulis ambitiosus fuit Demetrius, superioris Demetrii filius; cùm & ipse hanc DEI appellationem sibi stultissimè vindicaverit; etsi à Mithridate bello captus fuerat, diuque apud eum detentus. Nihil igitur mirum, si Arsaces Mithridates, qui Demetrium patrem tot orbayerat Provinciis, filiumque superatum bello diù apud se retinnerat; ut istis sese Regibus adæquaret, tale quoque cognomen, eorum exemplo, in nummis suis sibi jactanter adscripserit.

De istis titulis ΔΙΚΑΙΟΥ, ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ, in superioribus Arsacidis Regibus dictum est satis. Cùm enim primo Arsaci attributi olim fuissent, ab ejus ibidem successoribus assumpti fuere. Sed si ulli ex iis Regibus tales tituli convenire aliquantulum potuerunt, nulli certe magis quàm Mithridati tribuendi videntur. Ille enim à Diodoro Siculo ob clementiam in subditos, & miram adversus hostes fortitudinem, laudatur in Excerptis Henrici Valefii, pag. 360.

Figura sedens cum arcu in averfa Nummi parte exarata, in omnibus drachmalibus argenteis semper conspicitur; tanquam Regum Parthorum monetæ solitus atque unicus typus: sicuti & in Regum Cappadociæ Numismatibus eadem Pallas galeata, cum hasta & clypeo semper observatur. Ut autem hanc Deam regni Cappadocici tutelare fuisse numen eâ ratione ostenditur: ita & in Regum Parthorum nummis

figura sedens cum arcu , ad regiæ Arfacidarum stirpis antiquitatem indicandam , procul dubio cælata est. Sed eâ de re plura in sequentibus nummis.

ARSACES VII.

ARSACES PHRAHATES. II.
 REX PARTHORVM VII.

*In museo D. Vaillant. D. M.
 ex num arg. drach.*

PHRAHATES, in memoriam avi sui Phrahatis, Parthorum Regis, eo vocatus esse nomine videtur; sed Parthorum diademate post obitum patris assumpto, *Arsaces* more solito appellatus est, ante

ARSAC,
 120.

Chr. 120, V. C. 219. Seleucid. 174. Arsacid. 120.

G ij

ARSAC. Cleopatra Demetrii Syriæ Regis uxor, ut maritum
 121. Rhodogunam Mithridatis filiam, & Phrahatis sororem
 duxisse accepit, Antiocho Demetrii fratri conjugium
 suum obtulit. Hic à plurimis Seleucidis fidis contra
 Tryphonem Rex salutatus fuit, & Tryphonem Ty-
 rannum postea in Syria occidit.

ARRAC. Post Arsacis Mithridatis mortem desperato reditu, non
 122. ferens captivitatem, Demetrius privatamque etsi opulen-
 tam, vitam pertæsus, tacitus in regnum fugam meditatur.
 Hortator illi ac comes Gallimander amicus erat; qui
 post captivitatem ejus à Syria per Arabiæ deserta,
 ducibus pecuniâ comparatis, Parthico habitu Baby-
 loniam pervenerat. Sed fugientem Phrahates, equi-
 tum celeritate, per compendiosos tramites occupatum
 retrahit. Ut est deductus ad Regem, Gallimandro
 quidem non tantum venia, verumetiam præmium
 fidei datum. Demetrium autem & graviter castiga-
 tum ad conjugem in Hyrcaniam remittit, & arctio-
 ribus custodiis observari jubet. *Justin. lib. 38. cap. 9.* Fer-
 ro vinctus fuit custoditus, indeque *Siderita* cognomen-
 tum postea obtinuit. *Syncl. Chronol.*

ARSAC. Interjecto deinde tempore, quum fidem Demetrio
 123. etiam suscepti liberi facerent, eodem amico comite
 fugam repetiit, sed pari infelicitate; namque prope
 fines regni sui deprehenditur: ac denuo perductus ad
 Regem, ut invitatus ab ejus conspectu submovetur.
 Tunc quoque uxori & liberis donatus, in Hyrcaniam,
 pœnalem civitatem sibi concessam remittitur; talisque
 aureis ad exprobrationem puerilis levitatis donatur.
 Sed hanc Parthorum tam mitem in Demetrium cle-
 mentiam, non misericordia gentis, nec respectus co-

gnationis faciebat ; sed quòd Syriæ regnum affectabant, usuri Demetrio adversùs Antiochum fratrem, prout res, vel tempus, vel fortuna belli exegisset. *Justin. lib. 38. cap. 9.*

ARSAC.
123.

Antiochus memor, quod & pater propter superbiam invisus, & frater propter segnitiam contemptus fuisset ; ne in eadem vitia incideret, *Justin. lib. 36. cap. 1.* Auditis quæ Phrahates adversùs Syriam parabat, occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis induraverat, adversùs Parthos, fratrem repetens, in Mediam ducere statuit. Sed luxuriæ non minor apparatus, quàm militiæ fuit : quippè octoginta (sextum habet Orosius, *lib. 2. cap. 10.*) millia armatorum secuta sunt trecenta millia (Orosio ducenta millia) lixarum ; ex quibus coquorum, pistorum, scenicorumque major numerus fuit.

ARSAC.
124.

Antiochus Rex quotidie convivarum turmas cætervatim ita excipiebat, ut præterea, quæ in mensis absumebantur, & acervatim tollebantur ; convivarum quisque auferret intactam & integram carnem volucrum, quadrupedum, marinorum piscium, jam præparatam ; quibus omnibus plaustrum oneraretur : deinde è melle concreto dulciarium opus multum, coronasque multas è thure ac myrrha, insertis & inculcatis aureis lemniscorum fasciolis, quæ explicatæ hominis altitudinem adæquarent. Hujus cæcam & amentem luxuriam exercitus imitatus, magnâ ex parte aureos clavos crepidis subjectos habuit, argenteaque vasa ad usum culinæ comparavit : & tabernacula textilibus sigillis adornata statuit. Avaro potiùs hosti præda optabilis, quàm ulla ad vincendum strenuo mora.

ARSAC. *Athen. lib. 12. cap. 9. & Valer. Max. lib. 9. cap. 1.*

126.

Johannes Judæorum Pontifex, in hac expeditione Parthica, Antiochum Regem secutus est cum auxiliis, ut narrat *Joseph. Antiq. lib. 13. cap. 16.*

Advenienti Antiocho multi Orientales Reges, putà Bactrianorum, Persarum, Elymæorum, & Characenorum, occurrere, tradentes se, regnaque sua, cum execratione superbiæ Parthicæ. *Justin. lib. 38. cap. 10.*

Nec mora congressioni fuit. Antiochus tribus præliis victor, Babyloniam cum occupasset, Magnus haberi coepit. *Id. ibid.*

Demum exercitum Parthorum, cujus dux erat Satrapa Indates, ad Lycum fluvium in Assyria ultra Tigrim delet feriâ sextâ, seu die, quæ Sabbatum immediatè præcedebat! Sabbatum verò hoc anno Pentecostes subsequebatur: undè Antiochus, Johannis Summi Sacerdotis, & Principis Judæorum, qui in ejusdem Regis castris militabat, motus precibus, bi-duò apud Lycum substitit cum exercitu integro, ut Judæis feriari liceret. *Joseph. Antiq. lib. 13. cap. 16.* Hoc itaque prælium commissum fuit die 12. Junii Juliani Proleptici. Duobus enim præcedentibus annis, hæc festa concurrere nequeunt, Sabbatum & Pentecoste. Hyrcaniam ingressus Johannes, iisque devictis, Hyrcani nomen adeptus, cum gloria ab Antiocho dimissus est: *Severo Sulpitio teste in Histor. lib. 2.* Omnibus verò populis ad Antiochum deficientibus, nihil Parthis relictum præter patrios (veteris Parthiæ) fines fuit. *Justin. lib. 38. cap. 10.*

ARSAC. Interea Rex Antiochus omnem exercitum suum, 127. propter multitudinem hominum, per civitates in hy-

berna diviserat : quæ res exitii causa fuit. Nam cum gravari se copiarum præbitione , & injuriis militum , civitates viderent , desciscunt : cui defectioni amplam præ cæteris materiam præbuit unus ex Antiochi legatis , nomine Athenæus , qui per singula hospitia sese insolentiùs gesserat.

ARSAC.
127.

Phrahates Demetrium in Syriam , ad occupandum regnum , cum Parthico præsidio mittit , ut eo pacto Antiochus ad sua tuenda à Parthia revocaretur. Interim , quoniam viribus non poterat , insidiis Antiochum ubique tentabat. *Justin. lib. 38. cap. 10.*

Antiochus verò , ut erat bibax , genio nimis indulgebat : *Athen. lib. 4. cap. 1.* Et illius cæcam & amentem luxuriam exercitus imitabatur. *Valer. Max. lib. 9. cap. 1.*

Itaque , quum gravari se annonæ exhibitione , & injuriis militum , civitates , per quas Rex exercitum diviserat , ægrè ferrent , ad Parthos deficiunt , & die statutâ , omnes apud se divisum exercitum per insidias , ne invicem ferre auxilia possent , aggrediuntur. Quæ quum nunciata Antiocho essent , auxilium proximis laturus , cum eâ manu quæ secum hyemabat , progreditur. *Justin. lib. 38. cap. 10.*

In Antiochi tabernaculo hirundines nidum fecerant : quo prodigio neglecto , prælium tamen committere est ausus. *Tul. obsequent. de prodig.* In itinere obvium Phrahatem Regem Parthorum habuit , adversus quem fortiùs quàm exercitus ejus , dimicavit. Ad postremum tamen , quum virtute hostes vincerent , metu suorum defessus , Antiochus occiditur. *Justin. lib. 38. cap. 10.* anno regni nono , uti è nummis illius eruitur.

ARSAC.

127.

Primus autor fugæ , & Antiochi desertor , Athenæus ille Dux , de quo jam diximus , brevi meritis poenas luit. Nam , cum Antiochum deseruisset in pugna ; delatus ad pagos quosdam , quos in hospitibus vexaverat , ab omnibus tecto exclusus est ; cunctisque alimenta ei negantibus , huc illuc per regionem errabundus , tandem fame interiit. *Hænr. Valeſius in Excerptis* , pag. 375. & 376.

De Antiochi morte varia apud varios autores referuntur. Antiochum cum Parthis prælio congressum & victum , sibi manus intulisse scribit Appianus *in Syriacis*. Josephus , Justinus , & Julius obsequens in ipso prælio occisum tradunt. Contrà Arsacem Phrahatem eum interfecisse scribit Eusebius *in Chronico*. Quin etiam Antiochum , rebus male gestis , de editiori quodam loco semet præcipitasse memorat Ælianus , *lib. de Anim. cap. 34*.

Post Antiochi mortem , Phrahatem poenitere dimissi Demetrii coepit ; ad quem retrahendum , quum turmas equitum festinanter misisset , Demetrium hoc ipsum metuentem , jam in regno missi invenêrunt , frustra que omnia conati , ad Regem suum reversi sunt. *Justin. lib. 38. cap. 10*.

Phrahatem , Antiocho Evergete Rege interfecto , universum ejus exercitum in captivitatem abduxit , eumque superbè & crudeliter tractavit. *Id. lib. 42. cap. 1*.

Interim Phrahatem Regi Antiocho exequias regio more fecit ; *Id. lib. 38. cap. 10*. Sed , antequàm illum sepulturæ mandaret , dixit : *Audacia te partim fefellit , Antioche , partim vinolentia. Sperabas enim magnis poculis regnum te meum ebibiturum. Athenæus lib. 10*.

Post

Post Antiochi exequias, Demetrii Nicatcris Regis ARSAC.
128.
filiam, quam secum adduxerat patruus ejus Antiochus; captus amore virginis, Phrahates uxorem duxit. *Justin. lib. 38. cap. 10.* Cujus, ut videtur, precibus, Antiochi corpus in loculo argenteo in sepulturam, in Syriam remissum pervenit. *Id. lib. 39. cap. 1.*

Phrahates, quum inferre bellum in ultionem tentati belli ab Antiocho Parthici regni, Syriae statuisset; Ann.
128.
Scytharum motibus ad sua defendenda, revocatur. Namque Scythae in auxilium Parthorum adversus Antiochum Syriae Regem, mercede sollicitati, quum confecto jam bello supervenissent; & in calumnia tardius lati auxilii, mercede fraudarentur; dolentes tantum iis itineris frustra emensum; quum vel stipendium pro vexatione, vel alium hostem dari sibi poscerent; superbo responso Phrahatis offensi, fines Parthorum vastare coepêrunt. *Id. lib. 42. cap. 1.*

Igitur, quum adversus Scythas Rex proficisceretur, ad tutelam regni reliquit Himerum quemdam, pueritiae sibi flore conciliatum. Ipse autem Phrahates exercitum Graecorum, quem bello Antiochi captum superbè crudeliterque tractaverat, in bellum secum duxit, immemor prorsus quod hostiles eorum animos nec captivitas minuerat, & insuper injuriarum indignitas exacerbaverat. Itaque, quum inclinatam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transfulerunt, & diù cupitatu captivitatis, ultionem exercitûs Parthici, & ipsius Phrahatis Regis cruentâ cede exequuti sunt. *Id. ibid.*

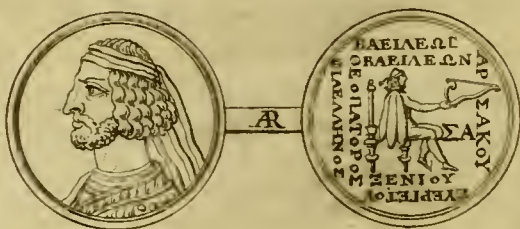
Hoc pacto vitam Phrahates cum morte commutavit, postquam decem circiter annos regnavisset. In ARSAC.
124.

tali rerum suarum æstu Parthi , prætermisiss , quos Phrahates parvulos habebat , filiis , regnum ad ejus patrum Artabanum detulêre.

NUMMUS

ARSACIS PHRAHATIS II.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis diademate insigniti , cum comâ crispâ & barbâ non admodum prolixâ ; ex aversâ parte , figura sedet , dextrâ extensâ arcum gerens , cum epigraphè : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΤΕΡΕΤΟΥ ΞΕΝΙΟΥ ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. REGIS REGUM ARSACIS BENEFICI , HOSPITALIS , THEOPATORIS , AMICI GRÆCORUM. In area ΣΑ.

LICET Reges Parthorum omnes Arsacis nomen usurpârint , ideoque difficile videatur suum cuique nummum assignare : tamen ex vultu unus ab altero facilè dignoscitur quin & singuli in titulis suis peculiare quoddam epithetum

Selucidarum more, ut ad posteros eorum memoria perveniret: si sibi adaptare consueverunt.

Trogus in Prologo, Arfacem Mithridatem hujus Phrahatis patrem, *Dei* appellationem usurpasse nos edocuit. Quam sanè illius nummi superstites confirmârunt. Undè, licet historiæ Parthicæ res, ut plurimum, exciderint; tamen argentum hunc drachmalem nummum, ad Arfacem Phrahatem II. esse revocandum, omninò indicant sequentia in illo apposita.

Juvenilis hujus Regis effigies in antica parte delineata. satis ætati Phrahatis II. convenit, ut ex illius historiâ colligimus; sed duo præsertim cognomina, in superioribus non observata Principibus, nummum ad eum pertinere, penitus arguunt. Unum est THEOPATORIS, quod sibi ad memoriam parentis sui recolendam, meritò adscivit.

Qui enim patrem habuit, tanto in honore apud populos habitum, ut illi nomen *Dei* tribuerent; hic certè Theopatoris cognomen sibi vindicare & potuit & debuit.

Alterum cognomen, quod huic quoque particulare est, nimirum ZEINIOY, id est, HOSPITALIS, quodque hîc sibi arrogat Phrahatès; eum omninò ab aliis secernit. Cùm enim ejus pater Mithridates, Demetrium Nicatorem Syriæ Regem, in prælio cepisset, filiamque ei Rhodogunen in uxorem dedisset; Phrahatès, post mortem patris, ipsum tanquam hospitem apud se retinuit, pollicitus ei, se cùm res postularet, Regnum, quod ejus frater Antiochus usurpaverat, restitutum. Quod quidem præstitit; namque eum tandem dimisit: sed, ut verum fateamur, ad res suas componendas; non verò prout magnanimum Regem decebat.

ZEINIOΣ ab Antiquis dictus est Jupiter, quòd in ejus tutelâ hospites esse credebantur. Eandem ob causam videtur Phrahatès illud cognomen usurpavisse; ut idem Demetrius persuaderet.

Figura sedens cum arcu iterum redit, velut solitus drachmali nummorum typus. Sed cùm, quatenùs ad hanc figuram, multa ad ejus explicationem observanda veniant, quæ in quolibet nummo, sive ob imperitiam Scalptoris, sive ob monetæ detritiõnem, non omnia ob oculos observantur; illa in

plurimis, & quidem integrioribus nummis, sunt nobis indaganda. At major, cognoscendæ figuræ difficultas circa caput versatur. Cùm enim minutissimum sit, haud facile quæ illud exornant, distinguere possunt.

Porro in plurimis, quos possidemus, nummis, diadematè cinctum esse figuræ caput observavimus. Undè ipsummet Regem exhiberi manifestum est. Sed cùm alia quædam insuper detegenda supersint; de iis insequentium Regum vitis nobis erit sermo.

Litteræ ΣΑ in nummi area inscriptæ, vel urbem in qua, cusus est, indicant, vel nomen designant Monetarii.

ARSACES VIII.

ARTABANUS hujus nominis secundus, in avi sui Artabani memoriam ita nuncupatus videtur. Hic Arfacis Mithridatis frater minor, & Arfacis Phriapatii filius fuit ultimus. Post mortem Phrahatis II, ex fratre Mithridate filii, à Scythis in prælio interempti, Rex à Parthis, qui in veram & antiquam Parthiam se receperant, in hoc turbido Parthici Imperii statu constituitur; anno ante Chr. 126. V. C. 628. Seleucid. 186. Arfac. 130.

ARSACES
130.

Scythæ, post insignem victoriam de Parthis relatum, eâ contenti, provinciis illorum depopulatis, in patriam revertuntur. *Justin. lib. 42. cap. 1.*

ANNI
131.

Interim alii Scythæ, dicti Nomades, Græcos Bactrianæ, quibus jam libertas oblata fuerat à Parthis, internecone delent. *Strabo lib. 11. pag. 511.* De his Scythis Nomadibus maximè innotuerunt, qui Græcis Bactrianam ademerant - Afii Πασσιανός, emenda ἢ Ασσιανός, vel *Afiani*, & Tochari, ac Sacarauli, vel Sacauraci. *Trog. Prolog. lib. 41.* deinde quo repugnante, emenda quo Rege pugnante. Scythicæ gentes (Tochari), Saranæ & Afiani Bactra occupavêre & Sogdianos. Qui autem Reges appellantur Saranæ (mallem Sacaranæ); nominantur apud Strabonem Sacaraulæ.

Dum Imperii Parthici Provinciæ ab exteris dissipantur, Tyranni inter Parthos exoriuntur. Himerus, cuius Regni tutelam commiserat Phrahates II. cum adversus Scythas exercitum duceret, oblîtus & vitæ præte-

ritæ (catamitus enim fuerat) & vicarii officii ; tyrannidem & regiam potestatem affectavit ; Babylonioſque , & multas alias civitates importunè vexavit : ut ait *Justinus lib. 42.* Cujus rei in Prologo 42. Trogi Pompeii non obscura fit mentio. „ Ut Præfectus Parthis à Phrahate Himerus Mefenis bellum intulit ; & in Babylonios & Seleucienſes sæviit. Ita enim hunc locum corruptum reſtituit ex codicibus Mſſ. Regiis vir clariffimus Henricus Valeſius in Notis ad Excerpta Peireſciana , paginâ 58 : ubi pro *Apratens* doctiſſimè emendat à *Phrahate Himerus*.

Quo quidem in loco mendum adhuc ſuſpicor ſuſpereſſe. Mefenis igitur deletis , Repono : *Ut Præfectus Parthis à Phraate Himerus , Apamenis ,* (qui ſunt in Inſula Tigridis ,) rebellantibus *bellum intulit.* :

In iifdem quoque Excerptis Valeſianis , paginâ 377. Diodori Siculi hæc verba Εὐήμερος ὁ τῶν πρώτων Βασιλέως , ſic emendat Valeſius noſter optimè ac indubiè : ὁ Ἰμέρος ὁ τῶν πρώτων Βασιλέως σατραπείας.

Himerus iſte patriâ Hyrcanus , cunctos tyrannos acerbitate vincens , nullum sævitix genus prætermiſit ; plurimos enim Babylonios levibus de cauſis ſervituti addictos , cum omni familia in Mediam diſtrahendos miſit. Forum quoque & non nulla delubra urbis Babyloniorum igni tradidit , ac pulcherrima quæque urbis loca evertit. Teſte Diodoro Siculo in iifdem Excerptis Valeſianis , pag. 377.

Poſidonius apud Athenæum refert eundem Himerum , qui non Babyloniorum tantum , ſed & Seleucenſium adeptus erat tyrannidem , invitato ad cænam cum trecentis (hi erant , qui urbem gubernabant ,) Ly-

pag. 61.

ARSACES ARTABANUS II.

REX PARTHORUM. VIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

simacho; sublatis mensis, argenteum poculum cuique trecentorum præbuisse, pondo minarum quatuor; ac post libationem, simul omnibus præbibisse, voluisseque, suum ut singuli auferrent poculum. *lib. 11. cap. 4.*

Tachari, de quibus supra Scythiæ populi erant, eorum facit mentionem Dyonisius. Καὶ Τόχαροι Φρῆγοι τε. Ad quem locum Eustathius

Flumen Jaxartem juxta, quibus arva coluntur;

Tochari, Phrynique.

Bactrianam & Sogdianos post Phrahatis II. necem Tochari, ut suprâ diximus, subegerant. Sed, cum eas provincias recuperare vellet Artabanus II, bellum illis intulit. An verò Himerum, qui tyrannidem arripuerat, debellârit, occideritque, prorsus incertum est. Altum enim eâ de re silentium. Postquam autem Artabanus prælium cum iis populis inivisset, in brachio vulneratus, statim decêssit: teste Justino *lib. 42. cap. 1.* Regno Parthico non diù potitus, relicto filio Mithridate, qui in regnum ei successit: cum ipse tres tantummodò annos, ut conjicimus, imperâssset. Nam de Himero loquitur Diodorus paulò ante Zebinnæ Syriacam victoriam.

ARSACES IX.

ARSACES MITHRIDATES . II.
PARTHORVM REX . IX

*In museo D. Vaillant. D. M.
ex num. arg. drach.*

ITHRIDATES II, post defunctum patrem ex vulnere in prælio contra Tocharos accepto, Imperi Parthici habenas suscepit, anno ante Chr. 123. V. C. 630. Seleucid. 189. Arsacid. 133. Huic gestæ Magni cognomen dedere; quippè claritatem parentum

tum, æmulatione virtutis accensus, animi magnitudine supergressus est. *Justin. Epit. lib. 42. cap. 2.* ARSAC.
133.

Ex sequentibus Trogi verbis, Mithridatem II. civilia bella in regno confecisse, & Himerum, aliosve qui tyrannidem usurpaverant, aggressum fuisse apparet; nam statim ait: Multa igitur bella cum finitimis magnâ virtute gessit, multosque populos Parthico regno addidit: id est, populos, qui, post Scythicam cladem, à Parthis desciverant. At quàm compendiosè hæc narrat Epitomator Trogi! Sed & cum Scythis, inquit, antea invictis prosperè aliquoties dimicavit, ultorque injuriæ parentum fuit: Nempè Phrahatis II. patruelis sui, & Artabani II. parentis; qui ambo, unus post alium, interempti in acie fuerant.

Ad postremum *Artoadisti*, aut potius *Artavasd*i Armeniorum Regi bellum intulit. *Justin. lib. 42. cap. 2.* Artavasdes iste filius erat Artaxiæ, quem diximus sub Antiocho Magno cum Zadriade Armenias occupasse. Armeniam ille majorem, hic verò minorem occupaverat. Artaxiam autem ab Antiocho Epiphane captum fuisse retulimus. Verùm Mithridates sub finem tantum regni Attavasdis, Armeniis bellum gessisse videtur, quod post hujus mortem cum filio ejus Tigrane seniore redintegravit. Si quidem Strabo narrat Artavasdem, ut pacem cum Mithridate faceret atque firmaret, juniorem filium Tigranem ei obsidem dedisse. *Lib. 11. pag. 532.* Appianus Tigranem filium fuisse alterius Tigranis senioris Armeniæ Regis confirmat. ARSAC:
157.

Armenii, Tigrane seniore mortuo, Tigranem ejus filium apud Parthos obsidem adeò spreverant, ut ne eum quidem ab illis repetere cogitarent. Quo ille con- Ann:
159.

ARSAC. 157. specto, ut in regnum paternum restitueretur, mercedis loco septuaginta convalles Armeniæ Mithridati Regi concessit; *Strab. ibid.* ab eoque cum copiis in patriam remissus est. *Justin. lib. 38. cap. 3.* Quod si Chronologiæ Usserii credimus, ut ipse ex ejus viginti & quinque annis colligit apud Plutarchum in *Lucullo*. Id evenit anno ante Chr. 95. V. C. 657. Seleuc. 215. Arsacid. 159.

Interea Tigranes, Parthis civilibus bellis implicitis, postquam res suas plurimum auxit, cum istas convalles iis à se concessas recuperavit, tum Parthorum ditionem populatus est; posseditque eam, quam proprie dicunt Armeniam, continguan Medix, Albanix & Iberix; pertingentem usque ad Colchidem atque Cappadociam ad Euxinum mare sitam. Deinde Artane Sopheno Zariadris filio, qui austrinas partes, & quæ de his magis ad occasum spectant, obtinebat, oppresso; Tigranes omnia in suam redegit potestatem. *Strabo lib. 11. pag. 532.* undè Justinus *lib. 4. cap. 2.* ait: Neque enim silentio præteriri tantum regnum fas est, cum fines ejus post Parthiam omnium regnorum magnitudinem superent.

Ann. 163. Antiochus Eusebes, Antiochi Philopatoris filius, de Syriæ regno cum Philippo & Demetrio cognomine Eucæro contendens, victus fugatusque, ad Parthos confugere coactus est. *Porphyrus in Græcis Eusebian.*

Ann. 164. Non magno deinde post tempore, Sylla Asiæ Prætor, à Senatu missus in Mesopotamiam, ut Ariobarzanem Cappadociæ Principem in regnum reduceret; magno numero Cappadocum, majori Armeniorum, qui Gordio suppetias venerant interfecto,

ejecit eum, & Ariobarzanem appellavit Regem. Agentem autem Syllam apud Euphratem convenit Parthus Orobafus, Regis Arfacis Mithridatis Legatus; quum nihil antè eam diem commercii inter utramque gentem intercessisset. Sed & id magnæ felicitatis Syllæ videtur fuisse, quod inter Romanos cum illo Principe ad societatem & amicitiam petendam congressi Parthi sint, quod faciliè impetravit. Sylla ibi dicitur tres sedes posuisse; unam Ariobarzani; alteram Orobazo; sibi tertiam; mediusque inter duos sedens, audientiam dedisse Legato. Quamobrem necavit postmodum Rex Parthorum Orobazum. Syllam alii prædicavêrunt, quod Parthos habuisset ludibrio; alii, ut arrogantem & intempestivè ambitiosum culpavêrunt. *Plutarch. in Sylla. pag. 453.*

Mithridates II. Præfectum cum copiis misit, qui Antiochum Eusebem Syriæ Regem, ad se profugum, in regnum restitueret; itaque, eam ille Syriæ partem, quam frater ejus Philippus per biennium occupaverat, cum Antiochia urbe recuperavit. *Porphy. in Græc. Eusebian.*

Philippus ex ea Syriæ parte, quam Antiocho Eusebi fratri eripuerat, per Parthos expulsus, ut id damnum refarciret, de parte, quæ Demetrio fratrum alteri obtigerat, aliquid auferre tentavit. Hic, relictâ Judæâ, in qua contra Alexandrum Judæorum Regem bellabat, profectus Beroæam, in ea Philippum fratrem suum oppugnavit; habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Beroææ Tyrannus, & Philippi socius, Zizum Principem Arabum excivit, & Mithridatem Sinacem Præfectum Parthorum,

ARSAC.
167.

(in Mesopotamia scilicet.) Qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrii castra oppugnâverunt, & tam siti, quàm missilium telorum multitudine, conditionem cum suis facere coegerunt : abductâque ex ea regione prædâ maximâ, Demetrium captivum ad Mithridatem Parthorum Regem miserunt. Parthus verò Rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. *Joseph. Antiq. lib. 13. cap. 22.*

ARSAC.
169.

Mithridatem Parthorum Regem, anno Arfacidarum 167. mortuum esse existimamus, postquam regnâisset annos, ut jam numeravimus, 37. An autem habuerit filios, incertum prorsus est.

Hunc Mithridatem Regem, cum altero Mithridate, Phrahatis III. cognomine *Dei filio*, parricidâ, & Orodis fratre majore, pessimè confundit Epitomator Trogi Justinus, qui procul dubio exemplaribus auctoris sui mancis & mutilis usus est. Quod ex prologo libri 42. ejusdem Trogi patet : ubi disertè scribitur post obitum Mithridatis Magni : *Ut variâ complurium Regum successione Imperium accepit Orodes, qui Crassum delevit.* Egitur Trogius nequaquam arbitratus est, Orodem fuisse fratrem & proximum successorem Mithridatis Magni. Forsitan deceptus est Justinus, quòd uterque Mithridates bellum cum Artuafde, Armeniorum Rege, gesserit. At duo certè hujus nominis Armeniæ Principes extitère ; unus Tigranis junioris avus ; alter hujusce Tigranis filius. Non immeritò itaque integrum Trogi ipsius opus Historia desiderat.

NUMMUS

ARSACIS MITHRIDATIS II.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis diademate cincti, & proluxâ barbâ conspicui, cum chlamide regiâ: in aversâ parte hæc legitur epigraphæ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, id est, REGIS REGUM, MAGNI ARSACIS, ILLUSTRIS. Rex ipse diademate cinctus fedet, dextrâ arcum gerens.

Hic nummus drachmalis argenteus haud dubiè Mithridatis est, hujus nominis secundi, Artabani secundi filii, cui, tradente Justino, res gestæ MAGNI nomen dedere, ut ipsius præfert inscriptio ΜΕΓΑΛΟΥ, & quidem ante ARSACIS appellationem, quâ omnes isti Reges insigniuntur. Multa autem Mithridates II. bella cum finitinis magnâ virtute gessit, plurimosque populos Parthico regno adjecit. Similiter MAGNI appellationem populi Antiocho III. Syriæ Regi ob res præclare, præsertim in juventute, gestas tribuerunt. Imò & Alexander ille Orientis domitor, MAGNI cognomen assumpsit, ut norunt omnes. Uterque tamen illud in nummis nun-

quam usurpavit , & quamvis ultimi numismata obvia sint & frequentia , in iis nusquam occurrit.

Arsacidæ verò , qui originem à Persis Regibus , nempè ab Artaxerxe , ut diximus , deducere se gloriabantur , plurimos sibi titulos arrogabant ; si audiamus Justinum hæc de illis narrantem. PORRO PERSARUM INIQUE SE MAGNOS REGES NUNCUPASSE VISUM FUERAT ALEXANDRO , AVI SE MAGNUM ETIAM APPELLAVIT.

Porro Arsaces Mithridates II hoc cognomen meritissimo jure primus inter Arsacidas Reges tulit , quod post eum alii non tam justâ de causâ sibi imposuêrunt.

Notandum est autem iniprinis illud ΜΕΓΑΛΟΥ cognomen , non esse ut alias appellationes , post Arsacis nomen , in nummo exaratum ; sed in priori positum loco , ad denotandam scilicet nominis excellentiam : ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ , MAGNI ARSACIS ; forte ad imitationem Artaxerxis , à quo originem ducere se se jactabant Arsacidæ. Cujus rei meminit Isocrates *Epist. ad Philippum* , qui præteritâ Regis , atque etiam proprii nominis appellatione , solâ ΜΕΓΑΛΟΥ denominatione designabatur.

Figuram in aversâ parte sedentem cum arcu in superiore nummo diademate ornatam esse protulimus ; quæ certe ipsum Parthorum Regem designat. Diadematis verò gestandi morem à Baccho invaluisse nos edocet Diodorus *lib. 3. pag. 148*. Hæc enim ille de hoc Deo. AD RETUNDENDUM CAPITIS EX NIMIO VINI POTU DOLORES MITRA CAPUT OBVELAVIT ; MITRIFERI HINC COGNOMENTUM ADEPTUS : QUÆ ET DIADEMATIS POSTMODUM GESTANDI EXEMPLUM REGIBUS SUBMINISTRAVIT.

Mitra apud Diodorum capitis velamen erat , apud alios ornamenti capitis genus , ex quo pendebant fasciolaræ : undè Virgilius , *Æn. 9*.

Et habent redimicula Mitra.

Mitra dictio est barbara , à Phrygiis , ut videtur , deducta. Diadema Regis sedentis in aversâ nummi parte , aliud quoddam capitis tegmen cingit , quod Mitra speciem refert. Caput enim totum tegit , sed versùs imum caput utrinque

sub auribus scinditur ; cujus redimicula collum ambiunt ,
 cum extremæ Diadematis partes humeris tenus dependeant.
 Hæc videtur antiqua Medorum Mitra , cujus usus ad Persas
 translatus est à Cyro : ut videre est apud Xenophontem.
Instit. Cyr. lib. 1.

ARSACES X.

ARSACES MNASKIRES
 REX PARTHORVM. X.

*In Collectione Morelliana
 ex num. arg. drach.*

ARSAC.
 170.

N Mithridates II. moriens reliquerit filios, incertum est omnino: ideoque, quis ei successerit, non magis liquet. Trogus & Plutarchus civilia exorta fuisse bella, & variam Regum successionem extitisse memorant. Mnaskires, Parthorum Rex, nominatur à Luciano

Luciano in *Macrobiis* : qui circa hæc tempora videtur his populis præfuisse. Hunc verò Mnaskirem filium extitisse Phrahatis I. ex ætate ipsius provectâ, conjicimus.

ARSAC.
170.

Phrahates I. multis præteritis filiis, fratri Mithridati, cognomine *Deo*, insignis virtutis viro, reliquit Imperium, & mortuus est anno Arfacidarum 84. Ipsius verò filius Mnaskires apud Lucianum dicitur obiisse, annos natus 96. ita ut annum ætatis vigesimum primum attigisse jam videatur, quum ejus pater Phrahates I. è vivis excessit.

Itaque post Mithridatis I. patruum, & Phrahatis II. patruelis sui mortem, cum alter patruus Artabanus II. ejusque filius Mithridates II. regnavissent, inter Mnaskirem & Sinatrockem fratres patruales, ambos jam senes, civile bellum exortum est.

Mnaskires, quod esset filius Phrahatis I. trium, qui regnaverant, fratrum primogeniti, regnum ad se pertinere contendebat. Sinatrockes verò, ad patrem suum Mithridatem I. regnum transiisse, ac deinde se prætermisso, ad fratrem suum Phrahatem II. cujus heres esse debuerit, delatum fuisse; atque eam ob causam Imperium ad se spectare dicebat. Eam autem de Parthico regno contentionem Lucianus narrat post bellum diuturnum finitam tandem esse, & Sinatrockem in exilium fuisse compulsam.

Bellis istis civilibus Parthorum corrui Imperium: his enim temporibus, inquit Plutarchus in *Lucullo*, imminuta Parthorum potentia, ob civilia & finitima bella, ne Armeniorum quidem valebat insultus propulsare.

Tigranes Parthorum ditionem populatus est, quæ circa Ninum est & Arbela. Subditos etiam sibi habuit

ARSAC.
171.

ARSAC. Atropatenos (Medos) & Gordyæos : cum quibus &
 171. Mesopotamiam & Syriam etiam , transmissis Euphrate, ac Phœnicem vi occupavit. *Strab. lib. 11. pag. 532.* Etenim à tenui & contemptâ exorsus spe, multas gentes in ditionem suam redegit, Parthorumque, ut nullus alius, imperium obtrivit. *Plutarch. in Lucul. pag. 505.*

ARRAC. Quid quod Mesopotamiam Græcis incolis frequentavit, quos frequentes ex Cilicia, frequentes ex Cappadocia sedibus suis extractos illic collocavit. Prætereà movit ex loco vivendi consueto Arabas Scenitas, eosque traduxit, ac propiùs locavit : [in Mesopotamia nempe finitimâ Arabiæ :] ut eorum operâ uteretur commerciis.

ARSAC. Huic Tigrani multi serviebant Reges. Quatuor
 173. autem habebat in comitatu suo apparitorum vel satellitum loco. Hi, si equo incederet, pedibus juxta in tunicis currebant. In folio sedenti, & responsa gentibus danti, apparebant pectinatim complicatis inter se manibus. *Plutarch. in Lucul. pag. 505.* Ex his quatuor Tigranis satellitibus tres duntaxat Reges ex eodem Plutarcho novimus, Mediæ scilicet, Gordyænæ, & Adiabenæ : quartum verò ignoramus.

Ceterùm Mnaskires, sine bellis civilibus imposito, pulsoque in exilium æmulo suo Sinatrocke ; videtur placidè ac quietè regnavisse. Quanto verò tempore hoc civile bellum duraverit, penitus ignoratur. Sed à morte Mithridatis Magni ejus prædecessoris, usque ad annum, quo Sinatrockes Imperii habenas suscepit, effluxêre undecim anni completi.

NUMMUS

ARSACIS MNASKIRIS.

EX COLLECTIONE MORELLIANA.

Caput Regis senioris barbati, necnon diademate cincti, intra quod oblongorum capillorum cirrus obvolvitur: in aversâ parte Princeps sedet mitrâ & diademate insignis, dextraque manu arcum gestans: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ; id est, REGIS REGUM MAGNI ARSACIS, ILLUSTRIS.

ANTEQUAM Andreas Morellius Helvetius, vir de Re Nummaria antiqua optimè meritus, Parisiis abiret; quum me Arsacidarum Regum seriei describendæ operam navare, jamque eorum Principum plurimos comparavisse nummos comperisset; dono mihi dedit delineatam nummorum Parthicorum collectionem, de qua in suo Specimine loquitur his verbis: QUAM PLURIMOS ALIOS DELINEAVI NUMMES PARTHICOS CUM INSCRIPTIONIBUS ET ABSQUE IISDEM; QUOS IN MAJORI OPERE NOSTRO CONSPICERE LICEBIT. Et certè

ea collectio nobis plurimum in serie Regum Parthorum adornandâ profuit : quâ nunc saltem frui studiosus poterit Lector ; quandoquidem & Morellii opera , & Morellium ipsum mors invida nobis citiùs eripuit.

Fatendum est Reges Arfacidas in nummis suis non faciliè dignosci ; quippe qui uno omnes *Arfacis* nomine insigniantur , uti observat Lucanus *lib. 1. & 10.*

Arfacidas Parthos à Regis nomine ducunt.

Quod confirmat Strabo *lib. 15. pag. 702.* idem apud Parthos fit. Omnes enim Arfacæ nominantur ; privatim verò , alius Orodes , alius Phrahates , alius ALITER. Ergo in moneta eorum publica ne Mnaskiris nomen quærites.

Effigies Regis , seu juvenilis , seu mediæ ætatis , vel denique ad senectutem vergentis , ad dignoscendos Arfacidas plurimum conducit ; prout illorum historia ipsos vixisse nos edocet. Prolixior , quàm in aliis , barba , quæ huic Arfacidæ tribuitur , senem designat Regem ; quod rectè convenit. Mnaskirem enim ad nonagesimum sextum ætatis annum pervenisse refert Lucianus. Simili ferè ratione capilli sinciput obtegentes , & diademati circumvoluti , ejus Principis robur satis denotant ; eâ parte criniti , quâ in reliquis senibus pili deficere plerumque solent. Et certè viridis & cruda senectus obtigisse Mnaskiri debuit ; qui ætate jam provectus , ad obtinendum Parthicum Regnum , multorum annorum spatio civile bellum adversus Sinatrochem adèò feliciter continuavit , atque peregit ; ut tandem à populis prælatus fuerit.

Idem ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ titulus , quo , ob egregia facinora insignitus fuerat illius prædecessor Mithridates II. denotat Mnaskirem hoc sibi cognomen pariter adaptasse propter victoriam quam de Sinatroche suo competitore retulerat : eò quòd non minorem esse in obtinendo , quàm in ampliando Regno gloriam rectè arbitraretur.

Figura sedens in aversâ parte , quam diadema & mitra Regem esse arguunt , haud dubiè imberbis est , uti in nummis integris perspicuè observatur. Ergò non est effigies Principis , quem pars anterior exhibet , quùm nullus nisi barbâ conspicuus in hac Arfacidarum serie depingatur. Undè ad

antiquiorem Arsacidis Regem , à quo se illi originem ducere gloriabantur , recurrendum. Strabo autem narrat Arsacem , qui Parthiam invasit , Dais quibusdam imperasse , cognomento Parnis : ita ut ostendere voluerint Arsacidæ , non se regium titulum tunc primùm assumpsisse ; sed antiquitùs à Regibus esse oriundos. Quod in sequentibus nummis erit investigandum.

ARSACES XI.

ARSACES SINATROCKES
REX PARTHORVM. XI.

*In Collectione Morelliana
ex num. arg. drach.*

ARSAC.
181

IC Parthorum Rex à Luciano SINATROCKES,
in Macrobiis vocatur, qui SINATRUCES
Phlegonti, apud Photium, *cod. 97. pag.*
267. & SINTRICUS Appiano dicitur *in*
bell. Mithrid. pag. 242. Alter Arfacida,
Rex Armeniorum SANOTRUCES perhibetur à Dione,

lib. 75. pag. 764. qui SANATRUCEs à Suida nuncupatus est. Quanta in designando hujus Principis nomine apud Scriptores varietas ; quæ subito tamen evanesceret , si unusquisque Arsacidarum proprium nomen curavisset in nummis suis consignari ?

ARSAC.
181.

Cujusnam Parthorum Regis filius fuerit Sinatrockes ; quo modo , & quando ad Regnum pervenerit , ut facilius innotescat , superiorum Arsacidarum historia altius est repetenda. Arsaces Phriapatius tres reliquit filios , Phrahatem , Mithridatem & Artabanum.

Phrahates primogenitus , de more gentis , patri successit ; sed patriæ potius , quàm liberis consulendum ratus , prætermisissis filiis , inter quos erat Mnaskires , annos tunc viginti & unum natus , ob res regni turbidas , Mithridati fratri , cognomine *Deo* , insignis virtutis viro , testamento imperium reliquit. Quod quidem Mithridates , cùm rectè admodum administravisset , moriendo , Phrahati secundo , filio suo tradidit. At postquàm Phrahates secundus à Scythis provincias Parthicas vastantibus in prælio est occisus ; præterito fratre ejus Sinatrocke , triginta tùm annos nato , in hoc rerum Parthicarum discrimine , regnum à populis Artabano ipsius patruo , forti viro , traditum est. Hic filium habuit , successoremque Mithridatem secundum , cognomine *Magnum* ; Mnaskiris & Sinatrockis patrulem ; qui sine liberis videtur fuisse defunctus.

Itaque post Mithridatis secundi mortem , magnâ de obtinendo imperio , inter Mnaskirem & Sinatrockem jam senem , exortâ contentione , civile mox subsequutum est bellum.

ARSAC.
181.

Sinatrockes patrem se & fratrem Reges habuisse prædicabat, ideoque se esse proximiorē asseverabat heredem : cū ē contrario remotior esset Mnascckries cujus pater Phrahates I. parenti suo Mithridati I. Imperium tradiderat. Mnaskires verò trium fratrum majoris natu filium se esse contendebat ; ad quem legitimo jure spectet imperium. Ad hæc addebat, quod, si olim in rebus difficillimis ob juvenilem ætatem fuerit prætermisus, non idē nunc successione in regnum avitum vacans se esse privandum : cū præsertim hujus recuperandi tam opportuna se se præbeat occasio. Ea de Parthico Imperio inter ambos Principes controversia gravis ac diuturni belli materies extitit : cujus tandem finiendi causâ Mnaskires à Parthis Rex renuntiatus est ; Sinatrockes verò in exilium compulsus.

ARSAC.
182.

Interjecto multorum annorum spatio, cū Mnaskires supremum diem obiisset, ab exilio reductus à Scythis Sacaraucis Sinatrockes in mortui Regis locum sufficitur, annos jam octoginta natus ; ut narrat Lucianus in *Macrobiis*. Atque hic certè unus est è compluribus iis Regibus, qui variam illam apud Parthos successionem composuere, de qua in *Prologo lib. 41. Trogi* fit mentio.

ARSAC.
184.

Intereà Sinatrockes, adeò grandis natu, cū se jam oneri armorum imparem animadverteret, ideoque ad recuperandas provincias Parthicas, perdurante bello civili amissas, bellum per se gerere ampliùs non posset ; filium suum Phrahatem tertium, regno & exercitui præfecit.

Phrahates mox contra Tigranem Armeniæ Regem,
bellum

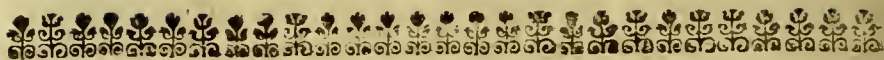
bellum movit ; sed infausto eventu ; Armenii enim superiores evaserunt. Hujus belli meminit, licet obscure, Mithridates Ponti Rex, litteris ad Arfacem seu Phrahatem, his verbis : *Ira in Tigranem recentis belli. Inter Fragm. lib. 4. Hist. Salustii.*

ARSAC.
185.

Interjecto brevi tempore, Sinatrockes posthac moritur, quum regnâisset annos septem : ex Luciano in *Macrobiis*. Anno tertio Olympiadis 177, Sinatruce Parthorum Rege mortuo, succedit Phrahates, cognomine *Deus* ; ait Phlegon *apud Photium*. Cui licet Dio contradicat, Phlegontis tamen potior est auctoritas : Dio enim in Romanis rebus Scriptor accuratissimus fuit, in Barbaricis, Parthicis præsertim, & Armenia-cis non item. Appianus Phrahatem tertium Sinatrockis, quem *Sintricum* appellat, filium esse confirmat. Hunc Phrahatem absurde *Pacorum* nominat Xiphili-nus ex Dione.

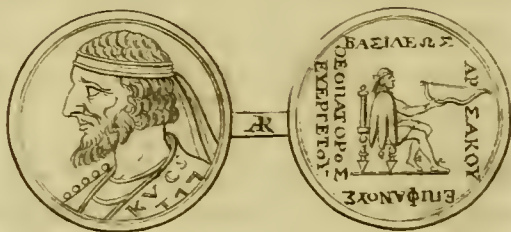
ARSAC.
186.

NUMMUS

ARSACIS SINATROCKIS

EX COLLECTIONE MORELLIANA

Caput Regis barbati, & diademate cincti: in aversâ parte, Rex imberbis sedens, mitrâ & fasciâ regiâ ornatus, dextrâ arcum tenet, cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ: id est, REGIS ARSACIS ILLUSTRIS THEOPATORIS BENEFICI.

HUjus Regis facies senilis & rugosa, Arsacidam Principem ætate provectum denotat. Cùm verò Lucianus in *Macrobiis* Sinatrockem jam octogenarium pervenisse ad Imperium scribat; nummum istum primo intuitu ad eum spectare suspicatus fuissẽ. Sed THEOPATORIS cognomen cum senili Regis effigie in anteriore nummi parte exaratâ conjunctum, quin ad illum omninò pertineat, non fuit ullo modo dubitare.

Sinatrockes, quemadmodum in ejus vitâ retulimus, junior erat filius Mithridatis primi, cui cognomentum DEI

fuit; Teste Trogo in Prologo. Undè notavimus Phrahatem secundum, ejus filium primogenitum, *Theopatoris* appellationem sibi vindicasse, eò quòd se patrem habuisse *Deum* gloriaretur. Simili ratione Sinatrockes, qui post fratris sui mortem, ob ætatem juvenilem fuerat prætermisus, tandem jam senior, ubi primùm ad regnum provectus est, ut à Mithridate, cognomine Deo, ducere se originem ostentaret, fratris exemplo, se quoque Theopatorem appellavit.

Verùm ad figuram Regis imberbis sedentis veniamus, sermonemque, quem eramus super Mnaskiris nummo exorssi, repetamus. Figura illa videtur exhibere Ammynaspen, aut alium quempiam ex ejus Majoribus. Hic autem Parthus erat, vel Bactrianorum Rex, (uti ferunt) qui post cædem Darii ultimi Persarum Regis, Parthis devictis ab Alexandro Magno præfectus est; amisso tamen Regis titulo. Filius ejus fuit Phriapatius, nepos Arsacis istius, qui pater fuerat Arsacis primi, Parthorum Regis: undè avitum hic recuperavit solium.

Rex ille imberbis depingitur, priscorum Parthorum more. Ita enim Doctor Hyde Anglus, in Historia Persarum Religionis veteris nuper in lucem Oxonii edita, militum Parthorum figuras sine barba repræsentat: undè docemur Parthos olim barbam non aluisse. Sed Arsaces, postquàm avitum Ammynaspis & majorum suorum regnum recepit, ad Artaxerxem Mnemonem Persarum Regem, qui primùm Arsaces appellabatur, originem suam retulit, teste *Arriano apud Syncellum*: barbamque & comam ad-instar istorum Monarcharum promittere, titulumque Regis Regum usurpare in nummis cœpit; quem morem sequuti sunt ejus successores. Quin & ipsi Parthiæ populi exindè barbati & capillati fuere; ut videre est in aversâ parte Numismatis Augusti; quæ Parthum flexo genu, promissisque barbâ & capillis, exhibet signum militare ferentem.

De sella & arcu, ut & de pallio, in nummis sequentibus sumus dicturi.

ARSACES XII.

ARSACES PHRAHATES. III.
REX PARTHORVM XII.

*In musco D. Vaillant D.M.
ex num. arg. drach.*

TIAMSI Sinatrochem Phrahati filio suo regnum, exercitumque commisisse dixerimus; quemadmodum olim Ptolemæum Soterem, Lagi filium, Ptolemæo Philadelpho filio, ex ultimâ uxore Berenice genito, Ægypti Imperium tradidisse ab Historiæ

Scriptoribus accepimus : quoniam tamen inter Auctores controversia est super annis duobus, qui de Sinatrockis regno detracti, Phrahatis tertii imperio adscribuntur : hujus initium à patris morte tantummodò computabimus.

ARSAC.
187.

Tigranes, Armeniæ Rex, initâ cum Mithridate socero contra Romanos societate, Syriam exercitibus vacuam reliquit, quam placidissimo imperio tenuerat annos 18. teste Trogo; & 14. tantum apud Appianum: Magadatemque Præfectum ab ea revocavit. Ambo isti Reges contra Lucillum postea dimicantes, anno 4. Olympiadis 177. victi sunt: ut tradit Memnon apud Photium *cod.* 60. Deindè verò regiones obeundo, alium collegerunt exercitum, cujus Præfectura Mithridati commissa est, ex Appiano in *Mithrid.*

ARSAC.
188.

Interea Mithridates, ut Phrahatem in istam societatem pertraheret, hanc ad eum epistolam misit, quæ in fragmento Historiarum, *lib.* 4. *Salustii* legitur.

REX MITHRIDATES,

REGI ARSACI.

Omnes, qui secundis rebus suis ad belli societatem orantur, considerare debent, liceatne tum pacem agere; deindè, quod quæritur, satisne pium, tutum, gloriosum, an indecorum sit. Tibi perpetuâ pace frui liceret, nisi hostes opportuni, & scelestissimi. Egregia fama, si Romanos oppresseris, futura est: neque petere audeam societatem, & frustra mala mea cum bonis tuis misceri sperem. Atqui ea, quæ te morari posse videntur, ira in Tigranem recentis

ARSAC. belli, & meæ res parùm prosperæ, si vera existima-
188. re voles, maximè hortabuntur.

Ille enim obnoxius, qualem tu voles, societatem accipiet. Mihi fortuna, multis rebus ereptis, usum dedit benè suadendi; &, quod florentibus optabile est, ego non validissimus præbeo exemplum, quò rectiùs tua componas. Namque Romanis cum nationibus, populis, Regibus cunctis una, & ea vetus causa bellandi est, cupido profunda Imperii & divitiarum: quâ primùm cum Rege Macedonum Philippo bellum sumpserunt. Dum à Carthaginienſibus premebantur, amicitiam simulantes, ei subvenientem Antiochum, concessione Asiæ per dolum avertère; ac mox à Philippo Antiochus omni cis Taurum agro, & decem millibus talentorum spoliatus est. Persen deindè Philippi filium, post multa & varia certamina, apud Samothracas Deos acceptum in fidem, callidi, & repertoſes perfidiæ, quia pacto vitam dederant, in somniis occidère. Eumenem, cujus amicitiam glorioſè ostentant, initio prodidère Antiocho, pacis mercedem post Attalum custodem agri captivi sumptibus, & contumeliis ex Rege miserrimum servorum effecere: simulatoque impio testamento, filium ejus Aristonicum, quia patrium regnum petiverat, hostium more, per triumphum duxère. Asia ab ipsis obsessa est; postremò totam Bithyniam Nicomede mortuo diripere; quùm filius *Nusa*, quem Regem appellaverat, genitus haud dubiè esset. Nam quid ego me appellem: quem disjunctum undique Regnis & Tetrarchiis ab imperio eorum, quia fama erat divitem, neque servitutum esse, per Nicomedem bello laceſ-

fivêrunt, sceleris eorum haud ignarum, & ea, quæ accidêre, testatum antea. Cretenses soli omnium liberi eâ tempestate, & Rex Ptolemæus. Atque ego ultus injurias, Nicomedem Bithyniâ expuli; Asiamque spoliū Regis Antiochi recepi, & Græciæ dempsi grave servitium. Incepta mea, postremus servorum Arche-laus, exercitu prodito, impedivit; illique, quos ignavia aut prava calliditas, ut meis laboribus tuti essent, armis abstinuit, acerbissimas pœnas solvunt. Ptolemæus pretio diem belli prolatat. Cretenses impugnati semel jam, neque finem, nisi excidio, habituri. Equidem quum mihi ob ipsorum interna mala dilata praelia magis, quàm pacem datam intelligerem; abnuente Tigrane, qui mea dicta serò probat, te remoto procul, omnibus aliis obnoxiiis, rursus tamen bellum cœpi; Marcumque Coltam Romanum ducem apud Chalcedona terrâ fudi, mari exui classē pulcher-rimâ. Apud Thzicum magno cum exercitu in obsidio-ne moranti frumentum defuit, nullo circum adnitente; simul hiems mari prohibebat. Ita sine vi hostium re-gredi conatus in patrium regnum, naufragiis apud Parum & Heracleam militum optimos cum classibus amisi. Restituto deindē apud Cabira exerci-tu, & variis inter me atque Lucullum praeliis, inopia ambos incescit. Illi suberat regnum Ariobarzanis bello intactum: ego vastatis circum omnibus locis in Armeniam concessi; secutique Romani non me, sed morem suum omnia regna subvertendi, quia multitu-dinem arctis locis pugnâ prohibuere, imprudentiam Tigranis pro victoria ostentant: Nunc, quæso, con-sidera, nobis oppressis, utrū firmiorem te ad resis-

ARSAC.
188.

tendum, an finem belli futurum putes? Scio equidem tibi magnas opes virorum, armorum, & auri esse; & eâ re à nobis ad societatem, ab illis ad prædam peteris. Cæterum consilium est, Tigranis regno integro, meis militibus belli prudentibus, procul ab domo, parvo labore per nostra corpora bellum conficere: quando neque vincere, neque vinci sine tuo periculo possumus. An ignoras Romanos, postquam ad Occidentem pergentibus, finem Oceanus fecit, arma huc convertisse? neque quicquam à principio, nisi raptum habere, domum, conjuges, agros, Imperium, convenas; olim sine patria, sine parentibus, peste conditus orbis terrarum: quibus non humana ulla, neque divina obstant; quin socios, amicos, procul juxtaque sitos, inopes potentesque trahant, excidantque; omniaque, [non serva] & maximè regna, hostilia ducant. Namque pauci libertatem, pars magna justos dominos volunt: nos suspecti sumus æmuli, & in tempore vindices adfuturi. Tu verò, cui Seleucia maxima urbium, regnumque Persidis inclitum divitiis est; quid ab illis, nisi dolum in præsens, & postea bellum expectas? Romani arma in omnes habent, acerrima in eos, quibus victis spolia maxima sunt: audendo & fallendo, & bella ex bellis ferendo magni facti. Per hunc morem extinguunt omnia, aut occidunt; quod difficile non est, si tu Mesopotamiâ, nos Armeniâ circumgredimur: exercitus sine frumento, sine auxiliis: fortuna autem nostris vitiis adhuc incolumis. Teque illa fama sequetur, auxilio profectum magnis Regibus, latrones gentium oppressisse. Quod uti facias moneo, hortorque; neu

malis

malis pernicië nostrâ unum Imperium prolatare, quàm ARSAC.
societate victor fieri. 188.

Tigranes ipse legatione ad Phrahatem misit, Mesopotamiam & Adiabenem, & magnas quas nominant, valles sibi cedere mandat. *Memnon apud Photium, cap. 60. pag. 752.*

Lucullus verò de legationibus Mithridatis, & Tigranis ad Phrahatem missis, factus certior; ipse quoque nonnullos ex sociis ad eundem legavit; minas ei, si illos auxiliis juvare, promissiones autem, si Romanorum rebus studere maluisset, proponentes. *Dio lib. 35. pag. 2.* Hæc ad Arsacem Phrahatem Lucullus, addens; aut sibi auxiliaretur, aut saltem spectator esset certaminis. *Appianus Mithrid. pag. 230.*

Phrahatem tertius quòd eo tempore Tigrani etiamnum irascebatur, nullamque de Romanis adhuc finistram opinionem animo conceperat, suos etiam Legatos ad Lucillum misit. *Dio ut sup.* Lucullus erat in Gordyene, quum advenerunt Phrahatis Legati, amicitiam & societatem petentes. Fuit autem id Lucullo non ingratum: *Platarch. in Lucul. pag. 512.* ideoque amicitiam cum Rege, societatemque conjunxit. *Dio ut suprà.*

Verum postea temporis quum Sextilius Luculli Legatus ad Phrahatem veniret, Rex suspicatus hominem bello clarum, non tam pacti nuper initi causâ, quàm ut regionem copiasque suas exploraret, missum, Romanis auxilia nulla suppeditavit: ita tamen ut ne contra illos quidquam etiam moliretur, sed in medio se se partium contineret; quòd neutrorum potentiam augeri volebat; sed, si bellum utrimque æquis viribus

ARSAC.
188.

gereretur, summæ sibi id securitati futurum arbitrabatur. *Dio ut supra.* Itaque Legati Luculli, quum Phrahatem comperissent consilio fluctuantem, poscentemque clàm societatis à Tigrane præmium Mesopotamiam; ea de re certiorum Lucillum fecerunt. Quæ ubi hic percepit, Tigranem & Mithridatem statuit, ut adversarios confectos transilire, & periclitari Parthorum vires, atque expeditionem in eos movere; præclarum existimans uno belli impetu tres deinceps Reges, sicut Athletam in lucta prosternere, ac per tres totius orbis potentissimos Principes perrumpere invictum & victorem. *Plutarch. in Lucul. pag. 512.*

Hoc inito consilio Lucullus in Pontum ad Sornatium Legatum suum & alios misit litteras, ut copias, quæ illic erant, adduceret, quasi ex Gordyene in Parthos signa moturus. Verum improbioribus ad Lucillum delatis militum sermonibus, expeditionem Parthicam deposuit, & media æstate movit in Tigranem; quo superato cum sociis Regibus, Armeniam cepit. *Plutarchus ibidem, pag. 513.*

Ann.
189.

In Mesopotamiam regressus Lucullus, regionem Mygdoniam ingreditur, & Nisibim obsidet; *Oros. lib. 6. cap. 3.* quam Parthis ademerat Tigranes, quamque Antiochiam Mygdonicam Græci appellabant. *Dio lib. 35. pag. 3.*

Ann.
190.

Lucullo belli imperium contra Mithridatem & Tigranem abrogatur, eique Pompeius magnus, ad idem bellum conficiendum, sufficitur. *Florus lib. 3.*

Ann.
191.

Interim Pompeius ad expeditionem contra Mithridatem se accingit, & cum Phrahate Parthorum Rege amicitiam renovat. *Luc. Epit. lib. 10. cap. 10.*

Mithridates Pompeium parvi admodum eo tempore pendebat, quod, recens vitâ functo Arsace Parthorum Rege, (quartus tamen abhinc decurrebat annus, ex *Phlegonte apud Photium*) ejus successorem Phrahatem familiaritate sibi devincturum se esse sperabat. Quum ubi, foedere pristinis conditionibus oblato, jam à Pompeio præoccupatum, ejusdemque impulsu, Armeniam Tigrani subditam invadere percepit; animo collapsus, Legatos extemplò ad Pompeium misit, qui de conditionibus pacis agerent, ut refert *Dio lib. 36. pag. 22.* sed, re infectâ, reversi sunt Legati.

Tigranes junior, Tigranis Regis filius, primoribus sibi adjunctis, patris imperio offensus, ad Phrahatem confugerat, eumque circumspicientem pro ratione initi cum Pompeio foederis, quid sibi agendum foret, ut in Armeniam iret, permoverat. *Dio ut supra.* Quin & Sariafter Tigranis junioris frater, adversus patrem suum Tigranem, Armeniæ Regem, conjuraverat, ut tradit *Val. Maximus lib. 9. cap. 11.* Ambo igitur fratres, ut cum Phrahate societatem firmarent, duas ejus filias uxores sibi dari postulavêrunt, quas lubentissimè Rex eis concessit. *Plutarch. in Pompeio pag. 659.*

Itaque Phrahates, generis suis auxiliaturus, exercitum ingentem comparat. Quâ re confectâ, pervenerunt Principes usque ad urbem Artaxata; eamque, jam obviis omnibus subactis, aggrediebantur. (Nam eorum metu, Tigranes senior in montes concesserat.) Phrahates verò, quum obsidionem diuturnam fore censeret, filio Tigranis partem copiarum reliquit; ipse domum se recepit. Tunc Tigranes pater in filium solum relictum profectus, prælio eum vicit, atque is

ARSAC. in fuga primùm ad Mithridatem avum se contulit. *Dio*
 191. lib. 36. pag. 25.

Interea Pompeius in Armenia exercitum Mithridatis noctu adortus, profligavit. *Plutarchus in Pompeio*, pag. 636. Quâ clade acceptâ, cum multis aliis Mithridates ipse effugit; & ad Tigranem contendens, quùm ab eo per Legatos compellato, nullum amicum responsum tulisset; quòd is Mithridatem Tigrani filio suo (erat is nepos Mithridatis) contra se seditionis causam fuisse prætenderet: spe suâ frustratus, in Colchidem abiit. *Dio lib. 36. pag. 27.* Mox quoque Tigranes junior se se Romanis adjunxit.

Tigranes pater, re cognitâ, territus, statim præconem ad Pompeium misit, traditis etiam Mithridatis Legatis. Quin & Artaxata urbem ei dedit; ipseque suâ sponte in castra Pompeii advênit. *Id. ibid.* Auditis autem eorum controversiis, Pompeius omne avitum regnum Tigrani patri restituit; filio ejus solâ Sophene attributâ. Paulò post tamen, cum Tigranes junior, patri insensus, aufugere conaretur, jussu Pompeii, in custodiam datur. Postquàm verò per Oratores adversus Romanos sollicitare Parthos est intellectus, in vincula tandem conjectus est, usque ad triumphi pompam reservandus.

Non multò post Phrahates Legatos ad Pompeium misit, Tigranem juniorem, ut generum suum, repetitum, postulaturumque, ut Imperiorum Euphrates terminus foret. Pompeius responsum dedit, Tigranem in patris potiùs, quàm soceri jure esse: termino autem seu surum justo. *Plutarch. in Pompeio*, pag. 637.

Ceterùm Pompeius, relicto ad præsidium Arme-

niæ Afranio, per gentes Caucasum circumcolentes, ne- ARSAC.
cessariò contra Mithridatem iter intendit, Iberas & 192.
Albans debellat; & , hâc expeditione confectâ, di-
vertit in Armeniam minorem; Elymæorumque &
Medorum Regibus, qui suam contra Parthos liberta-
tem tuebantur, quique Legatos ad eum miserant, be-
nignè rescripsit. *Id. ibid. pag. 638.* Phrahatem ob Roma-
nos abhinc eo tempore in armis erat, Gordyenem-
que incurabat, & Tigranis subditos bonis spoliabat.
Quod quùm accepisset Pompeius, misso cum exerci-
tu Afranio, eum fugavit, infectatusque est usque ad
Arbelitin. *Dio lib. 36. pag. 31.*

Phrahatem, quum tanto impetu Pompeium ferri vi-
deret, Armeniamque, & Ponti partes eò loci pertin-
gentes, ab ejus Legatis captas esse, Gabinium quoque
jam ultra Euphratem, ad Tigrim usque processisse;
eorum terrore perculsus, ut foedus initum cum Ro-
manis firmaret, in animum reduxit, deque renovan-
dis pactis ad Pompeium Legatos misit. Nihil tamen
eâ legatione assequutus est. Pompeius enim rerum præ-
sentium successu, speque secularum inde rerum fre-
tus, cum eum parvi penderet, inter alia responsa,
quæ superba Legatis dedit, Gordyenem quoque re-
gionem, de qua Phrahati erat cum Tigrahe contro-
versia, poposcit. Quum autem Legati de hac re (ne-
que enim quicquam habebant in mandatis), nihil res-
ponderent, nonnihil ad Phrahatem scripsit: sed, non
expectato responso, confestim Afranium in eam re-
gionem ablegavit; eamque nullo labore occupatam
Tigrani dedit. *Dio lib. 37. pag. 34. & 35.*

Afranius per Mesopotamiam in Syriam, præter

ARSAC. pactum cum Phrahate initum, profectus est. Hæc
 192. Pompeius, suâ confusus potentiâ, tùm cum Phrahate
 egit, ejus quoque titulos, quibus apud alios omnes,
 ipsosque etiam Romanos gaudebat, quibusque eum
 illi semper compellabant, ludibrio habuit. Rex enim
 Regum Phrahates audiebat : at Pompeius, *Regum* vo-
 cabulo amputato, per litteras ipsum Regem simplici-
 ter appellavit. *Dio lib. 37. pag. 35.*

Phrahates, quamvis Pompeium & timeret, & de-
 mereri studeret, tamen indignè id tulit, ut qui regno
 etiam suo spoliaretur : itaque per Legatos de acceptis
 injuriis questus est, interdixitque, ne Euphratem tran-
 sired. *Id. ibid.*

Afranius Arabas, qui regionem circa Amanum
 montem prope Euphratem incolebant, debellatos,
 Romanorum Imperio subjecit. *Plutarch. in Pompeio,*
pag. 636. Hos in Mesopotamiam inducens, illuc tranf-
 tulerat Tigranes. *Id. in Lucullo pag. 506.* Arabia autem
 ista ad lævam Euphratis trans fluvium dicitur Plinio,
lib. 5. cap. 24. quæ aliis Arabia-Morion.

Phrahates, dum Pompeius in Syria occupatur, con-
 tra Tigranem expeditionem suscipit, *teste Dione, lib.*
37. pag. 35. Apud quem præterea leguntur hæc verba:
Adhibito filio ejus, [Tigranis] suo genero. Quæ absurda
 prorsus sunt. Nam quî fieri potuit, ut Tigranes ju-
 nior, quem Pompeius (*Dione ipso teste*) in vincula
 conjecerat, anno V. C. 688. atque arctissimæ man-
 daverat custodiæ, ad triumphi pompam reservandum:
 bellum adversus patrem hoc anno gesserit? Vix hæc
 nobilissimo Scriptori tribuere ausim : sed ignari cujus-
 piam Librarii putidam esse interpolationem potius

opinor. Phrahates praelio victus à Tigrane, postea tamen hosti praevaluit. *Dio ut supra.* ARSAC.
193.

Cum Tigranes Pompeium in Syria agentem accerferet, denuò ad eum Legatos Phrahates misit, multa & Pompeium incusans, & Romanos insimulans; adeò ut ob pudorem & terrorem Pompeio injiceret. Igitur neque Tigrani auxilium tulit; & nihil deinceps hostile adversus Phrahatem exercuit: causas has edens, sibi neque hanc expeditionem à Populo Romano esse demandatam; & Mithridatem in armis adhuc esse. *Dio ib. pag. 36.*

Potentiam enim Parthi metuebat Romanus, instantiamque rerum pertimescens, bellum illud, etsi multi ad id incitarent, non suscepit: Phrahatis autem accusationes dictis elevabat, non quidem refutans; verum ei litem cum Tigrane de limitibus quibusdam intercedere dicens; seque missurum tres viros, qui eam dijudicarent. *Id. ibid.*

Atque eos quidem misit Pompeius, hisque Reges tanquam re verà arbitris acceptis, omnem ipsi inter se controversiam composuerunt. Tigranem ira stimulabat, quòd suppetias non impetrâset. At Phrahates Tigranem quoque saluum esse volebat, cujus olim, si res ita ferret, auxilio contra Romanos uti posset. Utrique satis constabat, uter ipsorum alterum superasset, quòd is & Romanam rem sibi infensam redditurus, & ad resistendum imbecillior esset futurus. His itaque causis moti, in gratiam redierunt. Ann.
194.

Tigranes junior in triumphum, quem de his expeditionibus Romæ Pompeius egit, ductus est: ut ait *Plutarch. in ejus vita*, his verbis: Tigranis Arme- Ann.
195.

96 ARSACES PHRAHATES III.

ARSAC.
197.

nii filius cum uxore, Phrahatis filiâ, & eorum natâ, & ipsius Regis Tigranis uxor Zozime.

Phrahates à filiis suis Mithridate & Orode per dolum occiditur Arsacidarum ineunte anno circiter 197. ut testatur *Justinus lib. 42. cap. 4.* postquam regnâset annos 10.

NUMMUS

ARSACIS PHRAHATIS III.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis barbati, & diademate ornati, pone quod astrum: in aversâ parte figura imberbis sedet, mitrâ & fasciâ regiâ insignis, dextrâ arcum gestans, cum epigraphæ: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, - ΘΕΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ: id est, REGIS REGUM, ARSACIS MAGNI, JUSTI, ILLUSTRIS DEI EUPATORIS, AMICI GRÆCORUM.

NULLUS occurrit in totâ hâc Regum Arsacidarum serie, qui tot congestos simul titulos præferat. Primum enim

enim solito REGIS REGUM vocabulo hîc insignitur. Deindè JUSTI, ILLUSTRIS, & AMICI GRÆCORUM epitheta, quæ primi Arfacidæ habuerant, assumit. Ad hæc MAGNUM se cognominat: ut Mithridates secundus & Mnaskires fecerant. Imò etiam, Mithridatis primi exemplo, DEI nomen stultissimè sibi vendicat. Quod quidem proprium ei cognomen fuit: ut eruimus ex Phlegonte Tralliano Augusti Liberto apud Photium pag. 267, his verbis: SINATRUCE PARTHORUM REGE EXTINCTO SUCCESSIT PHRAHATES, COGNOMENTO DEUS. Porrò, ut hâc DEI appellatione ab avo Mithridate Primo faciliùs distingueretur, Eupatoris cognomen quoque adjunxit.

Iste igitur Arfacida Phrahates, est hujus nominis tertius: qui ex eodem Phlegonte patri successit Sinatrocki. Undè se meritissimò EUPATOREM appellat; id est bonum patrem habentem. Siquidem vivens adhuc Sinatrockes regnum & exercitum filio commisit; quemadmodum fecerat Ptolemæus Lagi filius; qui octoginta quoque annos natus, ut & Sinatrockes, regni administrationem Philadelpho filio suo tribuit cùm eâ ætate, omni regno pulchrius, Regis esse patrem diceret, ut ex Diogene Laërtio discimus. Hoc autem titulo Phrahates tertius suam erga parentem Sinatrockem significare pietatem voluit. Sed qui pius in patrem fuerat, filios, nece sibi datâ, admodum impios reliquit.

Nunc de pallio, quo Rex in folio sedens ornatur, agamus. Parthi, vel potius Bactriani Principes, hoc pallio in pompis solemnibus utebantur. Quod quidem, uti apparet, breve erat, & ad medium tantummodò corpus demissum, discissumque in partes tres, quarum uniuscujusque ora in acumen definit. Sub eo verò pallio gerebant thoracis laxioris quoddam genus, ac denique interius subligaculum à medio corpore ad pedes usque pertingens.

Reges Persarum talari veste induebantur, quâ usi sunt & ipsi Arfacidæ, ut cognoscitur ex eorum nummis tetradrachmalibus; qui ipsos folio insidentes exhibent. At in solemnibus pompis, diebusque festis, trabeâ regiâ ornabantur, ut videre est in omnibus Arfacidis, qui in anteriore nummorum suorum parte repræsentantur eâ veste conspicui. Hæc, ut plurimum, purpurea erat, acu picta, intertexta

auro , variisque gemmarum & margaritarum ordinibus affabrè dispositis exornata.

Phrahates III. non prolixâ , sicuti ii ex Arsacidis , qui ad senectutem usque perrexêrunt , barbâ insignis exhibetur ; sed mediocri tantùm , & ejus , qui mediam ætatem assecutus est. Quod huic optimè convenit Principi , qui decem tantùm annos regnaverit

De astro pone humeros Phrahatis Tertii cælato , in vita Mithridatis Tertii dicturi sumus.

ARSACES XIII.

ARSACES MITHRIDATES. III.
 REX PARTHORVM. XIII.

*In museo D. Vaillant D.M.
 ex num. arg. drach.*

MITHRIDATES Tertius, Phrahatis ARSAC.
 Tertii filius natu major, de more gentis pa- 197.
 tri suo successit. *Ex Trogo & Appiano.*

Hoc anno Tigranes senior, Armeniæ
 Rex, morbo periit, annos natus 85: ut
 refert *Lucian. in Macrobiis.* Tigrani successit filius ejus

N ij

ARSAC. minor Artavasdes, qui & appellatur *Artabazes*, aliis
 197. autem *Artabafdes*; imò *Artuafdes* & *Ortoadistes*; nimirum prout nomen istud barbarum ab exteris Græcis & Latinis, variè corrumpitur. Hunc ut iret salutatum, P. Clodio decreta est à Senatu legatio; quam ut recusare posset, in plebeïam familiam transiit.

Tigranes junior, qui Romæ in vinculis detinebatur, audito quòd pater esset mortuus, quodque Artavasdes frater minor regnum occupâisset, Clodium pecuniâ corripit. Hic à L. Favio, in cujus curâ repositus erat, petiit, ut Tigranem secum adduceret in convivium, quòd eum videret. Itaque vinculis exemptum, dimisit liberum. *Dio. lib. 38. pag. 78.* Tigranes à Clodio carcere extractus dicitur à Plutarcho in *Pompeio pag. 647.* atque apud Parthos venisse, à Mithridate tertio Rege, cognato suo, contra Artavasdem fratrem auxilium petiturus. Mithridates igitur Parthorum Rex, à Tigra-
 ne juniore impulsus, Artavasdi Armeniorum Regi bellum intulit. *Trogus in Prol. lib. 12. & Epitom. in eod.* Sed uterque Auctor malè ad Mithridatem II. cognomine Magnum, hoc refert: forsan Librarii cujusdam aut Scholiastæ errore.

ARSAC. Orodes Mithridatis frater minor, dum eum bello
 198. Armeniaco implicitum animadvertit, regnum vacans occupat, teste *Justino lib. 42. cap. 4.* quòd nihil sibi frater in præmium paternæ cædis ab ambobus perpetratae dedisset. Mithridates, ubi primùm Orodem invasisse Parthicum regnum accepit, bellum Armeniacum statim reliquit. Artavasdes verò, Partho Rege submoto, Tigranem fratrem oppressit.

Orodes, quoniam fratris cum exercitu adventum

sustinere non poterat, in exilium abiit. Mithridates irâ percitus, in illos, qui fratri faverant, sævire cœpit : sed propter crudelitatem à Senatu Parthico regno pellitur. *Justin. lib. 42. cap. 4.*

ARSAC.
198.

Itaque Orodes ab exilio ad Parthorum regnum revocatur, & cùm Surenæ jus esset Gentilitium, ut novo Regi primus diadema imponeret, Orodem hic ab exilio reductum Regem renuntiavit. *Plutarch. in Crasso pag. 556. De quo ait Appianus in Parth. pag. 141.* Orodem autem hunc ipse in regiam Parthorum ab exilio reduxerat. Orodes verò, ne à Mithridate ereptum sibi Parthicum regnum ulciscente justis armis impeteretur; ipsi, ut Mediæ majori imperitaret, concessit : Media enim erat gemina; altera minor, cujus erat Rex Mithridates, Medus dictus à *Dione lib. 36. pag. 6.* Tigranis gener, à prisco Atropata Satrapa Darii genus ducens : altera major, quæ Parthorum ditionis, in cujus urbe primaria Ecbatanis plerumque Reges æstatem transigere solebant.

Mithridates autem in Media vix quiescere potuit, quin bellum fratri totis viribus pararet. Quâ re nunciâtâ, Orodes eum è Media ejecit; ut narrat *Dio lib. 39. pag. 116. „ fratre suo Mithridate è Media, cui imperitabat, ejecto.*

ARSAC.
199.

Gabinus ad Syriam Provinciam regendam à Senatu missus anno V. C. 697. contra Arabas bellum gerere decreverat. Ad hunc parantem in eos expeditionem, venit Mithridates Parthorum Rex, pulsus ab Orode fratre, invitans, ut Arabas omitteret, & contra Parthos duceret exercitum. *Appian. initio de bell. Mithrid.*

ARSAC. 199. In Parthos proficiscenti , & jam Euphratem fluvium trajicienti Gabinio , mutatâ sententiâ , visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere. *Joseph. Antiq. lib. 14. cap. 11.* Ptolemæus enim Ægypti Rex undecimus, & ipse pulsus à suis, magnis largitionibus obtinuit, ut Parthico negotio omisso, per Proconsulem Alexandriam reduceretur. *Dio. lib. 39. pag. 130.* Mithridates ad Gabinium confugiens, eum permovit, ut se in reditu conficiendo adjuvaret. Sed simul Ptolemæus cum litteris Pompeii advenit, magnamque pecuniam cum Gabinio, tum exercitui se, partim illicò, partim postquàm restitutus esset, daturum pollicitus est. Statimque Gabinus, Parthico negotio omisso, in Ægyptum contendit.

ARSAC. 200. Gabinus ex Ægypto, quam in Ptolemæi potestatem redegerat, reversus vernâ tempestate; cùm se à Senatu ob id exilio damnatum audivisset, de Parthicâ expeditione suscipiendâ desperans, acceptâ pecuniâ, Mithridatem & Orfanem à Parthis perfugas clàm dimittit, sparso inter milites rumore, quòd ab eo aufugissent. *Joseph. de bel. Judaïc. lib. 1. cap. 6.*

Per id tempus Mithridates ad Arabas profectus est, qui Mesopotamiâ incolebant: illuc enim adduxerat eos colonos Tigranes. Hi vicini erant Seleuciensium & Babyloniorum, qui Parthis erant semper infensi, ut refert *Appianus lib. de Parth. pag. 137.* Ille verò Arabum ope regnum suum recuperavit. *Id. lib. de Syriac. pag. 120.* Attamen de his tantùm partibus intelligendus est hic auctor.

Orodes autem, ut cognovit Mithridatem fratrem

à Seleuciensibus & Babylonis esse receptum, Surenam mittit ad Seleuciam expugnandam; ipse Babylonios obsessurus proficiscitur. Surenas Seleuciam magnam in potestatem Orodis redegit, & in murum evasit primus, hostesque suâ manu pepulit. *Plut. in Crasso pag. 550.*

ARSAC.
200.

Interim Crassus, cui sorte Provincia Syria administranda evenerat; cum & ipse aliquid agere cuperet, quod gloriæ sibi juxta atque lucro esset futurum; posteaquam in Syria nihil hujusmodi esse præ manibus videt: (nam & Syri quieti erant:) in Parthos expeditionem suscepit: cum neque ullam belli causam contra ipsos afferret, neque id à Senatu decretum fuisset. Enimverò & Parthos prædivites esse acceperat, & Orodem, qui nuper Rex factus esset, superatu facilem sperabat. *Dio lib. 40. pag. 140.*

Exstructo ponte, facile ac tutò trans Euphratem Romanus Imperator traducto exercitu, magnam Mesopotamiæ partem populando peragravit, nemine resistente; quod ejus transitus inexpectatò Parthis acciderat: ideoque nullum in Mesopotamia præsidium alicujus momenti constitutum fuerat. Ac Talymenus Silaces quidam, ejus tùm regionis Præfectus regius, paucis equitibus ad Ichniam (id castello cuidam nomen est) congressus, victusque, accepto vulnere, ipse ad Regem sese recepit, eumque de expeditione hâc certiore fecit. *Id. ibid.*

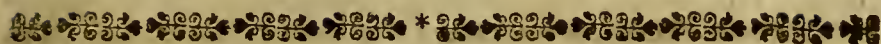
Interim Crassus & castella & urbes recepit, Græcas potissimum, atque in his Nicephorium. Nam quia Macedonum, aliorumque Græcorum, qui militiæ Romanis adfuerant, coloni erant, vim Parthorum gra-

ARSAC. viter ferentes, atque in Romanis, à quibus Græcos
200. amari sciebant, multum spei collocantes, haud gra-
vatim ad eos defecêrunt. *Id. ibid.*

Zenodotiam oppidum, cujus erat Apollonius Ty-
rannus, propter occisos ibi centum milites, admoto
exercitu, expugnavit, ac diripuit. Quâ urbe captâ,
cùm salutari se ab exercitu *Imperator* sustinuisset, ma-
gnam inde subiit infamiam, abjectusque est habitus,
nec majora sperare; successu qui tam tenui sese ef-
ferret.

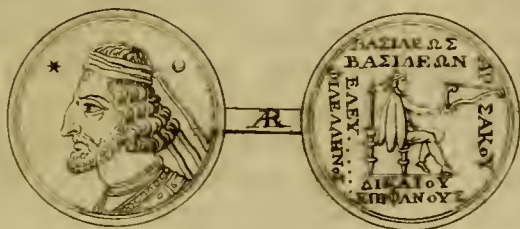
Postquàm oppidis, quæ deditionem fecerant, præ-
sidium imposuit, quod fuit Peditum VII. millium, &
mille Equitum; retrò in Syriam hibernatum cessit:
cùm Babylonem & Seleuciam, semper infestas Par-
this urbes, & contra Orodem tunc temporis rebelles,
rectâ tendere iter debuisset. *Plutarchus in Crasso pag.*
553.

ARSAC. Cæterùm Orodes, cùm Babylonem ipsam, quò
201. Mithridates confugerat, diù obsedisset, fame coactos
ad deditionem oppidanos compellit. Mithridates au-
tem, fiduciâ cognitionis, ultrò se in potestatem Oro-
dis tradit. Sed Orodes plus hostem, quàm fratrem
cogitans, in conspectu suo trucidari eum jussit: cùm
à Phrahatis patris nece sex integros annos regnavis-
set. *Videndus Justinus lib. 42. cap. 4.*

NUMMUS

ARSACIS MITHRIDATIS III.

EX MUSEO NOSTRO

Caput Regis, barbâ paulò minùs quàm in aliis prolixâ, necnon diademate conspicui. Ante caput in area astrum; ponè verò crescens Luna cernitur: in aversâ parte, solita Regis sedentis effigies, mitrâ & fasciâ regiâ insignis, dextrâ arcum gerit, cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ; id est, REGIS REGUM ARSACIS, JUSTI, ILLUSTRIS, BENEFICI, AMICI GRÆCORUM.

EFFIGIES ista, non valdè superiori Arsacidæ Regi ab- similis, mihi suavit, ut hunc nummum Arsaci Mi- thridati III. tribuerem. Adde ad hæc, quod barba ejus haud prolixa, Principem ætate nondum provectum designet, talemque omninò, qualis videtur fuisse Mithridates III; qui dolo patrem non admodum senem sustulerit. Confirmat insuper

meam sententiam astrum simile, quod in parentis nummo vidimus: imò & Luna crescens, quæ omninò Ammianum Marcellinum illustrat.

Romanus ille Scriptor narrat, Arfacidas solitos se fratres Solis & Lunæ inscribere; imò se siderum participes in epistolis appellare: quòd Arfaces Imperii Parthici fundator, placidâ morte defunctus, certatim summatim & vulgi sententiis concinentibus, astris, ritibus sui consecratione, permixtus fuerit omnium primus. Quibus postea addit Ammianus: UNDE AD ID TEMPUS REGES EJUSDEM GENTIS PRÆTUMIDI, APPELLARI SE PATIUNTUR SOLIS FRATRES ET LUNÆ. Coelius *lib. 5.* narrat Parthos, neque statuas, neque templa olim erexisse Dijs; Regem pro numine habuisse; Jovi tamen in montibus hostias immolabant Parthi; Soli, Lunæ & Telluri quoque rem divinam facientes.

Figura Regis imberbis in postica parte nummorum drachmalium semper expressa, sedet in sella, cujus postici pedes anterioribus sunt altiores; quæque similis omninò videtur ei, cui insident Arfacidæ in nummis tetradrachmalibus signati. Itaque auream diceres sellam, more Persarum Regum, qui ita se populis suis prospiciendos præbebant. Certè inter pretiosa quæque à Trajano in bello contra Chosroem capta, memoratur sella ejus aurea; de qua Spartianus in Hadriano: AC PROMISSA SELLA, QUÆ ITIDEM CAPTA FUERAT. Sed eam tamen neque Hadrianus reddidit, neque ejus successor Antoninus Pius: undè post hujus mortem denuò bellum exortum est.

Sin autem hæc aurea sit sella, cùm in iis Regibus, qui Arfacidas antecesserunt, tum in ipsis Arfacidis; eorum majores potius Bactrianæ, quàm Parthiæ Reges fuisse, mihi persuaferim; nam hæc pauper erat Provincia, illa verò dives & fertilis. At cùm Arfacidæ se ab Artaxerxe Memnone originem traxisse jactarent, hic juniore filio regnum concedere potuit: nam Rex Persarum plurimos sibi subditos Reges habebat; undè Rex Regum in titulis dicebatur. Id innuere videtur Strabo, dum ait de Arface Imperii Parthici fundatore: Alii Bactrianum fuisse tradunt, eumque incrementa Diodoti, QUI SE BACTRIANÆ REGEM APPELLAVERAT,

Parthiam ad defectionem pertraxisse. Quæ certior videtur sententia.

Mithridates III. solitos Arfacidarum Regum titulos tantùm sibi adscivit , cùm ab initio civilibus bellis implicitus , cognomen aliquod illustre sibi vindicare non potuisset. Denique depingitur in nummis juvenis ; cùm à morte patris annos sex solummodò vixerit.

ARSACES XIV.

ARSACES ORODES

IREX PARTHORVM. XIII

*Ap. D. Foy. Vaillant D. M.
Ex num. arg. dragm.*

ARRAC.
203.

RODES à Plutarcho *Hyrodes*, Arfacis Phrahatis III. filius natu minor, fratris primogeniti regnum usurpare conatus, ab eo fugatus est, atque in exilium pulsus. Deinde tamen à Senatu Parthico in Mithridatis fratris locum revocatus, regnum tandem

obtinuit. Quod tantummodò à morte fratris hîc computabimus. Verè enim tunc regnare cœpit. Ideoque proximum à fratre Mithridate Orodem in Regum catalogum adscribimus. At, civili bello nece Mithridatis extincto, aliud subindè adversùs Romanos subortum est. Jam enim, ut suprà diximus, plurimas Mesopotamiæ civitates Crassus occupaverat.

Exeunte Arsacidarum anno 203. Orodes ad Crassum Legatos misit. Cùm jam ex hibernis legiones Crassus educeret, adierunt eum Arsacis Orodis Legati cum brevi oratione. Ea hæc fuit. „ Si missus à Populo Romano exercitus esset, gesturum Regem implacabile & inexpiabile bellum : sin, Patriâ invitâ, privati Crassus quæstûs gratiâ, arma Parthis intulisset, & urbes occupâisset ; acturum Orodem moderatè, & Crassi misericordiam senectutis capturum, Populoque Romano remissurum milites, quos obsessos teneat potius, quàm in præsidiis locatos. Ad ea Crasso jactante, Seleuciæ se responsum daturum : ex Legatis Vagises, qui cæteros ætate anteibat, ridens, manûs supinæ ostensâ notâ ; Hinc priùs, inquit, Juli, Crasse, exorientur, quàm tu aspicias Seleuciam. Ita ad Regem Orodem discesssere Legati, bellandum renuntiantes. *Plutarch. in Crasso pag. 554.*

Cæterùm Præsidarii quidam, qui magno periculo è Mesopotamiâ fugerant, majorem curam incussèrunt, nuntiantes multitudinem hostium, quam viderant ; & labores, quos in defendendis civitatibus pertulerant ; & exaggerando, ut mos est, omnia, negabant posse quemquam aut persequentibus illis evadere, aut fugientes assequi. Hæc audientes milites animis cecidè-

ARSAC. 203. runt ; quin & propiores exercitus censebant cohibendum Crassum , & de summa rerum consultandum amplius. At ille nec eos audivit , nec quemquam alium , nisi eos qui hortabantur , ut strenuè pergeret. *Appian. in Parth. pag. 138.*

ARSAC. 204. Crassus , vere ineunte , in Parthos exercitum duxit. Imprimis animum ejus erexit Armeniorum Rex Artuafdes , qui in castra cum sex millibus equitum venit. Dicebantur hi esse Regis Stipatores & Satellites : alia pollicebatur decem millia Cataphractorum , & triginta millia peditum suo sumptu viventium Sua-
debat autem Crasso , ut per Armeniam in Parthiam irrumperet : omnia enim affatim se subministraturum exercitui , tutum etiam iter fore ; quod montes frequentes & continentes colles , regionemque asperam objectam habituri essent equitatu , quo Parthi uno pollerent. At Crassus , collaudatâ modicè promptitudine ejus , & subsidii amplitudine , ducturum se ostendit per Mesopotamiam : ubi multos & egregios milites Romanos reliquisset. Ita discessit Armenius. *Plutarch. in Crasso pag. 554.*

Traducto exercitu juxta Zeugma per pontem temporarium ; inter cætera quæ apparuere prodigia , ipsi Crasso excidit concionanti vox , quæ milites magnoperè consternavit : siquidem pontem dixit se rescissurum , ne quis eorum regrederetur. Postquàm eos adlocutus est , lustratione absolutâ , sacra fecit ; ac deindè secundum ripam fluminis progressus est. Habebat sub signis septem Legiones ; equitum paulò minus quatuor millia ; & parem levis armaturæ numerum. Nuntiatum est autem ei à quibusdam agminis

Præcurforibus, nullum usquam hominem comparere: incidisse verò se in frequentium equorum vestigia, ARSAC.
204. quasi ad fugam retrocedentium. Undè spes aucta est Crasso; cœperuntque milites omninò Parthos, ut manus non conferturos, contemnere. Nihilominus Cassius ejus Quæstor, & ex amicis quidam monebant Crassum, ut in aliqua earum urbium, in quibus præsidium habebat, resiceret exercitum, donec aliquid certius de hostibus afferretur. Sin minùs, ut secundùm flumen Seleuciam signa moveret. *Appian. in Parthic. pag. 139. & Plutarch. in Crasso pag. 555.*

Hæc volventem adhuc animo, & perpendentem Crassum adit Præfectus alæ Abgarus Arabs, qui Romanis antè fœdere junctus sub Pompeio, Parthorum partes tunc potiores habuit. Quod idem Alchaudonius quoque Arabs fecit, semper potentiori se solitus adjungere. Verùm fuerat Abgarus tunc in Crassum ex consilio Præfectorum regionum subornatus, & missus, ut comitans eum, quàm remotissimè, si quà posset, à flumine & locis inæqualibus, in vastum campum conjiceret, ubi cingi valeret equitatu. Is autem invitabat, quòd tempus cunctando perderet, cùm Parthi jampridem pararent, rebus ereptis pretiosissimis, ad Scythas vel Hyrcanos evolare. Et quidem si vel pugnandum sit, inquit, properandum erat, priusquàm resumpto Rex animo vires in unum contraheret omnes: quando nunc quidem Surenas vobis & Sillaces objecti sunt, qui tueantur terga fugientium; ille verò apparet nusquam: hæc autem falsa erant omnia. *Plutarch. Appian. & Dio lib. 40.*

Quippe Orodes, bipertito statim exercitu, ipse

ARSAC.

204.

Armeniam populabatur, ut de Artuasde pœnas sumeret, Surenâ in Romanos inmissô : nullâ quidem, ut nonnulli autumant, despicientiâ. Neque enim, ut Crassum dedignaretur adversarium, virum inter Romanos primarium, conveniebat : cum Artuasde verò conflictaretur, atque Armeniorum præsidia expugnet. Verùm qui impensè timeret periculum, spectator tantùm volebat esse, atque eventum expectare.

Tunc ergò Abgarus, ubi impulit Crassum, à flumine abstractum per medios duxit campos, viâ levi ac facili initio, indè succedente aliâ arenâ, nudisque & sipientibus campis qui terminari nusquam oculis poterant, odiosâ. Erat jam vel hinc suspectus dolus. *Plutarch. in Crasso, pag. 556.*

At ubi Nuntii quoque ab Armenio Artuasde advenērunt, bello se gravi premi, in suas irruente provincias Orode : ideò mittere non posse Romanis auxilia ; monere autem Crassum, maximè illuc ut se convertat ; junctisque cum Armeniis copiis, unâ decernant cum Orode : quod si non placeat, ita semper incidat, & locum capiat castris, ut regiones declinet equitabiles, & montosas sequatur. Crassus præ stomacho & saturitate nihil rescripsit ; sed respondit, Armeniis se in præsentia non vacare : verùm post aditurum eos, ut de Artuasdis proditiōe expetat pœnas. *Id. ibid.*

Dum hæc geruntur, Speculatores pauci accurrentes reliquos nuntiavērunt ab hostibus occisos ; se ægrè elapsos : hostesque jamjam adesse ingenti multitudine & animo ad dimicandum. Ibi omnes perculsi sunt. Crassus planè obstupuit, ac præ properatione,

non

non satis sui compos instruxit aciem. Primum ex Cassii sententiâ, raros ordines Legionum, ne circumdarentur, quàm longissime per campum produxit, equites distribuit in cornua. Mox consilium mutavit, ac contractis copiis, ancipitem aciem & profundam, quadratamque fecit. Alterum cornu Cassio, alterum Crasso filio attribuit; ipse in media acie constitit. Ita processerunt ad rivum Balissum. *Id. ibid.*

ARSAC.
204.

Ibi plerique Duces castra ponenda & pernoctandum censuêrunt, explorandumque, quatenus fieri posset, quàm magnæ hostium copiæ essent, & quemadmodum instructæ: indè primâ luce in illos movendum. At Crassus filio suo atque equitibus ejus prælium cientibus fretus, imperavit, ut in acie stantes, quibus libêret, cibum caperent & biberent. Priusquàm verò hoc per omnes ordine factum esset, processit non composito gradu, neque ut ad prælium interquiescens, sed propero & concitato agmine; quoad in conspectu fuêre hostes. *Plutarchus, Appianus & Dio.*

Surenas non omnes à principio copias exhibuit; nam multitudinem post primam aciem occuluerat, splendoremque armorum texerat tunicis & sagis pelliceis, quibus edixerat ut se velarent. Iis autem integumentis armorum repentè abjectis, Parthi rutilare visi sunt galeis, loricisque ex Margiano ferro factis coruscante & refulgente. In eos cum Crassus levem armaturam imminuisset, non longè progressi sunt Romani milites, sed grandine sagittarum malè accepti, retrò se inter gravem armaturam receperunt, initiumque tumultus & pavoris præbuerunt. *Id. ibid.*

ARSAC.

204.

Tum Parthi divulsêrunt se, cœpêruntque emînus undique sagittare, non exactè dirigentes tela. Siquidem efficiebat Romanæ aciei densitas, ut ne de indultriâ quidem ictu possent aberrare: validasque plagas & violentas incuterent. Itaque jam hinc valdè laborabant Romani: namque si ordinès servarent, confaûciabantur: si verò conarentur hostem invadere, cum nihilo magis læderent, pariter ipsi infestabant. Quousque autem speravêrunt, consumptis sagittis, temperaturos illos pugnâ, aut ad manus venturos: pertulerunt Romani. Ut verò cognoverunt multos camelos illis præsto esse sagittis onustos, à quibus circumvecti primi sumebant; neque vidit Crassus finem, obtorruit, jussitque per nuntios filio, eniteretur manum cum Parthis antè conferere, quàm eum circumvaderent. *Iid. ibid.*

Igitur adolescens, 1300 Equites, Sagittarios 500, & ex proximis Scutatis 8 Cohortes, orbe factò, infestos duxit in hostem. Parthi, ut Publium quàm longissimè retraherent à patre, retrò fugerunt. Ille verò clamans hostes terga dare, subdit equo calcaria: sequuntur eum Censorinus Senator & Megabacchus, sed perceperunt longè progressi dolum. Parthi enim subito, vultu converso, Romanos aggressi, cunctos undique sagittis confixerunt, ad legiones sese recipere frustra conatos. Hic plurimis vulneribus Saucius Publius, quoniam uti non poterat manu, armigero latus ferendum præbuit. Pari fato aiunt cecidisse Censorinum: Megabacchus semet ipse interemit. Similiter nobilissimi quique residuos subeuntes Parthi collem, contis confodère pugnantes. Vivi non ampliùs quingenti dicuntur in hostium potestatem venisse. *Iid. ibid.*

Capite Publii detruncato , contenderunt illico in Crassum , qui filii reditum anxius expectabat. At nuntiis allatis actum esse de Publio , nisi valido auxilio quamprimum succurreretur , institit illicò cum exercitu progredi.

ARSAC.

204.

Intereà supervenerunt hostes clangore terribiles & victoriâ ferociores , Publii caput hastâ suffixum ferentes. Hoc spectaculum supra reliqua omnia acerba animos infregit Romanorum. Crassus verò in ea acerbitate , suprâ quàm antè , celsum animum præ se tulit ; suosque modis omnibus tentavit excitare. Ast , ubi iterum ad prælium ventum est , Romani , ingruente adhuc sagittarum multitudine conficiuntur : qui verò in hostes temerè ausi sunt irruere , contis validis , quibus Parthi subindè bina corpora uno impetu transverberabant , in angustum sunt coacti. Atque ita protracto prælio usque ad vesperam , discesserunt Parthi , jactantes unam se noctem Crasso largiri ad lugendum filium ; nisi , rectius salutis suæ consulens , malit ire ad Arsacem , quàm portari. *Iid. ibid.*

Parthi in propinquo pernoctantes magna in spe erant. At Romanos tristissima nox excepit. Crassus intereà , obvoluto capite , in tenebras sese abdiderat. Ibi Octavius Legatus ejus , & Cassius Quæstor , eum luctu obrutum allevare & confirmare conati sunt. Qui cum planè obtorpuisset , ipsi Centuriones & Manipulares convocaverunt : Atque ubi in consilio visum est capiendam esse fugam , signum profectionis sine tuba dederunt. Vulnerati autem , mox relinqui se sentientes , ejulatum ingentem edidere , qui pavorem incussit. Egnatius cum trecentis equitibus aufugit , &

ARSAC. circa mediam noctem Carrhas pervenit; appellatisque
 204. excubitoribus, jussit Coponio Præfecto nuntiari in
 gentem pugnam Crassum cum Parthis commisisse.
 Nihilo præterea addito. Profuit tamen Crasso ea vox
 ad Coponium conjecta. Intelligens enim infaustam
 rem nuntiantis tam properam & confusam esse ora-
 tionem; edixit ut milites extemplò arma caperent.
 Atque ut primum Crassum accepit venire, occurrens
 excepit eum, exercitumque in urbem deduxit. *Iid. ibid.*

Parthi, quanquam fugam nocte senserunt, haud ta-
 men sunt eos infecuti. Ut verò diluxit in, castra Ro-
 manorum profecti, relictos in iis jugularunt, non
 pauciores quatuor millibus. Contrucidaverunt præte-
 rea quatuor cohortes, quas eadem nocte Vargunteius
 Legatus abduxerat cum aberrassent à via, exceptis
 tantum viginti militibus; quos strictis gladiis per me-
 dios perrumpentes admirati, lento gradu Carrhas se-
 conferre perpessi sunt. *Iid. ibid.*

Incertus Surenas quò loci Crassus & Cassius sese
 recepissent, Carrhas summittit quemdam ex iis quos
 secum habebat utriusque linguæ peritos; imperans ad-
 mœnia ut latinè ipsum Crassum aut Cassium evocaret;
 colloqui Surenam cum iis velle. Ubi dicta ejus, quæ
 ambas linguas callebat, sunt Crasso annuntiata, acce-
 pit oblatum. *Iid. ibid.*

Surenas igitur gaudens quòd semetipsum inclusisset
 Crassus, postero die Parthos admovit oppido, vehe-
 menter insultantes Romanis imperantesque, si cupiant
 inducias obtinere ut, Crassum & Cassium dederent sibi
 victos. Fremuerunt hi impositum sibi esse tale dede-
 cus; mittendamque longinquam & inanem subsidiū

Armeniorum spem Crasso dicentes, fugam intenderunt. Id cum nullum Carrhenorum intelligere ante tempus oportuisset; intelligit tamen ex Crasso perfidissimus omnium Andromachus, quem insuper delegit itineris ducem. Itaque nihil omnino Parthos fefellit, enuntiante singula Andromacho. *Id. ibid.*

Quoniam verò Parthis de nocte pugnare nefas est & difficile, Crassus nocte movit. Ne autem Parthi Romanos multò seriùs insequerentur, machinans Andromachus, duxit eos aliis atque aliis viis. Postremò in profundas paludes & loca plena aggeribus deflexit, iter laboriosum & cæcum sequentibus. Plurimi verò ex ambagibus & circumflexionibus Andromachi vias illas admodum suspectas habentes, nihilque conjicientes boni, eum ampliùs sequi noluerunt. Ex quorum numero fuit, Cassius qui statim Carrhas reversus est. Alii fidos nacti duces, loca montosa, quæ Sinnacæ dicuntur, ceperunt; atque ante lucem in tutum pervenerunt. Hi erant quinque millia, quibus vir fortis præerat Octavius. Crassum autem Andromachi insidiis implicatum in locis illis difficilibus & palude occupavit dies. *Id. ibid.*

Habebat secum Crassus cohortes Legionariorum quatuor, equites planè paucos, & quinque Lictores, quibuscum magno labore tandem in viam pervenit, incumbens jam hostibus. Qui cum non plus mille quingentos passus abesset, quominus se conjungeret cum Octavio, in alium collem confugit non perinde inequitabilem vel munitum, subjectum tamen Sinnacis, ac longo dorso per medium expositum campum cum illo commissum. Igitur erat in conspectu Oct-

ARSAC. 204. tavii illius periculum. Princeps autem cum paucis decurrit Octavius ad opem ei ferendam. Mox reliqui semetipsi insectantes advolvant ; factaque impressione dejiciunt ex clivo hostes, ac Crassum in medio sæpiunt, oppositisque eum circumjiciunt scutis, nullum telum jactantes Parthis esse, quod antè attacturum corpus Imperatoris esset, quàm ipsi pro eo propugnantes omnes occubuisissent. *Plutarch. in Crasso pag. 562.*

Surenas igitur considerans Parthos segniùs pugnare, & si nox ipsos oppressisset, tenuissentque Romani montes, planè fore eos explicatos, dolo Crassum aggreditur. Captivos aliquot dimittit, qui Parthos in castris audiverant ex composito colloquentes, nolle bellum sibi Regem cum Romanis internecinum; verùm amicitiam beneficio velle redintegrare, benignè cum Crasso agendo. Atque, ut major dictis adhiberetur fides, Parthi pugnâ aliquantisper abstinuere. Surenas autem cum Principibus ad collem sensim accedens, nervum arcus remittit, dextram protendit, Crassum ad paciscendum invitat. Parthorum vires atque virtutem eum jam satis superque expertum, nunc humanitatem, si velit, experturum. Hæc Surenæ verba magno cum assensu cæteri audivêre. Solus Crassus inesse fraudem meritò suspicans, ut qui tam repentinæ mutationis nullam subesse causam planè videret, nolebat auscultare, sed deliberabat.

Cæterùm ubi milites conclamantes voluerunt, ut cum Surena colloqueretur Crassus, indè convitia & probra ei ingesserunt, quòd objiceret se ad pugnandum cum illis, quibuscum congredi ipse inermibus non sustineret ad colloquium: tentavit primùm orare ac

docere eos, si quod superesset diei pertulissent, posse Arsac. nocte ipsos ad loca montosa & aspera sese recipere. 204.

Ostendit viam, hortatusque est ne spem propinquæ salutis abjicerent. Ut verò infensi & armis concrepantes sunt ei comminati, exterritus pergit ad hostes, ac tantum ait conversus; Vos, Octavi & Petroni, & quotquot adestis Præfecti Romani, itineris mei cernitis necessitatem, & testes estis indignè me & violenter tractari. Verum cæteris mortalibus omnibus nuntiate, ubi incolumes fueritis, deceptum ab hostibus Crassum, non à civibus deditum ad supplicium periisse. Non hæsit tamen illic Octavius, verum descendentem de colle est comitatus. Similiter & cæteri fecêre; Lictores verò sequentes abegit Crassus. *Plutarch. in Crasso pag. 563.*

Primi ex barbaris occurrerunt duo semi-Græci, qui Crassum, ex equis desilientes, adoraverunt, ac græcè appellantes dixerunt ei, ut certos præmitteret, quibus Surenas se comitesque suos inermes ostenderet, & pacatos accedere. Duos ergo Roscios fratres misit Crassus percunctatum super quibus conditionibus, & quot convenirent. Quos extemplò correptos Surenas detinuit, atque cum primoribus equo advectus; Quid hoc rei est, inquit, pedes Romanus Imperator; & nos equo vehimur? Simul jussit adduci equum. Cum respondisset Crassus neque se peccare, neque ipsum, quod congredierentur more uterque patrio. Jam tunc Orodi Regi cum Romanis addit Surenas fœdus & pacem esse; verum ad lèges scribendas progrediendum ad fluvium. Neque enim fœderum, inquit, vos Romani memores estis: porrexitque ei dexteram. Jubeute equum Crasso adduci, negavit ille opus esse:

ARSAC. hunc Rex tibi dono dat , Surenas respondit. Simul
204. admotus Crassus equus est , aureis exornatus phaleris ,
in quem Stratores sustulêrunt eum , & affectati sunt ,
lateribus adhærentes , necnon verberibus equum con-
citantes. *Iid. ibid.*

Ibi Octavius Primus arripuit frænum , & secundum
illum unus ex Tribunis Petronius , mox reliqui cir-
cumfusi inhibere paravêrunt equum , atque illos , qui
ex utraque parte urgebant Crassum , retrahere. Tùm
verò cùm sese mutuò protruderent , propulsarentque ,
ventum est ad verbera. Stricto Octavius gladio occi-
dit unius barbari equisonem ; alius Octavium , à tergo
feriens. Petronius non habebat scutum Hic percussus in
loricam , resiliit ab equo illæsus. Crassum Parthus *Poma-
xathres* nomine apud Plutarchum ; apud Appianum ve-
rò *Maxarthes* , interfecit. Id alii negant , alium autem
asserunt percussorem fuisse : hunc verò jacentis caput
& dexteram abscidisse. Cæterùm id tantùm ex conjectu-
ra referunt Plutarchus & Appianus. Neque enim con-
stat , an ab aliquo suorum , post grave acceptum vul-
nus , ne vivus in hostium manus deveniret , an verò ab
hostibus fuerit occisus , ut testatur Dio *lib. 40.* Et certè
comprehensum Crassum , & ne quid vivus pateretur ,
repugnantem , interemptum fuisse scribit Livius *lib.*
106. Ita quoque Florus *lib. 3. cap. 11.* Ipse [Crassus]
in colloquium sollicitatus , signo dato , vivus in hostium
manus incidisset ; nisi Tribunis reluctantibus fugam Du-
cis barbari ferro occupâssent. Quod quidem confirmat
adhuc Rufus Festus in Breviario his verbis : Vi telorum
obrutus ipse Crassus , cùm ad colloquium sollicitatus
penè capi potuisset , repugnantibus Tribunis evaserat ,
& ,

&, dum fugam petit, occisus est.

Romani milites partim pugnantes, circa Crassum Arsac:
confossi sunt; partim confestim in collem recurrere. 204.
Hos Parthi insecuti, Crassum dixerunt pœnas exsol-
vissè; reliquos Surenam jubere bono animo esse &
descendere. Ita alii de colle digressi, sese dedidêrunt:
alii noctu diffugerunt, ex quibus pauci admodum in-
columes evasere. Cæteros Arabes venati, asscutique
peremere. Mediâ æstate gesta hæc fuisse recenset
Dio lib. 40. cui adstipulatur Ovidius *Fastorum Lib. VI.*
in quo hanc cladem Junio mense à Romanis accep-
tam esse refert. Summa interfectorum viginti millia
dicitur fuisse: eorum, qui vivi in potestatem hostium
venerunt, decem millia.

In urbem Antiochiam Mygdoniam Margianes Oro-
des Romanos Crassianâ clade captos deduxisse narrat
Plinius *lib. 6. cap. 16.* & ex eo Solinius Polyhistor. *cap. 48.*

Caput Crassi, in quod aurum liquefactum verbis
insultantes infudisse Parthos referunt, & dexteram
ipsius Surenas ad Orodem in Armeniam misit. Tunc
enim Rex Parthus ibi versabatur. Indè rumore per
nuntios Seleuciæ disperso, se subornato, qui in cap-
tivis consimillimus Crassi erat, C. Paciano; Crassum
vivum adducere, pompam quamdam ridiculam instru-
xit, quam contumeliæ causâ triumphum appellabat.
Iid. ibid.

Dum hæc aguntur, composuerat jam pacem Oro-
des cum Artuafde Armenio, cujus sorore filio suo Pa-
coro desponsâ, agitabant inter se epulas & convivia;
quæ multis acroamatibus interpolabant; neque enim
erat linguæ, & litterarum Græcarum rudis Orodes.

ARSAC. 204. Artuafdes etiam Tragedias scripsit: orationes quoque & historias commentatus est, quarum adhuc exstant quædam. *Plutarch. in Crasso pag. 564. Cicer. Epist. 3. lib. 15.*

Ubi jam allatum caput Crassi ad fores fuit, nondum sublatae erant mensae; & Tragediarum actor Jason Trallianus recitabat ex Bacchis Euripideis Agaven. Cùm autem is Actor placeret, ac laudaretur, ingrediens convivium Sillaces, postquàm Regem adoravit, projecit in medium caput Crassi. Ibi Parthis plausum cum clamore & gratulatione tollentibus, Ministri Sillacem, Orodis jussu, invitaverunt ad accubandum. Jason autem, traditâ uni de mimis Penthei personâ, corripuit caput Crassi; corporisque fanaticâ jactatione carmina illa cum furore & cantu pronuntiavit.

*Ex monte ferimus nos recens caesum
Cervum, bonam praedam domum.*

Atque hæc omnes oblectaverunt. Dum verò sequentes alterni versus ad Chorum decantantur.

*Quis occidit?
Meum decus est.*

Ibi exfiliens Pomaxæthres, qui tunc cœnabat, apprehendit caput, quasi sibi ista dicere, quàm illi, potius conveniret. Rex lætus, donis eum de more auxit; Jasoni verò largitus est talentum. *Id. ibid.*

Reliquiae Romani exercitûs, quò quemque rapuit fuga, in Armeniam, Ciliciam, Syriamque distractae, vix euntium cladis retulerunt. *Florus lib. 3. cap. 11.*

Cæterùm Parthi eo tempore, omni ditione intra Eu- ARSAC.
204.
phratem recuperatâ, eum transgressi non sunt. Post-
modò Syriam quoque invaserunt, non magno tamen
exercitu, quòd in ea neque milites, neque Impera-
torem ab Romanis esse putabant. Verùm Cassius Crassi
Quæstor, collectis ex fuga militibus paucis, intumes-
centem Syriam egregiâ animi virtute ac moderatione
pressit. *Dio lib. 40. & Orosius lib. 6. cap. 13.*

Orodes verò non multò post Surenam, invidiâ
gloriæ ejus, occidit. Sic ille dignas perjurio pependit
pœnas. *Plut. in Crasso.*

Primo vere Syriam Parthi invaserant, non magno ARRAC.
205.
tamen, ut diximus, exercitu; quòd in ea neque mi-
lites, neque Imperatorem ab Romanis esse existima-
bant: itaque Cassius, qui, necessitate rerum adductus,
administrationem Syriæ susceperat, eos non magno
negotio repulit. *Dio. lib. 40.*

Dolentes autem Parthi, quòd ex Syria ejecti fuif- ARSAC.
206.
sent, eam rursùs invadere conati sunt. Pœcorus, Oro-
dis filius, cum maximis Parthorum copiis, multarum-
que præterea gentium magnâ manu Euphratem tran-
siens, bellum in hanc Romanorum provinciam iterùm
intulit. Certè Cicero in *Epist. 21. lib. 15. Epistolarum ad
Familiares*, ait: „Maximum bellum impendet. Nam
„& Orodes, Regis Parthorum filius, in provincia nostra
„est, &c. Quo in loco scribendum est omninò:
„Nam & Orodís Regis Parthorum filius, &c. Pacoro
enim nomen Ducis gerente, re verâ autem Duce
Osace gestum est hoc bellum. Quippe nondum ex
Ephebis Pacorus excefferat. *Dio lib. 40.* Tybæ post Eu-
phratis transitum castra posuisse Parthos testatur Ci-

ARSAC. 206. *cero eod. lib. 15. Epistolarum ad Familiares, Epistolâ Iâ. ad Consules.*

Parthi, in itinere positis locis omnibus in potestatem re-
ductis, ad Antiochiam usque progressi sunt, cum spe re-
liquorum etiam potiundorum. Nam neque Romani justis
copiis eam provinciam tenebant, & populi Romano-
rum Dominationem molestè ferentes, ad Parthos tan-
quam vicinos cognatosque suos inclinabant. *Dio ibid.*

Bibulus Syriæ Proconsulatum Senatus consulto for-
titus, in eam nondum provinciam advenerat, cum
Parthi Cyrrhesticam regionem ingressi sunt. Quin
etiam magnus eorum equitatus in Ciliciam, cui præ-
erat Cicero, irrupit; sed ab equitibus Romanis, &
à cohorte Prætoriâ Epiphaniæ à Cicerone constitutâ
fortiter repulsus est: undè animus Cassio Antiochiæ
tum degenti accessit: quam urbem Parthi mox obside-
re tentaverunt, *ut ex Cicerone in Epist. ad Atticum 20:
& 21. lib. 5. discimus.*

Verùm enimverò cùm Antiochiæ capiendæ spe dejecti
essent, Cassio magnâ vi eos repellente: (ipsi autem
ad oppugnationem locorum ineptissimi erant) Anti-
goniam contenderunt; cujus urbis suburbana cùm essent
arboribus consita; atque eò ipsi accedere neque aude-
rent, neque possent; arbores succidère, locumque
sylvâ despoliare instituerunt, ut audacter tutoque ur-
bem eà aggredi possent. Cùm ne hoc quoque succe-
deret, quia & magni laboris negotium erat, & tem-
pus incassum terebatur, & Cassius palantes ab ipsis
affligebat: aliò arma versuri, Antigoniâ discesserunt.
Intereà Cassias, collocatis in via, quâ transitori erant,
insidiis, se iis cum paucis ostendit, atque eâ ratione

ipſos ad inſequendum ſe pertraxit : tùm ſuos circum-
jecit , Parthorumque cùm alios , tùm ipſum Oſacem
occidit. *Dio lib. 40.* Caſſius de victoria ex Parthis de-
latâ ad Senatum ſcripſit.

ARSAC.
206.

Bibulus in Syriam ſibi decretam advenit, cùm Par-
thi montem Amanum tentare vellent. Quos aggreſſus
Cicero Ciliciæ Proconſul , magnâ ex iis editâ ſtrage
proſtigavit. Poſtea Bibulus ad Amanum montem ve-
niens , cohortem ibi primam totam, perdidit , ut re-
fert *Cicero lib. 5. Epistoſularum ad Atticum Epist. 20.* Dein-
dè Parthi in Cyrrheſticam abiêre regionem , in qua
hiemarunt. *Id. Epist. 21. lib. 5. ad Atticum.*

ARSAC.
204.

Bibulus , teſte *Cæſare lib. 3. de Bello Civili* , à Parthis
obſeſſus fuit , ſequè oppido munitiſſimo & copioſiſſi-
mo tamdiù tenuit , quamdiù in Provincia Parthi fue-
runt. *Cicer. lib. 12. ad Famil. Ep: 19. ad Cornificium.*
Bibulus enim Parthos contra ſeſe invicem concitavit:
Ornodapante quodam Satrapâ , qui Orodi inſenſus
erat , ſibi adjuncto , perſuaſoque per internuntios , ut
Pacorum Regem conſtitueret , atque ejus auxilio Oro-
di bellum inferret. *Dio. lib. 40.* Pacorus indè patri ſuſ-
pectus , in patriam revocatus eſt , ut docet *Juſtin. lib.*
42. cap. 4.

Bellum Romanorum contra Parthos , & Parthorum
contra Romanos , quarto , quàm incoeperat , anno de-
ſuit , M. Marcello & Sulpicio Ruſo Coſſ. *Dio lib. 40.* Qua-
propter legiones , quas Senatus decreverat in Syriam
mittendas , liberatâ jam à Parthorum metu provinciâ ,
detentæ ſunt. *Cicero lib. 2. Epist. ad Famil. Ep. 17.*

Bello civili inter Pompeium & Cæſarem exorto ,
Pompeius ad Orodem Parthorum Regem , Legatos

ARSAC.
208.

ARSAC. misit, qui eum ad societatem pertraherent. Legatis
 208. Orodes, si Syria sibi concederetur, auxilium promi-
 sit; at cum eam pro votis non esset adeptus, suppetias Pompeio non tulit. *Dio lib. 41.* Porro, ait *Justin.* Parthi Pompeianarum partium fuere, & propter amicitiam cum Pompeio bello Mithridatico junctam, & propter Crassi necem: cujus filium in partibus Cæsaris esse audierant. quem ultorem patris, victore Cæsare, futurum non dubitabant. *Lib. 42. cap. 5.*

Tanta fuit Cæsaris post devictum & interfectum Pompeium clementia & æquitas, ut non modò illos, qui eum adjuvissent, laudaverit, omniaque iis ab eo tributa conservaverit: sed etiam Pharnacem Mithridatis filium, Orodemque Parthorum Regem odio habuerit, quòd amico ipsorum Pompeio opem non tulissent: quorum alteri paulò post bellum intulit., in alterum verò expeditionem parabat. *Dio lib. 44.*

Cæterum Pompeius, post Pharsalicam pugnam, ex regnis Parthicum censuit pollentissimum, tum ad ipsos excipiendos in præsentem, & tegendos infirmos; tum ad confirmandos iterum, & magnis viribus stimpandos. Alii in Africam, & ad Jubam animum convertebant. Verum Theophani Lesbio insanum videbatur, Ægypto, quæ trium dierum iter abesset, relictâ, & Ptolemæo ætate adulto, atque amicitiae causâ, & beneficiorum apud patrem collocatorum ei obstricto; Parthis se subjiceret infidissimæ genti: & cum Viri Romani, soceri quondam sui, nollet secundarius esse & primus aliorum, neque moderationem experiri illius: arbitrio se permittere Arsacis Orodis; qui ne in Crasso quidem potuisset jus habere vivente: & mu-

lierem juvenem ex Scipionis familia ad barbaros, qui licentiam dirigant libidine & lasciviâ, deportare: quæ, ut nullam injuriam accipiat, attamen putari accepisse, cum in manu fuerit eorum, qui facere possent, indignum esse. Unum hoc, uti ferunt, ab itinere versus Euphratem eum avertit: Si quod tamen Pompeii consilium, & non factum, hâc eum duxit viâ. *Plut. in Pompeio pag. 659. & 660.*

Cæsar, constitutis in Ægypto rebus, venit in Syriam, & populo Antiocheno multas immunitates concessit. *Joan. Macella.* Eam verò civitatem Sexto Cæsari propinquo suo commisit, legione in ipsa ab eo, jam tum de bello Parthico cogitante, relictâ. *Appian. lib. 3. Bell. Civ. pag. 575.* Nam Parthi malum Syriæ minitabantur; quâ de re, inquit Horatius ad Augustum: Ille ceu Parthos Latio imminentes esse.

Debellato, victo, fugatoque Pharnace, qui Pontum occupaverat, cum se ad convertenda confestim in Parthos arma jam jam pararet, iterum quorundam in urbe seditionibus coortis, contra animi sui sententiam Romam profectus est. *Dio lib. 4. pag. 264.*

Ab Antistio vetere Romam è Syria missæ sunt litteræ, prid. Kalend. Januar. cum Parthi à Cæcilio Basso evocati, in Syriam ipsi auxiliaturi advenissent. Hic equestris vir ordinis sub Pompeio militaverat, hostisque Cæsaris, Syriam abalienare tentabat, Pacorumque Parthorum Regis filium, ad ferendam sibi opem invitaverat. Sed, ut inquit Dio *lib. 47. pag. 343.* Parthi ob hiemem non diu adfuerunt, neque memorabile quicquam egerunt.

Magna hoc anno Populum Romanum cupiditas

ARSAC.
212.

incessit, Crassum, amissumque cum eo exercitum ulciscendi, spesque Parthos debellandi. Hoc igitur bellum Cæsari unanimi consensu decreverunt, summoque ad illud studio sese comparaverunt. Ac, præter cætera, quæ ejus belli causâ agebant, ut & Administriorum copia Cæsari esset, & eo absente, neque sine Magistratibus urbs esset, neque si ipsa eos delegisset civitas, res ad motus intestivos rediret; Magistratus jam antè ad totum triennium (tantum enim temporis Parthicæ expeditioni impendendum existimabant:) constituere intenderunt. Qui tamen non omnes tum ordinati sunt. Horum dimidiam partem Cæsar, quod lege quâdam ei concessum fuerat, re autem ipsâ omnes designabat. *Dio lib. 43. pag. 271.*

Ceterum Cæsar, ut urbem propter inimicos suspectam relinqueret, cogitavit expeditionem longinquam contra Getas & Parthos; Getas, duram & bellicosam vicinamque gentem, volens prior aggredi: de Parthis verò pœnas sumere, propter ea, quæ in Crassum contra fœdus patraverant. Præmisit ergo trans sinum Hadriaticum Legiones sedecim, & equitum decem millia. Moxque alius rumor sparsus est Sibyllinum exstare oraculum, nisi Regis ductu à Romanis Parthos non posse subigi. *Appian. de Bell. Civ. lib. 2. pag. 497.*

ARSAC.
213.

Forfan ob id M. Antonius, Cæsaris in Consulatu Collega, diadema capiti ejus imposuit Lupercalibus; quod bis ille renuens detraxit; undè tamen in suspicionem venit, quasi ex composito id fecisset, Regisque nomen appeteret. *Plutarch. in Antonio.* Verùm quatrividuo ante diem profectioi destinata confossus est ab inimicis in Curia. *Appian. de Bell. Civ. lib. 2. pag. 497.*

Dolabella;

Dolabella, qui Cæsari mortuo Consul suffectus fue- ARSAC.
 rat, ambitiosus juvenis, petiit mitti se in Syriam, post- 213.
 habito Cassio, & ad exercitum contra Parthos con-
 scriptum: petiit autem non à Senatu, nec enim lice-
 bat, sed rogatione apud populum: qui lætus & nihil
 cunctatus, rogationem tulit. Senatu verò causante,
 eum discedere à decretis Cæsaris, respondit Parthi-
 cum bellum nemini destinatum à Cæsare: verùm Sy-
 riam Cornificio ab illo destinatam fuisse, ut patet ex
Cicerone. Attamen, agente Asprenate Tribuno plebis,
 Dolabellæ Syria obvenit provincia, simulque bellum
 Parthicum, Legionesque ad id destinatæ à Cæsare,
 unà cum his, quæ in Macedoniam præcesserant. *Ap-
 pian. lib. 3. de Bell. Civ. pag. 530. & 531.*

Intereà, lege de permutatione Provinciarum per
 vim latâ, Brutus & Cassius, Julii Cæsaris percussores,
 qui ex urbe fugerant, antequàm in decretas sibi provin-
 cias essent profecturi, statuerunt Syriam Macedo-
 niamque, ut à Senatu adsignatas sibi priùs, quàm An-
 tonio Dolabellæque, per vim invadere. Quod consi-
 lium postquàm detectum est, Dolabella properavit in
 Syriam, *Appian. lib. 3. de Bell. Civ. pag. 541.* obiter invi-
 surus Asiam; cujus Præsidem Trebonium obtruncavit;
 undè hostis à Senatu judicatus est, Syriaque Cassio
 iterum decreta est, qui in eam profectus, Legiones
 à Cæcilio Basso, & Statio Murco accepit, Dolabel-
 lamque Laodiceæ obfessum fame, & rerum despera-
 tione ad mortem adegit. Auctus est etiam in illa ex-
 peditione nonnullis Parthorum equitibus sagittariis,
 apud quam gentem in præclara existimatione fuit;
 jam indè, ex quo Crassi Quæstor, visus est eis Impe-

ARSAC. ratore ipso prudentior. *Idem lib. 4. de Bell. Civ. pag. 624.*
 213. 625.

Damnatis lege Pediâ Julii Cæsaris percussoribus, ad bellum contra Triumviros Reip. constituendæ Lepidum, Antonium & Cæsarem, paraverunt sese Cassius & Brutus: Labienus autem junior ab illis auxilia petiturus à Parthis, ad Orodem eorum Regem missus est, qui auxilia ipsis promisit. *Justin. ex Trogo lib. 42. cap. 4.* Sagittariorum equestrium ex Arabiâ, Mediâ, Parthiâ quatuor millia. *Appian. de Bell. Civ. lib. 4. pag. 640.* At apud Dionem *lib. 48.* Labienus hic, missus, ad petendum auxilium, ad Orodem, ante pugnam Philippensem, aliquandiu apud eum dicitur esse commoratus, cum nulla sui haberetur ratio; quod & adjuvare Cassium ac Brutum Regi in animo non erat, & negare auxilium verebatur. Paulò post tamen Cassius & Brutus victi sunt ad Philippos, urbem Macedoniæ.

Labienus, annuntiatâ Cassii & Bruti nece, cum adversariorum nemini victores Antonium & Cæsarem, qui jam provincias partiti erant, veniam duros putaret; potius sibi cum Parthis vivendum ratus, quam in patria pereundum, apud illos remansit. *Dio lib. 48.* Antonius autem, cui cesserat Oriens, in Asiam transivit.

ARSAC. Ubi primùm Labienus Antonii desidiâ, nimium-
 215. que ejus in Cleopatram amorem, & protectionem in Ægyptum intellexit; Parthis inferendi Romanis belli auctor fuit; prætexens quod eorum exercitus partim periissent, partim damnum acceperant; reliqui autem inter se dissiderent, ac denuò ad bellum deventuri intestinum essent. Quare Orodi suasit, ut, dum in

Italia Cæsar, Sexti Pompeii causâ, detineretur, Antonius autem in Ægypto amorî indulgeret; ipse Syriam, & vicinas ei regiones subigeret: se autem Ducem belli futurum; ac ita multos populos, qui Romanis, propter damna, quibus ab iis continuis affligebantur, infensi erant, ad defectionem permoturum pollicitus est. *Dio lib. 43. pag. 424. Edit. H. Steph.*

ARSAC.
215.

Hoc sermone cùm Regem ad bellum gerendum adduxisset, acceptis ab eo magnis copiis, filioque Regis Pacoro, in Phœniciam irruit, ac Apamæam aggressus, à muro rejectus, præsidia quæ erant in ea regione posita, deditione voluntariâ accepit. Ea ex militibus Cassianis & Brutianis constabant, quos Antonius in suum exercitum allectos, Syriæ tùm, regionis nimirum ejus peritos, custodiendæ reliquerat. Igitur Labienus eos facilè, tanquam familiariter sibi notos, sui juris fecit: Saxâ, qui tùm iis præerat, excepto. Is enim, frater Decidii Saxæ Legati Antonii, & ipse Quæstor, solus Labieno se non adjunxit. *Id. ibid. pag. 425. Edit. Henr. Steph.*

ARSAC.
216.

Interim hunc Saxam Antonii Legatum, Labienus prælio congressum, multitudine ac virtute suorum equitum vicit, ac noctu ex castris aufugientem insequitus est: jaculatus etiam ante libellos in ejus castra, ad perducendos ad suam societatem ejus milites. Quod ne fieret, veritus Saxa, fugæ se dedit: assequutusque eum Labienus, plerosque, qui cum eo erant, interfecit. *Id. ibid.*

Saxa autem Antiochiam cùm perfugisset, ipse Apameam, jam non ampliùs repugnantem, quòd opinio de morte Saxæ insinuaverat, accepit; ac post

ARSAC. 216. Antiochiam ipsam, à Saxa desertam: denique ipsum etiam Saxam in Ciliciam fugientem confectatus, occidit *Id. ibid.* Attamen, si fides Floro sit adhibenda, Saxa Legatus, ne veniret in potestatem hostium, à gladio suo impetravit. *lib. 4. cap. 9.*

Mortuo Saxa, Syriam Pacorus subegit universam, Tyro Phœniciae urbe excepta: nam classem Parthi nullam secum habebant. Itaque Syriâ reliquâ omni Pacorus acceptâ, in Palæstinam profectus est. *Id. ibid.*

Interea Pacorus ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzapharnem autem Satrapam itinere Mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrii Pacorum excluderunt; cum Ptolemaidenfes eum & Sidonii recepissent. Ille autem quendam Regium Pincernam, cognominem suum, Equitatus ei parte attributa, ad Judæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium; & ubi usus exegisset, præsidio futurum Antigono. *Iosephus de bell. Jud. lib. 1. cap. 11.*

Lyfanas, Ituræorum Rex ab Antonio factus, patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filii, mille Satrapæ talenta pollicitus, & mulieres quingentas, ei persuadet, ut Antigonom in Regnum Judææ Parthi inducerent, Hyrcanumque patrum ejus deponerent. Dum autem Parthi Equites Carmelum populantur, multi Judæi ultrò ad Antigonom confluunt, ad expeditionem adversus Hyrcanum alacriter animati. Ille autem ad locum, qui *Drymos* dicitur, occupandum, eos præmisit: ubi commissâ pugnâ, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petivit. *Id. ibid.*

Verum, instante jam die festo, qui Pentecoste vo-

catur, Antigoniani oppugnare Regiam cœperunt. Intereâ pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitteri. Exoratus autem Phasaëlus, Hyrcani filius, & civitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum excepit, prætextu quidem componendæ seditionis venientem; re autem vera, ut adjuvaret Antigonum. Denique Phasaëlum dolo perpulit, ut ad Barzapharnem Legatus de pace proficisceretur, quamvis multa dissuadente Herode fratre; atque ut insidiatorem occideret, neve se ejus fallaciis dederet, admonente: naturâ enim Parthos fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quominus suspectus esset, relictisque apud Herodem ducentis ac decem equitibus, quos Eleutheros vocant, cum cæteris Legatos prosequeretur. *Id. ibid.*

ARSAC.
216.

Sed ubi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt; Satrapam verò conveniunt satis callidè & officiis dolos tegentem. Denique postquàm dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est *Ecdippon*, fraudem intelligunt. Et tamen Phasaëlus Hyrcanum deserere non sustinuit: sed convenire Satrapam maluit, atque in os exprobrare, quòd se insidiis appetisset. Ad hæc Parthus subdola satisfactione jureque jurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusque jussu erat, Phasaëlus atque Hyrcanus comprehenduntur, perjurium simul ac perfidiam execrantes. *Id. ibid.*

Herodes de iis quæ acciderant certior factus, nocte cum propinquissimis sibi ad Idumæam, ignaris hosti-

ARSAC 216. bus proficiscitur. Sequenti autem die Parthi Hierosolymam diripuerunt: nec ea re contenti, omnem terram illam bello implacato repleverunt: Marisa quoque opulenta civitate devastata. *Id. Joseph. ibid.*

Interea Antigonus à Parthis in Judæam reducitur, qui non solum eum Regem constituunt; verum etiam Phasaëlum & Hyrcanum victos ei tradunt. At ille veritus, ne solutus Hyrcanus tandem aliquando in Regnum restitueretur, ejus auriculas dentibus truncat; ut membris ita captus & debilitatus Pontificatui fieret prorsus inutilis. Phasaëlus vero neci se destinatum accipiens, alliso ad saxum capite, vitam sibi met eripuit. Parthi autem, rebus cum Antigono apud Hierosolymam compositis, abiire; victumque in Parthiam Hyrcanum secum abduxerunt. *Id. ibid.*

Eodem tempore Labienus Ciliciam & Asiæ urbes in continenti sitas (ejus enim metu in insulas trajece- rat Plancus, Syriæ Rector ab Antonio constitutus) præter, Stratoniceam omnes plerasque sine bello; Mylassa autem & Alabanda vi occupavit. Hæ namque urbes, cum præsidium à Labieno accepissent, iis die festo quodam necatis, defecerunt. Igitur Labienus, Alabandis captis, cives supplicio affecit, Mylassa autem relicta ab incolis diruit; Straconiceam vero cum diu obsedisset, nullo tamen pacto potiri urbe ea potuit. Proinde pecuniâ confectâ, ac spoliatis fanis, Parthi- cum sese Imperatorem nominavit, ratione à more Romano diversissima. *Dio lib. 48. pag. 425. & 426. Edit. Henr. Steph.*

In ejus rei memoriam nummos etiam argenteos percussit Labienus, eo titulo insignes; è quorum nu-

mero rarissimus iste denarius hic oculis subjicitur.

ARSAC.
216.

EX THESAURO REGIO.

Q. Labienus ex Atia familia oriundus, T. Atium Labienum habuit patrem, Julii Cæsaris in Gallia Legatum; qui sub initio belli civilis, ad Pompeium tamen digressus, eum adhuc dubitantem potissimum impulit ad arma contra Cæsarem capienda. Tandem Pharsalica affectos clade socios, animoque perculsos, ut in Africam se reciperent perpulit: teste Frontino. Rebus autem in Africa postea malè quoque gestis, Labienus in Hispaniam transiit, ibique in prælio Mundeni periiit.

Filius à quibusdam confunditur cum patre, ob nomen Titi à Dione illi impositum; cùm ejus tamen nummus eum Quintum fuisse appellatum planè nos edoceat. Percussorum Cæsaris partes sequutus est; ideòque eum adolescentem irritabilem & stolidissimum adulatoriè vocat Strabo *lib. 14. pag. 660.* qui imperante Tiberio scripsit.

Cùm auxilium petiturus ad Parthos transisset Labienus, iis auctor fuit, ut bellum contra Romanos gererent, seque illis ductorem præbuit. At postquam Brutum se Imperatorem appellasse, & in denariis caput suum expressisse comperit; ipse quoque Imperatorem se Parthicum nominavit; ratione, ut ait Dio, à more Romano diversissima. Quos enim adversum Romanos ducebat, ab iis nomen sibi sumebat, quasi verò eos, ac non cives suos, vicisset.

ARSAC.
217.

In averſa parte equus cum ſtrato dorſo impoſito conſpici-
tur, Parthorum more. Romanos enim eo non uſos fuiſſe;
docet nos equeſtris M. Aurelii ſtatua Romæ in area Capitoli
erecta: quod ex Auguſtorum monetis etiam confirmatur.
Sed ut ſe Parthicum verè Imperatorem designaret Labienus,
ira in ſuo numiſmate exhibere equum voluit, quo maximè
Parthi utebantur: ut innuit Ovidius 1. *de arte amandi*.

Ut celer averſis utere Parthus equis.

Hybreas, qui tunc Mylaſſis, Cariæ urbi, præerat,
dicto quodam exaſperavit Labienum. Cùm enim hic
ſe Parthicum Imperatorem appellafſet; proindè aiebat
Hybreas, Caricum ego me Imperatorem nuncupo.
Exindè Labienus urbem invaſit, cohortes ſecum du-
cens Romanorum, qui in Aſia erant. Et Hybream
quidem non arripuit, qui jam Rhodum conceſſerat;
domum autem ipſius ſumptuoſè apparatus corruptit
ac diripuit, totamque urbem malè mulctavit. *Strab.*
lib. 14. pag. 660.

Dum hæc aguntur, Antonius in Ægypto amore
remulentiâque detentus, deſidebat. Vix tandem ad
Parthorum inſultus conſurgere coactus, ad Tyrum
navigavit, tanquam auxilium urbi laturus. Sed cùm
occupatam jam ab hoſte omnem circum regionem
invenifſet, Pompeii bellum prætendens, eam deſe-
ruit, & in Græciam perrexit: atque in itinere de
caſu Fulviæ uxoris & Lucii fratris nuntios accepit.
Sed hâc Sicyone demortuâ, Antonius cum Cæſare
in gratiam rediit, ductâ ſore ejus Octaviâ. Hoc
pacto, pace inter eos redintegratâ, Antonio Parthi-
cū obtigit bellum, Cæſari verò bellum adverſus
Sextum Pompeium obvenit.

Interea

Intereà Parthi sub auxilii specie sibi vincentes, ab Arsac. Euphrate & Syria usque ad Ioniam excurrerant, la- 218:
tronibus tamen similiores quàm hostibus. *Florus lib. 4.*

cap. 9. Ad quorum progressum impediendum Antonius Legatum P. Ventidium Bassum in Syriam præmisit.

Ventidius antè ad Labienum pervenit, quàm is id futurum cognosceret; territumque repentino adventu exercituque suo, (solus enim tùm cum collectis ex Asia militibus Labienus ibi agebat absque Parthis) indè ne ausum quidem congregi profligavit; fugientemque in Syriam insecutus est, cum expeditissimis sui exercitûs militibus: deprehensumque apud Taurum montem, ulteriùs progredi prohibuit. Eo loco complures dies oppositis invicem castris quieverunt; Labieno Parthos, Ventidio Legiones expectante. *Dio lib. 48. pag. 434. & 435. Edit. Henr. Steph.*

Cùm iisdem diebus utrique id quod opperiebatur advenisset; Ventidius, quia equitatum Parthorum metuebat, in sublimi loco (ibi enim castra posuerat) perstitit: Parthi verò sua multitudine freti, hostemque olim à se superatum contemnentes, antequàm se Labieno conjungerent, summo mane ad tumultum accesserunt: ac nemine contra exeunte, subire ad ipsum collem intenderunt. Cùmque jam in sublime evasisent, Romani decurrentes, haud magno labore eos per declive præcipites egerunt. Ita Parthi, pars à Romanis trucidati, major pars in receptu se invicem perdiderunt; cùm alteri jam fugerent, alteri tum primùm colli succederent. *Id. ibid.*

Ventidius Parthos non ad Labienum, sed in Ciliciam fugam capeffentes, usque ad castra insequutus,

ARSAC.
218.

viso ibi Labieno, substitit. Labienus, cum se ad pugnam composuisset, videns militum suorum animos fugâ Parthorum consternatos, non ausus configere, sub noctem aufugere aliquò instituit. Ventidius, re è profugis præcognitâ, multos in ipso discessu per infidias interfecit; reliquos omnes à Labieno desertos sibi adjunxit. *Id. ibid.*

Labienus, veste mutatâ, effugit; ac aliquandiu in Cilicia cum latuisset, à Demetrio, (fuerat hic superioris Cæsaris libertus, ac tùm Cyprum, ab Antonio præpositus ei insulæ, regebat;) qui, posteaquàm ubi delitesceret, cognoverat, indagatus ac captus est. *Id. ibid.*

His ita gestis, Ventidius Ciliciam recepit ac constituit; Upedium autem Silonem cum equitibus ad Amanum præmisit. Amanus mons est in confinio Ciliciæ & Syriæ; tantæque sunt in ejus transitu angustiae, ut quondam portæ fuerint in iis cum muro constructæ: ac loco nomen indè inditum. Eas Silo obtinere non valuit; quin imò à Pharnapate, Pacori Legato, qui eum transitum custodiebat, in summum discrimen conjectus periisset; nisi fortè fortunâ Ventidius pugnantibus superveniens, suos conservasset. Is Parthos & ex improvise, & numero sibi impares adortus, Pharnapatem ex eo loco expulit. Hic verò se recepit ad montem Trapezum, à similitudine mensæ dictum, qui vallo Meleagri imminet, & flumini Oenoparæ: ibique à Ventidio deletus occiditur. *Strab. lib. 16. pag. 751.* Pharnapates autem iste potius dicitur *Phra-Nipates*, quem tamen ipsemet Geographus Νιφάτιν vocat; sed emenda Νιπάτιν meo periculo. Antonius ad bellum Parthi-

cum Româ profectus, Athenas venit, quâ in urbe hiberna sibi delegerat, & Furnium in Africam misit, ut Sextii quatuor Legiones contra Parthos duceret. Nondum enim audierat Lepidum eas ademisse Sextio. *Appian. pag. 715. & 716.* Hibernanti autem Athenis Antonio, primæ Ventidii res prosperè gestæ nuntiantur, Parthis fufis, Labienum & summum Orodis, quem Hyrodem vocat Plutarchus, Ducem Pharnapatem ab eo interfectos. Hujus victoriæ gratiâ, Græcis epulum præbuit, & populo Atheniensi ludos gymnicos edidit. *Plutarch. in Antonio pag. 930.*

ARSAC.
218.

Ventidius itaque Syriam à Parthis relictam jam citra prælium recepit, Arado tantum exceptâ, quam ab eo aliquandiu oppugnatâ. In Palæstinam deinde profectus, eam quoque cepit, Antigono ejus Rege perterrefacto. Quibus perfectis, pecuniam multam à singulis aliis, multam verò in primis ab Antigono, Antiochoque Commageno, & Malcho Nabataeo exegit; quòd ii Pacorum auxilio juvissent. *Dio lib. 48. pag. 436. Edit. Henr. Stephani.*

Cùm Pacorum colligere exercitum, & in Syriam reverti audiisset Ventidius, in Melum pervenit, cùm neque urbes essent adhuc constitutæ, & exercitus in hibernis etiamnum dispersi: utque & moram Pacoro injiceret, & tarditati suarum copiarum mederetur, Regulum quemdam Chaunæum, notum quidem sibi familiariter, sed quem certò sciebat Parthis magis cupere; cùm alioquin, tanquam fidissimum sibi, in honore habuit; tùm consilium quoque nonnullis in rebus ab eo petiit; ita ut citra suum tamen detrimentum, hanc ei de se opinionem præberet, quasi conscium

ARSAC.
216,

ARSAC. eum suorum arcanissimorum consiliorum faceret. Eo
 219. re deductâ, simulavit metuere se ne Parthi consueto
 suo Euphratis transitu, qui est apud urbem Zeugma,
 omisso, aliâ viâ infra eum locum flumen transirent,
 quod hîc campi Parthis, ibi verò colles sibi commodi
 essent: idque & persuasit Chaunæo, & per eum etiam
 Pacorum decepit; ita ut campestri itinere, (quâ Ven-
 tidius sinxerat se nolle eum venire:) prolixiori delecto,
 spatium copias suas cogendi Ventidio daret. *Dio lib.*
49. pag. 461. Edit. Henr. Steph.

Ventidius interea Upedium Silonem ad se accersit,
 mandato ei per epistolam, ut, composito prius Ju-
 dææ statu, provinciales reliquos auxiliares ad Parthi-
 cum bellum secum adduceret. *Joseph. de bell. Jud. lib.*
1. cap. 12.

Pacorus igitur cum magnis Parthorum copiis in
 Syriam descendit, omissoque ad Zeugma breviori
 Euphratis trajectu, varios per anfractus circumeundo,
 inferiore itinere transducit exercitum: dumque fusiores
 ripas tranant, & ob hoc operosiores pontes jungunt
 Parthi, instrumentaque moliuntur, ut in regionem
 Cyresticam transeant, quadraginta amplius dies im-
 penderunt. Quo temporis spatio Ventidius ad contra-
 hendas usus est copias, quas triduo antequam Parthi
 advenirent, recepit.

Cum autem Ventidius passus esset Parthos fluvium
 transire, neque secundum transitum eos adortus esset,
 in eam ipsos opinionem adduxit, ut effœminatos ac
 imbecilles esse Romanos judicantes, castra quoque
 eorum, quamvis edito loco posita, magnâ mole ag-
 grederentur: spe ea primo impetu capiendi: *Dio lib.*

49. pag. 461. Edit. *Henr. Steph.* At Ventidius, simulato timore, diù se continuit, & insultare Parthos aliquantisper passus est. Ad postremum in securos lætoque partem Legionum emisit: quarum impetu fusi Parthi, in diversa abiire. Pacorus autem, cum fugientes suos abduxisset secum Legiones Romanas putaret; castra Ventidii inclusi sine defensoribus, aggreditur. *Justin. lib. 42. cap. 4.*

ARSAE.
219.

Hæc autem castra, quamvis edito loco posita, cum alacriter aggrenderentur Parthi, spe, uti jam diximus, ea primo impetu capiendi: statim à Romanis repentinà eruptione factâ, non magno labore per declive depulsi sunt. *Dio ut suprâ.* Reliquam verò partem Legionum in campestria adversus Parthos Ventidius non antè eduxit, quàm illi quingentis non ampliùs passibus abessent: atque ita procursione subitâ, adeò se removit, ut sagittas, quibus ex longinquo usus est, cominùs applicitus eluderet. Quo consilio, quia quandam fiduciae etiam speciem ostentaverat, celeriter Parthos debellavit. *Front. Stratag. lib. 1. & 2.* Maximè funditoribus victoriam adjuvantibus; qui eminùs violentis ictibus Parthos impetentes, summoperè affligebant. *Dio ut suprâ.*

Parthi tamen, quorum plures cataphracti erant, fortiter admodum pugnaverunt. Ipse quoque Pacorus fortissimè dimicans, in prælio est interfectus. Quem simul atque Parthi cecidisse viderunt, pauci pro ejus cadavere alacriter, sed frustra certavêre. Quibus ipsis quoque concisis, reliqui omnes celeri sese fugæ committere. *Dio ut suprâ.* Cæterùm Parthorum exercitum omnem latè inter Orontem & Euphratem in-

ARSAC. 219. *terne*cione deletum à Ventidio fuisse, vigintique amplius hominum millia interfecta esse testatur Paulus Orosius *lib. 6. cap. 18.* Nec certè ullo bello Parthi unquam magis vulnus acceperunt. *Justin. lib. 42. cap. 4.* Siquidem, partim per Pontem domum confugere conati, præventi à Romanis, perierunt; partim in Commagenem ad Antiochum profugerunt. *Dio lib. 49. ibid.* Atque ita Ventidius Parthos rursus intra Mediam & Mesopotamiam repressit: ulterius persequi eos nolens, invidiam Antonii veritus. *Appianus in Partic.*

Insignis illa victoria eodem anni die relata est, (mense scilicet Junio) quo ante annos 14. Orodes per Surenam Crassum interfecerat. *Plutarch. in Anton. & Dio ut suprà.* Intereà Ventidius Syriam, quæ suspensio animo eventum belli expectabat, (nam justitiæ ac clementiæ nomine, Pacorum Syri summo amore prosequiebantur; ita ut majori nullum unquam Regem) circum urbes missò Pacori capite, cùm facile pacavisset; exercitum duxit contra Antiochum Commagenum. *Dio lib. 49. pag. 462. Edit. Henr. Steph.*

Hæc cùm nuntiata in Parthia essent, Orodes Pacori pater, qui paulò ante vastatam Syriam, occupatam Asiam à Parthis audierat, victoremque Pacorum Romanorum gloriabatur, repentè filii morte & exercitûs clade intellectâ, ex dolore ad furorem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam, non cibum sumere, non vocem mittere; ita ut mutus factus videretur. Post multos deindè dies, ubi dolor vocem laxaverat, nihil aliud quàm Pacorum vocabat. Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cùm illo lo-

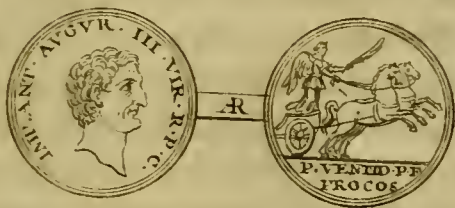
qui, cum illo consistere; interdum quasi amissum flebiliter dolebat. *Justinus lib. 42. cap. 4.*

ARSAC.

219.

Romæ Antonio, quod per ejus Legatum Ventidium victoria Parthica esset relata, supplicationes decretæ sunt, decretusque triumphus: tum ob ejus eminentiam, tum secundum leges; quia ea provincia ipsius fuerat. Nihilominus tamen Ventidio quoque eadem concessa sunt, quia videbatur Crassi calamitatem Pacorus abundè compensasse: præsertim cum eadem anni die utraque res evenisset. *Dio lib. 49. pag. 462.*

Antonius ob victoriam Parthicam nummos cum effigie sua, & P. Ventidii nomine signari jussit in perpetuam rei memoriam: è quibus unum hîc Lectorum oculis subjiciendum curavimus.

Antonius Triumvir, cum in Syriam venisset, Samosata Antiochi Commagenes Regis Metropolim oppugnavit: eò quod Antiochus Parthos juvisset; (nam filiam suam Orodi in matrimonium concesserat.) Ventidium autem in auxilium Herodis primum, deinde ad triumphandum de Parthis Romam misit: Sosio Syriæ & Ciliciæ Præside constituto. *Josephus, Plutarchus & Dio.*
V. Kal. Decembris anno V. C. 716. Ventidius Pro-

ARSAC.

219.

ARSAC. consul de Tauro monte & Parthis triumphavit, ut referunt *Fasti Consulares*. Primus, inquit Dio, inter Romanos Ventidius de Parthis triumphum duxit. *Lib. 49. pag. 462.* Vir obscuro quidem natus loco, sed qui per amicitiam Antonii magnarum rerum gerendarum accepit materiam, quâ pulcherrime usus est. *Teste Plutarcho in Antonio.*

Cæterum post longum deindè luctum alia sollicitudo Orodem miserandum senem invadit; quemnam ex numero triginta filiorum in locum Pacori Regem constituat. Multæ pellices, ex quibus generata tanta juvenus erat, pro suis quæque sollicitæ, animum senis obsidebant. Sed fatum Parthiæ fecit, in qua jam quasi solemne est Reges parricidas haberi; ut sceleratissimus omnium, & ipse Phrahates nomine, filius Orodis primogenitus, Rex statueretur. *Justinus lib. 42. cap. 4.*

Dum hæc aguntur, Parthorum Rex senior Orodes ex luctu in hydropisim incidit; ideoque, citius quàm destinârat, Phrahati, filiorum suorum maximo, regnum tradidit. Hic autem, vix dum accepto regno, omnium se mortalium sceleratissimum gessit. Namque fratres suos, quos ex Antiochi Commagenes Regis filia susceperat pater, quod se & virtute & materno genere præstantiores essent, dolo necavit. Sed & patri ipsi morbo aquæ intercutis laboranti, ad maturandam ejus mortem, aconitum miscuit. Quod cum vis morbi per alvum dejecisset, adeò ut jam melius haberet: ad celerrimam conversus viam Phrahates, missis ficariis, patrem præfocavit: postquàm septemdecim annos solus, à patris verò Mithridatis morte duos & viginti regnavisset. *Plutarch. in Crasso, pag. 565. Appian. in Parthicis, pag. 157.*

NUMMUS

NUMMUS

ARSACIS ORODIS.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis tiarâ multiplici unionum ordine insigni;
 ut & diademate ornati, cum trabea solita: ex al-
 tera parte figura Regis mitrati & diademati sedens,
 dextrâ arcum gerit, cum inscriptione: ΒΑΣΙΛΕΩΣ
 ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ
 ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ: id est,
 REGIS REGUM, MAGNI ARSACIS THEOPATORIS NI-
 CATORIS.

Isti omnes tituli in averfa hujus Parthorum Regis nummi
 parte exarati, nulli alii Arsacidæ magis conveniunt, quàm
 Arsaci Orodi; quapropter hunc ipsi nummum fidenter assi-
 gnamus Nam si primum MAGNI ARSACIS, quem sibi adap-
 tat, expandamus, exemplum hic prædecessorum suorum se-
 quitur videtur, qui res præclare in aliquo bello gesserant.
 Quod cognomen quoque ab iis usurpatum est, quoties re-
 gnum contra hostium impetus defenderant: quemadmodum
 & ejus pater Phrahates III, qui contra Syllam, Parthis dira

minitantem, suum fortiter regnum tutatus est. Alterum verò THEOPATORIS, in parentis memoriam, qui DEUS, apud Phlegontem, ut diximus, appellatur, eâ præsertim de causâ sibi adscivit, ut parricidii suspicionem à se remotam in fratrem omninò rejiceret. Hinc est, quòd, quasi patrem ulturus, fratrem suum coram se interfici jusserit. Quod autem ad THEOPATORIS cognomen attinet, illud jam Phrahates II, & Sinatrockes fratres in Mithridatis I. parentis memoriam, ut suprâ retulimus, sibi arrogaverant. Tertiam tandem NICATORIS, seu VICTORIOSI appellationem sibi hic assumit Orodes, propter victoriam illam insignem, quam per Surenam de Romanis, duce M. Crasso, in Mesopotamia reportaverat. Sed hîc gratias Horatio debitas prætermittere nequeo, qui *lib. 3. Od. 6.* nos docet hujus Surenæ nomen fuisse Monæsem.

*Jam bis Monæsis & Pacori manus,
Non auspicatos contudit impetus,
Nostros.*

Itaque Orodes, cùm bis Romanorum impetus contudisset, meritò VICTORIS sumplisse cognomen videtur.

Quemadmodum autem Arsacida Principes Persarum Monarchas, à quibus originem se traxisse jactabant, imitari voluerint, ita & Orodes tiaram ceu cidarim usurpavit. De tiara loquitur Curtius *lib. 3.* CIDARIM PERSÆ REGUM CAPITIS VOCABANT INSIGNE. HOC CERULEA FASCIA ALBO DISTINCTA CIRCUIBAT. Ceterùm tiaræ illæ non idem semper ornamenti genus habuere; ut sparsim in ista Arsacidarum serie videre licebit. Nempe Orodís tiara non modò tribus ornata est unio- num ordinibus, sed etiam uno emblemate, quod gemmas pretiosas continet. Ad latera verò videtur inserta aliqua præ- grandis gemma in cornu figuram elaborata.

Ut nihil in figura Regis ex averfa parte sedentis descri- benda præmittatur, illam calceos gestare notandum est. Calceus autem à calce dictus, pedis indumentum est, quod fit ex pellibus animalium. Eum verò Regis calceum, quem exhibet nummus, taniis religatum observamus; quæ quidem, ornamentî causâ, sursùm sese subrigunt atque attollunt.

ARSACES XV.

147

ARSACES
219.

ARSACES PHRAHATES IIII
REX PARTHORVM XV.

*In museo D. Vaillant D.M.
ex num arg. drach.*

PHRAHATES, hujus nominis IV,
Orodis filius, patre necato, regnum Par-
thorum occupat, ac per scelera in Re-
giam perrumpens, fratres, quos habebat
triginta, contrucidat; sed nec in illis
cessant parricidia. Nam, cum infestos sibi optimates

T ij

ARSAC. ob tot crimina videret, ne quis superesset, qui ad regnum, se amoto, posset acciri; adultum quoque filium suum interfici jubet. Postea etiam nobilissimum eumque occidit, ac præterea tam multa flagitiose agit, ut primorum permulti ab eo, partim alio, partim ad Antonium, (in quibus etiam fuit Monæses vir illustris & potens) concefferint. Nummi Arsacidarum duplicantes litteram N. Monæsem semper inscriptum habent. *Dio lib. 49. pag. 464. Edit. Henr. Steph.*

Antonius exercitum contra Parthos comparaverat, jamjamque erat moturus, cum ad eum Monnæses advenit. Is se ducem belli futurum, ac sine ullo labore plerasque Parthiæ partes occupaturum promisit. Antonius Partho fidens, bellum Parthicum ei gerendum injunxit: atque inter alia præmia, ei triumphum Romanis subditurum urbium reditus fruendos usque ad finem belli concessit, regnumque Parthiæ promisit. *Dio ut supra.*

Triumvir autem Monnæsis fortunam Themistoclis assimilans fortunæ, suam vero opulentiam magnificentiamque comparans Regibus Persarum, tres urbes donavit ei, Larissam, Arêthusam & Hierampolim, quam antè *Babycem* nuncupaverunt. *Plutarch. in Anton. pag. 932.*

Interim Parthorum Rex Phrahates Hyrcanum Regem Judæorum captivum ad se perductum, propter claritatem generis comiter habuit, & vinculis solutum permisit Babylone degere. Postquam autem Antonius Antigonom, qui ejus regnum occupaverat, securi in Antiochena urbe percussit; Herodes ad regiam dignitatem evectus, Hyrcano scripsit, rogaret

Phrahatem, & ejus regni Judæos, ne sibi inviderent communem cum genere futuram potestatem. Nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & servatori gratiæ; simulque etiam ad ipsum Phrahatem Legatum misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum, ne obstitaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Hyrcanus igitur à Phrahate dimissus est. *Joseph. è lib. 15. Antiq. Jud. cap. 2.*

ARSAC.
220.

Cæterum Phrahates, audito fœdere, quod inter Antonium & Monœsem initum erat, cum ejus rei causâ sibi metueret, præsertim quia fugam Monœsis Parthi molestè ferebant, Legatos ad Monœsem misit, de pace; summisque pollicitationibus, ut retrocederet, persuasit. Quod cognitum etsi, ut par erat, stomachum Antonio movit, tamen Monœsem, quem in sua adhuc potestate habebat, non occidit: (quia, si id fecisset, neminem barbarum deinceps ad suam amicitiam accessurum putabat.) Sed fraudem contra hostem struens, eum dimisit, tanquam ejus operâ cuni Parthis amicitiam facturum; misitque cum eo Legatos ad Phrahatem, qui verbis pacem componerent, siquidem Rex signa & captivos, quæ Crassi calamitate Parthi ceperant, Romanis reddidisset. Sperabat autem se Regi spe pacis imparato superventurum. *Dio lib. 49. pag. 464. Edit. Henr. Steph.*

Antonius interim ad bellum reipsâ se comparans, usque ad Euphratem processit, existimans eum nullo præsidio teneri. Quod ubi eo loco vidit diligentissimè positum, averso indè itinere, in Armeniam statim ire instituit, ad bellum Artavasdi Medorum Regi inferendum, ab Artavasde Armeniæ majoris Rege, inimico ejus, impulsus. *Idem pag. 465.*

ARSAC.

220.

Iter per Arabiam & Armeniam fecit Antonius : ubi coactis copiis & fociis Regibus , (multi erant hi ; maximus autem omnium Armeniæ Rex Artavasdes , qui sex millia equitum , & septem peditum dedit) lustravit exercitum. Erant peditum Romanorum LX. millia ; Hispanorum Gallorumque inter equitatum Romanum recensitorum decem millia ; cæterarum Nationum cum equitibus simul & levi armatura xxx. millia. *Teste Plutarch. in Anton.*

Bellum illud cum Legionibus octodecim , & sexdecim millibus equitum Parthis intulisse Marcum Antonium refert Livius in *Lib. 130. Epitome.*

Artavasdes , itineris dux , spatium omne emensus , quod à Zeugmate ad Euphratem est usque ad ingressum Atropatenæ ; (quam Araxes fluvius ab Armenia dividit :) octo millium stadiorum iter effecit , duplo amplius , quàm recta fuisset via : nimirum exercitum per devios montes , perque continuos anfractus circumducendo. Cùm autem debuisset Antonius in hibernis Armeniæ quiete reficere suum exercitum , attritum horum octo millium stadiorum itinere , & , priusquam Parthi è suis hibernis moverent , ineunte vere Mediam invadere : moras illas non tulit. *Appianus in Parthicis, pag. 158. & Plutarchus in Antonio.* Insuper fidendum non erat Artavaldi Armeniorum Regi , cujus soror Orodis Parthorum Regis filio nupserat ; ut patet ex *Epist. 3. Libri XV. Epist. M. T. Cicer. ad Famil.*

Verùm , cùm intellexisset Antonius Regem Mediæ , ad opem Parthis ferendam , procul domo abiisse , impedimentis ac parte exercitûs cum Oppio Statiano relictis , subsequique se jussis , ipse cum equitibus ac pe-

ditatûs optimâ parte festinatò profectus est : sperans se primo impetu omnem Mediam subacturum. *Dio lib.* 49. pag. 465.

ARSAC.
220.

Postquàm Araxem transmisit Antonius Atropate-
nam regionem populatus est : deindè *Phrahata* Strabo-
ni, Dioni verò *Praaspa*, magnam urbem, à fluvio
2400. stadiis remotam, in qua Regis Medorum con-
juges cum liberis erant, obsidione cinxit. Ubi pro-
tinûs quantum peccati admisisset, relictis retrò machi-
nis cum Statiano, ostendit usus. Itaque, quò milites sui
possent cum hostibus manus conferere, duxit ad urbem
aggerem ; quem lentè & magnis sudoribus excitavit.
Intereà cum magnis copiis advenit Phrahates. Qui
ubi relictâ machinamentorum plaustra accepit, frustrâ
laborare Antonium in oppugnanda urbe, validis muris
ac multis defensoribus munitâ, libentissimè passus est.
Ipse verò Statianum in itinere fatigatum improvisò
adortus, tùm ipsum occidit, tùm ad unum omnes,
qui cum eo erant, interneceione delevit. *Plutarch. in*
Anton. pag. 933. & Dio lib. 49. pag. 465. In eo prælio
decem millia hominum occisa fuisse, narrat *Plutarch.*
in Anton. pag. 933. Duas verò periisse legiones, tradit
Paterculus, machinasque omnes atque omnia impedi-
menta, in Parthorum fuisse potestatem redacta.

Ex acie solus evasit Polemo, Ponti Rex, Antonii
socius, qui captus à Parthis, pecuniâ datâ, dimissus
est. Fuit autem hoc Parthis factu facile, quia Arme-
niæ Rex Artavasdes ei pugnæ non intererat : qui cum
posset Romanis subvenire, non modò id non fecit ;
sed ne ad Antonium quidem, verùm in regnum suum
discessit. *Dio ut suprà lib. 49. pag. 455.*

ARSAC.

220

Cæterum, etsi ad primum Statiani nuntium festinaret Antonius, ut suis auxilium ferret; tamen tardius venit, ac præter mortuos neminem invenit. Itaque, tametsi clade hæc terrebatur, tamen quia nemo Barbarorum sibi occurrebat, censens eos propter metum aliquò abiisse; animum resumpsit: ac non multò post cum eis congressus, funditorum operâ (quorum magnus erat numerus, jaculaque ipsorum sagittis hostium longius procedebant: ita ut armaturæ quoque gravis miles ab iis tutus non esset) in fugam eos coniecit; sed propter celeritatem equitandi Parthorum, non magnam stragem eorum edidit. *Id. ibid. pag. 465.*

Porro iterum Phrahatorum oppugnationem aggressus, hostibus quidem (cùm & præsidium magnâ vim eum repelleret, & qui foris erant, hostes congregandi facultatem non darent) damni nihil admodum intulit: suorum autem permultos in quærendis ac supportandis com meatibus amisit. *Id. ibid. pag. 466.*

Interim obsidentibus cùm alacres ostenderent se Parthi, & contumeliosas jacerent minas; Antonius, ne cedenti exercitui desperatio & pavor inhæreret, incretaceretque; eduxit frumentatum decem Legiones, tres cohortes Prætorias gravis armaturæ & totum equitatum: ita potissimum eliciturum se expectans hostem, ac signis collatis, dimicaturum. Progressus unius diei iter, ut Parthos vidit undique circumfusus, & irrumpere in ipsum quærentes, ex via proposuit in castris signum pugnæ. *Plutarch. in Anton. pag. 933.*

Detractis igitur tentoriis, tanquam non pugnaturus, sed reducturus retrò exercitum, præterivit Parthorum

thorum aciem formâ lunari instructam: imperavitque Arsac. 220.
 cum prope antesignanos viderentur Legionarii venisse,
 ut infestos equos in hostem admitterent. At Parthis
 in procinctu ex adverso consistentibus stupenda acies
 visa Romanorum, spectabantque prætereuntes paribus
 intervallis sine confusione ordinum, & silentio pila
 vibrantes. *Id. ibid. pag. 933.*

Ut signum datum est pugnae, circumagentes se
 equites cum clamore intulerunt se: quos exceperunt
 Parthi, semet adversus eos defendentes; quamvis statim
 intra teli jactum venissent. At ubi Legionarii cum cla-
 more & crepitu armorum incurrerunt; cum equi Par-
 thorum pavore sunt perculsi, tum ipsi priusquam ad
 manus ventum est, in fugam sese effuderunt. Quorum
 tergis inhæsit Antonius, atque in magnam spem ve-
 nit, universum se bellum, aut majore ex parte, illo
 patrasse die. Ubi confectati hostem pedites ad 50.
 stadia, equites ad ter totidem; recensuerunt eos, qui
 ceciderant aut in potestatem venerant; atque inve-
 nerunt captos 30. caesos 80. tantum. Tum verò per-
 plexitas & desperatio omnium animos incessit, durum
 esse reputantes, si victores tam paucos occiderent;
 victi verò amitterent tam multos quam desideraverant
 apud plaustra. *Id. ibid. pag. 933. & 934.*

Insequenti die, vasis collectis, moverunt ad Phra-
 hata & castra sua. Ubi inciderunt in via primum in
 paucos hostes, deinde in plures; denique in cunctos,
 tanquam non antè fusos, & recentes, qui laceſſebant
 eos, & irrumpebant undique agrè & laboriosè in castra
 sese receperunt. Quia verò Medi excursionem in
 aggerem fecerant, & propugnatores terrore conster-

ARSAC. 220. naverant ; inflammatus Antonius, eos, qui loco cesserant, decimatione animadvertit : divisus enim per denos Legionibus, decimum quemque sorte ductâ, interfecit ; cæteris pro tritico admensus est hordeum. *Id. ibid. pag. 934.*

Cæterum, initio quidem obsidionis cum cibaria ex vicinia Romani haberent, & obsidioni urbis & com meatibus parandis facile suffecerant. Postquam autem propinquis omnibus absumptis, milites frumentatum longius abire opus habuerunt : eveniebat, ut si pauci emitterentur, non modò nihil apportarent, sed ipsi quoque perirent. Sin multi oppugnatoribus nudabantur Phrahata, ac Parthis erumpentibus, multi milites, multæ machinæ Romanorum perdebantur. Igitur Antonius, omnibus suis militibus hordeum pro frumento dedit : omnino autem cum videretur alios in obsidione habere, ea patiebatur, quæ obsessis usu venire solent. Nam & Oppidani diligenter tempus eruptionibus idoneum observabant : & qui foris erant, Romanos sicubi dispersos intelligerent, celeriter eos adoriendo, ac statim se recipiendo, plurimum vexabant. Frumentatores verò in pagos exire illæfos sinentes, in reditu palantes subito invadebant. Eam ob causam erat bellum utrique grave ; atque id quod instabat eo formidabilius, Antonio quidem famem expectanti. Non ultrà enim sine vulneribus & ingenti cæde licebat ei frumentari. *Dio lib. 49. pag. 466. & Plutarch. in Anton. pag. 934.*

Cum nihilominus obsidionem produceret Antonius, veritus est Phrahates, ne si ea diutius continuaretur, Antonius, vel per se, vel auxilio etiam aliquo auctus,

urbem incommodo aliquo afficeret: quin & aliundè cognoscens Parthos quidvis priùs quàm hyemem extrà tecta tolerare, vel in stativis posse contineri; meritò suspicabatur fore ut perdurantibus in obsidione & persistentibus Romanis, ipse à suis defereretur, cœlo jam post æquinoctium autumnale nubibus obducto. Ergo dolum fabricat hujuscemodi. *Dio lib. 49. pag. 466. & Plutarch. in Anton. pag. 934.*

ARSAE
220.

Parthorum nobilissimi in frumentationibus & aliis concursibus lentius fatigabant Romanos, permittebantque iis quædam capere, & virtutem laudabant eorum, ut fortissimorum virorum: qui meritò in admiratione apud Regem suum haberentur. Hinc propius advecti, atque sensim admoventes equos, Antonium conviciis proscindebant, quòd cupienti pacem Phrahati, & tot talibusque viris parcere non præberet ad id occasionem; sed duros ac graves desideret hostes, opperiens famem & hyemem, per quas arduum ipsis sit vel prosequentibus effugere Parthis. *Id. Plutarch. ibid.*

Multis hæc ad Antonium referentibus, spe emollitus, non antè tamen misit ad Phrahatem Legatos, quàm blandos illos rogasset Parthos, eane ex Regis sententia referrent? Affirmantibus id illis, hortantibusque, ne formidaret vel diffideret: misit certos ex amicis iterum postulatum, ne omninò acquiescere existimaretur, modò salvus esset & elaberetur, ut sibi signa militaria & captivi redderentur. *Id. Plutarch. ibid.*

Talibus deceptus colloquiis, Legatos Antonius, ejus rei causâ, ad Phrahatem mittit; qui aureâ sellâ sedens,

ARSAC.
220.

ac nervum arcûs pulsans, multisque verbis in Romanos invehctus, tandem pacem eâ conditione promissit, ut continuo exercitum abducerent. Hoc audito Antonius, cum & factum Regis metueret; & si discessisset aliquò, pacem se habiturum crederet, à Phrahatis recepit. *Dio. lib. 49. pag. 466.*

Antonius, qui facundus ad populum erat, atque ad exercitum dicendo mulcendum suprâ omnes comparatus æquales, rubore & mœrore ipse vulgus militum confirmare prætermisit, delegavitque id muneri Domitio Ænobarbo. Ibi aliqui stomachati sunt, quasi despicerentur. Maxima pars tamen infracta est, causamque perspexit: atque ideò magis reverendum vicissim Imperatorem, eique duxit parendum. *Plutarch. in Anton. pag. 934.*

Intra paucos igitur dies Antonius, collectis vasis abiit. *Id. ibid.* Operibus quæ ad oppugnandam urbem fecerat, tanquam in sociorum terra jam versans, integris relictis; quæ omnia disiectis aggeribus, Medi mox incenderunt. *Dio ut supra pag. 467.*

Cum autem Antonius recipere se retrò eâdem viâ campestri & nudâ institueret, quidam Mardus genere, morum Parthicorum ex diutino usu peritus, cujus in Romanos fides in prælio ad machinas fuerat probata; adit Antonium, monetque ita fugiat, ut montes teneat ad dextram, neque gravem armis exercitum in planicie nudâ apertâque tanto æquitatui & sagittariis objiciat: quòd sanè fabricantem Phrahatem benignis pollicitis reduxisse ipsum ab obsidione: ducem se viæ compendiosioris, magisque necessariis abundantis fore. *Plutarch. in Anton. pag. 935.*

His perceptis, deliberavit Antonius. Parthis nolebat
 diffidere post inducias videri; compendium tamen ARSAC.
229.
 viæ, atque iter per vicos frequentatos laudans, pi-
 gnus fidei postulavit à Mardo. Ille vinciri jussit se,
 quoad exercitum reduxisset in Armeniam. Duxiteum
 victus duos dies pacatè. Tertio die, cum nihil mi-
 nus Antonius, quàm Parthos exspectaret, atque ex
 securitate progrediretur dissolutè; advertens Mardus
 aggerem, quo arcebatur amnis, recens dissipatum,
 undasque latè in viam, quà pergendum erat, effu-
 sas: Parthorum id conjecit factum esse ad ipsos im-
 plicandos & morandos fluminis impedimentum obji-
 cientium; monuitque Antonium provideret, & esset
 intentus. Nam propè esse hostes. *Id. Plutarch. ibid.*

Dum ergo aciem legionum instruit, ac per ordi-
 nes jaculatoribus ac funditoribus excursiones parat in
 hostes; superveniunt Parthi, circumvehunturque ad
 circumveniendum & conturbandum undique exerci-
 tum. Procurrente in illos levi armatura, ac multis
 illatis per missilia, nec paucioribus glandium & jacu-
 lorum jactu acceptis vulneribus, pedem retulère; mox
 ex integro irruère: quo usque equites Galli, globo
 facto, impressionem dederunt, disjeceruntque eos, ut
 eo die non ultrà ostenderint se. Ex eo quid faciendum
 esset, Antonius doctus, magnâ manu jaculatorum &
 funditorum non novissimum modò agmen; sed
 utramque etiam alam prætexens; processit quadrato
 agmine. Equitibus imperatum, ut incursum facto, pro-
 pellerent hostes; propulsos non longè confectarentur.
 Itaque cum Parthi proximis quatuor diebus, nihilò
 plus intulissent mali, quàm acceperant; redditi sunt

ARSAC. segniores: causatâque hyeme, discedere deliberaverunt. *Plutarch. in Antonio pag. 935.*
220.

Quinto die Flavius Gallus, vir fortis & strenuus, qui præfecturam obtinebat, adit Antonium, petitque majorem manum levis armaturæ à postremo agmine, & à fronte aliquot equites dari sibi, rem magnificam sese editurum promittens. Quibus ab Antonio datis, propulsavit invehentem se hostem: non, ut antè, pedem referens sensim & ad gravem se recipiens armaturam; sed subsistens, & confligens cum Parthis animosius. Hunc cùm viderent novissimi agminis duces avulsum à reliquis; missis certis revocaverunt eum: cæterum non obtemperavit Gallus. *Id. ibid.*

Titium Quæstorem aiunt etiam signa arripuisse, ac retrò convertisse; Gallumque increpassè, quod multos & fortes milites perditum iret. Increpante eum vicissim illo, ac præcipiente his, qui circa ipsum erant, ut consisterent; recepit se Titius. Gallum impressionem in frontem hostium facientem incurrentes multi à tergo incautum circumdedere. Cùm undique peteretur, missò nuntio, flagitavit opem. Legionum autem ductores, in quibus erat Canidius, qui summâ apud Antonium gratiâ valebat, non parum videntur hîc offendisse. Nam cùm convertenda confestim signa essent, dùm catervatim mittunt subsidia, atque his rursus fusis, alios submittunt; imprudentes totum penè clade & fugâ complevissent exercitum; nisi properè cum gravi armatura Antonius ex prima acie hostibus occurrisset; properè etiam tertiam legionem per medios fugientes in hostes rapiens instantes repressisset. *Id. Plutarch. ibid.*

Duas Legiones in hoc certamine occidisse tradit ARSAC.
220.
Florus lib. 2. cap. 10. Si autem Plutarcho adhibenda est fides, cecidère non amplius tria millia; fauciorum verò quinque millia in castra reportata. Inter hos Gallus fuit, quatuor sagittis, quas adverso corpore exceperat, trajectus: verum hic non convaluit ex vulneribus, cæteros circumivit Antonius invisens, consolatusque est eos lachrymarum plenus & dolore percitus. Illi alacres dexteram ejus apprehendentes, oravêrunt, iret semetipsum curatum, nec sese affligeret. Appellabant eum Imperatorem, &, modò ipse valeret, salvos se dicebant. *Plutarchus in Antonio, pag. 93.*

At hostes, quantumvis fatiscentes & defatigatos; adeò erexit hæc victoria, ac tantoperè Romanos depexerunt, ut etiam pernoctarent ad castra, expectantes tentoria jamjam deserta, & impedimenta se fugientium direpturos. *Id. ibid.*

Hac nocte Romanus quidam, ex clade Crassianâ superstes, Parthico habitu castris adequitavit, &, salute latinè datâ, cum fidem ipso fecisset; quid immineret, edocuit: jam adfuturum cum omnibus copiis Phrahatem, irent retrò, peterentque montes: sic quoque hostem fortasse non defuturum. *Florus, lib. 4. cap. 10.*

Primâ luce longè plures affluerunt, aiuntque equites fuisse non minus 40000: quòd Rex cohortem quoque, quæ corpus suum stipabat perpetuò, sicut ad indubitatam certamque victoriam misisset. Ipse si nulli interfuit pugnae. Antonius verò appellatus polites, togam pullam, quò appareret miserâllus esse poscit. Quod quia prohibuerunt amici, *avit eos,* ad concionem habendam paludatus

ARSAC.
220.

qui vicerant; illos, qui terga dederant, castigavit: quorum superiores animum addidērunt ei: hi excusantes se, paratos ostenderunt, sive decimare ipsos, sive alio modo statueret punire. Tantūm rogaverunt, molestiam & mœrorem animi deponeret. Sub hęc manus ad cœlum tendens, deos precatus est, si quæ priores fortunæ suæ serenitates divina invidia maneret, in se ut ea verteret, reliquo exercitui incolumitatem tribueret & victoriam. *Plutarchus in Antonio, pag. 936.*

Postero die agmine progressi sunt melius septo, inferentibusque se Parthis res oblata multū inopinata est. Nam qui pergere ad rapinam & prædam, non ad pugnam arbitrabantur, cū in multa tela incurrerent, valentesque & recentes animis cernerent Romanos, rursus obtorpuere. *Id. ibid.*

Ut verò descendentes ex declivibus tumulis adorti sunt Romanos, & lentè digredientes telis instituerunt figere; conversis signis, Legionarii levem armaturam texerunt armis suis, atque ipsi se in genu submittentibus, objiciebant scuta sua. Qui à tergo horum stabant, arma tenebant super hos, ac super illos pari modo alii. Ea figura tecto assimilis speciem præbet theatri, & munimentum est ad jacula arcenda, quò delabantur, densissimum. *Id. ibid.*

At Parthi, procumbentibus in genu Romanis, fationem & lassitudinem esse arbitantes, deposuerunt arcus, hastisque arreptis, in eos incurrerunt. Ibi comi, sublato clamore, subito exsilierunt, pilisque cæteris ferientes trucidavērunt antesignanos, ac

pag. 936. erunt omnes in fugam. Plutarch. in Anton,

Adeoque res miraculo fuit, ut unus ex Parthis miserit vocem: „ Ite, & benè valetè Romani. Meritò „ vos victores gentium fama loquitur, qui Parthorum „ tela fertis. *Florus, lib. 4. cap. 10.*

ARSAC.

229.

Idem cùm ageretur sequentibus diebus, parum admodum itineris perfecerunt. *Plutarchus in Antonio, pag. 937.*

Cùm autem Romani, quoties primâ luce moverent, toties urgentibus Parthorum sagittis infestarentur: Antonius abeuntium agmen in quintam horam continuit, suisque fidem constantiorem fecit: quâ persuasione digressis inde Parthis, justum iter reliquo die sine interpellatione confecit. *Frontinus, lib. 2. Stratag. cap. ultimo.*

Dum hæc geruntur, tentavit famas exercitum Romanorum, quòd parum frumentari, idque non sine certamine possent; & deficerentur molis. Magnâ enim ex parte relictæ fuerant, jumentis partim mortuis, partim ægrotos & saucios ferentibus. Chœnicem tritici Atticam quinquaginta drachmis aiunt vænissè; panes hordeaceos ad argenti pondus distrahebant. Ad olera verò & radices cùm verterunt se, pauca reperêre familiaria. Coacti etiam insolita antè gustare, herbam attigerunt, quæ afferebat per insaniam, mortem. Qui eam sumpserat, nullius alterius rei meminerat, vel notitiam habebat. Unum agebat, ut omnem lapidem moveret & versaret, quasi rem efficeret magni momenti. Plenus campus fuit humi inclinatorum, lapidesque eruentium & transferentium. Postremò bilem vomentes, emoriebantur, quando unicum remedium deficiebat, vinum. *Plutarchus in Antonio, pag. 937.*

ARSAC.

220.

His incommodis ut & fame multi perierunt: jamque ad hostem perfugere cœptum est: ac, nisi perfugas Parthi, in reliquorum conspectu, sagittis conficissent, videbantur omnes ad illos transituri; sed Parthorum crudelitas eam defectionem inhibuit. Hoc quoque ipsis fortuna interitus sui effugium dedit. *Dio lib. 49. pag. 467.*

Cum autem à Romanis exspirarent multi, nec Parthi abscederent; tradunt Antonium identidem exclamasse: O decem millia! admirantem Xenophontis copias: quod illi, cum longiore viâ ex Babylone recepissent se, atque cum hostibus dimicassent longè pluribus, evasissent tamen incolumes. *Plutarch. in Anton. pag. 937.*

Parthi autem, quia perrumpere agmen Romanorum non valebant, neque dissipare ordines; frequenter verò jam victi fuerant & pulsī, egerunt denuò pacatè cum aquatoribus & frumentatoribus; ac nervos ostendentes arcuum suorum remissos, retrò se abire dixerunt, & hunc finem facere eos confectandi: paucos Medos solum unius aut alterius adhuc diei iter sequuturos: sed nihil ipsos fatigaturos, tantum protecturos remotiores vicos. His dictis salutationes & benevolentiae demonstrationem adjunxerunt: undè perquam alacres redditi sunt Romani; atque Antonius eo nuntiato campestria potius cupivit petere, quod via montana diceretur arida esse. *Idem Plutarchus ibidem, pag. 937.*

Cum in eo esset, ut id exsequeretur, venit quidam ex hostium castris, Mithridates nomine, consobrinus Monœsis illius, qui ad Antonium confugerat, & tria illa oppida acceperat dono. Hic petiit, ut aliquis se-

cum colloqueretur, qui linguam Parthicam aut Syriacam calleret. Congressu cum eo Alexandro Antiochenfi, cui familiaritas intercedebat cum Antonio, indicans qui esset, & Monæsi hoc beneficium tribuens, rogavit Alexandrum, videretne procul ex adverso colles contiguos & excelsos? Sub illis, inquit, struunt vobis Parthi cum omnibus copiis insidias. Quippè subjacent his collibus spatiosi campi, & delusos ab ipsis vos exspectant illuc deflexuros, relicta viâ montanâ. Habet hæc quidem vobis consuetam sitim & laborem: at illac si pergat Antonius, scito Crassi eum manere fortunam. Hæc ille fatus, abcessit. *Idem Plutarchus ibidem.*

ARSAC.
220.

Quibus nuntiatis, convocavit Antonius amicos, & ducem viæ Mardum, qui ejusdem erat sententiæ. Etenim nosse ostendit se vel sine hostibus iter invium per planitiem esse, & flexus longos habere, atque inventu difficiles. Alteram asperam docuit nihil tædii præter unius diei habere squalorem. Mutatâ igitur sententiâ, nocte hac viâ duxit, jussitque aquam quemque secum ferre; sed deficiebantur multi vasis. Itaque galeas aquâ impletas portârunt; pars utres impleverunt. Jam progredi Antonium nuntii venerunt Parthis, qui, præter morem, etiam sunt nocte eum infectati. *Idem ibidem*
pag. 938.

Orto sole novissimum agmen cœperunt carpere vigiliis & labore confectum: quandoquidem quadraginta & ducenta stadia fuerant eâ nocte emensi; & incursum hostium tam subitus nec opinantes perculit, sitimque intendit Mars. Simul enim inter progrediendum pugnabant ad repellendum hostem. Primum agmen

ARSAC.
220.

pervenit ad amnem, cujus erat gelidus & lymphidus liquor, sed falsus medicatusque; qui haustus, mox alvo concitatâ & inflammatâ siti, excitabat dolores. Quod quamvis præmoneret Mardus, nihilominus repulsis, qui prohiberent, potaverunt. Orabat Antonius circumcursitans, paulisper ut sustinerent. Alterum enim ostendit non procul potabilem fluvium abesse, inde reliquam inequitabilem & confragrosam viam, ut nequaquam sequi ultrâ possit hostis. Simul præliantibus receptui cani jussit, signumque dedit metandis castris, quò saltem umbrâ potirentur milites. *Id. ibid.*

Dum tentoria statuuntur, & Parthi protinus, pro consuetudine sua, recedunt; venit iterum Mithridates; ad quem progresso Alexandro, monuit, ut cum paulisper dedisset se exercitus quieti, surgeret & properaret ad amnem: non trajecturos eum Parthos, sed eatenus insequuturos. Hæc ubi ad Antonium retulit Alexander, tradita sunt ei ab Antonio pocula permulta aurea & phialæ; ex quibus Mithridates quantum oculere veste poterat, accepit, atque inde digressus est. *Idem. Plutarchus, in Anton. pag. 938.*

Luce adhuc castra movente Antonio, perrexerunt, nihil negotii facessentibus Parthis. Verum noctem sibi met ipsi omnium illam effecerunt laboriosissimam & terribilissimam. Nam eos, qui aurum vel argentum haberent, interficiebant, spoliabantque; & pecuniam, quæ jumentis portabatur, diripiebant. Postremò impedimenta Antonii adorti, pateras & mensas pretiosas dissecebant, partiebanturque. Ingenti tumultu & errore universum occupante exercitum: (incursum enim hostili fugam fieri, & divulsionem ordinum arbitra-

bantur) accitum Antonius unum ex liberis suis, qui eum stipabant, Rhammum nomine, adegit jurejurando, ut, ubi præcepisset, confoderet se gladio, caputque detruncaret; ne veniret vivus in hostium potestatem, neque cognosceretur mortuus. *Id. Plutarch. ibid.*

Effusis in lachrymas amicis ejus, allevavit Mardus Antonium, propè esse docens fluvium (quippe aura indè emanans liquidior, atque gelidior aër afflans, lætiorem reddebat spirationem) & itineris tempore ita ostendit finiri spatium. Neque enim multum noctis restabat. Simul alii turbam nuntiârunt ex propria injuria & avaritia militum natam. Itaque, ut componeret agmen confusum & divulsam, signum dari castris mandandis imperavit. *Id. ibid.*

Jam illucescebat dies, &, cum cœpisset aliquatenus componi exercitus, & sedari tumultus; postremum agmen infestarunt tela Parthorum. Itaque signum pugnae levi armaturæ est datum. Gravis armatura scutis itidem sese mutuò contegens, jacula excepit. Parthi verò non audebant propius gradum admove. Ita, principiis paulatim progredientibus, flumen in conspectu fuit: atque, ubi instruxit in ripa infestum hostibus equitatum; primos Antonius infirmos transportavit. Jam præliantes quoque securè & quietè potare poterant. Ut enim conspexêre Parthi flumen, arcus remiserunt, dixeruntque Romanis, ut transmitterent audacter, in cœlum virtutem eorum efferentes. *Idem ibidem.*

Igitur trajecto tranquillè fluvio, refecerunt se; atque indè processerunt haudquaquàm Parthis fidentes. Sexto à novissimo prælio die pervenerunt ad Araxem.

ARSAC. amnem, quo Media & Armenia disterminantur. Hic altitudine & violentiâ difficilis visus trajectu; increbruitque rumor subsidere ibi in insidiis Parthos, ut transeuntes aggrederentur. Postquàm tamen tutò traducti, Armeniam iniêre, ut si tunc terram illam ex pelago conspexissent, adoraverunt eam; atque in lachrymas se & mutuos complexus præ gaudio effudêre. Quia verò iter faciebant per affluentem regionem, utebanturque omnibus, ex magna inopia, effusè; evaserunt hydropici & coeliaci. *Idem Plutarchus in Antonio, pag. 938. & 939.*

Ibi, recensito Antonius exercitu, desideravit viginti millia peditum, & quatuor equitum: qui non interierunt vi omnes hostili, sed supra dimidium ejus morbo. *Id. ibid.* De quibus Legionibus, totoque exercitu, haud minus pars quarta, militum; calonum, servitiiq; desiderata est: impedimentorum vix ulla superfuit. Hanc tamen Antonius fugam suam, quia vivus exierat, victoriam vocabat. *Paterculus, lib. 2.*

A Phrahatis viginti septem diebus iter fecerunt, & Parthos præliis octodecim fudêre. Cæterùm non fuerunt omnes istæ victoriæ integræ vel solidæ; quòd parùm, neque usquequaque infectati Parthos fuissent. Quâ maximè re constitit Armenium Artavasdem illius belli Antonium effectû fraudasse. Nam, si quos è Media abduxit, equitum sex & decem millia adfuissent, pariter ac Parthi instructi, ac cum illis assueti pugnare, Romanis pugnantes pellentibus, illis in fugam effusos persequentibus, haud valuissent toties recolligere se profligati, & denuò repetere pugnam. Quare Antonium omnes infesti ad vindicandum in Armenium

concitabant. *Plutarchus in Antonio*, pag. 939.

ARSAC.
220.

Antonius Parthis jam non ampliùs urgentibus, frigore magnopere conflictatus est. Jam enim hyems inierat, & montes Armeniæ, per quos solos facere iter tutò poterat, nunquam non glacie integuntur. Idcirco igitur Regi Armeniæ, quanquam ei, quòd se defecis-
 set, succenseret, ac ulcisci eum in animo haberet; adblanditus est tamen, atque eâ ratione demeruit, ut ab eo pecuniam ac alimenta acciperet. Denique ipsum adulando ac pollicitando identidem permovit, ut sibi in suo regno hyemandi potestatem faceret, vere iterum contra Parthos exercitum ducturo. *Dio lib. 49. pag. 468. & 469. In Syriam, teste Orofio, lib. 6. cap. 19. venit Antonius cum tertia vix parte de sedecim Legionibus reliquâ: ac deindè in Ægyptum abiit, ut Plutarchus in Antonio, & Dio lib. 49. testantur.*

Per idem fermè tempus Regi Medorum Artavafdi
 eum Phrahate Parthorum & Artavafde Armeniorum
 Regibus simultas haud levis intercessit. Armenio enim succensebat Medus, propter inductos sibi ab eo Romanos: Partho verò, quòd neque prædæ magnâ parte, neque ullo alio honore fuisset ab eo præditus; atque insuper, ne regno spoliaretur, valdè pertimesce-
 ret. His omnibus de causis Rex Medus, Polemone Ponti Rege, Legato ad Antonium missò, amicitiam & societatem ejus expetivit, copiarum præterea suarum auxilium ei pollicitus. Quæ legatio Imperatori Romano admodum grata fuit: (nam quæ una res ad debellandos Parthos videbatur ei defuisse, quòd minùs ab equitatu & sagittariis firmus venisset, eam accedere sibi putabat, danti magis, quàm accipienti benefi-

ARSAC.
221.

ARSAC. cium:) indeque magnâ inflatus spe , paravit iterum
 220. per Armeniam pergere , conventoque ad Araxem am-
 nem Medo , tum bellum movere. *Dio lib. 49. pag. 470.*
& Plutarchus in Antonio pag. 940.

Sub initium veris ingressus in Armeniam Antonius Nicopolim Pompeii venit: (Hæc est urbs Armeniæ minoris) eoque Artavasdem Regem ad se excivit ; scilicet ut operâ & consilio ejus in bello Parthico uteretur. Cum Artavasdes , insidias esse suspicatus , non veniret : iterum Dellium , (hic totum bellum Parthicum , cui præsens interfuerat , scripsit) ad eum misit , colloquii causâ : ipse interim celeriter ad Artaxata progressus est. Sic eum partim sociorum operâ persuadendo , partim copiis terrendo ; cum & scriptis & actis ejus se amicum omninò ostendisset ; eò vix tandem adduxit , ut in castra sua veniret. Tum comprehensum , primum absque vinculis circum castella , in quibus thesauri erant repositi , circumduxit : spe eorum sine certamine potiundi : mox deindè catenis vinxit argenteis : nimirum turpe reputans Regem ferreis in catenis haberi. *Dio lib. 49. pag. 474.*

Dum hæc geruntur , arma statim capeffunt Armenii ; Artaxe , filiorum Artavasdis natu maximo , in ejus locum Rege prius constituto. Sed hic prælio congressus & victus ad Parthos concessit. Post hæc Antonius universam Armeniam , partim vi , partim deditione , in suam potestatem redegit : necnon propter initam cum Medo pacem , præmium legationis Polemoni Armeniam minorem postea dedit. *Dio lib. 49. pag. 470. 474.*
& 475.

His perfectis , Antonius , Mediæque Regis filiâ ,
 arctioris

arctioris amicitiae causâ, filio suo in matrimonium Arsac.
impetratâ; relicto in Armenia exercitu, magnam præ- 221.
dam, Artavasdemque cum conjuge & liberis secum
abducens, in Ægyptum reversus est, eosque inter alios
captivos, ante se in triumpho Alexandriam introdu-
xit, curru ipse invehctus. *Id. ibid. pag. 475.*

Interea copias undique colligens, in Mediam para- Arsac.
bat ineunte vere expeditionem; cum Athenas venisse 222.
Octaviam ipsi nuntiatum est: cui ille mandavit, ibi
ut præstò laxetur; significans ei expeditionem suam.
Quæsit autem Octavia per litteras, quò mitti vellet
quæ ei secum attulerat. At Cleopatra timens ne cum
illâ rediret Antonius in gratiam; mori se velle simu-
labat. Inservientes autem assentatores Cleopatrarum in
tantum molliverunt & effemâinrunt Antonium, ut,
verens, ne ipsa mortem sibi conscisceret, Alexandriam
regrederetur; Medumque in æstatis horam, quamvis
nuntiarentur res Parthorum agitari seditione, rejiceret.
Plutarchus in Antonio pag. 940.

Hoc tempore usque ad Araxem profectus, quasi
Parthis bellum illaturus, satis habuit cum Medorum Re-
ge societatem junxisse; cujus ratione mutua sibi auxilia,
Antonius Medo contra Parthos, Medus Antonio civili
bello jam intento, adversus Cæsarem sponponderunt, mi-
litesque nonnullos ejus rei causâ permutaverunt: & An-
tonius Medo parte Armeniæ recens occupatæ tradita,
filiam ejus Jotapen, admodum parvulam, ut Alexan-
dri sui ex Cleopatrarum filii (cui Armeniam cum Media
magna & Parthorum regno, postquam subactum fo-
ret, attribuerat) conjugem futuram & signa militaria,
quæ amissa in Oppii Statiani pugna fuerant, recepit.

ARSAC. Secundum hæc Polemonem Ponti Regem Armeniâ
 223. minore donavit in præmium, uti jam diximus, ejus
 legationis. *Dio lib. 49. pag. 477. & 478.*

Ubi primum Parthi Antonium ex Armenia disces-
 sisse, & in Ioniam ac in Græciam, belli contra Cæ-
 sarem adornandi causâ, profectum esse cognoverunt,
 cum Artaxe è suo regno pulso, & cum iis commo-
 rante, adversus Artavasdem Mediæ Regem move-
 runt. Sed hic initio, Romanorum ab Antonio relicto-
 rum usus auxilio, illos devicit. *Dio ut supra, pag. 478.*

ARSAC. Phrahates verò, ut bellum inter Cæsarem & An-
 224. tonium exortum, & Romanos hunc milites ex Mediâ
 non solum evocasse, sed nec Medos ipsos, quos secum
 habebat, Medorum Regi reddidisse accepit: mox in
 Mediam cum totis viribus profectus est; destitutum
 copiis Artavasdem oppressurus. Ita à Partho Rege
 Medus vicissim superatus, in potestatem ejus venit.
 Ad hunc modum Armenia simul cum Media amissa
 est. Phrahates Armeniæ regnum Artaxi reddidit,
 & ipse sibi Mediam reservavit. *Dio ut supra, lib. 49.
 pag. 478.*

Interjecto deinde temporis spatio coorta est inter
 Parthos discordia: ac quidam Tiridates contra Phra-
 hatem insurrexit. Ambobus autem, & primum quam-
 diu res Antonii adhuc salvæ erant, atque etiam post
 navale prælium, auxilium Cæsaris petentibus, nihil
 aliud quàm deliberaturum se, respondit Augustus; oc-
 cupationem Ægyptiam prætendens. Ea verò discor-
 dia Mediam recuperandi opportunam Artavasdi præ-
 buit occasionem. *Dio lib. 51. pag. 522.*

Posteaquàm die 23. Septembris anni V. C. 723. ad Arsac.
 Actium superati devictique ab Augusto Antonius & 225.
 Cleopatra fuere : hæc ingentem pecuniam confecit,
 copias comparavit, auxilia quæsit : utque Mediæ Re-
 gem Artavasdem ad suam societatem pertraheret,
 Armeniæ Regis Artavasis, Alexandriæ captivi, ca-
 put amputatum ei misit. *Dio lib. 51. pag. 510.* Sed Me-
 dus ad Cæsarem, post devictum Antonium, confu-
 gere maluit. *Id. ibid. pag. 520.*

Cùm Antonius violentas sibi manus intulisset, ac
 deindè Cleopatra aspidis morfu sibi quoque vitam Cæ- Arsac.
 sar Alexandriæ apud Antonium eripuisset ; invenit 226.
 permultos Principum ac Regum liberos, quorum par-
 tem domum remisit, partem conjugio invicem copu-
 lavit ; alios retinuit. Inter quos Jotapen Artavasis Me-
 dorum Regis filiam, Alexandro Antonii & Cleopatrar
 filio, ut suprâ diximus, desponsatam, Regi Medorum,
 qui victus ad se confugerat, ultro reddidit : Artaxi
 autem Armeniæ Regi, quia is Romanos qui in regno
 suo superfuerant, occidisset, fratres suos quantumvis
 petenti, non remisit. *Dio ut suprâ pag. 520.*

Phrahates, commisso ingenti prælio, Tiridatem fu-
 gavit : qui victus in Syriam confugit. At victor mox
 ad Cæsarem hyberna, rebus Ægypti compositis, agen-
 tem Legatos misit : quibus Cæsar amicè respondit,
 atque ita negotium Parthicum composuit, ac Tiridati
 quidem auxilium nullum promisit, ut tamen in Syria
 versaretur, concessit. *Dio ibid. pag. 522.*

Hæc de Tiridate relatâ victoriâ, insolentior Phra- Arsac.
 hates redditus, cùm multa crudeliter consuleret, (id 227.
 est, cùm plurimos, qui Tiridatis partes secuti, au-

ARSAC. 227. xilium ei tulerant, morte plexisset:) in exilium à populo suo pellitur. *Epist. Trogi, lib. 42. cap. 5.* Interim Parthi Tiridatem Regem constituunt, quem è Syria advocant. *Id. ibid.* De quibus Horatius, *lib. 3. Od. 8.*

*Medus infestus, sibi luctuosus
Dissidet armis.*

ARSAC. 228. Itaque cùm Phrahates magno tempore finitimas civitates, & ad postremum Scythas precibus fatigasset, Scytharum maximo auxilio in regnum restituitur. *Epist. Trogi, lib. 42. cap. de quo Horatius memorat, lib. 2. Od. 2.*

Redditum Cyri folio Phrahatem.

ARSAC. 229. Tiridates, audito Scytharum adventu, (jam enim à Phrahate, ut suprà dictum est, victus fuerat) magnâ amicorum manu, ad Cæsarem, cum Hispanis bellum tunc temporis gerentem, profugit; obsidem Cæsari minimum filium Phrahatis ferens; quem negligentius custoditum rapuerat. *Justinus ut suprà.* En Augusti nummus argenteus in istius obsidis à Tiridate huic Imperatori oblatis memoriam percussus.

Caput Augusti laureatum cum epigraphe AŪGUSTI DIVI F. In averſa parte, Augustus ſellæ eburneæ inſidet.

Tiridates verò stans, barbatus & chlamyde regiâ
indutus, puerulum fasciis involutum Imperatori
porrigit. In imo IMP. XIII. ARSAC.
229.

Dubium non est, quin hic nummus argenteus fuerit ab Augusto signatus, in memoriam pueruli Phrahatis sibi à Tiridate in Hispania oblato. Quapropter nummum ipsum hîc exhibere, dùm Phrahatis historiam describimus, rem haud injucundam facturos nos esse existimavimus; si ipsum heic Augusti nummum exhiberemus: licet eo ipso tempore non fuerit percussus. Tunc enim erat tantum Augustus IMP. VIII. ob Salassos, Astures & Cantabros superatos: Imperatoris verò XIII. titulo auctus deindè fuit, ob eosdem Cantabros, iterum rebellantes per Tiberium domitos anno V. C. 746. Quo sanè titulo adhuc insigniebatur; quando bellum Parthicum incœpit; Partho Armeniæ regnum invadente anno V. C. 752. Quapropter ad hanc rei memoriam renovandam huncce nummum, ut & alium inscriptum DE PARTHEIS, hoc anno de quo ibi dicturi sumus, haud dubiè cudendum curavit Augustus.

Augustus parvulum Phrahatis filium à Tiridate beneficii loco acceptum, Romam secum adduxit, & obfidis loco habuit. *Dio lib. 51. pag. 522.* Quod à Dione ordine præpostero relatum est. Quo cognito, Phrahates legatos statim ad Cæsarem mittit, servumque suum Tiridatem, & filium remitti sibi postulat. *Justin. Epist. lib. 42. cap. 5.* Ita, cum ipse Tiridates ac Legati Phrahatis Romam advenissent, suarum controversiarum causâ, in Senatum eos Augustus introduxit: sed à Senatu litis cognitio ipsi est demandata *Dio lib. 53. pag. 519.* ARSAC.
231.

Cæsar Augustus, & legatione Phrahatis auditâ, & Tiridatis postulatis cognitis, (nam & ipse restitui in

ARSAC. regnum desiderabat , *Juris Romanorum futuram Par-*
 231. *thiam affirmans , si ejus regnum numeris eorum fuisset) ne-*
que Tiridatem dediturum se Parthis , dixit ; neque adversus
Parthos Tiridati auxilia daturum. Ne tamen à Cæsare
nihil per omnia obtentum videretur , Phrahati filium
sine pretio remisit : Epit. Trogi ibid. Sed ut pro eo
captivos , signaque militaria Crassi & Antonii , cladi-
bus amissa reciperet. Dio lib. 53. pag. 594. Tiridati verò ,
quoad manere apud Romanos vellet , opulentum sump-
tum præberi jussit. Trogi Epit. ut supra.

ARSAC. Augustus ancillam generis Italici, Thermusam no-
 232. mine , inter alia munera Phrahati dedit. *Josèph. An-*
tig. lib. 18. cap. 3. forsan ut in itinere parvuli Phrahat
filii curam haberet.

Thermusa ista primùm in concubinarum numero
 habita est ; procedente deinde tempore , Rex obstu-
 pefactus præcellenti formâ mulieris , suscepto jam ex
 ea Phrahatace filio , legitimo thoro eam sibi conjun-
 xit. *Josèphus ut supra.*

ARSAC. Artaxe Armeniæ Rege à propinquis dolo occiso ; (ut
 236. ex *Taciti Libro Ann. 2. discimus) Artabazes ejus filius*
regnum occupavit : sed cùm Armeniæ majoris popu-
lus illum accusaret , Tigranemque fratrem ejus , qui
tum Romæ erat , evocaret ; Augustus Tiberium accer-
sivit , ut Artabazem regno pelleret , Tigranemque ei
præficeret. Tiberius , ab Armeniis ante ejus adventum
occiso Artabaze , nihil suo apparatusi respondens , per-
fecit. Dio lib. 54. pag. 602. sed regnum Armeniæ Ti-
grani restituit , eique pro tribunali diadema imposuit.
Sueton. in Tiberio cap. 8.

Eam ob causam Augustus plurimos nummos argen-

teos signavit *Armeniâ receptâ*, & *Armeniâ captâ* inscrip- ARSAC.
tos. En Lectori duo ad manus cetypa id genus nu- 236.
mismata.

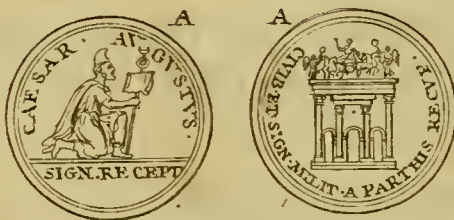
Interim Phrahates, quia nihil dum eorum, quæ pactus fuerat, perfecisset, veritus ne bello ab Augusto impeteretur, signa ei militaria, & captivos omnes, paucis demptis, qui se ipsos pudore moti interemerant, aut in Parthiâ occultè remanserant, misit; eaque Augustus, quasi bello aliquo Phrahatem vicisset, accepit. Nam hanc rem magnæ sibi laudi ducebat, quòd præliis priùs amissas res, citrà ullum certamen recepisset. *Dio ut suprà, pag. 601 & 602. Quâ de re Horatius, lib. 1. Ep. 12.*

*Armenius cecidit, jus Imperiumque Phrahates
Cæsaris accepit genibus minor.*

Tiberius, dum in Armenia esset, signa militaria Augusto remissâ recepit. *Suet. in Tiberio cap. 8.* De quibus idem Scriptor ista ait in Augusto: „Parthi quoque & Armeniani vindicanti facillè cesserunt; & signa militaria, quæ M. Crassô & M. Antonio ademerant, ce-

ARSAC. 236. „ reposcenti reddiderunt ; obsidesque insuper obtule-
 „ runt ; denique , pluribus quondam de regno concer-
 „ tantibus , non nisi ab ipso electum comprobaverunt.
 „ *Suetonius in Augusto , cap. 21.*

ARSAC. 237. Augustus, Romam reversus, sacrificia, ob signa
 militaria à Parthis recuperata, decerni, & templum
 Martis ultoris in Capitolio, in quo signa ea suspenderen-
 tur, exstrui iussit; ac deindè perfecit. *Dio lib. 54. pag. 602.*
 Quin etiam multos aureos & argenteos nummos, ne
 illius facti memoria excideret, cudi præcepit. Duos
 hîc oculis Lectoris subjicimus.

In priore visitur Parthus vestitu patrio ornatus, genu flexo
 signum militare dextrâ gerens. In posteriore verò Arcus
 Triumphalis tribus conspiciendus fornicibus cernitur, in
 cujus fastigio Augustus ipsè in Quadrigis stat, à duabus hinc
 & indè adstantibus Victoriis coronandus. De Arcu autem isto
 nullus meminit Scriptor : etsi certè triumphanti ob cives re-
 cuperatos Principi erectus est Romæ; tanquam æternum tam
 præclaræ rei monumentum.

De signis istis à Parthis recuperatis, atque in Tem-
 plo Martis, ejus rei causâ, tribus postea annis con-
 structo, suspensis loquitur Horatius *Epist. lib. 1. Epist.*
18. ad Lollium.

Sub duce , qui Templis Parthorum signa refixit.

ARSAC.

243.

Interea Thermusa , quæ , quidquid vellet , Phrahati persuadebat , cogitans filio suo Parthorum regnum adstruere , intellexit se nihil effecturam , nisi ablegarentur legitimi Phrahatis filii. Persuasit igitur marito , ut Romam eos obsides mitteret : quod illis sine cunctatione faciendum fuit , patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. *Josephus Antiq. lib. 18. cap. 3.* Quod quidem Rex Parthus fecit , voluntati Thermusæ nimium obtemperans ; non autem metu Tiberii , qui tunc ad id adductus , ut vult Velleius Paterculus nimius Tiberii adulator. Josephum enimverò confirmat Strabo , *lib. 16. pag. 748.* ut ex sequentibus mox patebit.

Phrahates , vocato ad colloquium Titio , qui per id ARSAC.
tempus Syriæ præerat , (ut ex eodem Josepho liquet. 244.
Antiq. lib. 16. cap. 12. & 13. nempe anno V. C. 742. postquam ex Oriente Romam Agrippa reversus est) quatuor ei filios legitimos obsides tradidit Seraspadonem Cherospadem , (aut potius Rhodaspem ex inscriptione apud Gruterum , *pag. 288.*) Phrahatem & Vononem , duas eorum uxores , & filios quatuor : seditionem enim metuens , & ne sibi insidiæ struerentur. Intelligebat enim neminem adversum se prævaliturum , si neminem ex Arsacio genere metuendum haberet : propterea quòd Parthi valde Arsaciorum sunt amantes : filios itaque à medio amovit , volens spem omnem inimicis auferre. *Strabo ut supra.*

Et certè , ut inquit Tacitus *Annal. lib. 2.* , Phrahates , quamquam depulisset exercitus , ducesque Romanos , cuncta venerantium officia ad Augustum

ARSAC.
245.

„ verterat : partemque prolis , firmandæ amicitiaë cau-
„ sâ , miserat ; haud perindè nostri metu , quàm fidei
„ popularium diffusus.

„ Augustus quodam muneris die Parthorum obsides
„ tunc primùm missos per arenam mediam ad specta-
„ culum induxit ; superque se subsellio secundo collo-
„ cavit. *Sueton. in Augusto , cap. 43.*

ARSAC.
250.

Tigrane Armeniaë Rege defuncto , Armenia à Ro-
manis defecit. Armenii autem è Tigranis filiis quem-
dam exoptabant. Itaque eam Augustus Provinciam
Tiberio mandavit , Tribunitiâ prius potestate ei in
quinquennium concessâ. Attamen Tiberius Caii & Lu-
cii filiorum Augusti iram veritus , in eam non abiit ;
sed in Insulam Rhodum se contulit. *Dio lib. 55. pag.*
634. & 635.

ARSAC.
251.

Jussu Augusti impositus est Armeniaë Rex Artavas-
des. *Tacit. Annal. 1.* (Is erat Artaxis & Tigranis de-
functorum Regum frater minor.) Etenim , victo Rege
Tigrane , Armenios in hoc unum servitutis genus
Pompeius assueverat , ut rectores à Romanis accipe-
rent. *Florus , lib. 4. cap. 12.*

ARSAC.
254.

Tigranes verò Tigranis filius , paternum regnum
recuperare cupiens , à Phrahate auxilium poposcit ;
eodemque tempore Armenii in ejus gratiam iterùm
rebellarunt. Qua de re Velleius *lib. 2.* Parthus desciscens
à societate Romana , adjecit Armeniaë manum : &
non sine Romanorum clade Artavasdes dejectus est.
Tacitus Annal. 2.

Cùm Armenii defecissent , & à Parthis juvarentur ;
ea redolens Augustus , quid ageret , ambigebat : neque
enim propter senectutem bellum gerere per se pote-

rat, neque alium ex potentioribus mittere audebat. ARSAC.
254.
Solutus, cui bellum istud mandandum fuisset, Tiberius tunc Rhodi degebat: Caius verò & Lucius adulescentes adhuc erant, ideoque rerum imperiti. At tamen, urgente necessitate, Caium delegit Augustus; datâ ei prius Proconsulari potestate; additoque, ut ait Zonaras ex Dione, comite & rectore M. Lollio, viro Consulari, atque Orientis provinciis notissimo.

Caius Cæsar, ad Parthicum bellum profectus, cum ARSAC.
255.
in Syriam advenisset, primum contra Arabas movit, eâ potissimum de causâ, ut gente istâ, quæ minus bellicosa est, armis devictâ, Parthorum animi, illius victoriæ nuntio frangerentur, Armeniique, finitimorum auxiliis destituti, ad obsequium citius reverterentur. Plinius hujus expeditionis mentionem facit. *lib. 6. cap. 28.*

De bellico Caii apparatu nuntio ad Parthos perlatto, Phraates ad Augustum misit, apologiâ super his; quæ gesta erant, factâ, pacem postulans; cui per litteras respondens Augustus, Armeniâ eum cedere iussit. Tigranes verò Armenius legationem tunc nullam ad Augustum misit. *Dio Leg. 39. Excerpt. ab Ursino Edit.*
Caius Arabiam tantum prospexit: deinde in Ægyptum descendit, & per Palæstinam in Syriam reversus, ibi Consulatam iniit anno V. C. 754. Collegâ L. Æmilio Paulo, ut testantur *Fasti Consulares.*

Augustus Phrahati rescribens, omisso *Regis Regum* ARSAC.
256.
titulo, eum Phrahatem tantum nominaverat. Ille nihil territus, imò superbè rescribens, sibi ipsi *Regis Regum* titulo dato, Augustum solummodò Cæsaris vocabulo affectit. *Dio lib. 55. pag. 636.*

Ex Cenotaphiis Pisani ab Emin. Cardinale Norisio,

ARSAC. in lucem datis, eruitur Caium in hostili Parthorum
 256. bellum gessisse, superato Euphrate, & eorum ditio-
 nem invasisse. De quo Ovidius 1. *de remed. amoris*, men-
 tionem facit: Caio victoriam augurans his versibus.

*Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi,
 Jam vidit in campis Caesaris arma suis
 Vince Cupidineas pariter, Parthasque sagittas:
 Et refer ad patrios bina trophæa Deos.*

Artavasdes, quem ab Armeniis ejectum Caius,
 Augusti jussu, in regnum reducere conabatur, morbo
 oppressus, interiit. Tunc Tigranes, qui ab Armeniis
 vocatus, Parthis auxilia mittentibus, regnum invase-
 rat; æmulo sublato, Legatos cum muneribus ad
 Augustum misit; nec Regis titulo in litteris usus, sup-
 plex Imperatorem rogavit, ut, mortuo jam Artava-
 sde, regnum sibi permitteretur. *Dio leg. 39. in Græc.
 à Fulv. Ursino edit.*

Cum autem Caio injunctum fuisset, ut Artavasdem,
 expulso Tigra-ne, in Armeniæ regnum reduceret:
 defuncto Artavasde, Caius dubius quid consilii cape-
 ret, litteras ad Augustum dedit, quibus significabat
 Parthorum Regem ad pacem inclinare: nescire tamen
 se, quemnam Armeniis Regem præficeret. *Id. ibid.*

Augustus, donis à Tigra-ne acceptis, ac simul du-
 biam Parthici belli fortunam veritus, bona cum spe
 Tigranem in Syriam proficisci jussit ad Caium; spe-
 rabat enim cuncta, quæ ex Republica forent, esse
 facturum. Ille tamen in castra C. Cæsaris descendere
 recusavit; suspicatus, ne, cum ejus belli auctor fuisset,

set, quidpiam acerbius contra se à Cæsare statuere-
 tur. Itaque satius duxit Armeniæ urbes, aucto præsi-
 dio munire: cum Romani procul à regni finibus à
 Parthis in Syria distinerentur. *Id. ibid.* ARSAC. 257.

Phrahates, senio gravatus, (duo de quadraginta enim annis Parthis imperitabat) cum se plerisque primatibus odio esse intelligeret, veritus, ne per externi belli occasionem domesticum bellum à seditionis conflaretur, consilia de pace restauranda secum agitare cœpit. Artavasdís autem mors, ac missæ utrinque de pace litteræ, expeditioni jam contra Parthos feliciter susceptæ, moras injecerunt. *Id. ibid.*

Cum Caius litteras ab Augusto recepisset, quibus significabat se pacem cum Rege Parthorum conficiendam eâ lege probare, ut ex Armenia copias revocaret, ac omnem ejus regni curam Romanis dimitteret: limites verò utriusque Imperii eosdem statui, qui antè fuissent. *Id. ibid.* Quamvis res contra Parthos superiori æstâte gestæ, spem prolatandi in Oriente Imperii multis injecissent.

Postquam pacis conditiones ab Augusto transmissas Phrahati Caius significavit, convenerunt ambo Principes, ut Rex Parthorum ad ripam Euphratis accederet, ad quam etiam Caius Cæsar descenderet; ac uterque æquato stipatorum numero ad colloquium veniret. Quâ de re Velleius Paterculus testis oculatus inquit *lib. 2.* „Cum Rege Parthorum juvenis excellentissimus in insula, quam amnis Euphrates ambiebat, æquato utriusque partis numero coit. Quod spectaculum stantis ex diverso hinc Romani, illinc Parthorum exercitus, cum duo inter se eminentissima

ARSAC. 257. „ Imperiorum & hominum coirent capita , perquam
 „ clarum & memorabile , sub initia stipendiorum
 „ meorum , Tribuno militum mihi visere contigit....
 „ Prior Parthus apud Caium in ripa Romana , pos-
 „ terior hic apud Regem in hostili epulatus est. Quo
 „ tempore M. Lollii quem veluti moderatorem juventæ
 „ filii sui Augustus esse voluerat ; perfida & plena sub-
 „ doli ac versuti animi consilia , per Parthum indi-
 „ cata Cæsari , fama vulgavit : cujus mors intra pau-
 „ cos dies fortuita an voluntaria fuerit , ignoratur.
Paterc. ibid. Ut res est , mense Maio pax cum Par-
 this redintegrata est.

ARSAC. 258. Caius de pace cum Parthis initâ , ad Augustum scrip-
 sit. Qui ubi primùm de morte M. Lollii certior est
 factus , alterum juventæ Caii moderatorem Publ. Sulpi-
 cium Quirinum statim in Syriam misit. Intereâ Parthi
 ex Armeniâ recesserunt : Caius verò in Syria hiberna-
 egit. Quo tempore usus Tigranes , cum suis ad bel-
 lum propulsandum se comparavit.

Vere Caius Armeniam ingressus , primo aditu res
 prosperè gessit. *Paterculus ut suprâ.* Eamque non in-
 cruento nec inulto tamen certamine , occupavit. *Teste*
Floro lib. 4. cap. 12. Pulso autem vel capto Tigra-
 ne , (illud enim incertum est) Armenii devicti se submi-
 serunt , ut narrat Tacitus *Annal. 2.* his verbis : „ Tùm
 „ Caius Cæsar componendæ Armeniæ deligitur. Is
 „ Ariobarzanem origine Medum , ob insignem cor-
 „ poris formam & præclarum animum , volentibus
 „ Armeniis præfecit.

Addus verò Artageræ urbis post Artaxatam præci-
 puæ præfectus , ægrè ferens Tigranis Magni stirpem

à Regni Armeniæ possessione depulsatam, & Medum ARSAC.
258. hominem à Romanis Regem impositum; cives & alios qui id non probarent; ad seditionem sollicitavit. Igitur palàm omnes ab Ariobarzane defecerunt. Caius Cæsar Artageram urbem, rebellionem intellectâ, cum Legionibus Romanis obsidio cinxit. At cum Addus illud impigrè urgere Romanos animadvertisset, Cæsarem per dolum occidere statuit; ut Romani amisso duce, ab urbe recedere cogerentur. Rem diverso modo narrant veteres Historici.

Paterculus in hoc exercitu Tribunus militum, ita rem refert. „Armeniam deindè ingressus, primâ parte introitus rem prosperè gessit: mox in collo-
quium, cui se temerè crediderat, circa Artageram
graviter à quodam, nomine Adduo, vulneratus, ex
eo, ut corpus minùs habile, ita animum minùs uti.
lem Reipublicæ habere cœpit. *lib. 2.* Dio autem in-
quit; Addus, qui Artageram tenebat, eum ad mœ-
nia pellectum, tanquam arcani aliquid dicturus, vul-
neravit. Ac is quidem urbe expugnatâ, captus est.
In excerptis à Zonara. Strabo autem, qui tunc tempo-
ris florebat, hæc ait. Artageras ad defectionem per-
duxit Ador, oppidi præfectus: Cæsaris autem duces
diuturnâ oppugnatione id ceperunt, murosque deje-
cerunt. *lib. 11. pag. 529.* Florus verò rem aliter nar-
rat; sed huic superiores Scriptores sunt præferendi.

Id ineunte Arsacidarum anno 259. accidisse vide-
tur ex diutinâ obsidione. Caius autem ex vulnere in
parum firmam valetudinem incidit: ideòque relictâ ARSAC.
259.
Armeniâ in Ariobarzanis possessione, Romam rever-
ens, Limyræ in Lyciâ pridie Kal. Martias obiit anno

ARSAC.
.259.

V. C. 757. Sex. Ælio Cato. C. Sentio Saturnino Coss.

Phrahataces, Phrahatis ex Thermusâ filius, qui eâ instigante, Rex à patre fuerat designatus; tædiosum ratus expectare, dum ab ipso decedente Imperium sibi tradatur, unâ cum sceleratissimâ matre impiè adversus parentem suum conjuravit. Atque ita Phrahates, per insidias sublatus, pœnam talionis luit, cum annos quadraginta regnavisset.

NUMMUS

ARSACIS PHRAHATIS IV.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis tiarâ unionibus ornatâ & diademate cincti, cum trabea : ex averſa parte figura cernitur Regis more ſolito ſedentis, arcumque dextrâ gerentis, cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ: id eſt, REGIS REGUM MAGNI ARSACIS ILLUSTRIS.

IDEM oris, qui in ſuperiore Rege Arſacidâ, habitus; quemque ad Orodem ſpectare ex ejus titulis diximus; præſertim verò naſi iſtius cum naſo hujus Principis ſimilitudo, nummum hunc Phrahati IV. ejus filio tribuendum eſſe, omni iò perſuaſerunt. Opinionem noſtram confirmare admodum videtur eadem tiara Perſica, unionibus triplice ordine interfertis, aliisſque retrò pendulis ornata; quam Orodem inter Parthos Reges primum uſurpaſſe obſervamus. Nihil eſt igitur cur filium imitari parentem voluiſſe demiremur.

Parthorum Reges, relicto nomine proprio, ut nos docet

Strabo *lib. 15. pag. 702.* omnes, in fundatoris Imperii memoriam, sese *Arsaces* appellârunt. Solâ igitur ΑΡΞΑΚΟΥ appellatione in monetis exaratâ adprimè tunc noscebantur: parùm solliciti, si olim à posteris ex imagine solâ dignosci facile possent. Attamen nostrum est ex diverso oris habitu, ex barbâ, aut crispâ, aut oblongâ, ex diademate, ex tiarâ, ex mitrâ, ex propriis atque illustribus epithetis, ac denique ex Arfacidarum epochâ, alios ab aliis Principes discernere; in quantum diuturnus noster in pertractandis antiquis nummis usus nos edocuit.

Phraates IV. cùm plurimis titulis insigniendus fuisset, tùm ob ingentem M. Antonii Triumviri exercitum magna ex parte deletum, tùm ob Romanos in bello captos, signaque eorum militaria sublata: solâ tamen *Magni* appellatione, quasi hoc uno verbo omnia dixisset, contentus fuit. Cætera verò cognomina, velut Arfacidis propria, tantùm usurpavit.

Duo sunt in hujus Regis nummo observanda; alterum, quòd illa moneta adulterina sit, nempè argenteâ laminâ æri superinductâ; ad instar denariorum Antonii, quorum plurimi ita adulterati occurrunt. Alterum quòd vox ΟΥΛΑΤΗΩ ita inverso ordine exarata ab adulteratore ignaro forsitan inscripta fuerit.

Ut sermonem de figura sedente in averâ parte absolvamus, hîc locus est de arcu, quem dextrâ extensâ tenet, differendi. Instrumentum est ex corio animalium confectum, quo sagittæ emittuntur. Arcus autem dicitur ab arcendo, quòd eminùs arceat hostem, non cominùs propulset, quemadmodum ensis, aut hasta.

Arcûs inventorem fuisse Apollinem ferunt, cui Neptunum sagittas dedisse, ut Pythium serpentem interficeret, narrat Hyginus *Fab. 140.* Eo armorum genere usos fuisse Parthos nos docet Ovidius *Eleg. 1. lib. 2. Trist.*

Nam porrigit arcum

Parthus eques.

Certè Dio Phrahatem IV. cum ipso arcu depingit, cùm ad eum, Praæspis obsidione cinctis, Legatos misit Antonius. AUREA enim SELLA SEDENS AC NERVUM ARCUS PULSANS Rex barbarus Antonii Legatos dicitur excepisse.

pag. 187

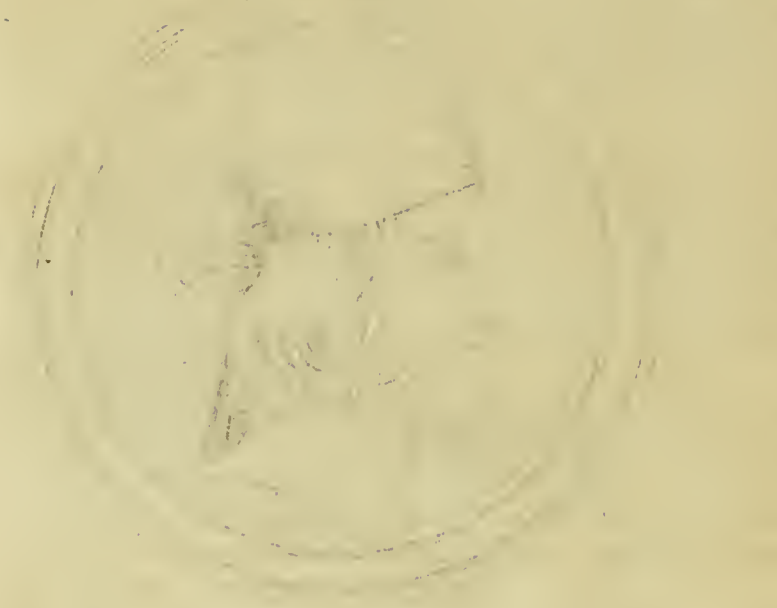
ARSACES PHRAHTAEES V.

REX PARTHORUM. XVI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

CHICAGO, ILL.
1911

ARSACES XVI.

PHRAHATACES autem iste hujus Regis filius ARSAC.
260.
erat ex Thermusa Italici generis ancillâ Regi Partho ab Augusto missâ, ut pueruli, quem Tiridates, è Regno Armeniæ expulsus, rapuerat, curam in itinere susciperet. Phrahates, mulieris formosæ amore captus, ipsam in uxorem duxit. At tanti beneficii immemor, fœmina regnandi cupida, contra maritum unâ cum filio conspiravit. Atque ita Phrahataces, annos circiter quinque & viginti natus, dum fratres ejus natu majores, Thermusæ artibus, obsides Romæ detinentur; Parthorum regnum occupavit.

Verùm cùm Regii parricidii à Phrahatace perpetrati paulatim increbuisse rumor; ipseque insuper stupri consuetudinem cum matre Thermusâ habere crederetur: parricidio simul & incesto exosus popularibus; priusquam suas confirmare vires posset, per tumultum pulsus interiit. *Josephus Antiquit. Jud. lib. 18. cap. 3.*

Tùm verò nobilissimi Parthorum animadvertentes non posse sine Rege, ipsorum Rempublicam consistere; nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine; putantesque satis esse semel violatam regiam majestatem Italicæ mulieris libidinibus: Orodem per Legatos acciverunt. *Id. ibid.*

Igitur Phrahataces, ut ex Josephi verbis constat, brevi temporis spatio, hoc est, per aliquot tantùm menses, Parthorum regno potitus fuisse videtur. Quod quidem contigit ineunte, ut suprà diximus, anno

ARSAC. V. C. 757. anno verò Arsacidarum, ab Autumno
260. prioris anni Rōmani inchoante, 259. quo impiissimus
iste filius in tumultu populari simul cum Thermusa
matre occisus est.

Brevissimum Phrahatacis imperium nummos ejus
rarissimos reddit, quamvis novam vultu ejus insignem
monetam regni initio percussam fuisse, non dubite-
mus. Attamen inter Arsacidarum Regum, quos vidi-
mus, nummos Rex facie adeò juvenili nullus haec-
tē in nostras incidit manus.

ARSACES XVII.

ORODES hujus nominis secundus, Arfacida qui- ARSAC. 261.
dem fuit, & regii generis; sed quis fuerit ejus
pater, quâque oriundus stirpe, planè ignoratur. Ne-
que ampliùs liquet, quâ in regione degeret ipse Oro-
des; cùm post Phrahatacis cædem, nobilissimi Partho-
rum ad eum Legatos misere, qui ad capeffendum
Parthicum Imperium ipsum à populis accersitum esse
nuntiarent.

Ubi primùm Parthici Regni habenas Orodes II.
suscepit; cùm vir esset intractabilis, & ad iram pro-
nissimus; ad subditorum cædes se convertit. Itaque
propter nimiam crudelitatem multitudini, cujus pa-
rentes occiderat, invisus, ab aliquot conjuratis est
interfectus; & ut quidam tradunt, in convivio: so-
lent enim perpetuò gestare gladios. Ut verò à pluri-
bus fertur, in venatione occisus fuit.

Ita Orodes brevi admodum tempore, ut innuit Jo-
sephus, nimirum paucis tantum mensibus, Parthorum
Imperium occupavit. Quod itidem eruitur ex Sueto-
nio in *Tiberio cap. 16.* his verbis. „Data rursus potestas“
Tribunitia in quinquennium: delegatus pacandæ“
Germaniæ status: Parthorum Legati, mandatis Au-“
gusto Romæ redditis, eum quoque adire in Provin-“
ciam jussi. “

Tiberius 3. Kal. Jul. ejusdem anni V. C. 757. quæ
ineunte C. Cæsar & Phrahates defuncti fuerant, ad-
optatus ab Augusto, Tribunitiam potestatem acce-
pit. Itaque Phrahataces & Orodes non plus quàm an-

ARSAC.
261.

num integrum ambo, scilicet, alius post alium, regnant: cum Legati Parthorum vere anni V. C. 758. Romam profecti, ab Augusto in Germaniam ad Tiberium, in quâ hiemem transegerat, missi sint, ut ab eo Imperii consorte per Tribunitiam potestatem effecto etiam reciperentur.

Tacitus *Annalium lib. 2.* quâ de causâ illi Parthorum Legati ad Augustum missi fuerint, apertè satis exponit, dum ait: „Post finem Phrahatis & sequentium Regum, ob internas cædes, venêre in urbem „Legati à primoribus Parthis; qui Vononem vetustissimum liberorum ejus accirent. Magnificum id sibi „credidit Cæsar; Vononem auxit opibus, & dimisit.

ARSACES XVIII.

ARSACES VONONES. I.
 REX PARTHORVM. XVIII.

*In cim. Ill.^æ Com.^{sa} de Veruë
 ex num. arg. drach.*

VONONEM, Phrahatis IV. Regis filium senio-
 rem, Romæ obsidem, quem per legationem ab Augusto Regem sibi
 dari expoposcerant, Parthi accepere læ-
 tantes, ut fermè ad nova imperia. *Tacit.*

ARSACES
 262.

Ann. lib. 2, nempè Arsacid. anno 260. Videbatur enim

ARSAC. 262. capax ejus fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia; externum simul & domesticum. *Joseph. Antiq. Jud. lib. 18. cap. 3.*

„ Attamen mox subiit pudor, degeneravisse Par-
 „ thos, petitem alio ex orbe Regem, hostium artibus
 „ infectum. Jam inter Provincias Romanas solum Ar-
 „ facidarum haberi, darique. *Ubi illam gloriam trucidan-*
 „ *tium Crassum, exturbantium Antonium; si mancipium*
 „ *Cæsaris, tot per annos servitutem perpeßsum, Parthis im-*
 „ *peritet?* Accendebat dedignantes subditos & ipse Vo-
 „ nones, diversus à Majorum institutis; raro venatu,
 „ segni equorum curâ; quoties per urbes incederet,
 „ lecticæ gestamine, fastuque erga patrias epulas.
 „ Irridebantur & Græci comites, ac vilissima utensi-
 „ lium anulo clausa. Sed prompti aditus, obvia co-
 „ mitas, ignotæ Parthis virtutes, nova vitia; & quia
 „ ipsorum Majoribus aliena, perindè odium pravis &
 „ honestis. *Tacit. Annal. lib. 2.*

ARSAC. 265. Brevi igitur pœnitentia subiit Parthos naturâ muta-
 biles, & indignitatum impatientissimos. Dedignaban-
 tur enim facere imperata mancipii, sic vocantes ob-
 fidem, & hâc appellatione exaggerantes ignominiam.
 Non enim belli jure sibi Regem impoßitum; sed, quod
 turpius sit, per pacis contumeliam. *Josephus Antiquit. Jud. lib. 18. cap. 3.*

His omnibus de causis inviso despectoque Vonone,
 „ Artabanus, Arfacidarum è sanguine, apud Dahas,
 „ Asiæ populos Scythiam versùs mare Caspium inco-
 „ lentes, adultus excitur. Is tunc, Josepho teste, Me-
 „ diæ Rex erat, at forsitan potiùs Scythiæ.

Paruit libenter Artabanus, & præsto fuit cum exer-
 citu.

citū. Cui cū occurriſſet Vonones primū, manente
etiam tū in officio vulgo Parthorum; prælio victus
Artabanus, retrō in Mediam repulſus eſt. Sed paulō
poſt inſtauratus copiis, denuoque Parthorum ingreſſus
ſines, Vononem auſum conſligere vicit egregiè; ita
ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret.
Artabanus autem magnâ cæde graſſatus in proſtigatos
Parthos, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe re-
cepit cum victricibus copiis. Hoc igitur modo regnum
adeptus eſt. *Joſephus Antiq. Jud. lib. 18. cap. 13.*

Hoc eodem, ut videtur, tempore,, Ariobarzane “
Rege morte fortuitâ aſſumto, ſtirpem ejus haud to- “
leraverunt Armenii, tentatoque ſceminæ imperio, “
cui nomen *Erato*; eâque brevi pulſâ; incerti, ſolu- “
tique, & magis ſine domino, quàm in libertate, “
profugum Vononem in regnum accipiunt. *Tacit. lib. “*
2. Annal. “

ARSAC.
268.

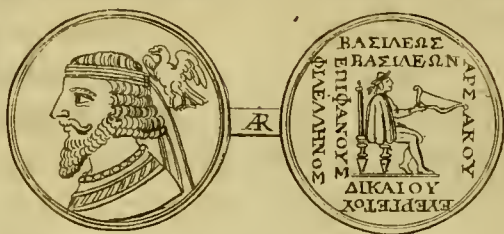
ARSAC.
270.

NUMMUS

ARSACIS VONONIS I.

EX MUSEO ILL^{re} COM^{re} DE VERUE.

Caput juvenile Regis barbati, & diademate cincti, ponè quod aquila fursùm sese attollens: ex aversâ parte, Rex imberbis sedet, dextrâ arcum gerens, cum epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ, ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ; hoc est, REGIS REGUM ARSACIS JUSTI, BENEFICI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM.

PARTHORUM Regum nummi, licèt omnes *Arsacis* appellatione prodeant, persæpè tamen plurima præ se ferunt ad dignoscendos ab invicem Reges adeò conducibilia, ut vel indè suus unicuique nummus adsignari facilè queat. Cùm autem in eo, de quo hîc agitur, nummo eadem prorsus occurrant epitheta, quæ primi Arsacidæ, eorumque successores, quoties egregium aliquod facinus edidissent, usurpare soliti erant; ideoque peculiari hujusce Regis nomini lucem asferre nullatenùs possint: ad juvenilem ejus vultum, ut & ad aquilam, diademati ipsius velut insistentem, confugiendum est.

Nemo erit, opinor, qui reclamandum putet, si ex juvenili Arsacidæ illius facie nummus hic Vononi, Phrahatis Romæ obsidis filio, adsignetur: quem pater, postquam Augusto signa militaria, Crasso atque Antonio erepta, restituisset; cum aliis tribus filiis, amicitiae & fidei pignus, Romam misit. Quod sanè aquila, diademati ejus quodammodo insistent, videtur omninò denotare.

Ex Tacito suprà jam observavimus post mortem Phrahatis IV. & sequentium Regum, ob internas cædes, primores Parthos ad Augustum Legatos misisse, oratum, ut Vononem Phrahatis Regis filium natu majorem, Romæ obsidem, sibi Regem imponeret. Quod cum libenter Augustus annuisset, Vononem auxit opibus, & dimisit.

Tot & tantis Imperatoris Romani beneficiis devinctus Vonones, ac præsertim eò quòd ejus consensu & gratiâ avitum recuperasset imperium; rei memor, Aquilam, Romani insigne Imperii, ponè caput in nummis suis curavit apponi; ut regnum se à Romanis accepisse testaretur. Quod summo-perè Parthis displicuit; cum jam alioquin ipsum Romanorum moribus ferè omnibus imbutum ægrè admodum ferrent. Ejus igitur imperata facere dedignati, poenitentiâque ducti, alium ad se Regem accersere decreverunt.

Rex ille imberbis sedens in omnibus Parthorum Regum nummis drachmalibus argenteis semper occurrit, tanquam perpetuus Parthicæ monetæ typus. Quemadmodum enim in Ptolemæis Ægypti Regibus Aquila fulmini insistent, ad Imperii eorum fortitudinem designandam observatur: ita & Arsacidæ Principes ad suam ex antiquis Regibus originem denotandam, hunc juniorem Regem apposuerunt.

Arcum Rex tenet, quemadmodum omnes Parthi, cum equites, tum pedites; de quibus sic Dio loquitur, *lib. 40. pag. 142.* Armatura eorum, ususque armorum talis est. Scuto nihil tribuunt, sed sagittis jaculisque ipsi equites utuntur, armatique majori ex parte. Pedites inter eos pauci sunt, iique infirmiores: sed & ipsi sagittarii; ad quod à pueritia exercentur: coelo ipsis suo ac regione ad utrumque conducente. Regio enim plana ut plurimum est, & cum ad alendos equos, tum ad equitandum aptissima.

ARSACES XIX.

ARSACES ARTABANVS. III.
 REX PARTHORVM. XIX.

*In Collectione Morelliana
 ex num. arg. drach*

ARSAC.
 270.

ARTABANUS maternâ origine Arsa-
 cida, ut ex lib. 6. *Annal. Taciti* disci-
 mus, apud Dahas primùm commoratus,
 deindè Mediæ Rex factus, teste *Josepho*
lib. 18. Antiq. cap. 3. (Ibi tamen Scythiæ
 potius legendum; cū Mediæ Atropatenæ Reges.

adhuc successores haberent, ut notat *Strabo pag. 523.*) ARSAC.
270.
ad Regnum Parthicum adultus à primoribus accitus, post Vononem ingenti clade profligatum, illud occupavit.

Ubi primum accepit Artabanus Vononem ab Armeniis receptum fuisse, atque etiam, missis Romam Legatis, Regnum illud affectare: potentiores Armeniorum Niphatem, montem inter Armeniam majorem & Mesopotamiam situm, incolentium sollicitavit.

Ut verò Vonones repulsam passus est à Tiberio ARSAC.
271.
pertæso ignaviæ hominis, & moto Parthi comminationibus bellum jam intentantis: cum parum subsidii sibi in Armeniis superesse; &, vel si Romanorum armis defenderetur, bellum adversus Parthos necessario sibi suscipiendum fore animadverteret, à Rectore Syriæ Cretico Silano excitus est. Destitutus ergo omni spe regnandi Vonones, quòd potentiores Armeniorum Niphatem incolentes sequerentur factionem Artabani, huic Syriæ Præsidi Silano se dedit. Is, respectu educationis, quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se in Syria asservavit, custodiâ circumdatum, manente tamen luxu & nomine regio. Armeniis autem Orodem unum è filiis suis Artabanus Regem imposuit. *Josephus lib. 18. Antiq. Jud. cap. 3.*

Cæterum Tiberio haud ingratum accidit, turbari ARSAC.
272.
res Orientis; ut eâ specie Germanicum suetis Legionibus abstraheret, novisque Provinciis impositum. dolo simul & casibus objectaret. *Tacit. Ann. 2. pag. 43. Edit. Antwerp. in-fol.*

Tiberius igitur de Armenia apud patres differuit, nec posse motum Orientem, nisi Germanici sapien-

ARSAC. 272. tiâ, componi. Nam suam atatem vergere; Drusi
 „ nondum satis adolevisse. Tunc decreto Patrum,
 „ permissæ Germanico Provinciæ, quæ mari dividun-
 „ tur, majusque Imperium quoquò adisset, quàm his
 „ qui forte aut missu Principis obtinerent. Sed Tibe-
 „ rius demoverat Syriâ Creticum Silanum, per adfi-
 „ nitatem connexum Germanicò. *Tac. ibid. pag. 58.*

ARSAC. 273. Interea Germanicus ad componendum Orientis sta-
 tum missus, Orodem Armeniæ Regem devicit.
Sueton. in Calig. cap. 1., Armenii autem, maximis Im-
 „ periis interjecti, sæpiùs discordes sunt, adversùs Ro-
 „ manos odio, & in Parthum invidiâ. Fortè fortunâ
 „ Regem illâ tempestate non habebant, amoto Vonone:
 „ sed favor nationis inclinabat in Zenonem Pole-
 „ monis Regis Ponti filium, quòd is primâ ab infantiâ in-
 „ stituta & cultum Armeniorum æmulatus, venatu, epu-
 „ lis, & quæ alia Barbari celebrant, proceres, ple-
 „ bemque juxtâ devinxerat. *Tacit. lib. 2. Ann. pag. 64.*
 „ Igitur Germanicus in urbe Artaxata, adprobanti-
 „ bus nobilibus, circumfusâ multitudine, insigne re-
 „ gium capiti ejus imposuit. Cæteri venerantes Regem,
 „ Artaxiam consalutavêre, quod illi vocabulum indi-
 „ derant ex nomine urbis. *Tacit. ibid. pag. 64.*

ARSAC. 274. Dùm hæc geruntur, ab Rege Parthorum Artaba-
 no Legati ad Germanicum venerunt. Miserat ami-
 „ citiam ac fœdus memoraturos, & cupere renovari
 „ dextras; daturumque honori Germanici, ut ripam
 „ Euphratis accederet: petere interim ne Vonones in
 „ Syria haberetur, neu proceres gentium propinquis
 „ nuntiis ad discordias traheret. Ad ea Germanicus,
 „ de societate Romanorum Parthorumque, magnificè:

de adventu Regis & cultu sui, cum decore ac modestiâ respondit. ARSAC.
274.

Vonones Pompeiopolim Ciliciæ, maritimam urbem, amotus est. Datum id non modo precibus Artabani, sed contumeliæ Pisonis Syriæ Præfecti, cui gratissimus erat ob plurima officia & dona, quibus Plancinam ejus uxorem devinxerat. *Idem Tacitus* pag. 65.

In Ciliciam relegatus Vonones, corruptis custodibus, effugere ad Armenios, indè in Albanos Heniochosque & consanguineum sibi Regem Scytharum conatus est, specie venandi. Omissis maritimis locis, avia saltuum petiit, mox, pernicitate equi, ad amnem Pyranum contendit, cujus pontes accolæ ruperant, auditâ Regis fugâ: (neque enim vado penetrari poterat.) Igitur in ripa fluminis à Vibio Frontone Præfecto equitum vincitur. Mox Remmius evocatus, priori custodiæ Regis adpositus, quasi per iram gladio eum transigit. *Idem Tacitus ibid. pag. 68.* ARSAC.
275.

Suetonius de morte hujus Vononis sic loquitur. Tiberius procedente mox tempore etiam ad rapinas convertit animum. Sat constat Cn. Lentulum Augurem, cui census maximus fuerit, metu & angore ad fastidium vitæ ab eo actum. . . . Sed & Vononem, Regem Parthorum, qui pulsus à suis, quasi in fidem P. Romani cum ingenti gaza Antiochiam se receperat, spoliatum perfidiâ & occisum. *In Tib. cap. 49.*

Germanico in Syria defuncto, Rex Parthorum Artabanus, & exercitatione venandi, & convictu Megistanum [*Megistanes sunt Regni Proceres*] absti-

ARSAC. „nuit : quod apud Parthos iustitii instar est. *Id. Sueton.*
276. *in Calig. cap. 5.*

Inciderunt in ea tempora graves motus Judæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium ; cædesque & calamitates innumerae : quorum omnium malorum fons atque origo fuere Asinæus & Anilæus fratres, Neerdenfes patriâ, orbatî patre, & à matre ad Textrini opificium adhibiti. Hos officinæ magister, apud quem artem didicerant, quod seriùs aliquando ad operandum accessissent, castigavit verberibus. Illi affectos se injuriâ credentes, detractis armis, quæ in ejus domûs pariete asservabantur, in quemdam se locum contulerunt, ubi fluvius scinditur ; uberem pascuis, & frugum cæterorumque fructuum, qui in hiemem reponuntur, valdè feracem. Ad eos mox confluit juvenum quisque egentissimus ; quorum armis stipati, pro ducibus se gerebant ; nemine maleficia cohibente. *Josephus Antiquit. lib. 18. cap. 12.*

ARSAC. Cùm enim facti essent inexpugnabiles, & arcem
278. sibi construxissent, dimissis exactoribus, tributa ab accolis colligebant. Quo factum est, ut, auctâ eorum potentiâ, ad quoslibet incurfandos validissimi evaderent ; nemoque vicinorum eos offendere, aut armis cum illis congredi auderet ; adeò ut ad Parthorum quoque Regem rumor hæc detulerit. *Id. ibid.*

ARSAC. Satrapa autem Babylonix postquàm hæc audivit,
279. malum, antequàm magis ac magis incresceret, opprimere exoptans, collecto quantum poterat è Parthis ac Babylonis exercitu, properavit contra eos, cupiens ex improvîso opprimere ; obsessâque palude, suos jussit aliquantisper quiescere. Postridie verò, Ju-
dæis

dæis Sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non aufurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio victos se omnes abducturum; paulatim procedebat, ut derepente in eos irrueret. Verùm Asinæus correptis primis armis, suo exemplo ad similem suos excivit audaciam, ad conferendas cum hoste manus eos animans. Et quia contemptim Satrapa veniebat, rem factam se habere putans; multis eorum cæsis, reliquos terga vertere coëgit. *Josephus Antiquit. Jud. lib. 18. cap. 12.*

Ejus pugnae postquàm ad Parthorum Regem fama pervenit; admiratus fratrum audaciam, adspectum eorum colloquiumque concupivit, ac confestim ad eos misit fidissimum è Satellitibus, qui, fide datà, impunitatem & amicitiam eis offerret ipsius nomine: modò tamen venire ad se vellent. Tùm Asinæus ipse quidem profectionem distulit: fratrem verò Anilæum cum muneribus ad Regem misit. Artabanus autem solum venisse Anilæum videns, rogavit, cur nam domi reliquisset Asinæum: cognitoque hunc metu intra palustria sese continere, porrectâ juveni dextrâ, securitatem promisit. Atque hoc pacto remittit Anilæum, persuasurum fratri, ut simul veniat. Hoc autem agebat Artabanus volens, conciliatis sibi his fratribus, per Judæorum virtutem illas Satrapias in officio continere, quæ, occupato alibi Rege, videbantur ad defectionem spectare. Verebatur enim, ne, dum ipse rebelles perdomat, Asinæus, auctis apud Babyloniam viribus, sive volentibus provincialibus, sive invitis; à maleficiis non temperaret. *Idem Josephus ibidem.*

ARSAC.
279.

Paucis diebus interjectis, ambo fratres fidenter ad Artabanum perveniunt: quos ille perlibenter excepit; ostensumque inter epulas magistro militum Abdagasi Asinæum prædicavit, denarrans, quantâ fortitudine bella gerere soleat. Is cum rogasset, ut, bonâ Regis veniâ, liceret illum interficere, poenasque tot malefidorum de eo sumere, quibus Parthos læferat, negavit se Rex hoc permissurum in hominem, qui se credidisset suæ fidei, datâ dextrâ confirmatæ, & jure jurando adhibito. *Id. ibid.*

ARSAC.
280.

Interea Rex, datis mox muneribus, Asinæum dimittit. Ille domum reversus, castella partim nova condidit, partim, quæ prius habuerat, firmavit munitionibus: brevique in tantum auctus est, ut Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. *Id. ibid.*

ARSAC.
281.

ARSAC.
282.

Artabanus, domitis rebellibus, bellum adversus circumjectas nationes gessit ex Tacito. *Annal. lib. 6.* quod illos haud dubiè copiis adjuvissent: interim Asinæus dominatum suum in dies adaugebat, confirmabatque; quantum ante eum nemo alius, à talibus exorsus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum; à Parthorum quoque observabatur Ducibus, qui in vicinas Provincias cum imperio mittebantur.

283.

284.

285.

Venerat fortè in Babylonicam regionem Parthorum quidam dux cum conjuge, tam aliis dotibus, quàm insigni formâ, laudatâ usque ad miraculum. Hanc, sive adspectu, sive famâ, cognitam adamavit Asinæi frater Anilæus: & cum neque suis imperare posset cupidinibus, neque ulla alia spes esset potiundi muliere; bello maritum ejus petiit: primoque conflictu cæso Partho, uxor in victoris potestatem & thalamum per-

venit : quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi ,
quàm fratri fuit principium.. *Id. ibid.*

ARSAC.
286.

Et certè de tali connubio ambos fratres meritò objurgabant amici utriusque primarii; indignum facinus dictitantes , contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam uxorem barbaram , deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. Quare videndum , ne , dum corporis voluptati nimium indulgent , à Principatu excidant , quem divino favore consecuti sint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus ; ut præcipuus quidam confossus sit , dum liberius invehitur. Attamen , cum majores in dies concursus ad Asinæum & vociferationes fierent , tandem hic super ea fratrem admonuit , antè acta objurgans ; & jubens , ut in posterum resipiscat , mulieremque domum ad cognatos ipsius remittat. Nihil tamen hâc admonitione effectum est : quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo ; & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret ; veneno Asinæum ejus fratrem sustulit ; secuta , quod sub amatore judice impunè auferret hoc facinus. *Id. ibid.*

Cæterum Anilæus , ad se unum jam principatu re-
ducto , cum exercitu impetum fecit in vicos Mithri-
datis , viri apud Parthos nobilissimi , qui in matrimo-
nio habebat Artabani filiam ; eosque magnâ prædâ ab-
actâ , populatus est : nam & pecuniam multam , &
mancia reperit , pecoraque , & res alias , quibus
fortunæ possunt auctiores fieri. *Id. ibid.*

ARSAC.
287.

Mithridates vero , qui fortè non procul aberat , auditâ vicorum expugnatione , indignè ferens ultrò se ab Anilæo laceffitum injuriâ ; habitamque ludibrio suam dignitatem judicans ; excitâ juvenum manu , collectoque

ARSAC. 287. equitatu, quàm potuit, maximo, obviam profectus est, conficturus cum Anilæo; &, cum ad vicum quemdam ex suis pervenisset, ibi quievit: quò decrevisset postridie Judæos aggredi Sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. *Id. ibid.*

Quâ de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro, alterius cujusdam vici incolâ, & inter cætera diligenter edoctus, quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis convivium: jussu curare corpus milite, noctu contra hostes properavit, ut inopinos opprimeret. Quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fugâ coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam vivum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos gravissima habetur contumelia. Quem cum sic ad sylvam quandam perduxisset, hortantibus amicis, ut illum interficeret; ipsi diversum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regiâ. Atque ita Mithridates dimittitur. *Id. ibid.*

ARSAC. 288. Hic domum reversus, ab uxore exceptus est convitio, quòd Regis gener, post acceptas à Judæis tot tam insignes injurias, nunc captivus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe; aut Deos testor, quibus curæ est Regum dignitas, me tuâ conditione postea non usuram. Mithridates partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum, ne divortium faceret; invitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias; indignum se ipse vitâ existimans, si homo Parthus Judæis victoriam cederet. *Id. ibid.*

Anilæus verò, ubi cognovit adventare cum valido exercitu Mithridatem, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunam contra hostes priori similem, fretusque milite jam assueto vincere; & ipse contrà eduxit copias, cui, præter veteranos, multi tum etiam, prædæ cupidine, se adjunxerant, rati profligandum hostem, quàm primùm in conspectum venerit. *Id. ibid.*

ARSAC.
288.

Progressos autem meridiano tempore per regionem inaquosam ad 90. stadia, Mithridates adoritur æstu & siti, laboreque itineris adeò fessos; ut arma ægrè sustinerent, ipse recentibus viribus. Confestimque Anilæi militibus in fugam versis; tanta secuta est cædes, ut multa virorum millia caderent. Anilæus autem, stipatus globo juvenum, effusissimâ fugâ se in quandam sylvam recepit, relictâ Mithridati lætissimâ victoriâ. *Id. ibid.*

Verùm ad Anilæum brevi confluit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam salutem facerent: itaque detrimentum, quod acceperat in prælio, suppletum est duntaxat numero. Neque enim conferendi erant cum illis, qui ceciderant; eò quòd essent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum castella, latèque omnia devastavit. *Id. ibid.*

ARSAC.
289.

Tùm Babylonii, reliquique hostes miserunt Neer-dam (hæc urbs erat Babylonix regionis) ad Judæos, qui Anilæum ad supplicium deposcerent: quod cum non impetrarent, neque enim illis integrum erat hominem dedere; ad pacem eos invitaverunt. Quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, missi

ARSAC. sunt, tam ab illis, quàm à Babylonii Legati ad Anilæum.
 289. Tùm Babylonii, perlustrato diligenter loco, in quo se continebat Anilæus: clàm noctu irruunt in sopitos & gravatos crapulâ; & impunè quotquot adepti sunt, interficiunt, atque in iis ipsum Anilæum: cùm in tanta ille felicitate florentior in dies, annos amplius octodecim exegisset. *Id. ibid.*

ARSAC. Nunc ad Parthorum Regem Artabanum revertamur. „ Is metu Germanici, fidus Romanis, æquabilis „ in suos; mox superbiam in Romanos, sævitiam in „ populares sumpsit. Fretus bellis, quæ secunda adversum circumjectas nationes excreverat, & senectutem „ Tiberii, ut inermem, despiciens; avidusque Armeniæ, cui defuncto Rege Artaxiâ, Arsacem liberorum suorum veterrimum imposuit, additâ contumeliâ. Et missis, qui gazam à Vonone relictam in Syria Ciliciaque reposcerent, simul veteres Persarum „ ac Macedonum terminos, seseque invasurum possessa Cyro, & post Alexandro; per vaniloquentiam ac „ minas jactabat. *Tacit. Ann. lib. 6. pag. 156.* Addit verò Dio Artabanum, cùm id à Tiberio impunè tulisset, Cappadociam quoque attentavisse, & superbiùs tractavisse Parthos. Quâ de causâ non pauci ab eo defecerunt. *Lib. 58. pag. 731.*

ARSAC. „ Igitur C. Cestio, M. Servilio Consulibus nobiles „ Parthi Romam venere, ignaro Rege Artabano.....
 292. „ Parthis mittendi secretos eos nuntios validissimus „ auctor fuit Sinnaces, insigni familiâ, ac perindè opibus; & proximus huic Abdus, ademtæ virilitatis. „ Non despectum id apud Parthos, utròque potentiam habet. Ii adscitis & aliis primoribus, quia ne-

minem gentis Arfacidarum summæ rei imponere poterant, interfectis ab Artabano plerisque, aut nondum adultis; Phrahatem Regis Phrahatis filium Româ poscebant. Nomine tantum & auctore opus, ut sponte Cæsaris, ut genus Arfacis, ripam apud Euphratis cerneretur. Cupitum id Tiberio. Ornat Phrahatem, accingitque paternum ad fastigium: destinata retinens; consiliis & astu res externas moliri, arma procul habere. *Tacitus Annal. lib. 6. pag. 156.*

Interea cognitis insidiis, Artabanus tardari metu, modo cupidine vindictæ inardescere. Et barbaris cunctatio, servilis: statim exsequi, regium videtur. Valuit tamen utilitas, ut Abdum, specie amicitiae vocatum ad epulas, lento veneno inligaret: Sinna- cem dissimulatione ac donis, simul per negotia, moraretur. *Id. ibid.*

Phraates apud Syriam, dum omisso cultu Romano, cui per tot annos insueverat, instituta Parthorum sumit, patriis moribus impar, morbo absumptus est. Sed non Tiberius omittit incepta. Tiberidatem sanguinis ejusdem, æmulum Artabano, recuperandæque Armeniæ Hiberum Mithridatem deligit, conciliatque fratri Pharasmani, qui gentile imperium obtinebat: & cunctis quæ apud Orientem parabantur, L. Vitellium præfecit. *Id. ibid.*

Ex regulis, prior Mithridates Pharasmanem fratrem perpulit, dolo & vi conatus suos juvare; reperi- que corruptores, ministros Arfacis Armeniæ Regis, & Artabani filii, multo auro ad scelus cogunt; simul Hiberi magnis copiis Armeniam irrumpunt, & urbe Artaxatâ potiuntur. *Id. ibid.*

ARSAC.
293.

Quæ postquàm Artabano cognita; filium Orodem ultorem parat, datque Parthorum copias, & mittit, qui auxilia mercede facerent. Contrà, Pharasmanes adjungere Albanos, accipere Sarmatas, quorum Sceptruchi utrinque donis acceptis, more gentico diversa induère. Sed Hiberi locorum potentes, Caspiâ viâ Sarmatam in Armenios raptim effundunt. At qui Parthis adventabant, facilè arcebantur, cùm alios incessus hortis clausisset, unum reliquum, mare inter & extremos Albanorum montes, æstus impediret. Quia flatibus Etesiarum implentur vada, hibernus auster revolvit fluctus, pulsoque introrsùs freto, brevia litorum nudantur. *Id. Tacit. ibid. pag. 157.*

Interim Orodem sociorum inopem, auctus auxilio Pharasmanes vocare ad pugnam, & detrectantem incessere, adequitare castris, insensare pabula; ac sæpè, in modum obsidii, stationibus cingebat; donec Parthi, contumeliarum insolentes, circumfiterent Regem, poscerent prælium. Atque illis sola in equite vis: Pharasmanes & pedite valebat. Nam Hiberi Albanique saltuosos locos incolentes, duritiæ patientiæque magis insuevère.

Cæterùm directâ utrimque acie, Parthus Imperium Orientis, claritudinem Arsacidarum: contraque ignobilem Hiberum, mercenario milite, dissebat. Pharasmanes, integros semet à Parthico dominatu: quantò majora peterent, plus decoris victores; aut, si terga darent, flagitii atque periculi laturos: simul horridam suorum aciem, picta auro Medorum agmina: hinc viros; indè prædam ostendere;

dere. Enimverò apud Sarmatas non una vox Ducis: ARSAC.
 Se quisque invicem stimulant, ne pugnam per sa- 292.
 gittas inirent; impetu & cominùs præveniendum.
Id. ibid.

Variae hinc bellantium species. Cùm Parthus se-
 qui vel fugere pari arte suetus, distraheret turmas;
 spatium ictibus quæreret: Sarmatae, omisso arcu,
 quo brevius valent, contis gladiisque ruerent. Modò
 equestris praelii more, frontis & tergi vices: aliquan-
 do, ut conferta acies, corporibus & pulsu armorum
 pellerent, pellerentur. Jamque & Albani Hiberique
 prensare, detrudere, ancipitem pugnam Parthis fa-
 cere. Quos super, eques & propioribus vulneribus
 pedites adflictabant. *Id. Tacit. ibid pag. 158.*

Inter quæ Pharasmanes Orodesque, dum strenuis
 adsunt, aut dubitantibus subveniunt, conspicui eoque
 gnari, clamore, telis, equis concurrunt: instantius
 Pharasmanes. Nam vulnus per galeam adegit; nec
 iterare valuit, prælatus equo; & fortissimis satellitum
 protegentibus faucium. Fama tamen occisi falsò cre-
 dita exterruit Parthos; victoriamque concessere.
Id. Tacit. ibid.

Quo facto (addit Josephus) & Armeniam denuò
 amiserunt; &, pervadente totam eorum ditionem
 bello, nobilissimi quique ejus gentis ceciderunt unà
 cum Regis filio, & multis popularium millibus. *Antiq.*
lib. 18. cap. 6.

Mox Artabanus totâ mole regni ultum iit. Peritiâ,
 locorum ab Hiberis melius pugnatum. Nec ideo ab-
 scedebat, nî, contractis Legionibus, Vitellius & sub-
 dito rumore, tanquam Mesopotamiam invasurus,

ARSAC.
292.

” metum Romani belli fecisset. Tùm, omiſſa Arme-
 ” nia, verſæque Artabani res : inliciente Vitellio defe-
 ” rerent Regem ſævum in pace, & adverſis præliorum
 ” exitioſum. *Tacit. Annal. 6. pag. 158.*

” Igitur Sinnaces, quem antea inſenſum memoravi,
 ” patrem Abdageſem, alioſque occultos conſulit, &
 ” tunc continuis cladibus promptiores ad defectionem
 ” trahit, adfluentibus paulatim qui metu magis, quàm
 ” benevolentia ſubjecti, repertis auctoribus, animum
 ” ſuſtulerant. *Tacit. Ann. 6. ibid.* Atque, ut addit Joſe-
 phus, Vitellius, etiam pecuniâ corruptis aliquot amicis
 & cognatis regiis, ipſum Artabanum conabatur oc-
 cidere. *Antiquit. lib. 18. cap. 6.*

Ille, intellectâ fraude, nec ullum inveniens reme-
 dium, quòd ab optimatibus immineret periculum,
 habentiſque ſuſpectos & eos, qui in fide manebant,
 quaſi benevolentiam fingeret, primâ quâque occaſio-
 ne tranſituri in partes adverſas; fugâ ſe ad Satrapias
 ſuperiores ſervavit incolumem. *Id. Joſeph. ibid.*

” Neque igitur jam aliud Artabano reliquum, quàm
 ” ſi qui externorum, corpori cuſtodes aderant, ſuis
 ” quiſque ſedibus extorres; quibus neque boni intel-
 ” lectus, neque mali cura; ſed mercede aluntur,
 ” miniſtri ſcleribus. His adſumptis, in longinqua &
 ” contermina Scythiæ fugam maturavit, ſpe auxilii:
 ” quia Hircanis Carmaniſque per adſinitatem innexus
 ” erat. Atque interim poſſe Parthos abſentium æquos,
 ” præſentibus mobiles, ad prænitentiam mutari. *Tacit.*
 ” *ut ſuprà Annal. 6. pag. 158.*

” At Vitellius, profugo Artabano, & flexis ad no-
 ” vum Regem popularium animis, hortatus Tiridatem

parata capeffere , robur Legionum , fociorumque ri- “ ARSAC.
 pam ad Euphratis ducit. Sacrificantibus , cùm hic mo- “ 292.
 re Romano , Suovetaurilia daret , ille equum placando “
 amni adornaffet ; nuntiavêre accolæ Euphratem , “
 nullâ imbrium vi , fpontè & immensùm attolli : fi- “
 mul albetibus fpumis in modum diadematis finua- “
 re orbes ; auspicium prosperi transgressûs. Quidam “
 callidiùs interpretabantur , initia conatûs secunda , ne- “
 que diuturna : quia eorum , quæ terrâ cœlove por- “
 tenderentur , certior fides : fluminum instabilis natu- “
 ra , simul ostenderet omnia , raperetque. *Id. ibid.* “

Sed Ponte navibus effecto , transmissoque exerci- “
 tu , primus Ornospadès multis equitum millibus in “
 castra venit : exsul quondam , & Tiberio , cùm Dal- “
 maticum bellum conficeret , haud inglorius auxilia- “
 tor , atque ob id ab eo civitate Romanâ donatus. “
 Mox repetitâ amicitia Regis , multo apud eum hono- “
 re , præfectus campis , qui Euphrate & Tigre inclu- “
 tis amnibus circumflui , Mesopotamiæ nomen acce- “
 perunt. Neque multò post , Sinnaces auget copias : “
 & columen partium Abdageses , gazam & paratus “
 regiones adjecit. *Id. ibid. pag. 159.* “

Vitellius ostentasse Romana arma satis ratus , mo- “
 vet Tiridatem primoresque : hunc , Phrahatis avi & “
 altoris Cæsaris , quæ utrobique pulchra , meminerit : “
 illos , obsequium in Regem , reverentiam in Romanos , “
 decus quisque suum & fidem retinerent. Exin cum “
 Legionibus in Syriam remeavit. *Id. ibid.* “

Interea Tiridates , volentibus Parthis , Nicepho- “
 rium & Anthemusiada , cæterasque urbes , quæ Ma- “
 cedonibus sitæ , græca vocabula usurpant , Halum- “

ARSAC.

292.

„que & Artemitam Parthica oppida recepit : certanti-
 „bus gaudio, qui Artabanum Scythas inter eductum
 „ob sævitiam execrati, come Tiridatis ingenium
 „Romanas per artes sperabant. Plurimum adulationis
 „Seleucienſes induere, civitas potens, ſepta muris, ne-
 „que in barbarum corrupta, ſed conditoris Seleuci no-
 „men retinens: Trecenti opibus, aut ſapientiâ delecti, ut
 „Senatus. Sua populo vis; & quoties concordēs agunt,
 „ſpernitur Parthus: ubi diſſenſere, dum ſibi quiſque
 „contra æmulos ſubſidium vocant, accitus in par-
 „tem, adverſum omnes vaſcit. Id nuper acciderat
 „Artabano regnante, qui plebem primoribus tradidit
 „ex ſuo uſu. Nam populi imperium, juxta liberta-
 „tem: paucorum dominatio, regiæ libidini propior
 „eſt. Tùm adventantem Tiridatem extollunt, vete-
 „rum Regum honoribus, & quos recens ætas largiùs
 „invenit. Simul probra in Artabanum fundebant, ma-
 „ternâ origine Arſacidem, cetera degenerem. Tiri-
 „dates rem Seleucienſem populo permittit. *Id. ibid.*
 „Mox verò conſultans, quonam die ſolemnia regni
 „capeſſeret, litteras Phrahatis & Hieronis, qui vali-
 „ſſimas præfecturas obtinebant, accipit, brevem
 „moram precantium. Placitumque opperiri viros præ-
 „pollentes. Atque interim Cteſiphon, ſedes Imperii
 „petita. Sed, ubi diem ex die prolatabant, multis
 „coràm & adprobantibus, Surena patrio more Tiri-
 „datem inſigni regio evinxit. *Id. ibid.*
 „Quòd ſi ſtatim Tiridates interiora, cæterasque na-
 „tiones petiviſſet; oppreſſa cunctantium dubitatio,
 „& omnes in unum cedebant. Adſidendo caſtellum,
 „in quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat,

edit spatium exuendi pacta. Nam Phrahates & Hiero, " ARSAC.
& si qui alii delectum capiendi diademati diem non " 292.
concelebraverant, pars metu, quidam invidiâ in "
Abdugesen, qui tûm aulâ & novo Rege potiebatur, "
ad Artabanum vertêre. *Id. ibid.* "

In Hyrcanis repertus est, illuvie obfusus, & ali- " ARSAC.
menta arcu expediens. Ac primò, tanquam dolus " 293.
pararetur, territus: ubi data fides reddendæ domi- "
nationis venisse, adlevatur animum, & quæ repen- "
tina mutatio, exquirat. Tûm Hiero pueritiam Tiri. "
datis increpat: neque penes Arsacidem imperium; "
sed inane nomen apud imbellem externâ mollitiâ: "
vim in Abdagesis domo. Sensit vetus regnandi arti- "
fex, falsos in amore, odia non fingere. Nec ultrâ "
moratus, quàm dum Scytharum auxilia conciret, "
pergit properus, & præveniens inimicorum astus, "
amicorum pœnitentiam. Neque exuerat pædorem, "
ut vulgum miseratione adverteret. Non fraus, non "
preces: nihil omissum, quo ambiguos illiceret, "
prompti firmarentur. *Id. ibid.* "

„ Jamque multâ manu propinqua Seleuciæ adven-
tabat, cùm Tiridates simul famâ, atque ipso Artaba-
bano perculsus, distrahi consiliis, iret contrâ, an
bellum cunctatione tractaret. Quibus prælium &
festinati casus placebant, dijectos & longinquitate
itineris fessos, ne animo quidem satis ad obsequium
coaluisse differunt: proditores nuper hostesque
ejus, quem rursùm foveant. *Id. ibid.* "

„ Verùm Abdageses regrediendum in Mesopota-
miam censebat, ut, amne objecto, Armeniis interim
Elymæisque, & ceteris à tergo excitis, aucti copiis "

ARSAC.
293.

„socialibus, & quas dux Romanus misisset, fortunam
 „tentarent. Ea sententia valuit, quia plurima autoritas
 „penes Abdagesen, & Tiridates ignavus ad pericula erat.
 „Sed fugæ specie discessum, ac principio à gente Ara-
 „bum factò, ceteri domos abeunt, vel in castra Ar-
 „tabani: donec Tiridates cum paucis in Syriam re-
 „vectus, pudore proditiōis omnes exsolvit. *Id. Tacit.*
 „*ibid. pag. 161.*

Hoc pacto Artabanus, Scytharum auxilio, Tirida-
 tem non magno labore expulit. *Dio lib. 58. pag. 637.*

„Per idem tempus, teste Suetonio, Tiberius Im-
 „perator Artabani Parthorum Regis laceratus est lit-
 „teris, parricidia & cædes, & ignaviam, & luxu-
 „riam objicientis, monentisque, ut voluntariâ morte,
 „maximo, justissimoque civium odio quamprimùm
 „satisfaceret. Postremò semetipse pertæsus talis episto-
 „læ principio, tantum non summam malorum suorum
 „professus est. „Quin etiam paulò post supremum
 diem obiit: nempè 17. Kalend. April. anno V. C. 789.
 Cæsusque Caligula Germanici filius ei successit. *Sueton.*
in Tiber. cap. 66.

Ut Tiberii mortem rescivit Artabanus, impunè Ar-
 meniam aggressus, Syriam quoque invadere institue-
 rat, ut ex Dione patet *lib. 59. pag. 760.* Et certè huic
 inhians regno, cum Herode, Herodis Magni filio,
 Galilææ atque Perææ Tetrarchâ societatem inierat.
 Argumento erant ipsius Tetrarchæ apparatus, qui in
 armentariis suis tantum haberet armorum, quantum
 instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quæ
 quidem omnia comparâsse credebatur Herodes, quòd
 Artabano Parthorum Regi faveret: nimirum, ut mi-

noris ille negotio, quam dudum adfectabat, Syriâ potiretur. *Josephus Antiq. Jud. lib. 18. cap. 9.*

Primo igitur vere Artabanum cum ingenti exercitu ARSAC. 293. Mesopotamiam ingressum Lucius Vitellius Syriæ Præses, obviam ei derepente ad Euphratem factus, ita exterruit, ut in colloquium veniret, ac sacrificare eum Augusti & Caii (Caligulæ) statuis cogeret: pacis conditiones, quæ ex usu Romanis essent, daret; liberosque ejus obsides acciperet. Hæc Dio *lib. 59.* Cui adstipulatur Suetonius in vita Caligulæ *cap. 14.* ubi in hæc erumpit verba. „ Namque Artabanus Parthorum Rex odium semper, contemptumque Tiberii præ se ferens, „ amicitiam Caii ultro petiit: venitque ad colloquium „ Legati Consularis: & transgressus Euphratem, aquilas & signa Romana, Cæsarumque imagines adoravit. “

Convenerunt ergo ad Euphratem Artabanus & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerunt cum suisque satellitiis. Postquam autem de fœdere convenit, Herodes Tetrarcha utrumque excepit convivio: tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis. Nec multò post Artabanus misit Caio filium Darium obsidem cum multis muneribus: inter quæ etiam vitum staturâ cubitorum septem, genere Judæum, Eleazarum nomine; qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. *Joseph. Antiq. Jud. lib. 18. cap. 6.*

Tum Herodes Tetrarcha, volens primus nuntiare Cæsari de impetratis obsidibus; omnibus diligenter perscriptis, misit ad eum tabellarios, nihil ampliùs relinquens significandum per Consularem Præsidem.

ARSAC.
293.

Quare supervenientibus Vitellii litteris, Cæsar rescriptit, omnia sibi jam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. *Id. Joseph. ibid.*

Recuperatâ salute, Caius Caligula, cùm in adversam valetudinem rursùs incidisset, Darium Artabani filium cum multis aliis muneribus ab ipso Romam ad se missum, summa cum lætitia recepit; secumque, ut videtur, in Palatio asservavit.

Interim Herodes Galilææ atque Perææ Tetrarcha unâ cum Herodiade uxore Romam adveniens, Puteolos appulit. Caius tùm fortè apud Baias versabatur. (Id oppidulum est Campaniæ, quinque fermè stadiis à Puteolis distitum.) Dum autem Caium ibi salutat Herodes, Agrippæ Judææ Regis, ejus fratris, Aristobuli filii, litteræ afferuntur, quas, ipso præsentiperlegit Imperator, accusantes Herodem, quòd partibus Artabani faveret contra Caii novum Imperium. Quare Cæsar commotus, percontatus est Herodem verane essent quæ nuntiarentur de armorum numero? Quo annuente, neque enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionem, ademptam illi Tetrarchiam ad Agrippæ Regnum adjecit; pecuniâ quoque ejus huic insuper attributâ. Herodem verò apud Lugdunum urbem Galliæ perpetuo damnavit exsilio. *Josephus Antiquit. Jud. lib. 18. cap. 9.*

Per idem fermè tempus Caius novum atque inauditum genus spectaculi excogitavit. Nam Baiarum medium intervallum Puteolanas ad moles trium millium & sexcentorum ferè passuum ponte conjunxit; contractis undique onerariis navibus, & ordine duplici ad anchoras collocatis, superjectoque aggere terreno, ac directo

directo in Appiæ viæ formam. Per hunc pontem ultrò ARSAC. 294.
citroque commeavit biduo continenti. Primo diē phalerato equo, insignisque quercicâ coronâ, & securi, & cetrâ, & gladio, aureâque chlamyde. Postridie quadrigario habitu, curriculoque bijugi famosorum equorum, præ se ferens Darium puerum ex Parthorum obsidibus: comitante Prætorianorum agmine & in essedis cohorte amicorum. *Suetonius in Calig. cap. 19.* De quo mentionem quoque facit Dio his verbis: Sequebantur eum inter reliquum apparatus spolia, & Darius, Arfacidarum generis; unus ex obsidibus Parthicis, tum amici ejus, ac socii in curribus, vestibis floridis, ac exercitus etiam reliquus; singuli peculiariter ornati. *Dio lib. 59. pag. 750.*

L. Vitellius, qui ex administratione Syriæ non mediocrem gloriam retulerat; post susceptum ei Petro- ARSAC. 295.
nium, accersitus est Romam à Caio, ut interficeretur. Crimini enim ipsi dabatur, quòd Parthi Regem suum Tiridatem à Tiberio missum expulissent. *In excerptis Dion. ab Henr. Valesio, clarissimo doctissimoque viro editis. pag. 670.*

Mithridates Hiberus, Armeniæ Rex, à subditis accusatus videtur, quem Caius accersitum in vinculis ARSAC. 296.
Romæ prius detinuit, ac demùm in exsilium pepulit: ut testatur Seneca *lib. de Tranquillitate cap. 11.* Cui suffragantur Tacitus *Annal. lib. 11. cap. 8.* & Dio *lib. 60. pag. 769.* Caius Romanorum Imperator occisus est A. D. IX. KAL. FEB. anni V. C. 794. & ejus patruus Tib. Claudius à militibus electus est.

Izates Adiabenes Rex, belli domestici metu, partem fratrum suorum unâ cum propriis filiis Romani

ARSAC. ad Claudium Imperatorem, partem ad Artabanum
297. Parthorum Regem, mittit, futuros utrobique obsides.
Joseph. Antiq. Jud. lib. 20. cap. 2.

ARSAC. Cæterum Parthorum Rex Artabanus, cùm sensisset
298. structas sibi insidias à Satrapis, nec in suo regno diutius
manere tutum existimaret; ad Izatem Adiabenum con-
ferre se decrevit; ejus consilio quæsiturus salutem, &
si fieri posset, reditum in patriam. Assumptis igitur
cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit
in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum,
ipse ei de facie non notus. Ad quem propius accedens,
primùm adoravit more patrio; deindè in hæc verba
erupit. Ne despicias me, Rex, tuum supplicem, neve
contemnas opis indigum. Dejectus enim in privatam
fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi.
Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis res-
piciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas,
quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inul-
tum fineris, animabitur in cæteros quoque Reges au-
dacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu
lachrymans. *Id. ibid.*

Izates autem, audito ejus nomine, videntique ad-
stare supplicem Artabanum; ab equo desiliit; & Bono,
inquit, animo esto, Rex, nec turberis præsentī cala-
mitate, quasi immedicabili. Brevi enim finem habe-
bit tua mœstitia: inveniesque amicum & socium me-
liorem, quàm fortè sperasti hætenus. Aut enim te in
Parthorum regnum restituiam; aut meum tibi cedam.
Id. ibid.

Hæc locutus, imposito in equum Artabano, pedes
ipse eum comitabatur, majori Regi hunc honorem

exhibens. Id Parthus Rex tulit permolestè, juravitque per futuram suam fortunam ac dignitatem, descendendum se, nisi ille rursùm ascenderet, & præcederet. Tum alter, morem ei gesturus, in equum infiliit; & perducto in suam regiam, omnem honorem habuit, in confectibus ac conviviiis honoratiorem locum ei tribuens; habitâ ratione non præsentis ejus statûs, sed dignitatis pristinæ; reputansque eadem posse cuivis mortalium accidere. *Id. Josephus ibid.*

Scripsit etiam ad Parthos, suadens ut suum Regem reciperent; fidem suam interponens, non fore eum injuriarum memorem: paratus & jurejurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere; sed posse se negabant; quòd jam principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo. Periculum enim esse, ne, altero revocato, omnia flagrant bellis civilibus. Cinnamus autem, voluntate procerum cognitâ, cum esset alumnus Artabani, & alioquin honesto ingenio præditus, scribit ei, ut acceptâ à se fide, reverteretur, recepturus amissum dignitatis fastigium. A quo ille persuasus rediit. *Id. ibid.*

Cinnamus autem obviam profectus, adorato & Regis appellatione salutato, diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ operâ, in regnum suum, undè ejectus à magnatibus fuerat, restitutus est. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis qui apud ipsos habentur honoribus. Nam & tiam rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare; quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum Regibus, donavitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ; cui

220 ARSACES ARTABANUS III.

- ARSAC. nomen est Nisibis. In eâ olim Macedones condide-
 298. rant urbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine.
 Atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege
 præmium. *Id. Josephus ibid. Antiquit. Jud. lib. 20. cap. 2.*
 ARSAC. Non multò post Artabanus decessit ; postquàm octo
 299. & viginti annos regnasset.

NUMMUS

ARSACIS ARTABANI III.

EX COLLECTIONE MORELLIANA.

Caput Regis barbati, & diademate ornati; cujus collo circumvoluti duo serpentes sursum se attollunt. Hinc & indè stella cernitur, facie Principis intermediâ. In vertice verò Luna crescens. In aversâ parte Rex imberbis sedet, arcum tenens; cum Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΑΜΦΙΜΑΧΟΥ ΕΤΕΡΕΤΟΥ, ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥΣ; hoc est, REGIS REGUM ARSACIS, UNDIQUE PUGNATORIS, BENEFICI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM.

SINGULARE illud Epitheton ΑΜΦΙΜΑΧΟΥ in hujusce Parthi Regis nummo exaratum omninò suadet, ut Artabano Tertio eum adsignemus. Vox enim illa, ex ἀμφι & μάχη composita, nihil aliud, quàm circum circa, seu undique pugnatorem significat. Sin autem hujus Regis gesta animo perpendamus, eum ubique gentium acie decertasse reperiemus. Nempè primùm ad Parthorum Imperium à primoribus ac-

cîtus, contra Vononem acerrimè belligeravit: ac priori quidem prælio victus, cum majoribus redux copiis, ingenti certamine superatum vicissim Vononem, profligatumque è regno expulit. Dehinc remotiores quædam Provinciæ rebellârunt: quarum Satrapas simul & finitimas nationes, quæ iis opem tulerant, Artabanus perdomuit. Progrediente deindè tempore, Artaxe Armeniorum Rege demortuo, ut his populis Arfacem filium suum Regem imponeret, in Armeniam profectus, cum Pharasmane Ibero armis decertavit. Tandem, deficientibus à se Parthis, Artabanus, cum in Scythiam aufugere coactus fuisset; ex eâ à Satrapis quibusdam denuò revocatus, ut datum ab Imperatore Tiberio Parthiæ Regem Tiridatem debellaret, atque è solio detruderet: Scytharum cum auxilio depulit. Nulli ergò Regum Parthorum cognomen Ἀρφαράχου melius, quàm Artabano huic Tertio convenire nemo, opinor, posthàc dubitabit.

Nunc verò, quidnam designent serpentes, regio circumvoluti collo, dispiciamus. Nero Imperator cum ejusmodi ferè serpente in æro mediæ formæ Nummo Antiochiæ percussio depingitur apud Patinum, pag. 112 *Edit. Argentorat. 1671.* Hic autem nummus adulatoriè ab Antiochenis fuerat conflatus ad conservandam subsequentiæ fabulæ memoriam. Namque, nescio quo auctore, emanaverat in vulgus, ut Suetonius tradit, missos à Messallinâ, uxore Claudii, qui meridianam Neronem, quasi Britannici amulum, stransgulararent. Additumque fabulæ est, eosdem, dracone è pulvino se proferente, contreritos refugisse. Cujus rei mentionem quoque facit Tacitus in lib. 11. *Annal.* his verbis: „Vulgabatur adfuisse infantiae Neronis dracones in modum custodum: fabulosa res, & externis miraculis adsimilata: „nam ipse, haud quaquàm sui detractor, unam omninò anguem in publico visam narrare solitus est. „An ne igitur huic Artabano hocce, de quo hîc agitur, nummo, similem adstrui fabellam arbitremur? An potius Ammiano Marcellino adstipulemur testanti Parthos in signis suis militaribus serpentes, quemadmodum suas Aquilas Romanos, prætulisse. Verùm, cum consuetudinis illius causam non adferat Ammianus; consulamus Ælianum, qui lib. de *Animalibus* cap. 29.

refert ad primos Euphratis ortus serpentes quosdam nasci externis hominibus inimicissimos, atque usque eò infestos, ut eos morte mulcent: cùm nulli unquam indigenarum noceant. Quoniam autem Euphrates fluvius Imperii Romani, sicut & Parthici, terminus tunc temporis habebatur: verisimile est hoc nummo significare voluisse Parthos, si modò fluvium transgredi Romani vellent; ejusmodi se serpentes in eos immisuros, à quibus enecarentur. Atque ob eandem sanè causam, nempè, ad terrorem hostibus incutiendum, Parthi eorumdem serpentum effigies in militaribus signis suis prætulerunt.

De Sole & Lunâ ad Mithridatis Tertii caput adpositis suprâ jam in Regis illius vita diximus; adnotavimusque talentum proprium esse Regum Parthorum, adeo superborum, ne insanientium dicam, ut Solis se ac Lunæ fratres prædicarent. Ast in hoc Artabani Tertii nummo, cùm duo dici nequeant Soles, duæ tantùm stellæ cernuntur cum Lunâ crescente. Quod itidem nobis explicat Ammianus Marcellinus, *lib. 17.* ubi Arsacidas, seu Parthorum Reges, ut & Persarum, PARTICIPES se SIDERUM dixisse tradit. Ita enim in Litteris ad Constantium Augustum Rex Persarum Sapor sese inscribit: REX REGUM SAPOR, PARTICEPS SIDERUM, FRATER SOLIS ET LUNÆ, CONSTANTIO CÆSARI, FRATRI MEO, SALUTEM PLURIMAM DICO. Hæc verò insignia juxta caput suum videtur nobis Artabanus ob id præcipuè incidere curavisse; ut, profligato Phrahatis IV. filio Vonone, quem è solio Parthorum deturbaverat, se quoque nobilissimâ Arsacidarum stirpe oriundum significaret.

Denique imberbem illum Regem, stellæ aureæ insidentem, in Parthis nummis, ad vetustissimam Arsacidarum originem declarandam, exhiberi supra jam observavimus: ita ut argenteæ Parthorum Monetæ solitus atque etiam unicus typus perpetuò extitisse videatur.

ARSACES XX.

ARSACES GOTARZES
REX PARTHORVM. XX.

*In museo D. Vaillant D. M.
ex num. arg. drach.*

ARSAC.
299.

ARTABANO III. tres filii superstites
fuere; Gotarzes scilicet, Bardanes &
Artabanus: ut ex Taciti *lib. Ann. 11.* dis-
cimus. Præterito verò Gotarze natu ma-
jore, Artabanus pater moriens Bardani
testamento regnum reliquit; ut videre est apud Jose-
phum

phum, *Antiquit. Jud. lib. 20. cap. 2.* Attamen more gentili Gotarzes primogenitus à primoribus Parthorum prælatus est: & Bardanes, ne seditionem aliquam excitaret, longè ab urbe regiâ summotus est. *Tacitus ut supra.*

ARSAC.
299.

Vixdùm Parthici Imperii habenas capeffiverat Gotarzes, cùm subitò, quantâ effèt præditus crudelitate, patefecit. De eo enim sic loquitur Tacitus in libro 11. *Annalium.* „Inter Gotarzis pleraque sæva (qui necem fratri Artabano, conjugique ac filio ejus præparaverat; undè metus ejus in cæteros) Parthi accivère Bardanem.

Illè, ut erat magnis ausis promptus, biduo tria millia stadiorum invadit; ignarumque & exterritum Gotarzem proturbat: neque cunctatur, quin proximas Præfecturas corripit, solis Seleuciensibus dominationem ejus abnueantibus. In quos ut patris sui quoque defectores, irâ magis quàm ex usu præfenti accensus, implicatur obsidione urbis validæ & munitis objecti amnis, muroque & com meatibus firmatæ. *Id. Tacitus ibid. lib. 11. Annal.*

Interim Gotarzes Daharum Hyrcanorumque opibus auctus, bellum renovat: coactusque Bardanes omittit Seleuciam, Bactrianos apud campos, castra contulit. *Id. ibid.*

ARSAC.
300.

Tunc distractis Orientis viribus, & quonam inclinarent, incertis, casus Mithridati Ibero datus est occupandi Armeniam. *Tacitus ibidem.* Is ipse est Mithridates Ibero, quem, teste Dione, Caius Caligula evocatum in vincula condiderat: quemque idem Imperator primùm in vinculis habuisse, ac demùm in

ARSAC. 300. exsilium pepulisse dicitur apud Senecam *in lib. de Tran-*
quillitate. Hunc autem Mithridatem domum postea ad
 recipiendum regnum, ab Imperatore Tiberio Claudio
 remissum fuisse, tradit Dio *lib. 60. pag. 769*. Quod
 etiam confirmat Tacitus *in libro 11. Annalium*; dum
 refert eundem, monente Imperatore Claudio, in re-
 gnum remeavisse, sisum Pharasmanis opibus: (Is erat
 Rex Iberorum, idemque Mithridatis frater) atque
 occupavisse Armeniam, vi militis Romani ad exci-
 denda castellorum ardua, simulque Ibero exercitu
 campos persultante. Nec enim resistere Armenii; fuso,
 qui praelium ausus erat, Demonacte praefecto. *Tacit.*
lib. 11. Annal. pag. 168. „ Paululum cunctationis at-
 „ tulit Rex minoris Armeniae Cotys, versis illuc qui-
 „ busdam procerum: deinde litteris Caesaris coercitus.
 „ Et cuncta in Mithridatem fluxere, atrociorum quam
 „ novo regno conduceret. *Id. ibid.*
 „ At Parthi Imperatores, cum pugnam pararent,
 „ foedus repente faciunt, cognitis popularium insidiis,
 „ quas Gotarzes fratri patefecerat. Congressique primo
 „ cunctanter, deinde complexi dextras, apud altaria
 „ Deum pepigere, fraudem inimicorum ulcisci, at-
 „ que ipsi inter se concedere. Potior Bardanes visus
 „ retinendo regno. At Gotarzes, ne quid aemula-
 „ tionis existeret, penitus in Hyrcaniam abiit. *Idem*
Tacitus ibidem.

Eo igitur pacto dominatio rursus penes solum Bar-
 danem remansit.

ARSACES XXI.

227

ARSAC.
300.

ARSACES BARDANES
REX PARTHORVM. XXI.

*In Collectione Morelliana.
ex num. arg. drach.*

VENTUM est jam ad BARDANEM: qui & VARDANES à quibusdam Scriptoribus appellatur. Nos verò BARDANIS vocem, ut veram ac genuinam præponendam esse autumavimus: Parthorum Regum nummos secuti; inter quos ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΟΛΑΓΑ-

Ff ij

ARSAC. ΣΟΤ aut ΒΟΛΟΓΕΣΟΤ semper inscribuntur ii,
3CO. qui VOLOGESEM Regem exhibent, ut infra ostendemus.

Is autem BARDANES contra fratrem Gotarzem, jam abhinc duobus annis regnantem, à Proceribus ad Parthicum Imperium accitus; fratre expulso, illud occupavit. Undè ab eo tempore regni ejus annos quidam computant: ideo quòd penès Bardanem, quamvis à Gotarze bello sapiùs impetitur, summum tamen Imperium, Regiaque dignitas semper ad mortem usque permanferint. Nos verò Bardanis regni initium ei tantum tempori adscribemus; quo, pace inter ambos fratres inità, Rex ab ipso Gotarze constitutus ac renuntiatus est.

ARSAC. Sopitis internis seditionibus, Bardanes ad Seleucienfes, quos antè obsederat, domandos se accingit. Etenim, inquit Tacitus, regresso Bardani deditur Seleucia, septimo post defectionem anno: non sine dedecore Parthorum, quos una civitas tamdiu eluserat. *Annal. lib. 11. cap. 8.*

Non abs re erit fortassis hîc commemorare quod Ammianus Marcellinus in lib. 23. *Histor.* refert: nimirum Ctesiphontem pagum esse tribus millibus à Seleucia distantem: quem Vardanes priscis temporibus instituit. Jam verò illi Ammiani loco alium hunc è Strabone subjungam. Babylon, inquit, olim Assyriæ fuit Metropolis: nunc Seleucia est; quæ ad Tigrim dicitur. Propè eam pagus maximus est, nomine Ctesiphon, in quo Parthorum Reges hiemabant; Seleuciæ parentes; ne Scythicæ & militaris nationis hospitio adsiduo opprimeretur. Hic pagus

urbis potentiâ ac magnitudine est, cùm Parthorum ARSAC.
301. multitudinem & apparatus omnem recipiat, ac venalia & necessaria artificia illis suppeditet. Ibi Parthorum Reges in hieme propter aëris temperiem degere solebant: æstatem verò in Hircaniâ & Ecbataniis agunt, propter antiquam loci, & adhuc durantem famam. Unde non conditam à Bardane Ctesiphontem, sed tantum arboribus circumsitam fuisse planè arbitrer, videlicet ad pagi illius exornationem. Et certè Ammianus Marcellinus notat Ctesiphontem postea à Pacoro Rege incolarum viribus amplificatam & mœnibus fuisse. Sed, quis fuerit hic Pacorus, ignoratur. Si clarissimum virum Henricum Valesium consulamus; videtur esse Orodis Regis filius, qui à Ventidio Marci Antonii Legato interfectus est: qui, cùm Rex numquam fuerit, à quibusdam tamen scriptoribus Rex vocatur... Quòd si de hoc Pacoro, Orodis filio, loqui voluit Marcellinus; tùm falsum erit quod subjicit, supradictam urbem Græco cognomine Κτησιπόντα ab eo esse appellatam. Ctesiphontis enim appellatio Pacori illius ætate longè antiquior est: cùm à Polybio memoretur in historiâ illius belli, quod Antiochus Magnus cum Molone Mediæ Præfecto gessit. Hæc Henricus Valesius in suis ad Ammianum notis pag. 371. Edit. Paris. in-fol.

Cæterum ut ad Bardanem revertamur; is, post Seleucienfes expugnatos, validissimas quoque Præfecturas invasit. Tacit. lib. 11. Annal. pag. 169.

Aliquantulo deindè temporis spatio interjecto, ad Izatem Adiabenorum Regem profectus Bardanes, suavit ei, ut vellet sibi belli adversus Romanos gerendi

ARSAC. 301. esse focius: quod tamen impetrare non potuit. Izates enim non ignorans quanta esset fortuna ac potentia Romanorum; ideoque Bardanem impossibilia tentare censens, à proposito eum deducere conabatur; continenter denarrans illi eorum gesta atque potentiam: ratus se hoc modo absterriturum eum à laceffendi eos cupidine. *Josephus Antiq. Jud. lib. 20. cap. 2.* Namque, teste Tacito, illud præsertim Bardanes in animo habebat, ut recuperaret Armeniam: nî, ineunte vix anno V. C. 798. à Vibio Marso, Syriae Legato, bellum minitante, cohibitus foret. *Tacit. Annal. lib. 11. cap. 8.*

Rex Parthus, Izatis verbis offensus, continuò bellum ei indixit; ex quo tamen nullum retulit operæ præmium. *Josephus ibidem.*

ARSAC. 302. Circa ea tempora Apollonius Tyaneus, in Indiam iturus, Babylone Bardanem adiit mense secundo anni, à recepto regno tertii. Rex eum perhumaniter excepit, seque illum sibi hospitem esse velle, & testi Regii participem dixit. At cùm tantum Apollonius honorem recusasset, annuit ejus votis Rex Parthus, ne quid ei afferret molestiæ. Diversatus est ergo apud Babylonium, bonum virum, & aliàs generosum. Jam verò cœnanti Eunuchus à Rege missus supervenit, qui Apollonium affatus, Rex, dixit, decem tibi munera donat; potestatemque facit, ut ea ipse definias: rogat tamen, ut ne exigua petere velis: magnificentiam enim suam & tibi & nobis testatam esse cupit. Colaudatis igitur iis mandatis; quando itaque rogandum erit? interrogat. Crastino die, respondit ille, simulque discessit. *Philostratus lib. 1. de vita Apollonii, cap. 33.*
 & 34.

Ex iis autem muneribus decem, ultrò sibi oblatis, ARSAC. 302.
 hoc unum dumtaxat à Rege petiit Apollonius, videlicet, ut Eretriorum Græcorum misereri tandem vellet. (Hi ante annos propemodùm quingentos ex Eubæa in regionem Medorum Cissiam, non longè à Babylone, fuerant à Dario deducti.) Apollonii igitur precibus victus Bardanes, Eretrios in amicorum numero habere cœpit; quod ad id usque tempus, velut hostes suos Majorumque suorum, infensissimos existimaverat: statimque dedit illis Satrapam virum frugì, qui rectè justèque res eorum disponderet. *Philostratus lib. I. de vita Apollonii cap. 36.*

Non multò post cùm quidam Syriæ Princeps Oratores ad Bardanem misisset, de duobus vicis propè Urbem Zeugma; diceretque illos quondam Antiocho Deo, Seleucoque Callinico, sub quibus rebellârunt Parthi, paruisse: nunc ipsi esse obnoxios, quamvis tamen Romanis debeantur: & Arabas quidem atque Armenios vicis nullas molestias inferre: ipsum autem tanto spatio limites suos supergressum, exhaustire eos, quasi suæ potiùs essent quàm Romanæ ditionis. Rex, secedere jussis Oratoribus, dixit: Apolloni, Reges, quos illi modò nominârunt, Majoribus meis hos pagos concessere pro feris educandis, quæ à nobis captæ trans Euphratem ad eos mittuntur. Illi verò tanquam horum obliti, res novas ac planè iniquas moluntur. Tibi ergo quid videtur ea sibi velle legatio? Moderatam, ait Apollonius, ô Rex, censeo & justam: cùm quæ, te invito, etiam tenere poterant, utpote quæ sint in eorum ditione posita; bonâ tuâ voluntate acquirere tamen malint. *Philostratus lib. I. de vita Apollonii cap. 38.*

ARSAC. Interea Bardanes in adversam valetudinem incidit,
302. quâ liberatus, Apollonium duxit Ecbatana. Cùm autem
Rex vicis jura diceret, jactaretque apud Philosophum,
in una audienda causa biduum se consumpsisse: Tardè
respondit ille, quod justum est invenisti. Cæterum
quatuor, immò octo supra annum menses Apollonius
apud Bardanem commoratus est; benignum & hu-
manum eum semper expertus, longèque meliorem,
quàm ut Barbaris imperaret. Discedenti verò Apollonio
Rex camelos quatuor dedit, atque itineris ducem,
qui eum in Indiam usque comitaretur. *Id. Philostr. lib.*
1. de vita Apollonii cap. 41.

Eâ autem tempestate Medus, Principatum nuper
adeptus, Bardanem sine timore degere non sinebat:
(reditui, ut suspicamur) Gotarzis exfulis favens. *Id.*
Philostr. lib. 1. cap. 15. & 19.

Verùm Apollonius & socii ex Indiâ reversi post
octo menses, Euphratisque ostia ingressi, per ipsum
fluvium navigantes, ad Bardanem pervenêre: eumque
ARSAC. qualem antea erant experti, denuò reperêre. *Idem*
303. *Philostr. lib. 3. cap. 58.*

Interim Gotarzes pœnitentiâ concessi regni, & re-
vocante nobilitate, cui in pace durius servitium est,
contrahit copias. Et huic contrà itum ad amnem Erin-
dem: in cujus transgressu multum certato, pervicit
Bardanes: prosperisque præliis medias nationes sub-
egit ad flumen Gindem, quod Dahas Ariosque dis-
terminat. *Tacit. lib. 11. Annal. cap. 8.*

Media Atropatia tunc subacta à Parthis videtur:
namque exin Arfacidis Regibus semper paruit. Vo-
nones Arfacida Artabani, ut videtur, frater minor &
Bardanis

Bardanis patruus, primus Mediæ Rex ex illa familia, ab eo victore hoc anno constitutus est, quem postea Gotarze mortuo, ad Parthorum quoque regnum accersitum fuisse videbimus.

ARSAC.
303.

„Ibi autem (id est ad flumen Gindem) modus rebus secundis positus. Nam Parthi, quamquam victores, longinquam militiam adspernabantur. Igitur exstructis monimentis, quibus opes suas testabatur, nec cuiquam antè Arfacidarum tributa, illis de gentibus parta, regreditur: ingens gloriâ, atque eò ferocior; & subjectis intolerantior. Qui dolo antè composito, incautum, venationique intentum interfecere, primam intra juventam: sed claritudine paucos inter senum Regum; si perindè amorem inter populares, quàm metum apud hostes quævisset. *Tacit. lib. Ann.*

Hæc Tacitus. Verùm apud Josephum Parthi postquam cognoverunt mentem Vardanis; & quòd Romanis bellum inferre decrevisset; illo cæso, Principatum ejus fratri Gotarzæ commiserunt. *Joseph. Antiq. Jud. lib. 20. cap. 2.*

Nece Bardanis turbatæ Parthorum res, inter ambiguos, quis in Regnum acciperetur. Multi ad Gotarzen inclinabant; quidam ad Meherdatem, prolem Phrahatis IV. obsidio Romanis datum. Deinde prævaluit Gotarzes. *Tacit. Annal. lib. 11. cap. 8. pag. 169.*

Bardanes tres integros regnavisse annos solus, quartoque Imperii sui anno inchoato, supremum diem obivisse nobis videtur.

NUMMUS
ARSACIS BARDANIS.

EX COLLECTIONE MORELLIANA.

Caput Regis barbati, diademate cincti, necnon trabeâ regali insignis: ex averfa parte solita Regis imberbis figura sedens arcum gerit, cum Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΠΑΝΑΡΙΣΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥ: id est, REGIS REGUM ARSACIS LONGE PRÆSTANTISSIMI, JUSTI, BENEFICI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM.

CU Parthorum Regi adscribendus sit hic nummus drachmalis argenteus, indicare nobis videntur, cum effigies Regis vigenti ætate præditi; tum novum illud ΠΑΝΑΡΙΣΤΟΥ epitheton. Quæ omnia simul Arsaci BARDANI adprimè conveniunt. Si enim ab Artabani III. obitu, Bardanis, filii ejus, regnum omne attento animo expendamus, eum intra mediam hominis ætatem decepiſſe planè agnoscamus: quod quidem vultus illius, ut neque senilis, ita neque admodum

junior fatis arguit. Adde ad hoc, quòd oris habitu is ab aliis Parthorum Regibus sit omninò dissimilis.

Jam verò longa Parthorum Regum series, solo Arfacis nomine, sicut & aliis *Justi*, *Benefici*, *Illustris*, & *Amici Græcorum* solitis titulis insignita effecerat, ne à diversis Parthicæ ditioni subditis nationibus Reges alii ab aliis probè secerni possent. Eam igitur ob causam, præter memoratos titulos, singularem quempiam, quo se à Prædecessoribus Regibus distinguerent, nonnulli tandem sibi adrogarunt.

Ita in hoc nummo Bardanes Παράειτον se appellat, id est; *longè præstantissimum*. Quod epitheton bellatoris, victorisque Regis proprium, Bardani eam ob causam optimè convenit. Ille enim à proceribus accitus, fratrem Gotarzen è solio depulerat: Seleuciam post defectionem receperat: Medos Atropatenos in Parthorum ditionem redegerat: plurimas alias gentes suo addiderat Imperio: bellumque Romanis ipsis minitatus, Armeniam mox erat recuperaturus; nisi Adiabenæ Rex Izates auxilium illi denegâset. Ergò hunc Παράειτος titulum non immeritò adsumptum sibi à Bardane fuisse faciendum est.

Rex imberbis sedens, in aversâ parte nummorum argenteorum minimæ formæ tanquam solitis Parthicæ monetæ typus semper conspicitur. Eum mitrâ ornatum esse suprâ jam diximus: quod capitis tegumen proprium fuisse Regum aiunt. Porro Parthi ipsi aliquo etiam capitis tegumento utebantur; nec aperto capite incedebant, veluti Romani. Unde Martialis, de Parthis loquens, *lib. 10. Epigr. 71.* ait:

Ad Parthos procul ite Pileatos.

Vide pilei illius formam in nummis Imperatoris Augusti, qui SIGNIS RECEPTIS inscribuntur cum Parthi procumbentis in genua, signumque militare gerentis effigie.

A. Littera in area nummi infrâ arcum exarata, initialis est nominis urbis, in qua cusus est nummus. At cùm in Parthicis nummis, tam argenteis quàm æreis, hæc littera sæpissimè deinceps est proditura: An urbs illa sit aut *Apamea*, aut *Arfacia*, an verò alia quædam, hîc non investigabimus; verùm in subsequenribus Regibus quænam ea esse possit, fusiùs inquiremus.

ARSACES GOTARZES

ITERUM.

GOTARZES, Artabani III. filius natu maximus, ob sævitiam à patre testamento prætermisus fuerat. Verùm regni Primores, more Majorum, Principatum ei detulerunt. Is autem, ad regale evectus fastigium, ingentem sibi crudelitatem, passim sævire in omnes cœpit. Quâ re animadversâ, Parthi Bardanem ejus fratrem juniorem, ab Artabano parente Regem renuntiatum, adversus eum accivêrunt. Ast hoc quoque à proceribus ob nimiam erga populares sævitiam in venatione occiso; rursus ad Arsacidarum imperium revocatus est Gotarzes; sperantibus populis quod tanti fortunæ casus eum ad mitiorem tandem dominatum reduxissent.

ARSAC.
304. Attamen vix Regiâ potitus est Gotarzes, cum in eos omnes, qui Bardanis partibus nimium faverant, crudeliter admodum animadvertit. Itaque non multo post, ut notat Tacitus, per sævitiam ac luxum adegit Parthos mittere ad (Claudium) Principem Romanum occultas preces, quibus permitti Meherdatem patrium ad fastigium orabant. Tacit. *Ann. lib. II.* id contigisse narrat, an. V. C. 800. quo Ludi sæculares Romæ ab Imperatore Tiberio Claudio editi sunt.

ARSAC.
305. Non injucundum erit, quæ super hanc legatione addit Tacitus, hic referre. „Legati Parthorum (inquit) „ad expetendum Meherdatem missi, Senatum ingrediuntur, ac mandata in hunc modum incipiunt. „Non se fœderis ignaros, nec defectione à familia

Arfacidarum venire: sed filium Vononis, nepotem Arsac.
 Phrahatis, accersere adversus dominationem Go- 305.
 tarzis, nobilitati plebique juxtà intolerandam. Jam
 fratres, jam propinquos, jam longiùs sitos, cædi-
 bus exhaustos: adjici conjuges gravidas, liberos
 parvos; dum secors domi, bellis infauſtus, igna-
 viam sævitiâ tegat. Veterem sibi ac publicè cœptam
 cum Romanis amicitiam: & subveniendum sociis
 virium æmulis, cedentibusque per reverentiam.
 Ideò Regum obſides liberos dari, ut, si do-
 mestici Imperii tædeat, sit regressus ad Principem
 Patresque; quorum moribus alluēfactus Rex melior
 adſciſceretur. *Tacitus lib. 12. Annal. pag. 189.*

Ubi hæc, atque talia Legati Parthorum disser-
 ravere; incipit orationem Claudius Cæſar de fasti-
 gio Romano, Parthorumque obsequiis: ſequē Divo
 Auguſto adæquabat, petiſum ab eo Regem referens,
 omiſſâ Tiberii memoriâ, quanquam is quoque mi-
 ſerat. Addiditque præcepta, (etenim aderat Meher-
 dates) ut non dominationem & ſervos, ſed recto-
 rem & cives cogitaret; clementiamque ac juſti-
 tiam, quantò magis ignota barbaris, tantò tolera-
 tiora capeſſeret. Hinc verſus ad Legatos, extollit
 laudibus alumnum urbis, ſpectatæ ad id modeſtiæ:
 ac tamen ferenda Regum ingenia, neque novi cre-
 bras mutationes. Rem Romanam huc ſatietate glo-
 riæ proveſtam, ut externis quoque gentibus quie-
 tem velit datam. *Id. ibid.*

Poſt hæc Claudius C. Caſſio, qui Syriæ præerat,
 deducere juvenem ripam ad Euphratis jubet. Caſſius
 iſte ſucceſſor datus fuerat Vibio Marſo, anno V. C.

ARSAC. „ 798. ut confirmat Imperatoris Claudii nummus, quem
 305. „ possideo ; in aversâ cujus parte legitur : ΕΠΙ
 ΚΑΣΣΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, ET. 49. Sub Cassio
 Antiochenſium anno 94. Epocha Antiochena cœpit ab
 Autumno anni V. C. 705. Quare annus ejusdem 94.
 incipit ab Autumno anni V. Romæ 798. Arſacidarum
 verò 301. Nummus alter vulgatus eſt ab Em. Cardi-
 nale Noriſio, in *lib. de Epoch. Syromac. Diff.* 3. pag. 153.
 cum Epigraphe : ΕΠΙ ΚΑΣΣΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ,
 ET. 59. ſub Cassio Antiochenſium, anno 96. qui quidem
 annus reſpondet anno Arſacidarum 301.

„ Eâ autem tempeſtate C. Caſſius cæteros præmi-
 „ nebat peritiâ Legum. Nam militares artes per otium
 „ ignotæ ; induſtrioſque ac ignavos pax in æquo tenet.
 „ Attamen quantum ſine bello dabatur, revocare priſ-
 „ cum morem, exercitare legiones, curâ, proviſu,
 „ agere perindè ac ſi hoſtis ingrueret. Ita dignum ma-
 „ joribus ſuis, & familiâ Caſſiâ ratus, per illas quoque
 „ gentes celebratâ. Igitur excitis quorum de ſententiâ
 „ petitus Rex, poſitiſque caſtris apud Zeugma, undè
 „ maximè pervius amnis ; poſtquàm illuſtres Parthi,
 „ Rexque Arabum Abgarus advenerat ; monet Meher-
 „ datem, Parthorum impetus acres contatione lan-
 „ gueſcere, aut in perfidiam mutari. Itaque urgeret
 „ cœpta. *Id. ibid.*

ARSAC. „
 306. „ Hoc tam prudens conſilium nihilominùs ſpretum
 „ eſt fraude Abgari ; qui juvenem ignarum, & ſum-
 „ mam fortunam in luxu ratum, multos per dies atti-
 „ nuit apud oppidum Edeſſam (Regiam ſuam). Et vo-
 „ cante Carrhene, promptaſque res oſtentante, ſi citi
 „ adveniſſent, non cominùs Meſopotamiam, ſed fluxu

Armeniam petunt, id temporis importunam; quia
hiems occipiebat. *Id. ibid.*

Exin nivibus & montibus fessi, postquam campis
propinquabant, copiis Carrhênis adjunguntur. Trans-
missoque amne Tigri, permeant Adiabenos, quorum
Rex Izates societatem Meherdatis palam induerat,
in Gotarzen per occulta & magis fida inclinabat.
Sed capta in transitu urbs Ninus vetustissima sedes
Assyriæ, castellum insigne famâ, quod postremo in-
ter Darium atque Alexandrum prælio, Persarum
illic opes conciderant. *Id. ibid.*

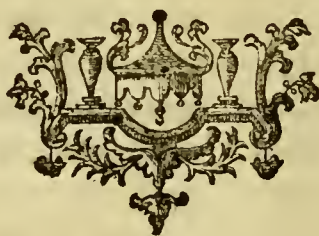
Interea Gotarzes apud montem, cui nomen Sam-
bulos, vota Diis loci suscipiebat, præcipuâ religione
Herculis: qui tempore statò, per quietem monet
Sacerdotes, ut templum juxta, equos venatui ador-
natos sistant. Equi, ubi pharetras telis onustas acce-
père, per saltus vagi, nocte demum vacuis pharetris,
multo cum anhelitu redeunt. Rursus Deus, quas syl-
vas pererraverint, nocturno visu demonstrat: repe-
riunturque fusæ passim feræ. *Id. ibid.*

Cæterum Gotarzes, nondum satis aucto exerci-
tu, flumine Cormâ pro munimento uti. Et quanquam
per infectiones & nuntios ad prælium vocaretur,
nectere moras, locos mutare, &, missis corrupto-
ribus, exuendam ad fidem hostes emergari. Ex quibus
Izates Adiabenus, mox Abgarus Arabum, cum exer-
citu abscedunt; levitate gentili, & quia experimen-
tis cognitum est, barbaros malle Româ petere Reges,
quàm habere. *Id. ibid.*

At Meherdates validis auxiliis nudatus, cætero-
rum prodicione suspectâ, quod unum reliquum, rem

ARSAC. » in casum dare , prælioque experiri statuit. Nec de-
 306. » trectavit pugnam Gotarzes , diminutis hostibus ferox.
 » Concursumque magnâ cæde , & ambiguo eventu :
 » donec Carrhenem , profligatis obversis , longiùs eve-
 » tum integer à tergo globus circumveniret. Tum , om-
 » ni spe perditâ , Meherdates promissâ Parrhacis pa-
 » terni clientis secutus , dolo ejus vincitur , traditurque
 » victori. Atque ille non propinquum , neque Arsacis
 » de gente , sed alienigenam & Romanum increpans ,
 » auribus decisis vivere jubet , ostentui clementiæ suæ
 » & in Romanos dehonestamento. *Id. ibid. Tacitus lib.*
 » 12. *Annal. pag. 193.*

Dein , Tacito teste , Gotarzes morbo obiit ; quem
 tamen Josephus paulò post sublatum per insidias fuisse
 narrat , *Antiq. Jud. lib. 20. cap. 2.* Postquàm primò an-
 num unum & aliquot menses ; iterumque tres annos
 atque aliquot adhuc menses , id est , quinque omninò
 annos regnavisset.

NUMMUS
ARSACIS GOTARZIS.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis barbati & diademate cincti : ex aversâ parte Rex imberbis sedens dextrâ arcum gerens, cum Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ ; id est, REGIS MAGNI ARSACIS BENEFICI ILLUSTRIS AMICI GRÆCORUM.

QUONIAM Arsacidarum Nummi omnes perpetuâ ΑΡΣΑΚΟΥ voce insigniuntur, suum unicuique Regi nummum non admodum facile est adsignare. Cuinam igitur ex iis Regibus hoc numisma adjudicarem, aliquandiu dubitavimus. Media tamen ætas hujus Regis, eademque prorsus oris lineamenta, quæ in Bardanis nummis, mirum in modum nos impulerunt, ut hunc Gotarzi nummum attribueremus : cum præsertim in tota hac Arsacidarum Regum serie, pauci supersint, qui non peculiari quodam cognomine alii ab aliis distinguantur.

In superioribus nummis exponendis singulare aliquod ac novum epithetum, ad singulos Arfacidas Reges dignoscendos plurimum lucis afferre supra jam observavimus. Quippè ex uniuscujusque historia facta quædam eliciuntur, quæ hujus aut illius denominationis causas reddant. In Gotarze verò vox illa ΜΕΓΑΛΟΥ præ cæteris, & quidem loco superbæ appellationis ΒΑΣΙΛΕΩΝ, quæ in titulis ejus deest, arrogantiae potius, quam rerum gestarum claritudinis verisimilitudinem præferre videretur; nisi tamen parile nobis in Mnaskire exemplum sese offerret.

ΜΕΓΑΛΟΥ cognomen Mithridati II. ob res bello præclare gestas à Parthis inditum est. Qui huic in regnum successit Mnaskires, MAGNI quoque nomen accepit, ob victoriam quam de Competitore suo retulerat. Gotarzes verò, quamvis à Tacito dicatur socors domi, bellis infastus, ignaviamque sævitiâ regens, quia tamen à quibusdam proceribus peritum Romæ Regem Meherdatem ingenti prælio superaverat; Mnaskiris exemplo, MAGNUM se itidem appellavit, eâ præsertim de causâ, quòd in sua potestate Meherdatem haberet auribus detruncatum, in odium ac ludibrium Romanorum.

In omnibus argenteis Parthorum Regum nummis drachmalibus, idem Rex imberbis cum arcu, ut sæpius jam dictum est, observatur. Quo armorum genere Parthi Imperii sui fines dilatârunt, seseque contra omnes suos hostes strenuè defenderunt. De iis ait Lucanus *lib. 1.*

Et missâ Parthi post terga sagittâ.

Tantum autem terrarum possidebant, tantarumque gentium dominabantur Parthi, ut ob imperii sui magnitudinem Romanorum quodammodo potentiam adæquarent. Quod innuit Strabo *lib. 11.* Siquidem duodeviginti regna habebant suæ ditioni subjecta, ut discimus ex Plinio, *lib. 6. cap. 15.*

ARSACES XXII.

ARSACES VONONES. II.

REX PARTHORVM. XXII.

*In Collectione Morelliana
ex num. arg. drach.*

VONONES hujus nominis secundus, ad Parthorum Imperium post mortem Gotarxis accitus est. An verò filios reliquerit Gotarzes, prorsus ignoratur: & si qui fuerint, ii certè ad Regale fastigium haud pervenère. Licet enim regnum apud Parthos

ARSAC.
306.

ARSAC
306.

proculdubio hereditarium fuerit, observandum est tamen eos Populos Regum suorum filios in puerili ætate constitutos ad solium numquam ferè evexisse; sed ad provectiores ætate Arsacidæ nimirum ad Patruos, si modò proximiores nulli essent, Regiam dignitatem ut plurimum transfulisse. Quod Vononi huic nostro accidisse quoque verisimile est.

Gotarzi frater Bardanes, quem primam intra juventam obiisse refert Tacitus, filios etiam habuisse nobis videtur, qui, cum pueri adhuc essent, gubernando regno parum idonei sunt existimati. Atque ob eam sanè causam Parthi patrum eorum Gotarzem, quem tamen, ob crudelitatem, regno jam spoliaverant, revocare iterum maluerunt, in eam spem adducti; fore ut tanti fortunæ casus eum ad mitiorem tandem dominatum reducerent.

Quin Arsacida fuerit Vonones, haudquaquam revocandum est in dubium. Nullus est enim in Parthorum Historia tam parum versatus, qui nesciat ad Parthicum Regnum, nisi Arsacidam, neminem unquam accersiri. Verum, quo consanguinitatis gradu cum Gotarze ac Bardane fuerit conjunctus, nunc nobis est inquirendum.

De Vonone hæc Tacitus *lib. 12. Annal.* „Dein Gotarzes morbo obiit, accitusque in Regnum Vonones Medis tum præsidens. Quo in loco intelligendi sunt Medi Atropatii, seu Atropateni; ita dicti ab Atropato Darii Satrapa, ab Alexandri Ducibus non superato. Hi Populi proprios ejusdem stirpis Reges, usque ad Bardanem habuerant; à quo, ut suprà diximus, cum Imperio Parthico novissimè subiecti fuissent, ante annos

quatuor Regem etiam acceperant Arfacidam Vononem, ipsius Bardanis, si nos haud fallit conjectura, patrum; scilicet, parentis sui Artabani III fratrem. Siquidem hic in nummis suis prolixâ admodum barbâ senex exhibetur: ita ut filios habere potuerit ætatis ad regna administranda idoneæ, quemadmodum infra videbimus.

Gotarzi Vologesem substituit. *Joseph. Antiq. lib. 20. cap. 2.* eumque fratrem illius appellat; præterito Vonone, quem tamen patrem fuisse Vologesis Tacitus affirmat. In eum autem errorem Josephus videtur incidisse, quod forsitan paulo post Parthorum Imperium acceptum decesserit Vonones; nullâ re memorandus. Unde non mirum est, si Vologesem Judæus Scriptor pro Gotarzis fratre acceperit.

Et certè hæc de Vonone addit Tacitus: Nulla huic prospera aut adversa quis memoraretur. Brevi & inglorio Imperio perfunctus est. *Annal. lib. 12. ut suprâ.* Cum igitur per aliquot tantum menses Parthorum Regnum occupaverit, nihil memoratu dignum reliquit; præsertim, cum bella civilia nuper sopita essent.

Vonones moriendo tres reliquit liberos; Vologesem filiorum natu maximum, ex Græca susceptum pellice: Pacorum verò & Tiridatem ex legitima uxore natos: quorum concessu Parthis imperavit. Hic autem, Josepho teste, duobus germanis, eodem secum patre genitis, Regina distribuit; Pacoro grandiori Mediam minorem; Tiridati juniiori Armeniam. *Josephus Antiq. Jud. lib. 20. cap. 2.*

NUMMUS

ARSACIS VONONIS II.

EX COLLECTIONE MORELLIANA.

Caput Regis prolixâ barbâ insignis, mitrâque unionibus refertâ cum pendulis suis oblongis, & latiore quàm in cæteris diademate ornati: ex aversâ parte ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΜΙΤΡΑΗΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥΣ; idest, REGIS MAGNI ARSACIS MITHRATI ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM. Rex solitus imberbis in sella sedens, dextrâ extensâ arcum gerit.

SINGULARIS ΜΙΤΡΑΗΤΟΥ in hujusce Parthorum Regis nummo appellatio aliquem certè ex Arsacidis peculiariter designat. Verùm ad quemnam pertineat, non aliundè, quàm ex privatâ illorum historiâ depromere licet. Sed; antequàm inquiramus, cur hic Arsacida Mitratus in suis titulis vocatus sit, mitræ vocis significationem indagare non alienum abs re forsan videbitur.

MITRA latinè, & ΜΙΤΡΑ græcè, probatissimis Scriptoribus voces sunt planè diversæ. Et primò quidem mitra

Calepino dictio est barbara, quâ significatur quoddam capitis ornamenti genus. Tiara Dioni, Cidaris Plutarcho dicta. Μίτρα verò apud Græcos fascia est, vel diadema. Illa enim ait lib. 3. Diodorus de Baccho loquens: ad retundendos capitis ex nimio potu dolores, mitrâ, id est, fasciâ, caput obvelavit Bacchus, μίτριφόνου nomen inde adeptus. Quæ quidem fascia, & diadematis postmodum gestandi exemplum Regibus subministravit. Ita hic Arfacida à diademate suo paululum ab aliis diverso, vel à mitrâ capitis ornamento variegato, seu versicolore, ΜΙΤΡΑΗΤΗΣ à verbo μίτρα, vel μίτριω, potuit appellari.

Nummus hic nulli Parthorum Regi nisi Mitrato assignari potest. Orodes Primus & ejus filius Phrahates IV, mitrâ quidem ornati prodire: sed rationem cur illam gestaverint, protulimus: at cum ratio illa ad ullum alium Arfacidarum spectare merito nequeat, in Arfacem Vononem satius cadere videtur; qui è Mediæ regno ad Parthorum Imperium accitus, antiquum capitis ornatum, Medorum Regum proprium retinere voluit; ideoque se Mitratum nuncupavit; cum mitra illa à Parthicâ sit planè diversa, tam redimiculis longioribus, quàm diademate aliquantulum latiore.

Cæterum Media illa, Mediæ magnæ ad Arfacidas pertinetis pars erat, ab Atropato duce, qui obstitit ne Macedonum in potestatem veniret, Atropatena dicta. Hæc mitræ usum ab ipsis ad Persas translatum servaverat. Ipsa verò nuper à Bardane Vononis fratris filio subacta, patruo jam seni, & filios adultos habenti, concessa fuerat. Undè primus ex Arfacidis Vonones, Mediæ imperans, ad Parthorum solium accitus, de inducto à se mitræ Mediæ usu indubitanter gloriatus est.

Neque verò miretur Lector, si nummos aliquot Parthorum Regum proferamus, quorum historia vix meminit. Nummorum enim materiam antiquissimis codicibus longè præcellentiore ac durabiliore esse nemo nescit. Atque idcirco Arfacidarum gesta non suppeditant libri, quæ superstites eorum monetæ nobis subministrant.

Cognomen ΜΕΓΑΛΟΥ plerisque Arfacidarum adeò familiare evasit, atque commune, ut jam, cur tam multi-

illud sibi adaptârint , afferri causa haud quaquàm possit.

De Regis imberbis in sellâ sedentis , atque arcum gerentis , typo sæpiùs jam diximus ; eumque ad Arsacidarum originem ab antiquis Regibus deducendam , usurpari solitum ostendimus.

ARSACES XXIII

ARSAC.

397.

ARSACES VOLOGESES. I

REX PARTHORVM XXIII

*In Collectione Morelliana
ex num. arg. tetradr.*

OLOGESES, Vononis filius, post
breve patris imperium, concessu Pacori
& Tiridatis fratrum, Parthicum regnum
suscepit: ut discimus ex Taciti *Annal. lib.*
12. cap. 44: Moxque Pacoro grandiori

fratri Mediæ regnum, quod habuerat à Bardane pa-

ARSAC. truo eorum pater Vonones, concessit. *Josephus Antiq.*
307. *Jud. lib. 20. cap. 2.*

„ Eodem tempore, inquit Tacitus, bellum inter
„ Armenios Iberosque exortum, Parthis quoque ac
„ Romanis gravissimorum inter se motuum causa fuit....
„ Iberos Pharasmanes vetustâ possessione, Armenios
„ frater ejus Mithridates obtinebat opibus Romanis.
„ Erat Pharasmani filius nomine Rhadamistus, decorâ
„ proceritate, vi corporis insignis, & patrias artes
„ edoctus, clarâque inter accolas famâ. Is modicum
„ Iberiæ regnum senectâ patris detineri ferocius
„ crebriusque jactabat; quàm ut cupidinem occultaret.
„ Igitur Pharasmanes juvenem potentiæ promptæ, &
„ studio popularium accinctum, vergentibus jam annis
„ suis metuens, aliam ad spem trahere & Armeniam
„ ostentare, pulsus Parthis datam Mithridati à semet
„ memorando; sed vim differendam, & potiolem do-
„ lum, quo incautum opprimerent. *Tacit. Annal. lib. 12.*
„ *cap. 44.*

„ Ita Rhadamistus, simulatâ adversus patrem dis-
„ cordiâ, tanquam novercæ odiis impar, pergit ad
„ patrum, multâque ab eo comitate in speciem li-
„ berum cultus, primores Armeniorum ad res novas
„ illicit; ignaro & ornante insuper Mithridate. Recon-
„ ciliationis specie assumptâ, regressus ad patrem, quæ
„ fraude confici potuerint prompta nuntiat, cætera
„ armis exsequenda. *Idem cap. 45.*

„ Interim Pharasmanes belli causas confingit. Præ-
„ lianti sibi adversus Regem Albanorum & Romanos
„ auxilio vocanti fratrem adversatum; eamque inju-
„ riam excidio ipsius ultum iturum. Simul magnas

copias filio tradidit. Ille eruptione subita territum ARSAC.
 exutumque campis Mithridatem compulit in castel- 307.
 lum *Gorneas*, tutum loco ac præsidio militum; quîs
 Cælius Pollio Præfectus, Centurio Casperius præerat.
 Rhadamistus frustrâ, vel cum damno tentatis muni-
 tionibus, obsidium incipit. Et quamvis negligeretur,
 avaritiam Præfecti emergatur: obtestante Casperio ne
 socius Rex, ne Armenia donum Populi Romani,
 scelere & pecuniâ venderentur. Postremò, quia mul-
 titudinem hostium Pollio, jussû patris Rhadamistus,
 obtendebant: pactus inducias, abscedit: ut nisi Pha-
 rasmanem bello absterruisset, T. Vinidium Quadra-
 tum Præsidem Syriæ doceret, quo in statu Arme-
 niæ forent. *Id. ibid.*

Digressu Centurionis, velut custode exsolutus Præ-
 fectus, hortari Mithridatem ad sanciendum foedus;
 conjunctionem fratrum, ac priorem ætate Pharas-
 manem, & cætera necessitudinum nomina referens,
 quòd filiam ejus in matrimonio haberet, quòd ipse
 Rhadamisto focer esset. Non abnuere pacem Iberos,
 quanquam in tempore validiores, & satis cognitam
 Armeniorum perfidiam. Nec aliud præsidii quàm
 castellum commeatu egenum. Ne dubitaret armis,
 quàm incruentas condiciones malle. *Id. ibid.*

Cunctante ad ea Mithridate, & suspectis Præ-
 fecti consiliis, quòd pellicem regiam polluerat, in-
 que omnem libidinem venialis habebatur: Casperius
 interim ad Pharasmanem pervadit; utque Ibèri obsi-
 dio decedant, expostulat. Ille propalàm incerta, &
 sæpiùs molliora respondens, secretis nuntiis monet
 Rhadamistum, oppugnationem quoquo modo accele-

ARSAC.
307.

”rare. Augetur flagitii merces, & Pollio, occultâ corrup-
”tione impellit milites, ut pacem flagitarent, seque
”præsidio abituros minitarentur. *Id. cap. 46.*

”Quâ necessitate, Mithridates diem locumque fœ-
”deri accepit, castelloque egreditur. Ac primò Rha-
”damistus in amplexus ejus effusus, simulare obse-
”quium, focerum ac parentem appellare. Adjicit jus-
”jurandum, non ferro, non veneno vim allaturum :
”simul in lucum propinquum trahit, provisum illic sa-
”crificium dictitans, ut Diis testibus pax firmaretur.
”Mos est Regibus quoties in societatem coëant, im-
”plicare dextras, pollicesque inter se vincire, nodoque
”præstringere. Mox, ubi sanguis in artus extremos se
”effuderit, levi ictu cruorem eliciunt, atque invicem
”lambunt. Id fœdus arcanum habetur, quasi mutuo
”cruore sacratum. Sed tunc qui ea vincula admove-
”bat, decidisse simulans, genua Mithridatis invadit,
”ipsumque prostermit; simulque, concursu plurium,
”injiciuntur catenæ ac compedes (quod dedecorum
”Barbaris) trahebatur. Moxque vulgus duro Imperio
”habitum, probra ac verbera intentabat. Et erant con-
”trà qui, tantam fortunæ commutationem miseraren-
”tur. *Id. Tacit. cap. 47. lib. 12. pag. 201.*

”Secutaque cum parvis liberis conjux, cuncta la-
”mentatione complebat. Diversis & contectis vehicu-
”lis abduntur, dum Pharasmanis jussa exquirentur.
”Illi cupido regni fratre & filiâ potior, animusque sce-
”leribus paratus. Visui tamen consuluit, ne coràm
”interficerentur. Et Rhadamistus, quasi jurisjurandi
”memor, non ferrum, non venenum in sororem &
”patrum expromit; sed projectos in humum, &

veste multa gravique opertos necat. Filii quoque ARSAC.
307.
Mithridatis, quòd cædibus parentum illacrymaverant,
trucidati sunt. *Id. ibid.*

At Quadratus cognoscens proditum Mithridatem,
& regnum ab interfectoris obtineri, vocat concilium,
docet acta, &, an ulcisceretur, consultat.
Paucis decus publicum curæ: plures tuta differunt.
Ne tamen annuisse facinori viderentur, & diversa
Cæsar præciperet; missi ad Pharasmanem nuntii,
ut abscederet à finibus Armeniis, filiumque abstra-
heret. *Idem cap. 48.*

Julius Pelignus tunc temporis Cappadociæ Pro-
curator, auxiliis Provincialium contractis, tanquam
recuperaturus Armeniam, dum socios magis, quàm
hostes prædatur, abscessu suorum, & incursantibus
Barbaris, præsidii egens, ad Rhadamistum venit,
donisque ejus evictus, ultrò regium insigne sumere
cohortatur: sumentique adest auctor & satelles. Quod
ubi turpi famâ divulgatum, ne cæteri quoque ex
Peligno conjectarentur, Helvidius Priscus Legatus
cum legione mittitur, rebus turbidis pro tempore ut
consuleret. Igitur properè montem Taurum trans-
gressus, moderatione plura quàm vi composuerat:
cùm redire in Syriam jubetur; ne initium belli ad-
versùs Parthos existeret. *Id. Tacit. ibid. cap. 49. lib.*
12. pag. 202.

Nam Vologeses casum invadendæ Armeniæ ob-
venisse ratus; quam à majoribus possessam, exter-
nus Rex flagitio obtineret, contrahit copias, fratrem-
que Tiridatem deducere in regnum parat, ne qua
pars domûs sine Imperio ageret. Incessu Parthorum

ARSAC.
308.

„ sine acie pulsi Iberi ; urbesque Armeniorum Artaxata
„ & Tigranocerta jugum accepêre. Dein atrox hiems
„ seu parum provisi commeatus, & orta ex utroque
„ tabes, perpellunt Vologesem omittere præsentia. *Id.*
„ *cap. 49. & 50.*

„ Itaque Rhadamistus vacuum rursus Armeniam
„ invasit, truculentior quàm antea, tanquàm adversus
„ defectores, & in tempore rebellaturos. Atque illi
„ quàmvis servitio assuefacti, patientiam abrumpunt,
„ armisque regiam circumveniunt. Nec aliud Rha-
„ damisto subsidium fuit, quàm pernicitas equorum,
„ quâ seque & conjugem abstulit. Sed conjux gravida,
„ primam utcumque fugam ob metum hostilem, &
„ mariti caritatem toleravit. Post festinatione continuâ,
„ ubi quati uterus, & viscera vibrantur, orare, ut morte
„ honestâ contumeliis captivitatis eximeretur. Ille pri-
„ mò amplecti, allevare, adhortari, modò virtutem
„ admirans, modò timore æger, ne quis relicta poti-
„ retur. Postremò violentiâ amoris, & facinorum non
„ rudis, distringit acinacem, vulneratamque ad ripam
„ Araxis trahit, flumini tradit, ne corpus etiam aufer-
„ retur. Ipse præceps Iberos ad patrium regnum per-
„ vadit. *Id. Tacitus cap. 51.*

Moritur Imp. Tib. Claudius A. D.... Idus Octobris,
anno V. C. 807. & Nero, Agrippinæ filius, ab eo ad-
optatus, Imperium Romanum arripit.

„ Vologeses ineunte vere in Armeniam regressus,
„ armis eam occupavit, atque in ea Tiridatem conf-
„ tituit. Interim Zenobiam (id uxori Rhadamisti no-
„ men) placidâ illuvie spirantem, ac vitæ manifestam,
„ advertêre pastores ; & dignitate formæ haud dege-

nerem reputantes, obligant vulnus, agrestia medica-^{cc} ARSAC.
mina adhibent; cognitoque nomine & casu, in ur-^{cc} 309.
bem Artaxata ferunt. Undè publicâ curâ deducta ad
Tiridatem, comiterque excepta, cultu regio habita
est. *Id. Tacit. ibid. cap. 51. lib. 12. pag. 203.*

Cæterum, quemadmodum ex Tacito quoque dis-^{cc}
cimus; fine anni V. C. DCCCVIII. nimirum, Imp.
Nerone Claudio Cæsare Augusto, & L. Antisti
Vetere Coss. turbidis rumoribus prorupisse rursùm
Parthos, & rapi Armeniam, allatum est; pulso Rha-^{cc}
damisto, qui sæpè regni ejus potitus, dein profugus,
tùm quoque bellum deseruerat. *Tacit. lib. 13. cap. 6.*
pag. 214.

Quin & eodem Tacito referente, Armenii Lega-^{cc} ARSAC.
tos ad Neronem mittunt, quibus causam gentis orare
Imperator permisit. 310.

Igitur in urbe Sermonum avidâ, quemadmodum
Princeps vix septemdecim annos egressus, suscipere
eam molem aut propulsare posset, anquirentibus
multis: contrà aliis melius evenisse differentibus,
quàm si invalidus senectâ & ignaviâ Claudius, mi-
litia ad labores vocaretur, servilibus jussis obtempe-
raturus.... Hæc atque talia vulgantibus, Nero &
juventutem proximas per Provincias quæsitam sup-
plendis Orientis legionibus admovere, legionesque
ipsas propiùs Armeniam collocari jubet. Duosque ve-
teres Reges, Agrippam Judææ, & Antiochum Com-
magenes, expedire copias, quâs Parthorum fines
ultrò intrarent: simul pontes per amnem Euphratem
jungi. Domitium verò Corbulonem retinendæ Ar-
menia præponit. *Id. Tacit. ibid.*

ARSAC. „Exortus est hoc tempore æmulus Vologeso, filius
 311. „Vardanes;annon potius Bardanis Regis nuper defuncti
 „filius? cujus nomen ignoratur, ut & quâ in parte
 „bellum paraverit. Undè abscessere Armeniâ Parthi,
 „tanquam differrent bellum. *Tacit. Annal. lib. 13. cap. 7.*
 „Tiridates interea Armeniæ regnum occupat.

„Copiæ autem Orientis ita dividuntur, ut pars
 „auxiliarium cum duabus legionibus apud Provinciam
 „Syriam, & Legatum ejus Quadratum Vinidium re-
 „maneret: par civium sociorumque numerus Corbu-
 „loni esset, additis cohortibus, alisque, quæ apud
 „Cappadociam hiemabant. Socii Reges, prout bello
 „conduceret, parere jussi. *Id. Tacit. ibid. 7. & 8. pag.*
 215.

ARSAC. Corbulo verè Româ profectus est, & itinere pro-
 312. perè confecto, apud Ægas civitatem Ciliciæ obvium
 Quadratum habuit, illuc progressum; ne si ad acci-
 piendas copias Syriæ intravisset Corbulo, omnium ora
 in se verteret, corpore ingens, verbis magnificus, &
 super experientiam sapientiamque etiam specie ina-
 nium validus. Cæterum uterque Vologesem Regem
 nuntiis monebant, pacem quàm bellum mallet; datif-
 que obsidibus, solitam prioribus reverentiam in Popu-
 lum Romanum continuaret.

ARSAC. Vologeses quo bellum ex æquo modo pararet, an
 313. ut æmulationis suspectos per nomen obsidum amo-
 veret, tradit nobilissimos ex familiâ Arfacidarum. Ac-
 cepitque eos Centurio Histeijs ab Vinidio missus;
 314. fortè prior eâ de causâ adito Rege. Quod postquàm
 Corbuloni cognitum est; ire Præfectum cohortis Ar-
 rium Varum, & recipere obsides jubet. Hinc ortum
 inter

inter Præfectum & Centurionem jurgium, ne diutiùs externis spectaculo esset, arbitrium rei obsidibus legatisque, qui eos ducebant, permissum. Atque illi ob recentem gloriam, & inclinatione quâdam etiam hostium, Corbulonem prætulêre: undè discordia inter Duces. Quærente Vinidio præcepta quæ suis consiliis patravisset: testante contrà Corbulone, non priùs conversum Regem ad offerendos obsides, quàm ipse Dux bello (à Nerone) delectus, spes ejus ad metum mutaret. *Id. Tacit. ibid.*

Ejus anni principio, mollibus adhuc initiis prolatus inter Parthos Romanosque de obtinendâ Armeniâ bellum, acriter sumitur: quia nec Vologeses sinebat fratrem Tiridatem dati à se regni expertem esse, aut alienæ id potentiæ donum habere: & Corbulo dignum magnitudine Populi Romani rebatur, parta olim à Lucullo Pompeioque recipere. Ad hæc Armenii ambiguâ fide utraque arma invitabant, situ terrarum, similitudine morum Parthis propiores, connubiisque permixti, ac libertate ignotâ illuc magis ad servitium inclinantes. *Tacit. Annal. lib. 13. pag. 226.*

Verùm Corbuloni plus molis adversùs ignaviam militum, quàm contra perfidiam hostium erat. Quippè Syriâ transmotæ legiones, pace longâ segnes, munia Romanorum agerrimè tolerabant. Satis constitit fuisse in eo exercitu Veteranos qui non stationem, non vigiliis inissent: vallum fossamque quasi nova & miraviserent. Sine galeis, sine loriceis, nitidi & quæstuosi, militiâ per oppidâ expleta. Igitur dimissis, quibus senecta, aut valetudo adversa erat, supplementum petivit. Et habitati per Galatiam ac Cappadociam dilectus.

ARSAC.
315.

Adjectaque ex Germania legio cum equitibus alariis, & peditatu cohortium, retentusque omnis exercitus sub pellibus, quamvis hieme sæva adeò, ut obductâ glacie, nisi effossa humus, tentoriis locum non præberet. Ambusti multorum artus vi frigoris; & quidam inter excubias exanimati sunt. *Id. Tacit. ibid.*

Interim Corbulo, legionibus intra castra habitis, donec ver adolesceret, dispositisque per idoneos locos cohortibus auxiliariis, ne pugnam priores auderent, edicit. *Id. ibid.*

Tiridates super proprias clientelas, ope Vologesis fratris adjutus, non furtim jam, sed palàm bello infensare Armeniam, quosque fidos Romanis rebatur depopulari, &, si copiae contrà ducerentur, eludere, huc quoque & illuc volitans, plura famâ quàm pugnâ extrahere. *Id. ibid.*

Igitur Corbulo, quæsito diu prælio, frustrâ habitus, & exemplo hostium circumferre bellum coactus, dispartit vires, ut Legati Præfectique diversos locos pariter invaderent. Simul Antiochum Commagenæ Regem monet, proximas sibi Præfecturas petere. Nam Pharasmanes Iberiæ Rex, interfecto filio Rhadamisto, quasi proditore suo; quò fidem in Romanos testaretur, vetus adversus Armenios odium promptius exercebat. Tunc quoque primùm illecti Isichi, gens ante alias socia Romanis, arva Armeniæ incurfavit. *Id. Tacit. ibid. lib. 13. Annal. pag. 227.*

Ita consilia Tiridati in contrarium vertebantur. Mittebatque Oratores, qui suo Parthorumque nomine expostularent, cur datis nuper obsidibus, redintegratæque amicitia, qua novis quoque beneficiis locum

aperiret, vetere Armeniæ possessione depelleretur? Ideò nondum ipsum Vologesem commotum, quia causâ, quàm vi agere mallet. Sin perstaretur in bello, non defore Arfacidis virtutem fortunamque, sæpiùs jam clade Romanâ expertam. *Id. Ibid. pag. 227. & 228.*

ARSAC.
315.

Ad ea Corbulo, fatis comperto, Vologesem defectione Hircaniæ attineri, suadet Tiridati, precibus Cæsarem aggredi: posse illi regnum stabile, & res incruentas contingere, si, omisâ spe longinquâ & serâ, præsentem potiolemque sequeretur. *Id. ibid.*

Placitum dehinc, quia commeantibus invicem nuntiis, nihil in summâ pacis proficiebatur, colloquio ipsorum tempus locumque destinari. Mille equitum præsidium Tiridates affore sibi dicebat: quantum Corbuloni cujusque generis militum assisteret, non statuere, dum positis loricis & galeis, in faciem pacis veniretur. Cuicumque mortaliū, nedum veteri & provido Duci, barbaræ astutiæ patuissent. Ideò artum indè numerum finiri, & hinc majorem afferri, ut dolus patraretur. Nam equiti sagittarum usu exercito, si detecta corpora objicerentur; nihil profuturam multitudinem. Dissimulato tamen intellectu, rectiùs de his quæ in publicum consulerentur, totis exercitiis coram disertaturos respondit. Locumque delegit, cujus pars altera colles erant clementer assurgentes, accipiendis peditum ordinibus; pars in planitiem porrigebatur, ad explicandas equitum turmas. *Id. Tacit. ibid.*

Die pacto, prior Corbulo socias cohortes & auxilia Regum pro cornibus, medio sextam legionem consti-

ARSAC.
315.

tuit : cui accita per noctem aliis ex castris , tria millia Tertianorum permiscuerat , unâ cum aquilâ , quasi eadem legio spectaretur. Tiridates vergente jam die procul astitit , undè videri magis quàm audiri posset. Ita sine congressu Dux Romanus abscedere militem sua quemque in castra jubet. Rex sive fraudem suspectans , quia plura simul in loca ibatur , sive ut commeatus Romanorum Pontico mari , & Trapezunte oppido adventantes interciperet , properè discedit. Sed neque commeatibus vim facere potuit , quia per montes ducebantur , præsiidiis Romanis infessos. *Idem Tacitus ibidem.*

Corbulo , ne irritum bellum traheretur , utque Armenios , ad sua defendenda cogeret , exscindere parat castella. Sibique quod validissimum in ea præfectura cognomento Volandum sumit. Minora Cornelio Flacco Legato , & Fonteio Capitoni castrorum præfecto mandat. Tùm circumspectis munimentis , & quæ expugnationi idonea , provisus ; hortatur milites , ut hostem vagum , neque paci aut prælio paratum , sed perfidiam & ignaviam fugâ confitentem , exuerent sedibus , gloriæque pariter & prædæ consulerent. *Id. Tac. ibid. pag. 228.*

Tùm quadripartito exercitu , hos in testudinem globatos , subruendo vallo inducit ; alios scalas mœnibus admove , multos tormentis faces & hastas incutere jubet. Libratoribus funditoribusque attributus locus , undè eminus glandes torquerent : ne qua pars subsidium laborantibus ferret , pari undique metu. Tantus indè ardor certantis exercitus fuit , ut intra tertiam diei partem , nudati propugnatoribus muri ,

obices portarum subverſi, capta aſcenſu munimenta, ARSAC.
omneſque puberes trucidati ſint; nullo milite amiſſo, 315.
paucis admodum vulneratis. Et imbelli vulgus ſub co-
rona venundatum, reliqua præda victoribus ceſſit.
Id. ibid.

Pari fortunâ Legatus ac Præfectus uſi ſunt; tribus-
que unâ die caſtellis expugnatis, cætera terrore, &
alia ſponte incolarum, in deditionem veniebant. Undè
orta fiducia caput gentis Artaxata aggrediendi. Nec
tamen proximo itinere ductæ legiones; quaſi amnem
Araxem, qui mœnia alluit, ponte tranſgrederentur,
ſub iſtum dabantur: procul & latioribus vadis tran-
ſiere. *Id. ibid.*

Tiridates, pudore & metu, ne ſi ceſſiſſet obſi-
dioni, nihil opis in ipſo videretur: ſi prohiberet, im-
peditis locis ſequæ & equeſtres copias illigaret: ſtatuit
poſtremoſtendere aciem, & dato die prælium inci-
pere; vel ſimulatione fugæ, locum fraudi parare. Igi-
tur repente agmen Romanum circumfundit, non igna-
ro Duce Romano, qui viæ pariter & pugnæ compo-
ſuerat exercitum. Latere dextro tertia legio, ſiniſtro
ſexta incedebat; Mediis Decumanorum delectis; re-
cepta inter ordines impedimenta; & tergum mille
equites tuebantur. Quibus jufferat, ut iſtantibus co-
minuſ reſiſterent, refugos non ſequerentur. In corni-
bus pedes ſagittarius, & cætera manus equitum ibat;
productiore cornuum ſiniſtro per ima collium, ut, ſi
hoſtis intraviſſet, fronte ſimul & ſinu exciperetur. *Id.
ibid.*

Intereaſſultare ex diverſo Tiridates, non uſque
ad jactum teli; ſed cum minitans, tum ſpecie trepi-

ARSAC.
315.

dantis, si laxare ordines, & diversos confectari posset. Ubi nihil temeritate solutum, nec amplius quàm Decurio equitum audentiùs progressus, & sagittis confixus, cæteros ad obsequium exemplo firmaverat, propinquis jam tenebris abscessit. *Id. Tacit. ibid. pag. 229.*

Corbulo castra in loco metatus, an expeditis legionibus nocte Artaxata pergeret, obsidioneque circumdaret, agitavit; concessisse illuc Tiridatem ratus. Dein postquàm exploratores attulêre longinquum Regis iter, Medi an Albani peterentur, incertum, lucem opperitur: præmissaque levis armatura, quæ muros interim ambiret, oppugnationemque eminùs inciperet. Sed oppidani, portis sponte patefactis, se suaque Romanis permifere. Quod salutem ipsis tulit. *Id. ibid.*

Artaxatis ignis immissus; deletaque & solo æquata sunt. Quia nec teneri sine valido præsidio, ob magnitudinem mœnium; nec id Romanis virium erat, quod firmando præsidio, & capeffendo bello divideretur. Vel si integra & incustodita relinquerentur, nulla in eo utilitas aut gloria, quòd cæpta essent. Adjicitur miraculum velut numine oblatum. Nam cuncta extra, tecta tenùs Sole illustria fuêre: quod mœnibus cingebatur, ita repenti atrâ nube coopertum, fulguribusque discretum est, ut quasi infensantibus Deis exitio tradi crederetur. Ob hæc consalutatus Imperator Nêro, & Senatusconsulto supplicationes habitæ sunt. *Id. Tacit. ibid. cap. 34.*

Interim Corbulo, post deleta Artaxata, utendum recenti terrore ratus, ad occupanda Tigranocerta; quibus excisis, metum hostium intenderet; vel, si pepercisset, clementiæ famam adipisceretur; illuc

pergit non infenso exercitu, ne spem veniæ auferret; neque tamen remissâ curâ; gnarus facilem mutatu gentem, ut segnem ad pericula, ita infidam ad occasiones. Barbari pro ingenio quisque, alii preces offerre, quidam deferere vicos, & in avia digredi. Ac fuere, qui se speluncis ac carissima secum abderent. Igitur Dux Romanus diversis artibus, misericordiâ adversus supplices, celeritate adversus profugos; immitis iis qui latebras infederant, ora & exitus specuum sarmentis virgultisque completos, igni exurit. Atque illum fines suos prætergredientem incurfavere Mardi, latrociniis exerciti, contraque irrumpentem montibus defensi. Quos Corbulo, immissis Hiberis, vastavit; hostilemque audaciam externo sanguine ultus est. *Id. Tacit. lib. 14. Annal. pag. 247. & 248.*

Ventum dehinc in locos cultos: demessæque Segetes; & ex duobus castellis, in quæ confugerant Armenii, alterum impetu captum. Qui primam vim depulerant, obsidione coguntur. Unde in regionem Taurantium transgressus (Corbulo) improvisum periculum vitavit. Nam haud procul tentorio non ignobilis Barbarus cum telo repertus, ordinem insidiarum, seque auctorem & socios per tormenta edidit: convictique & puniti sunt, qui specie amicitiae dolum parabant. Nec multò post Legati Tigranocerta missi, patere moenia afferunt, intentos populares ad jussa; simul hospitale donum, coronam auream tradebant. Accepitque cum honore, nec quidquam urbi detractum, quò promptius obsequium integri retinerent. At præsidium regium, quod ferox juvenus clauferat, non sine certamine expugnatum est. Nam & prælium pro

ARSAC. muris ausi erant, & pulsi intra munimenta aggeris;
 316. demùm irrumpentium armis cessère. *Id. ibid.*

Hæc faciliùs proveniebant, quia Parthi Hircano bello distinebantur. Miserantque Hircani ad Principem Romanum societatem oratum, attineri à se Vologesem pro pignore amicitiae ostentantes. Eos regredientes Corbulo, ne Euphratem transgressi, hostium custodiis circumvenirentur, dato præsidio, ad littora Maris rubri deduxit. Unde vitatis Parthorum finibus, patrias in sedes remeavere. *Id. ibid.*

Quin & Tiridatem per Medos extrema Armeniae intrantem, præmisso cum auxiliis Verulano Legato, atque ipse legionibus citis, abire procul, ac spem belli amittere subegit; quosque Romanis ob Regem aversos animi cognoverat, cædibus & incendiis perpopulatus, possessionem Armeniae usurpabat. Cùm advenit Tigranes, à Nerone ad capeffendum Imperium delectus, Cappadocum ex nobilitate, Regis Archelai nepos; (Alexandri Herodis Magni & Glaphiræ nepos:) sed quòd diù obses Romæ fuerat, usque ad servilem patientiam demissus. Nec consensu acceptus, durante apud quosdam favore Arsacidarum. At plerique superbiam Parthorum perosi, datum à Romanis Regem malebant. Additum etiam præsidium, mille legionarii, tres sociorum cohortes, duæque equitum alæ. Et quò faciliùs novum regnum tueretur, pars Armeniae, ut cuique finitima, Rhascipolique & Aristobulo atque Antiocho parere iussæ sunt. Corbulo in Syriam abscessit, morte Vinidii Legati vacuam ac sibi permisam. *Idem Tacitus lib. 14. cap. 23. pag. 248. & 249.*

Interea cùm Vologeses audiisset, ut aliis Nero distribuisset

tribuisset Armeniam, utque Tigranes Adiabenen popularetur: ipse quidem se parabat, velut expeditionem in Syriam adversus Corbulonem facturus: Adiabenorum verò Regem Monobazum, & Monæsen Parthum in Armeniam misit. Hi Tigranem intra Tigranocerta concluderunt. Et quoniam in hac obsidione non modò nullum ei adferebant incommodum, sed etiam quoties eum adgrederentur, tam ab ipso repellebantur, quàm à Romanis, quos secum habebat; & Corbulo Syriam diligentì custodiâ præsidioque tuebatur: cœpit ambiguus animi esse Vologeses. Hæc Dio *lib. 62. pag. 710. Edit. Vvechelianæ Hanoviae 1606.* Nunc verò Tacitum audiamus.

Dum hæc aguntur, Rex Parthorum Vologeses, cognitis Corbulonis rebus, Regemque alienigenam Tigranem Armeniæ impositum, simul fratre Tiridate pulso, spretum Arfacidarum fastigium ire ultum volens, magnitudine rursùm Romanâ & continui fœderis reverentiâ, diversas ad curas trahebatur: cunctator ingenio, & defectione Hircanorum gentis validâ, multisque ex eo bellis illigatus. Atque illum ambiguum novus insuper nuntius contumeliæ exstimulat: quippè egressus Armeniâ Tigranes Adiabenos conterminam nationem latiùs ac diutiùs quàm per latrocinia vastaverat. Idque Primores gentium ægrè tolerabant, eò contemptiois descensum, ut ne Duce quidem Romano incurfarentur, sed temeritate obsidis, tot per annos inter mancipia habiti. Accendebat dolorem eorum Monobazus, quem penès Adiabenum regimen, quod præsidium, aut undè peteret, rogitans. Jam de Armeniâ concessum, proxima trahi: &, nisi defendant

ARSAC.

318.

Parthi, levius servitium apud Romanos deditis, quàm captis esse. Tiridates quoque regni profugus, per silentium haud modicè querendo gravior erat. Non enim ignaviâ magna Imperia contineri, virorum armorumque faciendum certamen. Id in summa fortuna æquius, quod validius. Et sua retinere, privatae domûs: de alienis certare, regiam laudem esse. *Tacit. lib. 15. Annal. pag. 263.*

Igitur commotus his Vologeses concilium vocat, & proximum sibi Tiridatem constituit, atque ita orditur. *Hunc ego eodem mecum patre genitum, cùm mihi per aetatem summo nomine concessisset, in possessionem Armeniae deduxi, qui tertius potentiae gradus habetur. Nam Medos Pacorus ante ceperat. Videbarque contra vetera fratrum odia & certamina, familiae nostrae penates ritè composuisse. Prohibent Romani, & pacem ipsis nunquam prosperè laceffitam, nunc quoque in exitium suum abrumpunt. Non ibo infitias, æquitate quàm sanguine, causâ quàm armis retinere parta majoribus malueram. Si cunctatione deliqui, virtute corrigam. Vestra quidem vis & gloria in integro est, additâ modestiae famâ, quae neque summis mortalium spernenda est, & à Diis aestimatur. Simul diademate caput Tiridatis evinxit, promptam equitum manum quæ Regem ex more sectabatur, Monefi nobili viro tradidit, adjectis Adiabenorū auxiliis: mandavitque Tigranem Armeniâ exturbari, dum ipse, positus adversus Hircanos discordiis, vires intimas molemque belli ciet, Provinciis Romanis minitans. *Id. Tacit. ibid. lib. 15. Annal.* Hæc ubi Corbuloni certis nuntiis audita sunt; legiones duas cum Vetulanio Severo & Vectio Bolano, subsidium Tigrani mittit, occulto præcepto, compo-*

sitiùs cuncta, quàm festinantiùs agerent. Quippe bellum habere, quàm gerere malebat. Scripseratque Cæsari, proprio Duce opus esse, qui Armeniam defenderet: Syriam, ingruente Vologese, acriore in discrimine esse. Atque interim reliquas legiones pro ripâ Euphratis locat: tumultuariam Provincialium manum armat: hostiles ingressus præsidiiis intercipit. Et quia egena aquarum regio est, castella fontibus imposita. Quosdam rivos congestu arenæ abdidit. *Idem Tacitus Annal. lib 15. pag. 264.*

Ea dum à Corbulone tuendæ Syriæ parantur, acto raptim agmine Monefes ut famam sui præiret, non ideo nescium aut incautum Tigranem offendit: qui occupaverat Tigrano certa, urbem copiâ defensorum & magnitudine mœnium validam. Ad hæc Nicephorius amnis haud spernendâ latitudine partem murorum ambit. Et ducta ingens fossa, quâ fluviùs diffidebatur. Inerantque milites, & provisi antè commeatus. Quorum subvectu pauci avidiùs progressi, & repentinis hostibus circumventi, irâ magis quàm metu cæteros accenderant. Sed Partho ad exsequendas obsidiones nulla cominùs audacia: raris sagittis, neque clausos exterret & semet frustratur. Adiabeni cum promoveré scalas & machinamenta inciperent, facilè detrusi, mox, erumpentibus nostris, cæduntur. *Id. ibid.*

Corbulo tamen, quamvis secundis rebus suis, moderandum fortunæ ratus, misit ad Vologesem, qui expostularent vim Provinciæ illatam. Socium amicumque Regem cohortes Romanas circumfidere. Omitteret potiùs obsidionem; aut se quoque in agro hostili castra positurum. Casperius Centurio in eam

ARSAC.
318.

legationem delectus, apud oppidum Nitibin, septem & triginta millibus passuum à Tigranocertâ distantem, adit Regem, & mandata ferociter edidit. *Id. Tacit. ibid. pag. 264.*

Vologesi vetus, & penitus infixum erat arma Romana vitandi; nec præsentia prosperè fluebant. Irritum obsidium, tutus manu & copiis Tigranes, fugati, qui expugnationem sumpserant, missæ in Armeniam legiones & aliæ pro Syriâ paratæ ultrò irrumpere. Sibi imbecillum equitem pabuli inopiâ. Nam exorta vis locustarum ambederat, quidquid herbidum aut frondosum. Igitur metu abstruso mitiora obtendens, missurum ad Imperatorem Romanum Legatos super petendâ Armeniâ & firmandâ pace respondet. Vologeses Monesem omittere Tigranocerta jubet; ipse retrò concedit. Hæc plures ut formidine Regis, & Corbulonis minis patrata & magnifica extollebant. Alii occultè pepigisse interpretabantur, ut omisso utrimque bello, & abeunte Vologese, Tigranes quoque Armeniâ abscederet. *Idem Tacitus ibidem.*

Certè, teste Dione, Vologeses, missis ad Corbulonem Legatis, indutias his conditionibus impetravit: Ut iterùm Legatos ad Neronem mitteret, obsidionem solveret, ex Armenia milites abduceret. *Dio lib. 62. pag. 710. Edit. Hanov. 1606.*

Intereà Corbulo proprium Ducem tuendæ Armeniæ poposcerat, & adventare Cefennius Pætaudiebatur: jamque aderat, copiis ita divisis, ut quarta & duodecima legiones additâ quintâ, quæ recens è Mœsis excita erat, simul Pontica, & Galatarum Cappadocumque auxilia Pæto obedirent: tertia & sexta &

decima legiones, priorque Syriae miles apud Corbulonem manerent. Cætera ex rerum usu sociarent, partirenturve. Sed neque Corbulo æmulipatiens, & Pætus, cui satis ad gloriam erat si proximus haberetur, despiciebat gesta, nihil cædis aut prædæ usurpatas nomine tenens urbium expugnationes dictitans. Se tributa ac leges, & pro umbra Regis, Romanum jus victis impositurum. *Id. Tacitus ibid.*

Sub idem tempus Legati Vologesis, quos ad Principem missos dictum est, revertere irriti: (nam Nero nec celeriter nec clarè quidquam iis respondit:) bellumque propalam sumptum à Parthis. Nec Pætus detrectavit; sed duabus legionibus, quarum quartam Famisulanus Vectonius eo in tempore, duodecimam Calavius Sabinus regebant, Armeniam intrat, tristi omine. Nam in transgressu Euphratis, quem ponte trans mittebat, nullâ palam causâ, turbatus equus, qui consularia insignia gestabat, retrò evasit. Hostiaque quæ muniebantur hibernaculis assistens, semifacta opera fugâ perrupit, seque vallo extulit. Et pila militum ardere magis insigni prodigio; quia Parthus hostis missilibus telis decertat. Cæterum Pætus, spretis omnibus, necdum satis firmatis hibernaculis, nullo rei frumentariæ provisu, rapit exercitum trans montem Taurum recipiendis, ut ferebat, Tigranocertis, vastandisque regionibus, quas Corbulo integras omisisset. Et capta quædam castella, gloriæque & prædæ nonnihil partum, si aut gloriam cum modo, aut prædam cum curâ habuisset. Longinquis itineribus percurfando quæ obtineri nequibant, corrupto qui captus erat commeatu, & instante jam hyeme reduxit exer-

ARSAC. citum. Composuitque ad Cæsarem litteras, quasi con-
 318. fecto bello, verbis magnificas, rerum vacuas. *Idem Tacitus ibid. Annal. lib. 15. pag. 265.*

Interim Corbulo nunquam neglectam Euphratis ripam, crebrioribus præfidiis infedit, & ne ponti injiciendo impedimentum hostiles turmæ afferrent, (jam enim subjectis campis magnâ specie volitabant) naves magnitudine præstantes, & connexas trabibus, ac turribus auctas, agit per amnem, catapultisque & balistis proturbat Barbaros, in quos saxa & hastæ longius permeabant, quàm ut contrario sagittarum jactu adæquarentur. Dein pons continuatus, collesque adversi per socias cohortes, post legionum castris occupantur; tantâ celeritate & ostentatione virium, ut Parthi, omisso paratu invadendæ Syriæ, spem omnem in Armeniam verterent. *Id. ibid.*

Ibi Pætus imminentium nescius, Quintam legionem procul in Ponto habebat. Reliquos promiscuis militum com meatibus infirmaverat: donec adventare Vologesem magno & infenso agmine auditum. Accitur legio duodecima; & undè famam aucti exercitûs sperat, prodita infrequentia. Qua tamen retineri castra, & eludi Parthus tractu belli poterat; si Pæto aut in suis, aut in alienis consiliis constantia fuisset. Verùm ubi à viris militaribus adversus urgentes casus firmatus erat rursus, ne alienæ sententiæ indigens videretur, in diversa ac deteriora transibat. Et tunc relictis hibernis, non fossam neque vallum sibi, sed corpora & arma in hostem data clamitans, duxit legiones, quasi prælio certaturus. Deindè amisso Centurione & paucis militibus, quos visendis hostium copiis præmiserat, trepidus remeavit. *Id. ibid.*

Quia verò minùs acriter Vologeses institerat, vanâ ARSAC.
 rursùs fiduciâ, tria millia delectorum proximo Tauri 318.
 jugo imposuit, quò transitum Regis arcerent. Alares
 quoque Pannonios, robur equitatùs, in parte campi
 locat. Conjux ac filius castello, cui Arsamosata nomen
 est, abditi, datâ in præsidium cohorte, ac disperso
 milite, qui in unum habitus, vagum hostem promp-
 tiùs sustentavisset. Ægrè compulsus ferunt, ut instan-
 tem Corbuloni fateretur. Nec à Corbulone propera-
 tum, quò gliscentibus periculis etiam subsidii laus au-
 geretur. Expediri tamen itineri singula millia ex tri-
 bus legionibus, & alarios octingentos, parem nume-
 rum è cohortibus jussit. *Id. ibid.*

At Vologeses, quamvis obsessâ à Pæto itinera, hinc
 peditatu, indè equite, accepiisset, nihil mutato con-
 silio; sed vi ac minis alares exterruit, legionarios ob-
 trivit, uno tantùm centurione Tarquitio crescente
 turrim, in qua præsidium agitabat, defendere auso;
 factaque sæpiùs eruptione, & cæsis qui Barbarorum pro-
 piùs suggrediebantur, donec ignium jactu circumve-
 niretur. Peditum si quis integer, longinqua & avia;
 vulnerati, castra repetivêre: virtutem Regis, sævi-
 tiam & copias gentium, cuncta metu extollentes:
 facili credulitate eorum, qui eadem pavebant. Ne
 Dux quidem obniti adversis; sed cuncta militiæ mu-
 nia deferuerat; missis iterùm ad Corbulonem precibus,
 veniret properè, signa & aquilas, & nomen reliquum
 infelicis exercitùs tueretur: se fidem interim, donec
 vita suppeditet, retenturum. *Id. Tacit. ibid.*

Verum Corbulo interritus, & parte copiarum apud
 Syriam relicta, ut munimenta Euphrati imposita retine-

ARSAC. rentur, quàm proximum & commeatibus non egenum;
 318. regionem Commagenam, exin Cappadociam, inde Armenios petivit. Comitabantur exercitum præter alia assueta bello, magna vis Camelorum onusta frumento, ut simul hostem, famemque depelleret. Primum è percussis Pactium Primipili Centurionem obvium habuit, dein plerosque militum: quos diversas fugæ causas obtendentes, redire ad signa, & clementiam Pæti experiri monebat; se nisi victoribus immitem esse; simul suas legiones adire, hortari, priorum ad mores, novam gloriam ostendere. Non viros aut oppida Armeniorum, sed castra Romana, duasque in iis legiones pretium laboris peti. Si singulis Manipularibus præcipua servati civis corona Imperatoriâ manu tribueretur, quod illud & quantum decus, ubi par eorum numerus adipisceretur qui attulissent salutem, & qui acceperissent? His atque talibus in commune alacres continuum diu noctuque iter properabant. *Id. Tacitus ibid. Annal. lib. 15. pag. 266.*

Igitur eò intentius Vologeses premere obsessos, modò vallum legionum, modò castellum, quo imbellis ætas defendebatur, oppugnare, propius incedens, quàm mos Parthis, si eâ temeritate hostem in prælium eliceret. At illi vix contuberniis extracti, nec aliud quàm munimenta propugnabant: pars jussu Ducis, & alii propriâ ignaviâ, aut Corbulonem opperientes, ac si vis ingrueret, provisus exemplis Candinæ ac Numantinae cladis..... Quâ desperatione exercitus Dux subactus, primas tamen litteras ad Vologesem, non supplices, sed in modum querentis composuit. *Quòd pro Armeniis semper Romanæ ditionis, aut subiectis Regi, quem*

quem Imperator delegisset, hostilia faceret. Pacem ex aequo utilem. Nec presentia tantum spectaret. Ipsum adversus duas legiones, totis regni viribus advenisse: at Romanis orbem terrarum reliquum, quo bellum juvarent. Id. ibid.

Ad ea Vologeses, nihil pro causa, sed opperendos sibi fratres Pacorum ac Tiridatem rescripsit. Illum locum tempusque consilio destinatum quid de Armeniâ cernerent. Adjecisse Deos dignum Arfacidarum, simul & de legionibus Romanis statuerent. Missi post à Pæto nuntii, & Regis colloquium petitem, qui Vafacem Præfectum equitatûs irejussit. Tum Pætus, Lucullos, Pompeios, & si qui Duces obtinendæ donandæve Armeniæ egerant: Vafaces imaginem retinendi donandive penes Romanos, vim penes Parthos memorat. Et multum invicem disceptato, Monobazus Adiabenus in diem posterum testis iis, quæ pepigissent, adhibetur. Placuitque liberari obsidio legiones, & decedere omnem militem finibus Armeniorum, castellaque & commeatus Parthis tradi. Quibus perpetratis, copia Vologesi fieret, mittendi ad Neronem Legatos. *Id. ibid.*

Interim Pætus fluvio Arsanix (is castra perfluebat) pontem imposuit, specie sibi illud iter experientis. Sed Parthi quasi documentum victoriæ jusserant. Neque iis usui fuit. Romani per diversum iêre. Addidit rumor sub jugum missas legiones, & alia ex rebus infaustris: quorum simulacrum ab Armeniis usurpatum est. Nam & munimenta ingressi sunt, antequam agmen Romanum decederet. Et circumstetere vias, captiva olim mancipia, aut jumenta agnoscentes, abstrahentesque. Raptæ etiam vestes, retenta arma; pavido milite & concedente, ne qua prælii causa exi-

ARSAC.
318.

steret. Vologeses armis & corporibus cæſorum aggregatis, quò cladem Romanorum teſtaretur, viſu fugientium legionum abſtinuit. Fama moderationis quærebatur, poſtquàm ſuperbiam expleverat. Flumen Arſaniam elephanto inſidens, & proximus quiſque Regi, vi equorum perrupêre; quia rumor inceſſerat, pontem ceſſurum oneri, dolo fabricantium. Sed qui ingredi auſi ſunt, validum & fidum intellexêre. *Id. ibid.*

Cæterùm obſeſſis adeò ſuppeditaviſſe rem frumentariam conſtitit, ut horreis ignem injicerent: contraque prodiderit Corbulo Parthos inopes copiarum, & pabulo attrito, relicturos oppugnationem, neque ſe plus tridui itinere abſuiſſe. Adjecit, jurejurando Pæti cautum apud ſigna, aſtantibus iis, quos teſtificando Rex miſiſſet, neminem Romanum Armeniam ingreſſurum, donec referrentur litteræ Neronis, an paci annueret. Quæ ut augendæ infamiæ compoſita, ſic reliqua non in obſcuro habentur: unâ die quadraginta millium ſpatium emenſum eſſe Pætum, deſertis paſſim faucis. Neque minùs deformem illam fugientium trepidationem, quàm ſi terga in acie vertiſſent.

Corbulo cum ſuis copiis apud ripam Euphratis obviuſ, non eam ſpeciem inſignium & armorum prætulit, ut diverſitatem exprobraret. Mœſti manipuli, ac vicem commilitonum miſerantes, ne lacrymis quidem temperavêre. Vix præ fletu uſurpata conſalutatio. Deceſſerat certamen virtutis & ambitio gloriæ, feliciuſ hominum affectuſ: ſola miſericordia valebat, & apud minores magis. Ducum inter ſe brevis ſermo ſecutuſ eſt, hæc conquerentium: *irritum laborem; potuiſſe bellum fugâ Parthorum finire.* Ille integra utrique

cuncta respondit, converterent aquilas, & juncti invaderent Armeniam, abscessu Vologesis infirmatam. ARSAC.
318.
Non ea Imperatoris habere mandata Corbulo : periculo legionum commotum, è Provinciâ egressum. Quando in incerto habeantur Parthorum conatus, Syriam repetiturum. Sic quoque optimam fortunam orandam, ut pedes confectus spatiis itinerum, alacrem & facilitate camporum prævenientem equitem assequeretur. Exin Pætus per Cappadociam hibernavit. Tacit. lib. 15. Annal. pag. 267. & 268.

Intereâ Vologesis ad Corbulonem missi nuntii, detraheret castella trans Euphratem, amnemque, ut olim, medium faceret. Ille Armeniam quoque diversis præsidiis vacuam fieri exoptulabat. Et postremò concessit Rex : dirutaque quæ ultrâ Euphratem communierat Corbulo, & Armenii suo arbitrio relictæ sunt. Id. Tacit. ibid.

Veris principio, Legati Parthorum mandata Regis ARSAC.
319.
Vologesis, litterasque in eandem formam attulere : *Se priora & toties jactata super obtinendâ Armeniâ nunc omittere, quoniam Dii quamvis potentium populorum arbitri possessionem Parthis non sine ignominiâ Romanâ tradidissent. Nuper clausum Tigranem, post Pætum, legionesque cum opprimere posset, incolumes dimisisse. Satis approbatam vim, datum & lenitatis experimentum. Nec recusaturum Tiridatem accipiendo diademati in urbem venire, nisi Sacerdotii religione attineretur. Iturum ad signa & effigies Principis, ubi legionibus coram, regnum auspicaretur.* Idem Tacitus ibid. pag. 270.

Talibus Vologesis litteris, quia Pætus diversa, tanquam rebus integris, scribebat, interrogatus Centurio, qui cum Legatis advenerat, quo in statu Armenia

ARSAC.
319.

esset ? Omnes indè Romanos excessisse respondit. Tùm intellecto Parthorum irritu, qui peterent quod eripuerant, consuluit inter primores civitatis Nero, bellum anceps, an pax inhonesta placeret. Nec dubitatum de bello. Et Corbulo tot per annos militum atque hostium gnarus, gerendæ rei præficitur; ne cujus alterius incitiâ rursum peccaretur, quia Pæti piguerat. *Id. ibid.*

Igitur irriti remittuntur Legati, cum donis tamen, undè spes fieret; non frustrâ eadem oraturum Tiri-datem, si preces ipse attulisset. Syriæque exsecutio Cestio (*Syriæ Præsidi ex nummis*) copiæ militares Corbuloni permittæ; & decima-quinta legio, ducente Mario Celso, è Pannonia adjecta est. Scribitur Tetrarchis ac Regibus Præfectisque & Procuratoribus, & qui Prætorum finitimas Provincias regebant, jussis Corbulonis obsequi. In tantum fermè modum auctâ potestate, quem Populus Romanus Cn. Pompeio bellum Piraticum gesturo dederat. Regressum Pætum, cùm graviora metueret, facetiis infectari satis habuit Cæsar, his fermè verbis: *Ignoscere se statim, ne tam promptus in pavorem, longiore sollicitudine agresceret.*

Corbulo quatuor & duodecim legionibus, quæ fortissimo quoque amisso, & cæteris exterritis, parum habiles prælio videbantur, in Syriam translatis; sextam indè ac tertiam legiones, integrum militem & crebris ac prosperis laboribus exercitum in Armeniam ducit. Addiditque legionem quintam, quæ per Pontum agens, expers cladis fuerat. Simul quintadecimanos recens adductos, & vexilla delectorum ex Illyrico & Ægypto, quodque alarum cohortiumque, & auxilia Regum in unum conductâ apud Melitenen,

quâ transmittere Euphratem parabat. *Id. ibid.*

ARSAC.
312.

Tùm Corbulo lustratum ritè exercitum ad concionem vocat ; orditurque magnifica de auspiciis Imperatoris rebusque à se gestis , adversùm inscitiam Pæti declinans : multâ auctoritate , quæ viro militari pro facundiâ erat. Mòx iter L. Lucullo quondam penetratum , apertis quæ vetustas obsepserat , pergit. Et venientes Tiridatis Vologesisque de pace Legatos haud aspernatus , adjungit iis centuriones cum mandatis non immitibus. *Non enim adhuc eò ventum , ut certamine extremo opus esset. Multa Romanis secunda , quedam Parthis evenisse , documenta adversùs superbiam : proinde & Tiridati conducere , intactum vastationibus regnum dono accipere ; & Vologesem meliùs societate Romanâ , quàm damnis mutuis genti Parthorum consulturum. Scire quantum intus discordiarum , quamque indomitas & præferoces nationes regeret. Contrà Imperatori suo immotam ubique pacem , & unum id bellum esse. Id. ibid.*

Simul consilio terrorem adjicere , & Megistanas Armenios , qui primi à Romanis defecerant , pellit sedibus , castella eorum excindit , plana , edita , validos , invalidosque , pari metu complet. Non infensum , nedum hostili odio Corbulonis nomen etiam Barbaris habebatur , eoque consilium ejus fidum credebant. Ergo Vologeses neque atrox in summam , & quibusdam præfecturis inducias petit. Tiridates locum diemque colloquio poscit. Tempus propinquum , locus , in quo nuper obsessæ cum Pæto legiones erant , cùm à Parthis delectus esset , ob memoriam lætioris sibi rei , non est à Corbulone vitatus , ut dissimilitudo fortunæ gloriam augeret. Neque infamia Pæti augeba-

ARSAC. tur : quod eo maximè patuit ; quia filio ejus Tribuno
 319. ducere manipulos , atque opperiri reliquias malæ pugnae
 imperavit. *Id. ibid.*

Die pactâ Tiberius Alexander illustris Eques Romanus , minister bello datus , & Vivianus Avienus gener Corbulonis , nondum Senatoriâ ætate , sed pro Legato quintæ legioni impositus , in castra Tiridatis venêre , honori ejus , ac ne metueret insidias tali pignore. Viceni dehinc equites assumpti. Et , viso Corbulone , Rex prior equo desilivit : nec cunctatus Corbulo. Sed pedes uterque dextras miscuêre. Exin Romanus laudat juvenem , omissis præcipitibus , tuta & salutaria capeffentem. Ille de nobilitate generis multum præfatus , cætera temperanter adjungit. Iturum quippe Romam , laturumque novum Cæsari decus , non adversis Parthorum rebus supplicem Arsacidam. Tùm placuit Tiridatem ponere apud effigiem Cæsaris insigne regium , nec , nisi manu Neronis , resumere. Et colloquium osculo finitum. *Id. ibid.*

Dein , paucis diebus interjectis , magnâ utrimque specie , indè eques compositus per turmas , & insignibus patriis ; hinc agmina legionum stetêre fulgentibus aquilis , signisque & simulacris Deum in modum templi. Medio tribunal sedem curulem , & sedes effigiem Neronis sustinebat. Ad quam progressus Tiridates , cæsis ex more victimis , sublatum capite diadema imagini subjecit. Magnis apud cunctos animorum motibus , quos augebat insita adhuc oculis exercituum Romanorum cædes , aut obsidio. At nunc versos casus iturum Tiridatem ostentui gentibus , quanto minus quàm captivum ? Addidit gloriæ Corbulo comitatem ,

epulasque, & rogitante Rege causas, quoties novum aliquid adverterat: ut initia vigiliarum per Centurionem nuntiari, convivium buccinâ dimitti, & structam ante Augurale aram, subditâ face, accendi, cuncta in majus extollens, admiratione prisca moris affecit. *Id. ibid.*

ARSAC.
319.

Postero die spatium oravit, quo tantum itineris aditurus, fratres antè, matremque viseret. Obsidem intereà filiam tradit, litterasque supplices ad Nerone. Et digressus, Pacorum apud Medos, Vologesem Ecbatanis reperit, non incuriosum fratris: quippe & propriis nuntiis à Corbulone petierat, ne quam imaginem servitii Tiridates perferret, neu ferrum traderet, aut complexu Provincias obtinentium arceretur, foribusve eorum assisteret: tantusque ei Romæ, quantus Consulibus, honor esset. *Id. ibid.*

Cùm autem Corbulo, qui Armeniæ retinendæ præpositus à Nerone fuerat, cum Parthorum Rege Vologese pacem sanxisset, obsidesque ab eo recepisset; ad conservandam tanti facinoris memoriam, Romæ hic nummus argenteus signatus est, ab unâ parte caput juvenile Neronis exhibens, cum eâ epigraphe: NERO DIVI CLAUD. CÆSARIS. Nero Divi Claudii Cæsaris filius: atque ab alterâ Victoriâ gradientem, dextrâ coronam, lauream sinistrâ gestantem; cum inscriptione: ARMENIAC. id est, VICTORIA ARMENIACA. Nisi tamen dixeris anticæ & posticæ partis hujus nummi inscriptiones omninò inter se cohærere hoc modo: NERO DIVI CLAUDII CÆSARIS FILIUS ARMENIACUS. Quod unum idemque est.

ARSAC.

319.

ARSAC.

320.

Dum hæc aguntur, Corbulo, missis ad Neronem Augustum litteris de iis, quæ cum Tiridate pacta erant; videlicet, ut Romam, resumendi Cæsaris manu diadematis causâ veniret: ipse in Syria, donec Tiridates profectus esset, cum legionibus suis permansit.

Tantus autem fuit Tiridatis Romam proficiscentis apparatus & comitatus, ut in iis ritè ac magnificè disponendis atque conficiendis duo integri anni consumti sint. Certè, referente Dione, Princeps ille habens secum non solum suos, sed etiam amborum fratrum suorum Vologesi Regis Parthorum, & Pacori Medorum Regis, necnon Monobazi Adiabenorum Reguli, liberos, Romam deductus est. Fuitque eorum iter, ut in triumphis, per omnes regiones ab Euphrate. Vigebat Tiridates ætate, formâ, nobilitate, generoso animo, magnoque famulorum comitatu, & apparatu Regio. Consequēbantur eum tria millia equitum Parthorum, cum frequentibus Romanis: eumque urbes magnificè ornatae, ac Populi magnis festivisque acclamationibus excipiebant: quæque necessaria erant, omnia gratis ei præstabantur. In quam rem Populus Romanus

manus sumtum faciebat singulis diebus octingenta-fertertia: idque novem mensibus, quibus erant in itinere factum eodem modo fuit. *Dio lib. 63. pag. 716. Edit. Vvechelianæ Hanoviae 1606.*

ARSAC.
321.

Tiridates equo ubique vehebatur, quousque in Italiam venit: itidem uxor ejus faciebat, gerebatque galeam auream pro integumento, ne contra morem patriæ conspiceretur. In Italiâ vehi cœpit curribus à Nerone missis; ad eumque Neapolim per agrum Pice-num venit. Dum Neronem conveniret, quanquam jussus est gladium quem gerebat, deponere; tamen noluit, sed eum vaginæ clavis affixit: quamvis illum genu flexo, ac manus vicissim ad cœlum tendens, veneratus Dominum appellaverit. *Idem Dio ibid. pag. 717.*

Hunc Nero ob eam causam admiratus, benignè & comiter excipit, ac præter cætera, ludos gladiatorios Puteoliis facit. Præfectus ludorum fuit Patrobius libertus ejus, tantaque fuit eorum magnificentia, tantus quoque sumptus; ut unius diei spatio nemo, præter viros & mulieres, & pueros Æthiopes, amphitheatrum ingrederetur. Et cum aliquis ob hæc Patrobio habendus esset honor, Tiridates desuper è sede sua sagittis feras jaculatus est, duosque tauros uno simul ictu (si tamen credibile est) vulneravit ac confecit. *Id. ibid.*

His perfectis rebus, Nero Romam eum adduxit, eique diadema imposuit. Ibi totâ urbe luminibus fertisque ornatâ, magna visâ est ubique hominum multitudo; sed forum in primis refertum erat. Nam populus al-batus laureatusque certis ordinibus medium forum tenuit. Cætera tenebant milites armati splendidissimè,

ARSAC.
321.

eorumque arma & signa relucebant instar fulguris, nulliusque apparebant illic ædificii tegulæ, propter multitudinem eorum qui in eas ascenderant. *Id. ibid.*

Quibus rebus jam antè noctu paratis, Nero veste triumphali ornatus, primâ luce forum introiit cum Senatu & Prætorianis militibus: deindè tribunal conscendit, & in sella curuli confedit. Hinc Tiridates, cum iis quos secum habebat, per ordines armatorum, qui utrimque instructi fuerant, transiit: post, ubi ad tribunal adstitissent, Neronem, ut antea fecerant, venerantur. Quas ob res editis magnis clamoribus, Tiridates perterritus, mutus, quasi actum de se foret, aliquanto tempore remansit. Sed ubi indicto voce præconis silentio, animum recepit, & generosæ indoli suæ vim adtulit, coactus servire tempori, & necessitati parere; non curavit, si quid paulò humiliùs loqueretur, adductus spe eorum, quæ postea esset consecuturus. *Ego, inquit, Domine, Arsacis nepos, Vologesis & Pacori Regum frater, tuus servus sum; venique ut te Deum meum non secus ac Mithram (id est Solem) colerem. Equidem id ero quod tui fusi fila mihi attribuerint. Nam tu & Parca mihi es & Fortuna.* *Id. ibid.*

Huic Nero ita respondit: *Tu quidem, quòd huc veneris, rectè fecisti, ut præsens præsentem me fruereris. Nam quæ neque pater tuus tibi reliquit, neque fratres, quæ dederant, servaverunt; ea tibi nunc ipse do, teque Regem Armeniæ facio; ut tu atque illi simul intelligatis, in meâ esse potestate, regna dare & adimere.* Hæc cum dixisset, iussit eum adscendere per sursùm ducentem aditum, qui ante tribunal ad hoc ipsum paratus fuerat. Tùm Tiridates ad pedes Neronis confedit, eique Nero diademâ im-

posuit ; & secundum hoc , frequentes omnigenique clamores editi sunt. *Id. pag. 718.*

Ludi quoque theatri facti fuerunt ex decreto ; ipsumque theatrum non modò scena , sed omnis etiam ejus ambitus intrinsecus ipsum totum circa erat inauratus ; itemque cætera omnia , quæ inferrentur , auro ornata erant. Quibus de causis ille dies aureus nominatus est. Cortinæ per aerem extensæ , solis ar-
cendi causâ , purpureæ erant. In medio earum Nero acu pictus , currum agitabat : circum hunc undique sidera lucebant aurea. His ita peractis , sumtuosum denique convivium eis præbitum fuit. *Id. Dio ibid.*

Post hæc Nero citharâ publicè cecinit , currusque prasina veste indutus , & galero aurigarum ornatus , agitavit. Hic Tiridates Neronem reprobare & detestari , Corbulonem (inprimis) laudare : hoc tantum in eo reprehendere , quòd talem dominum ferret. Quam rem nec ipsum quidem Neronem celavit : nam aliquando ei dixit : *Optimum, Domine, mancipium habes Corbulonem.* Sed id Nero non intellexit , quod ei Tiridates in cæteris rebus assentaretur , seque studiosissimè in ejus familiaritatem insinualet. *Id. Dio ibid. pag. 718. Edit. Vvecheliæ.*

Ejus igitur rei causâ Tiridates multa munera accepit , quorum pretium aiunt fuisse ad bis millies fester-
tium : permissumque est ei Artaxata instaurare ; ob eamque causam magnum numerum fabrorum , quos partim à Nerone acceperat , partim persuaserat pecuniâ , Româ abduxit : quos tamen Corbulo non omnes , sed eos tantum , quos à Nerone acceperat , passus est in Armeniam transire. Quamobrem Tirida-

ARSAC. 321. tes hunc magis admirabatur, illum damnabat. Reversus est verò non per Illyricum, & trans Ionium, quâ viâ venerat: sed Brundisio Dyrrachium navigavit. Atque ita vidit etiam urbes Asiæ, ut earum causâ Imperium Romanum ei stuporem, tum ob potentiam, tum ob pulchritudinem suam, injiceret. *Id. ibid.*

ARSAC. 322. Mox denique Tiridates Artaxata instauravit, eaque Neronia cognominavit. *Id. ibid.*

Verum Vologeses, licet sæpe numero accersitus, venire ad Neronem noluit, ac tandem cum ei molestus esset, rescripsit: *Tibi quidem longè facilius est tam magnum mare navigare, quàm mihi. Si ergo in Asiam veneris, tunc inter nos componemus, ubi mutuo nos convenire possimus.* Nero tamen nec adversus eum, nec contra Æthiopas, & Portas Caspias, ut in animo habuerat, navigavit: sed, missis utroque exploratoribus, in Græciam transiit: non, ut majores ejus fecerant, Flamininus, Mummius, Agrippa, Augustus: sed ut currus agigaret, citharâ caneret, præconis officio fungeretur, & tragedias ageret. *Dio ibid. lib. 63. pag. 719.*

Cæterum, post tot res bellicas egregiè admodum gestas, Corbulo accitus honorificentissimè (quem virum Nero, præter cætera, patrem & benefactorem appellabat) statim atque Cenchreas appulit, ab eodem occidi jussus est prius quàm in conspectum ejus veniret. *Dio lib. 63. pag. 722.*

Interim cum omnia in Armenia tranquilla essent, C. Cestio Syriæ Præsidi successus est M. Licinius Mucianus, qui, teste Tacito, tunc temporis Syriam & quatuor Legiones obtinebat. Quin etiam post Neronis cædem, ut idem subdit Tacitus, longâ concordia:

quietus Oriens; nullaque seditio legionum, (quæ in Syria Judæaque commorabantur:) tantum adversus Parthos minæ vario eventu. Et proximo civili bello turbatis aliis, inconcussa ibi pax: dein fides erga Galbam. Hæc Tacitus *lib. 2. Histor. pag. 339.*

ARSAC.
323.

Sub idem tempus Achaïa atque Asia falsò exterritæ, velut Nero adventaret: vario super exitu ejus rumore, eoque pluribus vivere eum fingentibus, credentibusque.... Tunc servus è Ponto, sive, ut alii tradidère, Libertinus ex Italia, cytharæ & cantûs peritus, (undè illi super similitudinem oris propior ad fallendum fides) adjunctis desertoribus, quos inopiâ vagos ingentibus promissis corruperat, mare ingreditur, ac vi tempestatum Cythnum Insulam detrusus & militum quosdam ex Oriente commeantium adscivit, & abnuentes interfici jussit; &, spoliatis negociatoribus, mancipiorum valentissimum quemque armavit. Tacitus *ibidem pag. 340.* De eodem Pseudonerone hæc quoque Xiphilinus in vita Othonis ait: Per id tempus quidam captus est, qui se Neronem esse simulabat: cujus quidem nomen à Dione ignoratum est: sed is tandem supplicio affectus est. Hunc autem Pseudoneronem eo ipso anno fabulam suam incepisse, credibile est. Nisi fortè falsi Neronēs plurimi exstiterint. Quod verissimum videtur. Et certè tres fuisse Pseudonerones probat vir doctissimus Isaacus Casaubonus.

ARSAC.
324.

Cùm verò in odium Vitellii Vespasianus ante Idus Julias Imperator in Syria appellatus fuisset, missi sunt ad Vologesem Parthum, Armeniumque Tiridatem Legati, provisumque ne versis ad civile bellum legionibus, terga nudarentur. Tacit. *ibid. Hist. lib. 2.*

ARSAC. Legati Regis Vologesis Alexandriam veniunt ad
 325. Vespasianum, quadraginta ei Parthorum equitum milia offerentes. Magnificum lætumque tantis sociorum auxiliis ambiri, neque indigere. Gratia Vologesi acta: mandatumque ut Legatos ad Senatum mitteret, & pacem esse sciret. *Id. Hist. lib. cap. 51.*

Parthorum Rex Vologesus (ita enim Suetonio semper dicitur) missis ad Senatum Legatis de instauranda societate, hoc etiam magnopere oravit, ut Neronis memoria coleretur. Hæc sunt ipsa Suetonii verba in *Vita Neronis cap. 57.*

Titus à patre Vespasiano ad Hierosolymorum obsidionem missus, hæc urbe captâ & excisâ, Antiochiam profectus est. Nec diu ibi commoratus, continuò ad Zeugma Euphratem versùs, iter contendit. Quò missi etiam ab Rege Parthorum Vologeso venêre, auream ei ferentes coronam, quòd Judæos vicisset. Eaque susceptâ, convivium præbuit Legatis Regiis; atque ita Antiochiam remeavit. *Joseph. de Bello Jud. lib. 7. cap. 24.*

ARSAC. Interea Cæsennius Pætus, quem post Mucianum
 326. Syriæ præfecerat Vespasianus, litteras ad Cæsarem misit, Antiochum Commagenes Regem dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decrevisse, pactis habitis cum Rege Parthorum: proptereaque debere illos antè capere: ne, si priores novas res adorti essent, totum Romanorum Imperium bello perturbarent. Non erat autem Vespasianus hujusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam vicinitas Regum, majore negotium providentiâ dignum esse faciebat. Samosata enim Commagenes maxima civitas juxta Euphratem

sita est; ut esset Parthis (eo namque id cogitavêre) ARSAC.
326.
facillimus transitus, tutum autem receptaculum. Fide
igitur iis sermonibus habitâ, potestatem ei agendi
quodcumque expedire videretur dedit Vespasianus.
Josephus ibid. cap. 28.

Pætus igitur, litteris à Vespasiano Augusto accep- ARSAC.
327.
tis, subito in Commagenem ingressus, nil tale opi-
nanti Antiocho totis viribus bellum infert; Samosa-
tamque in suam redigit potestatem. Antiochus inspe-
rato perculsus nuntio, bellum quidem contra Romanos
nec cogitatione concepit. Decrevit autem toto regno
in eo, quo erat, statu relicto; cum conjuge ac libe-
ris egredi: hoc se Romanis purum ab ea suspicione,
quæ sibi ingereretur, probaturum esse ratus. Atque ita
in Ciliciam aufugit. Attamen filiis ejus Epiphani &
Callinico adolescentibus, bellicque peritis, non admo-
dum facile erat in ea calamitate sine pugna durare.
Itaque ad virtutem se conferunt, vehementique pu-
gnâ per totam diem habitâ, insignis fortitudinis spe-
cimen egregium dederunt, nullâque parte suarum vi-
rium imminutâ discesserunt. Verùm hanc victoriam
Antiochi fuga irritam planè fecit. Namque ejus milites,
fracti animis, veluti desperato ab ipso regno, defe-
cêre, & ad Romanos sese transtulêre. *Id. Josephus ibid.*

In tanta ergo positi calamitate Epiphanes & Calli-
nicus, priusquàm penitus destituerentur auxiliis, cum
reliquis servare se ex hostibus statuerunt. Fiuntque
omnes equites decem; qui cum his unâ transgressi
sunt flumen Euphratem. Hinc jam sine metu profecti,
cùm ad Vologesem Parthorum Regem venissent, non
quasi profugi despecti sunt; sed ac si pristinam fortu-

ARSAC. nam retinerent, omni honore dignati sunt. *Id. Joseph.*
3 7. *ibid.*

Interim cùm Pætus accepisset Antiochum Tarsum Ciliciæ advenisse; missò Centurione, eum vinctum Romam transmisit. Quod cùm rescivisset Vespasianus, ei statim auferri vincula jubet, intermissâque interim profectioe Romam, apud Lacedæmonem degere; magnos verò ei pecuniæ redditus præbet, ut non modò copiosè, sed etiam regiè victum haberet. *Id. Josephus ibid.*

His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri antè metuebant, magnâ curâ & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cùm Cæsare concepère. Cùm autem etiam Vologeses de iis scripsisset ad Cæsarem, & cùm Cæsar mansuetè facultatem dedisset, Romam venerunt, patre autem ad eos ex Lacedæmone statim advecto: cùm omnis honor eis haberetur, ibi mansêre. *Id. ibid.* Hujus rei meminit Dio in Vespasiano, dum ait: Vologesum, qui ad se scripserat his verbis: *Rex Regum Arsaces Flavio Vespasiano salutem*: ne reprehendit quidem; sed ei iisdem verbis, non adscriptis Imperatoriis nominibus, respondit. *Dio lib. 66. pag. 750.*

ARSAC. Alanorum natio (ii quidem Scythæ sunt, juxta flu-
328. men Tanain & Mæotides paludes sedes habentes) his temporibus inito consilio, ut terram Mediam & ulteriùs prædandi causâ pervaderent, cum Rege Hircanorum colloquuntur. Namque is est illius transitûs dominus; quem Rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, universi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenûmque pecorum plenos diripiē-
bant,

bant, cùm resistere nullus auderet. Nam qui regnum
 ejus terræ obtinebat Pacorus, Vologesis frater, metu
 percussus, in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem
 bonis omnibus cesserat; vix autem ab illis conjugem
 ac concubinas suas captas, datis centum talentis re-
 demerat. *Josephus de Bello Jud. lib. 7. cap. 27.*

ARSAC.
 329.

Summâ ergo facultate sine pugnâ prædabundi, &
 usque ad Armeniam, vastantes omnia, processere.
 Ejus Rex Tigranes erat Vologesis Parthorum Regis
 frater junior, qui cùm his obviis bello conflisset,
 non multum abfuit quin minus in illa acie caperetur.
 Procul enim quidam misso in eum laqueo circumda-
 tum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset la-
 queum, atque ita fugisset. Illi autem pugnâ multò ma-
 gis efferati, terram quidem depopulati sunt; magnam
 verò hominum multitudinem, aliamque ducentes
 prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediêre.
Id. Josephus ibid.

Cæterum Vologesi timorem incussisse, atque etiam
 in Provincias Parthis subditas irruisse videntur Alani,
 ex Suetonio; ita enim hic loquitur: „Nec tamen eo
 feciùs, cùm Vologesus Parthorum Rex auxilia ad-
 versus Alanos, Ducemque alterum ex Vespasiani li-
 beris depoposcisset; omni ope contendit Domitia-
 nus, ut ipse potissimum mitteretur. Et quia discussa
 res est, alios Orientis Reges, ut idem postularent,
 donis ac pollicitationibus sollicitare tentavit. *Suetonius*
in Domit. cap. 2. Id ipsum quoque confirmare videtur
 Dio; sed negatum auxilium ab Vespasiano profert:
 inquit enim: Parthis bellum cum quibusdam populis
 gerentibus, openque à Vespasiano postulantibus au-

ARSAC. xilia non misit; negavitque convenire sibi curam rerum alienarum. *Dio lib. 66. pag. 752.*

330.

Vologeses Vespasiani responso iratus, bellum Romanis inferre, atque in Syriam ingredi constituit: verum, ut auguror, illicò repressus est ejus conatus. Ita enim Aurelius Victor: *Vologesus in pacem coactus. Quod itidem in Historiæ Augustæ Epitome confirmatur à Sexto Victore his verbis: Rex Parthorum Vologesus metu solo in pace coactus est.*

Circa ea tempora, ut & otio, sic & commodis pacis perfruens Vologeses, ad exhauriendam quoque cum Babyloniam, tum Ctesiphontem, aliud prætereà oppidum *Vologesocertam* in vicinio condidit. Sicuti discimus ex *cap. 26. lib. 6. C. Plinii*; cujus hæc verba ipsa „apponam. „Invicem ad hanc (Babyloniam) ex „hauriendam & Ctesiphontem juxta tertium ab eâ „lapidem in Callonitide condidère Parthi, quod est „nunc caput regni. Et, postquàm nihil proficiebatur, „nuper Vologesus Rex aliud oppidum *Vologesocertam* in „vicinio condidit. *Vologesocerta* autem urbem *Vologesis* latinè sonat. Siquidem apud Chaldaeos *Carta* sive *Certa*, oppidum est: undè apud Rabbinos *Cartani* dicitur Oppidanus.

Cæterum imperante Tito Artabanum quempiam Parthorum Regem indicare videtur Zonaras, at manifesto errore. Primum enim *Titum* dicere non debuit, sed *Domitianum*: ut ex Suetonii verbis colligitur. Deindè *Artabanum* malè vocat, quem simpliciter nominare *Arsacem* debuit, si accuratius suum secutus auctorem fuisset. Nemo namque nescit res Romanas plerumque *Zonaram* ex *Dione* hausisse; qui *lib. 66. pag. 750.*

de eo ipso Vologese loquens eum tantummodò *Arsacem* nuncupat. Cum igitur inter Vologesis successores nullus ab Historiæ Scriptoribus memoretur, qui *Artabani* nomine insignitus fuerit; ita, meo periculo emendandus ac legendus est hic Zonaræ locus: Sub eo (Domitiano) *Pseudonero* exstitit homo Asianus, nomine Terentius Maximus, Neroni & facie & voce similis: nam ad citharam quoque canebat. Is, comparata in Asia factione, & ad Euphratem progressus, manū longè majore facta, denique ad *Arsacem*, (id est ad *Vologesem* Parthorum Regem) conprofugit. Qui *Domitiano* iratus, illum receptum, Romam reducere instituit. *Zonaras Ann. lib. 11. cap. 18.*

ARSAC.
330.ARSAC.
345.

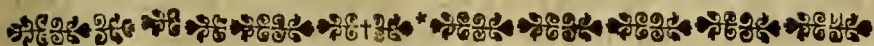
De eo Pseudoneronē ita loquitur Suetonius: „Denique cū post viginti annos, adolescente me,“ extitisset conditionis incertæ, qui se Neronem esse“ jactaret, tam favorable nomen ejus apud Parthos“ fuit, ut vehementer adjutus & vix redditus sit. *Sueton. in Nerone cap. 57.* Nero autem se interfecit anno V. C. 822. cui si viginti adjiciantur anni, fiet annus V. C. 842. quo tempore jam rerum potiebatur Domitianus, & Tribuniciam potestatem viii. gerebat.

Cui verò alii Neronis nomen adeò favorable fuit, quàm Vologesi; qui cū ad Senatum, Vespasiano Imperatore renunciato, Legatos misisset, hoc etiam magnoperè oravit, ut Neronis memoria coleretur. Idque proculdubio indicare nobis voluisse videtur ipse Suetonius, qui & stultam illam perpetuandæ Neronis memoriæ cupidinem, & ejusdem favorable nomen apud Parthos ita connexuit; ut ea omnia in unum Vologesem cadant.

ARSAC.
346.

Quo anno Rex Parthorum Vologeses obierit, prorsus incertum est. Attamen verisimillimum duxerim circa annum V. C. 843um, Arsacidarum verò 346um; scilicet, Tribunicia potestate Domitiani ix. incipiente; hunc Barbarum Regem è vivis excessisse; relictis duobus filiis, Pacoro & Chosroë: postquam annos circiter quadraginta regnavisset.

NUMMUS

ARSACIS VOLOGESIS I.

EX COLLECTIONE MORELLIANA.

Caput Regis prolixâ barbâ conspicui, necnon mitrâ ut & diademate adornati : in aversâ parte Rex ipse sedens, cui figura turrita stans coronam porrigit, cum Epigraphæ : ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΒΟΛΑΓΑΣΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ : & in arca ΤΗ. id est, REGIS REGUM VOLOGESIS JUSTI, BENEFICI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM : anno 308.

IN hoc nummo Vologeses non solitum *Arsacis*, sed proprium tantum nomen assumit : quod *magnum Regem* sonat ; ut quidam existimant. Atque eam fortassis ob causam videtur illud appellationi *Arsacis* prætulisse. Verum, utut sit, variè vox illa apud auctores Latinos usurpatur. Aliis enim VOLOGESUS ; aliis VOLOGÆSUS ; quibusdam VOLOGESES. Græcis verò, ut plurimum, ΟΥΟΛΟΓΑΙΣΟΣ ; Luciano ΟΥΟΛΟΓΕΣΟΣ ; ΒΟΛΟΓΕΣΟΣ Aristidi ; Josepho ΒΟΛΟΓΕΣΗΣ. At nobis Antiquariis verum ac genuinum nomen præbet hic num-

mus, in quo ΒΟΛΑΓΑΣΙΣ nuncupatur Vologeses. Undè Parthos Litterâ B. pro V, usos esse edocemur. Usitatiùs tamen *Vologesis* nomen in scribendo retinere maluimus.

Cæterùm, etiamsi *Vologesis* nomen non exhiberet nummus, ad eum tamen Regem huncce pertinere nos edoceret sola Arfacidarum Æra in arcâ consignata. An verò Vologeses eam primus in Nummis suis signare cœperit, prorsus ignoramus. Certè hic ejus nummus argenteus maximus, omnium, quos vidimus, primus est, qui illam præ se ferat. Atqui optandum sanè foret, ut citiùs Parthorum Reges eandem quoque Æram consignandam in nummis suis curavissent. Hinc enim faciliùs multò dignoscerentur: neque adeò desudandum nobis foret in enucleandis variis illis cognominibus, quibus facilè priscis temporibus Arfacidæ ab invicem distinguebantur: quorumque notitiam longa ætas abolèvit. Re verâ Seleucidæ Reges tardè & tantummodò post centum Imperii sui annos Æram suam in nummis consignârunt. Eâ namque usus est omnium primus Antiochus, cognomine *Magnus*. At seriùs multò Vologeses: quippe qui post trecentos tantùm annos Arfacidarum Æram adhibere in nummis cœperit; cùm Arfacidæ jam duo supra viginti regnavissent.

Illa verò Arfacidarum Æra in nummo Vologesis expressa, non Seleucidarum quidem more; inverso scilicet ordine Litterarum, inscripta est; at recto: eâ ratione Litteras exhibens numerales: TH. id est ANNO 308°. Neque idcirco scribendæ Arfacidarum Epochæ novam hanc esse methodum putes. Id enim aliquando & in Seleucidis, Sculptoris incuriâ, evenit. Et certè Æram quoque Phœnicio more inversam in quibusdam aliis Parthorum Regum nummis deprehendes. Ea autem Æra TH. hoc est, 308. secundùm Imperii Vologesis annum designat: qui quidem incidit in annum Arfacidarum 308°. Vologeses namque anno Arfacidarum 307°, imperare cœpit: initio sumpto ab anno 498°. ab Urbe Conditâ: L. Manlio Vulsone, & M. Attilio Regulo iterùm Consulibus: ut in Vita Arfacis Imperii Parthorum Conditoris suprà jam retulimus; videlicet Antiocho, cognomine Dæo, apud Seleucidas regnante.

Mulier in aversâ parte stans, Genius est urbis, in qua

cus est nummus. Regi sellæ aureæ insidenti lauream illa porrigit, tanquam semper victori. Quem quidem typum ob-fero in permultis argenteis nummis maximis ut plurimum exhiberi. Rex, velut ad recipiendam coronam, dextram porrigit. Eâdem quoque manu videtur Diadema gestare, supremæ Potestatis insigne. Si quis verò ad egregium quoddam facinus bellicum revocare eum typum velit: credat per me licet coronam hanc offerri Vologesi, ob Armeniam ab ipso hocce Anno 308°. recuperatam: cum jam, Rhadamisto Ibero expulso, fratrem suum Tiridatem Armeniæ Regem imposuisset.

[ARSAC.
346.]

ARSACES XXIV.

ARSACES PACORVS.
REX PARTHORVM XXIII.*In Collectione Morelliana
ex num. arg. drach.*

ACORUS, Vologesis filius primogenitus, patri suo successit; sed illius gesta admodum obscura sunt. Colligitur tamen ex Epigrammate 36. lib. 9. Epigrammaton Martialis, Pacorum non levem iniecisse Domitiano timorem; cum falsum Neronem reducturum

reducturum se esse Romam jactaret. In eo autem Epigrammate Poëta falsè vellicat quemdam famigeratorem, parasitum celebrem, Philomusum nomine; qui novis rebus enarrandis aut fingendis totus incumbens, cuncti tædium afferebat.

ARSAC.
346.

*Artibus his semper cœnam, Philomuse, mereris,
Plurima dum fingis, sed quasi vera refers.
Scis quid in Arsaciâ Pacorus deliberet aulâ
Rhenanam numeras, Sarmaticamque manum.
Verba ducis Daci Cattis mandata resignas;
Victricem laurum, quàm venit, antè vides. &c.*

Pacorus igitur in pace agens, rebus regni administrandis totus incumberebat. *Histor. lib. 23.* Ammianus enim Marcellinus in enumeratione regionum & urbium, ex quibus Parthicum regnum constabat, Ctesiphontem fuisse ab eo ampliatam refert his verbis: Et Ctesiphon, quàm Bardanes priscis temporibus instituit; posteaque Rex Pacorus incolarum viribus amplificatam & mœnibus, Græco indito nomine Persidis effecit specimen summum. *Amm. Marcellinus lib. 23. pag. 371.*

Ctesiphonte igitur Parthorum Reges in hieme, propter aëris temperiem, degere solebant: æstatem verò in Hyrcania & Ecbatanis agunt, propter antiquam loci & adhuc durantem famam. Hæc Strabo *lib. 16. pag. 743.* Cui Athenæum subjungam ita differentem: Parthorum etiam Reges vertraducunt Rhagis, hiemant Babylone; alibi, quod ex anno superest. *Athenæus lib. 12. cap. 2.* Sed notandum est Rhagas Ecbatanis proximas fuisse.

ARSAC.

346.

Edeffanum Regnum, magnâ pecuniâ Abgaro vendidit Pacorus, ex Henninge; id est, Regis nomen. Edesseni enim Principes, tunc temporis erant tantummodò Phylarchæ, hoc est Dynastæ, ex eorum numero, inquit Suidas, quos illi vocant *Philarchas*, quia & ipsorum regiones vocantur *Phyle*.

Plinius junior in Epistola ad Trajanum Imperatorem scribit quendam nomine *Callidromum*, cum detineretur à Maximo & Dionysio Pistoribus, quibus operas suas locaverat, confugisse ad statuum Imperatoris perductumque ad Magistratus, indicasse, servisse aliquando Laberio Maximo, captumque à Susago Dacorum Duce in Mœsia, & à Decebalo eorum Rege muneri missum Pacoro, Parthiæ Regi, pluribusque annis in ministerio ejus fuisse: deindè fugisse, atque ita in Nicomediam pervenisse. Quem Plinius perductum ad se, cum eadem narrasset, mittendum ad Trajanum putavit. Quod tamen, ut fatetur ipse, paulò tardiùs fecit, dum requirit gemmam, quam sibi, habentem imaginem Pacori, & quibus insignibus ornatus fuisset, subtractam Callidromus indicabat. *Plin. jun. lib. 10. Epist. 16. ad Imp. Trajan.*

Verùm, ut paulò altiùs rem repetamus, Domitianus quidem cum Decebalo bellum gessit; sed, pace tandem cum eo initâ, magnam mox pecuniæ vim, & opifices peritos variorum artificiorum, tam pace quàm bello utilium, ei dedit. Ut testatur Dio *lib. 67. pag. 762.* Is autem *Callidromus*, cum Pistor esset eximius, eam ob causam Pacoro fuisse dono datus à Decebalo videtur: plurimisque annis in Regis illius fuisse ministerio. Quem demùm è Parthia aufugisse,

civilium bellorum apud Parthos causâ, probabile est, ac Nicomediam eo venisse tempore, quo Plinius Bithyniam administrabat : anno scilicet Imperii Trajani undecimo, ut quidam autumant, aut saltem duodecimo, si Eusebio habenda sit fides. Id verò Scriptorem hunc ex conjectura potius, quàm ex fide historiæ contulisse refert Scaliger *Animadvers. pag. 207.*

ARSAC.
348.

Cæterum imperante Pacoro discordiis civilibus agitato fuisse Parthos apertè satis innuit Dio; dum exhaustam civibus Babylonem notat, quo tempore Trajanus Augustus ad eam urbem pervenit: his ferè verbis: Post Babylonem usque veniunt Romani propter hostium, à quibus prohiberentur, solitudinem. Nam Parthorum vires comminutæ erant bellis civilibus; eratque tunc inter eos adhuc seditio. *Dio lib. 68. pag. 783. Edit. Vvechel. Hanov. 1606.*

Pacorus autem videtur à Parthis in exilium actus esse, necnon cum iis postea bellum atrox gessisse; quod ejus tantum morte sopitum sit. Certè Chosroës, frater ejus junior, in illius locum Rex est substitutus: præterito Parthamafiri Pacori filio, ut infra videbimus. Itaque Pacorum mortuum esse autumo circa annum Epochæ Arfacidarum exeuntem 363. aut saltem 364. ineuntem: cum annos circiter septemdecim regnavisset.

NUMMUS
ARSACIS PACORI.

EX COLLECTIONE MORELLIANA.

Caput Regis barbati ac diademate & mitrâ ornati.
Ex aversâ parte Rex imberbis sellæ insidens, dextrâ extensâ arcum gestat, cum Epigraphæ : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ; id est, REGIS REGUM ARSACIS, BENEFICI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM.

ECQUIS primo intuitu hunc argenteum nummum drachmalem Arsaci Pacoro audacter adjudicare audeat? Neque enim Æra in eo consignata est; neque insigne quoddam epitheton occurrit, quo à Prædecessoribus Regibus hic distinguatur. Attamen, si peritus quispiam Antiquarius, atque in enodandis Regum nummis egregiè versatus, ea omnia, quæ Arsacidam hunc designare queant, accuratè attenteque expenderit, hancce monetam ad Pacorum Vologesis filium pertinere haud dubiè fatebitur.

Primum namque & pater & filius vultu admodum similes sunt; si barbam exceperis; quæ quidem in Vologese prolixior occurrit, ut in Rege seniore: brevior verò ac densior in Pacoro vigentis ætatis viro. In hoc vultus virilior & plenior: in illo deflorescens, rugisque aliquot exaratus. At in utroque Rege eadem mitra, cujus summitas compluribus uncis aureis exornata est; qualemque nullam in reliquis omnibus Regum Parthorum nummis deprehendimus: hos ambos Reges patrem esse & filium maximo sanè est argumento. Adde, quòd mitræ Vologesis sua sunt redimicula, quæ Arfacidæ ætate provecto rectè conveniunt: quæque in Pacoro, utpote juniore, non observantur. Ad hæc, filii diadema in nodi formam pone caput religatum est, velut ad ostentationem. Patris verò mitra tam brevi cingitur diademate, ut mitræ adglutinatum diceres, atque illi solummodo adpositum, ceu exterius regię dignitatis insigne.

In eo autem, de quo hîc agitur, nummo, Parthico referta fastu cognomina sibi non adrogat Pacorus. Quod modestum sanè arguit Regem. Arfacidarum igitur solito REGIS REGUM titulo contentus, JUSTI cognomen omittit: non quod justitiæ non esset amantissimus; sed quòd, pro insitâ sibi atque innatâ modestiâ, populis suis, sicut probum Regem decet, nondum jus satis se accuratè tribuisse existimaret. Reliquos BENEFICI, ILLUSTRIS & AMICI GRÆCORUM titulos, non ad fastum, sed tantummodò more Majorum suorum adhiberi sustinuit.

Cur verò aut impiam DEI, aut fastosam MAGNI appellationem assumere sibi noluerit Pacorus, disce Lector. Is, æqui & pacis amans, Artes primum videtur excoluisse: undè ad intestinas discordias est deductus. Parthi namque, bellis externis assueti, tranquillum ac pacificum regnum oderant: hoc unum in animo habentes, ut Imperii sui fines proferrent. Quam ob causam Proceres quidam contra Pacorum rebellârunt. At rebellium vires, bellis civilibus attritæ, in eorum tandem perniciem ruituræ fuissent; nisi Pacorus præmaturâ esset morte sublatus: ut ex ejus Annalibus eruitur.

In argenteis Parthorum Regum nummis drachmalibus Rex imberbis sellæ aureæ insidens, semper exhibetur ad anti-

quam ex regiâ profapiâ eorum originem indicandam. Is igitur arcum dextrâ extensâ gerit : quo quidem armorum genere præpollent ii Populi : quemadmodum innuit Propertius, lib. 14. Eleg. 3.

Subdolus & versis increpat arcus equis.

NUMMUS
ARSACIS PACORI.

Caput Regis barbati, & diademate ornati, ante quod Litteræ numerales ENT. id est, ANNO 355. In aversâ parte mulier capite turrato, cum fascia quadam vultum ejus circumvolitante. Littera verò initialis A, urbis nomen designat, in qua cusus est nummus.

SI primo intuitu superiorem nummum Arsaci Pacoro adjudicare non ita facile esse pronuntiaverimus, præsertim cum Arfacidarum Æram non præferat ; ne miteris erudite Lector. Nummus enim patris ejus Vologesis, qui eam præfert, tetradrachmalis est. Atque in hujusmodi nummis Æra Arfacidarum semper invenitur exarata : quemadmodum in

sequentibus deinceps Regibus observabis. Ast hic Pacori nummus tantummodò drachmalis est: in argenteis autem ejusmodi formæ nummis, in totâ Parthorum Regum serie Æra hætenùs nulla à nobis est observata. Quod maxime notandum.

Æreus hic Regis Pacori nummus, minimæ licet molis, plurimi tamen est æstimandus; quippe qui Arsacidarum Epocham præ se ferat. His namque solis numeralibus Litteris Pacori regnum indicari, nummumque ad eum pertinere planè convincimur.

Illæ autem Litteræ ENT. annum designant 355. quo jam Parthi discordiis agitabantur: &, si conjecturæ locus, imminutis jam tùm regiis opibus: cùm nummus ita exiguus, isque ex adeò vili conflatus metallo, in patentissimo regno monetæ loco cuderetur. Quod quidem in hoc primùm Rege observatur.

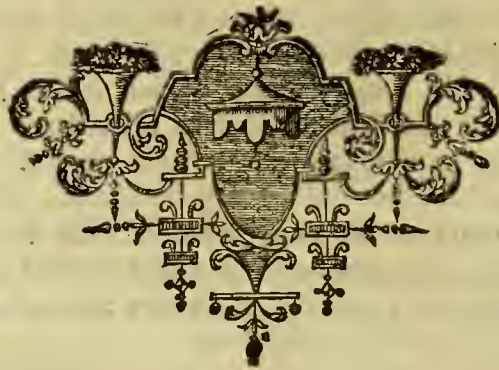
Attamen, etiamsi Æra huic, de quo agitur, nummo deesset, eum nihilominùs ad Pacorum spectare planè nos evincerent idem in Pacoro, qui in Vologese, oris habitus; eadem nasi oblongi forma; eadem & barbæ: denique eadem prorsùs lineamenta. Hoc unum igitur interest inter utrumque discrimen: quòd Vologesis caput mitrâ redimitum sit: Pacorus verò capite sit nudo, capillosque habeat solito Parthorum more calamistratos, ac solo diademate revinctos.

Capite turrato in averfa nummi parte expresso urbis genium repræsentari nemo nescit. Genius autem inter minores Deos habebatur; videlicet ex numero erat eorum, quos *Indigetes* vocabant, ut testatur Cicero in Tusculan. Illi credebantur Dei, qui faciles erant, & præsto aderant: unde urbium populi ipsos præcipuè colebant.

Cur autem urbis Genius capite turrato depingeretur, si rationem quæras, amice Lector, reddam paucis. Alii ita interpretati sunt, quòd urbes primis temporibus in summis montium cacuminibus conderentur: alii verò iis tantùm urbibus, quæ validissimis mœnibus cingerentur, concessum fuisse talem capitis ornatum litteris prodiderunt. At Genius in nummulo hoc nostro expressus, præter turratam coronam, diademate quoque insignitur: quod quidem ornamen-

tum regiam urbem omninò videtur indicare.

Ea autem urbs regia, in qua cusus est nummus, cujusque **A** Littera est initialis, *Arfacia* est: de qua hæc Strabo, *lib. 2. pag. 524.* APUD RHAGAS A [SELEUCO] NICATORE CONDITA RHAGEIA: QUAM IPSE EUROPUM APPELLAVIT; PARTHI ARSACIAM: VERSUS MERIDIEM, A CASPIIS PORTIS DISSITAM QUINGENTIS CIRCITER STADIIS: ut tradit Apollodorus Adramytenus. Ea autem, sive *Rhageia*, sive *Rhagæ*, Parthorum regia erat, in qua Arsacidæ ver traducebant. Quemadmodum legere est apud Athenæum *lib. 12. cap. 2.* talia scribentem: Parthorum etiam Reges ver traducunt Rhagis; hiemant Babylone; alibi, quod ex anno superest. Nil mirum igitur, si in urbe regia moneta signetur; &, si huic, ut & hodieque in Gallia, littera quædam adponatur, qua ostendatur statim, in quânam sit officinâ, atque urbe percussa.

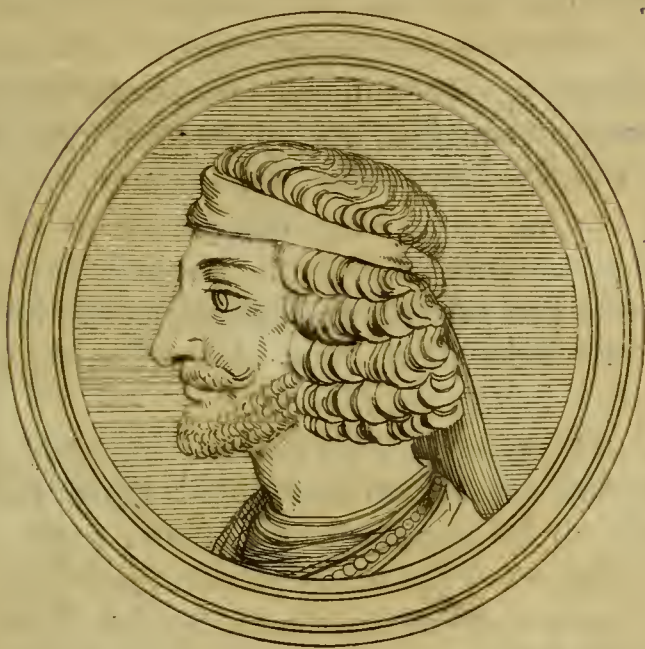
ARSACES XXV.

ARSAC.

362.

ARSACES CHOSROES.

REX PARTHORVM XXV.

*In museo D. Baudelot. I. C. Paris
ex num. aereo minuto.*

HOSROES, five HOSROES, Vo-
logesis filius junior, Pacoro fratri primo-
genito, inter intestinas Parthorum dis-
cordias demortuo, successit; in locum
Parthamasiridis, Pacori filii, à Parthis
electus. Ast, ubi primum Parthicum Regnum adept-

ARSAC. 356. tus est, ne à Parthamafiride, conciliatis sibi aliquando paternis amicis, bello impeteretur; Armeniæ ipsi regnum quæsivit.

Exedares Arsacida, Tiridatis Armeniorum Regis filius, post patris mortem, consentientibus Armeniis, tanquam legitimus heres, ei in regnum Armeniæ successerat. Romanorum autem Imperator Trajanus, quamvis inscius atque inconsultus, de ea tamen non fuerat irreverentiâ conquestus. At, posteaquàm Exedarem, bello à Chosroe impetum, spoliatumque regno audivit: (Parthus enim Rex, quasi Armenia adhuc ad Parthos pertinuisset, Exedarem, ut puta Arsacidam, amovere se pro arbitrio posse existimabat) huic tùm vehementer succensens, eam ob causam statim bellum Parthis inferre decrevit.

ARSAC. 366. Julianus Imperator in Cæsaribus Trajanum Augustum ita ferè loquentem introducit: Parthos autem, priusquàm ab his injuriâ affectus essem, armis violandos non existimavi. Ut verò injuriam intulerunt, cùm nempè Armeniam invadere ausi sunt; non me ætas ingravescens, & jam tum legibus mihi militiæ vacationem concedentibus; ab iis invadendis revocavit.

Interim Chosroes, postquàm Armeniæ majori Parthamafirim fratris sui filium, Regem præfecit; Manissaro Regulo, (quem nummus noster Abaisarum appellat,) bellum intulit. Is enim, durantibus Parthorum discordiis civilibus, Armeniam minorem occupaverat; ideòque caput tiaræ ornatum in nummo præfert; in cujus aversâ parte legitur hæc inscriptio: ΒΑCΙΑΕΩC ΑΒΑΙΣΣΑΡΟΥ: cum aquila. Quin. & Mesopotamiæ quoque partem sibi vendicaverat. Teste Dione lib. 68. pag. 778.

Trajanus, qui initio anni V. C. 865. cum Articu-
eio Pæto Consulatum acceperat, ineunte vere in Ar-
menios & Parthos profectus est, iis bellum illaturus;
propterea quòd (ut ipse dicebat) Rex Armeniorum
non ab se, sed à Rege Parthorum diadema acce-
pisset: sed revera id bellum suscepit adductus gloriæ
cupiditate. *Id. Dio ibid. pag. 778.* Quam rem, licet in-
tra plures annos gestam, in hunc unum annum con-
icit Eusebius: eò quòd vertente Abrahami anno 2129.
fuerit inchoata: Parthis Armeniam invadentibus, quæ
in Imperatoris Romani clientelâ erat.

Hâc verò expeditione contra Parthos institutâ,
Trajanus Româ egressus est, anno Imperii sui 15°. apud
Malelam 16°. (sed lege 13.) mensis Hyperberetæo,
seu Octobri. Nam auctor ille Antiochenus, qui sua
ex Domnino Chronographo mutuatur, ab anno Abra-
hami ineunte 2129^a. computat, qui est Arsacidarum
368us.

Cùm autem Imperator Trajanus Athenas adpelleret,
Legati quidam Chosrois illuc eum convenêre, qui &
pacem petebant, & munera secum adferebant. Nam
quia de profectioe Trajani Chosroes acceperat,
quodque factis ille fidem minis suis adstrueret, trepi-
dare cœperat; remissaque animi elatione, miserat
oratum suppliciter, ne bello invaderetur; & Arme-
niam pro Parthamafiride, Pacori & ipso filio, pete-
bat; utque diadema illi mitteretur, rogabat. Etenim
Exedarem, qui nec erga Romanos, nec erga Parthos
ex officio se gereret, regno abdicatum per se aiebat.
Dio lib. 68. pag. 778.

Legatis auditis, Imperator Trajanus nec accepit illa

ARSAC. 368. munera, nec aliud quidquam vel respondit, vel rescripsit; extra hoc solum, amicitiam factis, non verbis probandam: ideòque se, postquam in Syriam venisset, facturum omnia, quæ fieri par esset. *Id. Dio ibid.* In ea igitur sententia persistens Trajanus Asiam Ciliciamque, finitimis cum Provinciis, peragravit, ac Seleuciam adpulit ad portum Batyllum, *μηνι Απελλέω τῷ καὶ Δεκεμβεῖ*. Legendum ex Domnino apud Mal-
lelam, *Απελλαίω*; mense *Apellao*, seu Decembri.

Interea Chosroës trepidus, ob Imperatoris Romani adventum, Ctesiphontem sese receperat, copias undique colligens. At bella civilia quàmplurimos milites abstulerant, nec cessaverat adhuc inter Parthos seditio; ut innuere videtur Dio, dum Trajano Babylonem adventante, notat fuisse tunc adhuc eos inter populos tætram seditionem. *Dio lib. 68. pag. 783.*

Trajanus mensis Audinæi, sive Januarii, die septimo, *ἡμερᾶ ε* (supplendum *βδδμν*) feriâ septimâ, per portam auream, seu Daphniticam, veniens, Antiochiam Syriæ ingressus est, coronam capite gestans ex ramusculis oleagineis contextam. *Malela ut suprâ.* Antiochiæ cùm esset Imperator, Abgarus (*sic enim semper in nummis*) Osrhoenus, ei non ipse quidem occurrit: munera tamen, & Legatos cum mandatis ab amicitia non alienis, misit. Is enim pariter & Trajanum, & Parthos metuens, utrique parti studebat; siquidem à Pacoro Regis nomen, ut suprâ dictum est, acceperat: ac propterea cum Trajano congredi noluit. *Idem Dio ibid. pag. 779.*

Postquam Trajanus vere in fines hostium penetravit, Satrapæ qui eas administrabant regiones, regesque

cum magnis muneribus obviam ei processêre. Parthamafiris autem, ceu vi cogente, hujusmodi quiddam fecit. Primùm Trajano scripsit, tanquam Rex: &, quia nihil rescriptum esset, alias denuò litteras dedit, omisso nomine regio; Marcumque Junium Cappadociæ Præsidem, ad se mitti postulavit, velut aliquid per eum petiturus. At Trajanus Junii filio ad eum ire jussu, Samosata progressus ipse, citra pugnam oppido potitus est. Indè Satala pervenit, & Anchialum, Neniochorum Machelorumque Regem donis mutuis coonestavit. *Idem Dio ibid. pag. 779.*

Ad oppidum autem Armeniæ Elegiam Parthamafiridi copiam adeundi sui fecit. Intra munitionem castrorum ipse pro tribunali confederat. Parthamafiris, eo salutato, diadema capiti detraxit, eoque ad Trajani pedes posito, tacitus adstitit; dum id sibi redderetur, expectans. Cum autem, hoc facto, milites clamorem unâ sustulissent, ac Trajanum tanquam in victoriâ quâquam, Imperatorem appellassent: (quippe victoriam hanc sine bello partam, & incruentam vocabant; propterea quòd Regem Arfacidam, Pacori filium, Chosrois è fratre genitum, adstantem Trajano sine diademate videbant, veluti captivum.) *Idem Dio ibidem.* Atque ideò Trajanus secundò à Senatu *Optimus, Armeniacus* verò à militibus est dictus. Illo igitur militum clamore perterritus Parthamafiris, ad contumeliam perniciemque suam id factum putavit. Quamobrem sese convertit, quasi fugiturus. Ubi verò circumdatum se militum coronâ conspexit, deprecatus est, ne quid in turba dicere cogeretur. Itaque deductus in Trajani tentorium, nihil eorum quæ volebat impetravit. *Dio lib. 68. pag. 779. & 780.*

ARSAC. Exsiliente verò Parthamasiride præ iracundiâ, etiam
 386. indè mediis è castris eum Trajanus arcessivit, iterum-
 que conscenso tribunali, quæcumque volebat, audien-
 tibus universis ei dici jussit: ne qui fortè nescii rerum
 earum, quæ seorsum inter ipsos actæ prolataque fuif-
 sent, diversa quædam confictis fabellis spargerent.
 Id verò cum audiisset Parthamasiris, non continere se
 potuit amplius; sed magnâ libertate, cum alia pro-
 tulit in medium; tum quòd minimè victus, nec bello
 captus, sed sponte suâ venisset, in persuasione certâ,
 futurum uti nec ulla sibi inferretur injuria, & regnum
 perindè consequeretur, ac à Nerone Tiridates id im-
 petrasset. *Id. Dio ibid. pag. 780.*

 Ei autem Trajanus, præter alia, vicissim respondit,
 ad rem quæ facerent; & Armeniam nemini se relic-
 tutum dixit, quòd ea juris Romani Præsidentem Roma-
 num habitura esset: Ipsi tamen abeundi, quòd vellet,
 potestatem facturum. Hoc modo Parthamasirim cum
 iis Parthis, quos secum habebat, dimisit; cum equites
 quosdam ipsis duces dedisset, uti nec cum aliquo
 colloquerentur, nec novi quid moliri possent. Omnes
 autem Armenios, quotquot cum ipso venerant, totâ
 regione jam veluti suæ subiectos ditioni manere jussit.
 Id. Dio ibid.

ARSAC. Cum igitur præsidia Trajanus in locis opportunis
 369. reliquisset, Edeßam venit, ibique primùm Abgarum
 vidit. Nam antea quidem ille tam Legatos, quàm mu-
 nera sæpius ad Imperatorem miserat: sed ipse modò
 propter has, modò propter illas causas non accesserat;
 uti nec Mannus (*ita ex nummis*) Arabiæ finitimæ Re-
 gulus, nec Anthemusiæ Phylarchus, sive Rex Spora-

ces. Tunc verò partim persuasus ab Arbande filio, ARSAC. 369.
 egregiâ formâ præstante, ideòque Trajani familiari-
 tatem adepto, partim hujus jamjam præsentis metu
 perculsus, adventanti profectus est obviam, seque
 purgato, veniam consecutus est. Nam filius ei splen-
 didæ supplicationis instar aderat. Abgarus quidem indè
 Trajani amicitiam meruit, eique tunc epulum præ-
 buit, in quo filium barbaro quodam more saltantem
 produxit. *Id. Dio ibid. pag. 780.*

Cùm autem venisset in Mesopotamiam Trajanus,
 jamque missi pacis componendæ Præcones & Legati
 essent tam à Manno, quàm ab Abaissaro; cui bellum
 Chosroes inferebat, ideòque se hic Armeniâ *minore*
 Mesopotamiâque, quàm ceperat, ultrò cessurum of-
 ferret: nec Abaissaro se fidem priùs habiturum respon-
 dit, quàm profectus ad se, quemadmodum polli-
 cebatur, ipsis factis promissa confirmasset: & cùm aliis
 de causis Mannum suspectum habuit; tùm quòd au-
 xiliares ille copias Adiabænæ Regi Bebarsapi suppe-
 ditasset. *Id. ibid.*

Ideò igitur Trajanus non ampliùs eos, ut ad se ve-
 nirent, expectandos duxit; sed in Adiabenen ad ipsos
 deflexit. Hoc modo tùm Singara, tùm alia quædam
 oppida, citra pugnam ullam, operâ Lucii Quieti Le-
 gati in potestatem venerunt.

Adenystræ permunitum erat castellum. Eò missus
 Legati nomine fuit ad Bebarsapem Centurio quidam
 Sentius nomine; & ab eo in vincula conjectus, in
 castello commorabatur. Cùm autem Romani propiùs
 illuc accessissent, quosdam ex iis, quos vinculorum
 socios habebat, instruxit; & è vinculis unà cum ipsis

elapsus, interfecto præsidii magistro, portas suæ nationis militibus aperuit. *Dio ibid.* 781.

In ea autem expeditione Trajanus pedibus iter faciebat semper cum exercitu; instruebatque milites, quoties proficisceretur, eosque variis modis ductabat. Itaque pedibus non aliter quàm illi, transibat flumina. Eâ ratione suos & verbo & exemplo docens, nil non tentat, nil non expugnat: atque inter cætera, validissimis urbibus Nisibi, Batniisque captis, PARTICUS in Mesopotamia cognominatus est; &, hieme tunc adventante, Antiochiam est reversus. *Id. ibid.*

Antequàm verò Trajanus Antiochiam proficisceretur, Mesopotamiæ Præfectum imposuit; cùm eam in Provinciam Romanam, sicuti & priùs redegerat Armeniam, jam tùm quoque redegisset. Senatus autem, quò utriusque rei memoriam posteris mandaret, eam in æreis hujus Imperatoris nummis consignavit. Ex quibus unum hîc, Lectoris gratiâ, adponendum esse existimavimus.

In antiqua Nummi parte caput cernitur Trajani Imperatoris, cum solita epigraphe: IMP. CÆS. NERVÆ TRAJANO AUG. GER. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P.

In posticâ verò stat Trajanus ipse paludatus, dextrâ hastam, lævâ parazonium gestans: inter duas fluviorum figuras, hinc & indè cum urnis suis & arundinibus humi decumbentes, Tigrimque & Enphratem designantes; à quibus Mesopotamia circumscribitur. Ad pedes Imperatoris Armenia etiam humi sedet, capite tiarâ exornato, at mœsto ac demisso vultu, & manibus revinctis, cum Epigraphe: ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTÆ.

ARSAC.

370.

Dum autem Trajanus immoraretur Antiochiæ, Dominicâ die 23. mensis Apellæi, seu Decembris, anno Antiochiæ 164. ex Malela ritè emendato, terræ motus ingens factus est, quo eorum, qui in urbe remanserant, infinita multitudo periit. Multi enim domibus collapsis urbis aliisque ædificiis obruti sunt. In quorum numero fuit Pedito Consul, qui statim mortuus est. Trajanus autem per fenestram ex ædibus, in quibus erat, effugit. Nam cum quidam inusitatae & plusquàm humanæ magnitudinis ad eum venisset, eduxit foras; ita quidem, ut parumper alicubi vulneratus, superstes manserit. Cumque plures ad dies terræ motus duraret, in circo sub dio agitabat. *Dio ut supra lib. 68. pag. 782. & 783.*

Ineunte vere Trajanus in hostilem terram ingreditur. Cumque ea regio, quæ ad Tigrim fluvium spectabat, materiam ad ædificandas naves non ferret, ea navigia, quæ in silvis apud Nisibim fecerat, plaustris in flumen convehi jussit. Sic enim comparata fuerant, ut dissolvi facilè ac conjungi possent. Indè naves has junxit, & magnis quidem cum molestiis, ad montem Caræm; cum Parthi ex adverso consistentes impedirent. Sed tanta Trajano erat navium copia, tantæque multitudo militum, ut aliæ celerrimè conjun-

ARSAC. gerentur; aliæ plenæ gravis armaturæ militibus atque
 370. sagittariis, vim Parthorum antè prohiberent; aliæ hinc
 & illinc periculum facerent; quasi transituræ essent.
Dio ibid. pag. 783.

His rebus perterriti Barbari, simul quòd tanta multitudo navigiorum in regione arboribus vacuâ conspiceretur, ipsi terga dant. Romani flumen transeunt, Adiabenemque omnem, quæ pars est Assyriæ ad Ninum pertinentis, in suam potestatem redigunt; itemque Arbela & Gaugamela; ubi Alexander olim Darium superaverat. Post Babylonem usque veniunt, propter hostium, à quibus prohiberentur, solitudinem. Nam Parthorum vires comminutæ erant bellis civilibus: (scilicet, regnante Pacoro, nuper mortuo:) eratque tunc inter eos adhuc seditio. Sin autem heic conjicere liceat, ei seditioni locum dedisse putem Pacori filium Parthamasirim, Armeniâ expulsum; nec sat graviter à patruo Chosroe defensum.

Interea constituerat Trajanus Euphratem, factâ fossâ in Tigrim derivare, ut per eam naves ad pontem faciendum duceret. Sed, ubi eum altiore Tigri esse intellexit, mutavit consilium; veritus, ne, si id faceret, Euphrates navigari non posset, quòd amnis impetuosiore fluxu in partem declivem tenderet. Itaque navibus per phalangas, sive pulvinos, transportatis per interjectum utrique flumini spatium, quod perexiguum est, (nam Euphrates totus in paludem fluit, indeque cum Tigri jungitur) Tigrim trajicit, post Ctesiphontem ingreditur. Quâ urbe captâ, *Imperator* appellatus est, confirmato *Parthici* cognomine. *Dio ibid. pag. 784.*

Cùm verò Ctesiphon esset Parthorum Principum Regia; idcirco in nummis, quos ex auro tunc temporis cudi jussit Trajanus, eâ receptâ urbe, PARTHIAM CAPTAM jure ac meritò videtur inscripsisse: veluti in nummo hoc aureo superstite observare est: in cujus aversâ parte duo adfunt captivi lugentes, atque sub trophæo Parthicis armis onusto hinc & inde humi sedentes; cum illa inscriptione, PARTHA CAPTA. Quod autem ad trophæum attinet, iis omnino simile est, quæ, post reportatam insignem aliquam victoriam, in terra hostili erigebantur.

ARSAC.
370.

Postquam igitur Trajanus Ctesiphontem cepit, invasit eum cupiditas navigandi secundo flumine in mare rubrum. Sinus est maris Oceani, quem Sinum Erythræum ab Erythro, qui regnum illic tenuit, appellant. Messenen quoque insulam Tigridis (propè ostium fluminis) in quâ Athambilus regnabat, nullo labore cepit: atque iis in locis propter vim hiemis, & rapidum Tigrim, æstumque maris, in magnum periculum venit. Sed & qui Spasini vallum (urbem ita dictam) (atque à Rege Characenorum olim conditam) habitabant, erantque in ditione Athambili; Trajanum amicè receperunt.

ARSAC.
371.

ARSAC. 371. Indè venit ad Oceanum; ac de Indis quoque cogitare cœpit: cùm tamen ea, quæ ceperat, tueri non posset. Dum enim navigat versùs Oceanum, atque indè revehitur; ea quæ ceperat, omnia maximo tumultu defecerunt: præfidiis, quæ apud eas gentes reliquerat, ejectis à singulis, aut cæsis. Atque hæc ad Trajanum, dum esset in navi, perferuntur.

ARSAC. 372. Cognitâ igitur defectione, Lucium & Maximum contra rebelles mittit. Maximus prælio superatus, obiit. Lucius cùm alia præclarè gessit, tùm Nisibin recuperavit: Edessam expugnavit, direptamque incendit. Seleucia ab Erucio Claro, & Julio Alexandro Legatis capta & incensa est.

Verùm Trajanus metuens, ne Parthi quoque aliquid molirentur, Regem eis dare constituit. Itaque ut Ctesiphontem venit, convocatis in magnam planitiem Romanis omnibus Parthisque, qui tùm aderant, excelsum tribunal conscendit. Ibi apud eos de rebus ab se gestis gloriatur, deindè Parthis Regem designat Parthamaspatem (quem Malela Chosrois Regis hostem esse ait, utpote, qui Exedarem patrem ex Armenia depulerat) eique diadema imponit.

En numisma æreum primæ formæ à Senatu percussum in memoriam Parthamaspatis Regis à Trajano Parthis dati. Trajanus in tribunali sedet adstante ponè cum Præfecto Prætorii Coram Trajano stat Parthamaspates, cujus capiti diadema Imperator imponit. Ante tribunal Parthus unus, totius populi nomine, flexo genu, junctisque manibus, supplex Regem ab Imperatore petit.

ARSAC.
372.

His perfectis, Trajanus Ctesiphonte in Arabiam profectus adoritur Agarenos, qui & ipsi defecerant, quorum civitas, neque magna est, nec dives; finitimaque regio magna ex parte deserta, quod in eâ aquæ rarò inveniantur, atque illæ parùm salubres; quodque in ea ligni pabulique magna sit penuria. Ex quo fit, ut ibi magna hominum multitudo, diu esse non possit. Tum verò ardentissimis caloribus, quibus exposita est, defenditur. Quamobrem expugnatione relictâ, Trajanus recessit, nec multò post in morbum incidit. *Dio lib. 63. pag. 785, & 786.*

Cogitabat iterum exercitum in Mesopotamiam traducere, sed ingravescente morbo, iter in Italiam navigio cepit, Ælio Hadriano in Syria cum exercitu relicto. Itaque Romani, captâ Armeniâ, ac magnâ parte Mesopotamiæ, superatisque Parthis, frustra tot labores suscepisse, totque pericula adiisse visi sunt; propterea quod Parthi Parthamaspatem detestati, regi suis moribus cœperunt. *Id. ibid.*

Tandem Trajanus aquâ intercute, seu hydropisi laborans, Selimantem urbem Ciliciæ perlatus est; in qua mortem illicò obiit A. D. Id. Augusti, postquam regnâset annos decem & novem, menses sex, & dies quindecim. Atque huic successit in imperium Hadria-

ARSAC. nus, qui Syriæ præerat, tunc autem Antiochiæ morabatur. *Dio ut supra.*
373.

Adeptus imperium Hadrianus, ad priscum se statim morem instituit, & tenendæ per orbem terrarum paci operam impendit. Nam deficientibus his nationibus, quas Trajanus subegerat, Mauri laceſſebant, Sarmatæ bellum inferebant, Britanni teneri sub Romana ditione non poterant, Ægyptus seditionibus urgebatur, Lyciâ denique ac Palæſtina rebelles animos efferebant. Quare omnia trans Euphratem ac Tigrim reliquit; exemplo (ut dicebat) Catonis; qui Macedonas liberos pronuntiavit; quia teneri non poterant. *Pſamatôſirim;* (lege *Parthamaſpatem*) quem Trajanus Parthis Regem fecerat; quod eum non magni ponderis apud Parthos videret, proximis gentibus Regem dedit. *Spartianus in Hadriano.*

Interea Parthi Regem suum Chosroëm è superioribus Satrapiis, in quas conceſſerat, accerſiunt, eumque, Parthamaſpate expulſo, omnes provinciæ recipiunt. Hadrianus enim, ut ait Eutropius, Trajani gloriæ invidens, ſtatim provincias tres reliquit, quas Trajanus Romano addiderat imperio; & de Aſſyria, Meſopotamiâ & Armeniâ revocavit exercitus; ac finem imperii eſſe voluit Euphratem. *Eutropius lib. 8.*

Parthos autem in amicitia ſemper habuit Hadrianus Auguſtus, quòd ex Parthiâ Regem retraxit (Parthamaſpatem) quem eis Trajanus impoſuerat. Armeniis quoque, qui ſub Trajano Legatum tantum habuerant, Regem habere permiſit (eundem Parthamaſpatem) quem in Exedaris Regis ſui deſuncti locum, dari ſibi à Cæſare ſupplices ii populi petierant. *Spartianus in Hadriano.*

Cæterum, cum de Mesopotamiâ ab Hadriano Augusto Parthis relictâ loquitur Eutropius; intelligendum illud est de ea Mesopotamiæ parte, quam Arsacidæ prius obtinuerant, cujusque primariæ urbes erant Amida & Nisibis. At alteram ejusdem regionis partem, *Osfroënen* dictam, quam alluit Euphrates, quæque Abgaro Regulo eâ fuerat lege concessa, ut tributum penderet; non Parthis, sed indigenis Regulis parere voluit Hadrianus. Ita & Mesopotamii, qui in eo tractu erant, videlicet Rhēsainēsii, ad fluvium Chaboram in eâdem Osfrohēne siti, sub iisdem dominis, quibus antea paruerant, remanserunt: ut ex eorum nummis colligitur.

Igitur Ælius Hadrianus, inquit Aurelius Victor, pace ad Orientem compositâ, Romam regreditur: ubi spectacula, quæ *Parthica* nominabantur, in honorem Divi Trajani Augusti edidit. Quæ quidem spectacula, teste Dione, per multos annos celebrata sunt: postea verò, ut alia multa, in usum esse desiērunt. *Dio lib. 69. pag. 788.*

Interea Chosroes pacis à Romanis concessæ temporibus fretus, regiones suas, quæ bello exhaustæ fuerant, tributis imminutis, mirum in modum sublevavit; quò Parthorum omnem sibi benevolentiam conciliaret. At, quamquam plurimos annos regnaverit, nihil tamen de ejus gestis protulerunt Historici. Ex solis igitur illius nummis, Arsacidarum Epochâ insignibus, discimus pacatè eum populis suis præfuisse.

Cum verò singulas Imperii Romani provincias perustrare decrevisset Hadrianus, dum in Asia esset atque in Syria, Toparchas & Reges ad amicitiam invi-

ARSAC.
373.

ARSAC.
374.

ARSAC. 374. tavit; invitato etiam Chosroe, Rege Parthorum, (qui ad eum venit,) remisâque illi filiâ, quam Trajanus ceperat; ac promissâ sellâ aureâ, quæ itidem capta fuerat. Atque eâ ratione bellum, quod à Parthis ob causas memoratas jamjam imminabat, Hadriani cum Chosroe colloquio repressum fuit. Addit idem Spartianus in Hadriano, at præpostero ordine; Parthis amicis usum esse semper Hadrianum; propterea, quod inde Regem retraxit, quem Trajanus imposuerat. *Spartianus in Hadriano ibid.*

Antequam Hadrianus Imperator ex Orientalibus Romani Imperii provinciis in Italiam regrederetur, ne quid pacem cum Parthis & finitimis barbaris initam turbare posset, Mesopotamios, eorumque Regulos, Osrhoënos scilicet, omni tributorum onere liberavit. Quâ de re Spartianus: „ A Mesopotamiis non exegit „ tributum, quod Trajanus imposuit. Idque omnino probant Rhésainesiiorum nummi plurimi Trajano Decio Augusto & Etruscillæ ejus uxori, percussi cum Epocha ab anno illo Urbis conditæ 886. desumpta. Quos nummos in nostro de Imperatorum Romanorum Nummis in Coloniis percussis Libro, pag. 285, 286, &c. descripsimus.

Verumtamen Hadrianus, promissam licet, auream Chosroi sellam non remisit; quæ Romæ asservata est, eam fortassis ob causam, quod eo ipso anno obiisse Chosroes videatur: relicto successore filio Vologese: postquam annos sex & viginti regnavisset.

NUMMUS
ARSACIS CHOSROIS.

EX MUSEO CL. V. CAROLI CÆSARIS BAUDELOTII
I. C. PARISINI.

Caput Regis mediocriter barbati, & diademate ornati:
ante. quod litteræ numerales ΔOT, id est 374. In
aversâ parte caput turritâ coronâ, necnon diade-
mate insigne: ante quod littera initialis A, id est,
ARSACIA.

ÆREUS nummulus, ei omninò similis, quem in Arsaci-
darum Regum serie, sub Pacoro, ob publicas bello-
rum civilium calamitates, ut suspicati sumus, primùm per-
cussum esse observavimus; ecce sub alio Rege iterùm prodit:
parvi quidem, si materiam solam; plurimi verò, si raritatem
spectes atque elegantiam; æstimandus. Eum Vir clarissimus
Carolus Cæsar Baudelotius inter plurimos, quos possidet,
eximiæ raritatis nummos, jam in eo vulgavit libro, quem de
peregrinandi utilitate vernaculâ linguâ composuit.

Hic nummulus conspicitur in tomo II. p. 605. Tab. num. 4.

Sed perperam Scalptor in eo scripsit ΔOP pro ΔOT : ut ipse nummuli dominus postmodum probè animadvertit : qui mihi, tanquam veteri amico suo, eum æri incidendum libentissimè commodavit. Scalptoris autem errorem agnoscet statim & ipse lector. Æra cum litteris ΔOP , id est, 175. incideret in annum quintum regni Mnaskiris, qui Rex annos tùm erat nonaginta natus; barbamque admodum prolixam alebat, ut suo loco videre licuit.

Hic autem nummulus juniorem adhuc Parthorum Regem exhibet, barbà non oblongâ, carnosâ & vividâ facie; talemque omninò, qualem fratrem Pacori Chosroen fuisse consentaneum est; cùm æræ Arfacidarum ΔOT , id est, 375us. annus ageretur. Quo quidem anno pauciores supra triginta annos natus erat Chosroes; nondumque nonum regni sui annum compleverat; posteaquàm, cùm è Mesopotamiâ, tùm ex aliis regionibus, quas Trajanus Augustus victricibus armis occupaverat, revocatis ab Hadriano Imperatore Romanis exercitibus; ipse à Parthis fuisset avitum in solium restitutus.

Sin verò in tantulo nummuli spatio fastosi illi tituli, quos sibi Parthorum Reges adrogare soliti erant, desiderentur: aliundè tamen haud mediocri certè lætitia animum subit; cum earum numeralium litterarum ope, Chosrois nobis effigies certiori exhibeatur fide; quàm in argenteo nummo drachmali; in quo proprium quoque Regis illius nomen non exaratur. Undè, meo quidem iudicio, æreus hic nummulus argenteo drachmali longè est anteponendus.

Littera A. haud dubiè initialis est nominis urbis, in qua signatus est nummus. Plurimæ in vasto Parthorum Imperio occurrunt urbes, quæ ab hac littera exordium habent. Undè in quam earum percussus est nummus, aliquis remaneret dubitandi locus: nisi usu receptum foret Regiis utribus Monetarias officinas semper adsignari. Quapropter hæc litteram A. *Arfaciæ* Parthorum Regiæ initialem esse nemo non fatebitur.

ARSACES XXVI.

[ARSAC.]

389.

ARSACES VOLOGESES. II.
 REX PARTHORVM. XXVI.

*In museo D. Vaillant D.M
 ex num arg. drach.*

OLOGESES, hujus nominis secundus,
 patre Chosroe defuncto, Parthorum Im-
 perium adeptus est.

Eodem anno bellum Alanorum (hi [ARSAC.]
 sunt Massagetæ) Rex Iberorum movit; 390.
 ac Mediam quidem totis viribus infestavit; Armeniam

Sf ij

ARSAC.
390.

verò Cappadociamque tantum adtigit. Post, Alanis partim muneribus à Vologeso persuasis, partim metu Flavii Arriani Præsidis Cappadociæ adductis; bellum hoc finem habuit. *Dio lib. 69. pag. 794.*

ARSAC.
391.

Cæterum Romam Vologeses Legatos misit, qui Pharasmanem accusarent propter Alanos in Mediam inductos. Eos autem Legatos in Senatum Hadrianus introduxit: Cumque huic Senatus negotium iis respondendi commisisset; & scripto responsa complexus est, & ipsis ea recitavit. Interea Pharasmani Ibero, cum uxore Romam profecto, imperium auxit Hadrianus, & in Capitolio sacrificare permisit; equestremque statuam in Æde Bellonæ posuit. *Id. Dio ibid.*

ARSAC.
393.

Verum non multo post Hadrianus apud Baias Idibus Juniis mortuus est: annos natus 62. menses 5. ac dies 19. cum annos 20. & menses 11. regnavisset. Ei que Antoninus Pius in imperium successit.

ARSAC.
394.

Defuncto Hadriano, Vologeses Romam iterum Legatos misit, qui, honoris causâ, Antonino Pio, imperium adepto, coronam auream deferrent. Æternam ejus facti memoriam Senatus in æreis hujus Imperatoris nummis conservari voluit. En unum è multis hæc proferam.

Exhibet nummus ab una parte laureatum Antonini Augusti Pii caput. Ab altera stat mulier patrio more vestita, onusta sagittis pharetræ lævam imponens, dextrâ verò radiatam coronam gestans, cum Epigraphe PARTHIA: ut coronam hanc auream, solitum Regum amicorum munus, novo Imperatori Romano dono missam esse à Rege Parthorum significet.

ARSAC.
394.

Legati Vologesis etiam in mandatis habuisse videntur, ut ab Imperatore Antonino Pio sellam auream Chosrois patris reposcerent, quam Hadrianus redditurum se ei promiserat. De qua ita Capitolinus in *Antonino Pio*. Sellam regiam Parthorum Regi repetenti, quam Trajanus ceperat, pernegavit.

Cum Parthamaspatēs paterno Armeniæ regno ab Hadriano redditus, supremum diem obiisset; *Achemenides*, ejus filius, (ex Iamblichō apud Photium) ut Romanorum benevolentiam sibi conciliaret, non à Parthorum Rege Vologese, quamvis Arfacida & ipse esset; sed ab Antonino Pio diadema recipere maluit. Ideoque Legatos Romam misit, qui id sibi muneris ab Antonino supplices peterent. Hujus votis Imperator annuit lubens. Et certè egregium hunc nummum æreum cudendum curavit, Senatus tam præclari facti memoriam, silentibus omnibus Historicis, ad nos usque perlaturum.

ARSAC.
395.

ARSAC.

395.

Ab unâ parte nummus laureatum caput exhibet Antonini Pii, cum Epigraphe: ANTONINUS AVG. PIUS TR. P. II. COS. II. Ab alterâ ea legitur inscriptio: REX ARMENIIS DATUS. Stat Achæmenides, regiâ indutus chlamide, dextramque capiti diademate ornato admovet: dextram quoque ei impo-
nente Antonino Pio; suâque auctoritate factum veluti confir-
mante. Togatus est Imperator, ut regnum Armeniæ Achæ-
menidi contulisse se volentem volenti demonstrat; cum neque
ullum antea intercessisset bellum, neque ullum tùm interce-
deret. Item Consul secundùm dicitur. Quî Antonini Consulatus
in annum cadit V. C. 893. quo Armeniæ regnum Achæmenidi
fuisse ab eo concessum discimus: anno videlicet æræ Arsaci-
darum 395. regni verò Vologesis septimo.

ARSAC.

396.

Interea iratus Vologeses, quòd Antoninus Pius au-
ream patris sui Chosrois sellam, etsi ab Hadriano
promissam, pernegasset; quòdque novissimè Achæ-
menides Arsacida, non à Parthorum Rege, sed ab
Imperatore Romano diadema accepisset: eas ob cau-
sas utrique infensus, Armeniæ inhiabat; eique mòx
invadendæ rôtus jam incumbibat. Quod ubi primùm
rescivit Antoninus Pius, ad eum scripsit, minasque
ei intentans, omnem ejus conatum in ipso, ut ita
dicam, limine repressit atque coercuit. Quâ de re lo-
quitur his verbis. Capitolinus in Vita Antonini Pii:
„ Parthorum Regem ab Armeniorum expugnatione
„ solis litteris repulit.

ARSAC.

416.

In summa igitur tranquillitate ac pace conquievit
omnis Oriens, quamdiu vixit Antoninus Pius: At, eo
optimo Imperatore Non. Martii an. V. C. 914. de-
mortuo; simul ac primùm M. Aurelius Antoninus &
L. Verus, ejus gener, Imperium Romanum unâ gu-
bernare cœperunt; Vologeses mediatum jam sub Pio
bellum denuò instauravit. De quo ita Capitolinus in

Vita Marci Antonini. „Fuit eo tempore etiam *Par-* ARSAC.
thicum bellum, quod Vologesus paratum sub Pio, “ 416.
 Marci & Veri tempore indixit: fugato L. Attidio Cor- “
 neliano, qui Syriam tunc administrabat. “ *Capitolinus*
in Vita Marci Antonini.

Nuntiata morte Achæmenidis, arma statim Vologeses intulisse in Armeniam videtur, ut Soæmi, ejus filii, atavis editi regibus, regnum invaderet. Hic à Severiano Cappadociæ Præfecto auxilium petiit, & obtinuit. Verumtamen regno expulsus, salutem fugâ quærere, Romamque sese conferre coactus est. Atque interim Vologeses omnem exercitum Romanorum Severiano commissum ad Elegiam Armeniæ oppidum undique circumclusum unâ cum ipsis ducibus sagittis confecit.

Cæterum Lucianus narrat Severianum illum, antequàm in Armeniam proficisceretur, Alexandrum Dei Glyconis, sive Sacerdotem, sive Prophetam confu- ARSAC.
 luisse: eique redditum fuisse super expeditione in Ar- 417.
 meniam suscipiendâ tale responsum; adhortans illum ad regionis illius invasionem.

*Parthis, Armeniisque citato Marte subactis,
 Romam urbem repetes, & claras Tiberidis undas;
 Vertice ferta gerens radiis distincta serenis.*

Verum, posteaquàm vecors ille Gallus, Oraculo nimium confusus, incursione factâ, cum exercitu ab *Othriade*, (sive, ut aliàs legitur, ab *Osrhoë*, præcipuo duce Parthorum) fuisset cæsus: Oraculum illud impostor Alexander sustulit à monumentis; aliudque

ARSAC. ejus in locum substituit hujusmodi.

417.

*Agmen in Armenios ne duc ; neque enim expedit illud:
Ne tibi femineis vir amictus vestibus , arcu
Exitium immittat , vitæque ac lumine privet.*

Lucianus in Vita Alexandri Pseudomantis. pag. 486.
& 487.

Apud eundem Lucianum in libro de ratione conscribendæ historiæ pag. 357. Callimorphus Historicus dicitur de morte ejusdem Severiani scripsisse ; cæteros quidem omnes deceptos fuisse , qui putarint eum gladio interfectum , quando inediâ perierit.

Dum hæc in Armenia geruntur , ad Parthicum bellum , Senatu consentiente , missus est L. Verus Augustus : Romæ verò Marcus Antoninus remansit ; quòd res urbanæ Imperatoris præsentiam postularent. At Lucius Verus , Provincias obeundo , luxui & popinis adeò vacavit , ut , exeunte tantùm autumno , in Syriam perveniret. Itaque Laodiceæ hiemavit ; ubi , comparato maximo militum numero , veris initio Antiochiam usque progressus est. In deliciis autem apud Antiochiam & Daphnen vixit , armisque se gladiatoriiis & venatibus exercuit ; cùm per Legatos bellum Parthicum gerens , *Imperator* à militibus esset appellatus. Ex ea igitur urbe Lucium Statium Priscum , Consularem virum , Legatum suum in Armeniam misit : ipse Antiochiæ remansit ; ut indè omnia disponderet , & sufficientem commeatum copiam militibus suis suppeditaret.

Interea gestæ sunt res in Armenia prosperè adversus
Hosroem

Hofroem Vologesis Ducem per Statium Priscum : Ar-
taxatis oppugnatis & captis: delatumque *Armeniacum*
nomen utrique Principum : quod Marcus per verecun-
diam primò recusavit : postea tamen recepit. *Capitoli-
nus in Marco pag. 26.* Narrat tamen Lucianus *pag. 347.*
primò in Armenia Romanos magnâ clade affectos fuisse:
deindè verò ingentes ac veluti continuas reportavisse
victorias. Itaque Armeniâ omni recuperatâ, Soæmus,
ejus Rex, qui, teste Iamblico apud Photium, Senator
primò, ac deindè Consul Romæ factus fuerat; ad ca-
pessendum patrium regnum Româ accersitus est.

ARSAC.
418.

Vologeses, cùm res suas per Hofroem Ducem, in
Armenia infelicitè gestas esse accepisset; ineunte vere
Syriam ingressus est; Syriis tùm defectionem cogi-
tantibus: *ex Capitolino.* Ast Avidius Cassius, quem ei
Provinciae tuendæ præfecerat Lucius Verus, adorien-
tem se Vologesum fortiter sustinuit; desertumque tan-
dem à sociis, ac terga vertentem infecutus, Seleuciam
& Ctesiphontem venit: deindè, vastatâ Seleuciâ atque
incensâ, Regiam Vologesi, quæ in urbe Ctesiphonte
erat, solo adæquavit. *Dio lib. 71. pag. 802.*

ARSAC.
419.

Eodem ferè tempore Abgarus, Osrhoenorum Rex,
suum erga Romanos obsequium publico monumento
testatus est; dum cudendos curavit nummos, ab una
parte L. Veri Augusti caput referentes, cum Epigra-
phe: Α. ΟΤΗΡΟC L. Verus: ab altera verò caput
suum mitrâ exornatum exhibentes, cum inscriptione
ΑΒΓΑΡΟC B. id est, ΒΑCΙΑΕΥC: *Abgarus Rex.*

Non multò post quoque Mannus, Regulus Arabiæ
ultra Euphratem sitæ, è regione Commagenes, haud
minùs fidum se Romanis amicumque professus est;

ARSAC. 419. cū nummum argenteum in honorem Lucillæ Augustæ, L. Veri uxoris, unā tū cum marito Antiochiæ degentis percussit; ejusdem Augustæ caput ab una parte; ab altera verò ipsam sub Cereris effigie exhibentem; cum inscriptione: BACIAETC MANNOC ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟC, *Rex Mannus, Amicus Romanorum*. Quos quidem nummos heic non exhibebimus. Operæ enim pretium facturos nos esse existimavimus; si nullorum aliorum nummorum icones, præter eorum, qui ad Parthos simul & ad Romanos spectant, huic nostræ Arsacidarum Historiæ adtexeremus: solam reliquorum descriptionem attulisse contenti: ne fortè rebus alienis suffertum opus in immensum succresceret.

Verum, ut ad ea, undè digressi eramus, revertamur; dum hæc geruntur ad Euphratem, Rex Soæmus ex urbe advenit; quem L. Verus, totâ Armeniâ recuperatâ, cūque ob id jam à militibus *Armeniacus* appellatus fuisset; in castris, præsentē exercitu, Armeniæ Regem constituit. At, ne ejusmodi facti memoria excideret, illud non solum Senatus in æreis hujus Imperatoris nummis Romæ percussis consignavit; sed etiam Verus ipse in aureis quoque, qui cudebantur in castris, publicavit. En unum heic oculis lectorum subjicimus.

Ab una parte caput laureatum L. Veri Augusti cernitur, cum Epigraphe : L. VERUS AUG. ARMENIACUS. Ab altera verò ARSAC. 419.
Sellæ curuli suggestui superimpositæ infidens exhibetur Imperator ; adstantibus hinc & inde ponè eum duabus figuris militaribus ; stante quoque infra suggestum ipso Soæmo : cui diadema Verus imponit , cum inscriptione : TR. POT. IIII. IMP. III. Cos. II. & in imo nummo: REX ARMEN. DAT.

Cæterum is suggestus indubiè probat L. Verum in castris, coram exercitu, Armeniæ regnum Soæmo contulisse. In cujus rei monumentum non solum Senatus ærea numismata cum typum exhibentia Romæ conflare curavit : sed etiam Verus ipse nummos aureos eodem typo insignes percuti jussit, suis ducibus erogandos. Quod quidem & Imperator & Senatus fecêre ; quò apertius declararent, supremam penès Romanos esse potestatem, ideòque etiam facultatem, ut & dandi, sic & eripiendi regnum Armeniæ : utpote quod à Lucullo atque Pompeio jamdudum Populo Romano vindicatum, ac nuperrimè in ejus potestatem à Trajano Augusto redactum fuisset.

Interea, posteaquàm Avidius Cassius Vologesem ultra Euphratem repulisset, in Mesopotamiam penetrare constituit. Ideò igitur L. Verus unà cum eo ad fluvium usque progressus est, ibique aliquamdiu remansit ; dum Cassius Mesopotamiam pervagaretur ; in qua Vologesis Dux Osrhoes castra posuerat. Hunc strenuè adortus est Cassius ; devictumque ac fugatum, tranare Tigrim cum magna perturbatione coëgit. Teste Historico Callimorpho apud Lucianum pag. 856. qui multis verbis, iisque sat inanibus, describit, qualis, eâ clade acceptâ, fuerit coma Osrhois per eum fluvium natantis ; & in quale antrum trepidus tandem ille effugerit.

ARSAC. Interim P. Martius Verus, unus ex tribus L. Veri
 419. Augusti Legatis, vir Consularis, (cujus videri potest Encomium apud Suidam in voce Μάρκος) Mediam cum valido exercitu ingreditur; eâque occupatâ ac devastatâ, Lucio Vero MEDICI cognomen adquisivit. Undè proculdubio in æreis quibusdam Lucii Veri nummis à Senatu percussis tria trophæa consignata sunt, cum Captivo sub unoquoque illorum sedente, eâque Epigraphe: TR. POT. VI. IMP. III. COS. II. Unum scilicet trophæum ob Armeniam receptam; alterum ob Mediam occupatam: tertium denique ob Parthos variis præliis devictos ac superatos.

ARSAC. Avidius igitur Cassius, fugatis undique Parthis, Ti-
 420. grim fluvium transgreditur; ac recto itinere Seleuciam pergit: quæ quidem urbs Romanos, ut amicos recepit. Attamen, ut testatur Capitolinus in Vero, Seleucia à Cassio contra fidem expugnata est. Quod quidem inter cæteros etiam Quadratus, belli Parthici Scriptor, inculcatis Seleucenis, qui fidem primi ruperant, purgat. Verùm, ut ut sit, non solum vastata est à Cassio Seleucia, sed etiam incensa; uti suprâ jam notavimus ex Dione lib. 71. pag. 802.

Post expugnatam, incensamque Seleuciam, Cassius ad Ctesiphontem pervenit: quam urbem, utpote propugnaculis destitutam, facillimè ingressus, ac depopulatus est; Regiamque Vologesis in ea constructam miro opere, solo adæquavit. Dio ut suprâ. Undè L. Vero Augusto *Parthici Maximi* inditum est cognomen: quod quidem & cum M. Aurelio Antonino habuisse commune æreus hic apertè nummus ostendit.

Ab una parte caput laureatum M. Aurelii Antonini exhibet nummus, cum Epigraphe: M. AUREL. ANTONINUS AVG. ARM. PARTH. MAX. id est, *Marcus Aurelius Antoninus Augustus Armeniacus Parthicus Maximus*. Ab alterâ ea legitur inscriptio: TR. P. XX. IMP. III. COS. III. hoc est, *Tribunicia potestate vigesima, Imperator quartum, Consul tertium*. Victoria stans dextrâ ramum lauri gerit, sinistram imponens scuto, trunco palmæ arboris superimposito, in quo hæ litteræ leguntur: VIC. PAR. *Victoria Parthica*. Similis occurrit æreus L. Veri nummus, cum Armeniaci & Parthici Maximi titulis; in cujus averſa parte idem quoque typus observatur, sed cum eâ inscriptione: TR. P. VI. IMP. III. COS. II. id est, *Tribunicia potestate sexta, Imperator quartum, Consul secundum*.

At nos hujus L. Veri nummi iconem hoc in loco exhibendam non duximus, cum jam paulò altius illius Imperatoris repræsentata sit effigies; cumque eadem illustria cognomina utrique Augusto, ob confectum bellum Parthicum, fuerint ex Senatusconsulto decreta.

Dum autem Avidius Cassius Babyloniam diripit, subito ea in urbe nata fertur pestilentia: ubi de templo Apollinis ex arcula aurea, quam miles fortè inciderat, spiritus pestilens evasit; atque indè non Parthos modò, sed & orbem ferè universum complevit; ut refert Capitolinus in Vero.

ARSAC. Cùm verò reverteretur Cassius , magnum , teste
 420. Dione, numerum militum amisit : qui partim fame
 enecti , partim morbo extincti sunt: ipse tamen cum
 reliquis militibus incolumis rediit in Syriam. *Dio lib.*
71. pag. 802.

ARSAC. Interea, tumultu apud Parthos exorto, ob vastatas
 421. Parthiæ Provincias, plurimasque eorum Urbes incen-
 sas igni tam sub Chosroe patre , quàm sub ejus filio
 Vologese: ab illis populis, pulso priùs in exilium le-
 gitimo Rege, novus Rex constituitur, ut ex rarissimo
 ejus nummo discimus: quem idcirco in Parthorum
 Regum serie collocavimus.

ARSACES XXVII. ARSAC. 422.

MONNESES
REX PARTHORVM. XXVII.

*In musco D. Vaillant D.M.
ex num. æreo. 2. formæ.*

ES contra Romanos à Vologese II. infelicitèr gestæ, Parthos ad seditionem incitarunt. Quod quidem ex Parthicis nummis coniecisse me fateor. Quoties enim Arfacidarum Regum deest nobis Historia, toties eorum numismata supplere abundè

ARSAC.
422.

possunt. Et certè ea nos docent à rebellibus Populis, in exsilium actum esse Vologesem; atque in ejus locum Nobilem quemdam Parthum, nomine Monnesen, fuisse substitutum. Quòd autem Vologeses II. ex folio deturbatus fuerit, neque nova res apud Parthos, neque mira videri debet. Ita enim priùs & Gotarzem, & Phrahatem IV, & Vologesem I. pariter è folio ejectos, ac postea restitutos, Arsacidarum, ut suprà vidimus, testantur Annales.

MONNESES, nomen est Parthicum, multis Nobilibus Viris commune. Ita enim vocabatur vir ille nobilis, cujus meminit in Antonio Plutarchus, quemque ex aula Phrahatis IV. fugisse ad Antonium, ac postea cum Phrahate in gratiam rediisse refert. Item *Anna-lum lib. 15.* à Tacito alius memoratur *Monneses*, cui Tigranis è regno Armeniæ exturbandi negotium Vologeses I. mandaverat. Undè apparet complures Nobiles Parthos variis temporibus eo fuisse nomine vocitatos.

Monneses verò, de quo nunc agitur, statim atque Imperium Parthorum est adeptus; contractis ex omnibus Provinciis militibus, ineunte vere in Mesopotamiam transgreditur. Quo comperto, Duces Romani, etsi fatigatis diuturno bello Legionibus, iterum tamen contra Parthos movère: ac L. Verum Augustum adhortati sunt; ne prioribus parta victoriis amitterentur, iter ad Euphratem unà secum susciperet. Illud enim testatur Capitolinus in Vero, his verbis: „Ad Euphratem tamen impulsu Comitum suorum secundò „profectus est.

Post prælium acre rursus Romanos inter & Parthos in Mesopotamia commissum, devicti ac profligati sunt Parthi.

Parthi. Ideòque L. Verus, ob res tam prosperè ad-
versus eos gestas, Imperator IV. ab exercitu appella-
tus est. At, ne Romani iterum Tigrim transgrede-
rentur; Parthi cum illis pacem his conditionibus pe-
pigère: ut deinceps Tigris utriusque Imperii terminus
foret; utque penès Romanos Mesopotamia remane-
ret. Quam quidem Provinciam postea Parthi recupe-
rare numquam potuerunt; licet eam multoties in-
cursionibus suis infestaverint.

His itaque pactis ac sancitis, L. Verus milites ve-
teranos Carrhis, quæ urbs est Mesopotamiæ, relinquit;
eamque Romanorum coloniam statuit: cujus rei ar-
gumento est Carrhenorum nummus; in cujus adversa
parte cernitur M. Aurelii caput cum solita Epigraphe:
in averfa verò ea legitur inscriptio: KO. ATP. KAP-
PHNΩN. id est, *Colonia Aurelia Carrhenorum*: crescen-
tique Lunæ superimpositum exhibetur caput Dei Luni,
qui præcipuè ea in urbe colebatur; ut refert *Spartianus*
in *Caracalla*.

Iisdem ferè temporibus supremum diem obiisse vi-
detur Armeniæ Rex Sohæmus; cui successit filius ejus,
Sanatruces nomine; de quo hæc scribit Suidas: SA-
NATRUCES, Armeniorum Rex; qui corpus quidem
habebat mediocre; sed animo erat ad omnia magno,
præcipuè verò ad res bellicas. Visus autem est & ac-
curatus justitiæ custos fuisse; & in ipsa victus ratio-
ne æquè castigatus & frugalis, atque vel præstantissimi
quique Græcorum & Romanorum.

L. Verus, Parthico bello post quadriennium con-
fecto, regendas Comitibus suis orientales Provincias
relinquens; Romam indè ad triumphum rediit: atque

ARSAC. unà cum M. Aurelio Antonino Romæ processit : ut
 423. testantur & Capitolinus in Marco , & ipsius Veri Augusti nummus ; in cujus averfa parte hæ litteræ cernuntur TR. P. XXI. IMP. III. ut & duo Imperatores in quadrigis , quas triumphalis pompa præcedit.

Monneses , pace cum Romanis initâ , in Parthorum regiam regressus est , ac copias dimisit. At regni Proceres turpe reputantes Mesopotamiam Romanis fuisse concessam ; utpote quæ solâ vi armorum ab Imperatore Trajano capta , ab Hadriano mox Parthis fuisset restituta : indignabundi , Monnesique multum infensi , cum eam ob causam , tum etiam eo quod non esset Arsacida , adeoque probrosam cum Romanis pacem fecisset ; eum è folio dejiciunt , statimque ab exsilio Vologesem II. revocant ; qui se tam strenuè contra Romanos gesserat. Quæ omnia , silentibus Historicis , colligimus , cum ex uno Regis Monnesis nummo , Epochæ Arsacidarum annum 422um referente ; tum ex altero Vologesis II. nummo , ejusdem Epochæ annum 423um exhibente. De quibus fiet infra à nobis mentio.

NUMMUS
ARSACIS MONNESIS.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis barbati & diademate ornati. In aversâ parte Rex idem sub Herculis nudi specie cippo innixi, necnon lævâ clavam gestantis, cum Epigraphæ: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΜΟΝΝΗΣΟΥ ΣΟΤΗΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ: id est, REGIS REGUM MONNESIS, SERVATORIS, ILLUSTRIS. In imo nummo Litteræ numerales YKB. id est anno 422.

EN effigies Monnesis Regis in Vologesis II. locum à Parthis suffecti, cujus nummus genuinam nominis illius appellationem nobis adserit; videlicet *Monnesen* per geminam Litteram N. exaratum: cùm Scriptores tamen omnes eum *Monesem*, vel *Monasem*, malè omninò, ut videtur, nuncupaverint. Ast apud Auctores non insolita res est. Siquidem *Manus* Arabiæ Regulus à Dione libro 88. nominatur, qui in argenteo Lucillæ Augustæ nummo à Seguino vulgato Edit. 2. pag. 158. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΑΝΝΟC dicitur. Undè appa-
Vu ij

ret, quantam priscae Historiae lucem adferant nummi. Quòd autem Monneses Arsacidarum sanguine ortus non fuerit, id planè ex ejus nummo liquet; in quo, superbo Parthorum Regum titulo ΒΑCΙΑΕΩC ΒΑCΙΑΕΩΝ contentus, ΑΡΤΑΚΟΥ nomen nequaquam adhibet. Jam verò, quidnam sibi velit insolitum in Parthicis nummis ΚΩΤΗΡΟC, id est, Servatoris, epitheton expendamus. Illud sibi adrogavisse videtur Monneses, ob egregium quoddam adversus Romanos facinus bellicum; quo populorum omnem sibi benevolentiam atque amorem conciliarit; quoque in turbulento illo rerum statu ad Parthicum solium viam sibi patefecerit. At, posteaquam turpem, ut ipsis videbatur, cum Romanis pacem fecisset, existimatio illa omnis, quam de eo primùm Parthi conceperant, citò ex eorum animis oblitterata est.

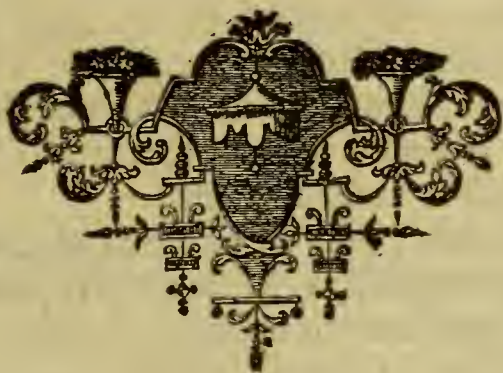
Monneses igitur sub specie Herculis illius ΣΩΤΗΡΟC, exemplo ΘΑΣΙΩΝ, hoc in nummo depingitur. Præcipuus enim apud Parthos erat hujus Dei cultus, ut jam in Phrahare IV. & in Gotarze observavimus: nec sine causa. Nam Parthi, perindè ac Persæ, *Herculem* tanquam *Solem* venerabantur. Uti Theologorum vetus erat opinio per *Herculem* significari *Solem*. Undè duodecim ei certamina sunt attributa: quòd videlicet duodecim signa singulis annis soleat permeare; ut refert Lilius Giraldus Syntagn. 10.

Hercules clavam solam, tanquam proprium insigne, gestat: nec leonis exuviis ornatur, propterea quòd heic pro Sole haberi videatur. Sedens exhibetur, quoniam (ut alicubi observavimus) ejus Sacris epulaturi sedebant. Teste Macrobio *lib. 3. Saturnaliorum*: qui & *lib. 1. Herculem* reverà *Solem* esse affirmat.

Æreus est nummus, sed argenteorum Tetradrachmalium magnitudine. Tenui verò argenti bracteolâ obductum olim fuisse nummum denotant superstites adhuc hujus metalli reliquiae. Quod quidem tùm factum fuisse propter res Parthiae difficillimas, summanque argenti penuriam autumamus.

Litteræ numerales ΥΚΒ. Epochæ Arsacidarum annum indicant 422um. Hæ in nummiis Regum Parthorum, modò recto, modò inverso ordine, Seleucidarum Regum more, inscribuntur. Tales autem Litteræ numerales, si quando in vetustis illis monumentis occurrunt, maximi sanè sunt momenti:

sicuti in hocce nummo conspicere est, qui medium Regni Vologesis II. tempus interruptit. Undè Vologesi II. proculdubio substitutum à Parthis fuisse *Monnesen* planè edocemur: cùm maximè alius sese nobis offerat Vologesis II. nummus; ejusdem Arsacidarum Æræ annum exhibens 423um.

ARSACES VOLOGESES II.

R E D U X.

VOLOGESES II. post ejectum è solio Monnesen, (quem tamen non expulsus regno fuisse, sed fato concessisse quidam existimant; at ex conjectura tantum:) anno uno elapso, postquam Monneses Parthorum Rex fuerat constitutus; regendas iterum Imperii Parthici habenas, omnium populorum consensu, recepit; eò acceptior suis, quòd ab alto Arsacidarum sanguine duceret genus; atque insuper, neque propter superbiam, neque propter crudelitatem; imò potius Procerum quorundam tumultu ac rebellionem, ob prosperos Romanorum contra Parthos successus, actus in exilium fuisset.

Itaque Parthi, post tot ac tantas clades, sub tribus continenter Regibus à Romanis acceptas, reliquum regni Vologesis tempus quietè peregerunt. Vologeses enim, suo exilio cautior factus atque prudentior, cum Parthicas regiones militibus exhaustas, urbes quàmplurimas incensas igni, ac Regiam quoque direptam & solo adæquatam videret: ad ea omnia publica opera refarcienda animum adplicuisse videtur, pacis otia in commoda subditorum sibi Populorum ita impensurus, ut eorum benevolentiam sibi conciliaret. Attamen altissimum est de reliquo eo Vologesis regno apud Auctores silentium. Quod non mirum: cum nulli de peculiari Parthorum Historia supersint hodie Scriptores: &, si modicum quid super eorum gestis

ad nos usque pervenerit; illud ab exterorum Populorum Historiis sit repetendum. ARSAC.
430.

Cùm igitur plurimis jam abhinc annis Parthi pace fruerentur; in finitimis Orientis partibus Romani intestino bello agitari cœperunt. Avidius enim Cassius, Dux ille, qui sub L. Vero Augusto in Syria tam strenuè se gesserat, ac Parthorum vires superbiamque adeò contuderat: (Hunc M. Aurelius non Syriæ modò Provinciæ, sed Ægypti & Cappadociæ Legionibus præfecerat) postquàm Imperatorem Marcomannico bello procul à se occupatum animadvertit; Imperii insignia arripuit; mortem Marci Antonini mentitus; aut, ut quidam dicunt, Faustina ipsâ volente; quæ de mariti valetudine desperaret. *Capitolinus in Marco Antonino, & Vulcatius Gallicanus in Avidio Cassio.*

Quoniam autem, Syriæ vixdum Præfectus, in Armenia, & in Arabia, & in Ægypto, res optimè gesserat Avidius Cassius; mirum in modum omnibus Orientalibus carus fuit, & speciatim Antiochenis; qui etiam Imperio ejus consenserunt. Quod certè opportunam Parthis præbisset occasionem recuperandæ Mesopotamiæ: sive eam Cassius, impetrandi adversus Romanos auxilii causâ, ultrò ipsis traderet: sive, durante adhuc in Parthia bello civili, ipsimet suis eam armis invaderent. At, posteaquàm compertum est vivere Marcum Antoninum; citò, consensu omnium, præter quàm Antiochenium, Avidius interemptus est, mense scilicet Julio ejusdem anni: uti refert *Vulcatius Gallicanus in ejus Vita.*

Ubi Marcus Antoninus de defectione Cassii factus est certior, relicto statim Sarmatico, Marcomanni-

ARSAC. 431. coque bello, in Syriam contra Cassium profectus est. At vix illam attigerat Provinciam, cum ad eum Cassii caput allatum est. Attamen pius Imperator non solum cæde Cassii non exsultavit; verum etiam caput ejus humari jussit, neque in conscios defectionis animadvertit. Quin imò ignovit & civitatibus, quæ Cassio consenserant; ignovit & ipsis Antiochenis, qui multa in se pro Cassio dixerant. *Capitolinus in Vita Marci Antonini.*

Cum verò in Syria res omnes Marcus Antoninus ordinaret atque componeret; Vologeses Legatos ad eum misit de pace: ut innuit Capitolinus, dum inquit: „ Multa egit cum Regibus, & pacem confirmavit: sibi occurrentibus cunctis Regibus, & Legatis *Persarum*, id est, *Parthorum*. *Capitolinus in Vita Marci Antonini.*

Paulus Orosius *lib. 8. cap. 15.* scribit quoque, occiso in Syria Avidio Cassio, pacem cum Marco Aurelio Antonino iniisse Vologesem.

ARSAC. 445. Quonam tempore mortuus sit Vologeses II. atque idcirco, quot annos regnaverit, prorsus incertum est. Extremis tamen Commodi Imperatoris temporibus videtur obiisse. Quapropter, ut Arsacidarum Chronologiam sequamur, illius mortem anno V. C. 942. adsignamus. Et certè Regis illius effigies cum proluxa barba, eum diu regnavisse argumento est. Filios reliquit Vologesem & Tiridatem: quorum prior ei successit;

NUMMI

ARSACIS VOLOGESIS II.

EX THESAURO REGIO.

Caput Regis prolixâ barbâ conspicui, necnon diadematè ornati ac mitrâ suis instructâ redimiculis. Ponè caput Littera initialis A. Ex aversâ parte Genius Urbis, capite turrìto ac diadematè exornato, rupibus insidet, quibus sinistrâ manu innititur; dextrâ vultui admotâ. Ante Genium illæ leguntur Litteræ numerales, ΓΚΥ. id est, anno 423.

ÆREUS itidem est Parthicus hic nummus: at Pacori & Chosrois nummulis mole & magnitudine ita superior, ut, eorum respectu, mediâ hunc formæ diceres. Atque ideò alia est typi forma. In illis enim solum Genii caput repræsentatur: in hoc verò integra Genii figura conspicitur. Præterea posterior hic nummus litteram initialem, quâ designatur nomen Urbis, ponè caput Regis præfert: contrâ, quas habet numerales litteras in averfa parte ostendit.

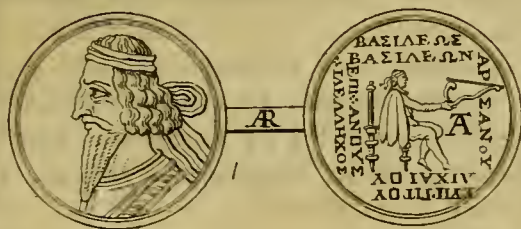
Jam verò, donec ad reliquam nummi explanationem ve-

niamus, quisnam Parthorum Rex in eo sit insculptus, non abs re erit indagare. Sed, ut aiunt, nodum in scirpo quærimus. Litteræ numerales in postica parte excusæ eum nobis planè declarant; cùm Epochæ Arfacidarum annum exhibeant F K T. 423. Nemo enim nescit litterâ T. numerum 400. K. autem 20. T. denique numerum 3. signari. Annales autem Arfacidarum, Vologesem II. Chostrois filium, hoc ipso anno regnavisse nos edocent. Siquidem Capitolinus eum Regem ad Marcum Aurelium in Syriam post Avidii Cassii necem Legatos misisse refert, anno Arfacidarum 431. Urbis verò conditæ 928. Undè apparet, post expulsam Monnesen, Vologesem II. in solium avitum à Parthis fuisse restitutum.

In hoc nummo Vologeses solito Arfacidarum Regum ornatu, videlicet, mitrâ insignis prodit: & eâ quidem redimiculis instructâ. Quod mitræ genus, ut & prolixior barba, Principem jam senem, aut saltem senectuti proximum satis arguit. Tunc autem annum regni sui trigesimum quartum agebat Vologeses II. & jam vir factus, Parthorum Imperio potitus est. Neque verò putes, quia hæc mitram gerit, alibi quoque sine mitra conspici non debere. Nam in sequenti nummo cum diademate solum exhibebitur.

Ad Urbis Genium revertor. Is insidet rupibus: Quæ res Urbem in loco declivi sitam esse arguit: ut ex typo probè norunt studiosi nummorum Urbium Græcarum & Coloniarum Antiquarii. Arfacia autem, in qua hæc Vologesis percussa est moneta, Urbs habetur Mediæ: quæ quidem Regio frigidiuscula erat & aspera atque montosa. Quæ omnia cum ejus Urbis situ sat bellè congruunt. An verò *Arfacia* ea ipsa sit, quæ hodie Casbin appellatur, ut Minadoo placet; apud omnes æquè non constat.

NUMMUS
ARSACIS VOLOGESIS II.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis barbati & diademate cincti. Ex averſa parte ea legitur Epigraphe barbarè ſcripta : ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΝΟΥ ΕΤΙΡΓΙΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΧΟΣ : id eſt : REGIS REGUM ARSACIS BENEFICI, JUSTI ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM. Rex imberbis ſolito more ſedet, dextrâ extenſâ arcum gerens. In area nummi A. initialis littera vocis Arſaciæ Urbis conſpicitur.

IN hoc argenteo nummo eadem, quæ in ſuperiore æreo, naſi oblongi forma, eadem oris lineamenta cernuntur; eadem denique barba prolixior, atque in acumen deſinens. Quæ omnia Volageſi II. nummum proculdubio adſcribunt. Nec te moveat ΑΡΣΑΚΟΥ appellatio pro ΒΟΛΑΓΑΣΟΥ, quam in avo ejus Volageſe I. vidimus. Volageſis enim nomine appellati Reges, modò hanc, modò illam, utpotè Arſacidæ adhibuerunt. Imò & filius ejus Volageſes, hujus nominis tertius, utramque ſimul ΑΡΣΑΚΟΥ ΒΟΛΑΓΑΣΟΥ aſſumpſit appellationem, ut infra videbimus.

Ecce iterum Vologeses, quem mitrâ decorum in superiore nummo conspeximus, nunc cincinnatus prodit; ut noscat Lector Arfacidas eosdem, modò cum mitra, Parthorum Regum insigni, modò capite nudo, exhiberi: ast, quoquo modo, diademate semper revinciri.

Is, barbâ oblongâ Arfacidarum more, insignis, veluti jam senior conspicitur. Quod adprimè demonstrat ejus, uti in superiore nummo prolixitas. Quâ de causâ illum alteri nummo prætuli, juniorem eum exhibenti: quem quidem nummum inter tot tamque varios, raros & conspicuos nummos illustrissima Comitissâ DE VERVE possidet: quemque ingenitâ sibi humanitate, ut & Vononem Phrahatis IV. filium, describendum mihi commodavit.

Littera A. in area exarata, major, quàm epigraphes litteræ, ut sæpius jam diximus, initialis est nominis Arfaciæ urbis, in qua argenteus hic Vologesis II. nummus, æquè ac superior ejusdem æreus, est percussus. Atque hæc obiter observandum est in illa Regia Urbe veram Linguæ Græcæ pronunciationem jam tunc depravatam fuisse, Scalptoresque ac Monetarios à rectâ & germanâ nominum scriptione deflexisse: ita ut ΑΡΣΑΝΟΥ ipsius nomen pro ΑΡΣΑΚΟΥ scriberetur.

Quòd si nummum nostrum præ manibus habuisset illustrissimus ac doctissimus Vir Ezechiel Spanhemius, dissertatione quinta pag. 425. Goltzium non accusasset, quasi veram illius lectionem adsecutus minimè fuisset. Ibi enim ait, de Goltzio loquens: NEC FELICIOR IDEM FUIT IN ERUENDO NOMINE ARSACIS, PRO QUO ΑΡΣΑΝΟΥ IN EJUSDEM THESAURO PERPERAM LEGITUR. At id condonandum est eruditissimo Scriptori, qui Arfacidarum nummos inter rarissimos collocat; nec plures quàm quatuor, vidisse se profitetur.

In hujus autem Vologesis II. nummi epigraphæ non solum ARSACIS nomen corruptum legitur; sed & voces ΕΤΙΡΤΙΟΥ pro ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ΑΙΚΑΙΟΥ pro ΔΙΚΑΙΟΥ, & ΦΙΛΕΛΛΗΧΟΣ pro ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ substituuntur. Ac deinceps tanta litterarum secuta est depravatio; ut jam ipsi characteres Græci esse desierint; atque adeò à peritis legi jam non possint. Undè nulli propriè Regi adjudicari nummos.

sed inter incertos collocari necessum fuit : ut in appendice hujus libri patebit.

Rex ille imberbis sedens , ac dextrâ arcum gerens in nummis drachmalibus argenteis semper exhibetur , tanquam solitus Arfacidarum typus , quo originem suam ab antiquissimo Rege Persarum deduxisse se testentur.

ARSACES XXVIII.

ARSACES VOLOGESES. III.

REX PARTHORVM XXVIII

*In Sueton. Car. Patini D.M.
Ex num. arg. tetradr.*

ARSAC.

445.

VOLOGESES III. patri suo Vologesi II. in Parthorum Regnum successit. Sed quo anno, incertum est: cum prorsus ignoretur, quo tempore Vologeses II. supremum diem obierit. Id tamen extremis Commodi Augusti temporibus evenisse suspicamur.

Ut ut est, simul atque Vologeses III. ad Imperium eve-
tus est, Sanatruçi Armeniæ Regi videtur bellum intu-
lisse: ut conjicimus ex his Suidæ de Sanatruce loquen-
tis verbis: *animo erat ad omnia magno, præcipuè verò ad
res bellicas.* Cum quo enim Sanatruces suam in re bel-
lica peritiam experiri potuisset, nisi cum Vologese;
qui, magnâ militum manu, venerat Armeniæ regnum
invasurus; quod fratri suo Tiridati largiretur: Par-
thorum Regum more, qui fratribus suis Armeniæ re-
gnum tradere semper conati sunt? At Sanatrucis rei
militaris scientissimi virtute repulsus Vologeses, de-
sistere ab incœpto coactus est.

ARSAC.
446.ARSAC.
447.

Post interfectum Imperatorem Commodum, P.
Helvius Pertinax à Senatu Augustus dicitur. Sed bre-
vissimum ejus Imperium fuit. Vix enim tres regnave-
rat menses Vir moribus antiquissimis; cum eum Præ-
toriani milites multis vulneribus obtruncant; aucto-
remque sceleris Didium Julianum Imperatorem faciunt.
Eodem ferè tempore exercitus Syriaci Pescennium
Nigrum, Provinciæ rectorem, iridem Augustum
creant. Hic, postquàm rerum potitus est, amicis usus
est Parthis atque Adiabenis. Siquidem eos omnes cum
Pescennio sensisse, hoc est, ab ejus stetisse partibus
scribit Spartianus in *Severi Vita cap. 9.*

Postquàm rumor increbuit Pescennium in Syria à
militibus appellatum esse Imperatorem; ad eum Le-
gati undique Antiochiam confluxère, velut ad legiti-
mum Principem: Reges quoque & Satrapæ trans Eu-
phratem Tigrimque habitantes, gratulatum miserunt;
suamque operam in omnem eventum pollicebantur.
Quos ille amplissimis affectos muneribus, gratiisque

ARSAC.
448.

ARSAC. 448. de sua propensa voluntate, deque iis, quæ pollicerentur, actis, dimittebat: nullis sibi inpræsens opus esse auxiliis affirmans; satis munitum Imperium, idque gesturum se incruentum. *Herodianus lib. 2.*

Interea Pescennius Niger, ubi Romam à Septimio Severo occupatam, ipsum à Senatu appellatum Imperatorem, nihil tale expectans, audivit; præterea omnem Illyricum exercitum contra se, aliasque pedestres navalesque copias educi: perturbato vehementer animo, monet Provinciarum Præsides, aditus omnes portusque custodiant: mittitque rogatum auxilia ad Parthorum, Armeniorum, atque Atrenorum Reges. Cui quidem Armenius, neutras se partes suscepturum respondit; tantum res suas defensurum Severi adventu: Parthus autem, Satrapis imperaturum per epistolas, uti copias congregarent. Ita enim facere consuevit bellum comparaturus. Siquidem mercenarios milites, atque ordinarios exercitus Parthi nullos habent. *Idem Herodianus lib. 3. initio.*

ARSAC. 449. Igitur Vologeses III. copias ad Pescennium misit, quemadmodum & ambo Abgari Reges, Osrhoenorum unus, alter Adiabenorum. At è Legatis Pescennii præstantissimus Æmilianus, apud Cyzicum Hellesponti urbem commisso cum Severi ducibus prælio, ab eis victus & interfectus est. Hoc prælio facto, rursum æqualis acrisque pugna commissa est. Præerant exercitui Severiano Valerianus & Anulinus. Niger suas Legiones ipse præsens instruxerat. Locum, in quo pugnatum est, propter angustiam, *Cilicias Pylas* nominant: quòd ex altera parte impendent prærupti montes; ex alterâ magna præcipitia in mare porriguntur. Hoc

Hoc autem postremo in prælio tanta facta est cæ- ARSAC. 449.
des, ut desiderata sint Nigrianorum viginti millia: ac
Niger ipse cum paucis incolumis ex acie evadere vix
potuerit; Antiochiam sese recepturus. Capta verò
non multò post à Severianis Antiochiâ, denuò ex eâ
ad Euphratem confugit, ratus hoc unum sibi ad Par-
thos perfugium futurum. Sed eum infecuti Severiani
capiunt, eique caput abscindunt. *Dio lib. 74. pag. 842.*
843. & 844.

Occiso Nigro, Severus omnes (statim) illius ami-
cos supplicio affecit, sive qui sponte, sive qui necessi-
tate coacti rebus illius studuissent: militibus tantum,
qui effugerant, ac trans fluvium Tigrim, metu Severi,
ad Parthos abierant, impunitate propositâ, receptis.
Quippe magna vis hominum in ea loca concesserat.
Quo potissimum effectum est, ut validiores deinceps
Parthi adversus Romanos conferendâ manu evaserint.
Nam gnari antea pugnare tantum arcu ex equis, neque
armaturâ muniti, neque hastâ gladiove satis audaces,
levi pendulâque veste, plurimumque inter fugiendum
aversi, sagittas intendebant. Postea verò quàm Roma-
ni aliquot milites, fabrique nonnulli in eas regiones
confugerunt, ibi ætatem acturi, non solum armis uti,
sed ea quoque fabricari Parthi didicerunt. *Herodianus*
lib. 3.

Dum verò Romani de imperio inter se armis ita dis-
ceptabant; Osrhoëni & Adiabeni (imò & Arabes) qui
ab ipsis defecerant, cum Nisibin obsiderent; ac victi
essent à Septimio Severo Augusto: Legatos ad eum,
intellectâ Nigri morte, miserunt, non excusatum,
quòd injustè se gessissent; sed ut beneficium quoque

ARSAC. 449. postularent ; quòd eâ Severi causâ, fecissent : Aiebant enim, se milites illos, qui à Nigri partibus stetissent, Severi causâ necâsse. Miserunt & munera quædam ipsi, nec tantum captivos, sed etiam spolia ; quæ quidem essent residua, se reddituros polliciti sunt. Non tamen ea castella, quæ ceperant, deferere ; nec impositionem tributi admittere volebant. Immò reliquos etiam milites Romanos extra regionem suam adduci postulabant. Has igitur ob causas bellum illud contra eos populos occœptum fuit. *Dion. ex Theodos. lib. 75. pag. 848.*

ARSAC. 450. Postquàm igitur Severus transiit Euphratem, ac terram hostilem invasit ; factum est cùm ea regio à natura sit in summa inopia aquæ, ac tùm permagno solis æstu exsiccata, atque arida esset, ut Severus in summum discrimen venerit, ne maximam exercitûs partem amitteret. Nam defessis longo itinere militibus & calore solis vexatis, pulvis tantam molestiam exhibebat ; nec jam ut iter facere possent, nec loqui. Hoc unum verbum poterant efferre, *aquam, aquam*. Quæ ut inventa est, Severus initio, perindè ac si ea non reperta esset, anxius, calicem postulavit, plenumque aquæ coram omnibus exhaustit. Post eum ceteri quoque omnes biberunt, atque ita recreati sunt. *Dio ex Xiphil. ibid. pag. 849.*

Cùm autem Nisibin advenisset Severus Augustus, ibi substitit ; Paternum verò, candidum & latum contra barbaros, quos paulò antè dixi, misit ; qui cùm primò regiones illorum incendissent, cepissentque urbes, atque ob eam causam Severus magnificè se efferret, quasi prudentiâ & magnitudine animi præstaret reliquis hominibus ; maximè novum & insolens quiddam accidit:

quòd Claudius Latro, qui Judæam Syriamque prædari
 cœperat, & ob eam causam studiosè conquirebatur, ARSAC.
450.
 ad Severum quodam tempore pro Tribuno militum ve-
 nit cum equitibus; eumque complexus, atque exoscu-
 latus salutavit: neque tamen ab eo statim agnitus,
 neque captus (unquam) est postea....

Per idem ferè tempus Severus Augustus rursus exer-
 citum in tres partes distribuit; quarum partium uni
 Latum, alteri Anulinum, tertiæ Probum præfecit;
 eosque in Orientem misit: quem illi tripertitis ingressi
 copiis & itineribus, in potestatem, non absque labore
 redegerunt. *Id. Dio ibid.*

Verum enim verò cùm Imperator Severus in Me- ARSAC.
451.
 sopotamia ageret, de capto Byzantio, quod vivi mor-
 tuique Pescennii secutum partes fuerat, adlatus est ad
 eum nuntius. Quo quidem summoperè lætatus est,
 quippe qui æmuli sui virium quod reliquum supererat,
 eâ urbe expugnatâ, penitus extinctum videret.

Itaque igitur, rebus Orientis ex sententia gestis, at-
 que ut res poscere videbatur, ordinatis, cupido jam
 Severum invasit Regem quoque Atrenorum bello ten-
 tandi, ac Parthorum regionem occupandi: quos utro-
 que in societatem Niger adsciverat. Quibus tandem
 rebus in aliud tempus rejectis, cogitare institit, quo
 pacto sibi universum Romanum Imperium liberisque suis
 bonâ fide adjudicaret. *Herodianus lib. 3. cap. 63.*

Et certè interjecto dein tempore Severus Augustus
 circa Arabiam plurima gessit; Parthis etiam in ditio-
 nem redactis, necnon quoque Adiabenis: qui quidem
 omnes cum Pescennio senserant. Atque ob hoc, re-
 versus, triumpho delato, appellatus est ARABICUS,

ARSAC. 451. ADIABENICUS, PARTHICUS. Sed triumphum respuit, ne videretur de civili triumphare victoriâ. Recusavit & *Parthicum* nomen, ne Parthos lacefferet. *Spartianus in Severo.*

Interea Severus Nisibi magnam dignitatem dedit; eamque Coloniam Romanam prius factam, ut docent nos hujus urbis nummi, cum SEPTIMIÆ nomine; commisit Equiti Romano. Sæpius autem dicere solebat, se magnam regionem adjunxisse Imperio; eamque propugnaculum Syriæ effecisse. Tamen revera constat eam Romanis, ut frequentium bellorum, ita multorum quoque sumptuum causam extitisse: propterea quod paucissima pendebat, infumebatque multa: quodque Romani ad Medos finitimos, Parthosque progressi, pro iis semper quodammodo pugnare cogebantur. *Dio lib. 75. pag. 849. & 850.*

Cæterum, constitutis in Mesopotamia rebus, Romanam regressus est Severus. Ast huic nondum à bellis barbaricis respiranti bellum civile cum Albino Cæsare, qui se Imperatorem appellaverat, exortum est. Quo bello dum occupatur, Parthi, arreptâ licentiâ, Mesopotamiam ceperunt, magnis copiis conductis. *Idem Dio ibid. pag. 850. & 853.*

ARSAC. 452. Albino in Galliis interfecto, vixdum reversus Romanam Severus Parthorum in Mesopotamiam irruptionem comperit; statimque profectus ad bellum Parthicum est; edito prius Gladiatorio Munere, & Congiario Populo dato. Trajecto posthac exercitu, à Brundusio continuato itinere venit in Syriam, Parthosque submovit. *Spartianus in Severo.*

Eo ipso tempore, quo in Syriam appulit Severus,

Parthi Nisibin obsidione jam cinxerant, eamque haud ARSAC. 453.
dubiè cepissent; nisi Lætus, qui legiones in Mesopotamiam induxerat, urbem illam ab expugnatione servâisset. Quâ ex re magnam gloriam est adeptus. *Dio lib. 75. pag. 853.*

Tiridates, Vologesis Parthorum Regis frater, ut Severum in Syriam advenisse accepit, ad eum venit oratum, ut Armeniæ regnum concedere sibi vellet: cùm ejus Rex Sanatruces Arfacida nuper functus fato fuisset.

Interim Severus Augustus paulò post Nisibin profectus est. Parthi autem, adventu ejus minimè expectato perterriti, domum sunt reversi. Præerat iis Vologeses III. cujus frater Tiridates tùm in comitatu erat Severi. *Dio ut supra pag. 854.* ARSAC. 454.

Jam verò in Armeniam facturum impetum Severus præventus est à Sanatruces filio Vologeso, Rege Armeniorum, mittente obsides ultrò & munera, ac suppliciter petente, ut sibi cum eo inire amicitiam, fœdusque ferire liceret. *Herodianus lib. 3. cap. 73.*

Rem tamen paulò aliter narrat Dio his verbis: Cùm Vologesus, Sanatruces filius, aciem Severianis opposuisset, ac priùs, quàm cum eis confingeret, inducias postulasset, & impetrasset: Legatos Severus ad eum misit, eique partem Armeniæ, pacis causâ, donavit. *Dio lib. 75. pag. 854.*

Cùm majores Regis Armeniæ, licet Arfacidæ, Romanorum amici semper fuissent, utpote qui Reges Armeniorum ab iis facti essent; eam ob causam ipsius Regni partem Severus Vologesi Sanatruces filio dedit: Sophenem verò (quam olim Tigranes filius, vivo patre, à Pompeio acceperat) retinuit; ut ejus aliquando obtinendæ spem

ARSAC.

454.

Tiridati qui secum morabatur, faceret. Nam patris de Romanis optimè meriti filium patrio regno omninò spoliari æquum non existimabat.

Severus igitur, procedentibus ex sententia rebus in Armenia, perrexit ad Atrenos. (Eorum enim Rex Barfenius, Pescennii partes foverat) Sed & Rex Osrhoenorum Abgarus ad eundem transfugit, traditisque obsidio liberis, fidem suam auctoravit; sagittariorumque vim magnam misit auxilio. *Herodianus lib. 3. cap. 73.*

Cæterum Romanus Imperator regionem interamnanam, agrumque Adiabenorum transgressus, etiam in Arabiam felicem excucurrit. Ibi expugnatis vicis urbibusque permultis, omnemque agrum depopulatus, in Atrenorum regionem mōx ingressus, Atras circumfedit, Urbem scilicet altissimo impositam monti, ac maximis validissimisque obseptam mœnibus, florentemque ingenti sagittariorum copiâ. Igitur hanc Urbem Severianus exercitus, quantâ maximâ vi poterat, oppugnabat: machinæque omnifariam mœnibus admovebantur, nullo oppugnationis genere prætermisso. *Id. Herodianus ibid.*

Contrâ autem Atreni audacter urbem defensare, sagittasque ac lapides supernè jacentes, pessimè accipere Severianos, etiamque vasa fictilia volucribus quibusdam venenatisque bestiis oppleta devolvere, quæ cum aut oculis involitarent, aut in apertas corporis partes sensim obreperent, graviter singulos confauciebant. Incideratque in morbos Romanus miles; æstus illum cœli nimio sole præfervidi, parùm ferens: sicut longè plures ob hos casus, quàm hostili

manu interierint. Proin defatigatis jam & contusis omnibus, procedente secus obsidione, ac plus jacturæ, quàm lucri Romano faciente, decrêvit exercitum Severus, prius quàm universus periret, ex eis locis deportare: tristem videlicet infecto negotio. Quippe asuētus vincere præliis omnibus, victum se tunc putabat, quia non vicerat. Sed eum tamen prospera fors & faulrix statim consolatur. Neque enim planè rebus infectis rediit; sed majore, quàm speraverat, successu. Nam impositus navibus permultis exercitus universus, nequaquàm scilicet quò intenderat, Romanæ appulsus ripæ: sed undarum impetu Parthorum ad agrum provectus, haud procul Ctesiphonte; quâ in urbe sedes Regis est. Is tunc pacem agitans, ac nihil ad se pertinere, Severi pugnas autumans, quas gereret cum Atrenis; otiosus videlicet nihil expectabat mali. *Idem Herodianus libro 3.*

Ceterum Severi exercitus cum ad eas ripas vi fluminis injectus, moxque in terram esset expositus, omnem illicò depopulari agrum cœpit; abactisque, ut in quæque inciderant, pecoribus, ad vescendum, vicisque aliquot incensis, paulatim usque ad Ctesiphontem perrexerunt: quâ in civitate magnus Rex *Vologeses* commorabatur. Artabanus enim hujus filius, mortuo tantum Severo Augusto, regnavit; cum jam filius ejus Antoninus Caracalla rerum potiretur..

Igitur imparatos nacti barbaros, cæsis primò quicumque restitissent, direptaque mox urbe, pueris feminisque in captivitatem adductis, tantum ipso Rege cum paucis equitibus elapso, thesauris illius ornatuque omni & supellectile potiti victores regrediuntur. Ita

ARSAC.
454.

ARSAC.
455.

ARSAC. Severus, fortunâ magis quàm consilio, Parthicam victoriam adeptus est. Igitur prosperè succedentibus rebus, litteras ad Senatum Populumque Romanum de se magnificas dedit, ac depictas in tabulis pugnas, victoriasque suas exposuit: nihil non honorum decernente Senatu, & super his, cognomina imponente gentium devictarum. *Herodianus lib. 3. cap. 74.*

Hæc Herodianus. Rem verò ita narrat Spartianus. Æstate jam exeunte Parthiam ingressus (Severus) Ctesiphontem, pulso Rege, pervenit, & cepit hiemali propè tempore: (quòd in illis regionibus melius per hiemem bella tractantur) cùm herbarum radicibus milites viverent, atque indè morbos ægritudinesque contraherent: quare cùm obsistentibus Parthis, fluente quoque per insuetudinem cibi alvo militum, longius ire non posset, tamen perstitit, & oppidum cepit, & Regem fugavit, ac plurimos interemit, & Parthicum nomen meruit. Ob hoc etiam filium ejus Bassianum Antoninum, qui Cæsar appellatus jam fuerat, annum decimum tertium agentem, participem imperii dixerunt milites. Getam quoque minorem filium Cæsarem dixerunt: eundem *Antoninum* appellantes. Harum appellationum causâ Donativum militibus largissimum dedit: concessâ eis omni prædâ oppidi Parthici, quod milites quærebant. *Spartianus in vita Severi.*

De eâdem Severi Augusti fortuitâ in Parthiam expeditione loquens Dio in talia fermè erumpit verba: item Seleuciam & Babylonem ab hostibus desertas celeriter occupavit; ac paulò pòst Ctesiphontem: quam urbem diripiendam reliquit militibus, & in ea cædem maximam

maximam fecit, cepitque superstitum hominum ad centum millia. Vologesum tamen fugientem non est infecutus; neque Ctesiphontem retinuit; sed tanquam ob id solum venisset, ut eam diriperet; discessit coactus ignorantia locorum, & inopia rerum necessariarum, reversusque est alia via; quod foenum lignaque inventa in superiori itinere, consumpta essent. Pars igitur pedestris exercitus iter fecit ad superiorem ripam Tigris pars navibus vecta est, *Dio lib. 75. pag. 854.*

ARSAC.
455.

Eâ ratione Severus, Seleucia, Babylone & Ctesiphonte captis, dictus est à militibus Imperator XI. atque ob Parthiam captam cognomen PARTHICI MAXIMI assumpsit, moxque nummos aureos & argenteos signari jussit cum iis titulis.

EX MUSEO NOSTRO.

Eodem quoque tempore à Senatu decretus est Severo de Parthis triumphus; teste Spartiano in *ejus Vita*. Quem quidem triumphum idcirco recusavit, quod consistere in curru, affectus articulari morbo, non posset. Sibi tamen ad radices Capitoli triumphalem arcum extrui passus est in perpetuam victoriarum suarum memoriam.

ARSAC.

456.

Dum autem hæc geruntur, comparato magno com-
 meatu, paratisque multis machinis, iterum Atra
 exercitum duxit. Grave enim esse statuebat, captis
 cæteris, eam urbem, solam, in medio positam, re-
 sistere. Itaque in eam rem magnos sumptus frustra
 fecit, amisitque machinas omnes, paucis exceptis,
 quas fecerat Priscus. Amisit præterea milites complu-
 res. Quippe etiam dum pabularentur, cædebantur; im-
 petum faciente in ipsos celeriter barbaro equitatu
 Arabum, & Atrenis longissimè jaculantibus; telaque
 ita conjicientibus machinis quibusdam, ut sæpè satelli-
 tes Severi prosternerent. Cùm autem Urbem illam
 spatio 20. dierum tenuisset obsessam; re infectâ, disce-
 dere rursus est coactus. *Dio lib. 75. pag. 855. & 856.*

Interea Septimius Severus, tuendæ Mesopotamiæ
 causâ, ex tribus iis Legionibus, quas ad Parthicum
 bellum conscripserat, ideoque appellaverat *Parthicas*;
 Primam & Tertiam in ea reliquit Regione, ut ex Dione
 discimus, *lib. 55. pag. 564.*

ARSAC.

457.

Ipse verò Antiochiam regressus est; quâ in Urbe
 hiemem egit, primoque Januarii die anni V. C. 955.
 Consul III. unâ cum filio M. Aurelio Antonino Caracalla
 processit. Indè profectus in Ægyptum, totam regionem
 curiosè perlustravit; ac Romam postea est reversus.

Cæterum, post illam Severi Augusti in Parthos ex-
 peditionem, nec de Parthis, nec de Vologese, apud
 Historiæ Scriptores ulla fit mentio. Verùm ex Dionis
 excerpitis colligitur tantum hunc Parthorum Regem
 mortuum esse sub Antonino Caracalla anno V. C. 966.
 Arsacidarum 469. De eo enim Imperatore tum in Ger-
 mania versante sic loquitur doctissimus ille Scriptor.

Antoninus eò se multùm jactabat, quòd Vologeso ARSAC.
469.
Parthorum Rege mortuo, ejus filii de regno inter se certabant; cùm id quod casu evenerat, ipse consilio suo factum esse fingeret. *Dio lib. 77. pag. 747. Excerpt. Valesian.* Nec multò pòst idem Dio ea quoque addit; de eodem Caracalla sermonem faciens. Hæc ille pòst fratris necem cùm sentiret & ageret, nihilominus lætari se aiebat Parthorum fratrum dissensione; quippe quæ maximam labem illatura esset rebus Parthorum. *Id. Dio ibid. pag. 748.*

Neque verò piguit eum scribere ad Senatum de Regibus Parthorum, quòd cùm fratres essent, & dissiderent inter se, Respublica Parthorum ex eorum dissensione magnum detrimentum caperet: quasi verò ob eam causam posset res Parthorum interire; & Respublica Romana salva esset, ac non quodammodo penitus eversa; non solùm quòd, cum magno malo civium, maxima præmia pro cæde fratris dederat militibus; sed etiàm quòd plerique rei fiebant per calumniam; non modò ii, qui ad Getam aliquid scripserant, aut ei, Cæsari designato, factove Imperatori, fuerant in Prætorianis Cohortibus; sed etiam reliqui omnes, quibus nihil unquam rei cum illo fuerat. *Dio lib. 77. pag. 876.*

Cæterùm Vologeses, cùm annos viginti-quinque regnavisset, fato concessit; reliquitque Artabanum & alios filios, qui armis inter se de Imperio decertarunt.

NUMMUS

ARSACIS VOLOGESIS III.

EX MUSEO CAR. PATINI D. M.

Caput Regis barbati, ac mitrâ & diademate conspici. Ante caput sceptrum, ut videtur. Ponè verò Littera Γ. In aversâ parte Rex ipse sedet in sella aurea, dextram porrigens Genio Urbis, stanti capite turrito, coronamque ei deferenti. In ambitu Nummi ea legitur Inscriptio: BACIAEΩC BACIAEΩN BOΛAΓACOT ΔΙΚΑΙOT EΠIΦANOTC ΦIΛEΛΛHNOC: id est, REGIS REGUM BOLAGASIS JUSTI, ILLUSTRIS, AMICI GRÆCORUM. In area litteræ ANT, id est, anno 451.

Hic Nummus argenteus tetradrachmalis à Patino nostro bis vulgatus est. Semel in Thesauro suo pag. 209. ubi eum quidem ad Vologesem revocat, sed re non satis perpensâ; videlicet, ad quemnam eorum Regum pertineat, qui nomine Vologesis appellati sunt: quamvis, ut jam suprà retulimus, tres numero extiterint. Iterum in suis ad Suetonium Notis,

pag. 202. ubi nummos Parthicos complures habere se commemorat, quos litterariæ Reipublicæ non denegaturum se esse pollicetur. At duos tantum Vologesis nummos comparaverat Vir doctissimus: hunc scilicet, quem jam Patrono cuidam fuerat largitus: alterum verò drachmalem, quem, veteris amicitiae nostræ gratiâ, dono mihi dedit eo tempore, quo Patavii illum invisi anno 1686.

Quin ad Vologesem hujus nominis tertium pertineat hic maximus ex argento nummus, dubitare nos non sinunt litteræ numerales in area nummi exaratae inverso ordine: **ANT**, id est anno 451. quo Vologeses, civili bello Severum inter & Albinum exortò, in Mesopotamiam irrupit: prout nos edocet tam necessarius, tantique faciendus numeralium litterarum usus, maximèque in nummis Regum Parthorum. Quibus quidem litteris omissis, cum tres in Parthorum Regum serie Vologeses occurrant, cuinam eorum adsignandi sint nummi solo Vologesis nomine insigniti, penitus ignoraremus.

Jam verò litterâ **F.** ponè Vologesis exsculptâ, Corpiatum mensëm, à Tristano citatum, heic fortassis indicari existimat Patinus, eò quòd viderit in nummo Arsacis Prim. verbum **ΓΟΡΘΙΑΙΩ** insculptum ad significandum Arsacidarum Epocham, id est, Parthicum Regnum, ab eo mense exordium sumpsisse. At, cum Arsaces Secundus, ut suprâ vidimus, nummos suos mense Hyperberetæo signârit, quo Regnum fuerat auspiciatus: alia sanè causa nobis videtur inquirenda.

In plurimis Arsacidarum nummis cum ponè Regis effigiem, tum ponè Urbis Genium coronâ turratâ insignem littera **A.** conspicitur; quâ nihil aliud, quàm initialis Arsaciæ Urbis littera signatur, in quâ cusa est moneta: uti probant tum caput Genii Urbis in averfa parte nummi Regis Chosroïs expressum; tum Genius stans in hoc, de quo agitur, nummo. Qui quidem Genius coronam lauream Regi suo, tanquam perpetuo victori defert. Simili igitur ratione litteram **F.** initialem esse Urbis Gazæ, in quâ percussus est hic Vologesis nummus asserere nos posse arbitramur: cum **B.** in nummo infrâ describendo *Bologesim* urbem indicet.

GAZA Straboni Mediæ Atropatiæ Urbs est, quæ, ob

adjunctum articulum Persicum, ΓΑΖΑΚΑ à Stephano nominatur. Illa Regia erat Parthorum Regum æstivis temporibus sedes; in mediâ sita planicie; loco tamen edito, ac naturâ ipsâ munito. Eam in Parthicâ suâ expeditione oppugnavit Marcus Antonius. Gaza autem illa ab Ecbatanis 450. stadiis distabat: Stephano quidem Urbs Mediæ maxima; Arriano verò magnus tantummodò vicus. *Parth. lib. 4.*

NUMMUS

ARSACIS VOLOGESIS III.

IN MUSEO COMMENDATORIS A PUTEO ROMÆ.

Idem Vologesis III. caput, antè quod sceptrum: ponè verò littera initialis A. Ex aversâ parte idem omninò typus, qui in nummo superiore, cum diversâ paululùm Epigraphe; scilicet, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΒΟΛΑΓΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ: id est, REGIS REGUM ARSACIS ΒΟΛΑΓΑΣΙΣ JUSTI, ILLUSTRIS. In area ΞΥ. id est anno 460.

Hic argenteus Nummus tetradrachmalis eundem Parthorum Regem Vologesem III. exhibens, quàm in superiore nummo, paulò seniore, nempè novem annorum numero, eximiæ raritatis ideò est habendus; quòd utrumque

Arsacis & Vologesis præferat nomen, cùm & Patinianus & alius Romanus, de quo mox nobis erit sermo, solam ΒΟΛΑΓΑΚΟΥ appellationem exhibeat; ut Arsacidas Reges in nummis suis certos quosdam titulos omisisse modò, modò inscripsisse doceamur.

Lucas Holstenius in suis ad Stephanum notis pag. 70. narrat ab Alexandro VII. Ghisio Pontifice Maximo legendum sibi datum fuisse nummum argenteum primæ magnitudinis; in cujus parte antica caput Regis cum mitrà suis redimiculis instructâ cernebatur: in posticâ verò Victoria (aut forsitan Urbis Genius) Regi sedenti coronam deferens cum hâc inscriptione: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΒΟΛΑΓΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥΣ. Hunc nummum vidisse se testatur Illustr. Spanhenius *Diff* 5. pag 425. penès Illustr. Principem Augustinum Ghisium Alexandri VII. P. M. ex fratre filium: At cùm Patinus & Spanhenius litteras numerales prætermiserint; ambos eos nummos ex solâ Epigraphe ad Vologesem III. nemo poterit certò ac tutò revocare.

Tanti ergo momenti sunt, præsertimque in Arsacidarum Regum nummis, litteræ numerales; ut sinè earum auxilio plurimi ex illis Principibus delitescere adhuc in tenebris cohererentur. Nummus autem, de quo in area heïc agitur, eas exhibet litteras ΞΥ, quæ Parthorum Regum Æræ annum indicant 460. anno V. C. 958. respondentem. Undè hunc nummum percussum esse discimus regni Vologesis III. anno duodecimo; quo de rebus tùm in Parthia gestis ne verbum quidem litteris mandavêre Scriptores.

Littera initialis A. ponè Vologesis caput exarata, nummum, ut sæpius jam diximus, in Arsacia Urbe Regia percussum fuisse testatur, quemadmodum littera Γ. in Urbe Gaza Parthorum itidem Regiâ, superiorem nummum signatum esse ostendit. Ex quo apparet solis Urbibus Regiis Monetarias Officinas fuisse adsignatas. Adde quod, hujus maximi numismatis exemplo, omnis generis monetas, cùm ex argento, tùm ex ære, in Urbe Arsaciâ constatas esse cognovimus.

Figura stans in postica parte, non Victoria est, ut existimavit Vir Clarissimus Lucas Holstenius; sed Urbis Genius, patrio vestitu ornatus, & capite turrato insignis; qui Regi

sedenti coronam porrigit. Atque hoc frequens ac solitum argenteorum nummorum tetradrachmalium symbolum: quo scilicet Genius ille exhibetur, non gratulaturus quidem Arsacidæ Regi ob recentem aliquam victoriam; sed tantummodò ei, tanquam semper victori, coronam lauream delaturus.

ARSACES XXIX.

ARSACES ARTABANVS . IV.

REX PARTHORVM XXIX.

*In musco D. Vaillant D. M.**ex num æreo minuto.*

ARTABANUS IV. Vologesis III. filius,
ad quem Imperium Parthorum ut primo-
genitum jure spectabat, fratribus suis
repugnantibus, decertare cum illis coactus
est: sed, compositis nescio quo pacto
rebus, illud tandem solus obtinuit.

Aaa

ARSAC.
469.

In Germania erat Antoninus Caracalla anno V. C. 966. cum fratrum Parthorum dissensionem accepit. Eam autem opportunissimam ratus occasionem de bello Parthis inferendo cogitavit, ac per Illyricum, Thraciam & Macedoniam statim iter fecit. Cumque hibernaret Nicomediae, armavit Phalangem Macedonicam, quam in ea Provincia comparaverat; & duas ingentes paravit machinas ad Armeniacum & Parthicum bellum; ut eas dissolutas in naves imponeret, atque in Syriam veheret. *Dio lib. 77. pag. 878.*

ARSAC.
470.

Postquam verò Antiochiam Syriae Caracalla pervenisset, cum ad ipsum, tanquam ad amicum, Abgarus, Rex Osrhoënorum venisset, ut qui Severo patri multum carus fuerat, ei fidem fregit, comprehensumque conjecit in vincula; & Osrhoënen Rege destitutam cepit. *Dio ibid. pag. 785.*

Item Regem Armeniorum *Vologesem*, Sanatrucis filium, qui cum filiis dissentiebat, ad se amicè per litteras vocavit, velut inter eos pacem facturum. At posteaquam Rex cum uxore & filiis ad eum venisset; non aliter ipsos quam Abgarum tractavit. Armenii tamen arma capere, quam ad ipsum deficere maluerunt. *Id. ibid.*

Post hæc bellum intulit Parthis Caracalla: cujus belli causa fuit, quod Vologeses III. Artabani IV. pater, Tiridatem patrum, qui ad Severum Augustum confugerat, & Antiochum quemdam, quos ille poscebat (ad supplicium) non dederat. Erat Antiochus, Cilix natione, qui primò Philosophiam Cynicorum simulaverat, eaque re plurimum in bello profuerat militibus, quos, cum maximo frigore defecis-

sent, propterea confirmavit: quòd se ipse in nivem ARSAC.
abjecerit, in eâque volutatus sit. Sed cùm ob eam cau- 470.
sam à Severo, atque ab ipso Antonino pecuniâ do-
natus, adfectusque honore esset; his rebus elatus, cum
Tiridate se conjunxit, simulque cum eo ad Parthum
defecit. *Id. ibid. pag. 878.*

Verùm, ut suprâ jam diximus, Antoninus Cara-
calla Osrhoënos sibi Osrhoënem omnem Rege desti-
tutam cepit, &, ut conciliare posset, Edeßam eorum
Metropolim, Romanorum Coloniam fecit, eamque
nominibus suis vocavit Marciam Aureliam Antoni-
niam, ut patet ex nummis descriptis in nostro de
Coloniis libro, *tomo 2. pag. 48.*

Interea Artabanus valdè pertimescens, nè à fra-
tribus suis, eâ arreptâ occasione, è Parthico pelleretur
Regno: (Id enim tùm facillimè occupare illi potuissent)
Tiridatem & Antiochum ad Caracallam remisit.
Quibus ille receptis, statim à bello destitit. *Dio ibid.*
pag. 879.

Dum autem hæc geruntur, ipse in Ægyptum pro-
fectus est; prætexens huic itineri desiderium invisen-
dæ Urbis ab Alexandro constructæ: simulque consu-
lendi patrii illorum Numinis, quod egregiè incolæ ve-
nerabantur: At reverâ quò ultum iret Alexandrinos,
quòd multa in se dictèria jactavissent. Interim Theo-
critum misit cum exercitu in Armenios, à quibus vic-
tus, magnâque clade est affectus. ARSAC. 471.

Hic cladis nuntium Caracalla Alexandria accepit:
cùmque paulò pòst Urbis illius incolas plerosque pèr-
fidiosè circumventos, ac quasi retibus implicitos, signo
militibus dato, magnâ cæde contrucidasset; eo scelere

ARSAC. perpetrato, indè movit, atque Antiochiam est re-
 471. versus. *Herodianus lib. 4.*

Non longo pòst tempore crudelissimus ille Imperator affectans *Parthici* cognomen, famamque devictæ ad Orientem barbariæ, quanquam in altissima pace, tale quiddam machinatur. Dat litteras ad Regem Parthorum Artabanum, simulque Legatos cum muneribus mittit, omnis materiæ & artis conspicuæ. In eis litteris fuerat scriptum, velle se Regis filiam ducere in matrimonium. Principem se esse, & Principe natum; quare haud decorum privati cujusquam & tenuis fieri generum; sed Reginam ducere potiùs filiamque magni Regis. Duo maxima Imperia esse, Romanum & Parthicum: quibus affinitate illâ in unum coeuntibus, ac nullo jam discriminante fluvio, unam tantùm potentiam factum iri, nullis expugnabilem viribus. Nam reliquas barbaras nationes, quæ nunc amborum Imperiis subiectæ sunt, facilè jugum toleraturas, si proprios gens quæque sit habitura rectores. Esse Romanis pedestrem exercitum, qui hastis & statariâ pugnâ cæteros antecellat: Parthis verò equitatum plurimum, peritissimosque sagittarios. His igitur concurrentibus, & quæ usui ad bellum sunt, in unum conspirantibus; facilè ipsos sub uno diademate totius orbis terrarum imperium retenturos. Præterea odoramenta, quæ apud illos proveniant, telasque laudatissimas; contràque apud Romanos metalla ipsa, & quæcumque arte aliquâ conspicua visuntur, non jam vix raròque & clanculùm per mercatores importatum iri: sed in unâ duntaxat terrâ, unoque Imperio, communemque fore utrisque usum rerum omnium, minimèque impeditum. *Herod. ibid.*

His Caracallæ litteris Artabanus acceptis, primò ARSAC.
471.
quidem abnuere: negare, Romano convenire barbarum matrimonium. Quam enim fore concordiam, neque voce satis congruentibus, & victu habituque inter se distantibus? Esse Romæ Patricios permultos, quorum sibi ille optare liberos in matrimonium possit: sicuti itidem apud se Arsacidas. Neque ullam sanè existare causam, cur alterutrum genus adulteretur. *Id. Herodianus ibid. lib. 4.*

Hæc igitur à principio Rex Parthus rescribens, conditionem aspernabatur. Sed instanti Antonino, donisque & jurejurando fidem studii sui & caritatis uxoriæ facienti credidit: ac pollicitus daturum filiam, generum jam ipsum appellitabat. Cujus rei vulgatâ mōx famâ, Parthi scilicet omnes ad Romanum suscipiendum Principem se comparabant, spe quâdam sempiternæ pacis exsultantes. Cæterùm Antoninus, prohibente nullo, fluvios transgressus, ac jam Parthicam regionem, quasi propriam, peragrans, sacrificantibus passim universis, supraque coronata altaria odores omnifarios incenduntibus, lætum se honore illo Parthorum magnoperè simulabat. *Id. Herodianus ibid.*

Postea verò quàm magno itinere factò, ad ipsam Artabani regiam appropinquabat, occurrit ei Rex in quâdam ante Urbem planitie, novum nūptum, generumque suum excepturus. Sed & Parthorum magna multitudo, floribus indigenis coronati, atque induti vestes auro diversisque coloribus varias, festum agitabant, ad tibiærum fistularumque & tympanorum sonitus saltantes numerosè. Quippe hujuscemodi tripudiis supra modum delectantur, (præsertim) cùm se

ARSAC.
472.

ARSAC. temero largiùs invitarunt. *Idem Herodianus ibidem.*

472. Sed ubi omnis multitudo confluit, ac relictis equis, pharetrisque & arcubus depositis, inter libamina & calices agitabant, collectique in unum Parthorum quàm plurimi, temerè inordinatque constiterant, nihil suspectantes mali, sed pro se quisque studentes videre novum nuptum: tùm, signo dato, Antoninus militibus imperat, impetum cædemque in Parthos faciant. Illi, re subitâ perterriti, cædentibus, fauciantibusque Romanis tærga obvertunt. Ipse Artabanus à suis stipatoribus raptus, atque equo impositus, vix ægrèque cum paucis fugiens elabatur. Reliqua verò multitudo Parthorum passim cædebatur. Quippe neque equos habebant, quibus maximè utuntur: (descenderant enim ex iis, pastumque dimiserant.) neque ipsi evadere fugâ poterant; impediende cûrsu fluxâ veste, ad pedes usque deductâ. Porro pharetras aut arcus omninò non attulerant: nam quid illis opus ad nuptias? *Idem ibid.*

Ita ingenti cæde Parthorum factâ, Antoninus, prædaque & hominibus magnâ copiâ captis, discedit, resistente nullo, vicisque & urbibus incensis, datâ potestate militibus rapiendi, quod quisque posset aut vellet. Hanc igitur calamitatem haud opinatò Parthi acceperunt. Antoninus autem Regionem Parthicam penitus ingressus, defessis jam rapiendo cædendoque militibus, revertitur in Mesopotamiam. Indèque Senatui Populoque Romano per litteras significat, subactum à se Orientem, cunctosque illius regni mortales in suam conditionem concessisse. At Senatus, quamquam totius negotii gnarus, (quippe Principum res latere nullo

pacto possunt:) metu tamen atque assentatione cunctos illi honores victoriæ decernit. *Id. Herodianus ibid.* ARSAC. 473.

De eo ipso bello adversus Parthos ab Antonino *Caracalla* gesto ita *Spartianus*: „Dehinc per Cadusios fines & Babylonios ingressus, tumultuariè cum Parthorum Satrapis manum contulit; feris etiam bestiis in hostes immisis. Datisque postea ad Senatum, quasi post victoriam litteris, **PARTHICUS** appellatus est. *Spartianus in Vita Caracallæ.*

Nummi tamen argentei, ab ipso *Caracalla* percussi, *Germanici* tantum, non *Parthici* præferunt cognomen: licet sint 20. ejus tribunitiæ potestate signati; in qua occisus est; *Parthicæque* victoriæ typum exhibeant. Undè apparet *Caracallæ* morte prævento *Parthici* titulum à Senatu non fuisse confirmatum. En ex iis nummis unum heïc *Lectoris* oculis subjicimus.

Parthicam illam *Caracallæ* expeditionem paulò aliter narrat *Dio*; videlicet, puellæ quidem *Regiæ* nuptias ambiisse *Caracallam*; ab *Artabano* verò primùm repulsam tulisse. His enim ferè utitur verbis. Post hæc exercitum duxit in *Parthos*, quòd *Artabanus* ei filiam quam ambiverat, nollet uxorem dare: propterea quòd

ARSAC. 473. sciret Antoninum verbo quidem postulare nuptias; re autem Parthorum regnum auferre cupere. Tùm regionem, quæ Mediam attingit, in quam de improvviso irruerat, magnâ ex parte vastavit: multa castella diruit, Arbela subegit, ac sepulcra Regum Parthorum, abjectis ossibus, subvertit. Verùm, quia Parthi cum eo non venerunt ad manus, nihil de rebus tunc gestis scribi à me eximium potest. *Dio lib. 77. pag. 881.*

Interea Parthi perfrugerunt in montes, & trans Tigrim; ut se ad bellum compararent. Idque celabat Antoninus, &, quasi omnino superior fuisset, eos, quos ne viderat quidem, se vicisse gloriabatur: tùm verò, quòd Leo, qui improvviso de monte descenderat, pro eo pugnasset. Nam id in litteris scripsit. *Dio lib. 77. pag. 881.*

Antoninus exindè in Mesopotamiam se recepit, atque Edeffæ hiemavit. Parthi autem postquàm vidēre hunc, ejusque milites dissolutos voluptatibus, quòd præter cætera, hiemarent in ædibus, in iisque omnes facultates hospitum non aliter, quàm suas, consumerent: vehementer animis elati sunt, tanquam si essent illos socios pro hostibus habituri. Contrà parabat etiam se Antoninus, cui tamen non licuit hoc bellum conficere; propterea quòd medios inter milites, quos habebat in maximo honore, & quibus potissimùm confidebat, occisus est. *Dio ibid.*

ARSAC. 474. Haue multò post enim cùm ageret ille Carrhis, (quæ est Mesopotamiæ urbs) Dei Luni invisit templum, quod in eâ regione, distans aliquantùm ab urbe, præcipuo honore ab incolis colebatur. Eo secum paucos equitum eduxit, relicto exercitu cætero, ut, sacrificio

sacrificio facto, in urbem reverteretur. Medio autem itinere, ventre urgente, uno tantum famulo comitatus, ac reliquis abstinere jussis, recessit ad requisita naturæ; atque à Martiale Tribuno militum accurrente illicò averfus, & subligacula sibi deducens, pugione trajectus est, 8°. Id. Aprilis, si *Spartianum* sequamur: 7°, si *Dionem. Herodianus lib. 4.*

Ea ratione extincto Antonino, incerti, ignarique quid agerent milites, biduò sine Imperatore fuerunt, quærentes inter se, quem potissimum Principem deligerent. Siquidem adventare magnis copiis Artabanus nuntiabatur, pœnas exacturus, & cæsis inter pacem ac libationes missurus inferias. Igitur Principem deligunt, primò quidem Audentium, militare scilicet virum, Præfectumque non improbum. (Sed ille, senectutem excusans, abnuit Imperium.) Dein verò Macrinum, Prætorio Præfectum: suadentibus potissimum Tribunis, quos etiam conscios insidiarum Antonini, ac Macrino participes consilii fuisse, post illius mortem suspicio exstitit. *Herodianus ibid.*

Hoc pacto adeptus Imperium Macrinus, cum vidisset Artabanum cum magnis copiis, infestoque animo sibi bellum inferre: conatus est, missis ad eum captivis, quos habebat, mitique oratione placare ejus animum, & à proposito abducere. Sed cum ille non leve quid exigeret, ac juberet, ut Macrinus urbes everfas ab Antonino restitueret, decederetque protinus ex Mesopotamia, & damnum, quod illatum erat monumentis Regum, refarciret; nullum tempus ad deliberandum sumpsit, sed ei, quòd jam ad Nisibin venerat, occurrit. *Dio lib. 78. pag. 886.*

ARSAC. 474. His actis, jam scilicet Artabanus multis copiis ac viribus aderat, equitatum ingentem, & sagittariorum multitudinem adducens, præterea cataphractos camelis insidentes, qui prælongis contis præliarentur. Quo cognito, Macrinus, convocatum exercitum adlocutus est. Confestimque, cognitâ necessitate, milites in ordines se recepêre, atque in armis agitabant. Sole autem oriente conspiciunt Artabanum maximas secum copias adducentem. *Herodianus lib. 4.*

Ut autem Parthi Solem de more propitiârunt, confestim edito ingenti clamore concurrunt in Romanos, iisque adequitantes sagittas ingerunt. At Romani, decenti ordine, & magnâ cum cautione acie instructâ, Maurorumque equitatu per latera disposito, ac receptis per intervalla expeditis militibus, quibus facilis esset excursio, fortiter resistentes, impetum Parthorum sustinebant: qui scilicet & sagittarum multitudine, & prælongis contis, quibus cataphracti ex equis aut camelis depugnabant, pessimè Romanos accipiebant. *Idem ibid.*

Contrà Romani, quoties pedem conferebant, faciliè scilicet adversarios superabant: postea verò quàm ab equitatu, & camelorum multitudine premebantur, fugâ simulatâ, tribulos aliaque machinamenta ferrea acuminata projiciebant: quæ, sub arenis latentia, neque cuiquam conspecta, perniciem equitibus, & camelorum infessoribus afferebant. Quippe, illis calcatis, equi, potissimum verò cameli, (quoniam huic generi mollissimæ sunt ungulæ) succiduae claudicabant, excussis tergo infessoribus. *Id. ibid.*

Cæterum Parthi, quandiu equis aut camelis inve-

hūntur, acerrimè scilicet configunt: ubi autem vel ARSAC.
descendēre jam, vel excidēre; faciles sunt captu; 474.
neque prælium in manibus gerere audent; &, si fu-
giendus, aut insequendus sit hostis, crura scilicet fluxâ
veste præpediuntur. *Id. ibid.*

Uno igitur alteroque die à mane ad vesperam pu-
gnatum: nox prælium diremit; reversique sunt in
castra utrique, quasi victores. *Idem Herodianus ibidem.*
Rem tamen diversâ ratione narrat Dio his ferè ver-
bis: Ibique victus est (Macrinus) prælio à militibus,
dum contraria castra facerent, propter aquam facto.
Cumque iterum congressus esset, non successit ei ex-
sententia. *Dio lib. 78. pag. 886.*

Jam verò audiamus Herodianum talia super hoc
bello referentem. Tertia die in eandem planitiem pu-
gnaturi convenēre. Tentante autem Partho (utpote
qui numero præstabat) circumvenire Romanum, quasi-
que indagine concludere: contrà non jam profundio-
rem, sed in frontem productam constituebant Roma-
ni aciem, ac se circumveniri prohibebant. Tanta au-
tem virorum jumentorumque multitudo cecidit, ut
omnis compleretur campus, maximique cadaverum
acervi in altum attollerentur; præsertim verò came-
lorum, qui alii super alios procubuerunt. Ergo nec
liber pugnantibus cursus erat, nec inter se cernendi
copia, velut ingenti quodam ac vix pervio aggere
cadaverum in medium exstructo; quo scilicet prohi-
bente transitum ad reliquos, singuli se in sua castrare-
ceperunt. *Id. Herodianus ibid.*

At Macrinus, cognito non aliâ de causâ tam acri-
ter ac pertinaciter pugnare Artabanum, nisi quia se

ARSAC. 474. pugnare contra Antoninum arbitrabatur: (solent enim Parthi paulo negotio quasi fatiscere, velutique oneri cedere; si modò primis congressibus parùm ex sententia res gesserint: tunc autem perstabant, prælium integraturi, cùm primùm cadavera sustulissent atque concremâssent, ignari periisse; qui has inimicitias concitaverat) mittit Parthis Legatos, cum litteris, quæ declararent occidisse Imperatorem, ac debitum supplicium luisse, qui fœdera & jusjurandum temeraverat: sibi esse à Romanis, quorum ipsum tandem imperium sit, summam rerum traditam. Non placere verò sibi, quæ acta forent: itaque captivos, quicumque superessent, raptaque omnia redditurum: cupere se ex inimico amicum facere, pacemque jurejurando ac libaminibus sancire. *Id. ibid. cap. 209.*

Quibus lectis, Artabanus, edoctusque à Legatis de Antonini cæde, satis dedisse supplicii violatorem fœderis arbitratus morte tam acerbâ; contentusque reddi sibi citra ullum cruorem captivos, prædamque omnem; tam æquas condiciones non recusat. *Id. ibid.*

Secundùm hæc igitur missis ultrò citròque de pace Legatis, res inter Macrinum & Artabanum mutuam ad reconciliationem deducta fuit. Quippe Macrinus ob timiditatem, ac disciplinæ militaris apud suos confusionem, bellum gerere non est ausus: sed pacis causâ, tùm plurima dona, tùm pecuniæ vim magnam & in ipsum Artabanum, & in eos, qui secundùm Regem plurimùm poterant, expendit; adeò quidem, ut omnis ille sumptus esset ad bis millies fextertium. Parthi verò moræ impatientes, quòd domo diù præter consuetudinem abfuissent, ac præter annonæ penuriam,

quam paratam & instructam habere non solent; pacem admiserunt. *Dion. lib. 78. pag. 887.* ARS. c.
474.

De eo ipso bello ita quoque Julius Capitolinus. „Appellatus igitur Imperator (Macrinus) suscepto bello contra Parthos, profectus est magno apparatu, studens sordes generis & prioris vitæ infamiam victoriæ magnitudine abolere. Sanè cùm esset inferior in eo bello, quod Antoninus gesserat, Artabano graviter necem suorum civium vindicante; primò Macrinus repugnavit; postea verò missis Legatis petiit pacem; quam libenti animo, interfecto Antonino, Parthus concessit. *Capitolinus in Vita Macrini.*

Ut ut est, pace inter Romanos & Parthos compositâ, Artabanus in proprias sedes revertitur. Sed & Macrinus, deducto ex Mesopotamia exercitu, Antiochiam profectus est. Quemadmodum refert Herodian. *lib. 4. cap. 109.* Ubi verò hanc in urbem pervenit, litteras Senatui Populoque Romano misit, quibus significaret à militibus appellatum se esse Imperatorem; ac Parthicum bellum, longè maximum, & in quo omne Romanum Imperium fluctuaverit, ita confecisse, ut nec in acie fortiter dimicando hostibus cesserit, & Regem maximas secum trahentem copias, iëto fœdere, ex inimico non facilè expugnabili, amicum reddiderit. *Id. Herodianus lib. 5. cap. 110.*

Neque tamen, addit Dio, omnia Macrinus, quæ inter ipsos acta sunt, accuratè Senatui perscripsit. Propterea decreta fuerunt ei sacrificia, victoriæ ergo; datumque *Parthici* nomen. Sed hoc ipse non accepit; quòd eum puderet (uti quidem consentaneum est) ab iis hostibus sumere cognomentum, à quibus fuisset superatus. *Dio lib. 78. pag. 900.*

ARSAC. 474. Ecce tamen æreum primæ formæ Numisma, quod Senatus ad memoriam ejus Parthicæ victoriæ percuti curavit.

De Macrino ita loquitur Capitolinus in ejus Vita. „Pugnavit tamen & contra Parthos, & contra Armenios, & contra Arabas, quos Eudæmonas vocant, non minùs fortiter quàm feliciter.

De bello Armeniaco à Macrino Imperatore composito, talia refert Dio. Fuit hoc quoque bellum compositum, quod in Armenia gestum erat: cùm Tiridates *Vologesis filius*, diadema sibi à Macrino missum accepisset, ac matrem, quam Caracalla undecim mensibus in carcere detinuerat, (*scilicet à mense Junio anni superioris*) unà cum præda, quæ capta fuerat ex Armenia, & iis cum agris, quos pater ejus in Cappadocia possederat, impetrasset. *Dio ex Theodos. lib. 78. pag. 887.* Vologeses itaque, Tiridatis pater, in carcere perierat cum aliis filiis suis.

Nondum è Syria discesserat Macrinus Romam petiturus, cùm *Elagabalus*, Caracallæ creditus filius, contra eum à militibus Imperator est appellatus A. D. Id. April. anni V. C. 971. eique statim bellum intulit.

Cùm verò ventum ad manus esset, acie victus ac fugatus Macrinus chlamydem sibi, cæterumque imperatorium detrahit ornatum: paucisque è fidissimis suorum comitatus, clàm fugam occupat: misso prius ad Artabanum filio Diadumeniano. Quo factò, Antiochiam venit; victorem se esse simulans, ut in urbem reciperetur. Sed, clade ejus per nuntios cognitâ, factisque propterea multis cædibus per vias atque in ipsa urbe; ut propensa erat cujusque erga alterum eorum benevolentia: indè noctu equo admissò, rasoque penitus capite ac mento, pullaque veste indutus supra purpuream, ut privatus esse videretur; Ægas, quæ urbs est Ciliciæ, pervenit cum paucis: ibique veredum conscendit, perindè ac si miles esset veredarius, vectusque per Cappadociam, Galatiam & Bithyniam usque ad Eribolum, quod navale est è regione Nicomediæ situm: Nicomediam ingredi non est ausus; sed Chalcedonem navigavit, mandavitque uni ex procuratoribus, ut ad se pecuniam mitteret. Quâ ex re cognitus est, & Chalcedone remansit. Eò autem venère paulò pòst missi ab Elagabalo milites; à quibus comprehensus, perductus est in Cappadociam. Ubi, postquàm intellexit etiam filium suum, fugientem ad Parthos, esse interceptum: amissâ spe omni, dejecit se ex vehiculo, (nec enim vinctus erat) fregitque humerum: nec ita multò pòst occisus est Idibus Juniis. *Xiphilinus ex Dione pag. 889. Histor. Dionis.*

Auspiciatus est Imperium suum Elagabalus ab eo die, quo Imperator ab exercitu est appellatus: videlicet ab Idibus Aprilis; quemadmodum suprâ jam dictum est. Atque idcirco signavit in nummis Tribunitiam potesta-

ARSAC. 474. tem. Occisus est verò mense Septembri anni V. C. 975. uti Comes Mediobarba pluribus argumentis probavit in Fastis suis. Eo ipso enim & anno & mense Severus Alexander Elagabalo successit, ac Tribunitiam potestatem accepit.

ARSAC. 479. Eo verò tempore, ineunte Arfacidarum anno 479. sub initium Imperii Severi Alexandri, Artabanus Arfacem fratrem suum, Tiridate Armeniorum Rege mortuo, Armeniæ Regem constituit: ut refert Armeniorum Historia, teste Procopio *lib. 3. de Aedific. Justiniani*.

ARSAC. 480. Dum autem, Armeniâ fratri suo concessâ, Artabanus securum se à Romanis existimat; ecce Artaxerxes, educatus à Pauceo Persâ, ejusque filius dictus; obscuro quidem natus loco, ingentis tamen animi & spiritûs vir, veterem Persarum gloriam instauraturus, suis ad rebellionem sollicitatis, ab Artabano Rege suo defecit, eique bellum intulit.

ARSAC. 481. Igitur ab Artaxerxe duobus præliis superatus, tertio demùm occisus est Artabanus IV. qui *Rex Magnus* primus appellatus, duplicique usus diademate fuerat. Ejus verò filii ad patrum suum Arfacem in Armeniam se receperunt.

Ad hunc igitur modum Parthorum Imperium ab Artaxerxe ad Persas translatum est, ut refert Agathias *lib. 4. pag. 134.* his ferè verbis: Illud verò solum addiderim, quod annis 538. post Magnum illum Alexandrum Macedonem, quarto verò alterius illius Alexandri, Mamææ filii, regni anno, cùm Artaxares, quo dictum est modo, Persarum regnum occupasset, quindecim in eo annos peregit, duobus mensibus demtis.

Annus autem 538. post Alexandrum Magnum intelligendus

telligendus est de Seleucidarum Epochâ inchoante ab
Autumno anni V. C. 442. atque incidente in annum
V. C. 979. quo Severus Alexander quartum Imperii sui
agebat annum, inchoatum videlicet à mense Septem-
bri anni V. C. 978. atque ad Septembrem usque anni
V. C. 979. decurrentem. Si verò Agathias quatuor
annos regni Severi Alexandri tùm fuisse completos in-
tellexit; dicendum est Parthorum Regum Imperium
per annos quadringentos unum atque octoginta com-
pletos duravisse.

ARSAC.
481.

NUMMUS

ARSACIS ARTABANI IV.

EX MUSEO D. BAUDELOT, PARISIIS.

Caput Regis barbati, ac diademate cincti. Ante caput litteræ numerales AOT. Ex alterâ parte caput muliebre turritum, cum fascia oblonga, vultum ejus circumvolitante. Ante caput littera initialis A.

INTER plurimos Regum nummos, quos Vir clarissimus Carolus Cæsar Baudelotius I. C. Parisinus, in suo Libro de Peregrinationum utilitate, Gallicè vulgato, protulit; duæ cernuntur Parthorum Regum effigies. Verùm cum ipsimet nummi ad describendam Arsacidarum Historiam essent mihi adprimè necessarii; libenter eos mecum communicavit Vir summâ præditus humanitate. Horum Numismatum unum jam prodiit cum litteris numeralibus ΔOT, quæ illud adjudicandum esse Chosroï planè nos edocuerunt. Alterum verò, de quo hæc agitur, litteras habet numerales AOT; quæ Arsacidarum Epochæ annum designant 471. Artabanoque IV. nummum haud dubiè adscribunt. Quis verò primo intuitu tantulum nummum ad dignoscendas Arsacidarum effigies tantum esse momenti, tantæque utilitatis arbitretur?

Verumtamen assidua illa Parthorum Regum cura, in consignanda nummis suis Arsacidarum Æra, non modò eorum nobis servavit imagines; sed etiam, ad quemnam illorum moneta spectet, edocuit. Quâ ratione è spississimis tenebris, in quibus consepulti remansissent, omninò sunt revocati. Certè diadema, barbaque prolixior ex Arsacidis quemdam indicant, sed indiscriminatim: cùm barbati ferè omnes occurrant. At numeralium litterarum ope, Parthorum Regum unusquisque, à reliquis probè discretus, ob oculos obversatur. Itaque litteræ AOT, in hocce nummo exaratae, eum Artabano IV. adserunt; nummumque tertio regni illius anno percussum fuisse testantur.

NUMMUS

ARSACIS ARTABANI IV.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis mitrâ & diademate ornati, prolixâque barbâ conspicui. Ante caput numerales litteræ ΠΥ, id est, anno 480. Ex aversâ parte solitum caput muliebri turritum cum fascia regia. Ante caput littera initialis A, id est, ARSACIA.

ARSACIDÆ Reges modò capite nudo, cincinnati, soloque revincti diademate, in nummis suis occurrunt: quemadmodum in superiore Artabanus IV. conspicitur: mo-
Ccc ij

dò mitrâ , solito Regum ornatu , insignes : ut idem in hocce nummulo exhibetur. Undè si varius ille capitis ornatus non omninò similes eorum effigies offerre nostris oculis videatur ; litteræ saltem numerales ad unum Artabanum IV. pertinentes , eundem prorsùs Regem in ambobus nummis arguunt exhiberi.

De Mitra , Parthorum Regum insigni , plurimis in locis suprâ jam abundè diximus. Id tamen heïc observari velim , eas scilicet non eâdem semper ratione confectas , atque ornatas ; sed ad Regis cujusque libitum variè fuisse decoratas.

Litteræ numerales ΠΥ , in hoc nummulo signatæ , Arsacidarum annum indicantes 480. ad dignoscendam Artabani IV. effigiem perutiles existimari debent. At insuper , cùm eadem penultimum regni illius annum ostendant , quanto in pretio habendæ sint , animadvertant eruditi. Hæ quippe litteræ respondent anno V. C. 978. quo imperabat Severus Alexander Augustus. Atqui Agathias Artabanum IV. insequenti anno ab Artaxerxe in prælio fuisse interfectum ; necnon unâ cum eo Parthorum Imperium occidisse testatur. Et certè abhinc Artabani IV. tempora de Parthis , deque Parthico Imperio apud Scriptores nulla amplius fit mentio.

FINIS

APPENDIX

DE

PERSARUM REGUM POST ARTABANUM NUMMIS.

POSTQUAM ARTAXERXES Paucis cujusdam Persæ, viri infimæ sortis, & coriariani quidem exercentis, filius, rebus bello gestis clarus, Artabanum IV. Parthorum Regem devicisset, ac tandem interfecisset; Parthicum Imperium, patris gratiâ, *Persicum* appellavit; *Arfacis* tamen nomine servato, eò quòd Arfaces primus Parthorum Rex, etiâ à Persis originem se deduxisse gloriaretur. Verùm, ut Populorum, apud quos nomen illud carum & celebre erat, benevolentiam sibi conciliaret, quasi Arfacidarum Imperium in aliam tantummodò familiam transiisse videretur, eorundem Epocham semper in nummis suis servavit.

Persarum Regum, qui Artabano IV. successere, Historiam attingere nos debuisse putabat Amicus, cui, utpote diligentissimo Scriptori, illam tractandam relinquimus. Attamen, cum mens nostra fuerit describere tantum Annales Parthorum Regum, quorum

Nummos, licet paratu difficiles, aut in nostris peregrinationibus comparaveramus; aut ex plurimis collegeramus cimeliis: ingrato labore, eam præsertim ob causam supersedimus; quòd Regum Persarum nummos haud ita commodè comparare nobis licuerit. Atqui & illud forsitan potuissimus, si tales nummos cujusdam fore utilitatis duxissemus. Namque ii rudis adeò sunt fabricæ, ac temporum lapsu ita corruptæ eorum litteræ sunt; ut illas vix adsequi possint vel peritissimi Antiquariorum. Neque enim illi jam amplius nummi Græcâ gaudent Epigraphe; sed aut Parthicâ, aut Persicâ potius notantur inscriptione, nostris temporibus minimè intellectâ.

Porro, cum primi horum Persarum Regum Artaxerxis nummus unus in Thesauro Regio à nobis observatus sit, itemque alius Saporis, filii ejus ac successoris, in nostras inciderit manus: non ingratum erit Lectoribus, si eorum icones, Appendicis loco, hæc inseruerimus; quemadmodum & unius subsequenter Regis, cujus nomen characteres incogniti ac barbari nobis inviderunt.

NUMMUS ARTAXERXIS,

Primi post Artabanum IV. Regis Persarum.

EX THESAURO REGIO.

Caput Regis barbati, necnon mitrâ suis instructâ redimiculis, ac diademate ornati. Ponè caput littera B. Ex aversâ parte Rex sedet dextrâ extensâ ad recipiendam coronam ab adstante Genio Urbis, capite turrito, sibi porrectam; cum hac in ambitu Nummi Epigraphæ: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΤΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ: REGIS ARSACIS ILLUSTRIS. In area AQT. anno 491.

NEQUE verò speret Lector proprium *Artaxerxis* nomen in Regis illius Nummis se esse deprehensurum. Quemadmodum enim suprâ jam vidimus in Parthorum Regum *Tiridatis*, *Phrahatis*, *Mithridatis*, aliorumque *Arsacidarum* nummis; non moris erat tûm peculiare Regum nomen adhiberi. Ita igitur & in his Persarum Regum numismatibus propria illorum nomina nunquam reperiuntur. Omnes autem Reges Parthi, si tres *Vologesès* exceperis, dicti sunt *Arsaces*, ut eorum nummi testantur; utque satis innuit *Ammianus*

Marcellinus, lib. 23. dum de *Arface* Imperii Parthici conditore ita loquitur: „Numinis eum vice venerantur & colunt, „eò usque propagatis honoribus, ut ad nostri memoriam „non, nisi Arfacides is sit, quisquam in suscipiendo Regno „cunctis anteponatur. Is autem Scriptor florebat sub Gratiano & Valentiniano Augustis.

Ne miretis igitur, si Artaxerxes, licet vir Persa, solum *Arfacis* nomen, præcedentium Regum more, in nummis suis usurpet; Arfacidarum Regno potitus. Hoc enim videtur fecisse Imperatorum Romanorum exemplo, qui se *Augustos* vocitârunt omnes, ut refert idem Ammianus loco laudato. „Ut, „que Imperatoribus nostris *Augusta* nuncupatio amabilis est „& optata; ita Regibus Parthis *Arfacis* nomen. Pari ergo ratione, eandem quoque Arfacidarum Epocham Reges hi servavêre. Cujus quidem rei fidissimi testes sunt eorum nummi; hicque imprimis, in quo litteræ numerales AQR. annum designantes 491. Epochæ Arfacidarum.

Ex fragmentis Historiæ Parthorum, quæ paucissima nobis supersunt, Artabani hujus nominis Tertii, Arfacidarum gente oriundi progeniem in Artabano Quarto Rege defecisse comperimus, anno scilicet quarto Imperii Severi Alexandri: cujus quidem Imperium à morte Elagabali sumpserat exordium circa Septembrem exeuntem anni V. C. 975. Itaque quartus ille annus regni Alexandri Augusti porrigebatur usque ad finem Septembris. anni V. C. 979. qui respondebat anno Epochæ Arfacidarum 481. At annus Æræ Arfacidarum 491. in hoc nummo signatus, ad Artabani IV. regnum spectare nullo modo potest: cum contrà in regnum hujus Artaxerxis omninò cadat: cujus quidem regni decimus jam agebatur annus ex quindecim, quos, duobus demtis mensibus, regnavit: si modò Agathiæ habenda sit fides.

Cæterùm, cum suprâ jam retulerimus A. litteram esse initialem Urbis *Arfaciæ*, in qua cusi sunt variorum Parthorum Regum nummi; litteram verò Γ. in nummo Vologesis III. Inscriptam spectare ad Urbem Straboni dictam *Gaxam*, *Gazacam* verò Stephano: (cui postremo suffragatur Ammianus eandem & ipse Gazacam collocans inter præstantissimas Mediæ civitates.) Liceat itidem nobis B. litteram, in hoc Artaxerxis nummo exsculptam revocare ad *Bologesiam*, urbem Se-
leuciæ

leuciæ proximam, atque à Bardane Parthorum Rege ampliata; in quâ quidem Urbe, ut & in cæteris Urbibus Regiis Moneteria erat officina.

Nummi, Artaxerxis temporibus signati, rudioris non modò sunt formæ propter Monetariorum imperitiam; maximâ artificum multitudine bellis civilibus absumptâ: sed etiam ex ære argento inmixto conflati: quod difficillimis iis temporibus paupertatem ærarii satis arguit.

Genius Urbis capite turrato, muliebri habitu, Regi coronam deferens, solitus fuerat apud Parthos ac ferè unicus nummorum maximi moduli typus: quem idcirco retinuisse quoque videntur nobis Persarum Reges, utpote notum populis ac familiarem.

NUMMUS Saporis Regis,

Artaxerxis filii.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis diademate cincti, promissâque barbâ.
Ex aversâ parte Genius Urbis capite turrito stans,
dextrâ coronam Regi sedenti defert, cum eâ in
ambitu Nummi Epigraphe: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙ-
ΛΕΩΝ ΑΡΣΑΠΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΤΣ.... In area
ΗΦ, id est, anno 508.

Hic Nummus, pro argenteo tetradrachmali signatus æreus
est, pauxillo admixtus argento; atque ideò adulteratus
magis, quàm superior Nummus. Adversa pars nummi Regem
exhibet capite nudo, at agrestis admodùm & inconcinne formæ;
ut de aversâ parte nummi taceam, multis in locis mutilâ atque
decurtatâ. Attamen ex characteribus, qui integri in nummo
superfunt, magni is mihi videtur momenti esse; cùm & nomen
Arfacis, & integram Arfacidarum Epocham præ se ferat.

Atque in hoc quidem nummo nomen ΑΡΣΑΠΚΟΥ le-
gitur pro ΑΡΣΑΚΟΥ. Quod vitium ex aspera Urbis, in
qua percussus est nummus, pronuntiatione oritur; ut contrâ

ex leni pronuntiatione in iis nummis, in quibus ΑΡΞΑΝΟΥ pro ΑΡΞΑΚΟΥ exaratur. Quod quidem magno argumento est non mediocrem in Lingua Græca pronuntianda barbariem sensim irrepsisse: ita ut nonmultò pòst jam Græcorum characterum loco barbarici omninò successerint characteres.

Verùm ad quemnam Arsacem spectet hic nummus, nequaquam edocere nos posset inutilis ΑΡΞΑΠΙΚΟΥ appellatio; nisi subjuncta Arsacidarum æra illum ad Saporem, Artaxerxis filium, revocaret. Litteræ numerales ΗΦ. in eo ipso areæ loco exsculptæ, quo in omnibus sive Parthorum, sive Persarum, nummis tetradrachmalibus signari consuevêre, annum Epochæ Arsacidarum 508. ostendunt. Qui quidem annus in decimum quartum regni Saporis annum incidit; respondetque anno V. C. 1005. aut saltem 1006. quo tempore P. Licinius Valerianus à militibus suis appellatus est Imperator, atque à Senatu confirmatus.

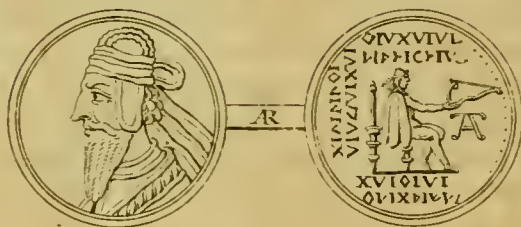
Artabanum IV. unà cum vita Parthicum Regnum amisisse diximus anno Arsacidarum 481. Artaxerxem verò, qui eum è solio deturbaverat, quindecim regnavisse annos; fatoque concessisse ejusdem Æræ anno 494°. exeunte; aut saltem 495°. ineunte. Artaxerxi autem successit filius ejus Sapor: ut testatur nummus hic meus, in honorem illius percussus Epochæ Arsacidarum anno 508. Nemo nescit Romanis penè exitialem fuisse hunc Regem: quippe qui Valerianum Augustum occurrentem sibi, devicerit anno V. C. captumque in Persidem abduxerit: ubi ignobili servitute consenuit. Nam, quandiu vixit, incurvato eo, pedemque cervicibus ejus imponens, Rex barbarus equum conscendere solitus erat. *Sext. Aur. Victor in Epit.* Sapor autem regnavit annos 33. decessit verò anno Æræ Arsacidarum 527. V. C. 1025.

Aversa pars nummi Saporis eundem exhibet typum, quem in superiore Artaxerxis patris nummo mòx vidimus. At cum mutilus sit nummus, atque idcirco excisa fuerit fortasse littera initialis Urbem designans, in qua cusus fuerat; Quænam sit Urbs illa, cujus Genius solitam coronam Saporì porrigit, asseverare non audemus.

NUMMUS

Regis Persarum incogniti.

Caput Regis barbati, mitrâque redimiculis suis instructâ, necnon diademate ornati. Ex aversâ parte solita Regis sedentis figura cum arcu. In area nummi A. & II. litteræ confociatæ: in ambitu verò litteræ barbaræ prorsus incognitæ, eodem, quo antea Græcæ consueverant, ordine dispositæ.

Nemo est, qui in hoc numismate Arfacidam Regem primo intuitu non agnoscat; siue prolixiorem barbam; siue suis instructam redimiculis mitram; seu denique diadema, Regium insigne, observet. Quin etiam, cum aversa pars nummi, eundem, quem in cunctis superioribus secundi moduli argenteis nummis Regem exhibeat, sellæ aureæ insidentem, protensâque dextrâ arcum gestantem: Ecquis statim haud observatum adhuc Regem Parthorum reperissè se non autumet: cum præsertim Græcæ litteræ A. & II. inter se connexæ, *Apartameam* Mesopotamiæ Urbem, in qua cusus est nummus, videantur omninò designare. At posteaquàm ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, reliquosque Arfacidis familiares titulos diu

frustra investigavit ; barbaricos tantùm , prorsusque ingotos invenit characteres eodem , quo inscriptiones Græcæ , ordine dispositos & exaratos : quos tamen nec ipse Oedipus adsequi ullatenùs possit ?

Tanta autem Linguae Græcæ desuetudo , ac tanta barbaries in Urbes Mesopotamiæ , Regum Persarum ditioni subjectas, paulatim obrepère ; (Transigitanæ enim Urbes eo non utebantur idiomate) ut in nummis Græcas primùm litteras adulterârint ; illis deindè aut Parthicas , aut Persicas interseuerint ; ac denique, Græcis litteris funditùs sublatis atque deletis , in earum locum barbaras substituerint : Quod hic planè nummus testatur. Quis igitur barbaricam illam hujus nummi Epigraphen , quamvis eodem , quo Græcæ superiorum nummorum inscriptiones , & modo & ordine dispositam , Apameæ fuisse exsculptam, certò ac tutò aut persuadere sibi audeat , aut aliis adseverare ? Undè veterum Regum Persarum Historiam per eorum nummos contexere , nisi priscæ illorum Linguae peritus , nemo vir prudens sanè unquam contendat.

ELENCHUS REGUM ARMENIÆ MAJORIS.

POSTEAQUAM sub Antiocho Magno , Syriæ Rege, ducibus ejus Artaxiâ & Zadriade auctoribus , Armeniæ à Seleucidarum Imperio descivêre ; Artaxias Majoris Armeniæ , Zadriades verò Minoris , sibi quisque Regna constituerunt. Interjecto dein aliquanto temporis spatio, Tigranes II. Artaxiæ pronepos, Parthis obses datus , ut ab illis in Regnum remitteretur, magnâ ejus parte cessit. Postea verò is ipse , regno suo restitutus, cùm Artemem Zadriadis quoque pronepotem bello superâisset, fugavissetque ; Armeniæ Minoris Regnum sibi vendicavit. At paulò post summi Romanorum exercituum Imperatores Lucullus atque Pompeius hujus Regnum occupavêre , Jurisque Romani fecêre ; adeò ut, absque Populi Romani consensu , illud jam à nemine deinceps possideretur. Verùm enim verò Parthi eam, quam à Tigrane II. acceperant , Armeniæ partem perpetuò sibi vendicare , atque ex Arsacidis quemdam semper ei præficere Regno conati sunt. Undè frequentia Romanos inter & Parthos exorta sunt variis temporibus bella. Eam igitur ob causam, si, ad illustrandam Arsacidarum Regum Histo-

riam, brevem illum Armeniorum Regum Elenchum huic opellæ nostræ subtexeremus; rem Lectoribus haud ingratam facturos nos esse existimavimus.

ARTAXIAS I. Armeniæ Majoris Præfectus sub Antiocho Magno, Syriæ Rege, rebellat, regnumque illud sibi posterisque suis constituit, sed ab Antiocho Epiphane, Antiochi Magni filio, bello superatus, captusque in vinculis asservatur. *Appian. Syriac. pag. 117.*

ARTAVASDES I. Straboni & Plutarcho; malè Justino dictus *Ortoasdes*, Artaxiæ filius, in Armeniæ regnum patri succedit. Hic ab Arsace Mithridate cognomento Magno impetitus bello, resistit. *Justin. lib. 42.*

TIGRANES I. Artavasdís filius, patre mortuo, Armeniæ regno potitur. A Parthis bello lacesitus, componendæ pacis causâ, Tigranem filium tradere illis obsidem cogitur. *Strabo lib. 11. pag. 532.*

TIGRANES II. Tigranis filius, apud Parthos obses, à Mithridate Magno in regnum restitutus, illud plurimum ampliat; Armeniam Minorem capit; Rexque Regum dicitur. *Strabo ut supra, & Plutarchus in Lucullo.*

ARTAVASDES II. Tigranis II. filius, patrî succedit in regnum. Hic sub Phrahate IV. dolo à Marco Antonio Triumviro captus, Alexandria in triumpho ducitur. Hujus caput computatur Cleopatra, post Actiacam cladem, Mediæ Regi mittit, ut eum ad suam societatem pertraheret. *Dio lib. 51. initio pag. 446. Edit. Hanov. 1606.*

ARTAXIAS II. Artavasdís II. filius, Phrahatis IV. Parthorum Regis fretus auxilio, seque suumque regnum tu-

tatur, ac tandem per dolum propinquorum occiditur. *Tacit. Annalium lib. 2.*

ARTAVASDES III. Artaxiæ II. filius, ei in regnum succedit, à Phrahate IV. adjutus. Sed cùm apud Augustum accusatus à Populis fuisset, Tigranem ejus patrum petentibus; ante hujus adventum ab Armeniis interficitur. *Dio lib. 53. pag. 526.*

TIGRANES III. Artaxiæ II. frater, atque Artavasdís II. filius, Româ ab Imperatore Augusto ad capeffendum Armeniæ regnum missus, ab Archelao Cappadociæ Rege, atque à Tiberio Nerone in Armeniam deducitur. *Josephus Antiqu. lib. 15. cap. 5.* Neque diu tamen regnat. *Tacit. Ann. 2.*

ARTAVASDES IV. Artavasdís III. filius, in locum patruí defuncti ab Augusto Armeniis præficitur. Sed cùm Populi Tigranis filium Regem exoptarent, non sine clade Romanorum dejicitur Artavasdes. *Tacit. ibid.*

TIGRANES IV. Tigranis III. filius, ab Armeniis, qui ejus gratiâ rebellârunt, Rex constituitur. Auxilium à Phrahate IV. petit; sed tandem à Caio Cæsare pellitur. *Vell. Paterculus.*

Exstincta est in eo Artaxiæ progenies.

ARIOBARZANES, Artabazis Mediæ Regis filius, à Caio Cæsare Augusti nepote, volentibus Armeniis præficitur. Quo morte fortuitâ absumpto, stirpem ejus haud toleravêre Armenii. *Tacitus lib. 2. Annalium.*

Tentato igitur feminæ Imperio, cui nomen ERATO; hanc Armeniæ Reginam imponunt. Eâque brevi pulsâ, incerti solutique & magis sine domino, quàm in libertate profugum VONONEM in regnum accipiunt. *Id. ibid.*

VONONES

VONONES ille, Phrahatis IV. filius, obses Romanis à patre datus fuerat. Hunc, patre mortuo, Regem constituunt Parthi; at postea expellunt. E Parthia expulsum, profugumque mox Regem accipiunt Armenii. Sed, minitantis Artabani metu, tandem ex Armenia quoque Vonones amovetur, à Rectore Syriæ Cretico Silano excitus, circumdatusque custodiâ; manente tamen luxu & Regio nomine.

ARTAXIAS III. qui priùs *Zeno* dictus fuerat, Polemonis Ponti Regis filius, approbantibus Armeniæ Nobilibus, à Germanico Cæsare in urbe Artaxata Rex constituitur. *Tacit. ibid.* Postque octo regni annos moritur.

ARSACES I. Artabani Parthorum Regis veterrimus filius, mortuo Artaxia, à patre Rex Armeniis imponitur; sed à suis dolo circumventus, Mithridatis, Iberi artibus perit. *Tac. Annal. 6.*

MITHRIDATES, Pharasmanis Iberiæ Regis frater, devictis Parthis, à Tiberio Augusto Armeniæ regno donatur. Sed ab Artabano Parthorum Rege pulsus, Romæ à Caio Caligula in vinculis detinetur. Dimissus postea à Tiberio Claudio Augusto, Armeniam recuperat, verum à Rhadamisto fratris filio, dolo oppressus perit. *Id. Annal. 12.*

RHADAMISTUS, Pharasmanis filius, patruo Mithridate à se occiso, Armeniam invadit; permittentibus Romanis, ne Parthi eam occuparent. Vologeses verò casum invadendæ Armeniæ obvenisse ratus, quam à majoribus suis possessam, externus Rex flagitio obtineret, contrahit copias, fratremque Tiridatem deducere in regnum parat: ne qua pars domûs sine Imperio ageret. Adventantibus igitur in Armeniam Parthis,

Rhadamistus à suis pellitur. *Tacitus lib. 12. ibidem.*

TIRIDATES I. Vologesis fratris fretus auxilio, Armeniam occupat, pulso Rhadamisto; & postea à Corbulone ipse quoque pellitur. *Tacit. Ann. 12.*

TIGRANES V. Alexandri Herodis Judææ Regis & Glaphyræ filius, Archelai Cappadociæ Regis nepos, à Nerone ad capeffendum Armeniæ regnum missus, à Corbulone constituitur. *Tacit. Ann. 14.* Sed à Parthis paulò post opprimitur: rursusque Tiridates, Neronis consensu, Armeniam recipit. *Id. Ann. 15.*

EXEDARES Arfacida, Tiridatis sive filius, seu nepos, Armeniæ Rex à Chosroe Parthorum Rege expellitur, ut Armeniis præficeret nepotem suum Parthamasirim.

PARTHAMASIRIS, Pacori Parthorum Regis filius, mortuo patre, à Chosroe Parthorum Rege, expulso Exedare, Armeniæ Rex constituitur: sed à Trajano Imperatore regno spoliatur. *Dio lib. 68. pag. 778.*

Armenia sub Trajano in Provinciam Romanam redacta est. Quis autem ei tum præfuerit ignoratur.

PARTHAMASPATES, Exedaris filius, ut videtur, à Trajano Augusto Rex Parthis datus, posteaque ab illis expulsus; ab Hadriano Imperatore patrium Armeniæ regnum accipit. *Spartianus in Vita Hadriani.*

ACHÆMENIDES, Parthamaspatis filius, patri suo in regnum Armeniæ succedit; imponente huic diadema Antonino Pio Imperatore, ut discimus ex nummis. Hujus Achæmenidis meminit Iamblichus *apud Photium pag. 242.*

SOÆMUS, Achæmenidis filius, è paterno Armeniæ regno à Vologese II. Rege Parthorum ejectus, postea à

L. Vero Augusto M. Aur. Antonini Collegâ restituitur: ut ex illius Imperatoris nummis eruimus. *Id. Photius ibidem.*

SANATRUCUS, Soæmi filius, ut putatur, Armeniorum Rex sub Imperatore Commodò recensetur à Suidâ; qui laudes ejus describit *in verbo Σαρατ'ους*

VOLOGÆSUS, Sanatruci filius, pacis causâ, Sophene à Romanis retentâ, Armeniam reliquam à Sept. Severo Augusto accipit. Hunc postea Antoninus Caracalla cum ad se amicè per litteras vocavisset, velut patrem inter & filios pacem facturum, conjecit in vincula. Tali interceptus fraude Vologesus in morbum incidit, quo tandem est absumptus. *Dio lib. 77.*

TIRIDADES II. Vologæsi filius, post Antonini Caracallæ mortem, diadema sibi à Macrino Augusto missum accipit; patrique suo Vologæso, in carcere demortuo, succedit in regnum Armeniæ. *Id. Dio pag. 887.*

ARSACES II. Artabani IV. ultimi Parthorum Regis frater, Armeniæ Rex ab eo constituitur, anno Imperii Severi Alexandri primo. Fortiter Artaxerxi, qui fratrem regno & vita privaverat, resistit, ac Romanorum fit amicus.

ARTAVASDES V. aliis ARTABASDES, patri successit Arsaci; sed non ita fidus Romanis; nam Saporì Persarum Regi contra Valerianum Imperatorem adhaesit. *Treb. Pollio cap. 4.*

..... Artavasdís filius, cujus nomen ignoratur, patri successit; Romanis amicissimus. Christianam fidem amplexus sub Diocletiano, copiis suis adjuvit Gal-

Maximianum contra Narseum Regem Persarum. At Maximianus Augustus factus, bellum commovit adversus Armenios, jam indè à priscis temporibus amicos & socios Populi Romani. Cùm autem Christiani ipsi quoque essent, eos ad Simulacrorum cultum traducere per vim conatus, pro amicis inimicos, hostes pro sociis effecit. *Euseb. Eccles. Hist. lib. 9. cap. 8.*

TIRIDATES III. filius superioris Regis anonymi, patri succedit. *Sozomenus lib. 2. cap. 8.*

ARSACES III. patri in regnum successit sub Constantino Augusto Constantini Magni filio. Hic, Romanorum socius, à Sapore II. per exquisitas perjuriisque mistas illecebras allectus, adhibitusque in convivium, effossis oculis, vinctusque catenis argenteis, exterminatus est ad Castellum Agabana nomine; ubi cruciatus cecidit ferro poenali. *Ammianus Marcellinus lib. 27. cap. 12.*

PARA, hujus Arsaces filius, ex oppido muris & viribus valido, Artogersâ nomine, in quod cum matre concefferat, suadente illâ, cum paucis digressus, Imperatorem Valentem convenit; qui eum, apud Neocæsaream Pontim morari jubet, liberali victu curandum & cultu. Indè per Terentium Ducem Para reducit in Armeniam, rectorus interim sine ullis insignibus gentem. Postea tamen cùm diadema sumpsisset, structis sibi insidiis opprimitur.

ARSACES IV. Paræ fratri in regnum Armeniæ succedit, mortuo tùm Sapore Rege Persarum. Is foedere cum Romanis inito, pace fruitur, quam Theodosius cum Persis pepigerat. *Idatius in Chronico.* Regnumque moriens Arsaces & Tigrani filiis suis testamento reliquit.

ARSACES V. superioris Arfacis filius major, cum ipse testamento patris minimam Regni partem accepisset, Tigranes verò frater portionem quadruplo majorem; ad Imperatorem Romanum rem detulit: eâ spe fore ut, omnibus admotis machinis, fratrem regno exturbaret. Cum verò frater ejus Tigranes se cum regno dedisset; Imperatori Theodosio juniori suum quoque ipse regnum tradidit, ac privatus vixit. *Procop. lib. 3. de Aedif. Justinian.*

TIGRANES VI. Arfacis IV. filius, & Arfacis V. frater, cum Imperatorem Romanum vindicem timeret, Regi Persarum se suumque regnum dedit; satius ducens, vitam apud illos privatam agere, quàm unâ cum germano, compositâ ex æquo lite, in Armenia bonâ fide regnare. *Procop. ibid.*

Ad hunc modum Armeniæ Regnum, primùm ab Artaxia sub Antiocho Magno constitutum, dein sub Seleuco IV. hujus filio, Romanorum autoritate, anno Seleucidarum 132°. confirmatum; per annos 593. sub Regibus propriis permansit usque ad annum Christi circiter 412.

INDEX
AUTORUM VETERUM
ET RECENTIUM.

ÆLIANUS.

AGATHIAS.

AMMIANUS.

APOLLODORUS.

APPIANUS.

ARISTIDES.

ARRIANUS.

ATHENÆUS.

AURELIUS VICTOR.

CAPITOLINUS.

Castellanus.

CICERO.

CTESIAS.

CURTIUS.

DIO CASSIUS.

DIODORUS SICULUS.

DIOGENES LAERTIUS.

DIONYSIUS ALEXANDRINUS.

Eichmannus.

EPIPHANIUS.

EVAGRIUS.

EUSEBIUS.

EUSTATHIUS.

EUTROPIUS.

FASTI CONSULARES.

FLORUS.

FRONTINUS.

Fulvius Ursinus.

Giraldus.

Goltzius.

Henninges.

HERODIANUS.

HERODOTUS.

HIERONIMUS.

Holstenius.

HORATIUS.

HYDE *Anglus.*

HYGINUS.

JOSEPHUS.

ISIDORUS. CHARACENUS.

ISOCRATES.

JULIANUS *Imperator.*

JULIUS CÆSAR.

JULIUS OBSEQUENS.

JUSTINUS.

LIVIUS.

LUCANUS.

LUCIANUS.

MACCABÆORUM LIBER.

MACROBIUS.

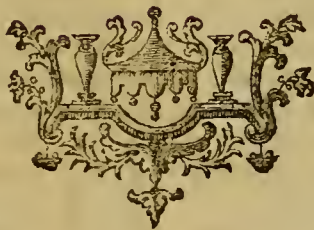
MALELA *Joannes.*

MARCUS.

MARTIALIS.

Mediobarba.

<i>Minadous.</i>	SEVERUS <i>Sulpitius.</i>
MIRCONDUS.	SOLINUS.
<i>Morellius.</i>	<i>Spanhemius.</i>
NORISIUS <i>Cardinalis.</i>	SPARTIANUS.
<i>Onuphrius.</i>	STEPHANUS <i>Byz.</i>
OROSIUS.	STRABO.
OVIDIUS.	SUETONIUS.
<i>Patinus.</i>	SUIDAS.
<i>Petitus.</i>	SYNCELLUS.
PHILOSTRATUS.	TACITUS.
PHLEGON.	<i>Tristanus.</i>
PHOTIUS.	TROGUS.
PLINIUS <i>Junior.</i>	<i>Vaillant Joan.</i>
PLINIUS <i>Senior.</i>	VALERIUS MAXIMUS.
PLUTARCHUS.	<i>Valesius Henr.</i>
POLYBIUS.	VELLEIUS.
PORPHYRIUS.	VICTOR <i>Sextus.</i>
POSSIDONIUS.	VIRGILIUS.
PROCOPIUS.	<i>Ufferius.</i>
PTOLOMÆUS.	VULCATIUS <i>Gallicanus.</i>
RUFUS.	XENOPHON.
<i>Scaliger Joseph.</i>	XIPHILINUS.
<i>Schikardus.</i>	ZENOBIUS.
<i>Seguinus.</i>	ZONARAS.
SENECA.	ZOZIMUS.
SERVIUS.	

I N D E X

NOMINUM ET RERUM.

Numerus primus paginam Historiæ. *An.* Annalium
paginam indicat.

A

- A**BDAGASUS, Magister
Militum Artabani, collo-
quium ejus cum Asinæo. 102
ABGARUS Arabs Præfectus, Ro-
manis foedere junctus. 111
— Impulit Crassum. 112
Aëgarus titulus Regis. 327
— Ad Severum cum liberis trans-
fugit. 358
ACHÆMENIDES ARSACIDA, non
à Parthorum Rege, sed ab
Imperatore Romano diade-
ma acceperat. 326
— Mors ejus. 327
Ademistra Castellum. 311
ADOR, oppidi Præfectus. 183
AFRANIUS Arabes in Gordyenem
à Pompeio ablegatus est. 93
— Regionem circa Amanum
montem Romanorum impe-
rio subjecit. 94
Ægas, urbs Armeniæ. 183
AGATHOCLES Macedon. Præfec-
turam administrat Persicæ.
An. 1.
Amida, urbs Mesopotamiæ. 319
ANGARUS Rex Osroenorum in
vinculis conjectus. *An.* 29
Anfibemusiada, urbs Macedo-
niæ. 211
ANTIGONUM in regnum Judææ
Parthi induxerunt, ut Hircanum
patrum ejus depone-
rent. 132
— Hierosolymam cursu petivit
& eam oppugnare coepit. 133
— Antigoni Parthi Regem
constituunt. 134
— Victos Phasaëlum & Hircanum,
Parthi Antigono tra-
dunt. 134
— Antiocho Sotere Rege Syriæ
mortuo, regnat filius. 2. *An.* 1
ANTIOCHUS II. *Deus* vocatur. 2
— Contra Ptolemæum bella
gessit, contra Ægyptios. *ibid.*
— Primus se Regem appellari
jussit. *ibid.*
— Extincto, Seleucus II. ejus F.
regnat. Mortuus est. 11
— Relictis duobus filiis, Seleuco
Callinico & Antiocho Hie-
race, primus in Syriæ regnum
patri successit. 12

- Antiochus M.* in Syriæ regnum succedit. *ibid.*
 — Parthiam & Mediam invasit. *An. 5.* 13
Antiochus III. Evergetes, Satrapas rebelles occidit. 22
 — In Artabanum arma movet. 23
 — In Hyrcanam ingreditur. *ibid.*
 — Ejus luxuria. 53. Tribus præliis victor. 54. Antiochus occiditur. 55. Exequiæ. 56.
Antiochus, Cilix, Philosophiam Cynicorum simulaverat. 370
Antiochia capta. 353
Antiochus Epiphanes, bellum contra Judæos peragit. 39. In Persidem profisciscitur. *ibid.* Adversus Artaxiam expeditionem suscipit. *ibid.* Moritur tæbe disfluens. 40
Antiochus Eupator, filius Epiphanis, occisus est. 42
Antiochus Eusebes, Antiochi Philopatoris filius, de Syriæ regno confugere coactus est. 66
ANTONIUS cum Cæsare in gratiam rediit, ducta sorore ejus Octavia. 136. Ad bellum Parthicum Româ profectus. 139
 Antonius exercitum contra Parthos comparavit. 148.
 Antonius iter per Arabiam & Armeniam fecit, ubi coactis copiis & fociis Regibus lustravit exercitum. 150. Phrhatam urbem vanum obsidione cinxit. 151. Ad Antonium quidam Mitridates confugit, ad insidias Parthorum detegendas. 163. Vasa aurea Mithridates ab Antonio, quantum oculere veste poterat, accepit, atque inde digressus est. 164. Romani aurum, argentum, pateras & men-
 sas pretiosas spoliabant. *ibid.*
 Accitum, Antonius, Rhammum, adegit jurejurando, ut ubi præcepisset confoderet se gladio, ne veniret vivus in hostium potestatem. 165.
 Antonius dolo Artavasdem in catenis argenteis vinxit. 168.
 Universam Armeniam comparavit. 168. Mediæ Regis filia, filio suo in matrimonium impetrata. 169
Antoninus Pius, succedit Hadriano. 326. *An. 24.* Oriens in summa tranquillitate ac pace conquevit sub Antonin. *ibid.* Romæ Antoninus remansit. 328. *An. 25.* Varia vota Antonini. 327
Arabes. Osrhoënus & Adiabenus. 353
ARIOBARZANES. Medus à Caio Rex Armeniæ creatus. 182
An. 9. Vulnere decessit. *An. 10.*
Artagera, urbs Armeniæ. 183
 — Cognominata Neronia. 284
Atras, urbs, altissimo imposita monti. 358
ARMENIÆ MAJORIS REGES. 378
Achamenides, Parthamastis filius. 402
Ariobarzanes, Artabazis Mediæ Regis filius. 400
Artaxias I. Armeniæ majoris Præfectus. 399
Artaxias II. Artavasdís II. filius. 393
Artaxias III. Zeno dictus, Po-

NOMINUM ET RERUM. 3

- lemonis Ponti Regis filius 401
Arfaces I. Artabani Parthorum Regis filius. 401
Arfaces II. Artabani IV. ultimi Parthorum Regis frater. 403
Arfaces III. patri in regnum succedit. 404
Arfaces IV. Paræ fratri in regnum Armeniæ succedit. 404
Arfaces V. superioris Arfacis filius major. 405
Artavasdes I. Artaxiæ filius, Rex Armeniæ. 399
Artavasdes II. Tigranis II. filius. Hujus caput Cleopatra computatum Mediæ Regi mittit. *ibid.*
Artavasdes III. Artaxiæ II. filius. 400
Artavasdes IV. Artavafdis III. filius. *ibid.*
Artavasdes V. aliis Artavasdes, patri successit Arfaci. 403
 Artavafdis filius cujus nomen ignoratur.

Erato Regina Armeniæ. 400
Exedares Arfacida, Tiridatis filius. 402
Mithridates Pharasmanis Iberiæ Regis frater. 401
Para, Arfacis III. filius, Artogerassa nomine. 404
Partamaspatres, Exedaris filius. 402
Parthamasiris, Pacoris Parthorum Regis filius. *ibid.*
Rhadamistus, Pharasmanis filius, patruo Mithridate occiso, Armeniam invadit. 401
Sanatruclus, Soæmi filius. 403
Soamus, Achæmenidis filius. 402

Tigranes I. Artavafdis filius. 397
Tigranes II. Tigranis filius. *ibid.*
Tigranes III. Artaxiæ II. frater. 400
Tigranes IV. Artavafdis III. filius. *ibid.*
Tigranes V. Alexandri Herodis Judææ Regis & Glaphiræ filius. 402
Tigranes VI. Arfacis IV. filius, & frater Arfacis V. 405
Tiridates I. Vologesis frater. 402
Tiridates II. Vologesis filius. 405
Tiridates III. filius Regis Anonymi Artavafdis filii. 404
Vologesus, Sanatrucli filius. 403
Vonones, Phrahatis IV. filius. 401
Zariades, Armeniæ minoris Præfectus. 28

 ARSAA, undè nominatur. 3 *An. 3*
Arfacidarum solium pro regno Parthorum habetur. 5
Arfaces & Tiridates fratres *An. 2*
Ab Arface, ejus successores, Arfacidæ & Arfacæ dicti. 21 & *An. 3.*
 ARSACES (Scytha origine) Parthiam invasit & occupavit. *An. 3.* occisus est. 10. *An. 3*
 ARSACES, Parthorum Regnum fundat. 3. Incertæ originis. *ibid.* & Tiridatis frater dicitur. Nummus. 6. alter, 8. Arfacis successores eandem appellacionem retinuerunt. 11. *An. 3.* Bellum contra Antiochi Dei Syriæ Regis Duces sustinet. 3. Rex Regum, Deus præfens denominationem sibi assumpsit. 9.
 ARTABANUS I. Tiridati successit;

21. Antiochus in Artabanum arma movet. 22. Puteos ac rivis obrui & corrumpi jubet. Antiochus Hyrcaniam ingreditur. 25. Obsidio Syrensis. *ibid.* Post 5. annos pax inter Antiochum & Artabanum. 26. Parthus Antiochi socius contra Bactrianæ Regem, & pax. *ibid.* Antiochus superato Caucaſo, Indorum fines penetrat. 27. Artabanus moritur: Incertum quot annis regnaverit. 29. Nummi. 16.

ARTABANUS II. Phriapatii filius: succedit Phriapatio II. 61. Scythæ Nomedes Bactrianæ Græcos internecione delent. 61. Himerus Præfectus Parthis Mefenis bellum intulit. 62. Artabanus bellum contra Scythas intulit. 62. in brachio vulneratus statim decessit. 63.

ARTABANUS III. Rex Mediæ factus est. 196. Ad Regnum Parthicum adultus, illud occupavit. 197. Armeniis Orodem unum è filiis suis Regem imposuit. *ibid.* Legati ad Germanicum à Rege Artabano venerunt. 198. Cùm audisset mortem Germanici, exercitatione venandi abstinuit. 199. *An.* 11. Motus Judæorum apud Mesopotamiam. 200. Asinæus fratrem Anilæum misit ad Regem. 201. Mithridatis opprobrium. 204. Anilæus devastat Babyloniam Castella. 205. Parthi nobiles Romam venere. 206. Hiberi, varia prælia. 208. Tiridates à Ro-

manis missus apud Parthos. 210. Artabanus laceratus literis. 214. Artabanus Tiberio mortuo, amicitiam Caligulæ petit. 215. *An.* 12. Izatæ operâ, Rex in regnum suum restitutus est, cui donavit Nisibim. 219. *An.* 12. Mors Artabani. 220. Nummus ejus. 221. Tres filii Artabano fuere. 224.

ARTABANUS IV. Vologesis III. filius, imperium decertare coactus. 369. Caracalla bellum intulit Parthis. 370. Artabanus in Ægyptum profectus est. 371. Caracalla scripsit se velle filiam Regis ducere in matrimonium. 373. Generum accepturus in planitie, signo dato, Antoninus militibus imperat, cædem in Parthos faciunt. 374. Antoninus pugione trajectus. 377. Macrinus ad imperium elevatus. *ibid.* Artabanus ad regnum comparandum venit, pugnat. 379. Pax inter Artabanum & Macrinum. 381. Artabanus in proprias sedes revertitur. *ibid.* Tiridate mortuo, Arsacem fratrem suum Armeniæ Regem constituit. 384. Occisus est. *ibid.* Rex Magnus primus appellatus. *ibid.* Nummi Artabani.

386

ARTABAZES, filius Artaxis, regnum Armeniæ occupat. 174. Sed cùm accusaretur, Tigranem Augustus ei præficit. *ibid.*

— Artabazes varia nomina, successit Tigrani Regi Ar-

- menix filius. 100. Destitutus regni. 170. Caput ejus amputatum est. 170. Tigranes Armeniam recuperat. 180
- ARTAVASDES Dux Antonii usque ad Euphratem. 150
- Artavasdes Armenix Rex, dolo capitur ab Antonio. 170
An. 6. Mediam recipit. *ibid.*
 Caput amputatum Artavasdix, Medus mittit Augusto. 171. Filius Artavasdix regnum paternum recuperat. *An. 6.* 170
- Artavasdes, Tigranix frater Armenix Rex imponitur ab Augusto. 178. Augustus Armenia eum cedere jussit. 179
An. 9.
- ARTAXES in loco patris Rex constitutus. 163
- Artaxes* Armenix Rex à propinquis occisus. *An. 7.* 174
- ARTAXERXES, *Persa*, se ipse Artaxidam nominavit. 5. *An. 2.*
- Artaxerxes filius Paucei bellum contra Artabanum IV. intulit. 284. Regnum occupat, & Artabanum devincit. 389. Nummus Artaxerxis. Nummus Saporis filii Artaxerxis. 394
- ASINEUS & ANILEUS, fratres Neerdenfes, ad Artabanum veniunt. 200. 201
- Asineus* totam Mesopotamiam possidet. 202. Dominatum suum in dies augebat. *ibid.*
 Uxorem cujusdam Ducis Parthorum, cæso Partho, uxor in thalamum pervenit. 202
- Asineus*, alter ex his fratribus, veneno extinguitur. 203
- Anileus* alter, Mithridatis Artabani generi, vicos depopulatur. 204
- Anileus* tandem noctu deprehensus occiditur. 206
- ATHENÆUS Legatus, qui per hospitia sese insolentius gesserat. 55. Ab omnibus testis exclusus est, tandem fame interiit. 56
- AUGUSTUS in Armenia nummos signavit Armeniâ captâ. 175
- Romam reversus, sacrificia ob signa victoriæ Parthorum, & nummos præcepit. 176
- Templum Martis ad suspendenda signa extruit. *ibid.*
- Augustus*, memoriâ Tiridatis, nummum percussit. 172
- Filios Phraharis publicè Romanis ostendit. 178
- AZARA, Templum Minervæ ac Dianæ, cepit Parthus 41

B

- BABYLONIS Præfectus contra Judæos arma movet. 200
- Babylon* olim Assyriæ fuit Metropolis, nunc Seleucia est. 228
- BARDANES, consensu fratris, in regno remanet. 226, 228. Seleucienses rebelles post septimum annum reducit. 228. Armeniam tentare non audet. 230. Moritur Bardanes, & iterum regnat Gotarzes. 233
- BALA Rex Syriæ declaratur. 42.
An. 14. Cum Alexandro in Demetrium conspirat. *ibid.*
- Rex Syriæ proclamatur. 44
- BEBARSAPES, custos Castellum A-demistræ. 311

Bellum civile Seleucidarum. 12.

An. 4.

—Civilia bella inter Mnaski-
rem & Sinatrokem. 73. 79.

—Inter Antonium & Cæsarem.
170. *An.* 6.

BIBULUS Syriæ Senatus-Consulto
fortitus. 124

Bibulus in Syriam advenit. 125

—A Parthis obsessus fugit.
ibid.

C

CÆSAR, victo Pharnace, in
Parthos Syriæ militantes
vertere meditatur. 127

—*Cæsar* occiditur. 128

CÆSENNIUS PÆTUS Syriæ Lega-
tus, Romanos certiores facit
de Antiochi cum Parthis foe-
dere. 286. *An.* 15. Fugit in
Cappadociam. Cæsennius Pæ-
tus litteras ad Cæsarem misit,
Antiochum deficere ab Ro-
manis cum filio decrevisse 286
Subito in Commagenem in-
gressus, totis viribus Antio-
cho bellum infert. 287

CARIUS Cæsar ad Parthicum bel-
lum profectus, contra Arabas
movit. 129. Cum Phrahate ad
ripas Euphratis colloquitur.
181. Romam rediens Caius
moritur. 183

Caius Caligula, Pontem structum
super sinu Bajano construxit.
216. *An.* 12.

—Caius Mithridatem Iberum
in vinculis habuit, & demùm
in exilio misit. 217. *An.* 12.

—Caius Armeniam ingressus.
182. Vulneratus est. 183,
Romam revertens in Lyciâ

Syriam obiit.

ibid.

CALLINICUS, contra Parthos ar-
ma movet. 11

CARACALLA bellum intulit Par-
this, 370. In Asiam venit. *An.*
29. Affectat Parthici cogno-
men. 374. Dat litteras ad Re-
gem Parthorum, velle se du-
cere filiam in matrimonium.
374. Sed Artabanus generum
excepturus in planicie, signo
dato, Antoninus militibus
imperat, cædem in Parthos
faciunt. 374. Sepulcra Regum
Parthorum subvertit pugione
trajectus. 376. Macrinus impe-
rium adeptus. 377

CASSIUS in Syriam venit, & au-
xilium à Parthis recipit. 130

Avidius Cassius in Mesopota-
miam penetrat. 331. Babylo-
niam diripit. 333. Mors ejus
in Syria. 344

—C. Cassio M. Servilio Coss.
Nobiles Parthi Romam venê-
re ignaro Rege Artabano. 206
An. 11.

—C. Cassius in Seleuciam &
Ctesiphontem venit. *An.* 27.

CRASSUS, cui forte Syria admi-
nistranda evenerat, in Parthos
expeditionem suscepit. 103.
Castella & urbes recepit. *ibid.*
Zenodatiâ oppidum diri-
puit, cum salutari se ab exer-
citu *Imperator* sustinisset,
magnam subiit infamiam. 104.
Crassus in Parthos exercitum
duxit. 110. Crassus, varia no-
mina. 120. debellat cum Cas-
sio in Octavium. 113. 118.
Equus aureis exornatus phale-
nis Crassi. 120. Crassus occi-
sus à Parthis ob insolentiam,

120. Caput ad Orodem missum. 121. Actor in Tragædia. In medium convivii caput Crassi projecit. 112

CENSORIUS Senator, & Megabacchus, in pugna occisi. 114

CHOSROES frater Pacori apud Parthos regnat. 305. Exedarem Armeniæ Regem pellit. 306. Manissaro Regulo bellum intulit. *ibid.* Chosroes pace cum Romanis finitur. 319. Moritur Chosroes. 320. Promissa sella aurea ab Hadriano. *ibid.*

Cilicias Pylus, locus pugnae. 352
CLAUDIUS moritur, Parthi invadunt Armeniam. 253

Claudius latro, Judæam Syriamque prædari cœpit. 355

CLEOPATRA Demetrii Syriæ Regis uxor. 52

—Cleopatra aspidis morfu sibi vitam eripuit. 171

COMMODUS occiditur. 351

CORBULO à Nerone missus in Armeniam. 256. *An.* 10. Artaxata urbem capit. 260. *An.* 15. Corbulo ex Syria rediens, interfectus est à Nerone. 284
Reliqua Armeniæ subigit. *ibid.*

Corpus Antiochi à Phrahate ad sepulcrum remittitur. 57

CYZICENUS prælio superatur.

D

DAPHNITICA urbs. 308
Daba Asiæ populi. 192
Dara urbs in monte Zapaorte-
non. 12

DEMETRIUS Euthyдеми filius.
37. Demetrius ingreditur Me-

sopotamiam. 44. A Parthis captus ad Regem traducitur.

46. Hodoguna Mithridatis datur Demetrio in uxorem.

46. Demetrius iterum fugit & comprehenditur. 52. Demetrio in regnum remisso, ejus frater occiditur. 54. Demetrius adversus Alexandrum bellum sustinet. 67. Demetrius victus est, ducitur apud Parthos. 68

DIODOTUS I. Bactrianam invasit. 13. Subito mortem obiit. *ibid.* Tiridates cum filio ejus Diodoto II. pacem paciscitur. *ibid.* *An.* 4.

—Diodotus, aliis, Theodotus II. Rex Bactrianorum regno privatus. 27

DOLABELLA petiit se in Syriam conscriptum. 129. obsessus fame Laodiceæ ad mortem ad-
egit. *ibid.*

DOMITIUS ÆNOBARBUS. 158

DOMITIANUS, Titi frater ei in imperium succedit. 291. Occiditur. 298

E

EDIPPON, locus maritimus. 133.

Edeffa Metropolis, vocata Marcia, Aurelia, Antoniana. 371

EGNATIUS aufugit & ad Carrhas pervenit. 116

Elebia urbs Armeniæ. 327

ERATO femina, tentavit imperium possidere. 193. 400. *An.* 10.

EUCRATIDES bello Sogdiana appetit. 40. Indiam in potestatem redegit, in itinere inter-

ficitur à filio Eucratide II.
44
EUTHYDEMUS Græcus Bactrianas
regiones fidei suæ commissas.
2. *An. 1.*
— Euthydemus ab Antiocho
occupatus. 27. Pacem cum
Antiocho inivit. 20
EXEDARES, Tiridatis filius, Rex
Armenix; eum pellit Chos-
roes. 306

F

FAMES, in exercitu Roma-
norum. 161
Filia Demetrii uxor Phrahatis.
58
FLAVIUS GALLUS ad Antonium
petit. 158. Præfecturam obti-
net. *ibid.* Occisus est quatuor
sagittis. 156
FAUSTINÆ, ipsa volente, mors.
343

G

GABINUS ad Syriam re-
gendam à Senatu missus.
101. Ptolemæum in Ægyp-
tum reducere suscepit. 102.
Ob id exilio à Senatu damna-
tus, Mithridatem & Orsensem
à Parthis perfugas dimittit.
ibid.
GALLIMANDER amicus Demetrii
Parthico habitu Babyloniam
pervenerat: fuit fugæ comes.
52
GERMANICUS, Orodem Arme-
niæ Regem devicit. 198.
Missus ad componendum O-
rientis statum. *ibid.* Artabanus
Legatos ad Germanicum mit-
tit. 199. Germanici mors. *ibid.*

An. 11.

Ginder flumen. 233
GORDIUS interfectus est. 66
GOTARSES, filius Artabani, à
Parthis prælatus est. 225. Ob
crudelitatem accitur. 225. In
Hiucaniam abiit. 226. Gotar-
zes Dattarum & Bactrianorum
opibus auctus, bellum reno-
vat. *An. 13.* Iterum regnat.
233. Ad cædes totus verti-
tur. 236. Legati Parthorum
Romam ad petendum Regem
Meherdatem veniunt. 237.
Victus Meherdates, deinde mo-
ritur Gotarzes. 243. 244.

H

HECATOMPYLON, urbs
in Media Partha. 22. à
Græcis condita. *An. 3*
HADRIANUS Trajano succedit,
& ejus partes relinquit. 317.
Mesopotamiis tributum remit-
tit. 320. *An. 22.* Auream
Chosroi sellam non remisit.
320. Hedyphon flumen, pro-
pè quod sita erat Seleucia. 41
Apud Baias mortuus est. *An.*
23. 324
HILVIUS, pertinax à Senatu Au-
gustus dicitur. 351. Milites
vulneribus eum obtruncant.
ibid.
HERODES ad regiam dignitatem
evehctus est. Hyrcano scripsit.
148. Herodes Gallilæa cum
Herodiade uxore Romam ve-
nit. 216
— Herodes Tetrarchæ Artaba-
no Parthorum Regi faver. 214
Vitellium exceptit convivio.
215. Apud Lugdunum Galliæ
perpetuo

NOMINUM ET RERUM.

damnatus exilio. 216
HIMERUS, cui tutelam regni com-
 miserat Phrahates II. 61
 Vincit Tyrannos. 62
 Argenteum poculum cuique tre-
 centorum præbuit. 63.
HIRCANUS Rex Judæorum cap-
 tus. 148

I

ICHNIA, Castellum in Me-
 sopotamia. 103
INDATES Parthorum Dux, profligatus Trajanum. 54
JOANNES, Judæorum Pontifex :
 in expeditione Parthica Præ-
 fectus. 54
Judæorum motus apud Mesopo-
 tamiam. 200
JULIANUS Imperator in Cæsari-
 bus introducit. 306
IZATES Adiabenes obsides misit
 ad Claudium & ad Artaba-
 num. *An.* 12. 217
 Artabanus fugit ad Izatem, illi
 urbem Nisibim dono dat.
An. 12. 218

L

LABIENUS ad Parthos tran-
 sit. 130
 Labienus ad Parthos missus, cum
 iis moratur. *ibid.*
 Orodem ad bellum Romanis in-
 ferendum sollicitat. *ibid.*
 Parthus Orodem filium cum La-
 bieno contra eos mittit. 131
 Labienus, Saxam Antonii Lega-
 tum fugientem interfecit. *ibid.*
 Labienus nummos argenteos per-
 cussit. 134
 Sese Imperatorem Parthicum no-
 minavit. *ibid.*

Q. Labienus, ex Atia familia o-
 riundus, Jul. Cæsaris Lega-
 tus. 135
 In Hispaniam transiit, ibique in
 prælio periiit. *ibid.*
Labuta, mons in Hircania. 23
Lectica, Vonones per urbes pro-
 equo utitur. 192
M. LOLLIVS moderator juventæ
 Caii. 182
 Perfidia divulgata, veneno pe-
 riit. *An.* 9. *ibid.*
LUCULLUS Nisibin Parthis à Ti-
 grane adeptam capit. 90
 Belli imperium Lucullo abroga-
 tur. *ibid.*
LYSANIAS Ituræorum Rex ab An-
 tonio factus. 132
LYSIMACHO invitato ad cœnam
 cum Trecentis, argenteum po-
 culum cuique præbuit Hime-
 rus. 63

M

MACRINUS ad Imperium
 elevatus. 377
 Pax inter Artabanum & Macri-
 num. 381
 Macrinus occiditur. *ibid.*
Media, regio majoris Asiæ. 41
MEDUS ad Cæsarem confugit.
 171
Megistanes, sunt regni Proceres.
 199
MEGABACCHUS semetipse inte-
 remit. 114
MEHERDATEM, Legati Partho-
 rum Romam ad petendum
 veniunt. *An.* 14. 236
 Societatem Regis Izatis sollici-
 tat. 239
 At Meherdates validis auxiliis
 nudatus, dolo vincitur, tra-
 diturque victori. 240

Auribus decisis vivere Gotarzes jubet. <i>An.</i> 14.	<i>ibid.</i>	per Asinum ductus.	204
MITHRIDATES Phrahatis frater.	38	Mithridatis victoria contra Ali- næum.	205
Cognominatus Deus.	39	<i>Mitra</i> , ornamenti capitis ge- nus.	70
Expediit in Hyrcaniam.	41	MNASKIRES Parthorum Rex.	72
Medos & alios Orientales Re- ges subegit.	42	Bella civilia inter Mnaskirem & Sinatrokem.	73
Ad Indiam extendit imperium.		Tigranes pro Rege accersitur.	<i>ibid.</i>
Matrimonium filiaæ Hodogunæ cum Demetrio.	46	Magni titulus.	76
Mors ejus.	47	Mors ejus.	80
Nummus Mithridatis.	48	MONNESES Rex creatus à Popu- lis rebellibus.	336
MITHRIDATES II. cognomine <i>Magni</i> , successit Artabano II.	64	Nobilis vocatur.	<i>ibid.</i>
Artavasdî Regi bellum intulit.	65	Revocatus Vologeses ab exilio & iterum regnat. Nummus.	339
Tigranes in regnum Mithridate restitutus.	66	Ejectus è folio.	242
Antiochum postea in regnum suum ut restitueret exercitum misit Mithridates.	67	MANISSARO Regulo bellum intu- lit Chosroes.	306
Mors Mithridatis.	68	Monæses, quem in potestate An- tonius habebat non occidit, sed eum dimisit.	149
Aliqui Autores confundunt istum Mithridatem cum al- tero Mithridate.	68	Phrahates Legatos ad Monæsem misit de pace.	<i>ibid.</i>
Nummus ejus.	69		
An reliquerit filios Mithridates II. incertum est.	72		
Epistola Regis Mithridatis Regi Arsaci.	83		
MITHRIDATES III. & Orodes, patrem Phrahatem occidunt.	96		
Bellum Armeniis infert.	99		
Pellitur ob crudelitatem, revo- catur Orodes.	101		
Profugit in Syriam.	102		
Orodes Mithridatem diù obfi- det.	104		
Mithridates se fratri committit, quem Orodes occidi jubet.	104		
Mithridates captus, nudus su-			

N

N EEERDA, urbs Babylonæ.	205
NERO publicè citharâ cecinit, currusque prusina veste indu- tus ornatus agitavit.	283
Nero in Græciam transiit. <i>An.</i> 16	284
Nero Agrippinæ filius, imperium Romanum arripit.	<i>ibid.</i>
Nero moritur, & Pseudo-Nero Aëtiæ atque Asiæ exterret.	<i>An.</i> 17.
Armenii Legatos ad Neronem mittunt causam gentis orare.	255

NOMINUM ET RERUM. II

Nero legiones Armeniam collocari jubet.

Nummus signatus est victoria Armeniaca cum epigraphe Neronis, &c. 279

Nero ad tribunal conscendit veste triumphali ornatus. 282

Tiridati Romæ Nero diadema imponit. 282. 289

Multa munera dedit. 283

NERVA ad imperium Domitiano succedit. 298

Mortuo Nerva Trajanus imperat. 299

Nicopolis, urbs Armeniæ. 163

NIGER occisus. 353

Ninos vetustissima sedes Assyriæ. 239

NISIBIS obsidio. 353

Colonia Romana facta, cum *Septimia* nomine. 356

Nomina & cognomina Regum Parthorum; *Evergetes*, *Epiphanes* & *Philellines*. 9

O

OCTAVIUS contra Crassum bellum gerit. 118

Octavia duxit Antonium. 136

Octavia venit Athenas, & Cleopatra timens ne cum illa rediret Antonius, in gratiam mori se velle simulabat. 169

Cum Antonius violentas sibi manus intulisset, Cleopatra aspidis morsu sibi vitam eripuit. 171

ORNODAPANTES Satrapa. 125

OROBASUS Legatus Mithridatis. 67

Rex eum necavit. *ibid.*

ORODES patrem trucidavit. 96.

In exilium abiit. 101.

Revocatus ad Parthorum regnum. *ibid.*

Mithridatem diu obsidet, & in conspectu suo trucidare eum jubet. 104

Delet Crassum mense Junio. 108

Orodes regnum obtinuit post mortem fratris. 109

Ad Crassum Legatos misit. *ibid.*

Crassus in Parthos exercitum duxit. 110

Prælia Romanorum. 114

Caput Crassi derisit in Tragædia. 122

Surenam invidiâ occidit. 123

Pompeius ad Orodem Legatos misit. 125

Antiochus filiam suam Orodi in matrimonium concessit. 143

Phrahati filiorum suorum Maximimo regnum tradidit. 144

Mors Orodis. *ibid.*

Nummus ejus. 145

ORODES II. qua oriundus stirpe planè ignoratur. 189

Profugum in regnum accipiunt Parthi. *An. 10.* Paulò post interficitur. 189

Orodes II. filius Artabani Rex Armeniæ impositus. 197

Victus à Germanico. 198

P

PACORUS, Orodis filius, cum Osace in Syriam redeunt. 123

Mortuo Saxa, Syriam Pacorus subegit. 132. 140

In prælio est interfectus. 141

Sore Artavasis Pacoro desponsa. 121

Pacorus Vologesi filius patri suc-

- cedit. 296
 Domitiano timorem belli in-
 cutit. *ibid.*
 Edessanum regnum Abgaro ven-
 didit. 298
 Callidromus Pistor datus à De-
 cebalo. *ibid.*
 Moritur Pacorus. 299
 Pacorus in Syriam descendit.
 140
Parthorum ex Seleucidarum im-
 perio distractio. 1. & 4.
 —Explicatio nominis Partho-
 rum. 29
 —Parthi Hierosolymam deri-
 puere. 134
 —Parthi ab Euphrate & Syria
 usque ad Ioniam excurrant.
 137
- PARTHORUM REGES.**
- Primus Græculus nomine, Euty-
 demus: Bactriana fidei suæ
 commissa. *An.* 1. 2
 Arsaces & Tiridates fratres, apud
 Bactros regebant. *An.* 2. *ibid.*
 Arsaces Scythia origine Parthiam
 invasit, & Arsacæ dicti. *An.* 3.
 4
 Arsaces II. *Tiridates.* 1
 Arsac. III. *Artabanus.* 21
 Arsac. IV. *Thriapatus.* 33
 Arsac. V. *Phrahates* Phriapatii
 filius. 36
 Arsac. VI. *Mithridates* Phriapa-
 tii filius junior. 38
 Arsac. VII. *Phrahates II.* cog-
 nomine *Theopatoris.* 51
 Arsac. VIII. *Artabanus II.* Phria-
 patii filius ultimus. 61
 Arsac. IX. *Mithridates II.* cog-
 nomine *Magni.* 64
 Arsac. X. *Mnaskires.* 72
 Arsac. XI. *Sinatrockes* cognomine
Theopatoris. 82
 Arsac. XII. *Phrahates III.* cog-
 nomento *Deus.* 84
 Arsac. XIII. *Mithridates III.*
 tertius Phrahatis filius. 99
 Arsac. XIV. *Orodes* Phrahatis III.
 filius. 108
 Arsac. XV. *Phrahates IV.* Orodis
 filius. 147
 Arsac. XVI. *Phrahates V.* filius
 Phrahatis. 187
 Arsac. XVII. *Orodes II.* 189
 Arsac. XVIII. *Vonones I.* Phra-
 hatis IV. filius. 191
 Arsac. XIX. *Artabanus III.* ma-
 terna origine Arsacida. 197
 Arsac. XX. *Gotarzes* filius Art-
 abani III. 224. 236. Iterum
 regnavit.
 Arsac. XXI. *Bardanes* filius se-
 cundus Artabani III. 227
 Arsac. XXII. *Vonones II.* frater
 Bardanis. 243
 Arsac. XXIII. *Vologeses* Vononis
 filius. 249
 Arsac. XXIV. *Pacorus* Vologesis
 filius. 296
 Arsac. XXV. *Chosroes* Vologesis
 filius junior. 305
 Arsac. XXVI. *Vologeses II.* Chof-
 rois filius. 323. Redux. 342
 Arsac. XXVII. *Monnases.* 335
 Arsac. XXVIII. *Vologeses III.* fi-
 lius Vologesis II. 350
 Arsac. XXIX. *Artabanus IV.* Vo-
 logesis III. filius. 369
- PARTHAMASIRES** Pacori filius.
 299
Chosroes Armeniæ Regem eum
 præfecit. 306
Trajanus eum arcessivit. 310
PARTHAMASPATEM Regem Tra-

NOMINUM ET RERUM. 13

janus Parthis fecit.	318	Regnavit annos 8.	37
Mortuus est.	325	PHRAHATES II. Post obitum patris diademate assumpto.	51
<i>Pallium</i> , in pompis solemnibus quo Reges utebantur.	97	Matrimonium.	57
<i>Pattalena</i> insula, in medio Indo fluvio.	34	Antiochum in praeliis interfecit.	56
<i>Pax</i> inter Antiochum & Artabani.	27	Crudelitas ejus.	57
PEDO Consul, moritur.	313	A Scythiis in praelio occiditur.	57
PESCENNIUS in Syria à militibus appellatus Imperator.	351	Nummus.	58
—Pescennius Niger ad Parthos fugiens occiditur.	352	Phrahates in fausto successu bellum Armeniis infert.	81
—Vologeses copias ad Pescennium misit.	<i>ibid.</i>	PHRAHATES III. filius Sinatrochis ei succedit.	84
<i>Persepolis</i> , urbs Persarum.	40	Mithridates ad eum misit Epistolam.	85
<i>Pestis</i> Babylonica.	333	Legatos ad Lucillum mittit.	89
<i>Phasaelum</i> & <i>Hircanum</i> , Parthi victos Antigono tradunt.	134	Phrahates in Armeniam arma movet.	91
PHASAEUS, ne solutus in regnum restitueretur, ejus auriculas dentibus truncat.	<i>ibid.</i>	Cum Tigrane seniore bellum.	<i>ibid.</i>
Alliso ad saxum capite, vitam sibi met eripuit Phasaelus.		Legatos ad Pompeium misit.	92
Vinctum in Parthiam Hircanum secum abduxere.	<i>ibid.</i>	Bellum contra Tigranem junio-	94
PHRAHATACES, filius Phrahatis IV. regnum occupavit.	187	rem.	94
Occiditur in tumultu populari.	188	Tigranes junior Phrahatis gener in triumphum ducitur.	95
PHRIAPATIUS Artabani filius.	33	Phrahates moritur, veneno à filiis propinato.	96
Nomina varia.	<i>ibid.</i>	PHRAHATES IV. patre necato regnum occupat.	147
Tres filios reliquit.	33	Triginta fratres contrucidat.	<i>ibid.</i>
15. annos regnavit.	34	Filium suum interfici jubet.	148
<i>Phrahata</i> , urbs in qua Regis Medorum conjuges cum liberis erant, Antonio oppugnata est.	151	Illi Antonius bellum infert.	<i>ibid.</i>
<i>Phrahates</i> , etymologia hujus nominis.	3	Hircanum captivum accepit.	<i>ibid.</i>
PHRAHATES I. Phriapatii filius.	36	Hircanus ab illo dimissus est.	149
Mardos domuit.	<i>ibid.</i>	Pacem desiderat.	<i>ibid.</i>
		Bellum gerit Antonius.	152
		Certamina varia.	153
		Oppugnata urbem deffendit.	156
		Praelia varia Romanorum.	160
		Fames exercitum Romanorum	

- tentavit. 161
 Mithridates ad Antonium con-
 fugit. 162
 Polemone Legato ad Antonium
 misso. 167
 Artaxi Armeniam & Mediam
 reddidit. 170
 Victoriâ insolentior in exilium
 à populo suo pellitur. *An. 6.*
 172
 Cæsar filium Phrahati remisit. *An.*
 7. 173
 Phrahates Scytharum auxilio reg-
 num recuperat. *An. 6.* 172
 Phrahates Syriæ Præfidi, filios
 obsides tradit. *An. 9.* 177
 Augustus illos publicè Romanis
 ostendit. 178
 Thermusa ancilla, concubina
 thoro, eam Rex sibi con-
 junxit. *An. 10.* 177
 Nummus Augusti. 175
 Filii. 177
 Tigranis filius auxilium implo-
 rat. 178
 Superbè scripsit Augusto. *An. 9.*
 179
 Vulneratus est. 183
 Phrahataces Phrahatis filius Ther-
 musæ, conjuravit adversus
 patrem. 187
 Occisus in tumultu populari.
 188
 Phrahates ad Augustum misit,
 Augustus Armenia cum ce-
 dere jussit. *An. 9.* 179
 Phrahatem Regis Phrahatis Ti-
 berius mittit in Syriam. *An.*
 11. 207
 Statim morbo assumitur. *ibid.*
 PHARNAPATES occiditur à Ven-
 tidio. 138
 PHARASMANES Hiberorum pu-
 gnæ Præfectus, 208
- PHILIPPUS fratrem Demetrium
 oppugnat. 67
 PLANCUS Syriæ Rector ab Anto-
 nio constitutus. 134
 POLEMO captus à Parthis, pe-
 cuniâ datâ dimissus est. 151
 Missus ad Antonium Rege Me-
 do. 167
 POMAXÆTHRES, *Cantor.* 122
 POMPEIUS Lucullo succedit &
 renovat cu Phrahate societa-
 tem. 91
 Pompeius ad Orodem Legatos
 misit. 125
 Pompeiopolis urbs Ciliciæ. 199
 Pons trium millium passuum Caius
 Caligula construxit. 216
 Prodigia apparuere juxta Zeug-
 ma. 110
 Provincia octodecim Parthorum.
 43
 PTOLOMÆUS PHILADELPHUS,
 qui imperabat Ægyptiis. *An.*
 1. 2
Ptolomaus Ægypti Rex XI. à suis
 pulsus est. 102
 PUBLII capite detruncato, caput
 hasta suffixum hostibus fer-
 tur. 115
- R
- REGES Albanii dicti sunt
 Sylvii Ægyptii, *Ptolomæi*
 Persæ, *Arfacidæ.* 5
 — Reges multi Orientales, su-
 perbiæ Parthicæ. 34
 RHADAMISTUS Armeniam occu-
 pat vacuum. 243
 Rhadamistus Pharasmani filius,
 clara fama. Simulata adver-
 sus patrem discordia, com-
 pulit Mithridatem in castel-
 lum Gormas. 251
 Sed frustra, *ibid.*

Mithridates diem locumque fœderis cum Rhadamisto accepit. 252

Rhadamistus iurandi memor projectos in humum & veste multa gravique opertos necat. 253

Armeniam occupat vacuum. 254

Zenobia uxor Rhadamisti. *ibid.*

Parthi rapiunt Armeniam, pulso Rhadamisto, deinde profugus. *An.* 14. 255

Interfectus est. 258

RHODOGUNA, Mithridatis filia, uxor Demetrii. 46

S

DE Sabbato & Pentecoste Judæorum disputatio. 54

Salassi, Astures & Cantabri populi, ab Augusto superati. 173

Samofata, civitas juxta Euphratem. 143. 286

SANATRUCES successit patri Sôhæmo Armeniæ. 337

SAPOR Artaxerxis filius. 394

SATRAPA INDATES, Dux Parthorum. Delet feria sexta, seu die quæ Sabbatum immediate præcedebat. 54

SAXA Antonii Legatus, Labieno prælio congressus interficitur. 131

Florus dicit, ne veniret in potestatem hostium à gladio suo impetravit. 132

SELEUCHUS contra Parthos proficiscitur eosque subigit. 12

13

Tiridate capitur. 14

Moritur in Syriam. *ibid.*

— Seleuchus III. in Syriæ regnum succedit.

Sella aurea Chosrois capta. 106

— Phrahates aurea sella sedens. 155

— Sella aurea promissa Chosrois. 320

— Sellam Hadrianus non remisit. *ibid.*

— Iratus Vologeses, quod Antoninus Pius auream patris sui sellam pernegasset. 326

SENTIUS Centurio in vincula conjectus. 311

Interfecto Præsidii Magistro elapsus est. 312

SEXTILIUS Legatus ad Phrahatem missus. 89

SEVERIANUS Cappadociæ profectus Alexandrum Dei Glyconis consultat. 327

Mors ejusdem. 328

— Expeditio *Severi* in Osroenos, Arabes & Abdiabenos. 352

Româ proficiscitur ad bellum Parthicum, Parthosque submovit. *An.* 28. Transit Euphratem. 354

Sitis magna. *ibid.*

Circa Arabiam plurima gessit. 355

Appellatus est Arabicus, Adiabenicus, Parthicus. 356

Nisibis Colonia Romana Severo facta cum Septimiæ nomine. 356

Romam revertit. *ibid.*

Parthorum in Mesopotamiam irruptio. *ibid.*

Severus paulo post reversus, eos adoritur. 357

Severus ad Vologesum Legatos misit ad pacem, &c. 357

Abgarus ad Severum cum liberis transfugit. 358

Atram urbem circumfedit. *ibid.*

Pugnas gerens cum Atranis. 359

Pervenit ad Ctesiphontem urbem. 360

Triumphum sibi Severus decretum recusat. 361

Antiochiam regressus est. 362

Severus Eboraci in Anglia obit. 363

SINATROCKES Mithridatis I. filius, Mnaskiri succedit. 78

Varia nomina, ab exilio reductus ad regnum. 80

Sinatrockes Phrahatem III. filium suum regno & exercitui præfecit. 80

Sinatrockes Parthorum Rex obit. 81

Nummus. *ibid.*

Singara urbs. 311

SOHÆMUS Rex Armeniæ obiit. *An.* 27. 337

Successit Sanatrucus. *ibid.*

Spasini vallum, urbs à Rege Characenorum condita. 315

Soloce, magna civitas Seleuciæ. 41

SOSIUS Præses Syriæ connisus. 143

— Opius Statianus cum machinis ad Phrahatham ducit Antonium. 157. Ibi occisus est.

Straconica urbs. 134

SURENA contra Crassum pugnat. 118

Caput Crassi ad Orodem in Armeniam misit. 121

Orodes Surenam invidiâ gloriæ ejus occidit.

Syringes urbs Hircaniæ. 26

SYLLA Asiæ Prætor à Senatu missus in Mesopotamiam. 66

T

TABIS in Parfidis oppido. 40

Templum Dei Luni. 376

THERMUSA, Italici generis ancilla Regi Partho ab Augusto missa. Phrahates ipsam in uxorem duxit. 187

TIBERIUS Imperator, Artabani Parthorum Regis laceratus est litteris. *An.* 12. 214

Tiberii mortem rescivit Artabanus impunè Armeniam aggressus, *An.* 12. 214

TIGRANES Artanem Sophenam in suam redegit potestatem. 66

Tigranes senior Armeniæ Rex, morbo periit. 99

Artavasdes successit. 100

Tigranes junior in vinculis detinebatur, à Clodio carcere extractus est. 100

Contra fratrem auxilium à Mithridate poposcit. *ibid.*

Tigranes Tigranis filius auxilium à Phrahate petit; Armenii rebellant. 178

Artavasdes morbo oppressus interiit; tunc Tigranes, qui ab Armeniis vocatus, Legatos misit ad Augustum. 180

Tigranem in Syriam proficisci jussit ad Caium. *ibid.*

Sed in castra C. Cæsaris descendere recusavit, cum ejus belli auctor fuisset. 181

Tigranes contra Phrahatem insurgit. 365

Ex Syria revocatur. 172

Defuncto, filius paternum regnum recuperat. 174. 178

Tigranes

N O M I N U M E T R E R U M. 17

- Tigranes Armeniæ Rex à Romanis constituitur. 264
- Tiridates, Arsaci fratri post mortem successit, & nomen ejus assumpsit. 10. & 19
- Metu Seleuci solutus in Parthiam redit. 12
- Pacem cum filio Diodoti paciscitur. 13
- Hircanorum regionem invadit. *ibid.*
- Mediam ingreditur. 14
- Mors placida ejus. 21
- Tiridates contra Phrahatem insurgit. 170
- Fugatus à Phrahate Tiridates in Syriam se recipit. *An. 6.* 171
- Tiridates ex Syria revocatur ad solium. *An. 6.* 172
- Tiridates in Hispaniam cum Phrahatis filio ad Augustum venit. *An. 7.* *ibid.*
- Parthi Tiridatem Regem salutant. *An. 11.* 207
- Tiridates exosus in Syriam fugat. *An. 12.* 212
- Tiridates equo ubique vehebatur quousque in Italiam venit: desuper è sede sua sagittis feras jaculatus est. 281
- TITUS à patre Vespasiano ad Hierosolymorum obsidionem missus; hac urbe capta & excisa Antiochiam profectus est. 286
- Titus imperium suscipit solus. 290
- Moritur Titus. *ibid.*
- TRAJANUS Consulatum accipit. 306
- Româ egressus est. 307
- Antiochiam ingreditur, *An. 20.* 308
- Edeffam venit & primum Abgarum vidit. 310
- In Mesopotamiam venit. *An. 20.* 311
- Nisibin & Batna urbes capit, & Parthicus appellatur. 312
- Nummus. *ibid.*
- Ctesiphontem capit. 314
- Imperator appellatus est. *ibid.*
- Trajanus Regem Parthis dat. 316
- Mors Trajani hidropisi laborantibus. *An. 21.* 317
- Hadrianus Trajano succedit, & ejus parta relinquit. *An. 22.* 317
- TRIPHONEM Tyrannum in Syria Phrahates occidit. 32

V

- V ARGUNTEIUS Legatus, abduxerat quatuor cohortes, quas Parthi contra eum duxerant. 116
- P. VENTIDIUS missus in Syriam ab Antonio, ad impediendum Parthorum progressum. 137
- Labieno Parthos, & Ventidio Legionem expectante, oppositis invicem castris quieverunt. 137
- Ciliciam recipit ac constituit. 138
- Prope montem Trapezum Pharnapatem occidit. *ibid.*
- In Palestinam profectus eam quoque cepit. 139
- De Parthis triumphat Ventidius Romæ. 144
- Nummos cum effigie sua Antonius signari jussit. *ibid.*
- L. VERUS Augustus ad Parthi-

- cum bellum missus est. 328
 Armeniacus appellatus fuit. 330
 Mors ejus. 343
 VESPASIANUS Augustus litteras
 Vologesis recepit. 287
 Ob responsionem Vespasiani Vo-
 logeses irascitur. 290
 Insignis victoria Ventidii. 142
 Lucius VITELLIUS Syriæ Præ-
 fectus, obviam Artabano ve-
 nit. In colloquium veniunt.
 Postea Vitellius Antiochiam
 redit, & Artabanus in Ba-
 byloniam. 215
 VINIDIUS à Nerone delectus.
 257
 VONONES Phrahatis IV. filius,
 Romæ obses regnat. 191
 Romanis moribus imbutus aliena
 à Parthis facit. 192
 A Parthis desideratur.
 Lestica per urbes pro equo uti-
 tur. 192
 Artabanus à matre Arsacida Scy-
 thiæ Rex accitur ad regnum.
 Vonones Artabanum prælio su-
 perat. 193
 Instauratis copiis Artabanus Vo-
 nonem vincit, in Seleuciam
 confugit. *An. 11. ibid.*
 A suis pulsus est. 197
 Armenii in regnum accipiunt.
 Germanicus eum devicit. *An.*
 11. 198
 Relegatus in Ciliciam. 199
 Mors ejus. *An. 11. ibid.*
 Vonones II. regnat. 243
 Moritur. *An. 14. 245*
 VOLOGESES, filius Vononis, suc-
 cedit. 249
 Invadit Armeniam & in ea Ti-
 ridatem fratrem constituere
 parat. *An. 12. 250*
 Dat obsides. *An. 15. 256*
 Vologeses Tigranem fratrem ex
 Armenia pulsum queritur. 265
 Romam Legatos mittit. 269
 In urbem à Nerone vocatus ve-
 nire recusat. 284
 Ad Vespasianum Legatos mittit:
 An. 16. 286
 De filiis Antiochi ad Vespasia-
 num scribit. 288
 Ob Vespasiani responsionem
 irascitur. 290
 Vologeses moritur. 292
 VOLOGESES II. Chosrois filius
 patri succedit. 323
 Mittit Romam Legatos ut accu-
 sarent Pharasmanem. *An. 24. 324*
 Mortuo Hadriano ad Antonium
 Legatos mittit. *ibid.*
 Vologesi Armeniæ inhiant mi-
 nas intentat Imperator. 325
 Vologeses, mortuo Antonino
 Pio, bellum Armeniæ indi-
 cat. *An. 25. 327*
 In Syriam irrumpit, & à Cassio
 ex ea summovetur. 329
 Vologeses in exilio missus est.
 335
 Vologeses iterum regnat ab exi-
 lio revocatus. 342
 Vologeses Legatos misit ad Mar-
 cum Antonium. 344
 Mors incerta Vologesis. *An. 28 350*
 VOLOGESES III. filius Vologesis
 II. in Parthorum imperium
 succedit. 350
 Sanatrucci Armeniæ Regi bellum
 infert. 351
 Pescennio Imperatori in Syria
 electo favet Vologeses. 352
 Moritur Vologeses III. 363
Vologesocerta, urbs propè Baby-
 loniam. 290

NOMINUM ET RERUM. 19

Vota decennialia pro Antonino
 Pio Romæ soluta. 326
Vota bicennialia pro Antonino
 Pio soluta. 327

Z

ZARIADES Armeniæ mino-
 ris, sub Antiocho Præfec-
 tus. 28

ZEBINNA Syriæ usurpator, ab
 Antonio in acie vincitur. 63
Zengma, urbs super Euphratem.
 110
 ZIZUS Princeps Arabum. 167
 ZENOBIA uxor Rhadamisti. 254
Zonodoria urbs capta. 104
Zapaortenon mons, in regione
 Zapnaortene dicta. An. 4. 110

INDEX GEOGRAPHICUS.

A

- A** *DENYSTÆ* Castellum
in Mesopotamia. 311
- Adiabani*, Assyriæ Populi, Me-
senes vocati sunt. 229. 280
- Ægypti & Syria Reges*, Ptolomæi
& Seleucidi. 11
- Ægas*, urbs Ciciiliæ. 256
- Ægas*, locus Eubææ, unde Ma-
re Ægeum dictum est. 256
- Ærado*, urbs Syriæ. 148
- Agarenorum* urbs, nunc Sarace-
norum oppidum. 317
- Alabanda*, urbs Asiæ. 34
- Alanorum* natio Scythæ sunt jux-
ta flumen Tanaïon. 288
- Amanus*, mons in extremis Cili-
ciæ & Syriæ. 94. 125. 138
- Amida*, urbs Mesopotamiæ ad
Tigrim, à Ptolomæo Am-
mæa nominata. 211. 319
- Andragora*, urbs Asiæ. 12
- Anthemusiada*, eadem quæ *Samos*,
item urbs Mesopotamiæ. 311
- Annans*, Provincia Parthorum.
- Antiochia*, Mysdonia, Nisibis
loco constructa. 124. 220.
Capta. 353. 143.
- Apamea*, urbs Mediæ & Parthi-
cæ. 13
- Apavarchiania*, Provincia Par-
thorum. 43
- Apollonialis*, Provincia Partho-
rum. 43
- Arabia*, triplex Asiæ regio, fe-
lix, petræa & deserta. 358
- Arbela*, urbs Armeniæ. 75. 314
- Arachosia*, regio Asiæ majoris,
Indiæ finitima. 43
- Araxes*, fluvius notissimus & in-
gens Armeniæ majoris. 150.
254. 261.
- Arci* Populi. 44
- Arethusa*, urbs Syriæ non procul
ab Apamæa. 148
- Aria*, regio Asiæ inter Parthiam
& Bactros. 232
- Armenia*, duplex regio Asia,
major & minor. 66
- Arsacia*, urbs Persicæ: *Arsaa*
origine dicitur Arsaces. 3
- Arsania*, flumen Armeniæ. 274
- Artageras*, urbs Armeniæ. 183
- Artaxata*, *Artaxia*, *Artaxiasata*,
urbs Armeniæ majoris. 207.
Deleta est. 262. Nero cog-
nominavit Neroniam. 284.
182. 168. 92.
- Artemica*, civitas 500. stad. à
Seleucia distans, ad Orien-
tem exposita. 212
- Asia* Ciseuphratensis, seu mi-
nor. 12
- Astavenia*, Provincia Parthorum.
43
- Astopoteni*, Mediæ Populi. 74.
197.
- Athene*, urbs Græciæ, Atticæ
metropolis. 739
- Arras*, Thessaliæ civitas. 358
- Arranorum* regio. 358
- Azara*, Minervæ Templum ac
Dianæ quod dicitur Azara. 41

B

BABYLON, urbs Babylonæ, regio maxima ad Euphratem fluvium. 45. 62
Babylonia regio circa Babylonem, sæpè hoc vocabulo regnum Assyriorum intelligitur. 228. 290.
Bactriana regio Asiæ inter Ariam & Margianam. *An.* 1. 44. *An.* 5.
Bactrianum fuisse Arsacem dicunt. 2. 27.

C

CAMBADENE Prov. Parth. 43
Candynus Mons Armen. 313
Cappadociæ regnum. 257. 49.
Carmanii Populi Scythiæ. 210
Carrhis urbs Mesop. 337. 375
Ctesiphon palus & urbs. 228. 314
Caucasus mons in Syria. 27
Characes urbs Parthiæ. 36. 116. 117.
Cyrestica regio Arm. 125. 140
Cyrrum seu *Corisca*, plurima ei templa construxit Alexander Magnus. 8
Chabora in Osrhoene sita. 319
Characeria pars erat Elymaidis. 43
Choarne Prov. Parthor. 43
Comisene Prov. Parth. 4
*Commagene*s maxima civitas Samotata. 272. 276.
Cilicia regio Asiæ minoris inter Pamphyliam & Syriam. 74
Crethi Populi in Media. 231

D

DAHÆ Populi Asiæ. 192. 225.
Daphnatica in Syria. 308
Daphnes in Syria suburb. Antiochiæ. 328
Dara urbs in monte Zapaorte non. *An.* 4. 12
Drangiana Prov. Reg. Asiæ inter Arachosiam & Curmaniam. 44
Drymos locus Judææ. 132

E

ECBETANA urbs Mediæ primaria.
Ecdippon locus maritimus. 133
Edeffa urbs Regia Mesop. 371. 238. deleta. 316
Edeffa Colonia Romana nomine Marcia, Aurelia, Antoniana. 371
Elymaïdes ultima est Persarum ad Orientem regio. 40. 46
Elchia urbs Armeniæ. 327
Ephebis urbs Armen. 123
Euphrates flumen Mesopotamiæ. 46. 314

G

GALATIA regio Asiæ min; quæ & Gallo-Græcia.
Gemgamella urbs Armeniæ. 314
Geta Populi Arabici. 125
Gindes fluvius Armeniæ in Cyrrum influens, alter in Meso. 232
Gordyai Populi Mediæ. 74

H

- H** *ALUM* urbs Parthica. 212
Hedyphon flumen, sita erat Seleucia. 41
Hecatompylon, à Macedonibus constructa. 4. In Media Parthia sita. 22
Hecatompylos, urbs condita à Græcis. 5. 9. *An.* 3.
Heraclea urbs Parthica. 13 apud Ragas. *An.* 4.
Hybreas, qui tunc Mylassis, Carixæ urbs à Labieno mulctata. 136
Hypones, quæ Imaus vocatur, Indiam attingens. 34
Hyrcania regio Asiæ, habet ab Oriente Mare Caspium, à Meridie Armeniam. 25. 41. 52.
Hyrcani Populi Hyrcaniæ. 54. 210. 225. 265.
Hierapolis urbs Persarum. 148

I

- I** *CHNIA* oppidum Mesopotamiæ. 103
Idumæa Edom terra Palest.
Imaus mons Scythiæ maximus. 34

L

- L** *AODICEA* urbs Parthica. 13. 328. *An.* 4.
Larissa urbs Persanina. 148
Licus fluvijs in Assyria ultra Tigrim. 54
Lymera urbs in Lycia. 183. 143

M

- M** *ARE* Caspium, Asiæ, & Scythiam prope. 192
Mare Oceanum. 315
Mare Rubrum seu Persicum sinum. 42. 315.
Mardi in Armeniæ & Mediæ confinio collocati. 36. 156
Media Atropasie regio. 144 232.
Media superior Prov.
Media regio est majoris Asiæ maxima. 41. *An.* 4.
Media minor pars altera quæ Occidentalis est. 41. 153
Media Ragiane Prov.
Mesopotamia Regnum. 317
Messenæ insula Tygridis. 315
Migdonia regio. 90
Mylassa Asiæ urbs. 134
Marisa civitas opulenta. 134

N

- N** *YCOPOLIS* urbs Armeniæ minoris. 163
Necapolis per agrum Picenum. 281
Neerda urbs Babyloniciæ regionis. 205
Nicephorium urbs Macedoniæ. 211
Ninos sedes Assyriæ. 239
Ninus urbs Armeniæ. 73
Niphates Armeniorum mons. 197
Nisibis urbs Mygdoniæ. 90
Nisibis regio in Armenia. 220
 — Colonia Romana facta. 356
Nomadas Parthos vocant aliqui. *An.* 3.

INDEX GEOGRAPHICUS. 23

O

ÆNOPARA flumen.
Ofrohenes regio quam al-
 luit Euphrates. 319
Orontes.

P

PALESTINA regio Asiæ in-
 ter Syriam ad Septentr. &
 Ægyptum ad Austrum. 179
Phrahata seu *Præaspæ* magna urbs.
 151. 153

Pattalena insula quam effluit In-
 dus fluvius.

Parthia à Persis & Macedonibus
 occupata. 4

— Aucta fuit usque ad Portas
 Caspias & apud Ragas. 13

Parthiæ urbes. Camisenes & Cho-
 renes, Aragos, Topiros,
 Apamea & Heracles, Leo-
 dica, Rageia. 13

— Octodecim Provinciæ quæ
 à Satrapis Regibus Parthorum
 regebantur; in Parthis Stati-
 nis, Mesopotamia & Baby-
 lonia, Apollonialis, Ehaco-
 nitis, Cambodene, Media
 superior, Media Ragiane,
 Choarne, Comisene, Hyr-
 cania, Astavene, Parthiene,
 Apaverchianes, Maryane,
 Aria, Anane, Drangiana,
 Sacassena, Arachosia. 43

Parthiene Prov. Parthorum. 43

Percepolis urbs Persarum. 40

Phœnicia regio Syriæ marit. 131

Phryni gens Scythica. 35

Pempeïopolis Ciliciæ urbs mariti-
 ma. 199

Pons constructus super sinu Ba-
 jano commeans. 216. *An.* 12

Pontica legio. 260

Puteoli oppidulum est Campaniæ.

216

Pyranus flumen. 199

R

RAGA populi à Rageia urbe
 nominati. 13. 297.

Rageia urbs Parthiæ restaurata
 à Seleuco Nicatore. 14

Rosdaspes urbs Syriæ. *An.* 9.

Resaina, olim à Theodosio Ma-
 gno restituta, Theodosiopo-
 lis appellata fuit. *An.* 23.

S

SACASSENE Provincia Par-
 thorum. 43

Sacas seu *Scythas* Aspasias. 12

Samofata urbs metropolis in Sy-
 ria. 143

Scythia Prov. Nomades Populi
 inter Sarmatiam & Scythiam
 alteram. 196

Seras non ad Syros & Phœnices.

Seraspades urbs Syriæ. *An.* 9.

Selimas urbs Ciliciæ. 317

Soloces Seleucia magna civitas.
 41

Spatani-vallum, urbs. 315

Syringes, caput Hyrcaniæ. 26

Syria regnum Asiæ maximæ. 57

Syromacedoni Populi. 4

Singara urbs Mesop. 311

T

TABIS urbs Persiæ in Pare-
 tasede. 123. 40.

Taurus mons in Syria. 137. 144.

Transfigritana urbes. 397

Trapezus mons à similitudine
 mensæ dictus qui vallo Me-
 liagri imminet & flumini Oe-

noparæ. 138 — *Certa* sive *Carta* nominata. *ibid.*
Tigrano-certa urbs Armeniæ. 254

363
Tigris fluvius apud Nisibim. 313

314
Tyba prope Euphratem. 123

V

VOLOGESO-CERTA con-
 dita in Armenia à Vologe-
 se. 290

Z

ZARIADES urbs Armeniæ
 minoris. 28. 65.

Zapaortenes Daricum appellat Pli-
 nius.

Zebinna urbs Syriaca. 63

Zenodotia urbs:

Zengma urbs propè fluv. Euphræ-
 tem. 110. 140.

Addenda, delenda & emendanda, in Tomo secundo.

Pagina 3. linea 15. *πίστων*. l. 27. post imperium. p. 4. l. 31. scilicet pretiosæ suppellectilis Mithridates ultimi in Tauris à Pompeio repertas partem. 5 l. 16. 17. melius. 7. l. 14. aut quatuor. l. 24. occubere. 1. pro *pro* per. 10. l. *ἀστυ*. l. 12. l. 15. sub initii regni. 16 l. 17. pransi. 20. l. 16. Ionum. 21. l. 19. Pactolum. 27. l. 5. in Paphlagonia autem tali stratagemate usus est Mithridates confugiens. 8. foris. 10. proposita. 12. morem gerere. 29. l. 4. anno 2. l. 6. 4. *pro* 24. 50. l. 24. Cissis. 34. l. 5. occidi. l. 5. Hypsum. l. 21. eriperet. 35. l. 19. percussus. l. 20. compellavit. — Bithynis invifus effet *dele* à Rege Bithyniæ. 40. l. 4. Cerauno. l. 16. progrediens. 41. l. 2. Catapultas. 45. l. 4. ab Ariarathe. 46. l. 4. affertur. 52. l. 12. eis. 53. l. 8. virginis. 55. l. 27. Prusiæ. 56. l. 29. Eumenis. 57. l. 15. Paphlagon. l. 14. Ariftonicumque 59. l. 27. celeriter. 62. l. 31. PLUTONEM. 63. l. 6. prodeat. 66. l. 12. tum illud tenebat ultro sibi concedente. 71. l. 25. Chrestus. 75. l. 1. cornu. 77. l. 8. *lib.* 5. 80. l. 6. necantis. l. 13. Adramytteni. 81. l. 13. Hierosolymitanum. 81. l. 31. velitaciunculas. 82. l. 9. ipse. l. 28. Monima. 83. l. 3. Livius. l. 6. cæsis. l. 19. Brutius Sura. 84. l. 26. diffractam. 89. l. 29. Orchomenum. 94. l. 9. ablegaretur. 95. l. 2. M. TALENTA. 97. l. 2. Callidius. 98. l. 12. edacitate. 100. l. 24. Thermadontem. l. 27. Iafyges quicumque. 101. l. 11. Postquam ventum est in Paphlagoniam concionem habuit ad milites multiloquam, tum de suis majoribus, tum de se ipso, quod exigua regni Pomaria in immensum auxisset; nec unquam presens victus esset à Romanis: quorum more accusavit immanem avatitiam & intemperantiam: adeo ut & Italiam ipsam & patriam in servitutem redegerit. Deinde transiit. l. 20. Asia. 102. l. 7. Mitharum. 102. l. 11. C. L. M. l. 14. Themonitidem. 103. l. 7. Pasternis. l. 10. confluerunt. l. 25. catena. 105. l. 15. primus. 106. l. 5. Sinbrianas. 107. l. 15. defestebant. 109. l. 4. expeditatu minus utiles. l. 5. contendit. l. 26. Dejotarus. l. 31. parum.

110. l. 12. hos adeptus ad Granicum fluvium Lucullus per multos cepit concidit. millia 20. l. 26. hac de causâ Appiani ætate, in honorem Luculli ludos adhuc celebrabant, quos vocabant *Lucullia*. 111. l. 11. cives. Portis. l. 13. petit. Ut l. 25. earum. l. 29. occidit. 115. l. 15. tempus terit. 116. l. 10. Romanus. l. 15. colligebat. 118. l. 24. *dele* M. 112. l. 12. conlectantes. 123. l. 10. Monina. l. 12. Renisa. l. 15. deploraverat. l. 17. jam *pro* tam. 125. l. 3. excitam. l. 18. de societate. 127. l. 29. Phiala *dele*. 129. l. 18. accedens. 131. l. 18. at minus. 132. l. 10. receperant. 135. l. 13. salvas. 136. l. 9. bipertito. 136. l. 13. adulatoribus ejus. 142. l. 8. Zarbieni. 143. l. 4. illic. l. 9. imitandos. 145. l. 16. Livius. 148. l. 4. inopinro. 151. l. 31. reliquit. 155. l. 31. facturum. 162. l. 13. initio octingentorum. 168. l. 21. Phanagoriæ. 174. l. 3. Panticapæi. 182. l. 10. anno V. C. l. 13. Goltzium. l. 17. *κατέχον*. l. 18. *αὐθέντες*. 183. l. 6. educatum. 184. l. 25. Hederaceam. 185. l. 25. in triumphum. 188. l. 29. urbemque haud invitam occupavit. 190. l. 2. interimeret. 199. l. 7. positu ipse. l. 25. in illis partibus. l. 22. munituras. 202. l. 13. *dele* cum. l. 20. vici. 204. l. 5. dedit. 205. l. 12. suæ authoribus. l. 29. paulo infra. 208. l. 26. Panticapæum. 209. l. 25. *φαιράειν*. l. 27. scientia belli. 210. l. 9. Ethnarchæ. l. 16. Ethnarchæ. l. 30. Scribonium. 211. l. 2. Ethnarchæ. 213. l. 12. hinc. l. 20. mortem. 214. l. 15. titulum Pharnacis. 215. l. 15. seu. l. 15. ostenderet. 217. l. 22. dedimus. 219. l. 7. in Provinciam redactus Pontus est & Bithyniæ adjunctus. l. 13. regno. l. 16. obtinuerit. 220. l. 10. alii. 228. l. 6. Pythodoritidem. 229. l. 3. Car. Patini. 235. l. 26. Doctorum arbitrio relinquo. 236. l. 16. tenuerunt. 246. l. 15. *dele* ipsi. l. 16. regnum obtinuerit. 247. l. 12. audit, contra eum à Senatu rebellem declaratum, copias &c. l. 23. Ostorio. 250. l. 19. Polemonis. l. 31. Zenonis. 251. quod confirmat. l. 15. Anno V. C. 807. l. 24. Nero. 253. an denique ad illum. 254. l. 3. appendice libri. l. 5. hic non item augent. l. 11. imitans. l.

17. *dele* eos. 256. l. 16. propriis. l. 24. capessierent. 257. l. 2. 3. *dele* & jumentis. l. 5. ac ni. 258. l. 8. Eunoces. 261. l. 8. Numismatum. 262. l. 13. Principibus antiquiores. l. 27. *Καίτοι* p. 264. l. 9. hujus faciem. l. 15. jam à seculis fuisse usurpatum. l. 18. per litteras. 264. l. 22. Tribuniciam potestatem. 266. l. 11. ut & simile. 269. l. 31. regnasse annos. 270. l. 14. imperii. l. 15. anno nono. 271. l. 5. numeralibus. l. 11. si vero apud. l. 12. sit, nomen non mirum cum in nummis. 272. l. 7. RHESCYPORIDIS. l. 31. sculptum sit. 273. l. 18. Mendosum delevimus. 274. l. 3. *ΚΑΙΣΡΟΣ*. 275. l. 22. ejus pronepotem. 276. l. 9. Bithyniam. 277. l. 3. latiori nomine. l. 17. in fidem. l. 16. non esset. l. 23. numeralibus. 278. l. 10. Hypsum. 283. l. 4. signatus. 286. l. 4. nominarint l. 7. restitutus sit. l. 19. Zozimus. 296. l. 1. Mygdonia dein. 297. l. 17. *dele* porrò Ptolemæus. 298. l. 24. tradit *pro* reliquit. 300. l. 9. *dele* ex. l. 20. in Bithynia. 304. l. 1. Nicomedes natu-maximus Zopæti patri successit. 305. l. 8. & dum utrimque magnos apparatus faciunt in copias militares. Tempus &c. l. 12. Tynidem. 307. l. 4. Livius. l. 11. *dele* dicitur. l. 13. *dele* five *dele* demum *pro* five. l. 14. Bithynorumque. l. 15. tandem *pro* donec. l. 16. Gallo-Græcia dicitur. l. 29. vidisset. 308. l. 14. Izetizes. 310. l. 14. Triari. 312. l. 14. Calinici. 327. l. 10. Populumque. 328. l. 6. qui det. l. 31. summisisse. 329. l. 19. contestum. 334. l. 24. octoginta. 338. l. 1. jussus. 346. l. 1. expulsus esset. l. 31. Gallo-Græcia. 347. l. 5. armis *pro* annis. 350. Leontocaphalen. 352. l. 30. finitum est secundum. 353. l. 2. missus est. l. 31. sub anni. 354. fuisse commissa. l. 17. in Regum album. 360. l. 16. subiecta fuisse. 361. l. 10. vastarent. 362. l. 25. Cottani. 365. l. 3. quam *pro* illam. l. 4. ea. l. 5. *dele* est. l. 7. Crassipes. 366. l. 23. fuerit. 367. l. 14. populoque. 368. l. 1. *ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ*. l. 4. Germanicum l. 7. nummo l. 10. *ΚΑΙΚΙΑΙΟΥ*. 369. l. 9. Onomast. l. 27. extet. l. 2. Historici.

l. 3. annos II. l. 28. ligaverat jusseratque. — fuerit. l. 29. Ep. 57. 370. l. 1. uxoris. l. 8. imitationem. l. 10. quod ei. l. 14. Doufa. 371. l. 22. *dele* actum. l. 29. Antonium devicit & bello cepit litteras omnes in arcis ejus combussit, ne cadium. l. 30. Dio lib. 763. in Domitiano. 372. l. 14. Epigraphæ. l. 18. Vespasiano privatis. l. 29 *dele* anno. 375. l. 3. appellavisse. l. 28. fultum. 378 l. 12. acclamasse. l. 16. *ΣΕΥΗΡΕΙΑ*. 379. l. 3. Augustus laureato cernitur capite. l. 4. *dele* capite. l. 8 *ΦΙΛΑΔΕΦΙΑ*. 381. l. 21. typo. l. 31. decedens. 383. l. 7. clavæ. l. 18. *κατ' ἐξολήν*. 384. l. 4. lava cornu sistit l. 7. Viminatii. 389. l. 14. *ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ*. l. 25. abolerent. 387. l. 14. accepisse. Per serpentem in gyros sese engentem, urbis. l. 7. Bacchum. l. 10. Reguli. 388. l. 4. Patenum. l. 13. *quarto*. 389. l. 5. *NEOKOPON*. 390. l. 21. hoc tempus. 391. l. 5. Deum Lunum stantem pileo. l. 10. suis nummis. l. 12. elegere. 393. l. 2. regnarit. l. 5. *BAPB. ΟΡΒΙΑΝΑ* CEB. l. 20. ad Romanos. 394. l. 25. Prusæorum ad. 395. l. 2. sit quam l. 7. ad maximi juventutem. l. 8. depingatur. l. 12. occurrant. l. 21. ejus ad mare. l. 29. serpentique. 396. l. 5. involutus Æsculapii mutationem denotantem. Hic nempe Deus urbis eorum Præses Imperatori in eam ingressio, dum è Mæsia in Syriam transiret sanitatem longævam pollicetur. l. 11. gerente cui pro conjuge & pro Imperatore. l. 13. ad Gordiani. l. 27. alludunt autem ad Augustam. 397. l. 6. in equo ad bellum. l. 20. feligentes Deos sanitati Cæsaris Philippi invigilantes. 399. l. 16. occurrat. l. 21. *dele* pro pedibus gerente. l. 26. quidem. 400. l. 20. Scythæ. l. 21. atque incenderunt. l. 30. parte referentes & hanc epigraphen. 402. l. 3. Bithynia. l. 14. hi sunt. 403. l. 11. Gallienum. l. 15. Valeriano Neocoros ter factos. l. 23. permiserat eadem. 404. l. 1. Tribunicia Potestate. l. 23. in hac urbe arguit. l. 25. feligere soliti erant, 405. l. 2. Salonini l. 7. pag. 90.

SPECIAL 82-B
2622
V.1

